การประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 18

การประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 18

เรื่อง ก้าวนำสังคมวิถีชีวิตใหม่ด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม

วันเสาร์ที่ 3 และวันอาทิตย์ที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2564

ผ่านระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Yealink Meeting)

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY

๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

คำสั่งมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ที่ ๑๐๐/๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

เพื่อให้การดำเนินการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceeding) ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑๘ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดงานและสอดคล้องหลักเกณฑ์การเผยแพร่ บทความวิจัยและบทความวิชาการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยจึงเห็นสมควรแต่งตั้งบรรณาธิการและกองบรรณาธิการงานวิจัย ดังมีรายนามต่อไปนี้

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครดา	เกิดประทุม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ทพ.วินัย	ศิริจิตร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ทันตแพทยศาสตร์
ศาสตราจารย์ ทพ.ดร.สิทธิชัย	ขุนทองแก้ว	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ทันตแพทยศาสตร์
ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ทพ.ไพรัช	ธีรวรางกูล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ทันตแพทยศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม	นันทมงคลชัย	มหาวิทยาลัยมหิดล	สาธารณสุขศาสตร์ ,พยาบาลศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์	จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย	บริหารธุรกิจ,รัฐประศาสนศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา	พวงดาวเรือง	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	วิศวกรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี	ฉิรินัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	รัฐประศาสตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สายพิณ	เกษมกิจวัฒนา	บรรณาธิการวารสารสภาการพยาบาล	พยาบาลศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์	บุญญานุรักษ์	นักวิชาการอิสระ	พยาบาลศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา	มุสิกานนท์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา	วิหคโต	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พภัสสรณ์	วรภัทรถิระกุล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	รัฐประศาสนศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์	สุขสม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	รัฐประศาสนศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี	รามนัฏ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	บริหารธุรกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพันธ์	ด้วงทองสุข	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	วิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY
๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักร์ระภีร์	วรวัฒนะปริญญา	พระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง	บริหารธุรกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ	สมศักดิ์	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	เทคนิคการแพทย์, วิทยาศาสตร์การแพทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	ตันเปาว์	มหาวิทยาลัยเนชั่น	บริหารธุรกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์	กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	บริหารธุรกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐชฎา	ฤาแรง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	นิติศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารน์ ดร.เพียงจันทร์	โกญจนาท	มหาวิทยาลัยรังสิต	วิศวกรรมอุตสาหการและศึกษาศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ	ตาอ้าย	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	สัตวแพทยศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาภรณ์	ธัญญา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	หลักสูตรและการสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดาวรุ่งรตา	วงศไกร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐนันท์	ทองทรัพย์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	นิติศาสตร์
ดร.อัศนีย์	ณ น่าน	มหาวิทยาลัยเนชั่น	บริหารธุรกิจ
ดร.วัลลภา	ศรีทองพิมพ์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	บริหารธุรกิจ
ดร.เกียรติก้อง	มูลเมือง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	นิติศาสตร์
ดร.นิพิฐพนธ์	สนิทเหลือ	สถาบันเทคโนโลยีสุวรรณภูมิ	สถิติประยุกต์, บริหารธุรกิจ
ดร.จุรีวรรณ	มณีแสง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	พยาบาลศาสตร์
ดร.มยุรี	กลับวงศ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	พยาบาลศาสตร์
ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
ดร.นีรนุช	เนื่องวัง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ จิยะจันทน์)
อธิการบดี

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY

๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

คำสั่งมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ที่ ๑๐๑/๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการ

เพื่อให้การดำเนินการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceeding) ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑๘ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดงานและสอดคล้องหลักเกณฑ์ การเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยจึงเห็นสมควรแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการ ดังมีรายนามต่อไปนี้

๑.	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ทพ.วินัย	ศิริจิตร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ทันตแพทยศาสตร์
๒.	ศาสตราจารย์ ทพ.ดร.สิทธิชัย	ขุนทองแก้ว	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ทันตแพทยศาสตร์
๓.	ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ทพ.ไพรัช	ธีรวรางกูล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ทันตแพทยศาสตร์
๔.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม	นันทมงคลชัย	มหาวิทยาลัยมหิดล	สาธารณสุขศาสตร์ ,พยาบาลศาสตร์
๕.	รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์	จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย	บริหารธุรกิจ,รัฐประศาสนศาสตร์
๖.	รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา	พวงดาวเรือง	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	วิศวกรรมศาสตร์
๗.	รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี	ฉิรินัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	รัฐประศาสตรศาสตร์
๘.	รองศาสตราจารย์ จรินทร์	เทศวานิช	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	บริหารธุรกิจ
๙.	รองศาสตราจารย์ ดวงเดือน	เทศวานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	บริหารการศึกษา
๑๐.	รองศาสตราจารย์ ดร.สายพิณ	เกษมกิจวัฒนา	บรรณาธิการวารสารสภาการพยาบาล	พยาบาลศาสตร์
๑๑.	รองศาสตราจารย์ ดร.ไพลิน	นุกุลกิจ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี	การพยาบาลกุมารเวชศาสตร์
๑๒.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทราวดี	เธียรพิเชฐ	สภาการพยาบาล	การพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์
๑๓.	รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร	คมพยัคฆ์	นักวิชาการอิสระ	การพยาบาลชุมชน
๑๔.	รองศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์	บุญญานุรักษ์	นักวิชาการอิสระ	พยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY

๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๑๕.	รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา	ไวสำรวจ	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ ,รัฐศาสตร์
๑๖.	รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา	มุสิกานนท์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
๑๗.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์	จันทรโมลี	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	สาธารณสุขศาสตร์
๑๘.	รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา	วิหคโต	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
๑๙.	รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์	สุขสม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	รัฐประศาสนศาสตร์
๒๐.	รองศาสตราจารย์ ดร.พภัสสรณ์	วรภัทรถิระกุล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	รัฐประศาสนศาสตร์
๒๑.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพันธ์	ด้วงทองสุข	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	วิศวกรรมศาสตร์
๒๒.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ	สมศักดิ์	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	เทคนิคการแพทย์, วิทยาศาสตร์การแพทย์
๒๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาภรณ์	ธัญญา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	หลักสูตรและการสอน
๒๔.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	ตันเปาว์	มหาวิทยาลัยเนชั่น	บริหารธุรกิจ
๒๕.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์	กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	บริหารธุรกิจ
๒๖.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครดา	เกิดประทุม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๒๗.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี	รามนัฏ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	บริหารธุรกิจ
๒๘.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัธจ์	ภูมพงษ์คชธร	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	วิศวกรรมศาสตร์, บริหารธุรกิจ,บริหารการศึกษา
๒๙.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่น	ชะเนติยัง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
๓๐.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐชฎา	ฤาแรง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	นิติศาสตร์
๓๑.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักร์ระภีร์	วรวัฒนะปริญญา	พระจอมเกล้าพระนครเหนือวิทยาเขตระยอง	บริหารธุรกิจ
๓๒.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิราสิริร์	วสีวีรสิว์	มหาวิทยาเวสเทิร์น	สาธารณสุขศาสตร์
๓๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาพันธ์	รัฐศาสนศาสตร์	มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	บริหารธุรกิจ
๓๔.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรินทิพย์	กำลังแพทย์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๓๕.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ	ตาอ้าย	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	สัตวแพทยศาสตร์
๓๖.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล	พันธุ์พานิช	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๓๗.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์	โอธนาทรัพย์	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	เทคโนโลยีสารสนเทศ
๓๘.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตรีเนตร	ตันตระกูล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY
๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๓๙.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐนันท์	ทองทรัพย์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	นิติศาสตร์
๔๐.	ดร.อภิเทพ	แซ่โค้ว	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	บริหารธุรกิจ
๔๑.	ดร.วัลลภา	ศรีทองพิมพ์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	บริหารธุรกิจ
๔๒.	ดร.วิลาสินี	ยนต์วิกัย	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	บริหารธุรกิจ
๔๓.	ดร.ธนกร	ศรีสุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี(พิเศษ)	นิติศาสตร์, บริหารธุรกิจ
๔๔.	ดร.รวงทอง	ถาพันธุ์	มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา	ศึกษาศาสตร์
๔๕.	ดร.นิพิฐพนธ์	สนิทเหลือ	สถาบันเทคโนโลยีสุวรรณภูมิ	สถิติประยุกต์, บริหารธุรกิจ
๔๖.	ดร.สิรินี	ว่องวิไลรัตน์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๔๗.	ดร.จุรีวรรณ	มณีแสง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	พยาบาลศาสตร์
๔๘.	ดร.มยุรี	กลับวงศ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	พยาบาลศาสตร์
๔๙.	ดร.สันต์ชัย	พูลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
๕๐.	ดร.ศิริมา	ตันติธำรงวุฒิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง	บริหารธุรกิจ
๕๑.	ดร.ธัญนันท์	บุญอยู่	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	บริหารธุรกิจ
๕๒.	ดร.วัชระ	เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	บริหารธุรกิจ
๕๓.	ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๕๔.	ดร.อนันตพร	วงศ์คำ	มหาวิทยาลัยเนชั่น	บริหารธุรกิจ
๕๕.	ดร.อัศนีย์	ณ น่าน	มหาวิทยาลัยเนชั่น	บริหารธุรกิจ
๕๖.	ดร.วีรพงษ์	สุทาวัน	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น	บริหารธุรกิจ

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ จิยะจันทน์)
อธิการบดี

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY

๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

คำสั่งมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ที่ ๑๐๒/๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิอ่านกลั่นกรองประเมินบทความวิจัยและบทความวิชาการ

เพื่อให้การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑๘ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการจัดประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยจึงเห็นสมควรแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิอ่านกลั่นกรองประเมินบทความวิจัยและบทความวิชาการ ดังมีรายนามต่อไปนี้

๑.	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ทพ.วินัย	ศิริจิตร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ทันตแพทยศาสตร์
๒.	ศาสตราจารย์ ทพ.ดร.สิทธิชัย	ขุนทองแก้ว	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ทันตแพทยศาสตร
๓.	ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ทพ.ไพรัช	ธีรวรางกูล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ทันตแพทยศาสตร์
๔.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม	นันทมงคลชัย	มหาวิทยาลัยมหิดล	สาธารณสุขศาสตร์, พยาบาลศาสตร์
๕.	รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์	จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย	บริหารธุรกิจ, รัฐประศาสนศาสตร์
๖.	รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา	พวงดาวเรือง	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	วิศวกรรมศาสตร์
๗.	รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี	ฉิรินัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	รัฐประศาสนศาสตร์
๘.	รองศาสตราจารย์ จรินทร์	เทศวานิช	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	บริหารธุรกิจ
๙.	รองศาสตราจารย์ ดวงเดือน	เทศวานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	บริหารการศึกษา
๑๐.	รองศาสตราจารย์ ดร.สายพิณ	เกษมกิจวัฒนา	บรรณาธิการวารสารสภาการพยาบาล	พยาบาลศาสตร์
๑๑.	รองศาสตราจารย์ ดร.ไพลิน	นุกูลกิจ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี	การพยาบาลกุมารเวชศาสตร์
๑๒.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทราวดี	เธียรพิเชฐ	สภาการพยาบาล	การพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์
๑๓.	รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร	คมพยัคฆ์	นักวิชาการอิสระ	การพยาบาลชุมชน
๑๔.	รองศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์	บุญญานุรักษ์	นักวิชาการอิสระ	พยาบาลศาสตร์
๑๕.	รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา	มิสิกานนท์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
๑๖.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์	จันทรโมลี	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	สาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY

๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๑๗.	รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา	วิหคโต	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
๑๘.	รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์	สุขสม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	รัฐประศาสนศาสตร์
๑๙.	รองศาสตราจารย์ ดร.พภัสสรณ์	วรภัทรถิระกุล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	รัฐประศาสนศาสตร์
๒๐.	รองศาสตราจารย์ ภญ.วรรณดี	แต้โสตถิกุล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	เภสัชศาสตร์
๒๑.	รองศาสตราจารย์ สายสมร	วงศ์สวัสดิ์	นักวิชาการอิสระ	เศรษฐศาสตร์,สถิติประยุกต์
๒๒.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาภรณ์	ธัญญา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	หลักสูตรและการสอน
๒๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพันธ์	ด้วงทองสุข	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	วิศวกรรมศาสตร์
๒๔.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ	สมศักดิ์	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	เทคนิคการแพทย์, วิทยาศาสตรการแพทย์
๒๕.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	ตันเปาว์	มหาวิทยาลัยเนชั่น	บริหารธุรกิจ
๒๖.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์	กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	บริหารธุรกิจ
๒๗.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครดา	เกิดประทุม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๒๘.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เด่น	ชะเนติยัง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
๒๙.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐชฎา	ฤาแรง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	นิติศาสตร์
๓๐.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตรีเนตร	ตันตระกูล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๓๑.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักร์ระภีร์	วรวัฒนะปริญญา	พระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง	บริหารธุรกิจ
๓๒.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิราสิริริ์	วสีวีรสิว์	มหาวิทยาเวสเทิร์น	สาธารณสุขศาสตร์
๓๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชาพันธ์	รัฐศาสนศาสตร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์	บริหารธุรกิจ
๓๔.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียงจันทร์	โกญจนาท	มหาวิทยาลัยรังสิต	วิศวกรรมอุตสาหการและ ศึกษาศาสตร์
๓๕.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรินทิพย์	กำลังแพทย์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๓๖.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ	ตาอ้าย	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	สัตวแพทยศาสตร์
๓๗.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพดล	พันธุ์พานิช	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๓๘.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัธจ์	ภูมพงศ์คชศร	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	วิศวกรรมศาสตร์, บริหารธุรกิจ, บริหารการศึกษา
๓๙.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐวัฒน์	พระงาม	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก	บริหารธุรกิจ
๔๐.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์	กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	บริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY

๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๔๑.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี	รามนัฏ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	บริหารธุรกิจ
๔๒.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์	โอธนาทรัพย์	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	เทคโนโลยีสารสนเทศ
๔๓.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐนันท์	ทองทรัพย์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	นิติศาสตร์
๔๔.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดาวรุ่งรตา	วงศ์ไกร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๔๕.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีนัส	นาควัชระ	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	บริหารธุรกิจ
๔๖.	ดร.อนันตพร	วงษ์คำ	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๔๗.	ดร.วัลลภา	ศรีทองพิมพ์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด	บริหารธุรกิจ
๔๘.	ดร.วิลาสินี	ยนต์วิกัย	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	บริหารธุรกิจ
๔๙.	ดร.ธนกร	ศรีสุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี(พิเศษ)	นิติศาสตร์,บริหารธุรกิจ
๕๐.	ดร.รวงทอง	ถาพันธุ์	มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา	ศึกษาศาสตร์
๕๑.	ดร.นิพิฐพนธ์	สนิทเหลือ	สถาบันเทคโนโลยีสุวรรณภูมิ	สถิติประยุกต์ ,บริหารธุรกิจ
๕๒.	ดร.เดชกุล	มัทวานุกูล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	หลักสูตรและการสอน
๕๓.	ดร.อัศนีย์	ณ น่าน	มหาวิทยาลัยเนชั่น	บริหารธุรกิจ
๕๔.	ดร.เกียรติก้อง	มูลเมือง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	นิติศาสตร์
๕๕.	ดร.ศิริมา	ตันติธำรงวุฒิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง	บริหารธุรกิจ
๕๖.	ดร.เกศสุดา	เพชรดี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง	บริหารธุรกิจ
๕๗.	ดร.ธัญนันท์	บุญอยู่	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	บริหารธุรกิจ
๕๘.	ดร.วัชระ	เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	บริหารธุรกิจ
๕๙.	อ.น.ท.หญิง ดร.ศิริกัญญา	ฤทธิ์แปลก	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	สาธารณสุขศาสตร์
๖๐.	ดร.นริศรา	กุลปรีชานันท์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	สาธารณสุขศาสตร์
๖๑.	ดร.สิรินี	ว่องวิไลรัตน์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๖๒.	ดร.วีรพงษ์	สุทาวัน	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๖๓.	ดร.จุรีวรรณ	มณีแสง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	พยาบาลศาสตร์
๖๔.	ดร.มยุรี	กลับวงศ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	พยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY
๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๖๕.	ดร.สันต์ชัย	พูลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	ศึกษาศาสตร์
๖๖.	ดร.พวงเพ็ญ	ชั้นประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	สาธารณสุขศาสตร์
๖๗.	ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ
๖๘.	ดร.ณัฐพงษ์	แต้มแก้ว	มหาวิทยาลัยเกริก	วิศวกรรมศาสตร์ ,บริหารธุรกิจ,อุตสาหกรรมโลจิสติกส์และซัพพลายเชน
๖๙.	ดร.นีรนุช	เนื่องวัง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น	บริหารธุรกิจ

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ จิยะจันทน์)
อธิการบดี

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY

๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

คำสั่งมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ที่ ๑๗๙/๒๕๖๔
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑๘
ปีการศึกษา ๒๕๖๓

ด้วยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มหาวิทยาลัยเนชั่น สถาบันเทคโนโลยีสุวรรณภูมิ และวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เครือข่ายวิจัยประชาชื่น ได้กำหนดจัดการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑๘ ปีการศึกษา ๒๕๖๓ เรื่อง "**ก้าวนำสังคมวิถีชีวิตใหม่ด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม**" ในวันเสาร์ที่ ๓ และวันอาทิตย์ที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ณ อาคารคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ ระหว่างนักวิชาการ อาจารย์ นิสิต และนักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยออกสู่สาธารณชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและ มีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๔๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยจึงขอแต่งตั้งคณะทำงานจัดการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑๘ ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ดังนี้

๑. คณะทำงานฝ่ายพิธีการและการจัดประชุมวิชาการ มีหน้าที่วางแผนและเตรียมการจัดงานประชุมวิชาการกำหนดรูปแบบการจัดงาน และพิจารณาองค์ปาฐกถาพิเศษ มอบหมายภารกิจให้คณะทำงานชุดต่างๆ ดำเนินการ และรับผิดชอบประชาสัมพันธ์และประสานเชิญชวนบุคลากรภายในและภายนอกเข้าร่วมการนำเสนอผลงาน และประเมินผลการจัดประชุมวิชาการ ประกอบด้วย

	รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์	จิยะจันทน์	ที่ปรึกษา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	ตันเปาว์	ที่ปรึกษา
๑	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครดา	เกิดประทุม	ประธานกรรมการ
๒	ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	รองประธานกรรมการ
๓	ดร.อภิเทพ	แซ่โค้ว	กรรมการ (ม.นานาชาติแสตมฟอร์ด/ ประธานเครือข่ายวิจัยประชาชื่น)
๔	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพันธ์	ด้วงทองสุข	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์	กิตตินรรัตน์	กรรมการ (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร)
๖	ดร.นิพิฐพนธ์	สนิทเหลือ	กรรมการ (สถาบันเทคโนโลยีสุวรรณภูมิ)
๗	ดร.สิรินี	ว่องวิไลรัตน์	กรรมการ (วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น)
๘	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ทพ. วินัย	ศิริจิตร	กรรมการ
๙	ดร.นายแพทย์พรเทพ	ศิริวนารังสรรค์	กรรมการ

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY
๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๑๐	ดร.จุรีวรรณ	มณีแสง	กรรมการ
๑๑	อาจารย์ จุฬาภรณ์	ม่วงดิษฐ์	กรรมการ
๑๒	รองศาสตราจารย์ ภญ. วรรณดี	แต้โสตถิกุล	กรรมการ
๑๓	รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์	พิมพ์พงศ์	กรรมการ
๑๔	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญพะเยาว์	เลาหะจินดา	กรรมการ
๑๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนันต์นิภา	ภัคศุขนิธิวัฒน์	กรรมการ
๑๖	รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา	มุสิกานนท์	กรรมการ
๑๗	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐฎา	ฤาแรง	กรรมการ
๑๘	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐกฤษ	น้อยก้อน	กรรมการ
๑๙	ดร.อนันตพร	วงศ์คำ	กรรมการ
๒๐	ศาสตราจารย์ ทนพญ.ดร.พรรณี	บุตรเทพ	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๑	รองศาสตราจารย์ มาลี	เอื้ออำนวย	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๒	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทพ.ยุทธนา	คูวุฒยากร	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๓	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทนพ.วรเชษฐ์	ชอบใจ	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๔	อาจารย์ ทพญ.สิริพร	สาสกุล	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๕	ผู้ช่วยศาสตาจารย์ บุรินทร์	รุจจนพันธุ์	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๖	ดร.อัศนีย์	ณ น่าน	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๗	ดร.ฑัตษภร	ศรีสุข	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๘	ดร.ศิถี	ปราณีตพลกรัง	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๒๙	ดร.ธีร์	คันโททอง	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๓๐	ดร.มนัสวี	พานิชนอก	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๓๑	อาจารย์ภัทรนัย	ไชยพรม	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๓๒	ดร.วรวุฒิ	วชิรวรกุลชัย	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๓๓	อาจารย์สุนันทา	พรเจริญโรจน์	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๓๔	อาจารย์ฉลวย	ทองสมบูรณ์	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๓๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรชนก	บุญญานันทกุล	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๓๖	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลิดา	เชาว์ชาญชัยกุล	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๓๗	อาจารย์ วันชัย	อมรมงคลทอง	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์
๓๘	อาจารย์ชินกฤติ	วงศ์รักษ์	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๓๙	อาจารย์ สุมนา	สุขพันธ์	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๔๐	อาจารย์ อรสร	สภาพพงษ์	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)

๔๑	อาจารย์ คมสัน	สมคง	กรรมการ (ม.เอเชียอาคเนย์)
๔๒	นางสาว วราลักษณ์	ศรีกันทา	กรรมการ (ม.เนชั่น)
๔๓	นางสาวปาริดา	อ่วมสะอาด	กรรมการ
๔๔	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐนันท์	ทองทรัพย์	กรรมการและเลขานุการ
๔๕	ดร.นีรนุช	เนื่องวัง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะทำงานฝ่ายทะเบียนและข้อมูลผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการ มีหน้าที่วางแผนและเตรียมการรับลงทะเบียนผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัย ประสานส่วนงานการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัย เรื่องการชำระค่าลงทะเบียนของผู้เข้าร่วมประชุมฯ สรุปรายชื่อและข้อมูลผู้เข้าร่วมประชุมฯ จัดเตรียมรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม จัดทำวุฒิบัตร จัดเตรียมเอกสารสำหรับผู้เข้าร่วมประชุม จัดเตรียมเอกสารสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในการวิพากษ์ผลงาน สรุปรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมภายหลังเสร็จสิ้นการจัดประชุมวิชาการฯ ประกอบด้วย

๑	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครดา	เกิดประทุม	ประธานกรรมการ
๒	ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	รองประธานกรรมการ
๓	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐนันท์	ทองทรัพย์	กรรมการ
๔	อาจารย์วุฒิชัย	วัยวุฒิ	กรรมการ
๕	อาจารย์ กำไร	ศรีบุญเพ็ง	กรรมการ
๖	อาจารย์ จินตาภา	บัวอุไร	กรรมการ
๗	นาง ศุภวรรณ	ชาญติสิงห์	กรรมการ
๘	นางสาว วรัญญา	จันทร์ฉาย	กรรมการ
๙	ดร.นีรนุช	เนื่องวัง	กรรมการและเลขานุการ
๑๐	นางสาวทัศนีย์	อุ่นทรัพย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓. คณะทำงานฝ่ายดำเนินการนำเสนอโปสเตอร์และนำเสนอปากเปล่า มีหน้าที่ออกแบบ เตรียมการนำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ (Poster Presentation) และจัดวางการนำเสนอโปสเตอร์ให้เหมาะสมกับรูปแบบการจัดงานประชุมวิชาการ กำกับ ดูแล และประสานงานห้องนำเสนอปากเปล่า (Oral Presentation) รวบรวมข้อสรุปการนำเสนอปากเปล่าจากผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งมอบให้ส่วนงานวิจัย และบริการวิชาการฯ ประกอบด้วย

๑	รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา	มุสิกานนท์	ประธานกรรมการ
๒	รองศาสตราจารย์ ดร.พภัสสรณ์	วรภัทรถิระกุล	รองประธานกรรมการ
๓	ผู้ช่วยศาสตจราย์ ดร.ตรีเนตร	ตันตระกูล	กรรมการ
๔	รองศาสตราจารายร์ ดร.สุรีย์	จันทรโมลี	กรรมการ
๕	รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์	สุขสม	กรรมการ
๖	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาภรณ์	ธัญญา	กรรมการ

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY
๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๗	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทนพ.ดร.นพดล	พันธุ์พานิช	กรรมการ
๘	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐชฎา	ฤาแรง	กรรมการ
๙	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎิ์	กิตติฐานัส	กรรมการ
๑๐	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาวรี	ขันสำโรง	กรรมการ
๑๑	ดร.นีรนุช	เนื่องวัง	กรรมการ
๑๒	ดร.บุญมาก	กันหาสาย	กรรมการ
๑๓	ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	กรรมการ
๑๔	อาจารย์วุฒิชัย	วัยวุฒิ	กรรมการ
๑๕	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐนันท์	ทองทรพัย์	กรรมการ
๑๖	อาจารย์ ภูวนัย	เพ็ชรไปร่	กรรมการ
๑๗	อาจารย์ จินตาภา	บัวอุไร	กรรมการ
๑๘	นางสาวปาริดา	อ่วมสะอาด	กรรมการ
๑๙	นางสาว สิรทิตา	พงษ์โสภา	กรรมการ
๒๐	นาง อรพินท์	บุตรพรม	กรรมการ
๒๑	นางสาว สุดารัตน์	โสระชาติ	กรรมการ
๒๒	นางสาว ทัศนีย์	อุ่นทรัพย์	กรรมการและเลขานุการ
๒๓	นางสาว วรัญญา	จันทร์ฉาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๔. คณะทำงานฝ่ายลงทะเบียน ต้อนรับและจัดเลี้ยง มีหน้าที่ในการวางแผนเตรียมการรับลงทะเบียน ต้อนรับและบริการจัดเลี้ยงน้ำดื่ม อาหารว่าง และอาหารกลางวันแก่ผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการฯ ดูแลต้อนรับและรับรององค์ปาฐกถาพิเศษ คณะผู้บริหาร ตัวแทนเครือข่ายการจัดงาน ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ผลงาน และแขกผู้มีเกียรติของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๓ เป็นต้นไป

๑	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดาวรุ่งรตา	วงษ์ไกร	ประธานกรรมการ
๒	รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงษ์	สุขสม	รองประธานกรรมการ
๓	ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	รองประธานกรรมการ
๔	อาจารย์ นุจรินทร์	ลภัณฑกุล	กรรมการ
๕	อาจารย์ พฤหัส	ปานรัตน์	กรรมการ
๖	นางสาว สุชาดา	แสงทอง	กรรมการ
๗	นางสาว สุกฤตตา	วิเศษวงษา	กรรมการ
๘	นางสาว วันทนีย์	พยุหกฤษ	กรรมการ
๙	นางสาว กรรณิการ์	ทองแสง	กรรมการ
๑๐	นางสาว วลัยพร	ลอยสูงเนิง	กรรมการ

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY
๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๑๑	นางสาว อริศรา	อาภาวัฒนากร	กรรมการ
๑๒	นางสาว พีรกาญจน์	แสงบุญเรือง	กรรมการ
๑๓	นางสาว สมญา	บาททอง	กรรมการ
๑๔	นางสาว พิชยา	ทองพาสุข	กรรมการ
๑๕	นางสาว วรรณี	เพิ่มบุญ	กรรมการและเลขานุการ

๕. คณะทำงานฝ่ายสถานที่ และโสตทัศนูปกรณ์ มีหน้าที่จัดเตรียมสถานที่การจัดประชุมวิชาการตามรูปแบบที่คณะทำงานฝ่ายพิธีการและการจัดประชุมวิชาการกำหนด จัดเตรียมและอำนวยความสะดวกด้านโสตทัศนูปกรณ์และสื่ออุปกรณ์ในการจัดประชุมวิชาการ และห้องนำเสนอปากเปล่า (Oral Presentation) บันทึกภาพและวีดีโอการจัดประชุมฯ ประกอบด้วย

๑	นางสาวปาริดา	อ่วมสะอาด	ประธานกรรมการ
๒	ดร. เกียรติก้อง	มูลเมือง	รองประธานกรรมการ คนที่ ๑
๓	อาจารย์พฤหัส	ปานรัตน์	รองประธานกรรมการ คนที่ ๒
๔	นางสาวสุชาดา	แสงทอง	กรรมการ
๕	นางสาว สุกฤตตา	วิเศษวงษา	กรรมการ
๖	นางสาว วันทนีย์	พยุหกฤษ	กรรมการ
๗	นางสาว กรรณิการ์	ทองแสง	กรรมการ
๘	นางสาว วลัยพร	ลอยสูงเนิน	กรรมการ
๙	นางสาว อริศรา	อาภาวัฒนากร	กรรมการ
๑๐	นางสาว พีรกาญจน์	แสงบุญเรือง	กรรมการ
๑๑	นางสาว สมญา	บาททอง	กรรมการ
๑๒	นาง ธรนิทร์	อะเวรา	กรรมการ
๑๓	นาย ชัยชุมพล	บุตรเทศน์	กรรมการ
๑๔	นาย ธนดล	มาผาย	กรรมการ
๑๕	นาย นภสินธุ์	กุลปัญญา	กรรมการ
๑๖	นางสาว พิชยา	ทองพาสุข	กรรมการและเลขานุการ
๑๗	นางสาว สุชาดา	แสงทอง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๖. คณะทำงานฝ่ายประเมินผลการจัดประชุมและจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการจัดประชุม(Proceedings) มีหน้าที่รวบรวมผลการประเมินจากผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการฯ และสรุปผลการจัดประชุมวิชาการฯเสนอผู้บริหาร ประสานข้อมูลการนำส่งโปสเตอร์คืนนิสิตกับส่วนงานบริหารทั่วไป สำนักบริหาร ดำเนินการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการจัดประชุมวิชาการ (Proceedings) และนำส่งให้ผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
WESTERN UNIVERSITY
๖๐๐ ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๑๗๐
600 SRA LONG RUEA , HUAI KRACHAO , KANCHANABURI 71170
TEL. 0-3565-1000 FAX. 0-3565-1144 http://www.western.ac.th

๑	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครดา	เกิดประทุม	ประธานกรรมการ
๒	ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	รองประธานกรรมการ
๓	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐนันท์	ทองทรพัย์	รองประธานกรรมการ
๔	อาจารย์ จินตาภา	บัวอุไร	กรรมการ
๕	ดร.นีรนุช	เนื่องวัง	กรรมการ
๖	อาจารย์ วุฒิชัย	วัยวุฒิ	กรรมการ
๗	นางสาว ทัศนีย์	อุ่นทรัพย์	กรรมการและเลขานุการ
๘	นางสาว วรัญญา	จันทร์ฉาย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๗. คณะทำงานฝ่ายการเงิน มีหน้าที่ประสานส่วนงานการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยในการจ่ายเงิน ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในวันงาน ซึ่งได้แก่ ค่าตอบแทนวิทยากร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าวัสดุอุปรณ์และอื่นๆ ประกอบด้วย

๑	ดร.อุดม	สมบูรณ์ผล	ประธานกรรมการ
๒	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐนันท์	ทองทรพัย์	รองประธานกรรมการ
๓	อาจารย์ กำไร	ศรีบุญเพ็ง	กรรมการ
๔	นาง ศุภวรรณ	ชาญติสิงห์	กรรมการ
๕	ดร.นีรนุช	เนื่องวัง	กรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๔

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ จิยะจันทน์)
อธิการบดี

สารบัญ

ชื่อเรื่อง/ชื่อผู้วิจัย	หน้า
การคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย จังหวัดลำปาง ชณาลักษณ์ ราชนารินทร์	1
ความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น กรณีศึกษานิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่น และธนาคารกสิกรไทย อาจารย์ธวัชชัย แสนชมภู อาจารย์เมธัส ชูเวช อาจารย์นงลักษณ์ สุวัฒน์ธนกิจกุล	21
ประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่ควบคุมไม่ได้และมีความเครียดร่วมด้วย ที่มารักษาในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านศรีหมวดเกล้า ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จิติมา กตัญญู ณัฐดนัย ใจคุ้มเก่า กัญญาณัฐ ปินตาสาย จำเนียร วรรณารักษ์ จินตนา เรนทอง เกียรติศักดิ์ จตุแสน ธิดาวดี อิ่นดำ ณัฐณิชา สุรินทร์ปา รังรักษ์ อุ่นถิ่น ธงชัย บุญมาปะ พรนัชชา ต้นหนองดู่ อนุรัตน์ เขียวกันยะ	43

สารบัญ

ชื่อเรื่อง/ชื่อผู้วิจัย	หน้า
ห้องเรียนออนไลน์ : การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking skills) วิถีใหม่ของผู้เรียนยุค COVID19	53
นันทภัทร์ เฉลียวศักดิ์	
ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ. 2ส. ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโทกหัวช้าง ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	67
นิภรดา ยาวิราช พงศ์กรพิทยา	
พฤกษา สมรุด	
กวินทร์ ศุภวิทยโยธิน	
ศุภวรรณ ทาดี	
วริศรา ใจวัน	
มาริศา รัศมีจันทร์	
อินทิรา ไชยวงค์	
ณิชกานต์ สุธีปรัชญา	
ศศิวิมล พิมเสน	
วิพรรษา คำรินทร์	
นิรันทร์ กาชัย	
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย ในศูนย์การดูแลผู้ป่วยต่อเนื่อง โรงพยาบาลแม่จัน จังหวัดเชียงราย	79
ประฤทธิ์ ปรีชามาตย์	
วิภาดา พึ่งสุข	

สารบัญ

ชื่อเรื่อง/ชื่อผู้วิจัย	หน้า
การพัฒนาหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่	88
ภัทรนัย ไชยพรม	
สุกัลยา แซ่โซ้ง	
ชลณิษา เปาป่า	
วิชชากร อุตเถิน	
สุชานาถ ภคนันท์ธาดา	
ณัฐพงศ์ ประพฤติ	
ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารสูงในเขตกรุงเทพมหานคร	97
ธนะพัฒน์ วิริต	
ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายภาษีอากรของผู้ประกอบการไทย ที่เกี่ยวกับการเลี่ยงภาษีจากการลงทุน ในต่างประเทศ	108
ศิราณี เมฆลอย	
การส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง	119
ดร.ภูวกฤษ รุ่งทิวากรกิจ	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่าย เกษตรปลอดสารพิษ ในจังหวัดปราจีนบุรี	127
วัชรินทร์ อุ่นใจ	
การออกแบบตราสินค้าของกลุ่มผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง	137
วีระพันธ์ แก้วรัตน์	
อาภาพร ยกโต	
เถลิงศักดิ์ สุทธิเขต	

สารบัญ

ชื่อเรื่อง/ชื่อผู้วิจัย	หน้า
ปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี ศรัณย์กร พงษ์รัตน์ภัชกุล	149
ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงินและพฤติกรรมการมีวินัย ทางการเงินของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ศิริวรรณ ว่องวีรวุฒิ ณัฐชา วัฒนวิไล มารยาท โยทองยศ	159
การสำรวจการบริหารจัดการองค์กรสาธารณประโยชน์และองค์กรสวัสดิการชุมชนในจังหวัดลำปาง กาญจนา ภาสุรพันธ์	170
ผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้สอนในยุคดิจิทัล จุรีย์ สร้อยเพชร	182
คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามค่านิยมร่วม ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ณปภร เจี้ยวเห้ง ชลากร อยู่คเชนทร์ ยุธยา อยู่เย็น	194

สารบัญ

ชื่อเรื่อง/ชื่อผู้วิจัย	หน้า
ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2562	207
ณิชาภัส ตั้งบวรพิมล	
กริชาพัสน์ ชื่นแสงจันทร์	
การจัดการศึกษากับเศรษฐกิจและสังคมไทย	221
ดร.พิสิษฐ์ ยอดวันดี	
ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	232
ธนาภา งิ้วทอง	
ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2562	245
นงนุช อุตคุด	
วิชญา ติยะพงษ์ประพันธ์	
ณัฐณิชา มีงาม	
จักรพันธ์ คำแก้ว	
ดวงกมล ขำแสง	
การพัฒนาเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต	257
พีรดา พงษ์ทอง	
ยุธยา อยู่เย็น	
จิราพร รอดพ่วง	
สรานันต์ สงวนสัตย์	

สารบัญ

ชื่อเรื่อง/ชื่อผู้วิจัย	หน้า
ความพึงพอใจนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	271
วิชญา ติยะพงษ์ประพันธ์	
นงนุช อุตคุด	
ณัฐณิชา มีงาม	
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยมและพระพุทธศาสนา	283
พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา	
การใช้ภาษาไทยในการเรียนของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่	292
รองศาสตราจารย์พนิดา สินสุวรรณ	
ศรีสกุล ชัยเวียง	

การคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย จังหวัดลำปาง

Isolation of Bacteria from Watermelon Crispy Rice Cracker with Sugar Cane Drizzle of Lampang

ผู้วิจัย ชณาลักษณ์ ราชนารินทร์

บทคัดย่อ

จากการคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย จังหวัดลำปาง จำนวนทั้งหมด 10 ชนิด (30 ซ้ำ) เพื่อตรวจสอบแบคทีเรียปนเปื้อนที่อาจก่อให้เกิดโรค พบว่า มีการตรวจพบแบคทีเรียทั้งหมด 356 โคโลนีจากตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยเพียง 2 ชนิดจากทั้งหมด 10 ชนิด ได้แก่ รหัส SL และ HC ซึ่งพบแบคทีเรียในตัวอย่าง SL และ HC อยู่ที่ 3.45×10^4 CFU/g และ 1.96×10^4 CFU/g ตามลำดับ ส่วนที่เหลืออีก 8 ชนิดไม่พบการเจริญของแบคทีเรีย ดังนั้นข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยทั้งสิบชนิดที่นำมาทดสอบนั้น ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้าวแต๋นตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนข้าวแต๋น (มผช.) ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค เมื่อจัดจำแนกกลุ่มแบคทีเรียเบื้องต้นด้วยลักษณะทางสัณฐานวิทยา (Morphological characteristics) สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของ HS1, HS2, HS3, HS4, HS6 และ HS7 โดยพบแบคทีเรียแกรมบวกในกลุ่ม HS2, HS3, HS5 และ HS6 ส่วนกลุ่มของ HS1, HS4 และ HS7 จัดเป็นแบคทีเรียแกรมลบ จากนั้นนำแบคทีเรียทั้ง 7 กลุ่มมาจัดจำแนกชนิดโดยอาศัยคุณสมบัติทางชีวเคมี (Biochemical characteristics) ด้วยวิธี IMVIC test พบว่า กลุ่มแบคทีเรียส่วนใหญ่ให้ผลการทดสอบที่แตกต่างกัน ได้แก่ HS1, HS5, HS6 และ HS7 ส่วนกลุ่มที่ให้ผลเหมือนกันมีจำนวน 3 กลุ่ม คือ HS2, HS3 และ HS4 เมื่อเปรียบเทียบความหลากหลายของแบคทีเรียในตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย SL และ HC เพื่อตรวจสอบระดับการปนเปื้อนของแบคทีเรียในตัวอย่างข้าวแต๋น พบว่า ตัวอย่าง SL มีความหลากหลายของชนิดแบคทีเรียมากกว่าในตัวอย่าง HC เนื่องจากแบคทีเรียทั้งเจ็ดกลุ่มพบในตัวอย่าง SL ซึ่งแบคทีเรียแต่ละกลุ่มมีเปอร์เซนต์การพบที่แตกต่างกัน โดยกลุ่ม HS3 พบมากที่สุดถึง 30.47% ขณะที่ตัวอย่าง HC พบแบคทีเรียเพียง 3 กลุ่ม คือ HS2, HS5 และ HS7 ที่มีค่าเท่ากับ 45.18, 39.03 และ 15.79% ตามลำดับ ดังนั้นข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยแต่ละตัวอย่างจะพบแบคทีเรียที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านความหลากหลายของชนิดและปริมาณของแบคทีเรีย

คำสำคัญ : แบคทีเรีย, ข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย, การปนเปื้อนของจุลินทรีย์ในอาหาร

Abstract

In this study, there was bacterial isolation of 10 samples of watermelon crispy rice cracker with sugar cane drizzle of Lampang (30 replicates) for food contaminant bacteria investigation. The result showed that 356 bacterial isolates were found in only 2 samples of all 10 samples, there were SL and HC. The bacteria which grew in SL were 3.45×10^4 CFU/g, higher than HC (1.96×10^4 CFU/g). Any bacterial colonies did not be found in other samples. Therefore, 10 selected watermelon crispy rice cracker with sugar cane drizzle samples were fully accredited product of Thai Industrial Standards Institute 2019: Sticky rice cracker. All bacterial isolates were grouped into 7 groups based on morphological characterization, including HS1, HS2, HS3, HS4, HS6 and HS7. Gram positive bacterial groups were HS2, HS3, HS5 and HS6 groups. Other groups (HS1, HS4 and HS7) were gram negative bacteria. After that, all bacterial groups were classified based on biochemical characteristics with IMVIC test. I found that four bacterial groups showed different results, including HS1, HS5, HS6 and HS7. Only HS2, HS3 and HS4 gave the same results as all negative results. Moreover, the percentage of bacterial diversity in SL was higher than HC because a total of seven bacterial groups were found in SL. HS3 group was the highest percentage of all bacterial diversity in SL (30.47%). The bacterial groups in HC consisted of HS2 (45.18%), HS5 (39.03%) and HS7 (15.79%). These results were concluded that selected samples could be found different bacterial types and percentage of their diversity.

Key Word : Bacteria, Watermelon Crispy Rice Cracker with Sugar Cane Drizzle, Microbial Food Contamination

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ข้าวแต๋น หรือขนมนางเล็ด (Kaotan หรือ Thai sweet crispy rice cakes) เป็นขนมพื้นบ้านของประเทศไทย โดยมีเอกลักษณ์ คือ เป็นขนมที่ทำจากข้าวเหนียวปรุงรสแล้วนำมาทอด เหมาะสำหรับการรับประทานเป็นอาหาร (พริ้มเพรา ตะมะพุฒ, อัจฉราลัย คำฟู, และจิรภา พงษ์จันตา, 2555; ระพีพรรณ ภิญโญ, 2563; ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2563) ทำให้ข้าวแต๋นเป็นผลิตภัณฑ์หลักที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านหลายกลุ่ม โดยเฉพาะการเป็นผลิตภัณฑ์สำคัญของวิสาหกิจชุมชนของชาวบ้านในจังหวัดลำปางหลายอำเภอ เช่น วิสาหกิจกลุ่มข้าวแต๋นน้ำแตงโมงบ้านหัวหนอง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรลำปางหลวง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองหล่าย กลุ่มแม่บ้านใหม่เหล่ายาวและกลุ่มแม่บ้านเกษตรทุ่งม่านเหนือ เป็นต้น (อินโฟซิสเทค, 2543) ทั้งนี้ข้าวแต๋นในปัจจุบันได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ มูลค่า และความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศด้วย ดังเช่น การทำข้าวแต๋นให้มีหลากหลายสีสัน โดยข้าวเหนียวขาวทำให้ข้าวแต๋นเป็นสีขาว ข้าวเหนียวดำทำให้ข้าวแต๋นเป็นสีดำหรือน้ำตาลก่ำ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ทำให้ข้าวแต๋นเป็นสีม่วง หรือใช้สีจากธรรมชาติผสมข้าวเหนียวลงไป อย่างเช่น น้ำแตงโมที่ทำให้เป็นสีแดง น้ำใบเตยหรือผงชาเขียวที่ทำให้เป็นสีเขียว น้ำจากดอกอัญชันที่ทำให้เป็นสีม่วง (สวนหม่อนไม้, 2557) น้ำจากแครอททำให้เป็นสีส้ม หรือน้ำคั้นจากผลไม้ตามฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีหลายรสชาติ โดยการราดสิ่งปรุงรสลงบนผิวหน้าข้าวแต๋น เช่น น้ำอ้อย ธัญพืช จำพวกงาดำ งาขาว เม็ดมะม่วงหิมพานต์ เมล็ดทานตะวัน ถั่วเหลืองแห้ง ผลไม้แห้งอย่างลูกเกดและมะละกอ

(รักบ้านเกิดทีม, 2554) รวมทั้งน้ำพริกเผาและหมูหยอง เป็นต้น ซึ่งข้าวแต๋นที่ได้รับความนิยมมาก คือ ข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดด้วยน้ำอ้อย โดยเฉพาะข้าวแต๋นที่ใช้ข้าวเหนียวพันธุ์เขี้ยวงู (ระพีพรรณ ภิญโญ, 2563)

จุลินทรีย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็ก สามารถพบได้ทุกพื้นที่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการดำรงชีวิต แบคทีเรียเป็นจุลินทรีย์กลุ่มหลักที่มักพบการปนเปื้อนในอาหาร ซึ่งการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ (Bacterial contamination) โดยเฉพาะแบคทีเรียที่ทำให้อาหารเสื่อมเสีย (Spoilage bacteria) นั้นเป็นตัวการสำคัญในการทำให้อาหารทุกประเภทเกิดการเสื่อมเสีย (Food spoilage) ซึ่งอาหารสดจำพวกเนื้อสัตว์ดิบ ไข่ นมสด ผักผลไม้สด รวมทั้งอาหารที่ได้การปรุงและอาหารที่ได้รับการสัมผัสด้วยมือมักพบการปนเปื้อนของแบคทีเรียมากที่สุด เช่น *Staphylococcus aureus, Vibrio cholerae, Escherichia coli, Bacillus cereus, Clostridium botulinum, Salmonella typhi, Listeria monocytogenes* และ *Shigella dysenteriae* เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แบคทีเรียปนเปื้อนบางชนิดสามารถเจริญได้ในอาหารแห้งจำพวกข้าวแต๋นน้ำแตงโม ปลาแห้ง แคบหมูและผลไม้อบแห้งที่มีความชื้นต่ำมาก คือ ค่าน้ำอิสระ (Aw: water activity) ที่เป็นค่าบ่งชี้ระดับน้ำต่ำที่สุดที่จุลินทรีย์สามารถนำไปใช้ได้ มีค่าต่ำกว่า 0.6 (พริ้มเพรา ตะมะพุฒ, อัจฉราลัย คำฟู และจิรภา พงษ์จันตา, 2555; สำนักอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2559; Chawla et al., 2012; Paola and Antonello, 2016) โดยแบคทีเรียเหล่านี้มีหลายชนิดที่สามารถปรับเข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีปริมาณน้ำอิสระต่ำได้ เช่น *Cl. perfringens, Bacillus* spp., *Micrococcus* spp., *Cronobacter* spp. และ *Salmonella* spp. (สำนักอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2559; Bibek and Arun, 2014; Paola and Antonello, 2016) ถ้าหากมีการรับประทานอาหารที่ปนเปื้อนแบคทีเรียบางชนิดที่เป็นกลุ่มก่อโรค (Pathogenic bacteria) อาจทำให้เกิดอาการอาหารเป็นพิษหรืออาการผิดปกติของร่างกายได้ (Chawla et al., 2012; Giuseppe et al. 2016)

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาการปนเปื้อนของแบคทีเรียในข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยของจังหวัดลำปาง ดังนั้นจึงได้คัดแยกแบคทีเรียจากตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย และจำแนกชนิดแบคทีเรียด้วยลักษณะทางสัณฐานวิทยา (Morphological characteristics) และคุณสมบัติทางชีวเคมี (Biochemical characteristics) รวมทั้งเปรียบเทียบเปอร์เซนต์การพบแบคทีเรียเพื่อตรวจวัดระดับการปนเปื้อนแบคทีเรียในข้าวแต๋นแต่ละตัวอย่างด้วย ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำมาประยุกต์ใช้การคิดค้นหาวิธีกำจัดแบคทีเรียที่ทำให้ข้าวแต๋นเสื่อมเสียคุณภาพ และสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในด้านอุตสาหกรรมอาหารแห้งชนิดอื่น รวมทั้งนำข้อมูลมาประยุกต์เป็นข้อมูลที่ใช้ในการให้ความรู้แก่นิสิตและผู้ที่สนใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจหาปริมาณแบคทีเรียในข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย
2. เพื่อบ่งชี้ชนิดแบคทีเรียที่พบในข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย
3. เพื่อเปรียบเทียบปริมาณการปนเปื้อนของแบคทีเรียในข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยแต่ละแหล่ง

วิธีการวิจัย

1. การเก็บตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย

ทำการเก็บตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่บรรจุในถุงพลาสติกซีลปากถุง จำนวน 10 ตัวอย่าง ดังตารางที่ 1 โดยเลือกข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยตัวอย่างละ 3 ซ้ำ ซึ่งตัวอย่างทั้งหมดที่คัดเลือกใช้ชื่ออำเภอและตำบลเป็นเกณฑ์คัดเลือก ดังรูปภาพที่ 1 นอกจากนี้ตัวอย่างข้าวแต๋นที่เลือกมาจะต้องมีฉลากสินค้าที่ระบุชื่อทางการค้า วัน เดือน ปีที่หมดอายุ สถานที่ผลิต ที่อยู่สถานที่ผลิต และส่วนประกอบหลัก รวมทั้งตัวอย่างต้องสามารถเก็บรักษาได้ก่อนวันที่ 12 ธันวาคม 2563 ทั้งนี้จะรายงานชื่อตัวอย่างโดยใช้ชื่อตำบลที่ตั้งของสถานที่ผลิตตัวอย่าง

ตารางที่ 1 รายชื่อของข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่คัดเลือก

ลำดับ	ชื่อตัวอย่าง	สถานที่ผลิต	วัน เดือน ปีที่หมดอายุ
1	BP1	ต.บ้านเป้า	1 กรกฎาคม 2563
2	KK1	ต. เกาะคา	2 มิถุนายน 2563
3	NK	ต. นาแก้ว	30 พฤษภาคม 2563
4	BP2	ต.บ้านเป้า	30 ตุลาคม 2563
5	BP3	ต.บ้านเป้า	31 พฤศจิกายน 2563
6	VN	ต.เวียงเหนือ	22 สิงหาคม 2563
7	KK2	ต. เกาะคา	6 มิถุนายน 2563
8	SL	ต. ศาลา	31 กรกฎาคม 2563
9	PB	ต. พระบาท	18 พฤศจิกายน 2563
10	HC	ต. ห้างฉัตร	10 กันยายน 2563

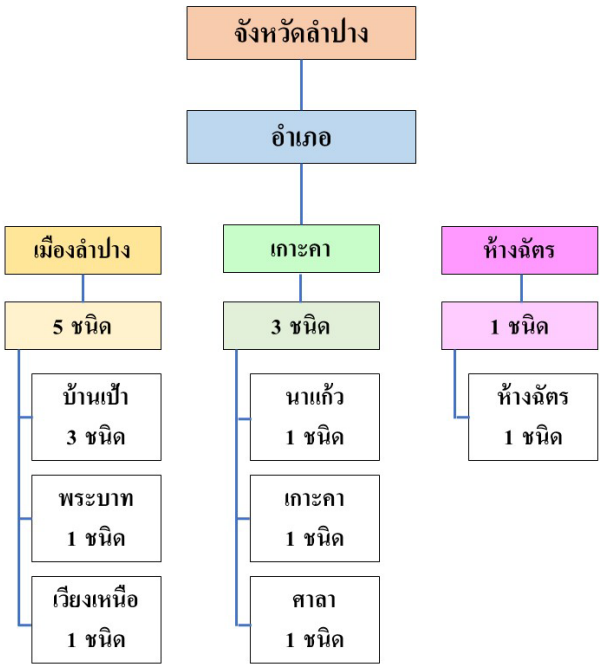

รูปภาพที่ 1 แผนผังแสดงการจำแนกสถานที่ผลิตของข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่คัดเลือก โดยใช้ชื่ออำเภอและตำบลเป็นเกณฑ์

1. การคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย

เจือจางตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยใน 0.1% peptone ที่ฆ่าเชื้อแล้ว ที่ความเข้มข้นระดับ 10, 100 และ 1,000 เท่า ซึ่งการคัดแยกใช้วิธี spread plate บน NA จากนั้นตรวจสอบจำนวนจุลินทรีย์ คำนวณหาปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมดตามกำหนดของ AOAC ในรูปแบบของ CFU/g (colony forming unit/gram) หลังจากพบการเจริญของโคโลนีแบคทีเรีย ใช้ห่วงถ่ายเชื้อ (loop) เขี่ยโคโลนีแบคทีเรียมา streak plate ลงบน NA อันใหม่จนได้เชื้อบริสุทธิ์ (พริ้มเพรา ตะมะพุฒ และคณะ, 2555; บุญเลี้ยง สุพิมพ์, ปิยะพงษ์ ชุมศรี, และอรทัย ปานเพชร, 2560; Oblinger and Kennedy, 1976)

2. การจัดจำแนกกลุ่มแบคทีเรีย

2.1 การจัดจำแนกกลุ่มด้วยลักษณะทางสัณฐานวิทยา

เพาะเลี้ยงแบคทีเรียที่ได้บนอาหาร NA และบ่มที่ 37 °C เป็นเวลา 2 วัน แล้วจัดกลุ่มโดยอาศัยลักษณะทางสัณฐานวิทยา ได้แก่ ลักษณะโคโลนี (สีทั้งบนและใต้ผิวอาหารเลี้ยงเชื้อ รูปร่าง ผิว ขอบ และการยกตัวของโคโลนี) และลักษณะต่างๆ ภายใต้กล้องจุลทรรศน์ด้วยการย้อมแกรม (gram stain) เช่น ลักษณะรูปร่างเซลล์ ขนาดเซลล์ การจัดเรียงตัวของเซลล์ และการสร้างแคปซูล เป็นต้น (Gephart et al., 1981)

2.2 การจัดกลุ่มด้วยคุณสมบัติทางชีวเคมี (IMVIC test)

ใช้ห่วงถ่ายเชื้อเขี่ยโคโลนีแบคทีเรียอายุ 2 วันจาก nutrient agar มาทดสอบด้วย Indole test, Methyl red test, Voges – Proskauer test และ Citrate test ด้วยวิธีการดัดแปลงของ Power and Latt (1977)

ผลการวิจัย

1. การคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย

การคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่คัดเลือก จำนวน 10 ตัวอย่าง (30 ชนิด) สามารถแยกแบคทีเรียได้ทั้งหมด 356 โคโลนี โดยตัวอย่างที่ทำการศึกษาจำนวน 2 ตัวอย่าง ได้แก่ รหัส SL และ HC เท่านั้นที่ตรวจพบโคโลนีแบคทีเรีย ซึ่งตัวอย่างรหัส SL พบแบคทีเรียจำนวน 228 โคโลนี หรือ 3.45×10^4 CFU/g และรหัส HC พบเพียง 128 โคโลนี หรือ 1.96×10^4 CFU/g ส่วนข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยอีก 8 ตัวอย่างที่เหลือไม่พบการเจริญของโคโลนีแบคทีเรีย

2. การจัดจำแนกกลุ่มของแบคทีเรีย

จากการจำแนกชนิดแบคทีเรียทั้งหมดด้วยลักษณะทางสัณฐานวิทยา สามารถแบ่งแบคทีเรียที่พบออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ HS1, HS2, HS3, HS4, HS5, HS6 และ HS7 ซึ่งแต่ละกลุ่มมีลักษณะต่างๆ ตามตารางที่ 2 และรูปภาพที่ 2 โดยแบคทีเรียแกรมบวกมีจำนวน 282 โคโลนี (70.21 %) และแกรมลบ 74 โคโลนี (20.79 %) ทั้งนี้เปอร์เซนต์การพบแบคทีเรียแต่ละกลุ่มในตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยแต่ละตัวอย่างมีค่าแตกต่างกัน ตามตารางที่ 3 ส่วนการจัดจำแนกด้วยคุณสมบัติทางชีวเคมีในแบคทีเรียทั้งเจ็ดกลุ่มให้ผลลัพธ์ที่ต่างกันเป็นจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ HS1, HS5, HS6 และ HS7 ขณะที่กลุ่ม HS2, HS3 และ HS4 ให้ผลลบเหมือนกันทั้งหมด ดังตารางที่ 4

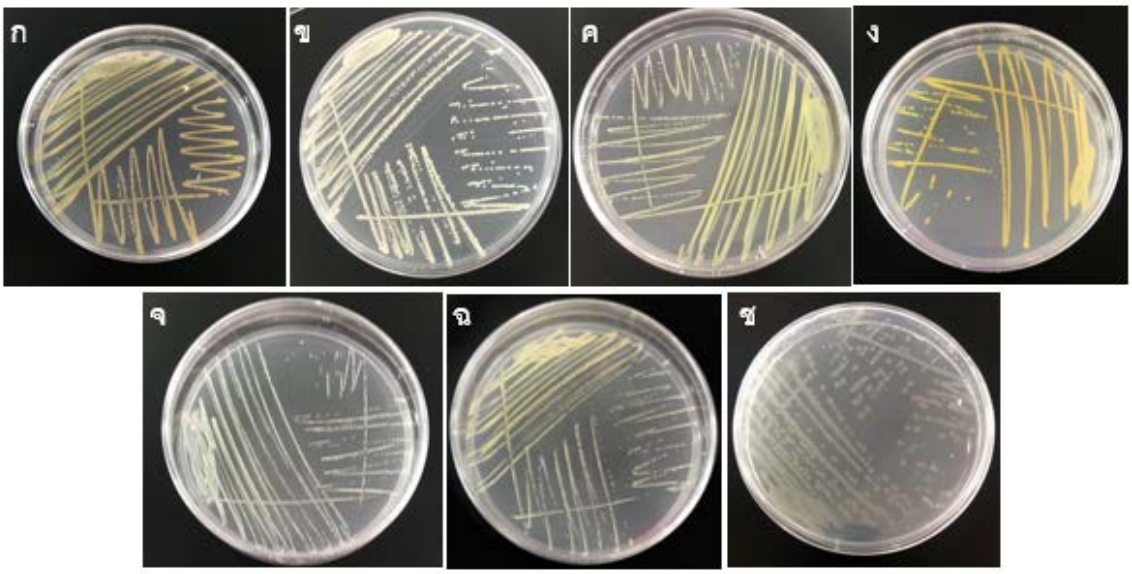

รูปภาพที่ 2 โคโลนีแบคทีเรียบน NA (ก. HS1, ข. HS2, ค. HS3, ง. HS4, จ. HS5, ฉ. HS6 และ ช. HS7)

ตารางที่ 2 เปอร์เซนต์การพบแบคทีเรียแต่ละกลุ่มในตัวอย่าง HC และ SL

ตัวอย่าง	เปอร์เซนต์การพบแบคทีเรียในตัวอย่าง (%)							รวมทั้งหมด (%)
	HS1	HS2	HS3	HS4	HS5	HS6	HS7	
HC	10.16	10.94	30.47	10.16	20.31	8.59	9.37	100
SL	-	45.18	-	-	39.03	-	15.79	100

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบคุณสมบัติทางชีวเคมีของแบคทีเรีย 7 กลุ่ม ด้วยวิธี IMVIC test

ลำดับ	แบคทีเรีย	IMVIC test			
		Indole test	Methyl red test	Voges – Proskauer test	Citrate test
1	HS1	-	-	-	+
2	HS2	-	-	-	-
3	HS3	-	-	-	-
4	HS4	-	-	-	-
5	HS5	-	-	-	+
6	HS6	-	+	-	+
7	HS7	-	+	+	-

หมายเหตุ : เครื่องหมาย + แสดงถึงผลบวก และเครื่องหมาย - แสดงถึงผลลบ

อภิปรายผลการวิจัย

การคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่คัดเลือก จำนวน 10 ชนิด (30 ซ้ำ) ตามวิธีการของ Oblinger and Kennedy, 1976 โดยใช้วิธีการนำสารละลายที่มีตัวอย่างที่ต้องการคัดแยกแบคทีเรีย ในระดับความเข้มข้นที่ 10^{-1}, 10^{-2} และ 10^{-3} มาเกลี่ยบนผิวอาหาร NA ด้วยเทคนิค spread plate จากนั้นคำนวณหาปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมดตามกำหนดของ AOAC ในรูปแบบของ CFU/g (colony forming unit/gram) ซึ่งวิธีการคัดแยกแบคทีเรียที่เลือกใช้นั้นเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมในการใช้คัดแยกแบคทีเรียจากอาหารและเครื่องดื่มชนิดต่างๆ (บุญเลี้ยง สุพิมพ์, ปิยะพงษ์ ชุมศรี, และอรทัย ปานเพชร, 2560; Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), 1992; Feng et al., 2010, Muhammad et al., 2017; Xiaoai et al., 2019) เช่น รายงานของ Marshia et al. (2016) ที่ทำการแยกแบคทีเรียจากเนยและชีสที่วางขายในเมือง Dinajpur ประเทศบังกลาเทศ หรือการศึกษาของ Bulti et al. (2018) ที่คัดแยกแบคทีเรียจากน้ำผลไม้สดคั้นในประเทศยูธิโอเปีย หรือการคัดแยกแบคทีเรียปนเปื้อนในผักสลัดที่วางขายในตลาดสด ประเทศแคเมอรูน (Jane-Francis et al., 2018) ซึ่งในการคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่คัดเลือก สามารถแยกแบคทีเรียได้ทั้งหมด 356 โคโลนี โดยตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้แก่ รหัส SL (ตัวอย่างจาก ต. ศาลา) และ HC (ตัวอย่างจาก ต. ห้างฉัตร) เท่านั้นที่ตรวจพบแบคทีเรีย ซึ่งตัวอย่างรหัส SL พบแบคทีเรีย 3.45×10^4 CFU/g และรหัส HC พบเพียง 1.96×10^4 CFU/g ซึ่งเมื่อนำไปเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานข้าวแต๋นตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนข้าวแต๋น (มผช.) ปี พ.ศ. 2562 (สำนักงานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2562) พบว่า ปริมาณแบคทีเรียต่ำกว่า 1×10^6 CFU/g จึงจัดเป็นอาหารที่สามารถบริโภคได้ โดยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ส่วนข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยอีก 8 ตัวอย่างที่เหลือไม่พบการเจริญของโคโลนีแบคทีเรีย ดังนั้นข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่คัดเลือกมาทั้งหมด 10 ชนิดมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคในด้านการปลอดจุลินทรีย์ สอดคล้องกับรายงานการตรวจหาแบคทีเรียในข้าวแต๋นของอรทัย บุญทะวงศ์ (2553) ที่นำข้าวแต๋นที่ทำจากข้าวเหนียวพันธุ์ กข 6 อบแห้งที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส นาน 160 นาที แล้วอบต่อในเตาไมโครเวฟระดับความร้อน 900-1,000 วัตต์ เป็นเวลา 30-35 วินาที จะไม่พบจุลินทรีย์ในระยะเวลา 3 เดือน เมื่อเก็บรักษาไว้ที่ 5, 28, 40 และ 50 องศาเซลเซียส และรายงานของพริ้มเพรา ตะมะพุฒ และคณะ (2555) ที่พบจุลินทรีย์ทั้งหมด 83.67 โคโลนีต่อกรัมของตัวอย่างข้าวแต๋นหน้าสับปะรดแช่อิ่ม ซึ่งนับว่า ผลการศึกษาจากทั้งสองรายงานแสดงถึงความปลอดภัยในการบริโภคข้าวแต๋นที่ศึกษา

ตารางที่ 3 ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของแบคทีเรียที่พบ

ลำดับ	รหัสแบคทีเรีย	ลักษณะโคโลนีบน NA			การติดสีแกรม	รูปร่างเซลล์และการจัดเรียงเซลล์	การพบแคปซูล
		ขนาด	สี	อื่นๆ			
1	HS1	2-4 mm	ส้มอ่อน	รูปร่างกลม (circular) ผิวเรียบ (smooth) ขอบเรียบ (entire) การยกตัวโคโลนีนูนโค้งแบบ convex	แกรมลบ	แท่งสั้น (short rod) ขนาด 1-3 µm การจัดเรียงตัวพบทั้งการจับกลุ่มกันและอยู่เป็นเซลล์เดี่ยว	ไม่พบ
2	HS2	2-4 mm	ครีม	รูปร่างกลม (circular) ผิวเรียบ (smooth) ขอบเรียบ (entire) การยกตัวโคโลนีนูนโค้งแบบ convex	แกรมบวก	แท่งกระบอง ขนาด 2 µm การจัดเรียงตัวของเซลล์อยู่กันเป็นคู่	ไม่พบ
3	HS3	1-2 mm	เหลือง	รูปร่างกลม (circular) ผิวเรียบ (smooth) ขอบเรียบ (entire) การยกตัวโคโลนีนูนโค้งแบบ convex	แกรมบวก	แท่งสั้น (short rod) ขนาด 2-3 µm การจัดเรียงตัวเป็นคู่ (diplobacilli)	ไม่พบ
4	HS4	3-4 mm	เหลือง	รูปร่างกลม (circular) ผิวเรียบ (smooth) ขอบเรียบ (entire) การยกตัวโคโลนีนูนโค้งแบบ convex	แกรมลบ	แท่งสั้น (short rod) ขนาด 2 µm การจัดเรียงตัวเป็นคู่ (diplobacilli)	ไม่พบ
5	HS5	1 mm	ครีม	รูปร่างกลมคล้ายหัวเข็มหมุด (punctiform) ผิวเรียบ (smooth) ขอบเรียบ (entire) การยกตัวโคโลนีนูนโค้งแบบ convex	แกรมบวก	เซลล์กลม (cocci) ขนาด 1 µm การจัดเรียงตัวพบทั้งการจับกันเป็นกลุ่ม หรืออยู่เป็นเซลล์เดี่ยว หรือคู่ (diplococci)	ไม่พบ
6	HS6	1 mm	ส้มอ่อน	รูปร่างกลม (circular) ผิวเรียบ (smooth) ขอบเรียบ (entire) การยกตัวโคโลนีนูนโค้งแบบ convex	แกรมบวก	เซลล์กลม (cocci) ขนาด 1 µm การจัดเรียงตัวเซลล์จับกันเป็นคู่ (diplococci)	ไม่พบ
7	HS7	3-4 mm	ครีม	โปร่งแสง (translucent) รูปร่างไม่แน่นอน (irregular) ผิวเมือกเยิ้ม (mucoid) ขอบคลื่นเว้า (undulate) การยกตัวโคโลนีมีส่วนบนที่หนาและขอบทำมุมกับผิวอาหาร (raised)	แกรมลบ	แท่งยาว (bacilli) ขนาด 2-4 µm การจัดเรียงตัวเซลล์มักอยู่เป็นเซลล์เดี่ยว	พบ

จากการจำแนกชนิดแบคทีเรียทั้งหมด 356 โคโลนีด้วยลักษณะทางสัณฐานวิทยา โดยใช้วิธีการศึกษาตามรายงานของ Gephart et al. (1981), Oniha (2012) และ Happy et al. (2018) พบว่า แบคทีเรียแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม คือ HS1, HS2, HS3, HS4, HS5, HS6 และ HS7 ซึ่งมีจำนวนแบคทีเรียแกรมบวกมากกว่าแบคทีเรียแกรมลบ คือ 282 โคโลนี (70.21 %) และ 74 โคโลนี (20.79 %) ตามลำดับ อันเนื่องมาจากแบคทีเรียแกรมบวกมีผนังเซลล์ที่หนาและแข็งแรงกว่าแบคทีเรียแกรมลบ (Andreas et al., 2012; Dan and Devin, 2018) จึงทำให้แบคทีเรียแกรมบวกอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมได้เป็นอย่างดี เช่น สภาพที่มีปริมาณอาหารน้อยและความชื้นต่ำ โดยทั้งสองสภาพแวดล้อมนี้เป็นสภาวะที่พบได้ในข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย ต่อมา เมื่อนำแบคทีเรียทั้งเจ็ดกลุ่มมาศึกษาคุณสมบัติทางชีวเคมี (Biochemical characteristics) ด้วยวิธี IMVIC test ได้แก่ Indole test, Methyl red test, Voges – Proskauer test และ Citrate test นั้น พบว่า แบคทีเรียให้ผลการทดสอบทั้งสี่คุณสมบัติที่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ (HS1, HS5, HS6 และ HS7) ส่วนที่เหมือนกันมีเพียง 3 กลุ่ม คือ HS2, HS3 และ HS4 ที่ให้ผลลบทั้งหมด ซึ่งผลจากการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แบคทีเรียที่มีลักษณะสัณฐานวิทยาแตกต่างกันจะมีคุณสมบัติทางชีวเคมีที่คล้ายกันหรือแตกต่างกันก็ได้ โดยหากพบแบคทีเรียมีคุณสมบัติคล้ายกันอาจมีความสัมพันธ์ทางวิวัฒนาการใกล้เคียงกัน ซึ่งต้องศึกษาวิเคราะห์ในระดับสารพันธุกรรมเพื่อยืนยันความถูกต้อง (Powers and Latt, 1977; Faria et al., 2017)

เมื่อเปรียบเทียบเปอร์เซนต์เปอร์เซนต์การพบแบคทีเรียในตัวอย่างรหัส SL และ HC เพื่อตรวจสอบระดับการปนเปื้อนของแบคทีเรียในตัวอย่างที่วิเคราะห์ พบว่า ตัวอย่าง HC พบกลุ่มแบคทีเรีย HS3 (30.47%) สูงที่สุด รองลงมาคือ HS5 (20.31%), HS2 (10.94%), HS1 และ HS4 (10.16%), HS7 (9.37%) ตามลำดับ ส่วนกลุ่ม HS6 พบน้อยที่สุด (8.59%) ซึ่งมีผลลัพธ์ที่แตกต่างกับในตัวอย่าง SL ที่พบแบคทีเรีย HS2 สูงที่สุด อยู่ที่ 45.18% ลำดับที่2 คือ HS5 (39.03%) และลำดับสุดท้าย คือ HS7 (15.79%) ส่วนแบคทีเรีย HS1, HS3, HS4 และ HS6 ไม่พบในตัวอย่าง SL ดังนั้นตัวอย่าง HC มีความหลากหลายของแบคทีเรียมากกว่าตัวอย่าง SL แต่แบคทีเรียทุกกลุ่มที่พบในตัวอย่าง SL มีเปอร์เซนต์ความหนาแน่นสูงกว่าที่พบในตัวอย่าง HC ซึ่งผลการทดลองมีความสอดคล้องกับรายงานของ Holly (2018) และ Jackie (2019) ที่ว่า ในอาหารแต่ละชนิดจะมีความหลากหลายชนิดและปริมาณของแบคทีเรียที่แตกต่างกัน โดยในกรณีการทดลองนี้แสดงให้เห็นว่า ข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยแต่ละตัวอย่างมีแบคทีเรียปนเปื้อนที่เป็นชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดในจำนวนที่แตกต่างกัน เนื่องจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยถูกผลิตด้วยวัตถุดิบ เครื่องปรุง กรรมวิธีการผลิต การบรรจุลงในบรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่ายด้วยหลายกรรมวิธี อีกทั้งความแตกต่างของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการเจริญของแบคทีเรียที่ปนเปื้อนในข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย ขณะเก็บรักษาข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยก่อนบริโภค เช่น อุณหภูมิ แสงแดด ความชื้นและการรบกวนของแมลง เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

จากการคัดแยกแบคทีเรียจากข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยจำนวน 10 ชนิด (30 ซ้ำ) พบว่า การทดลองนี้มีแบคทีเรียในตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยเพียง 2 ชนิดจากทั้งหมด 10 ชนิด โดย SL (ตัวอย่างจาก ต.ศาลา) พบแบคทีเรีย 3.45×10^4 CFU/g และ HC (ตัวอย่างจาก ต.ห้างฉัตร) พบ 1.96×10^4 CFU/g ดังนั้นข้าวแต๋นน้ำ

แตงโมราดน้ำอ้อยทั้งสิบชนิดจัดเป็นอาหารที่สามารถบริโภคได้ โดยไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานข้าวแต๋นตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนข้าวแต๋น (มผช.) ปี พ.ศ. 2562 และเมื่อนำแบคทีเรียมาจัดจำแนกกลุ่มเบื้องต้น ด้วยการใช้ลักษณะทางสัณฐานวิทยา (Morphological characteristics) และคุณสมบัติทางชีวเคมี (Biochemical characteristics) นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 กลุ่มที่มีคุณสมบัติทางชีวเคมีแตกต่างกันจำนวน 4 กลุ่ม ส่วนอีก 3 กลุ่มให้ผลลัพธ์ที่เหมือนกัน นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบเปอร์เซนต์การพบแบคทีเรียในตัวอย่างตัวอย่างข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย SL และ HC เพื่อตรวจสอบระดับการปนเปื้อนแบคทีเรีย พบว่า ตัวอย่าง HC มีความหลากหลายชนิดของแบคทีเรียมากกว่าตัวอย่าง SL ที่พบเพียง 3 กลุ่ม (HS2, HS5 และ HS7) แต่แบคทีเรียทั้งสามกลุ่มที่พบในตัวอย่าง SL มีเปอร์เซนต์สูงกว่าแบคทีเรียกลุ่มเดียวกันที่พบในตัวอย่าง HC ซึ่งผลการทดลองนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันของความหลากหลายทางชนิดและปริมาณแบคทีเรียที่ปนเปื้อนในข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยแต่ละชนิด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1) รายละเอียดที่ได้เป็นข้อมูลใหม่ สามารถนำไปเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่สนใจ
2) ทราบชนิดแบคทีเรียที่สามารถพบได้ในข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อย เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการปนเปื้อนแบคทีเรียในผลิตภัณฑ์
3) เป็นองค์ความรู้ในการผลิตข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่มีคุณภาพด้านความปลอดภัยจากแบคทีเรีย
4) สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในกระบวนการผลิตข้าวแต๋นน้ำแตงโมราดน้ำอ้อยที่มีประสิทธิภาพ
5) เป็นองค์ความรู้ในการตรวจหาแบคทีเรียที่ปนเปื้อนในอาหารและเครื่องดื่ม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1) เพิ่มการคัดแยกแบคทีเรียปนเปื้อนจากอาหารและเครื่องดื่มชนิดอื่น
2) เพิ่มวิธีการคัดแยกแบคทีเรีย เพื่อช่วยเพิ่มอัตราการค้นพบแบคทีเรีย
3) ใช้เทคนิคทางชีวโมเลกุลในการจัดจำแนกชนิดแบคทีเรีย เพื่อบ่งบอกถึงระดับสปีชีส์ของแบคทีเรีย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเนชั่นที่ให้การสนับสนุนสถานที่ในการทำวิจัย และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือให้สามารถใช้ตัวชี้วัดตัวแปรและตรวจสอบตัวแบบโมเดลที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ให้สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ยังไม่ได้เอ่ยนามที่ได้มีส่วนร่วมให้งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ไปด้วยดี คุณความดีหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดจากการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ วางรากฐานแก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณครอบครัวของข้าพเจ้าและท่านอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่ได้กรุณาให้ความสะดวก ความร่วมมือ ข้อเสนอแนะและอื่นๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

Adda, B. (2019). Watermelon 101: Nutrition Facts and Health Benefits From: https://www.healthline.com/ nutrition/foods/watermelon. Retrieved on 7 March 2020.

Ana, A., Declan, B., Marianne, C., Robert, D., Pablo, Salvador, F.E., Rosina, G., Lieve, H., Kostas, K., Roland, L., Birgit, N., Antonia, R., Lucy, R., Giuseppe, R., Moez, S., Marion, S., Panagiotis, S., Emma, S., Niko, S., Benno, T.K., John, T., & Helene, W. (2016). Growth of spoilage bacteria during storage and transport of meat. EFSA Panel on Biological Hazards (BIOHAZ), 14(6): 4523. From: https://efsa.online library.wiley.com/doi/full/10.2903/j.efsa.2016.4523. Retrieved on 10 March 2020.

Andreas, N., Priscilla, S.F., Roy, M., Frank, S. (2012). Effect of air drying on bacterial viability: A multiparameter viability assessment. Journal of Microbiological Methods. 90(2):86-95. From:https://www.researchgate.net/publication/224939022_Effect_of_air_drying_on_bacterial_viability_A_multiparameter_viability_assessment. Retrieved on 31 January 2021.

Azanaw, A., Tifito, W., Birukitait, A., Marie, A., Alem, G., & Mulat, D. (2019). Bacteriological profile, antimicrobial susceptibility patterns of the isolates among street vended foods and hygienic practice of vendors in Gondar town, Northwest Ethiopia: a cross sectional study. BMC Microbiolgy, 120(2019). [Online]. From: https://doi.org/10.1186/s12866-019-1509-4. Retrieved on 23 March 2020.

Bacteria sensitive to nutrient broth medium in terrestrial environments. March 1980. Soil Science and Plant Nutrition 26(1):99-107. DOI: 10.1080/00380768.1980.10433216.Authors: Hiroyuki Ohta. Retreived on 2 February 2020.

Bernardino, M.M., Karl, R., Fiona, B., Florence, A., Catherine, M.B. (2019). Microbial Contamination of Fresh Produce: What, Where, and How? Comprehensive Reviews in Food Science and Food Safety, 18(6). From https://doi.org/10.1111/1541-4337.12487. Retrieved on 10 March 2020.

Bibek, R., & Arun, B. (2014). Fundamental food microbiology. 5th Ed. CRC press. [Online e-book]. Retrieved on 3 March 2020.

Brown, J.H. (1939). Bergey's manual of determinative bacteriology. American Public Health Association.29(4): 404-405. [Online]. From https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/ PMC1529475/ pdf/amjphnation00993-0100.pdf. Reteived on 24 March 2020.

Bulti, K.F., & Melkam, D.L. (2018). Microbiological quality of fruit juices sold in cafes and restaurants of Shewarobit town, Amhara, Ethiopia. African Journal of Microbiology Research, 12(26): 623-628. Fromhttps://pdfs.semanticscholar.org/23a2/2f6f86befeb29ce6e663cbbdf66e5bf95ff4.pdf. Retrieved on 24 March 2020.

Chawla, A.S., Kasler, D.R., Sastry, S.K., & Yousef, A.E. (2012). Microbial decontamination of food using ozone. Microbial Decontamination in the Food Industry, Novel Methods and Applications, Woodhead Publishing Series in Food Science, Technology and Nutrition, 17: 495-532. [Online].From:https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780857090850500176.Retrieved on 10 March 2020.

Chinnaraja, C. (2017). Potential Health Benefits of Sugarcane. Sugarcane Biotechnology: Challenges and prospects, pp.1-12.

Clement, O.T., Scott, D.K., Frank, R.D. (2019). *Klebsiella pneumoniae* capsule polysaccharide as a target for therapeutics and vaccines.Computational and Structural Biotechnology Journal. 17: 1360-1366. From: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S200103701930279X. Retrieved on 1 June 2020.

Cristina, F.S., Kelly, C.D.R., Noelly, A.L., Mariana, D., Luis, R.B., & Rosane, F.S. (2015). Enzymatic and antagonistic potential of bacteria isolated from typical fruit of Cerrado in Minas Gerais State, Brazil. Acta Scientiarum. Agronomy, 37(3) : 367-374. From https://doi.org/10.4025/actasciagron.v37i3.19057. Retrieved on 25 March 2020.

Dan, N., & Devin, C.D. (2018). Drought Stress and Root-Associated Bacterial Communities. Frontiers in Plant Science. From: https://doi.org/10.3389/fpls.2017.02223. Retrieved on 1 June 2020.

Elisavata, S. (2012). Water activity concept and its role in food reservation. [Online]. From https://www.researchgate.net/publication/310605656_WATER_ACTIVITY_CONCEPT_AND_ITS_ROLE_IN_FOOD_PRESERVATION. Retrieved on 20 March 2020.

Faria, Y.A., Shafkat, S.R., & Hossain, Md.M. (2017). A Study on the Microbiological Status of Mineral Drinking Water. The Open Micriobiology Journal, 11: 31–44. From: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5447907/. Retrieved on 20 March 2020.

Feng, P., Weagant, D. S., Grant, A. M., & Burkhardt, W. (2010). Bacteriological Analytical Manual: Enumeration of *Escherichia coli* and the Coliform Bacteria. From: http://www.fda.gov/Food/FoodScienceResearch/LaboratoryMethods/ucm 064948.htm.Retrieved on 20 March 2020.

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (1992). Manuals of food quality control: 4. Microbiological analysis. FAO Food and Nutrition Paper. [Online]. From http://www.fao.org/3/T0610E/T0610E.pdf. Retrieved on 24 March 2020.

Frederick, A. (2018). Antibiotic resistance of Escherichia coli and Salmonella enterica isolated from cabbage and lettuce samples in Tamale metropolis of Ghana. International Journal of Food Contamination, 5:7. [Online]. From https://foodcontaminationjournal.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s40550-018-0068-z. Retrieved on 20 March 2020.

Gephart, P., Murray, R.G. E., Costilow, R.N., E.W., Nester, W.A., Wood, N.R. Krieg, & Phillips, G. B. (1981). Manual of Methods for General Bacteriology, ASM Press, Washington D.C. Gram. C.1884. Ueber die isolirte Färbung der Schizomyceten in Schnitt-und. From: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC494262/. Retrieved on 31 March 2020.

Girova, T. D., & Gochev, V. K. (2009). Detection and Enumeration of Spoilage and Pathogenic Microorganisms in Refrigeratory Stored Meat Products. Biotechnology & Biotechnological Equipment of Xi Anniversary Scientific Conference 23/2009. 23(1) : 896-899. From: https://doi.org/10.1080/13102818.2009.10818567. Retrieved on 20 March 2020.

Giuseppe, M., Mattia, R., Giovanni, P., Silvana, B., Maria, A.F., Roberta, T., Stefano, P., Paolo, A., & Paolo, C. (2016). Study on Potential Clostridium Botulinum Growth and Toxin Production in Parma Ham. The Italian Journal of Food Safety, 5(2): 5564. [Online]. From https://doi.org/10.4081/ijfs.2016.5564. Retrieved on 25 March 2020.

Happy, A.H., Alam, M.G., Mahmud, S., Imran, M.A.S., Rony, M.H., Azim, M.A.A., Islam, M.M., Sarker, M.K.D., Akter, P., Mondol, G.C., Hossain, T., Rahman, M.M., Islam, M.M., Roy, A., Das, S., Ahmed, M.R., & Uddin, M.E. (2018). Isolation, Identification & Characterization of Gram-Negative Bacteria from Popular Street Food (Chotpoti) at Savar Area, Dhaka, Bangladesh. Open Access Library Journal. 23. From ttps://doi.org./10.4236/oalib.1104986. Retrieved on 24 March 2020.

Holly Ahern. (2018). Microbiology: A Laboratory Experience: Bacteriological Culture Methods. [e-book]. State University of New York Oer Services. From: https://milnepublishing.geneseo.edu/suny-microbiology-lab/chapter/bacteriological-culture-methods/. Retrieved on 23 July 2020.

Jackie Reynolds. (2019). 8: Bacterial Colony Morphology. [Online]. From: https://bio.libretexts.org/Bookshelves/Ancillary_Materials/Laboratory_Experiments/Microbiology_Labs/Microbiology_Labs_I/08%3A_Bacterial_Colony_Morphology. Retrieved on 23 July 2020.

Jane-Francis, T.K.A., Bertrand, F.T., & Joseph, M.N. (2018). Bacterial and parasitic contaminants of salad vegetables sold in markets in Fako Division, Cameroon and evaluation of hygiene and handling practices of vendors. BMC Research Notes. 11: 100. From: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5801804/. Retrieved on 23 July 2020.

Juliano, B.O. (1971). A simplified assay for milled–rice amylose. Cereal Science Today, 16:334-338. From:https://www.researchgate.net/publication/275886661_A_Simplified_Assay_for_Milled-Rice_Amylose. Retrieved on 31 March 2020.

Labuza, C., & Kreisman, L. (2004). Application of open dating to specific foods. [Online]. From http://www.foodmarketexchange.com. Retrieved from 9 March 2020.

Lesa, A.T., & Wageh, S.D. (2019). Environmental Chemical Contaminants in Food: Review of a Global Problem. Hindawi, Journal of Toxicology, 2019. [Online]. From https://www.hindawi.com/journals/jt/2019/2345283/. Retrieved on 1 March 2020.

Loubna, B., Majida, L., Fatima, E.K., & Michael, G. (2017). Effects of *Rhizobium leguminosarum* inoculation on growth, nitrogen uptake and mineral assimilation in *Vicia faba* plants under salinity stress. Journal of Agricultural Science and Technology, 19(4):889-901. From: https://www.researchgate.net/publication/318490734_Effects_of_Rhizobium_leguminosarum_inoculation_on_growth_nitrogen_uptake_and_mineral_assimilation_in_Vicia_faba_plants_under_salinity_stress. Retrieved on 6 February 2020.

Makaepea, M.M., Daniso, B., & Afam, O.J. (2019). Watermelon as a potential fruit snack. International Jpurnal of Food Properties. 22(1): 355-370. From: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10942912.2019.1584212?scroll=top&needAccess=true. Retrieved on 13 May 2020.

Marshia, P., Mir, R.A., Md., M.R., & Md., F. (2016). Isolation and identification of bacteria with determination of bacterial loads from different brands of butter and cheese. Asian-Australasian Journal of Bioscience and Biotechnology. 1(3): 504-513. From: https://www.researchgate.net/publication/324718071. Retrieved on 14 May 2020.

Matz, SA. (1984). Snack Food Technology, 2nd ed. AVI Publishing Co., Inc. Connecticut. [Online E-book]. Fromhttps://books.google.co.th/books?id=qdnuCAAAQBAJ&pg=PA1&lpg=PA1&dq=Snack+Food+Technology,+2nd+ed+matz&source=bl&ots=NJH2mW08Ml&sig=ACfU3U2gQFI3A_rTNetR26_jKVPCaipHkw&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwiA2sDpkLXoAhX07XMBHc8WAckQ6AEwB3oECAgQAQ#v=onepage&q=Snack%20Food%20Technology%2C%202nd%20ed%20matz&f=false. Retrieved on 9 February 2020.

MedThai. (2560). อ้อย สรรพคุณและประโยชน์ของต้นอ้อย 88 ข้อ! สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2563, จากเว็บไซต์ https://medthai.com/%E0%B8%AD%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A2/

Muhammad, H.S., Muhammad, U.Q., Sumreen, H., Bilal, A., Habibullah, N., Sabir, H., Muhammad, S., Javeria, S., & Saima, M. (2017). Polymicrobial multidrug-resistant bacteria isolated from street vended fresh fruit juices in Pakistan. British Food Journal, 120(6): 1358-1365. [Online]. From https://doi.org/10.1108/BFJ-09-2017-0529. Retrieved on 25 March 2020.

Nushrat, A.B., Ila, I.F.A., Faria, A., M.A., R., & Sharmin, R.A. (2019). Microbiological quality of some common dairy beverages available in Dhaka University campus of Bangladesh. Coagent Food & Agriculture, 5(1): 1707054. [Online]. From: https://doi.org/10.1080/ 23311932.2019.1707054. Retrieved on 24 March 2020.

Oblinger, J.L., & Kennedy, J.E. (1976). Evaluation of diluents used for total count. Journal of Milk and Food Technology, 39(2): 114-116. Retrieved on 1 March 2020.

Oniha, M.I. (2012). Isolation and characterization of microorganisms associated with rot diseases of fruit, stem and leaf of Carica papaya L. [Masters of Science degree report]. The Department of Biological Sciences, College of Science and Technology, Covenant University, Nigeria. [Online]. Retrieved on 24 March 2020.

Paola, P., & Antonello, P. (2016). Chapter 2 - Safety by Control of Water Activity: Drying, Smoking, and Salt or Sugar Addition. Regulating Safety of Traditional and Ethnic Foods. 7-28. Academic Press. [Online E-book]. From https://doi.org/10.1016/B978-0-12-800605-4.00002-5. Retrieved on 10 March 2020.

Powers, E.M., & Latt, T.G. (1977). Simplified 48-hour IMVic test: an agar plate method. Applied and Environmental Microbiology. Applied and Environmental Microbiology, 34(3): 274-279. From: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC242642/? page=2. Retrieved on 4 April 2020.

Rainer, K., Ainhoa, P., Itxaso, A., Javier, C., Juan, A., William, R.J., Marcelo, E.G., & Rafael, P.R. (2019). The Mycobacterium tuberculosis capsule: a cell structure with key implications in pathogenesis. Biochemical Journal. 18; 476(14): 1995–2016. From: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6698057/. Retrieved on 12 May 2020.

Renuka, N., Sarika, V., Mathure, R.L. Zanan, R.J.T., Altafhusain, B.N. (2016). Determination of some minerals and β-carotene contents in aromatic indica rice (*Oryza sativa* L.) germplasm. Food Chemistry, 191: 2-6. From: https://www.sciencedirect.com/ science/article/abs/pii/S0308814615007797?via%3Dihub. Retrieved on 2 February

Rimando, A.M., & Perdins-Veazie, P.M. (2005). Determination of citrulline in watermelon rind. Trockenpräparaten. Fortschritte der Medcin, (2):185-189. From: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16007998/. Retrieved on 3 March 2020.

Thomas Bintsis. (2018). Microbial pollution and food safety. AIMS Microbiology, 4(3): 377-396. [Online]. Fromhttps://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6604938/.Retrieved on 23 March 2020.

Thomas, B. (2017). Foodborne pathogens. AIMS Microbiology, 3(3): 529-563. [Online]. From: https://www.aimspress.com/article/10.3934/microbiol.2017.3.529/fulltext.html. Retrieved on 25 March 2020.

U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE. (2019a). Rice, white, glutinous, unenriched, cooked. [Online]. From: https://fdc.nal.usda.gov/fdc-app.html#/food-details/169711/nutrients. Retrieved on 14 May 2020.

U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE. (2019b). Syrup, Cane. [Online]. From: https://fdc.nal.usda.gov/fdc-app.html#/food-details/167743/nutrients. Retrieved on 14 May 2020.

U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE. (2020). Watermelon, raw. [Online]. From: https://fdc.nal.usda.gov/fdc-app.html#/food-details/786754/nutrients. Retrieved on 14 May 2020.

Widiastuti, S., Nikmatul, H., Irfan, E.S., Miguel, P.L., & Carmelo, G.B. (2015). Study of glutinous and non-glutinous rice (*Oryza sativa*) varieties on their antioxidant compounds. International Conference on Plant, Marine and Environmental Sciences (PMES-2015) Jan. 1-2, 2015 Kuala Lumpur (Malaysia). From:https://www.researchgate.net/publication/ 271480271_Study_of_Glutinous_and_Non_Glutinous_Rice_Oryza_Sativa_Varieties_on_Their_Antioxidant_Compounds. Retrieved on 2 March 2020.

Xiaoai, Z., Yanlin, N., Yuzhu, L., Zheng, L., Di, W., Xia, C., Qian, C., & Xiaochen, M. (2019). Isolation and Characterization of Clinical Listeria monocytogenes in Beijing, China, 2014–2016. Frontiers in Microbiology, 10: 981. [Online]. From: www.frontiersin.org/article/ 10.3389/fmicb.2019.00981. Retrieved on 19 March 2020.

Xinjie, S., Hui, T., Lei, C., & Myunghee, Kim. (2018). *Cronobacter* Species in Powdered Infant Formula and Their Detection Methods. Korean Journal for Food Science of Animal Resources, 38(2): 376–390. From http://koreascience.or.kr/article/JAKO201813639172569.page. Retrieved on 25 March 2020.

กนกวรรณ ทองตะโก. (2552). นางเล็ด. คลังความรู้ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://www.royin.go.th/?knowledges= =นางเล็ด-๒๕-พฤศจิกายน-๒๕๕. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2563.

กรมการข้าว. ข้าวที่มีโอเมก้า 3 6 9 มากที่สุด. ค้นเมื่อ 17 มกราคม 2563, จาก https://www.thairicedb.com/productintro-detail.php?id=10.

จิรภา พงษ์จันตา. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นชนิดแท่งจากเศษข้าวแต๋นที่แตกหัก. (รายงานวิจัย) โครงการวิจัยงบประมาณคลินิกเทคโนโลยี ประจำปีงลประมาณ พ.ศ. 2556. สถาบันวิจัยเทคโนโลยีเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://www.clinictech.most.go.th/online/Usermanage/FinalReport/2014711411261.pdf. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2563.

ชญานิศ คล่องแคล่ว. (2561). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมขบเคี้ยวชนิดกรอบพองจากข้าวเจ้าเสริมน้ำหมึกผงจากหมึกกล้วย (Loligo spp.). (วิทยานิพนธ์ออนไลน์ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาวิทยายาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยบูรพา. จากเว็บไซต์ http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57910025.pdf. เข้าถึงเมื่อ 14 พฤษภาคม 2563.

ชมรมฮักตั๋วเมือง สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2562. วิธีทำ ‘ข้าวแต๋น’ แบบฉบับ ‘โบราณ’. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2563, จากเว็บไซต์ https://www.matichonweekly.com/column/article_198054.

เชียงใหม่นิวส์. 2560. ข้าวเหนียว มีดีกว่าที่คิด! สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2563, จากเว็บไซต์ https://www.chiangmainews.co.th/ page/archives/629829

นภาพร เชี่ยวชาญ. คุณภาพและความปลอดภัย อันตรายที่เกี่ยวข้องกับอาหาร. [ออนไลน์]. จากเว็บไซต์ https://digital.lib.kmutt.ac.th/magazine/issue1/cover/quality.html. เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2563.

นิศา ตรีภัทรชยากร และสุภาพร รุ่งจิตรประภาภรณ์. (2538). การศึกษาคุณสมบัติของข้าวเจ้าและข้าวเหนียวเพื่อใช้ในการผลิตขนมขบเคี้ยวจากเครื่องเอ็กซทรูดเดอร์แบบสกรูคู่. ปริญญานิพนธ์ ภาควิชาอุตสาหกรรมเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพฯ. ค้นเมื่อ 21 มกราคม 2563.

บุญทัน ศรีบุญเรือง. 2548. การออกแบบและสร้างเครื่องขึ้นรูปข้าวแต๋นอัตโนมัติ. รายงานวิจัยภาควิชาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวและแปรสภาพ คณะวิศวกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. [เอกสารออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563.

บุญเลี้ยง สุพิมพ์, ปิยะพงษ์ ชุมศรี, และอรทัย ปานเพชร. (2560). คุณภาพด้านจุลชีววิทยาของอาหารปรุงสำเร็จโรงอาหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, น. 72-81. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ https://li01.tci-thaijo.org/index.php/sci_ubu/ article/view/97636/76039. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2563.

บุญศรี จงเสรีจิตต์. 2561. จุลชีววิทยาทางอาหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [เอกสารออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563.

พริ้มเพรา ตะมะพุฒ, อัจฉราลัย คำฟู และ จิรภา พงษ์จันตา. (2555). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นหน้าสับปะรดแช่อิ่ม. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจธ.*, 35: 75-91. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ https://digital.lib.kmutt.ac.th/journal/loadfile.php?A_ID=479. เข้าถึงเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2563.

รมณี สงวนดีกุล, สุเมธ ตันตระเธียร, ชื่นจิต ประกิตชัยวัฒนา, และสุทธิศักดิ์ สุขในศิลป์. (2551). การเกิดคราบของจุลินทรีย์ที่ก่อให้เกิดโรคและการควบคุมการแพร่กระจายจุลินทรีย์บนพื้นผิวสัมผัสอาหาร. (รายงานวิจัย) คณะวิทยาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/12114. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2563.

ระพีพรรณ ภิญโญ. (2559). ข้าวแต๋นน้ำแตงโม. โครงการศูนย์ความรู้กินได้, สำนักงานกศน.จังหวัดลำปาง. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://www.okmd.or.th/knowledge-box-set/articles/food/915/ rice_cracker. เข้าถึงเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2563.

รักบ้านเกิดทีม. (2554). แปรรูปอาหาร ข้าวแต๋นธัญพืช. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://www.rakbankerd.com/agriculture/print.php?id=2145&s=tblblog. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2563.

รัชนี ตันฑะพานิชกุล. 2537. **เคมีอาหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัตนา อู่อรุณ. 2556. ภูมิปัญญาเรื่อง ข้าวแต๋นทรายบ้านกลางทุ่ง. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2563, จากเว็บไซต์ https://www.gotoknow.org/posts/535559.

รุ่งนภา วิสิฐอุดรการ. 2540. เอกสารคำสอนการประเมินอายุการเก็บของอาหาร. ภาควิชาพัฒนา ผลิตภัณฑ์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วรรณา อัมมวรรธน์, เศรษฐศิลป์ อัมมวรรธน์, และสุพัฒน์ ใต้เวชศาสตร์. (2558). การพัฒนาข้าวแต๋นสอดไส้สับปะรด (Development of rice cracker with pineapple paste). รายงานวิจัยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.). [เอกสารออนไลน์]. จาก http://www.lannafoodhub.com/files/Documents/1546483132.pdf. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2563.

ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). อาหารพื้นบ้านล้านนา ข้าวแตน. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://library.cmu.ac.th/ntic/lannafood/ detail_lannafood.php?id_food=104. เข้าถึงเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2563.

สวนหม่อนไม้. ข้าวแต๋นน้ำแตงโม น้ำอัญชัน และน้ำใบเตย. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2563, จาก http://www.monmai.com/ข้าวแต๋นน้ำแตงโม/.

สำนักคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. 2560. **เกณฑ์คุณภาพทางจุลชีววิทยาของอาหารและภาชนะสัมผัสอาหาร ฉบับที่ ๓.** กรุงเทพฯ: บริษัทพีทู ดีไซน์ แอนด์ พริ้นท์ จำกัด

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2562). มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (Thai community product standard) มผช. 36/2562 ผลิตภัณฑ์ข้าวแตน (Sticky rice cake products, Khaotaen). [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://tcps.tisi.go.th/pub/tcps0036_62. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2563.

สำนักอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2559). ประกาศคู่มือการปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 364) พ.ศ. 2556 เรื่อง มาตรฐานอาหารด้านจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค. จากเว็บไซต์ http://www.fda.moph.go.th/sites/food/Shared%20Documents/สาระน่ารู้สำหรับผู้ประกอบการ/29_Manual_Of_Law364(Update30-6-16).pdf. เข้าถึงเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2563

สุภัจฉรา นพจินดา. (2557). โพรไบโอติกส์กับการส่งเสริมสุขภาพ (Probiotics for health promotion). วารสารพยาบาลทหารบก, 15(3): 430-435.

เสริม จันทร์ฉาย. (2560). เทคโนโลยีการอบแห้งด้วยพลังงานรังสีอาทิตย์ Solar Drying Technology. ตำราประกอบการสอนวิชา 514 524 เทคโนโลยีการอบแห้งพลังงานรังสีอาทิตย์ ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. บริษัท เพชรเกษมพรินติ้ง จำกัด. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://www.phy.sc.su.ac.th/book/SolarDrying2017.pdf. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2563.

อรทัย บุญทะวงศ์. (2553). ข้าวแต๋นกึ่งสำเร็จรูปสำหรับไมโครเวฟ. (รายงานวิจัย) โครงการสนับสนุนผู้ปฏิบัติการวิจัยในภาคอุตสาหกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ https://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5050088. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2563.

อังศุมาลิน ตามิ, จีรนันท์ สีมุ่ง, ภัทรพงษ์ ดีใจวงษ์ และยุรดี สนรักษา. (2558). ข้าวแต๋นคอสโม่ (Cosmo rice cracker). (รายงานวิจัย) สาขาการโรงแรมและการท่องเที่ยว วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจเชียงใหม่. [เอกสารออนไลน์]. จากเว็บไซต์ http://lib3.dss.go.th/fulltext/techno_file/ CF86/CF86(B8).pdf. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์.

อินโฟซิสเทค. 2543. ผู้ผลิตโอทอป. จากเว็บไซต์ https://www.thaitambon.com/shop/.สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2563.

ประวัติผู้เขียน

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวชณาลักษณ์ ราชนารินทร์
   ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Chanalug Rachanarin
2. ประวัติการศึกษา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จุลชีววิทยาประยุกต์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง
   วิทยาศาสตรบัณฑิต (จุลชีววิทยา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ผลงานทางวิชาการ
   1) The endophytic fungi associated with some terrestrial orchids in Thailand (First author)
      - ปีที่พิมพ์: 2016
      - การเผยแพร่: งานสัมมนาวิชาการ The 12th Young Scientists Seminar ประเทศญี่ปุ่น
      - แหล่งทุน: The short stay and short visit program (SSSV program supported by JASSO)
   2) Antibacterial activity and characterization of secondary metabolites isolated from an endophytic fungus *Scytalidium* sp. 21. The 14th Young Scientists Seminar (2018) (First author)
      - ปีที่พิมพ์: 2018
      - การเผยแพร่: งานสัมมนาวิชาการ The 14th Young Scientists Seminar ประเทศญี่ปุ่น
      - แหล่งทุน: The short stay and short visit program (SSSV program supported by JASSO)
   3) A new endophytic fungus, *Tulasnella phuhinrongklaensis* (Cantharellales, Basidiomycota) isolated from roots of the terrestrial orchid, *Phalaenopsis pulcherrima* (First author)
      - ปีที่พิมพ์: 2018
      - การเผยแพร่: วารสาร Phytotaxa. ปี 2562 ฉบับที่ 374 หน้า 99-109
      - แหล่งทุน:
        1. ทุนเมธีวิจัยอาวุโสจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (RTA5580006) ปี พ.ศ. 2558–2561
        2. ทุนสนับสนุนการวิจัยระดับปริญญาโทจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
   4) The Potential of Rhizoctonia-like Fungi Isolated from Roots of Some Thai Terrestrial Orchids on Growth Promotion of *Arabidopsis thaliana* Seedlings (First author)
      - ปีที่พิมพ์: 2018
      - การเผยแพร่: งานประชุมวิชาการระดับนานาชาติ (proceeding) The 30th Annual Meeting of the Thai Society for Biotechnology and International Conference November 22-23, 2018 Ambassador Hotel, Bangkok, Thailand

- แหล่งทุน:
    1. ทุนเมธีวิจัยอาวุโสจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (RTA5580006) ปี พ.ศ. 2558–2561
    2. ทุนสนับสนุนการวิจัยระดับปริญญาโทจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4. ตำแหน่งหน้าที่และการทำงาน

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ

หน่วยงาน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

เลขที่ 444 ถนน วชิราวุธดำเนิน ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52000

E-mail Chanalug_rac@nation.ac.th

ความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น กรณีศึกษา นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่านโดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่น และธนาคารกสิกรไทย

Affiliations of Undergraduate Students to Nation University a Case Study of Students Receiving Scholarships in Honor of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Siam Boromrajakumari For the youth of Nan Province through cooperation between Nation University And Kasikorn Bank

ผู้วิจัย อาจารย์ธวัชชัย แสนชมภู
อาจารย์เมธัส ชูเวช
อาจารย์นงลักษณ์ สุวัฒน์ธนกิจกุล
กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น การจัดลำดับความสำคัญ ในการสร้างความผูกผันในมหาวิทยาลัย เปรียบเทียบความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่นกรณีศึกษา นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อ เยาวชนจังหวัดน่าน ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่น และธนาคารกสิกรไทยที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2562 และที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2562 โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบบไม่เป็นทางการ ควบคู่กับการสนทนากลุ่ม และใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้น โดยวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามที่ 0.89 จากนิสิต จำนวน 218 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติหาค่าแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นิสิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ศึกษาในปีการศึกษา 2559 ศึกษาในสาขาวิชาสาธารณสุข ศาสตร์ผู้ปกครอง นิสิตส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม นิสิต มีความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและ เป็นเจ้าของสถาบัน สรุปความแตกต่างกันของ เพศ หลักสูตร ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยใน ภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความภาคภูมิใจต่อมหาวิทยาลัย สภาพแวดล้อมภายใน มหาวิทยาลัย ความผูกพันต่ออาจารย์ ความผูกพันต่อเจ้าหน้าที่ ความผูกพันต่อรุ่นพี่/รุ่นน้องและความผูกพันต่อ เพื่อน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันต่อความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ความผูกผัน

Abstract

This research is a combination of qualitative and quantitative research. The objective is to study the degree of attachment of undergraduate students to Nation University. Prioritization In building ties in the university Compare students' commitment to Nation University, case study Scholarships for Undergraduate Scholarship Program in Honor of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Siam Boromrajakumari For the youth of Nan Province Cooperation between Nation Universities And Kasikorn Bank who graduated in the academic year 2019 and who are studying in the academic year 2019 by in-depth interview Informal Coupled with group chats And use the line of questions created By analyzing the validity of the alpha Cronbach coefficient, the questionnaire's accuracy at 0.89 was obtained from 218 students. The data were analyzed by statistical data for the distribution, frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research results were found that Undergraduate student engagement with Nation University Overall, it is at a high level. Most of the students are female. Most of them studied in the academic year 2016, studied in the field of Public Health. Conclusion: The differences in course sex did not affect the overall university engagement. This was statistically significant at the 0.05 level of pride towards the university. Campus environment Commitment to teachers, engagement with staff Bonds with seniors / juniors and commitment to friends. Have the same relationship with the university as a whole. Statistically significant at the 0.05 level.

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายด้านความมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาคเอกชน ซึ่งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นเป็นการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ เป็นการลงทุนระยะยาวที่คุ้มค่า (จรัส สุวรรณมาลา, 2539) นอกจากจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ตัวผู้รับการศึกษาเองในด้านรายได้ที่สูงขึ้น อันนำไปสู่การมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีแล้วยังให้ประโยชน์แก่สังคมไทยส่วนรวมเป็นอันมาก การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มผลผลิต ช่วยสร้างสรรค์สังคม ทำให้คนในสังคมรู้สึกรับผิดชอบในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (อัจฉรา วัฒนาณรงค์,2549) ในปี 2558 มหาวิทยาลัยเนชั่นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดลำปาง ได้จัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ ตลอดจนเผยแพร่พระราชกรณียกิจ พระอัจฉริยภาพ และพระเกียรติคุณนานัปการที่ทรงมีต่อประชาชน และประเทศชาติด้วย เพื่อเป็นการทรงเป็นนักพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนของชาติเกิดการเรียนรู้ และได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน มหาวิทยาลัยเนชั่น มุ่งมั่นที่จะเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนนิสิตในระดับก่อนอุดมศึกษาซึ่งได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ให้มีระดับความรู้ที่สูงขึ้น เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อรองรับโอกาสที่ประเทศชาติก้าวเข้าสู่การเปิดเสรีอาเซียน และสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืนตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนามหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2558– 2562 ในกลยุทธ์ที่ 1“การสร้างโอกาส”มุ่งการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชนและผู้ด้อยโอกาสที่มีศักยภาพเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยการร่วมมือกับพันธะมิตรทางธุรกิจด้วยการมอบทุนการศึกษาและเป็นการสร้างโอกาสให้กับท้องถิ่นในการให้นิสิตนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมุ่งสร้างโอกาสทางการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนให้นิสิตด้วยผู้รู้ผู้ชำนาญการในสาขาวิชาชีพและเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานจริงมีการกำหนดตัวชี้วัด การดำเนิน การ

ตามแผน คือ การมอบทุนการศึกษาจำนวนร้อยละ 50 ทุนของจำนวนนิสิตเป้าหมายในแต่ละปีการศึกษา ในการดำเนินการตามกลยุทธ์นี้ มหาวิทยาลัยเนชั่นได้รับการสนับสนุนจากทางธนาคารกสิกรไทย ดำเนินการโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน จำนวน 60 คน โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 จนถึงปีการศึกษา 2562 ซึ่งเป็นการทำความร่วมมือในการมอบทุนที่ร้อยละ 50ของจำนวนค่าใช้จ่ายในการเรียนของนิสิต 1 คน คือ มหาวิทยาลัยเนชั่น 15,000 บาท และทางธนาคารกสิกรไทยสนับสนุน 15,000 บาท ในระหว่างที่ได้รับการศึกษาตลอด 4 ปี จนสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2558–2562 ที่ผ่านมานั้น มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการที่จะพัฒนานิสิตกลุ่มนี้ให้เป็นบัณฑิตให้สมบูรณ์แบบ ทั้งทางด้านสติปัญญา ความมีคุณธรรม และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อออกไปประกอบอาชีพอย่างมั่นคงในอนาคตการทำกิจกรรมร่วมกันของนิสิตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มหาวิทยาลัยผลักดันให้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาศักยภาพคุณภาพของนิสิตทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้รู้คุณค่า เห็นประโยชน์เป็นคนดี มีปัญญานำพาสุข มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อนิสิตที่จบการศึกษาจากสถาบันเป็นผู้ที่พึงปรารถนาของสังคม สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและนำวิชาความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับการทำงานได้อย่างเหมาะสม (ศศิธรโรจน์สงคราม, 2553) ความผูกพันต่อสถาบันจึงเป็นสิ่งสำคัญ มีส่วนในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของนิสิตในอนาคต ให้สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขอีกทั้งยังตระหนักถึงแหล่งทุนการศึกษา ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์เจ้าหน้าที่ รุ่นพี่รุ่นน้องซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีอีกทั้งนิสิตที่สำเร็จการศึกษาจะเห็นคุณค่าของมหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้สำหรับไปประกอบอาชีพต่อไป

ความผูกพันต่อสถาบันการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ คือความรู้สึกที่แสดงออกเป็นหนึ่งเดียวกับสถาบันความรักเคารพ ศรัทธา เชื่อมั่น เมื่อนิสิตสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ยังมีความเต็มใจพร้อมที่จะอุทิศกำลังกายกำลังใจในฐานะศิษย์เก่า สร้างความเข้มแข็งของสมาคมศิษย์เก่ารวมถึงคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องเป็นความสัมพันธ์แบบไม่มีเงื่อนไข ไม่มีข้อแม้ความผูกพันต่อสถาบันจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้สถาบันการศึกษาได้รับการพัฒนาไปได้อย่างยาวนานในรูปแบบของสมาคมศิษย์เก่าที่เป็นส่วนสำคัญในส่วนของการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ในการสร้างความผูกพันนั้นต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรไม่ได้สร้างให้เกิดขึ้นภายในวันเดียวทุกสิ่งทุกอย่างต้องค่อยๆ หล่อหลอมเป็นหนึ่งใจเดียวกันจากมหาวิทยาลัยแห่งโอกาสเป็นบ้านที่อบอุ่น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ทำให้นิสิตมีความผูกพันเพื่อที่จะสามารถนำปัจจัยต่างๆนั้นมาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างและเพิ่มพูนให้นิสิตเกิดความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวที่จะทำให้เกิดความรักความพึงพอใจรวมถึงสามารถที่จะนำข้อมูลต่างๆที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาสร้างความเป็นเลิศทางด้านวิชาการและการบริการทางการศึกษาสำหรับการศึกษาเล่าเรียนของนิสิตจนสำเร็จการศึกษา และจะทำให้นิสิตรุ่นน้องเกิดความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่นกรณีศึกษา นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่น และธนาคารกสิกรไทย

2. เพื่อศึกษาแนวทางและจัดลำดับความสำคัญ ในการสร้างความผูกผันในมหาวิทยาลัย

3. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น กรณีศึกษา นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่น และธนาคารกสิกรไทยที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2562 และที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น กรณีศึกษา นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่นและธนาคารกสิกรไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาระดับความผูกพัน แนวทางและจัดลำดับความสำคัญ ในการสร้างความผูกผันของนิสิตและเปรียบเทียบความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น ระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่นกรณีศึกษา นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่น และธนาคารกสิกรไทยที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา2562 และที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2562 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนิสิตระดับปริญญาตรี ที่ได้รับทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่น และธนาคารกสิกรไทยที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2561 และที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2562 จำนวน 218 คน

- นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาฯ รหัส 58 จำนวน 54 คน
- นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาฯ รหัส 59 จำนวน 57 คน
- นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาฯ รหัส 60 จำนวน 56 คน
- นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาฯ รหัส 61 จำนวน 51 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือในการศึกษาเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ควบคู่กับการสนทนากลุ่ม (Focus groupdiscussion) และใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้น (Interview guideline) เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึกและครอบคลุมเกี่ยวกับความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรี ต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น ที่ได้รับทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่นและธนาคารกสิกรไทยที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา2562 และความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมในการศึกษาของมหาวิทยาลัยเนชั่น และเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตระดับปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 ความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมใน การศึกษาของมหาวิทยาลัยเนชั่น นอกจากแนวคำถามแล้วยังมีเครื่องมืออื่น เช่น เครื่องบันทึกภาพใช้บันทึกภาพของผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องบันทึกเสียงการสนทนาใช้บันทึกขณะสัมภาษณ์ สมุดบันทึกการสนทนาใช้บันทึกข้อมูลที่สำคัญขณะสัมภาษณ์ และตัวผู้วิจัยเองที่เป็นเครื่องมือที่ดีในการสอบถามและสังเกตพฤติกรรม

2. แบบสอบถามแบบตอบด้วยตัวเอง (Self-Administered Questionnaire) โดยได้ทำการดัดแปลงคำถามจากแบบสอบถามของ ดวงรัตน์ โพธิ์เงิน (2544) ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเนชั่นที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่นและธนาคารกสิกรไทย

ส่วนที่ 2 ความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเนชั่นที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่นและธนาคารกสิกรไทย

โดยมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ คือ 1 (ระดับความผูกพันน้อยที่สุด) จนถึง 5 (ระดับความผูกพันมากที่สุด) ค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบวัดที่ได้จากการวิจัยนี้มีค่าเท่ากับ 0.89 สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบวัดนี้จะใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง ระดับความผูกพันของนิสิตมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความผูกพันของนิสิตมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความผูกพันของนิสิตปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความผูกพันของนิสิตน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.49 ลงไป หมายถึง ระดับความผูกพันของนิสิตน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษา วัตถุประสงค์ และสมมุติฐานการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อนำข้อมูลส่วนดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

สร้างข้อกระทงคำถาม ตามดัชนีชี้วัดให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือในการวิจัย เสนอร่างเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ โดยนำข้อกระทงคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพความตรงด้านเนื้อหา (Context Validity) ของข้อกระทงคำถามแล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีระหว่าง 0.67-1.00 และนำข้อกระทงคำถามไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงกับเนื้อหา นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตมหาวิทยาลัยเนชั่น ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบด้านคุณภาพแบบสอบถามด้านความเที่ยง (reliability)

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามจากการทดลองใช้ที่รับกลับคืนมา มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach,1970) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.89

ขั้นที่ 6 นำเครื่องมือที่ทดลองใช้แล้วเสนอที่อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป โดยปรับปรุงข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมและถูกต้องโดยผ่านการแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 7

นำข้อมูลที่เก็บจากตัวอย่างมาวิเคราะห์ และนำผลการวิเคราะห์ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในแต่ละด้าน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรงคือ นิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาฯ ที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 218 คน โดยโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และใช้แบบสอบถาม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อมูลในส่วนนี้ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งอื่น ๆ เช่น รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการที่รวบรวมไว้อยู่แล้ว รวมทั้งผลงานการวิจัย นิตยสาร วารสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงาน การค้นคว้าทางเว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้มาจากหน่วยงานของทางภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เป็นต้น

3. ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity)

นำแบบสอบถามมาตรวจสอบโดยใช้ดุลยพินิจของการตรวจสอบคุณภาพความตรงด้านเนื้อหา ของข้อกระทงคำถามแล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item objective congruence:IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีระหว่าง 0.67-1.00 และนำข้อกระทงคำถามไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ความเชื่อถือได้ (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับกับนิสิตมหาวิทยาลัยเนชั่น ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำคำตอบที่ได้ ไปทดสอบหาความน่าเชื่อถือได้โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach) ปรากฏได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.89

สูตร $$\alpha = \frac{n}{n-1}\left(\frac{1-\sum s_i^2}{s_t^2}\right)$$

โดย α = แทนค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมัน

n = แทนจำนวนข้อ

s_i^2 = แทนความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s_t^2 = แทนความแปรปรวนของคะแนนรวม

ค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปถือว่ามีความเชื่อถือได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประสานงานขอความร่วมมือจาก ฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเนชั่น ขอข้อมูลทำเนียบนิสิตที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2561 ที่สำเร็จการศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่นและธนาคารกสิกรไทย รุ่นที่ 1 เพื่อใช้ในการดำเนินการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางระบบออนไลน์

3. ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด จากนั้นนำไปวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในความเป็นจริงเราจะพบว่าขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์และสามารถดำเนินควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยกระทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางชี้แนะแนวคำถามที่จะสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเนชั่น ที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อที่จะได้ความรู้ ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น และเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการตีความจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ระดับลึก โดยมีการกำหนดแนวคำถามในการสนทนา การบันทึกข้อมูลโดยวิธีการจดบันทึก และการบันทึกเทป การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์โดยการตีความในบริบทต่างๆ ของประเด็นการศึกษาในแต่ละประเด็น โดยวิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะแรก เมื่อผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลความคิด มุมมอง การนิยามความผูกพันของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเนชั่นที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมในการศึกษาของมหาวิทยาลัยเนชั่น ผู้วิจัยจะทำการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) แล้วสรุปผลการวิเคราะห์อย่างคร่าวๆ เพื่อเป็นตัวชี้นำประเด็นที่จะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มในประเด็นต่อไป

ระยะที่สอง ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์ซ้ำ ในประเด็นที่คาดว่าเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นจริงมากที่สุดที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

ระยะที่สาม หลังจากผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลมาเพียงพอแล้ว ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อีกครั้งเพื่อจัดรูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในความผูกพันของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเนชั่น ที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมในการศึกษาของมหาวิทยาลัยเนชั่น

ระยะที่สี่ ทำการสรุปผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามจำนวน 218 ชุด นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ และประมวลผลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows โดยวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเนชั่นที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่นและธนาคารกสิกรไทย

ส่วนที่ 2 ความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น ของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเนชั่น ที่ได้รับทุนการศึกษาโครงการทุนการศึกษาปริญญาตรีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเยาวชนจังหวัดน่าน โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่นและธนาคารกสิกรไทย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความผูกพันต่อต่อมหาวิทยาลัยของนิสิตฯ จำแนกตามข้อมูลลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

2) การทดสอบค่า t (t-Test) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1

ผลของการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

นิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 218 คน ร้อยละ 100 เป็นนิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาฯ รหัส 58 จำนวน 54 คน เป็นนิสิตในหลักสูตรสาขาบัญชี จำนวน 22 คนสาขาบริหารธุรกิจ จำนวน 2 คน สาขานิเทศศาสตร์ จำนวน 1 คน สาขารัฐประศาสนศาสตร์จำนวน 6 คน สาขาสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 22 คน และสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 2 คน รหัส 59 จำนวน 56 คน เป็นนิสิตในหลักสูตรสาขาบัญชี จำนวน 16 คน สาขาบริหารธุรกิจ จำนวน 1 คน สาขานิเทศศาสตร์จำนวน 1 คน สาขารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 5 คน สาขาสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 32 คน และสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 1 คน รหัส 60 จำนวน 53 คน เป็นนิสิตในหลักสูตรสาขาบัญชี จำนวน 13 คน สาขาบริหารธุรกิจ จำนวน 3 คน สาขานิเทศศาสตร์ จำนวน 13 คน สาขารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 12 คน สาขาสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 10 คน และสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 2 คน รหัส 61 จำนวน 54 คน เป็นนิสิตในหลักสูตรสาขาบัญชี จำนวน 15 คน สาขาบริหารธุรกิจ จำนวน 4 คน สาขารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 14 คน สาขาสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 15 คน และสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 6 คน

2. ระดับความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น

2.1 ความผูกพัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

- ด้านความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น มีค่าเฉลี่ย = 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.77
- ด้านความผูกพันต่ออาจารย์ มีค่าเฉลี่ย = 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.72
- ด้านความผูกพันต่อเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.83
- ด้านความผูกพันต่อรุ่นพี่ มีค่าเฉลี่ย = 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.91
- ด้านความผูกพันต่อรุ่นน้อง มีค่าเฉลี่ย = 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.83
- ด้านความผูกพันต่อเพื่อน มีค่าเฉลี่ย = 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =0.87

ตารางที่ 2 คะแนนและระดับความผูกพันของแต่ละด้าน

ความผูกพันแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
ความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น	4.23	0.77	มาก
ความผูกพันต่ออาจารย์	4.27	0.72	มาก
ความผูกพันต่อเจ้าหน้าที่	3.87	0.83	มาก
ความผูกพันต่อรุ่นพี่	3.92	0.91	มาก
ความผูกพันต่อรุ่นน้อง	4.08	0.83	มาก
ความผูกพันต่อเพื่อน	4.11	0.87	มาก

2.2 ความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นนิสิตทุนฯ ของมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด = 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.63 รองลงมา คือ ท่านจะรักษาชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ย = 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71 ส่วนท่านพอใจกับระบบการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด = 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.86

ตารางที่ 3 คะแนนและระดับความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น

ที่	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
1.	ท่านจะรักษาชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย	4.42	0.71	มาก
2.	ท่านรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นนิสิตทุนฯ ของมหาวิทยาลัย	4.61	0.63	มากที่สุด
3.	ท่านจะกล่าวให้ผู้อื่นทราบถึงศักยภาพหรือจุดเด่นของคณะเมื่อมีโอกาส	4.29	0.72	มาก
4.	เมื่อจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้วมีความคิดว่าจะกลับมาเยี่ยมมหาวิทยาลัยอีก	4.21	0.75	มาก
5.	ท่านมีความรู้สึกอบอุ่นเมื่อมาเรียนที่มหาวิทยาลัย	4.21	0.80	มาก
6.	ท่านมีความรู้สึกยินดีและเต็มใจเสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือมหาวิทยาลัยในทุกด้าน	4.09	0.82	มาก
7.	ท่านจะบอกกับคนอื่นว่าเมื่อท่านสำเร็จการศึกษาท่านภูมิใจที่จบจากมหาวิทยาลัยเนชั่น	4.41	0.62	มาก
8.	ท่านจะแนะนำให้น้องๆที่ท่านรู้จักมาสมัครเรียนที่มหาวิทยาลัยเนชั่น	4.06	0.83	มาก

ที่	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
9.	ท่านพอใจกับระบบการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา	3.80	0.86	มาก
10.	ท่านยินดีให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเมื่อมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมที่ต้องการความร่วมมือจากท่าน	4.32	0.74	มาก
11.	ท่านคิดว่าเป้าหมายกัวิธีดำเนินการเพื่อการผลิตบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกัน	4.11	0.79	มาก
12.	ท่านคิดว่าเมื่อจบการศึกษาท่านประสงค์จะเป็นสมาชิกสมาคมศิษย์เก่า	4.18	0.80	มาก
ผลรวมความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น		**4.23**	**0.77**	**มาก**

2.2 ความผูกพันต่ออาจารย์ โดยรวมมีความผูกพันอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความรู้สึกรักเคารพอาจารย์ = 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.68 รองลงมา คือ มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ย = 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71 เมื่อมีปัญหาจะปรึกษา/นึกถึงอาจารย์เป็นคนแรกเป็นอันดับต้นๆมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก = 3.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.80 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 คะแนนและระดับความผูกพันต่ออาจารย์

ที่	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
1.	มีความรู้สึกรักเคารพอาจารย์	4.45	0.68	มากที่สุด
2.	มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์	4.43	0.71	มาก
3.	มีความยินดีเสียสละเวลาส่วนตัวเมื่ออาจารย์ไหว้วานให้ช่วยทำงานด้านต่างๆ เช่น ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรม สันทนาการ และงานทั่วไปของมหาวิทยาลัย เป็นต้น	4.33	0.70	มาก
4.	เมื่อมีปัญหาจะปรึกษา/นึกถึงอาจารย์เป็นคนแรกเป็นอันดับต้นๆ	3.89	0.80	มาก
ผลรวมความผูกพันต่ออาจารย์		**4.27**	**0.72**	**มาก**

2.3 ความผูกพันต่อเจ้าหน้าที่ โดยรวมมีความผูกพันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าท่านประทับใจในกิริยามารยาท/การแต่งกายของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.80 รองลงมาท่านประทับใจในการให้คำปรึกษาแนะนำจากเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.81 ท่านรู้สึกอบอุ่นในการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด = 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.90 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 5 คะแนนและระดับความผูกพันผูกพันต่อเจ้าหน้าที่

ที่	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
1.	ท่านรู้สึกอบอุ่นในการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย	3.66	0.90	มาก
2.	ท่านประทับใจในความรวดเร็วในการให้บริการ	3.73	0.83	มาก
3.	ท่านประทับใจในความถูกต้องครบถ้วนของงานที่ให้บริการ	3.90	0.81	มาก
4.	ท่านประทับใจในการให้คำปรึกษาแนะนำจากเจ้าหน้าที่	4.00	0.81	มาก
5.	ท่านประทับใจในกิริยามารยาท/การแต่งกายของเจ้าหน้าที่	4.06	0.80	มาก
ผลรวมความผูกพันของนิสิตต่อเจ้าหน้าที่		**3.87**	**0.83**	**มาก**

2.4 ความผูกพันต่อรุ่นพี่ โดยรวมมีความผูกพันอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นิสิตมีความรู้สึกเต็มใจให้ความช่วยเหลือแก่รุ่นพี่เมื่อรุ่นพี่มีปัญหา/ขอความช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.80 และมีความรู้สึกดีใจและอบอุ่นที่มีรุ่นพี่คอยดูแลเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.87และ 0.74 ตามลำดับ ส่วนมีความรู้สึกกล้าที่จะขอความช่วยเหลือจากรุ่นพี่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด = 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.04 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 6 คะแนนและระดับความผูกพันต่อรุ่นพี่

ที่	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
1.	มีความรู้สึกเต็มใจให้ความช่วยเหลือแก่รุ่นพี่เมื่อรุ่นพี่มีปัญหา/ขอความช่วยเหลือ	4.11	0.80	มาก
2.	มีความรู้สึกดีใจและอบอุ่นที่มีรุ่นพี่คอยดูแลเอาใจใส่	4.06	0.87	มาก

ที่	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
3.	มีความรู้สึกเต็มใจเข้าร่วมทำกิจกรรมกับรุ่นพี่	3.83	1.00	มาก
4.	มีความรู้สึกมีความสุขที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับรุ่นพี่	3.96	0.86	มาก
5.	มีความรู้สึกกล้าที่จะขอความช่วยเหลือจากรุ่นพี่	3.70	1.04	มาก
ผลรวมความผูกพันของนิสิตต่อรุ่นพี่		**3.92**	**0.91**	**มาก**

2.5 ความผูกพันต่อรุ่นน้อง โดยรวมมีความผูกพันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความรู้สึกกล้าที่จะขอความ ช่วยเหลือจากรุ่นน้องในมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.70 รองลงมา มีความรู้สึกเต็มใจที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับรุ่นน้องในมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.77 ส่วนมีความรู้สึกดีใจและอบอุ่นที่มีรุ่นน้องในมหาวิทยาลัยคอยดูแลเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด = 3.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.07 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 7 คะแนนและระดับความผูกพันต่อรุ่นน้อง

ที่	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
1.	รู้สึกเต็มใจให้ความช่วยเหลือเมื่อรุ่นน้องในมหาวิทยาลัยมีปัญหาขอ/ความช่วยเหลือ	4.09	0.79	มาก
2.	มีความรู้สึกว่าเสียสละเพื่อรุ่นน้องในมหาวิทยาลัย	3.91	0.84	มาก
3.	มีความรู้สึกเต็มใจที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับรุ่นน้องในมหาวิทยาลัย	4.13	0.77	มาก
4.	มีความรู้สึกมีความสุขที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับรุ่นน้องในมหาวิทยาลัย	4.11	0.80	มาก
5.	มีความรู้สึกดีใจและอบอุ่นที่มีรุ่นน้องในมหาวิทยาลัยคอยดูแลเอาใจใส่	3.79	1.07	มาก
6.	มีความรู้สึกกล้าที่จะขอความช่วยเหลือจากรุ่นน้องในมหาวิทยาลัย	4.43	0.35	มาก
ผลรวมความผูกพันของนิสิตต่อรุ่นน้อง		**4.08**	**0.83**	**มาก**

2.6 ความผูกพันต่อเพื่อน โดยรวมมีความผูกพันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตมีความรู้สึกดีที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด = 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52 รองลงมา คือมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน มีค่าเฉลี่ย = 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.60 ส่วนที่มีความผูกพัน ส่วนเมื่อมีปัญหาจะปรึกษาเพื่อนเป็นคนแรก/เป็นอันดับต้นๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด = 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.06 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 8 คะแนนและระดับความผูกพันต่อเพื่อน

ที่	ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความ
1.	มีความรู้สึกดีที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อน	4.42	0.52	มาก
2.	มีเพื่อนสนิทที่ไว้ใจและให้คำปรึกษาได้	4.33	0.64	มาก
3.	มีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	4.39	0.60	มาก
4.	กิจกรรมรับน้องประชุมเชียร์ เช่นพี่สอนน้องร้องเพลงสามารถช่วยสร้างความผูกพันกับเพื่อน	4.22	0.78	มาก
5.	มีความรู้สึกว่าเสียสละเพื่อเพื่อนได้	4.21	0.75	มาก
6.	มีความรู้สึกกล้าที่จะขอความช่วยเหลือจากเพื่อน	3.98	1.02	มาก
7.	เมื่อมีปัญหาจะปรึกษาเพื่อนเป็นคนแรก/เป็นอันดับต้นๆ	3.90	1.09	มาก
8.	เพื่อนในมหาวิทยาลัยคือคนที่ทำให้รู้สึกคุยด้วยแล้วสบายใจ	3.91	1.06	มาก
ผลรวมความผูกพันของนิสิตต่อเพื่อน		**4.11**	**0.87**	**มาก**

จากการวิจัยพบประเด็นหลักที่ส่งผลกระทบสูงต่อความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีต่อ มหาวิทยาลัยเนชั่น คือด้านความผูกพันต่ออาจารย์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตมีความรู้สึกรัก เคารพอาจารย์ มีความภาคภูมิใจที่เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ ทำให้นิสิตรู้สึกยินดีและเต็มใจเสียสละเวลาส่วนตัวเมื่ออาจารย์ไหว้วานให้ช่วยทำงานด้านต่างๆ เช่น ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรม สันทนาการ และงานทั่วไปของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและน่าภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีต่อความผูกพันของมหาวิทยาลัยที่ ค่าเฉลี่ย (*M*) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) ของความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยของนิสิตที่มีเพศแตกต่างกัน และการทดสอบค่า t

เพศ	N	M	SD	t	sig
ชาย	**46**	**4.565**	**0.583**	**1.546**	**.123**
หญิง	**172**	**4.383**	**0.736**	**1.767**	**.081**

เปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีต่อความผูกพันของมหาวิทยาลัยที่ แสดงค่าเฉลี่ย (*M*) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) ของความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยของนิสิตที่มีเพศแตกต่างกัน และการทดสอบค่า t พบว่า นิสิตที่มีเพศแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

ปัจจัยส่วนบุคคล	ข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรม	N	ร้อยละ
การเข้าร่วมกิจกรรมกลางของวิทยาลัย	เข้าร่วมทุกกิจกรรม	196	89.90
	เข้าร่วมบางกิจกรรม	22	10.09

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยนิสิตที่ได้รับทุนการศึกษาฯ ส่วนใหญ่นิสิตที่ได้รับทุนการสึกษาฯเข้าร่วมกิจกรรมกลางของมหาวิทยาลัย จำนวน 196 คน ที่ร้อยละ 89.90

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ความผูกพันของนิสิตฯต่อมหาวิทยาลัยในภาพรวม

ความผูกพัน	ค่าความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในภาพรวม
ความผูกพันของนิสิตต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น	0.617*
ความผูกพันต่ออาจารย์	0.518*
ความผูกพันต่อเจ้าหน้าที่	0.485*
ความผูกพันต่อรุ่นพี่	0.459*
ความผูกพันต่อรุ่นน้อง	0.486*
ความผูกพันต่อเพื่อน	0.547*

*มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เปรียบเทียบความสัมพันธ์ความผูกพันของนิสิตฯต่อมหาวิทยาลัยในภาพรวมพบว่านิสิตมีความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยในทุกด้านได้แก่ความภาคภูมิใจต่อมหาวิทยาลัย ความผูกพันต่ออาจารย์ เจ้าหน้าที่ ต่อรุ่นพี่/รุ่นน้อง ต่อเพื่อน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันต่อความผูกพันต่อวิทยาลัยในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีต่อความผูกพันของมหาวิทยาลัยที่ ค่าเฉลี่ย (*M*) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) ของความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยของนิสิตที่มีเพศแตกต่างกัน และการทดสอบค่า t

เพศ	N	M	SD	t	sig
ชาย	**46**	**4.565**	**0.583**	**1.546**	**.123**
หญิง	**172**	**4.383**	**0.736**	**1.767**	**.081**

เปรียบเทียบความแตกต่างของเพศที่มีต่อความผูกพันของมหาวิทยาลัยที่ แสดงค่าเฉลี่ย (*M*) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) ของความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยของนิสิตที่มีเพศแตกต่างกัน และการทดสอบค่า t พบว่า นิสิตที่มีเพศแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

อภิปรายผลการศึกษาส่วนที่ 1

จากการศึกษาความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่นพบว่า นิสิตจำนวน 10 คน ได้ให้คำนิยามความผูกพันต่อสถาบัน คือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของสถาบัน ความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อสถาบันความภาคภูมิใจและยอมรับในสถาบัน มิตรภาพของเพื่อน และความจงรักภักดีในการเป็นสมาชิกของสถาบัน และนิสิตส่วนใหญ่มีความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยเนชั่นเป็นอย่างมาก โดยนิสิตพยายามทำตามเป้าหมายและค่านิยม เพื่อให้ได้เป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน และนิสิตรู้สึกภาคภูมิใจมากเมื่อได้บอกคนทั่วๆ ไปว่าได้เป็นนิสิตของสถาบันแห่งนี้เพราะสถาบันแห่งนี้ เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความสอดคล้องกับนิยามความผูกพันต่อองค์กรของ Steers (1977) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีความเชื่อด้านทัศนคติในเชิงบวกต่อองค์กรย่อมมีความผูกพันอย่างแท้จริงต่อค่านิยมและเป้าหมายของตนด้วย มีความเชื่อว่าองค์กรนี้ เป็นองค์กรที่ดีที่สุดที่ตนจะทำงานด้วยความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และแสดงความต้องการ และตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในองค์การนี้ต่อไป มีความจงรักภักดีต่อองค์กร มีความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์กรและพร้อมที่จะบอกกับคนอื่นว่าตนเป็นสมาชิกขององค์กรและรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สนับสนุนและสร้างสรรค์องค์กรให้ดียิ่งขึ้นไป

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางด้านเพื่อนพบว่า เพื่อนที่ดีต้องมีลักษณะ คือ มีความจริงใจต่อกัน ช่วยเหลือและแบ่งปันกัน โดยการคบเพื่อนทำให้นิสิตมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านทัศนคติกับเพื่อน การมีเพื่อนที่ดีทำให้นิสิตมีการติดต่อพบปะกันอยู่เสมอ จึงทำให้นิสิตรู้สึกผูกพันและพึงพอใจในมิตรภาพของเพื่อนมากและทำให้เกิดความผูกพันและสัมพันธ ภาพที่ยาวนาน สอดคล้องกับทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ Schuts (กาญจนา ไชยพันธุ์ 2549) ที่กล่าวว่าบุคคลต้องการมีส่วนร่วมหรือเชื่อมโยงกับผู้อื่น แสดงความเป็นมิตรหรือความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และต้องการเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น โดยการแสดงความเป็นมิตร การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสร้างความผูกพันทางอารมณ์ เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมต่อกัน รวมถึงการพยายามปรับตัวเข้าหากันโดยแสดงความรู้สึกที่ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางด้านการเรียนการสอนพบว่า ถ้านิสิตได้อาจารย์ที่ดีมีความรู้และเชี่ยวชาญในการการสอน และอุปกรณ์ในการเรียนการสอนมีความทันสมัย ก็จะทำให้สามารถดึงดูดใจผู้เรียนมากขึ้น จึงก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างนิสิตกับอาจารย์ผู้สอน สอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2543-2557) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ต้องมีโสตทัศนูปกรณ์และสื่อสารศึกษาที่ดี มีเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้า และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพระมหาอำนวย (2547) ที่ศึกษาเรื่องสภาพและความต้องการการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของนักศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมการสอนล่วงหน้า โดยการจัดทำแผนการสอน และสื่อการเรียนไว้ให้พร้อม เพื่อช่วยสนองความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนอย่างทั่วถึง และช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสนุกสนาน น่าสนใจ

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางด้านการบริหารพบว่า การเปิดสอนทุกหลักสูตรเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ศึกษารายวิชาการที่เกี่ยวกับความต้องการของนิสิตที่ต้องการศึกษา เพื่อไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตและถ้าเจ้าหน้าที่ประสานงานให้ความสะดวกและช่วยเหลือในเรื่องการติดต่ออาจารย์ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการเรียน

ก็จะทำให้นิสิตรู้สึกผูกพันและอยากที่จะติดต่อกับทางเจ้าหน้าที่อยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอำนวย บานปรีชา (2544) ที่ศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ในทัศนะ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต พบว่าถ้าระบบการบริหารเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้นิสิตพัฒนาความรู้ได้อย่างเต็มที่ ประสบความสำเร็จในการศึกษาเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม และระบบบริหารที่ดีต้องให้สถาบันมีอิสระในการดำเนินงาน เปิดโอกาสให้อาจารย์และนิสิตมีเสรีภาพทางวิชาการจากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางด้านอาคารและสถานที่พบว่า ถ้าอาคารเรียนและห้องเรียนดี และบรรยากาศโดยรอบมหาวิทยาลัยดี ร่มรื่น ก็จะทำให้นิสิตรู้สึกดีและอยากจะมาเรียนที่นี่ สอดคล้องกับลักษณะของการวางผังสถานศึกษาที่ดีของศศิธร วงศ์ประเสริฐ (2547) ที่กล่าวว่าสถานศึกษาต้องตั้งอยู่ในสถานที่ปลอดภัย ตั้งอยู่ที่ที่ก่อให้เกิดปัญหาการจราจรน้อยที่สุดภายในอาคารควรมีอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สมบูรณ์ และบรรยากาศโดยรอบสถานศึกษาต้องปลอดโปร่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากในสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาจะมีนิสิตหมุนเวียนกันเข้ามาเรียนทุกปีการศึกษา

อภิปรายผลการศึกษาส่วนที่ 2

ผลการวิจัยความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีมีดังนี้ระดับความผูกพันทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น ด้านความผูกพันต่ออาจารย์ ด้านความผูกพันต่อเจ้าหน้าที่ ด้านความผูกพันต่อรุ่นพี่ ด้านความผูกพันต่อรุ่นน้อง และด้านความผูกพันต่อเพื่อน พบว่า มีความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความผูกพันต่ออาจารย์อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้

1. ด้านความผูกพันต่ออาจารย์พบว่าความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่านิสิตมีความรู้สึกรักเคารพอาจารย์ มีความภาคภูมิใจที่เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ มีความยินดีเสียสละเวลาส่วนตัวเมื่ออาจารย์ไหว้วานให้ช่วยงาน ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของดลฤดี เพชรขว้าง และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพะเยา พบว่า โดยรวมนักศึกษาพยาบาลศาสตร์มีความผูกพันต่ออาจารย์และบุคลากรอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

2. ด้านความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น พบว่า ความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ที่บ่มเพาะวิชาความรู้ สร้างแรงบันดาลใจ จุดประกายความฝันมีการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นิสิตได้มีการฝึกฝน เรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ตรง สัมผัสกับสถานที่จริงด้วยการออกฝึกภาคสนาม นอกเหนือจากการเรียนในตำราและในห้องเรียน ทำให้นิสิตมีทักษะในการลงพื้นที่สำรวจชุมชนทำงานในพื้นที่ที่แตกต่างได้เป็นอย่างหลากหลาย มีความอดทนสูง ซึ่งเป็นจุดเด่นทำให้นิสิตมีความรู้สึกอบอุ่น รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยเนชั่น พร้อมที่จะรักษาชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และจะพูดถึงศักยภาพของมหาวิทยาลัยให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ถึงจุดเด่นของมหาวิทยาลัยซึ่งจะนำไปสู่การเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย และเต็มใจเสียสละ ยินดีช่วยเหลือเมื่อคณะขอความร่วมมือ รวมถึงเมื่อจบจากมหาวิทยาลัยไปแล้วจะกลับมาเยี่ยมคณะเมื่อมีโอกาส จากผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของชฎาภา ประเสริฐทรง และชนิกา เจริญจิตต์กุล (2545) ที่ทำการศึกษาเรื่องความผูกพันต่อสถาบันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า นักศึกษาทุกกลุ่มมีเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่เกิดจากเหตุผลส่วนตัวอยู่ในระดับสูงโดยเหตุผลส่วนตัวของนักศึกษาส่วนใหญ่จะชื่นชมในชื่อเสียง ความงดงามของสถาบันและ

ชื่นชมบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทำให้ตัดสินใจเลือกเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ถึงแม้จะมีนักศึกษาบางส่วนที่ระบุถึงปัญหาการเดินทางจากบ้านมายังสถาบัน และมีความแตกต่างกับงานวิจัยของดลฤดี เพชรขว้าง และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพะเยาพบว่าโดยรวมนักศึกษาพยาบาลศาสตร์มีความผูกพันต่อสถาบันอยู่ในระดับน้อย

3. ด้านความผูกพันต่อเพื่อน พบว่า ความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความรู้สึกดีที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อน ทั้งนี้เนื่องจากเพื่อนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเรียนด้วยกัน มีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ทำงานการบ้านด้วยกัน ทานข้าวด้วยกันหรือบางครั้งไปเที่ยวด้วยกัน มีเพื่อนสนิทที่ไว้ใจและให้คำปรึกษาได้ ทั้งนี้ในช่วงเวลาเริ่มเป็นนิสิตใหม่หลายๆ คนต้องปรับตัวกับการเรียนกับเพื่อนใหม่ และกิจกรรมที่หลากหลาย มีกิจกรรมรับน้องประชุมเชียร์ เช่น พี่สอนน้องร้องเพลงสามารถช่วยสร้างความผูกพันกับเพื่อนได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของดลฤดี เพชรขว้าง และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพะเยาพบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มีความผูกพันต่อเพื่อนอยู่ในระดับมาก ในส่วนงานวิจัยของอภิวดี วีระสมวงศ์ (2553) ที่ทำการศึกษาเรื่องความผูกพันของนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่มีต่อสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนของมหาวิทยาลัยศิลปากร ยังพบว่าเพื่อนที่ดีต้องมีลักษณะ คือ มีความจริงใจต่อกัน ช่วยเหลือและแบ่งปันกัน โดยการคบเพื่อนทำให้นักศึกษามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านทัศนคติของเพื่อนต่างวัย การมีเพื่อนที่ดีทำให้นักศึกษามีการติดต่อพบปะกันอยู่เสมอ จึงทำให้นักศึกษารู้สึกผูกพันและพึงพอใจมิตรภาพของเพื่อนมากและทำให้เกิดความผูกพันและสัมพันธภาพที่ยาวนาน

4. ด้านความผูกพันต่อรุ่นน้อง พบว่า ความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการที่ได้เข้ามาเป็นนิสิตของคณะ รุ่นน้องจะเรียนรู้ชีวิตที่แตกต่างไปจากตอนเรียนมัธยมหลายๆ ด้าน รุ่นพี่จึงต้องให้การดูแลรุ่นน้อง คอยให้คำแนะนำ ด้านการเรียน กฎ ระเบียบการปฏิบัติต่าง ๆ และแนะนำสถานที่ภายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการส่งต่อกิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยที่สร้างความผูกพันให้กับรุ่นน้องที่แต่ละชั้นปี ได้เรียนรู้ รับผิดชอบและเติบโตไปพร้อมกัน ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ นี้รุ่นพี่ก็จะคอยเป็นพี่เลี้ยงแนะนำ จึงทำให้นิสิตเกิดความผูกพันกับรุ่นน้อง ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของดลฤดี เพชรขว้าง และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพะเยา พบว่า โดยรวมนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มีความผูกพันต่อรุ่นน้องอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ด้านความผูกพันต่อรุ่นพี่ พบว่า ความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากนิสิตได้รับการดูแลเอาใจใส่ ความห่วงใยจากรุ่นพี่ทั้งพี่สายรหัส ที่คอยสอบถามสารทุกข์สุกดิบ ถามถึงความเป็นอยู่การเรียน ทำให้ก่อเกิดเป็นสายสัมพันธ์ในช่วงระยะเวลาที่อยู่ในมหาวิทยาลัย 4 ปี บ่มเพาะให้เกิดเป็นความผูกพันต่อกัน และในบางช่วงเวลารุ่นพี่ได้มีโอกาสมาแบ่งปันประสบการณ์ให้รุ่นน้องฟัง ทำให้ได้เห็นแบบอย่าง เปิดโอกาสให้รุ่นน้องไปฝึกงานในสถานประกอบการของตนเอง ได้เรียนรู้การทำงานในองค์กรที่พี่ศิษย์เก่าปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความแตกต่างกับงานวิจัยของดลฤดี เพชรขว้าง และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา พบว่า นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์มีความผูกพันต่อรุ่นพี่ร่วมสถาบันอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. ด้านความผูกพันต่อเจ้าหน้าที่ พบว่า ความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีระดับค่าเฉลี่ยความผูกพันต่ำสุดทั้งนี้ เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานจะเป็นผู้ที่คอยเอื้ออำนวยความสะดวกให้การสนับสนุนติดต่อประสานงานในเรื่องต่างๆ ด้วยความเต็มใจกับนิสิตโดยตลอด เจ้าหน้าที่จึงเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความผูกพันระหว่างนิสิตและคณะได้เป็นอย่างดี แต่ผลการวิจัยพบว่ามีค่าที่ได้ของระดับความผูกพันต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในซึ่งผลการวิจัยนี้มีความตรงข้ามกับงานวิจัยของดลฤดี เพชรขว้าง และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนีพะเยา พบว่าโดยรวมนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มีความผูกพันต่อบุคลากรอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษาในครั้งนี้ นิสิตมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีต่อมหาวิทยาลัยเนชั่น โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อเสนอแนะดังกล่าว และนำมาสรุปผลได้ดังนี้

ทุกหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเนชั่น ควรปลูกฝังถึงเป้าหมาย และค่านิยมของสถาบันให้กับนิสิตระดับปริญญาตรี และควรจัดกิจกรรมระหว่างนิสิตกับสถาบันเพื่อเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์และเสริมสร้างความผูกพันต่อสถาบันของนิสิตให้มากขึ้นและจากการศึกษาพบว่านิสิตมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมในการศึกษาในระดับหนึ่ง และเพื่อให้การดำเนินการของมหาวิทยาลัยเนชั่น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอ ดังนี้

1.1 ควรกำหนดเนื้อหาในทุกสาขาวิชาให้มีความทันสมัยและเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ควรบรรจุรายวิชาใหม่ๆ เข้าไว้ในหลักสูตร อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นิสิตในการนำไปประกอบอาชีพต่อไป

1.2 ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์พิเศษมาเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้แก่นิสิตมากขึ้นเพื่อที่นิสิตจะได้ รับความรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์และนอกเหนือจากตำราเรียน

1.3 ควรมีการปรับปรุงด้านสื่อการเรียนและการสอนให้มีความสะดวก และมีความทันสมัยมากขึ้น

1.4 ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับทุกหลักสูตรที่เปิดสอน ให้รู้จักมหาวิทยาลัยเนชั่นมากขึ้น

1.5 เจ้าหน้าที่ประสานงานควรใส่ใจเรื่องการประสานงานให้มากขึ้น เนื่องจากพบว่ามีความผิดพลาดในเรื่องการสื่อสารระหว่างนิสิตของมหาวิทยาลัยเนชั่น

1.6 งานบริหารห้องสมุด ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการศึกษาของทุกสาขา ดังนั้นควรจัดให้มีเอกสารตำราที่ทันสมัย สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียนและมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนิสิต ถ้าหากห้องสมุดของสถาบันไม่มีข้อมูลให้กับนิสิตเพื่อทำการศึกษาค้นคว้า และขาดการประชาสัมพันธ์ให้นิสิตทราบถึงข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน จะทำให้นิสิตขาดโอกาสในการพัฒนาความรู้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนของนิสิต ส่งผลถึงประสิทธิภาพในการสอนของอาจารย์และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยด้วย

1.7 ควรมีการปรับปรุงอาคารเรียนให้ใหม่ขึ้น และห้องเรียนควรจัดให้เหมาะสมต่อจำนวนของนิสิต และควรปรับปรุงห้องสุขาให้ใหม่และสะอาดมากขึ้น

1.8 ควรมีการปรับปรุงรูปแบบการจัดองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบุคลากรที่ให้การบริการประสานงานและการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพราะถือเป็นด่านแรกในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยเนชั่น กับผู้มาใช้บริการด้านการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาซ้ำว่าปัญหาต่างๆ ได้รับการปรับปรุงและแก้ไขให้ดีขึ้นหรือไม่และควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อทัศนคติของนิสิตเกี่ยวกับความผูกพันต่อสถาบัน

2.2 ควรทำการศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่จะกระตุ้นให้นิสิตที่ได้สำเร็จการศึกษาไปแล้วมีความรู้สึกอยากกลับมาร่วมทำกิจกรรมกับมหาวิทยาลัย

2.3 ควรทำการศึกษาความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาตรีในรุ่นหรือกลุ่มทุนอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฤษดา มังคะตา. "ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2548.

กาญจนา ไชยพันธุ์. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2549.

จำรัส พิมพา. "การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร." ปริญญานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547.

ชฎาภา ประเสริฐทรง และชนิกา เจริญจิตต์กุล. รายงานการวิจัย เรื่องความผูกพันต่อสถาบันของนิสิตมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2547.

ชไมพร ตุ้มพงษ์. ความคิดเห็น ของครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน นิสิตต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาหนองคาย.หนองคาย : วิทยาลัยอาชีวศึกษาหนองคาย, 2544.

ชูชีพ เหมือนพร้อม. "สภาพแวดล้อมวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ ในทัศนะของผู้บริหารอาจารย์ และนิสิต." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2548.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2551. 9 มกราคม 2553.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. สังคมวิทยา.กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2549.

ธนวรรณ สุระธรรมนิติ. "ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2549.

นพคุณ กสานติกุล. "ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี." วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2549.

ปราโมทย์ จิตต์ไพโรจน์. "ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตตรวจตราราชการที่ 7 กระทรวงศึกษาธิการ." สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเนชั่น, 2548.

ปิ่นปัทมา ครุฑพันธุ์. "ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงาน ความผูกพันต่อองค์การกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ :กรณีศึกษาของกลุ่มบริษัทเคมีแห่งหนึ่งในประเทศไทย." งานวิจัยปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

พระมหาอำนวย ครองบุญ. "การศึกษาสภาพและความต้องการการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดชลบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

พัชรา ไชยาคำ. "ความผูกพันต่อองค์การ กรณีศึกษา:โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย." สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก, 2548.

พัชสิรี ชมพูคำ. <u>องค์การและการจัดการ.</u>กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2552.

มหาวิทยาลัยเนชั่น. คณะวิทยาการจัดการ. <u>คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา.</u>เพชรบุรี : คณะวิทยาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเนชั่น, 2551.

_____. "แนะนำคณะวิทยาการจัดการ" วารสารมหาวิทยาลัยเนชั่น 29, 1 (2552) : 15-16.

_____. ประวัติความเป็นมา [ออนไลน์] . เข้าถึงเมื่อ 11 มกราคม 2563. เข้าถึงได้จาก http://www.management.su.ac.th/.

รัตนาภรณ์ ศรีพุ่มบาง. "สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

ราชบัณฑิตยสถาน. <u>พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.</u>กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2546.

วรรณมล ยินดีจันทร์. "แรงจูงใจในการเลือกศึกษาที่วิทยาลัยแพทย์ศาสตร์ของนิสิตแพทย์มหาวิทยาลัยรังสิต." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.

วันวิสาข์ สุวรรณมณี. "ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน กรณีศึกษา พนักงานในส่วนสำนักงาน บริษัท โตชิบา แคเรียร์ (ประเทศไทย) จำกัด." สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต,2547.

วารุณี คำแก้ว. "ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่." วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2550.

วิเชียร วิทยอุดม. <u>องค์การและการจัดการ.</u>พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนธัชการพิมพ์จำกัด, 2551.

ศศิธร วงศ์ประเสริฐ. "ความผูกพันต่อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ของนิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร จังหวัดสมุทรสาคร." สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจสำหรับผู้บริหาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 9 in 10 รู้เฟื่องเรื่องศัพท์การบริหารธุรกิจ.กรุงเทพมหานคร : วิสิทธ์ พัฒนา, 2540.

สมพร พรหมจรรย์. "ตัวแปรที่เกี่ยงข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา." ปริญญานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.

สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. "เป้าหมายสำคัญของแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2543-2557." อนุสารอุดมศึกษา 26, 259 (มกราคม 2542): 6-7, 10.

สุนทร โคตรบรรเทา. หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, 2551.

โสภณ บุญยะพรรค. "การศึกษาการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประเภทพาณิชยกรรม กรุงเทพมหานคร." ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2547.

อภิวดี วีระสมวงศ์. "ความผูกพันของนิสิตระดับปริญญาโท ที่มีต่อสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนของมหาวิทยาลัยเนชั่น". ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเนชั่น, 2553.

อัมพา แก้วจงประสิทธ์. "แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของนักเรียนวิทยาลัยเทคนิคชัยนาถ." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.

อำนวย บานปรีชา. "สภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ในทัศนะ ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, 2544.

อุษา เผื่อนด้วง "ความผูกพันต่อองค์กร : กรณีศึกษาข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ." ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2551.

ภาษาต่างประเทศ

Astin, A.W. The college environment. 2nd ed. New York : American council on education,1971.

Chen, L. An Examination of the Relationship Between Leadership Behavior and Organizational Commitment at Steel Companies. 3rd ed. NewYork : Free press, 2002.

Gee, J. “The relationship between job satisfaction and organization commitment as perceived by healthcare professionals in an acute care military hospital.” Dissertation Abstracts International 51(2000) : 226-289.

Hubbard, S. S. “The relationshid between hospitality employee empowerment, overall job satisfaction and organizational commitment : A study of race and gender difference.” Dissertation Abstracts International 51 (2000) : 18-20.

Luchak, A. A. and I. R. Gellatly. “What Kind of Commitment Does a Final Earning Pension Plan Elicit.” Relations Industrirlles / Industrial Relations 2 ,56 (2001) : 394-417.

Santos, S.D.L. and E. Not-land. “Factors to Commitment of Extension Professionals in the Dominican Republic : Implications for Theory and Practice.” Journal of Agricultural Education 3, 35 (1994) : 57-63.

Steers, R.M. “Antecedents and outcomes of organizational commitment.” Administrative Science Quarterty 22, 1(March 1977) : 46-75.

ประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้และมีความเครียดร่วมด้วยที่มารักษาในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านศรีหมวดเกล้า ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Effectiveness of the SKT Meditation Therapy Program In patients with uncontrolled hypertension in Ban Sri Moudklao health promoting hospitals, Chompoo Sub district, Mueang District, Lampang Province

ผู้วิจัย จิติมา กตัญญู
ณัฐดนัย ใจคุ้มเก่า
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น
กัญญาณัฐ ปินตาสาย
จำเนียร วรรณารักษ์
จินตนา เรนทอง
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศรีหมวดเกล้า ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
เกียรติศักดิ์ จตุแสน
ธิดาวดี อิ่นดำ
ณัฐณิชา สุรินทร์ปา
รังรักษ์ อุ่นถิ่น
ธงชัย บุญมาปะ
พรนัชชา ต้นหนองดู่
อนุรัตน์ เขียวกันยะ
นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธาณณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลของโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพโดยใช้สมาธิบำบัด SKT ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีหมวดเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นการศึกษากึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำ กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ และมีภาวะเครียดร่วมด้วย อายุ 60-80 ปี จำนวน 30 ราย โดยได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจงและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กลุ่มตัวอย่างได้รับการประเมินค่าความดันโลหิต ประเมินความเครียดด้วยด้วย Stress test ของกรมสุขภาพจิต ก่อนและหลังการทดลองทำกิจกรรมตามโปรแกรมสมาธิบำบัดSKT ทุกวันเป็นเวลา 3 สัปดาห์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และคะแนนเฉลี่ย และ เปรียบเทียบระดับความดันโลหิต และความเครียดด้วยก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้ทางสถิติ Paired sample t-test

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 20.00 เพศหญิงร้อยละ 80.00 อายุระหว่าง 60-80 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 93.33 ผลของการใช้โปรแกรมสมาธิบำบัดSKT ทำให้ค่าเฉลี่ยความดันโลหิตค่าบนก่อนและหลังการทดลองลดลง (ก่อน$\bar{X}$=146.27,SD=5.520 และ หลัง$\bar{X}$=123.50,SD=4.636) ค่าเฉลี่ยความดันโลหิตค่าล่างก่อนและหลังการทดลองลดลง(ก่อน$\bar{X}$=91.26,SD=4.802 และ หลัง $\bar{X}$=74.50,SD=3.569) และค่าเฉลี่ยความเครียด ก่อนและหลังการทดลองลดลง (ก่อน$\bar{X}$=1.62,SD=.383 และ หลัง $\bar{X}$=1.04,SD=.272) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความดันโลหิต และค่าเฉลี่ยความเครียด ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.001$ และ $p < 0.05$ ตามลำดับ ดังนั้นโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT มีผลในการจัดการความเครียดและสามารถลดระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ที่ปกติได้

คำสำคัญ : โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ, สมาธิบำบัด SKT, ความดันโลหิตสูง

Abstract

The aims of this study were to investigate the effects of health promotion program through the Meditation SKT in patient who cannot control blood pressure levels and had stressful state in Ban Sri-moudklao health promoting hospital, Chompoo sub district, Muang district, Lampang province. This quasi experimental research used one group pre-post test design. The studied samples was composed of 30 subjects chosen from the hypertension groups through purposive sampling as well as the verification against the eligibility criteria. The sample engaged in 3-week health promotion program activities on everyday. Data collection were recording form: demographic data, blood pressure and stress test. The descriptive and Paired sample t-test were used to analyze the data before and after participating Health Promotion Program.

The results of the health promotion program through the Meditation SKT showed that the sample was 20.00% male, 80.00% female, aged 60-80 years, 93.33% primary education. The mean scores of upper blood pressure after the experiment decreased (before $\bar{x}$= 146.27, SD = 5.520 and after $\bar{x}$= 123.50, SD = 4.636) mean scores of lower blood pressure after experiment decreased (before $\bar{x}$= 91.26, SD = 4.802 and after $\bar{x}$= 74.50, SD = 3.569) and mean scores of stress after the experiment decreased (before $\bar{x}$= 1.62, SD = .383 and after $\bar{x}$ = 1.04, SD = .272). The comparison of the mean scores of blood pressure measurements and stress test of sample groups before and after the participation in health promotion program differed statistically significantly at $p <0.001$ and $p <0.05$, respectively. health promotion program through the Meditation SKT has resulted in stress management and can lower blood pressure to normal levels.

Key Words : Health Promotion Program, Meditation SKT, Hypertension

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูงหรือเรียกว่า โรควิถีชีวิต ได้แพร่ระบาดและ เป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น หากไม่สามารถสกัดกั้นหรือหยุดยั้งปัญหาได้จะทำให้เกิดการ เจ็บป่วยพิการ เสียชีวิต มีภาระ มีภาระค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพและการสูญเสียทางเศรษฐกิจตามมาอย่างมหาศาล (แผนยุทธศาสตร์สุขภาพวิถีชีวิตไทย พ.ศ. 2554-2563) ประชากรทั่วโลกที่เสียชีวิตจากโรคความดันโลหิตสูงถึง 7.5 ล้านคนและมีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเกือบ 1 พันล้านคน ทั่วโลกคาดว่าในปี 2568 ความชุกของผู้ป่วยจะเพิ่มขึ้นเป็น 1.56 พันล้านคน สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทยโรคความดันโลหิตสูงยังคงเป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญเช่นกันเห็นได้ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นจาก 10 ล้านคนในปี 2552 เป็น 13 ล้านคน ในปี 2557 และเกือบครึ่งหนึ่งไม่ทราบว่าตนเองป่วยด้วยโรคนี้ จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากเกือบ 4 ล้านคนในปี 2556 เป็นเกือบ 6 ล้านคนในปี 2561 จำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคความดันโลหิตสูงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่น เดียวกับจำนวนผู้ป่วยจาก 5,186 คนในปี 2556 เป็น 8,525 คน ในปี 2560 ปี 2557 มีการประเมินค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลพบว่าประเทศไทยต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเกือบ 80,000 ล้านบาท ต่อปี ต่อจำนวน ผู้ป่วยประมาณการ 10 ล้านคน โรคความดันโลหิตสูงถือเป็น “ฆาตกรเงียบ” เนื่องจากไม่มีอาการแสดงจนทำให้หลายคนต้องเสียชีวิตจากโรคนี้ และในบางครั้งผู้ป่วยมักไปตรวจพบที่โรงพยาบาลจากการมารักษาโรคอื่นๆ ซึ่งหากมีภาวะความดันโลหิตสูงเป็นระยะเวลานานแล้วไม่ได้รับการรักษาจะแสดงอาการปวดศีรษะ ใจสั่น ตาพร่ามัว อ่อนเพลีย วิงเวียน สับสน หายใจลำบาก หัวใจเต้นผิดปกติหากมีภาวะความดันโลหิตสูงแล้วไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้เป็นเวลานานจะส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ ได้แก่ หลอดเลือดแดงในตาเสื่อม อาจทำให้มีเลือดออกที่จอตา ทำให้ประสาทตาเสื่อม ตามัว หรือตาบอดได้ โรคหลอดเลือดหัวใจเกิดจากหัวใจทำงานหนักขึ้นทำให้ผนังหัวใจหนาตัวและถ้าไม่ได้รับการรักษาจะทำให้เกิดหัวใจโตและหัวใจวายในที่สุด โรคหลอดเลือดสมองเกิดภาวะหลอดเลือดในสมองตีบ ตันหรือแตก ทำให้เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต โรคไตเรื้อรังเนื่องจากเลือดไปเลี้ยงไตไม่เพียงพอทำให้เกิดไตวายได้อาจรุนแรงถึงขั้นทำให้เสียชีวิตได้โรคความดันโลหิตสูง มีสาเหตุสำคัญมาจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีปริมาณโซเดียมสูง การขาดออกกำลังกาย การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ การมีภาวะอ้วน การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การมีภาวะเครียดสะสม ประกอบกับอายุที่มากขึ้นรวมถึงการมีพ่อแม่หรือญาติพี่น้องสายตรงเป็นโรคความดันโลหิตสูงปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลให้มีโอกาสต่อการเกิดโรคนี้มากขึ้น (สำนักงานสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข,2562) ความเครียดเป็นเรื่องของจิตใจ เมื่อเกิดความเครียดร่างกายจะหลั่งฮอร์โมนคอทิซอล (Cortisol) และอะดรินาลีน (Adrenaline) ทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้นเลือดสูบฉีดมากขึ้นผนังหลอดเลือดหดเกร็งขึ้นทำให้เกิดความดันเลือดสูงขึ้นในช่วงที่เกิดความเครียด หากมีภาวะเครียดอย่างต่อเนื่องก็จะเกิดผลเสียต่อร่างกายได้ (โรงพยาบาลพญาไท,2560) โรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่ไม่ติดต่อเรื้อรังที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ต้องรักษาตลอดชีวิต จากผลกระทบดังกล่าวสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (2553) จึงได้กำหนดแนวทางในการลดปัญหาโรควิถีชีวิตที่สำคัญของคนไทยซึ่ง โรคความดันโลหิตสูงเป็นหนึ่งใน 5 โรคที่ถูกกำหนดไว้ใน แผนยุทธศาสตร์สุขภาพวิถีชีวิตไทย พ.ศ. 2554-2563 ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบชี้ทิศทางการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติการอย่างบูรณาการเป็นเอกภาพทุกระดับ ในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่เป็นวิถีชีวิตที่ลดเสี่ยง ลดโรค ลดภาวะแทรกซ้อน ลดการพิการ ลดการตาย และลดภาระค่าใช้จ่ายทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ให้ก้าวสู่วิถีชีวิตพอเพียง สุขภาพพอเพียง และสังคมสุขภาวะ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศรีหมวดเกล้าจึงได้ดำเนินการศึกษานำร่องในประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูง ในพื้นที่หมู่บ้านหนองยางจำนวน 30 คนโดยการสัมภาษณ์ แบบแผนการดำเนินชีวิต และความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง พบว่าประชาชนกลุ่มดังกล่าวมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความดันโลหิตสูง ได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีส่วนประกอบของโซเดียมมาก เช่น ผงชูรส อาหารรสเค็ม ไม่ได้ออกกำลังกายหรือออกกำลังกายไม่เพียงพอ รวมทั้งมีภาวะเครียดที่สะสม และเมื่อสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง พบว่าส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะของความเสี่ยง ความรุนแรงและภาวะแทรกซ้อน เคยได้ยินเพียงการหกล้มจะทำให้เป็นอัมพาต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้ที่ไม่เพียงพอที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าการลดความเค็มของอาหารทำโดยการเติมน้ำ น้ำตาล หรือผงชูรส แล้วรับประทานจนหมดเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมในการควบคุมอาหารเพื่อลดความดันโลหิต

จากข้อมูลที่ได้ทำให้บุคลากรและนิสิตคณะสาธารณสุขศาสตร์ที่ฝึกปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านศรีหมวดเกล้า ตระหนักและเห็นความสำคัญของการป้องกันผลกระทบที่เกิดจากโรคความดันโลหิตสูง จึงได้นำเทคนิคสมาธิบำบัด SKT ซึ่งพัฒนาโดย สมพร กันทรดุษฎี เตรียมชัยศรี (2522) มาสร้างโปรแกรมโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพ ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ เพื่อให้ผู้ป่วยกลุ่มดังกล่าวให้มีความรู้ และทักษะในการทำสมาธิบำบัด SKT สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องลดซึ่งจะส่งผลต่อการลดลงของความเครียด และสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบค่า Stress test ก่อนและหลังของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ที่เข้าร่วมโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT
2. เพื่อเปรียบเทียบค่า ค่าความดันโลหิตก่อนและหลังของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ที่เข้าร่วมโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-Posttest) เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้โปรแกรมการส่งเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง พฤษภาคม 2562 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้น ในหมู่บ้านหนองยาง ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงตั้งแต่ 140/90 มิลลิเมตรปรอทขึ้นไป และมีปัญหาด้านความเครียดร่วมด้วยจำนวน 112 คน

กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้และมีปัญหาความเครียดร่วมด้วย โดยคณะวิจัยประเมินความเครียดซ้ำด้วยแบบประเมินความเครียดของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข แล้วดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 30 คนในผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. อายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป
2. ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้ และไม่เป็นโรคเบาหวาน
3. ผลการประเมินความเครียดอยู่ในระดับระดับปานกลาง ถึงระดับมากที่สุด
4. สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยตามกำหนดเวลา 4 สัปดาห์
5. เป็นบุคคลที่สามารถสื่อสารได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำโปรแกรมสมาธิบำบัด SKT ของ รองศาสตราจารย์ ดร. สมพร กันทรดุษฎี-เตรียมชัยศรี มาใช้ร่วมกับการอบรมให้ความรู้ในเรื่อง 3อ 2ส โดยมุ่งเน้นให้กิจกรรมในการวิจัยสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างให้มากที่สุด

ขั้นเตรียมการประกอบด้วย

การประชุมร่วมระหว่างบุคลากร ประธาน อสม. และนิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในรพ.สต บ้านศรีหมวดเกล้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย การติดตามผู้ป่วยและขอใช้เครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโปรแกรม และการเก็บรวบรวมข้อมูล ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลศรีหมวดเกล้า รวมทั้งการกำหนดบทบาทหน้าที่ และการนัดหมายเพื่อสร้างมาตรฐานของวิจัย(Standardization) ในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่เป็นผู้ช่วยนักวิจัยก่อนเริ่มดำเนินการวิจัย 1 สัปดาห์

ขั้นดำเนินการ

กิจกรรมที่ 1 การตรวจวัดค่าความดันโลหิต ของกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมที่ 2 การประเมินความเครียดด้วย stress test ของกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมที่ 3 การให้ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง การสอบถามความสามารถของกลุ่มตัวอย่างในการจัดการเรื่องอาหาร การออกกำลังกายเพื่อควบคุมระดับความดันโลหิต

กิจกรรมที่ 4 การสอบถามความสามารถในการจัดการความเครียดกลุ่มตัวอย่าง การให้ความรู้เรื่องความเครียด ประโยชน์ของสมาธิบำบัด SKT การสาธิตและฝึกปฏิบัติ โดยใช้สื่อวีดีทัศน์ และแผ่นผับสมาธิบำบัด SKT สำหรับท่าการฝึกสมาธิทีมวิจัยได้คัดเลือกมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 4 ท่าประกอบด้วยท่า SKT1 SKT2 SKT3 และSKT 7 ตามลำดับซึ่งเป็นท่าที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุมากที่สุด หลังจากการสาธิต คณะผู้วิจัยให้ผู้ป่วยปฏิบัติด้วยตนเอง

สาระของโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT1-3 และ SKT 7

ท่าที่ 1 (SKT 1) นั่งผ่อนคลายประสานกายประสานจิต

เป็นการนั่งหรือนอนปฏิบัติสมาธิด้วยการหายใจ ในท่านั่ง ให้หงายฝ่ามือทั้งสองข้างวางบนหัวเข่าในท่านอนให้วางแขนหงายมือไว้ข้างตัวหรือคว่ำฝ่ามือไว้ที่หน้าท้องค่อยๆหลับตาลงช้าๆสูดลมหายใจเข้าทางจมูกลึกๆ ช้าๆ

นับ 1-5 กลั้นหายใจนับ 1-3 ช้าๆแล้วเป่าลมหายใจออกทางปากช้าๆพร้อมกับนับ 1-5 อีกครั้ง ถือว่าครบ 1 รอบ ทำซ้ำแบบนี้ทั้งหมด 30-40 รอบ แล้วค่อยลืมตาขึ้นช้าๆให้ปฏิบัติวันละ 3 รอบ ก่อนหรือหลังอาหาร 30 นาที

ท่าที่ 2 (SKT 2) ยืนผ่อนคลาย ประสานกาย ประสานจิต

ยืนตรงในท่าที่สบายวางฝ่ามือทาบที่หน้าอกโดยวางมือซ้ายทาบบนมือขวาค่อยๆหลับตาลงช้าๆสูดลมหายใจเข้าทางจมูกลึกๆช้าๆ นับ 1-5 กลั้นหายใจนับ 1-3 ช้าๆแล้วเป่าลมหายใจออกทางปากช้าๆ พร้อมกับนับ 1-5 อีกครั้ง ถือว่าครบ 1 รอบ ทำซ้ำแบบนี้ทั้งหมด 120-150 รอบ แล้วค่อยลืมตาขึ้นช้าๆปฏิบัติวันละ 3 รอบวิธีนี้เป็นการเพิ่มระยะเวลาการทำสมาธิให้นานขึ้นกว่าท่าที่ 1

ท่าที่ 3 (SKT 3) นั่งยืดเหยียดผ่อนคลาย ประสานกาย ประสานจิต

นั่งบนพื้นราบในท่าที่สบาย เหยียดขา เข่าตึง หลังตรง เท้าชิด คว่ำฝ่ามือบนต้นขาทั้ง 2 ข้างค่อยๆหลับตาลงช้าๆสูดลมหายใจเข้าทางจมูกลึกๆช้าๆนับ 1-5 กลั้นหายใจนับ 1-3 ช้าๆแล้วเป่าลมหายใจออกทางปากช้าๆนับ 1-5 อีกครั้ง ทำแบบนี้ 3 รอบหายใจเข้าลึกๆช้าๆพร้อมกับค่อยๆโน้มตัวไปข้างหน้าแขนตึงผลักฝ่ามือทั้งสองข้างไปด้านหน้าจนปลายมือจรดนิ้วเท้าหยุดหายใจชั่วครู่หายใจออกช้าๆพร้อมกับค่อยๆดึงตัวและแขน เอนไปข้างหลังให้ได้มากที่สุดค้างไว้สักครู่นับเป็น 1 รอบ ทำซ้ำกัน 30 รอบ แล้วค่อยๆลืมตาขึ้น

ท่าที่ 4 (SKT 7) เทคนิคสมาธิเคลื่อนไหวไทยชี่กง

ยืนตัวตรงแยกเท้าทั้งสองข้างพอประมาณ ค่อยๆหลับตาลงช้าๆสูดลมหายใจเข้าทางจมูกลึกๆช้าๆนับ 1-5 กลั้นหายใจนับ 1-3 ช้าๆ แล้วเป่าลมหายใจออกทางปากช้าๆนับ 1-5 อีกครั้ง ทำแบบนี้ 5 รอบ ค่อยๆยกมือแขน ข้อศอกทั้งสองข้างอยู่ระดับเอวหันฝ่ามือทั้งสองข้างเข้าหากัน ขยับฝ่ามือเข้าหากันช้าๆนับ 1-3 และขยับมือออกช้าๆนับ 1-3 ทำทั้งหมด 36-40 รอบแล้วยืนอยู่ในท่าเดิม หายใจเข้าลึกๆ นับ 1-5 ค่อยๆยกมือขึ้นเหนือศีรษะคล้ายกับกำลังประคองหรืออุ้มแจกันใบใหญ่แล้วค่อยๆยกมือลงในท่าประคองแจกันเช่นกัน นับเป็น 1 รอบ ทำทั้งหมด 36-40 รอบ แล้วยืนอยู่ในท่าเดิม

กิจกรรมที่ 5 เนื่องจากขณะทำวิจัยอยู่ในช่วงของการเริ่มระบาดของเชื้อโคโรน่าไวรัส (โควิด 19) ระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ป่วย ปฏิบัติตามโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT ที่ได้รับการอบรมมาที่บ้าน โดยทีมวิจัยเข้าไปติดตามเยี่ยมบ้านกลุ่มตัวอย่างทั้ง 30 คน เพื่อชี้แจงข้อสงสัยและให้กำลังใจในการปฏิบัติตามโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพสมาธิบำบัด SKT แล้วตรวจสอบการลงบันทึกในแบบบันทึกของกลุ่มตัวอย่างทุกคน เป็นประจำทุกวันเป็นเวลา 3 สัปดาห์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) เครื่องวัดความดันโลหิต

2) แบบประเมิน Stress test กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กำหนดการแปลผลความเครียดดังนี้

	คะแนน		ค่าเฉลี่ย	ระดับความเครียด
ผลการประเมิน	0-4	หรือ	0.00-0.75	น้อย
ผลการประเมิน	5-7	หรือ	0.76-1.40	ปานกลาง
ผลการประเมิน	8-9	หรือ	1.41-2.25	มาก
ผลการประเมิน	10-15	หรือ	2.26-3.00	มากที่สุด

3) แบบบันทึกผลการใช้โปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพสมาธิบำบัด SKT ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพครอบครัว พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการได้แก่ การเตรียมชุมชน การวางแผนการดำเนินงาน การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มเป้าหมาย ผู้นำชุมชน งบประมาณ สถานที่ดำเนินการ สื่อต่างๆ และการประชาสัมพันธ์

2. ขั้นดำเนินการ จัดกิจกรรมตามโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT ดังนี้

2.1 การประเมินภาวะเครียดก่อนและหลังใช้โปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT

2.2 การวัดความดันโลหิตก่อนและหลังใช้โปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT

2.3 การใช้โปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนโดยกลุ่มตัวอย่างทำสมาธิบำบัด SKT ทั้ง 4 ท่า ทุกวันเป็นเวลา 3 สัปดาห์

2.4 การติดตามเยี่ยมบ้านกลุ่มตัวอย่างทั้ง 30 คนจำนวน 2 ครั้งในสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 3 ของการวิจัย หลังเข้าร่วมโปรแกรม เพื่อชี้แจงข้อสงสัยและให้กำลังใจในการปฏิบัติตามโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพสมาธิบำบัด SKT ได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่องตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย

จริยธรรมการวิจัย

ผู้ศึกษาเคารพสิทธิของผู้เข้าร่วมศึกษา โดยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจตอบคำถามในการศึกษาครั้งนี้ มีการอธิบายวัตถุประสงค์ก่อนการสัมภาษณ์จนเป็นที่เข้าใจ ข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล และกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) แสดงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมโดยใช้สถิติ Paired t-test

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 80 อายุ 71-80 ปี ร้อยละ 56.67 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.33 ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 93.33 ส่วนใหญ่มีอาชีพอื่นๆไม่ได้ระบุ ร้อยละ 46.67 ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 86.67 และไม่ดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 93.33

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความเครียด และระดับความดันโลหิตก่อนและหลังใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT

ตาราง 1 จำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง

อาการหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นในระยะ2-4สัปดาห์	จำนวน/ร้อยละของอาการของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม							
	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม				หลังเข้าร่วมโปรแกรม			
	n	mean	S.D	ระดับความเครียด	n	mean	S.D	ระดับความเครียด
1. มีปัญหาการนอน	30	2.27	0.69	มากที่สุด	30	1.43	0.77	มาก
2. มีสมาธิน้อยลง	30	1.67	0.76	มาก	30	0.80	0.71	ปานกลาง
3. หงุดหงิด/กระวนกระวาย/ว้าวุ่นใจ	30	1.43	0.63	มาก	30	1.13	0.57	ปานกลาง
4. รู้สึกเบื่อเซ็ง	30	1.37	0.49	ปานกลาง	30	1.30	0.47	ปานกลาง
4. ไม่อยากพบปะผู้คน	30	1.37	0.67	ปานกลาง	30	0.87	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่าผลการประเมินความเครียดรายข้อก่อนเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาการนอนในระดับมากที่สุด($\bar{X}$=2.27) มีสมาธิน้อยลง มีอาการหงุดหงิด/กระวนกระวาย/ว้าวุ่นใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=1.67, $\bar{X}$=1.43)ตามลำดับ สำหรับอาการรู้สึกเบื่อเซ็ง ไม่อยากพบปะผู้คน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=1.37) และหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมีปัญหาการนอนลดลงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=1.43) ปัญหารู้สึกเบื่อเซ็ง อาการหงุดหงิด/กระวนกระวาย/ว้าวุ่นใจ มีปัญหาการนอน ไม่อยากพบปะผู้คน และมีสมาธิน้อยลง ลดลงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=1.30, $\bar{X}$=1.13, $\bar{X}$=0.87, $\bar{X}$=0.80) ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ความเครียดก่อนและหลังใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัดSKT

ช่วงเวลา	ตัวแปร	n	mean	S.D.	แปลผลค่าเฉลี่ย
ก่อนทดลอง	ค่าความเครียดก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	30	1.62	.383	มาก
หลังทดลอง	ค่าความเครียดหลังเข้าร่วมโปรแกรม	30	1.04	.272	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่าค่าเฉลี่ยความเครียดของกลุ่มตัวอย่างก่อนใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=1.43,S.D.=.383) และค่าเฉลี่ยความเครียดหลังใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัดSKTอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=1.04,S.D.=.272)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยความดันโลหิต ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัดSKT

ช่วงเวลา	ตัวแปร	n	mean	S.D.
ก่อนทดลอง	ค่าความดันโลหิตค่าบนก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	30	146.27	5.520
หลังทดลอง	ค่าความดันโลหิตค่าบนหลังเข้าร่วมโปรแกรม	30	123.50	4.636
ก่อนทดลอง	ค่าความดันโลหิตค่าล่างก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	30	91.26	4.802
หลังทดลอง	ค่าความดันโลหิตค่าล่างหลังเข้าร่วมโปรแกรม	30	74.50	3.569

จากตาราง 3 พบว่าค่าเฉลี่ยความดันโลหิตค่าบน และค่าล่าง ของกลุ่มตัวอย่างก่อนใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัดSKT อยู่ในภาวะความดันโลหิตสูงระดับที่1(ค่าเฉลี่ยค่าบน $\bar{X}$=146.27,S.D.=5.520, ค่าเฉลี่ยค่าล่าง $\bar{X}$=91.26,S.D.=4.802) หลังใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัดSKT ค่าเฉลี่ยความดันโลหิตค่าบน และค่าล่าง อยู่ในภาวะความดันโลหิตปกติ(ค่าเฉลี่ยค่าบน $\bar{X}$=123.50,S.D.=4.636, ค่าเฉลี่ยค่าล่าง $\bar{X}$ =74.50,S.D.=3.569)

ตาราง 4 เปรียบเทียบระดับความเครียด และระดับความดันโลหิตก่อนและหลังใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยสมาธิบำบัด SKT

	n	mean	S.D.	df	t	P
ระดับความเครียดก่อนเข้าโปรแกรม	30	1.62	.382	4	3.358	.028**
ระดับความเครียดหลังเข้าโปรแกรม	30	1.10	.272			
ค่าความดันโลหิตค่าบนก่อนเข้าโปรแกรม	30	146.27	5.520	29	24.241	.000***
ค่าความดันโลหิตค่าบนหลังเข้าโปรแกรม	30	123.50	4.636			
ค่าความดันโลหิตค่าล่างก่อนเข้าโปรแกรม	30	91.26	4.802	29	19.808	.000***
ค่าความดันโลหิตค่าล่างหลังเข้าโปรแกรม	30	74.50	3.569			

หมายเหตุ: **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าระดับความเครียด และค่าความดันโลหิตของกลุ่มตัวอย่างภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมสมาธิบำบัด SKT เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P=0.05 และ .001) ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเครียดเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=1.62) กรมสุขภาพจิต (2563) กล่าวว่าเครียดระดับสูง เป็นความเครียดที่เกิดจากเหตุการณ์รุนแรงหากปรับตัวไม่ได้ จะทำให้เกิดความผิดปกติตามมาทางร่างกาย อารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง อารมณ์ฉุนเฉียวง่าย หงุดหงิด พฤติกรรมการนอนและการรับประทานอาหารเปลี่ยนไป จนมีผลต่อการดำเนินชีวิต หากความเครียดมากๆสะสมเป็นเวลานานอาจจะก่อให้เกิดโรคได้ คณะผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิคการทำสมาธิบำบัด SKT จำนวน 4 ท่ามาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จากการติดตามผลการปฏิบัติสมาธิบำบัดในช่วง 1 สัปดาห์แรกหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง การรับประทานอาหาร และการทำสมาธิบำบัด SKT ส่วนผู้ดูแลพบว่าส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ วัตถุประสงค์ของทำสมาธิบำบัด SKT และไม่ทราบวิธีในการช่วยเหลือที่ถูกต้อง คณะผู้วิจัยจึงได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการทำสมาธิบำบัด SKT เพิ่มเติมพร้อมทั้งขอให้ผู้ดูแลช่วยกระตุ้นกลุ่มตัวอย่างในการทำสมาธิบำบัด อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งผลการติดตามเยี่ยมบ้านครั้งที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถทำสมาธิบำบัด SKT ได้ดีมากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่ได้รับการสนับสนุนดูแลช่วยเหลือจากผู้ดูแลรวมถึงสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังได้รับกำลังใจ และรู้สึกมีความมั่นใจในการดูแลตัวเองเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของจารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ. (2561) เรื่องการติดตามผลของโปรแกรม

สุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการควบคุมระดับความดันโลหิต จากการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยระดับความดันโลหิตของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.7 สามารถควบคุม ให้อยู่ในระดับปกติได้ หลังเข้าร่วมกิจกรรมครบ 7 เดือน และสอดคล้องกับการศึกษาของศรีวรรณ ทาวงศ์มา และคณะ (2561) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โดยชุมชนอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการ สนับสนุนทางสังคมเพื่อสร้างพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ กับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (*p<.001,* r =.642) แสดงว่าโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้สมาธิบำบัด SKT ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้และมีความเครียดร่วมด้วย มีประสิทธิผลในการลดระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ที่ปกติได้

ข้อเสนอแนะ

ควรมีนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปเผยแพร่ในชุมชนด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและมีความเครียดร่วมด้วยในพื้นที่ใกล้เคียง พร้อมทั้ง สนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างและครอบครัวที่ประสบความสำเร็จจากการใช้สมาธิบำบัด ร่วมกับการรักษาโรคความดันโลหิตสูง ให้ทำกิจกรรมต่อเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ. (2561). การติดตามผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการควบคุมระดับความดันโลหิต, **ศรีนครินทร์เวชสาร,** 33(6), 543-550.

ณัฐธิวรรณ พันธ์มุง, อลิสรา อยู่เลิศลบ, สราญรัตน์ ลัทธิ.(2562). **สารรณรงค์วันความดันโลหิตสูงโลก ปี2562.** สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2663, จาก https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/07/127178/.

โรงพยาบาลพญาไท.(2560). **ทำไมเครียดแล้วความดันสูง.** สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2663, จาก https://www.phyathai.com/article_detail/1812/th/.

ศรีวรรณ ทาวงศ์มา,ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสุรีย์ จันทรโมลี. (2561). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงโดยชุมชนอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง, **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์**, ฉบับพิเศษ, 17-31.

สมพร กันทรดุษฎี เตรียมชัยศรี. (2550). ผลของโปรแกรมการสรางเสริมสุขภาพด้วยการปฏิบัติสมาธิเคลื่อนไหวไทยชี่กงต่อความดันโลหิตของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง **วารสารการพยาบาลและสุขภาพ**,

สมพร กันทรดุษฎี เตรียมชัยศรี. (2550).**You Tube สมาธิบำบัดแบบ SKT**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก https://www.youtube.com/watch?v=x0-NKbGzvm4

สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย. (2562). **โรคความดันโลหิตสูง**, สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก http://www.thaihypertension.org/information.htm

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กระทรวงสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล.(2553). **แผนยุทธศาสตร์สุขภาพวิถีชีวิตไทย พ.ศ. 2554-2563.**กรุงเทพมหานคร.

ห้องเรียนออนไลน์ : การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking skills) วิถีใหม่ของผู้เรียนยุค COVID19

Online classroom : Instructional Design Focus on Thinking skills: The New Normal in COVID 19 era

ผู้วิจัย นันทภัทร์ เฉลียวศักดิ์

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของ COVID19 ทำให้เป็นยุควิถีใหม่ของการศึกษา กล่าวคือสถาบันการศึกษาทุกระดับต้องปรับรูปแบบการจัดการศึกษาให้เป็นรูปแบบออนไลน์100 เปอร์เซน เพื่อให้ระบบการจัดศึกษาไม่หยุดชะงัก โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความตั้งใจที่จะพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล (Digital University) ที่สามารถเชื่อมโยงโลกออนไลน์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อสร้างบัณฑิตรุ่นใหม่ที่มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นจัดว่าเป็นสิ่งใหม่ที่ต้องปรับตัว เรียนรู้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน ที่สำคัญผู้สอนต้องมีองค์ความรู้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงบทบาท Active learner ใช้ปรัชญาการเรียนรู้แบบ Constructivism และเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเสมือนเพื่อนทางปัญญา สนับสนุนให้ผู้เรียน เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดอย่างลุ่มลึก มีสมรรถนะทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Complex problem solving) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ผู้เขียนได้นำมาใช้ คือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ Project based learning ทั้งนี้ได้มีการกระตุ้นความคิด ด้วยการออกแบบโครงการ กระตุ้นด้วยคำถาม เพื่อให้เกิดการสืบค้น หาวิธี หาคำตอบ และให้แนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ และเมื่อได้คำตอบ ก็จะนำมานำเสนอ แชร์ประสบการณ์ มีการวิพากษ์ เสนอแนะ ทั้งจากสมาชิกในห้องเรียนใหญ่ และอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มและนอกกลุ่ม เกิดเป็นองค์ความรู้สะสม ต่อยอด สร้างสรรค์ผลงาน เกิดเป็นความรู้ ที่คงอยู่ และพร้อมที่จะถูกนำมาประยุกต์ต่อยอดต่อไปได้

คำสำคัญ : ห้องเรียนออนไลน์, การจัดการเรียนรู้, กระบวนการคิด

Abstract

The coronavirus disease 2019 (COVID19) pandemic cause the educational to become the new normal. Online classroom has become a solution to uninterrupted. Especially higher education or undergraduate study aim to be The Digital University due to establish or enhancing teaching learning at the same time dismantling borders. There for to improve The 21st century skills and complex problem solving.

According to constructivism concept and digital technology are already successfully in develop the thinking skills. Currently the very role of the student in the educational process has undergone significant changes: as an active learner. For the purpose of this article, the author used the project-based learning approach to classroom teaching and learning, that is designed to engage students in investigation of authentic problems. In project-based learning design that affect motivation and though. Motivational questions are often studied in isolation from questions of thinking and learning. The important goals of schooling is to foster the development of students' mind by engaging them in sophisticated and deep understanding with complex problem solving skills.

Key Word : online classroom, instructional design, thinking skills

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่เรียกกันว่าสังคมก้มหน้า หรือสังคมดิจิทัล (digital) โลกแห่งโซเชียล (social) เป็นประเด็นร้อนที่หลายคนตั้งข้อสังเกตว่า จะชี้นำคนในสังคมต่อไปอย่างไร หรือจะดำรงตนให้ปลอดภัยในยุคที่โลกไร้พรมแดนนี้อย่างไร ก็เกิดการแพร่ระบาดของโรค COVID19 เกิดขึ้น ซึ่งในมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อ SAR-CoV2 คือการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) หลังจากที่รัฐบาลประกาศมาตรการดังกล่าวกระทบต่อการดำเนินชีวิตหลายภาคส่วน สำหรับสถานศึกษาในแต่ละระดับชั้น พิจารณาการปิด-เปิดเทอมกันหลายต่อหลายครั้ง และเพื่อไม่ให้มีการหยุดชะงักทางการศึกษา สถาบันการศึกษาจึงมีประกาศมาตรการการจัดการศึกษาแบบออนไลน์ขึ้น

ยุคแห่งการเรียนออนไลน์ ห้องเรียนออนไลน์ การสอบหรือการวัดประเมินผลออนไลน์ ก็กลายเป็นบรรทัดฐานใหม่ (New Normal) ของการศึกษาในยุคสังคมฐานความรู้ ระบบการศึกษาปัจจุบันนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการท้าทายข้อเท็จจริงที่ได้รับ แสวงหาในสิ่งที่ยังไม่รู้ จับประเด็นปัญหาได้ สามารถมองภาพรวมและบูรณาการสู่การปฏิบัติได้ มีความสามารถ สร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมได้ มีทักษะการทำงานเป็นทีมและเป็นผู้เรียนเชิงรุก (active learner) เพราะความสามารถเหล่านี้ ล้วนมีความจำเป็นและสำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทักษะหลักที่สำคัญที่เหมาะกับยุคปัจจุบัน คือ ทักษะการคิด (thinking skills) เพราะหากผู้เรียนมีทักษะการคิดในระดับที่สูง ผู้เรียนจะสามารถสร้างความรู้โดยผ่านการรวบรวมและลำดับข้อมูลบูรณาการเข้ากับทักษะการค้นคว้า การใช้วิจารณญาณ และการแก้ปัญหา และเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสื่อสารความรู้ เพื่อใช้อธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้อง และแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นใน บริบทของชีวิตจริงได้ (ทิพย์วัลย์, 2556) การสอนเพื่อพัฒนาทักษะและกระบวนการคิด มี 2 วิธี คือ การใช้โปรแกรมสื่อการสอน แบบฝึก หรือ บทเรียนสำเร็จรูป เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะและกระบวนการคิดให้ผู้เรียนโดยตรง และวิธีที่ 2 เป็นการสอดแทรกการ คิดโดยผ่านเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการคิด (ศยามน, 2559)

บทความนี้ผู้เขียนมีจุดประสงค์ที่จะนำเสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่เน้นพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน (Thinking skills) โดยเสนอแนวคิด 1. O.R.E.O Online Learning 2. การออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด หรือปรัชญาการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเสมือนเพื่อนทางปัญญา และสิ่งแวดล้อมที่เสมือนจริง 3. การพัฒนาการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking)

4. กระบวนการรู้คิดในการประมวลสารสนเทศ ของ คลอสมายเออร์ (Klausmeier, 1985) 5. นำเสนอตัวอย่างการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ที่ผู้เขียนเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชา และการประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดการเรียนแบบออนไลน์

ห้องเรียนออนไลน์

การเปลี่ยนจากห้องเรียนจริงมาเป็นห้องเรียนเสมือนจริงบนแพลตฟอร์มออนไลน์ (Virtual Classroom) สิ่งที่เกิดขึ้นแน่นอนคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู กับนิสิต (ผู้เรียน) จะลดลง เกิดเป็นสิ่งท้าทายสำหรับครูผู้สอนที่จะต้องทำให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่กับบทเรียน หรือผู้สอน ให้ยาวนานตราบจนท้ายชั่วโมงให้ได้ ขณะเดียวกันที่ครูต้องตอบโจทย์การสอนที่มีการออกแบบที่ดี ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถอำนวยความสะดวกและมีสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ดี และต้องเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

การจัดการเรียน on site ให้เป็น Active Learning ก็ต้องเรียกพลังจากครูผู้สอนและพลังของผู้เรียนมากโขพอควร และท้าทายกันอย่างมากแล้ว ยิ่งในระดับอุดมศึกษาที่บางรายวิชามีผู้เรียนจำนวนมาก แต่หากเวลานี้การจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ online แล้วยังต้องเป็น Active learning ซึ่งต้องเป็น High Function Classroom ซึ่งหมายความถึง ต้องมีประสิทธิภาพสูงทั้งกระบวนการ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน จึงนับว่าเป็นสิ่งท้าทายอย่างที่สุดในยุคที่มีการระบาด COVID19 ระลอกนี้

การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ปัญหาหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลยก็คือความไม่เชี่ยวชาญในด้านเทคนิคและเทคโนโลยี ทั้งของผู้สอนและรวมถึงผู้เรียน แม้ว่าจะถูกเหมารวมว่าเป็นคนที่เติบโตมากับเทคโนโลยีก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นแทบทุกครั้งของการเปิดห้องเรียนออนไลน์ ก็คือ สัญญาอินเตอร์เนตที่มักไม่เสถียร ยิ่งหากต้องการให้มีการเปิดกล้องเพื่อได้แสดงตัวตนในการเข้าเรียน ก็จะพบปัญหา และหรือการที่ต้องคอยสอบถามการได้ยินเสียงของผู้สอนหรือไม่ ต้องคอยสอบถามกันเป็นระยะ ๆ และที่ทำให้บรรยากาศแย่ลง ก็คือ ฟ้า ฝน เพราะการเรียนออนไลน์ หรือการเปิดห้องเรียนออนไลน์ ไม่ได้หมายรวมถึงการเรียนแบบ e-learning (ที่ผู้เรียนจะอิสระในการเรียนด้วยบทเรียนเวลาใดก็ได้) ดังนั้นการเรียนออนไลน์คือการเรียนตามตารางเรียนปกติ เพียงแต่ไม่ได้เข้ามาเรียนในห้องเรียน ดังนั้น ลมฟ้าอากาศ จึงเป็นปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ ลมฟ้าอากาศ ก็จะดูวิปริตไป มีฝนตกท่ามกลางเดือนเมษายนที่เป็นฤดูร้อน หรือปัจจัยที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควบคุมไม่ได้คือการจ่ายกระแสไฟฟ้า เพราะหากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน มีเหตุการณ์ให้มีการดับไฟขึ้นในหมู่บ้าน อำเภอ หรือจังหวัดใดๆ ณ เวลานั้น ก็หมายถึงผู้เรียนก็ต้องออฟไลน์ไปอย่างไม่สามารถแก้ไขได้เลย ในกรณีนี้ก็ยังสามารถผ่อนคลายปัญหาลงได้บ้างก็คือ ในขณะที่ผู้สอนยังสามารถดำเนินการสอนได้ ไม่ว่าจะด้วยระบบใด้ จะพบว่าสามารถอัดวิดิโอการสอนคลาสนั้นๆ ได้ แต่หากต้นเหตุของปัญหาอยู่ที่ผู้สอน คลาสนั้นๆ ก็มีอันต้องเลื่อนไปในที่สุด แต่ละสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นที่ต้องพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถแก้ไข และหรือเตรียมพัฒนาสมรรถนะครูด้านการสอนและบริหารจัดการคลาสออนไลน์กันอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาให้ผู้สอนพัฒนาบทเรียนให้เป็น e-learning หรือ มีการอัดคลิปวิดิโอการสอนไว้ เผื่อให้ผู้เรียนได้เรียนเมื่อเวลามีปัญหาติดขัดใดๆ ปราวีณยา (2561) ได้ทำการศึกษาและนำเสนอสมรรถนะผู้สอนออนไลน์ ไว้ 5 สมรรถนะ และ1 ใน 5 นั้นก็คือ “ความรู้และทักษะทาง

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (5.1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขั้นพื้นฐาน (3 ตัวบ่งชี้) (5.2) การใช้ระบบจัดการเรียนรู้และเครื่องมือออนไลน์ (3 ตัวบ่งชี้)”

อลิสัน ยาง (Alison Yang, 2020) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ว่าเป็นความร่วมรับผิดชอบระหว่าง ครูผู้สอน (Teacher) ผู้เรียน (Student) และผู้ปกครอง (Guardian) ตามหลัก O.R.E.O Online Learning ดังนี้

O.R.E.O Online Learning Objective Responsibility Expectation Organization		
Teacher : ผู้สอน	**Student : ผู้เรียน**	**Guardian : ผู้ปกครอง**
- ครูผู้สอนต้องเข้าใจวัตถุประสงค์การเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน - ต้องอธิบายสื่อสารให้ผู้เรียนเข้าใจว่า ต้องทำอะไร และเมื่อเรียนจบแล้วผู้เรียนสามารถทำอะไรได้ - ครูผู้สอนต้องประเมินสมรรถนะผู้เรียน ได้อย่างครอบคลุม - ต้องใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม	- ต้องมั่นใจว่าเข้าใจวัตถุประสงค์รายวิชาอย่างดี - เข้าใจชัดเจนถึงบทบาทหรืองานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งต้องทำอย่างเต็มความสามารถ - ต้องคอยประเมินติดตามงานและผลการเรียนรู้ของตัวเองให้เป็นไปตามเกณฑ์ - คอยกำกับเวลา และงานที่มอบหมายให้เป็นไปตามกำหนด	- บริหารจัดการเวลา สถานที่และอุปกรณ์ให้มีความพร้อม - ช่วยเหลือกำกับให้เข้าเรียนตามตาราง - คอยช่วยกำกับดูงานหรือสิ่งที่ต้องทำให้เป็นไปตามมาตรฐานสูงสุดและครบถ้วน - เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

ในสังคมและสิ่งแวดล้อมของการเรียนออนไลน์ การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความหลากหลายมากขึ้นโดยได้ขยายวงกว้างไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-learning) ผ่านการอ่านหนังสือตำราต่าง ๆ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการเรียนรู้ที่ตอบสนองธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้เหล่านั้นได้ด้วยตนเองตามความสนใจ อีกทั้งยังใช้ศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองผ่านวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้วยเหตุที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้สอนจึงต้องร่วมมือกับผู้เรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด รูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน และถูกควบคุมโดยผู้เรียน เรียกการเรียนรู้แบบนี้ว่าเป็นการเรียนรู้ส่วนบุคคล (personalized learning) ผู้เรียนก้าวผ่านจากการเรียนตามแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตร มาเป็นคนกำหนดแนวทางการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-designed learning outcomes) (Corbin, H.,J.;Chandran, D.; Van Wingerden, C. and Baker-Sennett, J., 2019)

การออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด (Thinking skills)

องค์ประกอบที่จะช่วยให้ครูทำงานได้ง่ายขึ้น คงต้องเริ่มจากการออกแบบการสอนโดยครูผู้สอนต้องเชี่ยวชาญหรือมีองค์ความรู้เรื่องการออกแบบการสอน ทั้งนี้จุดมุ่งหมายของผู้สอนในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้ควรจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนารายวิชาและประสบการณ์เรียนรู้อื่น ๆ ของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ มีประสิทธิภาพและความพึงพอใจ และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีเพื่อตอบสนองสมรรถนะการเรียนของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด ในขณะเดียวกันผู้สอนจำเป็นต้องรู้จัก ระมัดระวัง ควบคุมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้นั้นเป็นอย่างดี (โอภาส, วสันต์ และอนุชิต, 2560) ซึ่งเมื่อก่อนหน้านี้ได้มีการปรับกระบวนทัศน์ของการออกแบบการสอน (Instructional design หรือ ID) จากออบเจคติวิสต์ (Objectivism) ที่บทบาทสำคัญอยู่ที่ครูโดยครูผู้สอนทำหน้าที่จำแนกบทเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ การเรียนรู้เป็นหน่วย ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า มุ่งให้ความสำคัญกับการมอบหรือการจัดองค์ความรู้ (Body of knowledge) ให้แก่ผู้เรียน แม้จะมีความพยายามนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยสอนที่เรียกว่า Computer Assisted Instruction: CAI แต่ก็ยังพบว่า ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับอย่างเฉื่อยชา (Passive role) (สุมาลี, 2557)

เมื่อมาถึงยุคนี้ยุคที่ต้องตอบโจทย์การศึกษาที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้เรียน และที่สำคัญผู้เรียนต้องตื่นตัวอยู่ (Active) ผู้สอนหรือครูก็ต้องปรับและถือเอาโอกาสนั้นมาออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด หรือปรัชญาการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเสมือนเพื่อนทางปัญญา และสิ่งแวดล้อมที่เสมือนจริง (สุมาลี, 2557) ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้มีการประยุกต์เหตุการณ์ในชีวิตซึ่งเป็นความจริงที่ประสบอยู่ (Real life situation) หรือมีปฏิสัมพันธ์อยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ เพราะในมุมมองของค่ายคอนสตรัคติวิสต์ เชื่อว่าการเรียนรู้ (Learning) เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นโดยผู้เรียน จากการแปลความหมาย (Interpretation) และ การรับรู้ (Perception) เกี่ยวกับโลกภายนอก (External world) ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการไตร่ตรอง อย่างรอบคอบ ลุ่มลึก ซึ่งจุดนี้นี่เองที่ผู้สอนจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง มีส่วนช่วย คัดกรอง เอื้ออำนวยและชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ตามแนวทางหรือจริตของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้บรรลุตามผลลัพธ์แต่ละรายวิชา หรือที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยคุณภาพของผู้เรียนตรงตามที่หลักสูตรมุ่งหวังคือ ทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Complex problem solving)

ทักษะการคิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (Complex problem solving: CPS) คือ การแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน ค้นหาสาเหตุจาก ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในระบบ หรือในโครงสร้าง เพื่อแก้ไข ไม่ให้เกิดรูปแบบความผิดปกตินั้น ๆ ซ้ำอีก โดยใช้กระบวนการคิดเชิงระบบ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เป็นกระบวนการคิดที่มีความสลับซับซ้อนจะต้องใช้ความสามารถและการฝึกฝน จึงจะสามารถคิดหาคำตอบได้ การพัฒนาการคิดจะทำได้ในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ และกระบวนการแก้ปัญหา ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการวางแผนการสอนและใช้เทคนิคการสอนสอดแทรกเข้าไปในขั้นตอนของการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดลักษณะต่าง ๆ จึงจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการคิดควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในเนื้อหารายวิชา (ศยามน, 2561)

การพัฒนาการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) หมายถึง คุณลักษณะทางความคิดของมนุษย์ที่ใช้กลยุทธ์ทางความคิดที่ซับซ้อนลึกซึ้ง สร้างสรรค์ มีหลักเกณฑ์ที่ต้องอาศัยคุณภาพความคิดขั้นสูงในการประมวลองค์ความรู้ประสบการณ์ต่างๆ โดยอาจใช้วิธีคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา คิดแบบมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปสู่คำตอบเรื่องใด เรื่องหนึ่ง การคิดขั้นสูงเป็นความสามารถทางปัญญาที่ต้องพัฒนาเพื่อเรียนรู้เนื้อหา และหลักการ การคิดขั้นสูงสามารถแบ่งได้ดังนี้ (ศยามน, 2561)

1. การคิดวิเคราะห์ (Analytic Thinking) คือแนวคิดที่เกี่ยวกับการจำแนก รวบรวมเป็นหมวดหมู่ การเปรียบเทียบข้อมูลอื่นๆ และตรวจสอบข้อมูลอย่างชำนาญ หรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความแม่นยำเพียงพอต่อการตัดสินใจ

2. การคิดวิพากษ์ หรือคิดวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดอย่างมีเหตุมีผล ทั้งด้านบวกและลบ โดยการใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างพอเพียง โดยมีการนิยมปัญหา การรวบรวมข้อมูล การจัดระบบข้อมูล การตั้งสมมติฐาน การสรุปอ้างอิง และการประเมินสรุป

3. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) คือ ความคิดที่แปลกใหม่ ยืดหยุ่นและแตกต่างจากผู้อื่น ประกอบด้วยการคิดริเริ่ม คล่องแคล่วในการคิด และความคิดละเอียดลออ มีขั้นตอนในการเกิดความคิดสร้างสรรค์ คือการเตรียมรวบรวมข้อมูล การฟักตัวใช้ความคิด การคิดได้ และการพิสูจน์ และทบทวนความคิด

4. การคิดเชิงเหตุผล (Logic Thinking) คือความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเรื่องราวต่าง ๆ ใช้เหตุผลในการโต้แย้ง หรือสนับสนุน เป็นการคิดจากหลักฐาน ข้ออ้างที่มีอยู่แล้วนำมาเชื่อมโยงเป็นข้อสรุป

5. การคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Thinking) เป็นการคิดที่ใช้ในการพิสูจน์และสำรวจตรวจสอบ หาข้อเท็จจริง ประกอบด้วยการสังเกต การทำนายเทียบเคียง การวัด การสื่อสาร การจัดแบ่งประเภท ซึ่งทั้งหมดผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง มีนักการศึกษากล่าวไว้มากมายหลายวิธี ดังเช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติการ (workshop) หรือออกแบบให้ผู้เรียนได้แสดงผลการเรียนรู้ แบบต่างๆ เช่น การสรุปบทเรียนให้เป็น Mind map การแก้ปัญหาแบบ TO–LO-PO-SO-GO การคิดแบบหมวกหกใบ (six thinking hats) การคิดนอกกรอบ (lateral thinking) และที่พบว่าประสบความสำเร็จก็คือการออกแบบการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) การเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย (Research-based Learning) การเรียนรู้ที่เน้นการทำโครงงาน เช่น Senior project ที่มี ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้แบบอย่างเป็นระบบของการเรียนแบบ (Project–based learning) การกระตุ้นความคิดด้วยการตั้งคำถาม คุณภาพการคิดขึ้นอยู่กับคุณภาพการถามด้วย คำถามที่มีคุณภาพจะกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถามได้ หรือจัดว่าการตั้งคำถามเป็นกุญแจสำคัญสู่การคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง (ศยามน, 2561)

แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ต้องเกิดจากการวางแผนการเรียนรู้ที่แยบยล ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner) โดยบรูเนอร์ เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งนำไปสู่การค้นพบและแก้ปัญหา เรียกว่า “การเรียนรู้โดยการค้นพบ” (Discovery learning) หน้าที่ครูหรือผู้สอนจึงเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมหรือเสนอแนะสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการขยายโครงสร้างปัญญาให้ผู้เรียน ซึ่งวิชัย (2537) ได้เขียนการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดของบรูเนอร์ไว้ ดังนี้

1. ผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติของวิชา โครงสร้างความคิดรวบยอด ของเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจน ก่อนที่จะทำการสอน ขณะเดียวกันผู้สอนต้องรู้กลวิธีที่จะถ่ายทอดโครงสร้างวิชานั้น ๆ ให้ผู้เรียน เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย

2. ผู้สอนต้องเข้าใจและรู้จักผู้เรียนเป็นอย่างดี รวมทั้งควรรู้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อจะได้สามารถจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อสภาพการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

3. การจัดประสบการณ์การเรียน จะต้องพยายามหาโอกาสฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้เหตุผลและกล้าแสดงออกในสิ่งที่คิด และการแก้ปัญหา และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

การส่งเสริมวิธีการคิดแบบที่เกิดขึ้นเองภายในใจ หรือที่เรียกว่า “สหัชญาณ” (Intuitive thinking) เป็นการหยั่งรู้ที่เกิดในใจ ซึ่งถือว่าทุกคนมีอยู่แล้ว แต่จะทำอย่างไรที่จะส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกมา

4. ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา ศรัทธาที่จะเรียนรู้ ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ผู้เรียนได้สนุก สนใจสิ่งที่จะเรียนรู้ สืบค้น และท้ายสุด ก็จะเกิดเป็นความคิดรวบยอด หรือข้อสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์จากสิ่งที่ค้นพบ และหาได้ จากที่มอบหมายไว้ และหากได้มอบหมายต่อให้นำสู่การปฏิบัติ หรือแก้ไขโจทย์สถานการณ์ ก็จะทำให้บรรลุจุดประสงค์สูงสุด ของการวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

สิ่งที่ผู้สอนได้เริ่มวางแผน ออกแบบรายวิชา จัดกิจกรรมเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ช่วยเหลือพร้อมเสนอแนะแนวทางในการสืบค้น ตั้งคำถามให้เกิดกระบวนการซักถาม แก้โจทย์สถานการณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ และข้อสรุป ผู้เรียนก็จะเกิดการปรับเปลี่ยนบทบาท จาก Passive role มาเป็น Active role และมีรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นเฉพาะตัวของแต่ละคนไป

ตัวอย่างของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด (Thinking skills) ในขั้นแรก เป็นการฝึกความคิดขั้นพื้นฐาน เป็นลักษณะของการสื่อความหมาย เป็นทักษะการรับสาร รับความคิดของผู้อื่นมาตีความ จดจำ และเรียบเรียงถ่ายทอดความคิดของตนแก่ผู้อื่น กรณีนี้ ครูผู้สอนก็สามารถใช้ภาพเคลื่อนไหว แล้วใช้เทคนิคการสุ่มภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือก ภาพ แล้วให้ความหมาย หรืออธิบาย หรือจัดกลุ่มภาพ ให้เข้าพวก พร้อมอธิบาย หรือให้แบ่งกลุ่มกันแสดงความคิดเห็น ในแนวโต้วาที แสดงข้อดี ข้อด้อย หรือ เชิญชวน ให้ทุกคนคล้อยตาม ซึ่งทั้งหมดก็จะทำให้กิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ได้เกิดจากผู้สอน แต่หากเป็นการบูรณาการความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียน มาหลอมรวมกับความรู้ใหม่ แล้วแสดงออกตามความเข้าใจของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนก็จะเป็นผู้ที่คอยให้ความกระจ่าง หรือแนะประเด็นให้ค้นคว้าเพิ่มเติม หากบางกรณี ที่ยังเป็นข้อโต้แย้งที่ยังสรุปไม่ได้

ต่อมา อาจเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดต่อไป จากการฝึกให้สังเกต จัดกลุ่ม หรือเปรียบเทียบสิ่งที่ได้เห็น อาจเป็นสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน และหรือสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ทักษะเหล่านี้หากได้ฝึกอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ จนก้าวไปจนขั้นการคิดอย่างเป็นระบบ และถึงขั้นการคิดขั้นซับซ้อน หรือการคิดขั้นสูงต่อไป

สิ่งท้าทายต่อไป ก็คือ ความรู้ หรือ Body of knowledge ที่เกิดขึ้นนั้น จะถูกจดจำอย่างไร จะอยู่นานแค่ไหน เมื่อยามที่ต้องการ ยามจำเป็น ความรู้นั้นจะถูกนำออกมาใช้ได้อย่างทันท่วงทีหรือไม่ ต้องผ่านขั้นตอน หรือกระบวนอย่างไร ซึ่งสิ่งที่เป็นคำถามเหล่านี้ สามารถอธิบายได้ตามแนวทางของนักจิตวิทยากลุ่มประมวลสารสนเทศ (Information processing theory) โดยทฤษฎีนี้ เชื่อว่า ผู้เรียนสามารถจัดหมวดหมู่ เรียบเรียง รวบรวมเพื่อสามารถเรียก หรือค้นคืนความรู้เหล่านี้มาใช้ได้เมื่อเวลาต้องการ (สุรางค์ , 2556)

ทฤษฎีประมวลสารสนเทศ (Information processing theory)

เริ่มต้นจากนักจิตวิทยากลุ่มนี้มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้เรียนทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพ นั่นคือผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีปริมาณเพิ่มขึ้น และยังสามารถเรียบเรียง จัดหมวดหมู่ และสามารถเรียกคืนความรู้นั้นมาใช้ และสามารถมีระบบปฏิบัติการที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้นได้ ซึ่ง คลอสมายเออร์ (Klausmeier, 1985 อ้างตาม สุมาลี, 2557) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการประมวลสารสนเทศของมนุษย์ไว้ ดังนี้

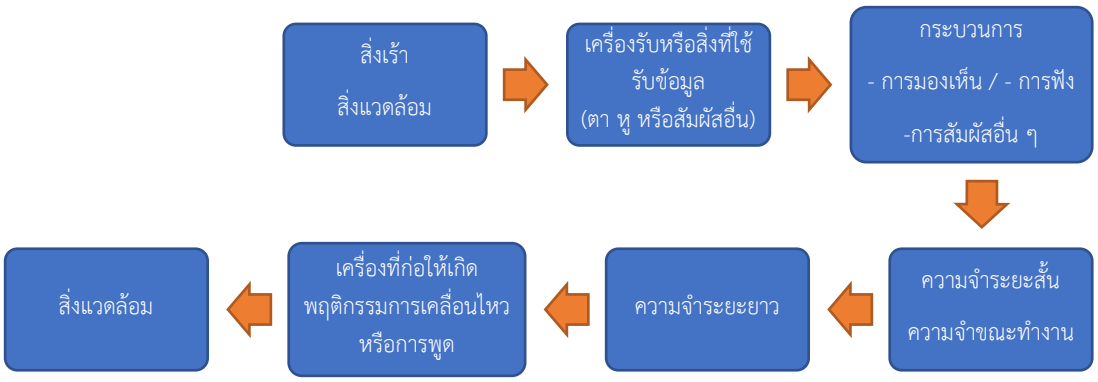

ภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนหลักการประมวลสารสนเทศของมนุษย์ (ปรับมาจาก Klausmeier, 1985)

กระบวนการรู้คิดในการประมวลสารสนเทศ คลอสมายเออร์ (Klausmeier, 1985 อ้างตาม สุมาลี, 2557) ได้อธิบายกระบวนการรู้คิดในการประมวลสารสนเทศไว้ ดังนี้

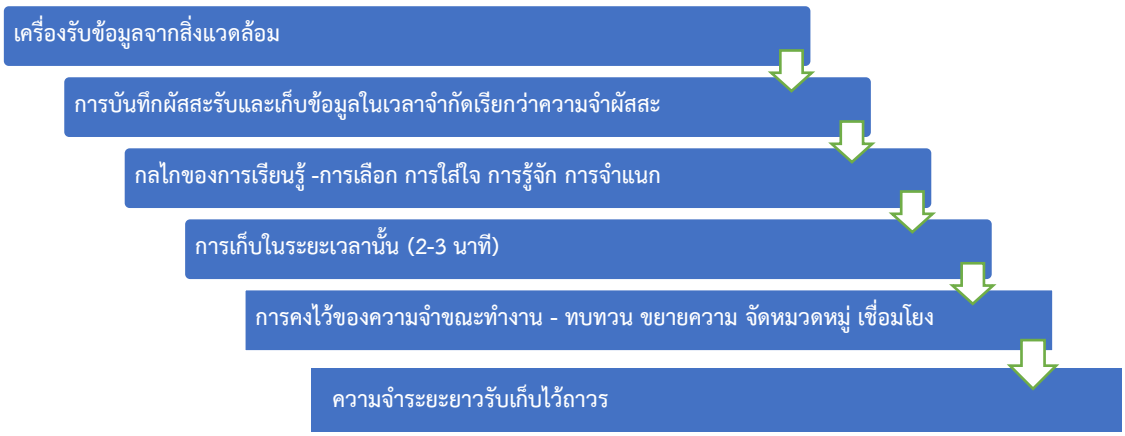

ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการแสดงกระบวนการรู้คิดในการประมวลสารสนเทศ

จากภาพที่ 2 จะเห็นว่าเมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จะมีกลไกในการรับรู้ซึ่งได้แก่ การใส่ใจ การรู้จัก ซึ่งจะเป็นการเลือกข้อมูลที่ตนเองรู้จัก หรือสนใจมาเก็บในความจำระยะสั้นหรือจำขณะทำงาน ซึ่งการรับและการเก็บจะมีช่วงเวลาเพียง 2 - 3 นาทีเท่านั้น ดังนั้นการที่จะเก็บรักษาไว้ในความจำระยะยาวจำเป็นต้องนำไปใส่รหัส (Encode) และสามารถเก็บไว้นานและเรียกกลับคืนมาได้โดย การทบทวน หรือการทำซ้ำ (Rehearsal) การจัดหมวดหมู่ (Organization) การขยายความคิด (Elaboration) หรือการเชื่อมโยงสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียนใหม่กับสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนผ่านมาแล้ว วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย และทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น (สุมาลี, 2557)

สำหรับการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงสิ่งที่ผู้เรียนเคยรู้มาก่อน ก่อนที่จะถูกเก็บเป็นความทรงจำระยะยาว เพราะจะมีอิทธิพลกับการเรียนรู้ใหม่ ครูผู้สอนต้องพยายามสร้างบรรยากาศ และสร้างสะพานเพื่อเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เคยรู้ เรียนรู้ กับสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่ โดยต้องพยายามให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-regulation) ในขณะเดียวกันผู้สอนก็ต้องช่วยสิ่งเสริมการเรียนรู้ที่มีลักษณะของความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พยายามออกแบบหรือนำเสนอสิ่งที่รู้ หรือสาระความรู้ออกมาเป็นภาพที่แสดงความสัมพันธ์ เชื่อมโยงองค์ประกอบ รวมถึงกลไกการทำงาน แสดงออกมาเป็นภาพแผนภาพ แผนภูมิ แทนการนำเสนอเป็นข้อความที่เป็นตัวอักษร โดยพยายามทำตามความเข้าใจของตัวเอง การออกแบบชนิดนี้ ก็คือการมอบหมายให้สรุปความ หรือตอบด้วย แผนผังมโนทัศน์ หรือแผนที่ความคิด (mind map or concept map) แผนที่ความคิด เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นที่จะให้ผู้คิดได้มีความคิดที่ลื่นไหล แตกความคิดย่อยๆ ออกจากความคิดหลัก โดยไม่จำกัดรูปแบบในกระบวนการคิด ไม่จำกัดว่าจะต้องมีขั้นตอน หรือลำดับการคิดมากเกินไป (ศยามน, 2561) ซึ่ง สุมาลี (2557) ได้แนะนำว่า ในการออกแบบการสอนที่ต้องการช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจที่เป็นเมนทอลโมเดล (mental model) ควรนำเสนอสาระความรู้เป็นลักษณะโมเดลเชิงมโนทัศน์ เช่น สื่อการสอนประเภทแผนภาพคอมพิวเตอร์ ภาพเคลื่อนไหว (Animation) ภาพวิดิทัศน์ ซึ่งในยุคนี้เป็นยุคการใช้เทคโนโลยีมัลติมีเดีย จึงเป็นสิ่งที่ตอบสนองผู้เรียนได้อย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม มนุษย์มีข้อจำกัดคือ ความสามารถในการจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้เพียงเล็กน้อย ดังนั้นผู้ออกแบบการสอนต้องพยายามเข้าใจและเรียนรู้ข้อจำกัดดังกล่าว โดยควรออกแบบสารสนเทศ เพื่อลดข้อจำกัดของความจำ โดยจัดกลุ่มสาระเป็นกลุ่ม ๆ หรือเชื่อมโยงสารสนเทศที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือข่ายระดับขั้น (Hierarchical network) ภาพเคลื่อนไหว และมีเสียง ในปัจจุบันการใช้สื่อ social, you tube ก็จะได้รับความนิยม และอยู่ในสื่อการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา และมีการทำบทเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และปัจจุบันในสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยหลายแห่งส่วนใหญ่ก็มีการนำการจัดการเรียนการสอนแบบ MOOC (Massive Open Online Course) มาใช้เป็นช่องทางในการเรียนออนไลน์ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้ามาเรียนรู้จากบทเรียนที่ผู้สอนได้ทำไว้ และมีการมอบหมายงาน แบบทดสอบและประเมินผล ผ่านทางออนไลน์ บางครั้งก็มีการกำหนดการทำแบบทดสอบ แบบครั้งเดียว หรือให้เข้าไปแก้ไขได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการคิดแล้วเข้าไปทำเพื่อวัดการเรียนรู้ เป็นต้น

ในประเทศไทยมีการจัดการเรียนการสอนที่มีความต้องการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงอยู่ประมาณ 10 วิธีการสอน ได้แก่ การสอนแบบฝึกหัด หรือชุดกิจกรรม การสอนแบบสืบเสาะ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนหรือบทเรียนอีเลร์นนิง การสอนโดยใช้โครงงาน การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนโดยใช้นิทาน การสอนแบบ 4 MAT การสอนโดยการใช้เกม การสอนโดยใช้กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ และการสอนที่เน้นการเรียนแบบร่วมมือ (นิติบดี และ วัยวุฑฒ์, 2558)

ในฐานะเป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา รับผิดชอบรายวิชา ก็ได้ออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (project based) โดยมอบหมายงานตั้งแต่เปิดภาคเรียน และให้ผู้เรียนสรุปผลลัพธ์การเรียนรู้ช่วงสัปดาห์สุดท้าย เป็นรูปแบบรายงานและมีการนำเสนอผลการเรียนรู้ด้วย และในรายวิชาเดียวกัน ในหน่วยการเรียนรู้ย่อย ได้ออกแบบการเรียนรู้แบบจิ๊กซอร์ แบ่งเป็นกลุ่มการเรียนรู้ 4 ฐาน ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ย่อย และให้มานำเสนอรายงานผลการเรียนรู้ของกลุ่ม ตามวันเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นการเรียนออนไลน์ ผู้เรียนก็เรียนออนไลน์ อยู่ที่บ้าน ผู้เรียนได้ประสบการณ์การทำงานกลุ่มผ่านการสื่อสารในโลกดิจิทัล แบ่งการทำงาน มีอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่ม และมารวมตัวกันนำเสนอผลการเรียนรู้ ร่วมกัน โดยนำเสนอออนไลน์ ผลการเรียนรู้ก็ได้ตามที่กำหนดไว้ตาม มคอ.3 รายวิชา ซึ่งหากจะสรุปในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ หรือค้นคว้าหาคำตอบตามความสนใจ (ในกลุ่มที่เลือกสรร) เป็นการตัดสินใจร่วมกัน ได้ทำงานตามกระบวนการกลุ่ม การฝึกคิด การแก้ปัญหา จนได้ชิ้นงาน ซึ่งตัวอย่างการมอบหมายมีดังนี้

ตัวอย่างใบงานในรายวิชาโภชนศาสตร์และโภชนบำบัด : แผนการจัดการเรียนรู้แบบ Project Based Learning วิชาโภชนศาสตร์ และโภชนบำบัด หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ....ศึกษารูปแบบโภชนาการตามกลุ่มผู้ใช้บริการที่เลือกสรร รายวิชา โภชนศาสตร์ และโภชนบำบัด รหัสวิชา 1101164 นิสิต ปี 1/ 2563 ภาคฤดูร้อน

มาตรฐานการเรียนรู้ (Learning Outcome)

1. มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ด้านโภชนศาสตร์ โภชนบำบัดและธรรมชาติบำบัดเพื่อการส่งเสริมสุขภาพของบุคคลทุกช่วงวัย และนำไปสู่การทำโครงงานด้านโภชนาการของบุคคลแต่ละช่วงวัย (2.1)

2. มีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อการแก้ไขปัญหา และการคิดวิเคราะห์ หาหนทางเพื่อพัฒนาตนเองมีศักยภาพในการเรียน และการทำงาน และแนะนำผู้ที่เข้ามารับบริการ (3.1, 3.2)

3. แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำ และการแก้ไขปัญหา ได้อย่างสร้างสรรค์

4. มีความสามารถในการประยุกต์ตัวเลข ค่าสถิติ มาประมวลผล และแก้ไขภาวะผิดปกติต่าง ๆได้

ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Expect Learning Outcome)

1.อธิบายแนวคิดภาวะโภชนาการ ความต้องการพลังงานและสารอาหารได้ถูกต้อง (2.1)

2. สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ ภาวะโภชนาการของผู้รับบริการในแต่ละวัยและสามารถให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาด้านภาวะโภชนาการได้อย่างถูกต้อง (3.1,3.2)

3. นำเสนอได้อย่างสร้างสรรค์

สาระการเรียนรู้ (Content ประกอบด้วย 3 ด้าน)

ด้านความรู้ : หลักโภชนาการสำหรับผู้คนทุกช่วงวัย และการใช้ศาสตร์ด้านโภชนาการ ในการประยุกต์ใช้แก้ไขภาวะผิดปกติ หรือ ภาวะเสียสมดุลด้านโภชนาการ ให้กับผู้คนทุกช่วงวัย

ด้านทักษะ /กระบวนการ : ทักการสื่อสาร การสัมภาษณ์ การสรุปความ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงสุขภาพด้านการบริโภค และนำสู่การวิเคราะห์ แปลความ สรุปความ และนำเสนอด้วยสื่อเทคโนโลยี ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงระดับชั้นสูง

ด้านเจตคติ / คุณลักษณะ : มีทัศนคติที่ดีในการทำงานเป็นทีม ในการติดต่อสื่อสารกับผู้คนในชุมชน หรือกลุ่มชนอื่น ๆ และดำรงไว้ซึ่งคุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อย่างเด่นชัด

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการคิด
2. ความสามารถในการแก้ปัญหา
3. ความสามารถในการสื่อสาร
4. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คำถามที่ต้องการให้นิสิต ค้นคว้า หาคำตอบ

1. วิถีชีวิต รูปแบบการรับประทานอาหารของผู้ป่วย กลุ่มที่ศึกษา ที่ไปสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ เป็นอย่างไร
2. ผู้ป่วย กลุ่มที่ศึกษา มองวิถีชีวิตของตนเองเป็นอย่างไร อาหารที่บริโภคของตัวเอง และครอบครัวเป็นอย่างไร
3. อาหารส่วนใหญ่ ที่บริโภค ครบ 5 หมู่ หรือไม่? ผู้ป่วย กลุ่มที่ศึกษา คิดและเข้าใจเรื่องอาหารหลัก 5 หมู่ อย่างไร
4. ผู้ป่วยกลุ่มที่ศึกษา มีภาวะความผิดปกติ ด้านสุขภาพ หรืออยู่ในภาวะเสี่ยงต่อโรคภัยไข้เจ็บอะไรบ้าง (นัดพบแพทย์ บ้างมั้ย รับประทานยาอะไรประจำบ้าง?)
5. หากพบว่า มีภาวะความผิดปกติของสุขภาพ...รับรู้เรื่องอาหารที่เหมาะกับภาวะสุขภาพของตนเองหรือไม่ อย่างไร (รู้แต่ไม่ทำตาม รู้ทำตามไม่ได้เพราะยุ่งยาก รู้แต่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร รู้และทำอยู่ แต่ไม่แน่ใจว่าทำถูกต้องหรือไม่ ฯลฯ)
6. นิสิต จะวางแผนอย่างไร เพื่อให้ผู้ป่วย กลุ่มที่ศึกษาได้รับรู้อย่างถูกต้อง คงอยู่ และเป็นไปได้มากที่สุด

ผลลัพธ์ของงาน

1. รายงานบทสัมภาษณ์ ผู้ป่วย กลุ่มที่ศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตการบริโภคอาหาร
2. รายงานสรุป วิเคราะห์ วิถี รูปแบบ ภาวะโภชนาการ (ตามแบบ Nutrition Care Process)
3. ข้อเสนอแนะการปรับเปลี่ยนรูปแบบภาวะโภชนาการ

จากตัวอย่างใบงานที่มอบหมายให้นิสิตได้ทำงานกลุ่ม เป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหา โดยผู้เรียนได้ทำงานได้สำเร็จตามผลการเรียนรู้ที่ได้วางไว้อย่างดี โดยผู้เรียนมีการพัฒนาผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ที่ครบถ้วนอันประกอบ ด้วย 4 ขั้นตอนคือ ทำกิจกรรม ทบทวนกิจกรรมที่ทำ นำมาวิเคราะห์ และสรุปเพื่อแก้ไขและพัฒนา

การวัดและการประเมินผลการเรียนออนไลน์

เป็นการหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก็เป็นการดูผลคะแนนหลังจากที่สิ้นสุดการเรียนการสอนแล้วเข้าสู่การประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นตาม มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) ในวิชาทฤษฎี และมคอ.4 ในรายวิชาภาคปฏิบัติ ซึ่งหากบางรายวิชามีการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) แล้วเมื่อทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยมีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่า ก็พออนุมานได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้

แต่อย่างไรก็ดี การวัดและประเมินผลไม่ว่าจะเป็นการเรียนแบบออนไลน์ หรือไม่ออนไลน์ก็ตาม ก็ควรได้มีการทำตามหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล กล่าวคือควรได้มีการพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้ 1. การมีส่วนร่วม : ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน เช่น กฎกติการส่งงานหรือการเข้าห้องเรียน นอกจากนี้ยังสามารถมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน การเลือกชิ้นงานที่ใช้สำหรับประเมิน 2. ความโปร่งใส: ที่มาของคะแนนจากการนำเสนองาน การตอบแบบสอบอัตนัย ต้องมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน (rubric scoring) ที่ผู้เรียนสามารถซักถามถึงคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบ ถึงที่มาที่ไปของคะแนนได้ 3. ความยุติธรรม: ตัวข้อสอบหรือแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ต้องเหมาะกับระดับความสามารถในการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียน ไม่ใช่มาจากปัจจัยอื่น ในภาวะของการทดสอบแบบ online ที่ใช้ในการทดสอบผู้เรียน อาจคำนึงถึง ความเร็วของ internet ของผู้เรียน ทักษะทางด้าน ICT การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางสื่อ online ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ต้องพยายามควบคุมและจัดกระทำให้เกิดความเท่าเทียมกันเพื่อให้ไม่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกระทบต่อคะแนนที่จะได้จากการทำแบบทดสอบนั้น และ 4. ผลการประเมินนั้นๆ ต้องนำมาเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน และสะท้อนระบบการจัดการเรียนการสอนและแหล่งประโยชน์ที่ผู้สอนจัดให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนาต่อไปด้วย

สรุป

หัวใจของการจัดการศึกษาคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามที่หลักสูตรกำหนด หรือมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ จากสถานการณ์การระบาดของโรค COVID 19 ที่ทำให้สถาบันการศึกษาหันมาจัดการศึกษาแบบออนไลน์ 100 เปอร์เซ็นต์ ผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะของบัณฑิตยุคไทยแลนด์ 4.0 หรือคุณลักษณะของบัณฑิตศตวรรษที่ 21 ซึ่งโดดเด่นในเรื่องทักษะการคิดขั้นสูง ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับกระบวนทัศน์และพัฒนาสื่อการสอน มีนวัตกรรมทางการศึกษา กล่าวคือต้องมีทักษะการสอนที่ทันสมัย เน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนและตอบสนองผู้เรียนในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลและตอบสนองผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาให้เกิดทักษะการคิดขั้นสูง การออกแบบการเรียนรู้ในวิถีแนวใหม่ New normal เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงและได้ฝึกลงมือปฏิบัติ สืบค้น แชร์ประสบการณ์ และนำสู่การประยุกต์ใช้ เพราะจะทำให้เก็บรักษาความรู้นั้นเป็นความจำระยะยาว และหากได้เจอประสบการณ์ใหม่ ก็สามารถทบทวน เชื่อมโยง เรียนรู้แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ต่อไป

การพิมพ์เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชต สมรรถนะและบทบาทผู้สอนออนไลน์: การแสดงตนและสนับสนุนผู้เรียน ONLINE INSTRUCTOR COMPETENCIES AND ROLES: INSTRUCTOR PRESENCE AND LEARNER SUPPORT <u>วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2</u> พฤษภาคม – สิงหาคม 2561.

นิติบดี ศุขเจริญ และ วัยวุฑฒ์ อยู่ในศิล. (2558). การสังเคราะห์งานวิจัยอย่างเป็นระบบของการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาการคิดขั้นสูง: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสาร, 9(3), 1749-1765.

โอภาส เกาไศยาภรณ์, วสันต์ อติศัพท์ และ อนุชิต งามขจรวิวัฒน์. (2560). <u>การออกแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง</u>

(งานแปล). ปัตตานี : สถานวิจัยนวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนการสอนที่เป็นเลิศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). การออกแบบการสอนหลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1 ขอนแก่น : สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2560). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศยามน อินสะอาด. (2559). การออกแบบบทเรียนอีเลิร์นนิงเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงระดับอุดมศึกษา A Design of E-Learning Lessons to Enhance Advance Thinking Skill for Undergraduate students. วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ,9 (3), กันยายน-ธันวาคม, 906-17.

ศยามน อินสะอาด. (2561). การออกแบบบทเรียน e-Learning : เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เทคโนโลยีด้านการศึกษารูปแบบใหม่พร้อมเทคนิคและกลยุทธ์ที่นำไปใช้ได้จริง. กรุงเทพ: บริษัท ซีเอ็ดยูชั่น จำกัด (มหาชน).

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ทิพย์วัลย์ สุทิน. (2556). แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิด. จุลสาร PBL Newsletter, 6(1), กุมภาพันธ์, 3-5.

Alison Yang. (2020). OREO Online Learning Guidelines. https://alisonyang.weebly.com/blog/oreo-online-learning-guidelines).

Corbin, H.,J.; Chandran, D.; Van Wingerden, C. and Baker-Sennett, J. (2019.The learning camera: A personalized learning model for online pedagogy in human services education. Journal of Technology in Human Services, 37(4), P334-346.

ประวัติผู้เขียนและผู้เขียนร่วม

นางนันทภัทร์ เฉลียวศักดิ์ (กฤษณา เฉลียวศักดิ์)

ประวัติการศึกษา

1. ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ชั้นสูง พ.ศ 2531 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา
2. พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่) พ.ศ 2545 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
3. วุฒิบัตร พยาบาลเฉพาะทางสาขาโรคหัวใจและทรวงอก ศิริรราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ 2533
4. Certificate of Moral Distress From Nursing Faculty: University of North Carolina, USA. (2012-2013)

ประวัติการทำงาน

1. พ.ศ 2531-2538 พยาบาลวิชาชีพ 3-5 โรงพยาบาลศูนย์ยะลา (หออภิบาลผู้ป่วยหนัก)
2. พ.ศ 2538 – 2560 พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา
3. พ.ศ 2560- ปัจจุบัน อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

ผลงานวิชาการที่ยอมรับ

1. กฤษณา เฉลียวศักดิ์, พวงผกา ดำรงเสรี และ อัจฉรา มุสิกวัณณ์. (2560). การพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพนักศึกษาพยาบาลผ่านการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน Professional Code of Ethics Development of Nursing Students via Project-Based Instructional Approach. **วารสาพัฒนาเทคนิคศึกษา, 30**(104), **ตุลาคม – ธันวาคม.**

2. กฤษณา เฉลียวศักดิ์, มยุรี ยีปาโล๊ะ และพิชญ์ชญานิษฐ์ เรืองเริงกุลฤทธิ์. **(**2560**).** ผลการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา. **วารสารการพยาบาลการสาธารณสุข และการศึกษาวิทยาลัยพยาบาลพะเยา 18**(3), กันยายน –ธันวาคม.

ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ. 2ส. ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโทกหัวช้าง ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Health literacy and health behaviors 3E 2S of diabetic patients. Tok Hua Chang health promoting hospital. Mueang district, Lampang provine.

ผู้วิจัย นิภรดา ยาวิราช พงศ์กรพิทยา
พฤกษา สมรุด
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น
กวินทร์ ศุภวิทยโยธิน
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น
ศุภวรรณ ทาดี
วริศรา ใจวัน
มาริศา รัศมีจันทร์
อินทิรา ไชยวงค์
ณิชกานต์ สุธีปรัชญา
ศศิวิมล พิมเสน
นิสิตสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น
วิพรรษา คำรินทร์
นิรันทร์ กาชัย
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโทกหัวช้าง อำเภอเมือง จ.ลำปาง

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานตามหลัก 3อ. 2ส. และเพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคเบาหวาน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโทกหัวช้าง ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ณ บ้านหัวทุ่งสามัคคี หมู่ 8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เลือกศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงโดยเป็นผู้ที่ยินดีให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามครบถ้วนจำนวน 58 รายของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โดยเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ. 2ส. ของประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ของกองสุขศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและวิเคราะห์ผลคือ ข้อมูลส่วนบุคคลนำมาแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนจำแนกระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพ 3 อ. 2 ส. ของประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพ 6 ประการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ การเข้าถึง ข้อมูล การสื่อสาร การจัดการตนเอง การรู้เท่าทันสื่อ การตัดสินใจ ผลการศึกษาพบว่า โดยคะแนนรวมความรอบรู้ด้านสุขภาพของ

กลุ่มตัวอย่างจากคะแนนเต็ม 68 คะแนน พบว่ากลุ่มประชากรได้คะแนนเฉลี่ย 45.12 เมื่อนำมาแบ่งระดับคะแนน พบว่า กลุ่มประชากรอยู่ในระดับพอใช้เป็นผู้มีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอและอาจจะมีการ ปฏิบัติตนตาม 3อ.2ส. ได้ถูกต้องบ้าง และเมื่อพิจารณาคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพตาม 3อ.2ส. เมื่อนำมาจัดระดับคะแนนของพฤติกรรมสุขภาพ ผลการทดลองพบว่ากลุ่มประชากร คะแนนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มประชากรตามแนวทาง 3อ.2ส. โดยได้คะแนนเฉลี่ย 22.09 คะแนน เมื่อแบ่งระดับคะแนนพบว่า กลุ่มประชากรมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตนเองตาม 3อ. 2ส. ได้ ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

คำสำคัญ : ความรอบรู้ด้านสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ. 2ส.

Abstract

This survey research aimed to study the health literacy and health behaviors 3E 2S among risk persons with hypertension and diabetic patients according to the 3E 2S principle and to study the risk behaviors that cause diabetes of Thok Hua Chang Health Promoting Hospital, Phrabat Sub-district, Mueang District, Lampang Province at Ban Hua Thung Samakkhi Village, Village 8. A specific study was selected by participants who were willing to provide information and complete questionnaires of 58 patients with diabetes. The data was collected between February and March 2020, the research tool, which was the health literacy and health behavior assessment form according to 3E 2S principles of people aged 15 years old of the Health Education Division, Department of Service Support, Health Ministry of Public Health. This research used statistical data analysis using a statistical program.The personal data were analyzed for frequency, percentage, mean (X) and the data were analyzed by using the scoring criteria, when considering the intelligence score, the 6 aspects of health: knowledge, understanding, access to information, communication, self-management. Being cognizant of decision making media, the study found that the total score of health literacy of the sample from a full score of 68 found that the population had an average score of 45.12, the population group is at a fair level, they have sufficient level of health literacy and may have some correct practice according to 3E 2S and when considering the health literacy score according to 3E 2S, the results of the experiment showed that the population of health behavior scores of population groups according to the 3E 2S guidelines, with an average score of 22.09 points. The population group had the behavior in taking care of their own health according to 3E 2S are mostly correct.

Keyword : Health Literacy, Health Behaviors, 3E 2S

บทนำ

เบาหวานเป็นโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่นับวันยิ่งมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆเป็นภัยคุกคามที่ลุกลามอย่างรวดเร็วไปทั่วโลกส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างมากจากข้อมูลสมาพันธ์เบาหวานนานาชาติ (international diabetes federation : IDF) ได้รายงานว่าในปัจจุบันทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคเบาหวาน 4 ล้านคนต่อปี เฉลี่ย 8 วินาทีต่อ 1 คน สำหรับผู้เป็นเบาหวานพบมากกว่า 300 ล้านคนและพบว่าคนที่อยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลางมีโอกาสเป็นเบาหวานเร็วกว่าคนที่อยู่ในประเทศที่มีรายได้สูง 10-20 ปี โดยพบ

มากขึ้นในวัยทำงาน สหพันธ์โรคเบาหวานนานาชาติรายงานว่าในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วโลก 425 ล้านคน และคาดว่าในปี พ.ศ. 2588 จำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 629 ล้านคน องค์การอนามัยโรคระบุว่าจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าในปี 2030 และจะมีผู้เสียชีวิตจากภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานเป็น 3.2 ล้านคน พบในผู้ที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ส่วนในประเทศไทยจากข้อมูลภาระโรคโดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศในประเทศไทย ปี 2556 โรคเบาหวาน เป็นภาระโรคลำดับที่ 7 ในผู้ชาย ทำให้สูญเสียปีสุขภาวะ (DALYs loss) 236,000 ปี (ร้อยละ 3.9 ของ DALYs loss) ส่วนในผู้หญิงเป็นภาระโรคอันดับที่ 2 ทำสูญเสีย 355,000 ปีสุขภาวะ (ร้อยละ 7.9 ของ DALYs loss) จากการรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนคนไทยครั้งที่ 5 ปี พ.ศ. 2557 พบความชุกของโรคเบาหวานของประชาชนไทยอายุ 15 ปี ขึ้นไป เท่ากับร้อยละ 8.9 (คิดเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวาน4.8 ล้านคน) เพิ่มจากปี 2552 ร้อยละ 6.9 (คิดเป็นผู้ป่วยเบาหวาน 3.2 ล้านคน) โดยมียอดผู้เสียชีวิตด้วยโรคเบาหวานเฉลี่ยปีละกว่า 8,000 คน และพบว่าคนรุ่นใหม่มีโอกาสเป็นเบาหวานสูงขึ้นจากพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป โรคเบาหวานเป็นภาวะผิดปกติของร่างกายในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดมีผลทำให้ระดับ น้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติที่พบทั่วโลกและในประเทศไทย ขณะนี้เกิดจากพฤติกรรมมากถึงร้อยละ 80 จากกรรมพันธุ์เพียงร้อยละ20โรคนี้เป็นโรคเรื้อรังที่ต้องรักษาติดต่อกันเป็นเวลานานหรือตลอดชีวิต ซึ่งหากปฏิบัติตัวเคร่งครัดตามคำแนะนำแพทย์จะมีชีวิตเหมือนคนปกติได้ หากดูแลไม่ดีจะเกิดโรคแทรกซ้อนตามมาอีก โรคเบาหวานทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยต่ำลงเกิดความสูญเสียทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างมหาศาลปีละไม่ต่ำกว่า 13,000 ล้านบาท เฉลี่ยรายละประมาณ 2,000 บาท/ครั้งต่อราย (สมาคมผู้ให้ความรู้โรคเบาหวาน,2549) หากผู้ป่วยสามารถควบคุมระดับน้ำตาลให้เป็นปกติหรือใกล้เคียงกับปกติมากที่สุด จะสามารถป้องกันหรือชะลอการเกิดภาวะแทรกซ้อนได้

จังหวัดลำปางตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศไทยมีประชากร 737,493 คน (พ.ศ.2562) แบ่งการปกครองเป็น 13 อำเภอ 100 ตำบล หมู่บ้าน 931 แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนครลำปาง 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง เทศบาลตำบล 7 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 104 แห่ง และมีการพบโรคไม่ติดต่อเรื้อรังค่อนข้างมากจากการวิเคราะห์ข้อมูลของจังหวัดลำปาง พบว่าอัตราผู้ป่วยโรคเบาหวานมีจำนวน 44,031 คน ต่อจำนวนประชากร 529,928 คน ในปีงบประมาณ 2563 ในส่วนของอำเภอเมืองลำปาง อัตราป่วยโรคเบาหวานประมาณ 13,474 คน ต่อประชากร 156,332 คน โดยแบ่งตามกลุ่มช่วงอายุ 0-15 ปี มีผู้ป่วยโรคเบาหวานจำนวน 15 ราย กลุ่มอายุ 15-39 ปี มีผู้ป่วยโรคเบาหวานจำนวน 410 ราย กลุ่มอายุ 40-49 ปี มีผู้ป่วยโรคเบาหวานจำนวน 1,098 ราย กลุ่มอายุ 50-59 ปี มีผู้ป่วยโรคเบาหวานจำนวน 3,563 ราย และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป มีผู้ป่วยโรคเบาหวานจำนวน 8,388 ราย (ระบบสารสนเทศสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขปีงบประมาณ 2563) จากการลงพื้นที่พบว่าจำนวนผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มารับบริการ รพ.สต.โทกหัวช้าง จำนวน 8 หมู่บ้าน 16 ชุมชน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 11,748 คน ประชาชนเข้ามารับบริการในปีงบประมาณ พ.ศ.2561-2562 ทั้งหมด 3,046 คน มีผู้ป่วยโรคเบาหวานที่เข้ามารับบริการใน 3 ปี ย้อนหลังมี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2560-2562 มีประชาชนมารับบริการในปี พ.ศ.2560 มีจำนวน 154 คน ปี พ.ศ.2561 มีจำนวน 163 คน ปี พ.ศ.2562 มีจำนวน 179 คนและยังมีอัตราผู้เข้ามารับบริการเป็นโรคเบาหวานเพิ่มสูงขึ้นจากข้อมูล 3 ปีย้อนหลัง (พ.ศ.2560-2562) เพิ่มขึ้นจากจำนวน 154 เป็นจำนวน 179 คน (จากฐานข้อมูลJHCIS)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานบ้านหัวทุ่ง สามัคคีที่มารับบริการใน รพ.สต.โทกหัวช้างว่ามีความรอบรู้ด้านสุขภาพในการที่จะดูแลตนเองมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ผู้ที่เป็นโรคเบาหวานสามารถควบคุมหรือลดความรุนแรงของโรคได้ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นและเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพให้เหมาะสมกับความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานตามหลัก 3อ. 2ส.
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคเบาหวาน

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยโรคเบาหวาน หมู่ 8 บ้านโทกหัวช้าง ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโทกหัวช้าง ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และรับบริการที่โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง จำนวนทั้งหมด 58 ราย โดยเป็นผู้ที่ยินดีให้ข้อมูล และตอบแบบสอบถามครบถ้วนจำนวน 58 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ 3อ.2ส. ของประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ฉบับปรับปรุงปี 2561 ของกองสุขศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุขมีทั้งหมด 5 ตอน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพ ตาม 3อ. 2ส. มีจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 3 การเข้าถึงข้อมูลและการบริการสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพ การจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อตาม 3อ. 2ส. ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลบริการสุขภาพตาม 3อ. 2ส.การสื่อสารสุขภาพตาม3อ. 2ส.การจัดการตนเองตาม3อ. 2ส.การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศตาม3อ. 2ส.

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องตาม 3อ. 2ส.

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ. 2ส.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับกลับคืนด้วยตนเอง โดยการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยและทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 58 ชุด ทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามอีกครั้ง หลังจากนั้นนำไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล

จริยธรรมการวิจัย

ผู้ศึกษาเคารพสิทธิของผู้เข้าร่วมศึกษา โดยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจตอบคำถามในการศึกษาครั้งนี้ มีการอธิบายวัตถุประสงค์ก่อนการสัมภาษณ์จนเป็นที่เข้าใจ ข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล และกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ จะต้องผ่านการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ ในการวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.79 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.21 ตามลำดับ อายุอยู่ในช่วง 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50 สถานภาพส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 72.41 ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 31.03 การศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 60.34 รายได้น้อยกว่า 5,000 บาท เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 55.17 ระยะเวลาที่ป่วยมาแล้วมากกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.03 ส่วนใหญ่มีประวัติญาติสายตรงของผู้ป่วย เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง เจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 68.97

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคเบาหวานตามหลัก 3อ. 2ส.

ตาราง 1 แสดงความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพ ตาม 3อ. 2ส. (n=58)

หัวข้อ	คำตอบด้านความรู้	
	ตอบถูก	ตอบผิด
อาหารชนิดใดที่เสี่ยงต่อการทำให้เกิดโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคหัวใจ	44 (75.86)	14 (24.14)
การกินผักหลายๆ ชนิดที่มีสีสันแตกต่างกันในปริมาณที่มากพอ จะช่วยป้องกันไม่ให้ป่วยเป็นโรคใดได้	10 (17.24)	48 (82.76)
การออกกำลังกายอย่างไร ถึงจะลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูงได้	7 (12.07)	51 (87.93)
บุคคลในข้อใด ที่มีการจัดการกับอารมณ์ตนเองได้ดี	26 (44.83)	32 (55.17)
บุคคลในข้อใด ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายจากการสูบบุหรี่สูงที่สุด	22 (37.93)	36 (62.07)
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่งผลกระทบต่อปัญหาใดมากที่สุด	46 (79.31)	12 (20.69)

จากตาราง 1 พบว่า ความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพ ตาม 3อ 2ส พบว่าคำถามที่กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ตอบถูกมากเป็น 3 อันดับแรกได้แก่ “การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่งผลกระทบต่อปัญหาใดมากที่สุด” รองลงมา “อาหารชนิดใดที่เสี่ยงต่อการทำให้เกิดโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคหัวใจ” และ “บุคคลในข้อใด ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายจากการสูบบุหรี่สูงที่สุด” คิดเป็นร้อยละ 79.31 75.86 และ 44.83 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ตอบผิดมากเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ “การออกกำลังกายอย่างไร ถึงจะลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูงได้” รองลงมา “การกินผักหลายๆชนิดที่มีสีสันแตกต่างกัน ในปริมาณที่มากพอ จะช่วยป้องกันไม่ให้ป่วยเป็นโรคใดได้” และ “บุคคลในข้อใด ที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายจากการสูบบุหรี่สูงที่สุด” คิดเป็นร้อยละ 87.93 82.76 และ 62.07 ตามลำดับ

ตาราง 2 การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพ การจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อ ตาม 3อ. 2ส. (n=58)

องค์ประกอบการวัด	ระดับ			
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่ดี
การเข้าถึงข้อมูลบริการสุขภาพ ตาม 3อ 2ส	17(29.31)	12(20.69)	8(13.79)	21(36.21)
การสื่อสารสุขภาพตาม 3อ 2ส	6(10.34)	11(18.97)	20(34.48)	21(36.21)
การจัดการตนเองตาม 3อ 2ส	17(29.31)	6(10.34)	16(27.59)	19(32.76)
การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ตาม 3อ 2ส	25(43.10)	6(10.34)	9(15.52)	18(31.03)

จากตาราง 2 พบว่า การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพ การจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อ ตาม 3อ 2ส พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีการเข้าถึงข้อมูลบริการสุขภาพ ตาม 3อ 2ส คิดเป็นร้อยละ 36.21 การสื่อสารสุขภาพตาม 3อ 2ส คิดเป็นร้อยละ 36.21 การจัดการตนเองตาม 3อ 2ส คิดเป็นร้อยละ 32.76 และการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศตาม 3อ 2ส คิดเป็นร้อยละ 31.03 อยู่ในระดับไม่ดี โดยผู้วิจัยใช้สื่อในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง คือ สื่อโฆษณาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ

ตาราง 3 การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องตาม 3อ. 2ส. (n=58)

หัวข้อ	ระดับการตัดสินใจที่ถูกต้องตาม 3อ. 2ส.			
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่ดี
เมื่อท่านไปงานเลี้ยงสังสรรค์ที่บ้านของเพื่อนบ้านแล้วได้รับเชิญให้กินอาหารหวานมีไขมันสูงท่านตัดสินใจทำอย่างไร	31(54.45)	13(22.41)	11(18.97)	3(5.17)
หากท่านและเพื่อนของท่านออกกำลังกายด้วยกันเป็นประจำแต่ปรากฏว่ามีอยู่วันหนึ่งที่เพื่อนบอกว่าไม่อยากออกกำลังกาย อีกแล้วท่านจะปฏิบัติเช่นไร	27(46.55)	23(39.66)	5(8.62)	3(5.17)
หากท่านขับรถไปงานเลี้ยงและปรากฏว่า เพื่อนชวนดื่มสุราหรือสูบบุหรี่ท่านจะปฏิบัติตนเช่นไร	47(81.03)	7(12.07)	1(1.73)	3(5.17)

จากตาราง 3 พบว่า การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องตาม 3อ 2ส พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่เลือกปฏิบัติได้ดีมากที่สุดได้แก่ “หากท่านขับรถไปงานเลี้ยงและปรากฏว่า เพื่อนชวนดื่มสุราหรือสูบบุหรี่ ท่านจะปฏิบัติตนเช่นไร” คิดเป็นร้อยละ 81.03 “เมื่อท่านไปงานเลี้ยงสังสรรค์ที่บ้านของเพื่อนบ้าน แล้วได้รับเชิญให้กินอาหารหวานมีไขมันสูง ท่านตัดสินใจทอย่างไร” คิดเป็นร้อยละ 54.45 และ “หากท่านและเพื่อนของท่าน ออกกำลังกายด้วยกันเป็นประจำ แต่ปรากฏว่ามีอยู่วันหนึ่งที่เพื่อนบอกว่าไม่อยากออกกำลังกาย อีกแล้วท่านจะปฏิบัติเช่นไร” คิดเป็นร้อยละ 46.55 ตามลำดับ

ตาราง 4 พฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ. 2ส. (n=58)

หัวข้อ	ความถี่ในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ. 2ส.				
	6-7วัน/สัปดาห์	4-5วัน/สัปดาห์	3วัน/สัปดาห์	1-2วัน/สัปดาห์	ไม่ได้ปฏิบัติ
มีการควบคุมปริมาณอาหารและควบคุมรสอาหาร ไม่ให้หวาน มัน เค็มจัดทุกมื้อ บ่อยแค่ไหน	14 (24.14)	15 (25.86)	17 (29.31)	8 (13.79)	4 (6.90)
กินผักและผลไม้สด สะอาดเสมอวันละอย่างน้อยครึ่งกิโลกรัม บ่อยแค่ไหน	4 (6.90)	27 (46.55)	9 (15.52)	13 (22.41)	5 (8.62)
ออกกำลังกาย หรือเคลื่อนไหวต่อเนื่องจนรู้สึกเหนื่อย มีเหงื่อออกบ่อยแค่ไหน	6 (10.34)	19 (32.76)	12 (20.69)	11 (18.97)	10 (17.24)
มีการจัดการความเครียดของตนเองด้วยการมองโลก ในแง่ดีเสมอ บ่อยแค่ไหน	22 (37.93)	12 (20.69)	10 (17.24)	9 (15.52)	5 (8.62)
สูบ หรือ สูดควันบุหรี่ บ่อยแค่ไหน	3 (5.17)	3 (5.17)	6 (10.34)	5 (8.62)	41 (70.69)
ดื่มสุรา หรือ เครื่องดื่ม ที่มีแอลกอฮอล์ บ่อยแค่ไหน	1 (1.72)	2 (3.45)	3 (5.17)	5 (8.62)	47 (81.03)

จากตาราง 4 พฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ 2ส พบว่ากลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีความถี่ในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ 2ส โดยเฉลี่ย 6-7วัน/สัปดาห์ มากที่สุดเรื่อง “การจัดการความเครียดของตนเองด้วยการมองโลกในแง่ดี บ่อยแค่ไหน” รองลงมา 4-5วัน/สัปดาห์มากที่สุดในเรื่อง “กินผักและผลไม้สด สะอาดเสมอ วันละอย่างน้อยครึ่งกิโลกริม บ่อยแค่ไหน” 3วัน/สัปดาห์มากที่สุดในเรื่อง “การควบคุมปริมาณอาหารและควบคุมรสอาหาร ไม่ให้หวาน มัน เค็มจัดทุกมื้อ บ่อยแค่ไหน” 1-2วัน/สัปดาห์มากที่สุดในเรื่อง “กินผักและผลไม้สด สะอาดเสมอ วันละอย่างน้อย ครึ่งกิโลกริม บ่อยแค่ไหน”และไม่ได้ปฏิบัติมากที่สุดในเรื่อง“ดื่มสุรา หรือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บ่อยแค่ไหน” ตามลำดับ

ตาราง 5 สรุปคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มประชากรตามแนวทาง 3อ.2ส.(n=58)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	คะแนนรวมเฉลี่ย	ร้อยละจากคะแนนเต็ม	ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ 2ส โดยรวม	แปลผล
1. ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ	2.67	44.45	ไม่ถูกต้อง	รู้และเข้าใจใน 3อ.2ส. น้อยมากไม่เพียงพอต่อการ ปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพที่ดี
2. การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ	6.31	63.10	พอใช้	สามารถแสวงหาข้อมูลและบริการสุขภาพได้บ้าง แต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ตัดสินใจให้ถูกต้อง แม่นยำได้
3. การสื่อสารสุขภาพ	8.98	59.89	ไม่ดี	ยังมีปัญหาในด้านทักษะการฟัง การอ่านการ เขียนและการเล่าเรื่อง/โน้มน้าวผู้อื่นให้เข้าใจใน การปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพตนเองได้
4. การจัดการตนเอง	9.91	66.09	พอใช้	มีการจัดการเงื่อนไขต่างๆ ทั้งด้านอารมณ์ความ ต้องการภายในตนเองและจัดการสภาพแวดล้อม ล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อสุขภาพตนเองได้บ้าง
5. การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	6.43	64.31	พอใช้	ยอมรับและเชื่อถือข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อ โดยมี การวิเคราะห์หรือตรวจสอบข้อมูลก่อนในบาง เรื่อง
6. การตัดสินใจและเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	10.81	90.09	ดีมาก	มีการตัดสินใจที่ถูกต้องโดยให้ความสำคัญต่อการ ปฏิบัติตาม 3อ.2ส. ที่เกิดผลดีต่อสุขภาพตนเอง และผู้อื่นอย่างเคร่งครัด
คะแนนรวมความรอบรู้ด้านสุขภาพ ตาม 3อ.2ส.	45.12	66.35	พอใช้	เป็นผู้มีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอและอาจจะมีการ ปฏิบัติตนตาม 3อ.2ส. ได้ถูกต้องบ้าง

จากตาราง 5 พบว่า เมื่อพิจารณาคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพ 6 ประการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ การเข้าถึง ข้อมูล) การสื่อสาร) การจัดการตนเอง) การรู้เท่าทันสื่อ การตัดสินใจ) พบว่า ความรู้ความเข้าใจ คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.67 มีระดับความรู้ที่ไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ โดยได้คะแนนเฉลี่ย 6.31 เมื่อนำมาจัดคะแนนของความรอบรู้ พบว่าระดับการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพโดยรวม มีระดับความรู้ที่พอใช้ สามารถแสวงหาข้อมูลและบริการสุขภาพได้บ้าง แต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ตัดสินใจให้ถูกต้องแม่นยำได้ การสื่อสารสุขภาพ คะแนน 14 คะแนน โดยได้คะแนนเฉลี่ย 8.98 คะแนน เมื่อนำมาจัดคะแนนของความรอบรู้ พบว่าร้อยละ

77.14 มีระดับความรู้ที่ไม่ดียังมีปัญหาในด้านทักษะการฟัง การอ่าน การเขียนและการเล่าเรื่อง โน้มน้าวผู้อื่นให้เข้าใจในการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพตนเองได้ การจัดการตนเอง คะแนนเต็ม 15 คะแนนโดยได้เฉลี่ย 9.91 เมื่อนำมาจัดคะแนนของความรอบรู้ พบว่าการจัดการตนเองโดยรวม มีระดับความรู้ที่พอใช้มีการจัดการเงื่อนไขต่างๆ ทั้งด้านอารมณ์ ความต้องการภายในตนเองและจัดการสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อสุขภาพตนเองได้บ้าง การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยได้คะแนนเฉลี่ย 6.43 คะแนน เมื่อนำมาจัดคะแนนของความรอบรู้ พบว่าการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศโดยรวม มีระดับความรู้ที่พอใช้ยอมรับและเชื่อถือข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อ โดยมีการวิเคราะห์หรือตรวจสอบข้อมูลก่อนในบางเรื่อง และการตัดสินใจและเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง มีคะแนนเต็ม 12 คะแนน โดยได้คะแนนเฉลี่ย 10.81 คะแนน เมื่อนำมาจัดคะแนนของความรอบรู้ มีระดับความรู้ในการตัดสินใจและเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องโดยรวมดีมาก มีการตัดสินใจที่ถูกต้องโดยให้ความสำคัญต่อการ ปฏิบัติตาม 3อ.2ส. ที่เกิดผลดีต่อสุขภาพตนเองและผู้อื่นอย่างเคร่งครัด โดยคะแนนรวมความรอบรู้ด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างจากคะแนนเต็ม 68 คะแนน พบว่ากลุ่มประชากรได้คะแนนเฉลี่ย 45.12 เมื่อนำมาแบ่งระดับคะแนนพบว่า กลุ่มประชากรอยู่ในระดับพอใช้เป็นผู้มีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอและอาจจะมีการ ปฏิบัติตนตาม 3อ.2ส. ได้ถูกต้องบ้าง

ตาราง 6 สรุปคะแนนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มประชากรตามแนวทาง 3อ.2ส.

	คะแนนรวมเฉลี่ย	**ร้อยละจากคะแนนเต็ม**	**ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ 2ส โดยรวม**	**แปลผล**
พฤติกรรมสุขภาพ	22.09	66.35	ดี	มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตนเองตาม 3อ.2ส. ได้ ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

จากตารางส่วนที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประชากร คะแนนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มประชากรตามแนวทาง 3อ.2ส. โดยได้คะแนนเฉลี่ย 22.09 คะแนน เมื่อแบ่งระดับคะแนนพบว่า กลุ่มประชากรมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตนเองตาม 3อ.2ส. ได้ ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มประชากรผู้ป่วยโรคเบาหวานส่วนใหญ่มีความรู้ด้านสุขภาพโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคเบาหวานตามหลัก 3อ.2ส. อยู่ในระดับพอใช้ คือ เป็นผู้ที่มีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอ ตามหลัก 3อ.2ส. คิดเป็นร้อยละ 45.12 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญชนก ขุมทอง (2559) ซึ่งศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูงผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยปัจจัยทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การศึกษา สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ ระดับความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพตาม 3 อ. 2ส. ระดับความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพ ตาม 2 อ2ส พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ อยู่ในระดับดี

คิดเป็นร้อยละ 66.35 อภิปรายได้ว่ามีความรู้และความเข้าใจในหลัก 3อ2ส ที่ถูกต้องบ้าง ไม่ถูกต้องบ้าง ต่อการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังศินันท์ อิทรกำแหง (2556) ศึกษาเรื่องการสังเคราะห์และการพัฒนาดัชนีความรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ในการส่งเสริมด้านอาหาร ออกกำลังกาย จัดการอารมณ์ งดสุราและการสุหรี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาดัชนีวัดความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยวัยผู้ใหญ่ พร้อมทั้งประเมินระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยวัยผู้ใหญ่ และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีต่อผลลัพธ์ทางสุขภาพ ผลศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีข้อจำกัดและอุปสรรคในด้านปัจจัยพื้นฐานในด้านการเรียนรู้ ขาดความตระหนักใน การแสวงหาความรู้ ยังเคยชินกับการรอให้บุคลากรทาวการแพทย์เป็นผู้ให้ข้อมูลหรือรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลตนเองไม่รอบด้าน สำหรับผู้ป่วยที่ไม่มาตามนัดมักไม่ชอบซักถามเพราะเกรงใจและกลัวจะโดนหมดดุทำให้โอกาสได้รับความรู้น้อยไปด้วย จากข้อมูลประเมินได้ว่าผู้รับบริการมีความรู้รอบด้านสุขภาพอยู่ระหว่างระดับพื้นฐานกับระดับปฏิสัมพันธ์จึงส่งผลให้ผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลและความดันโลหิตสูงได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพ การจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อ ตาม 3อ. 2ส. พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพ การจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อตาม 3อ. 2ส. ไม่ดีพอคิดเป็นร้อยละ 74.82 ซึ่งอภิปรายได้ว่ายอมรับและเชื่อถือข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อเฉพาะที่ผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเองก่อนว่าถูกต้องจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kindig, Panzer & Nielsen-Bohlman (2004) ศึกษาเรื่องระดับความสามารถของแต่ละบุคคลในการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพ วิธีการทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารและบริการทางสุขภาพพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อการตัดสินใจทางสุขภาพที่เหมาะสม ใช้เครื่องมือแบบวัด TOFHLAและREALMโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคามสามารถของแต่ละบุคคลความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความพึงพอใจความคาดหวังของบุคลากรทางการแพทย์และปัจจัยอื่น ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรทางการแพทย์ยังขาดความใส่ใจในการอธิบายผู้ป่วยทำให้ผู้ป่วยที่มีระดับการรู้หนังสือน้อยมีความไม่เข้าใจในการจัดการเงื่อนไขและการรักษาดูแลโรคของตนเองได้ไม่ดีพอ

การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องตาม 3อ. 2ส. พบว่ามีระดับความรู้ในการตัดสินใจและเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องโดยรวมดีมาก มีการตัดสินใจที่ถูกต้องโดยให้ความสำคัญต่อการ ปฏิบัติตาม 3อ.2ส. ที่เกิดผลดีต่อสุขภาพตนเองและผู้อื่นอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังศินันท์ อิทรกำแหง (2556) ศึกษาเรื่องการสังเคราะห์และการพัฒนาดัชนีความรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ในการส่งเสริมด้านอาหาร ออกกำลังกาย จัดการอารมณ์ งดสุราและการสุหรี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาดัชนีวัดความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยวัยผู้ใหญ่ พร้อมทั้งประเมินระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยวัยผู้ใหญ่ และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีต่อผลลัพธ์ทางสุขภาพ ผลศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีข้อจำกัดและอุปสรรคในด้านปัจจัยพื้นฐานในด้านการเรียนรู้ ขาดความตระหนักใน การแสวงหาความรู้ ยังเคยชินกับการรอให้บุคลากรทาวการแพทย์เป็นผู้ให้ข้อมูลหรือรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลตนเองไม่รอบด้าน สำหรับผู้ป่วยที่ไม่มาตามนัดมักไม่ชอบซักถามเพราะเกรงใจและกลัวจะโดนหมดดุทำให้โอกาสได้รับความรู้น้อยไปด้วย จากข้อมูลประเมินได้ว่าผู้รับบริการมีความรู้รอบด้านสุขภาพอยู่ระหว่างระดับพื้นฐานกับระดับปฏิสัมพันธ์จึงส่งผลให้ผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลและความดันโลหิตสูงได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

พฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ. 2ส. พบว่า กลุ่มประชากรมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพตนเองตาม 3อ.2ส. ได้ ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังศินันท์ อิทรกำแหง (2556) ศึกษาเรื่องการสังเคราะห์และการพัฒนาดัชนีความรู้ด้านสุขภาพของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ในการส่งเสริมด้านอาหาร ออกกำลังกาย จัดการอารมณ์ งดสุราและการสุหรี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาดัชนีวัดความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยวัยผู้ใหญ่ พร้อมทั้งประเมินระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยวัยผู้ใหญ่ และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีต่อผลลัพธ์ทางสุขภาพ ผลศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีข้อจำกัดและอุปสรรคในด้านปัจจัยพื้นฐานในด้านการเรียนรู้ ขาดความตระหนักใน การแสวงหาความรู้ ยังเคยชินกับการรอให้บุคลากรทาวการแพทย์เป็นผู้ให้ข้อมูลหรือรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลตนเองไม่รอบด้านสำหรับผู้ป่วยที่ไม่มาตามนัดมักไม่ชอบซักถามเพราะเกรงใจและกลัวจะโดนหมอดุทำให้โอกาสได้รับความรู้น้อยไปด้วยจากข้อมูลประเมินได้ว่าผู้รับบริการมีความรู้รอบด้านสุขภาพอยู่ระหว่างระดับพื้นฐานกับระดับปฏิสัมพันธ์จึงส่งผลให้ผู้ป่วยไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลและความดันโลหิตสูงได้ด้วยตนเองอย่าง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโทกหัวช้าง ซึ่งเลือกหมู่บ้านหัวทุ่งสามัคคี ม.8 หมู่บ้านเดียว เนื่องจากข้อจำกัดในการวิจัยของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อยู่ในสถานการณ์ที่โรค COVID-19

ปัญหาความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ. 2ส. ของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโทกหัวช้าง ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารสุขภาพ การจัดการตนเอง และการรู้เท่าทันสื่อตามหลัก 3อ. 2ส. รวมถึงพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ. 2ส. เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้น ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เพื่อ เป็นส่วนหนึ่ง ในการประเมินความรอบรู้ ด้านสุขภาพ ตามหลัก 3อ 2ส เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสุขภาพของผู้มารับบริการ

เอกสารอ้างอิง

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2559). **แนะวัยทำงานปฏิบัติตามหลัก 3 อ. 2 ส. ลดความเสี่ยงการเกิดโรคเรื้อรัง.** สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2562, จาก http://hss.moph.go.th/show_topic.php?id=1456

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2561). **แบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตาม 3อ.2ส. ฉบับปรับปรุงปี 2561**. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2562,

ธัญชนก ขุมทอง, วิราภรณ์ โพธิศิริ และขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานแลความดันโลหิตสูงในจังหวัดอุทัยธานีและอ่างทอง.

ขวัญเมือง แก้วดำเกิง และ นฤมล ตรีเพชรศรีอุไร. (2554). **ความฉลาดทางสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์, (2), 20-35.

เบญจมาศ สุรมิตรไมตรี. (2556). **การศึกษาความฉลาดทางสุขภาพ(Health Literacy) และสถานการณ์การดำเนินงานสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาพของคนไทยเพื่อรองรับการ เข้าสู่ประชาคมอาเซียน**. สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการกระทรวงการต่างประเทศ.

สุทิน ศรีอัษฎาพร. (2558). การแบ่งชนิดและพยาธิกำนิดของโรคเบาหวาน. ใน**โรคเบาหวาน**,

สุทิน ศรีอัษฎาพร และวรรณี นิธิยามันท์, บรรณาธิการ. กรุงทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์,1 –19.

สุภาวดี ลิขิตมาศกุล. (2559). เบาหวานในเด็กและวัยรุ่นและการรักษาปัจจุบัน. ในเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ

อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2557). **การพัฒนาและใช้เครื่องมือประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพของคนไทยวัยผู้ใหญ่ในการปฏิบัติตามหลัก 3อ 2ส**. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัมพา สุทธิจำรูญ. (2550). ทำอย่างไรให้ห่างไกลเบาหวาน. **วารสารเบาหวาน**, 39,41-70.

อัมพิกา มังคละพฤกษ์. (2550). ปัจจัยพยากรณ์การเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในประเทศไทย. ใน**สถานการณ์โรคเบาหวานในประเทศไทย**. วรรณี นิธิยานันท์ สาธิ วรรณแสง และ ชัยชาญ ดีโรจนวงศ์,บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : วิวัฒน์นาการพิมพ์, 91 – 96.

Nathan, D,M., Davidson, M,B., DeFronzo ,R,A. (2007). Impaired fasting glucose and impaired glucose tolerance : implication for care. **Diabetes Care.** 30, 753- 759

Nutbeam,D. (2000). Health Literracy as a public health goal: a challenge for Contemporary Health education and communication strategies into health 21st century.**Health promotion International**, 15(8).

Ratzan,S,C., Parker,R,M. (2000). Introduction. In: National Library of Medicine Current Bibliographies in Medicine: Health Literacy. **NLM Pub.No.CBM,**1.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแล แบบประคับประคองในระยะท้าย ในศูนย์การดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องโรงพยาบาลแม่จัน จังหวัดเชียงราย

Factors Associated with Quality of life among Cancer Patients with Palliative Care in Continuity of Care at Mae Chan Hospital, Chiang Rai Province

ผู้วิจัย ประฤทธิ์ ปรีชามาตย์
กลุ่มงานการแพทย์ โรงพยาบาลแม่จัน
วิภาดา พึ่งสุข
งานป้องกันและควบคุมโรค กลุ่มงานบริการด้านปฐมภูมิและองค์รวม โรงพยาบาลแม่จัน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยคุณลักษณะประชากร ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วยกับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายในศูนย์การดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องโรงพยาบาลแม่จัน จังหวัดเชียงราย จำนวน 250 ราย ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างระหว่าง เดือนมกราคมถึง เมษายน 2564 โดยใช้แบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต EORTC QLQ-C30 (ฉบับภาษาไทย) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สเปียร์แมน และพอยท์ไบซีเรียล

ผลวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับไม่ดีร้อยละ 52.0 และ มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สถานภาพสมรส ($r=.135$, $p < .05$) ระดับการศึกษา ($r=.162$, $p < .05$) และ PPS score ($r=.334$, $p < .01$) สรุปได้ว่าการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองในระยะท้ายควรเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วยทั้งในด้านขอการดูแลตนเองขอผู้ป่วยและ การเพิ่มทักษะของผู้ดูแล ในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถดูแลตนเองได้ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายอยู่ในระดับดีซึ่งทำให้ผู้ป่วยนั้นมีความผาสุขในชีวิตไปจนถึงวันที่จากไปอย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต ; ผู้ป่วยโรคมะเร็ง ; การดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย

Abstract

A cross-sectional study aimed to examine factors associated with quality of life of cancer patient with palliative care in Continuous of Care center (COC) Mae Chan hospital, Chiang Rai. The sample was 250 patient. The study between January and April 2021. Research instruments consisted of structured questionnaire (EORTC QLQ-C30). Data were analyzed using descriptive statistic and Pearson's product moment, Spearman's ran and Point biserial correlation.

The results showed that the overall quality of life was poor at 52.0% and that there were statistically significant factors related to overall quality of life which marital status (r=.135, p < .05), Education (r=.162, p < .05), PPS score (r=.334, p < .01). In conclusion the Continuous of Care center (COC) should increase the effectiveness of patient care in terms of requesting self-care, requesting the patient and caregiver Skill. Enhancement In case the patient is unable to take care of himself, the caregiver can support the patient in daily life. This will result in a good quality of life of those who receive palliative care at the end of the life, which gives the patient a sense of well-being in life until the date of their death with human dignity.

Keywords : Quality of life, Cancer patient, Palliative care

ความสำคัญของปัญหา

มะเร็ง คือ กลุ่มของโรคที่เกิดเนื่องจากเซลล์ของร่างกายมีความผิดปกติ ที่ DNA หรือสารพันธุกรรม ส่งผลให้เซลล์มีการเจริญเติบโต มีการแบ่งตัวเพื่อเพิ่มจำนวนเซลล์ รวดเร็ว และมากกว่าปกติ ดังนั้น จึงอาจทำให้เกิดก้อนเนื้อผิดปกติ และในที่สุดก็จะ ทำให้เกิดการตายของเซลล์ในก้อนเนื้อนั้น เนื่องจากขาดเลือดไปเลี้ยง เพราะการเจริญเติบโตของหลอดเลือด ถ้าเซลล์พวกนี้เกิดอยู่ในอวัยวะใดก็จะ เรียกชื่อ มะเร็ง ตามอวัยวะนั้นเช่น มะเร็งปอด มะเร็งสมอง มะเร็งเต้านม มะเร็งปากมดลูก มะเร็ง เม็ดเลือดขาว มะเร็งต่อมน้ำเหลือง และมะเร็งผิวหนัง เป็นต้น จากรายงานขององค์การอนามัยโลก (WHO,2016) พบผู้ที่ป่วยด้วยโรคมะเร็งเพิ่มขึ้นถึง 8 เท่า จาก 12.6 ต่อแสนประชากร เป็น 98.5 ต่อแสนประชากร ซึ่งประเทศไทยในปี 2556 (MOPH,2014) พบผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็ง จำนวน 123,801 ราย และ มีผู้ป่วยที่เสียชีวิตสาเหตุจากโรคมะเร็งจำนวนทั้งหมด 84,981 ราย ทำให้มีผู้ป่วยต้องการการดูแลแบบประคับประคองเพิ่มสูงขึ้นจาก 102,300 ราย เป็น 113,548 ราย

สถิติผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายของจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ 2562 พบว่าผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายมากที่สุด เป็นอันดับ 1 จำนวน 1,423 ราย เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย ทั้งหมด 1,737 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.92 และจากการคำนวณหาค่าความชุกของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย จังหวัดเชียงรายมีค่าความชุกเท่ากับ 110.95 ต่อแสนประชากร ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า สถิติผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น จึงส่งผลให้การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองในระยะท้าย มีความต้องการความดูแลเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่ง การดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) คือ การดูแลที่มีมุ่งเน้นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว โดยลดความทุกข์ทรมานทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นการดูแลควบคู่กับการรักษาหลักที่มุ่งหวังกำจัดตัวโรค การดูแลแบบประคับประคองจะคำนึงถึงความต้องการและความปรารถนาของผู้ป่วยและครอบครัวร่วมด้วยเสมอ (Padilla,1985) (Supreeda, 2016)

จากสถานการณ์ที่ข้างต้น โรงพยาบาลแม่จันซึ่งมีศูนย์การดูแลผู้ป่วยต่อเนื่อง (COC) ทำหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยประคับประคอง เพื่อประสานการส่งต่อการดูแลต่อเนื่องจากโรงพยาบาลไปถึงบ้าน และติดตามผู้ป่วยเพื่อประเมินผล จึงได้มีความสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองในระยะท้ายที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และต้องเข้ารับการรักษาทางด้านการแพทย์ตลอดชีวิต ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยแบบประคับประคองในระยะท้ายที่เป็นโรคมะเร็ง และขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายของโรงพยาบาลแม่จัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยคุณลักษณะประชากร ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยคุณลักษณะประชากรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย
2. ปัจจัยด้านความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วยมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเชิงพรรณา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง แบบตัดขวาง (Cross-sectional Studies) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย และหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย

การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตร Krejcie & Morgan และได้ป้องกันการสูญหายของข้อมูล 20% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 250 ราย

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เก็บข้อมูลจากผู้ป่วยโรคมะเร็งที่เข้ารับบริการที่ศูนย์ดูแลผู้ป่วยต่อเนื่อง ในระหว่างระหว่าง เดือนมกราคม ถึง เมษายน 2564 ซึ่งเก็บข้อมูลผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองโดยมีเกณฑ์คัดเข้าคือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและชายที่เข้ารับการรักษา และขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยแบบประคับประคองในระยะท้ายที่มีประวัติการรักษาโรคมะเร็ง โดยไม่มีความผิดปกติทางด้านการสื่อสาร คือ ใบ้ หูหนวก ซึ่งสามารถตอบแบบสอบถามได้ และยินยอมที่จะเข้าร่วมงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามการวิจัย จำนวน 3 ส่วน ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์ ครอนบาคอัลฟา เท่ากับ 0.891

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยคุณลักษณะประชากร เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย (PPS score)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามวัดคุณภาพชีวิต The Organization for the Research and Treatment of Cancer Quality of life Questionnaire Core 30 (EORTC QLQ-C30) ฉบับภาษาไทย

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาเคารพสิทธิของผู้เข้าร่วมศึกษา โดยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจตอบคำถามในการศึกษาครั้งนี้ มีการอธิบายวัตถุประสงค์ก่อนการสัมภาษณ์จนเป็นที่เข้าใจ ข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ ไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล และกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยการศึกษาครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยจากโรงพยาบาลแม่จัน (CRPPHO No.30/2564)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS v.20 ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลผลลัพธ์การดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองในระยะท้าย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย 133 (ร้อยละ 52.3) มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป 165 (ร้อยละ 66.0) รองลงมา คือ อายุระหว่าง 50-59 ปี 61 (ร้อยละ 24.4) ประชากรทั้งหมดมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 65 ปี (SD = 11.77) สภาพสมรสคู่มากที่สุด 168 (ร้อยละ 67.2) ลำดับที่ 2 คือ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ 60 (ร้อยละ 24.0) ประชากรโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 230 (ร้อยละ 92.0) ศาสนาคริสต์ 20 (ร้อยละ 8.0) ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา 130 (ร้อยละ 52.0) รองลงมา คือ ไม่ได้เรียนหนังสือ 80 (ร้อยละ 32.0) ประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพสูงถึง 127 (ร้อยละ 50.8) รองลงมาคือ รับจ้าง 62 (ร้อยละ 24.8) ด้านรายได้ พบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ 115 (ร้อยละ 46.0) รองลงมา คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท 105 (ร้อยละ 42.0) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ของผู้ป่วยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล (n=250)

คุณลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	133	52.3
	หญิง	117	46.8
อายุ	30-39 ปี	3	1.2
	40-49 ปี	21	8.4
	50-59 ปี	61	24.4
	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	165	66.0
ค่าเฉลี่ยอายุ เท่ากับ 65 ปี ($\bar{x}$ =65.03 , SD = 11.77, Min = 32, Max = 92)			
สถานภาพสมรส	คู่	168	67.2
	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	60	24.0
	โสด	22	8.8
ศาสนา	พุทธ	230	92.0
	คริสต์	20	8.0
ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	80	32.0
	ประถมศึกษา	130	52.0
	มัธยมศึกษา	27	10.8
	อาชีวศึกษา/อนุปริญญา	8	3.2
	ปริญญาตรี	5	2.0
อาชีพ	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	127	50.8
	รับจ้าง	62	24.8
	เกษตรกรรม	52	20.8
	ค้าขาย	7	2.8
	รับราชการ	2	0.8
รายได้ต่อเดือน	ไม่มีรายได้	115	46.0
	ต่ำกว่า 5,000 บาท	105	42.0
	5,000 – 10,000 บาท	18	7.2
	มากกว่า 10,000 บาท ขึ้นไป	12	4.8

2. ข้อมูลความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย (PPS score)

ประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีค่าความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย หรือ PPS score อยู่ในกลุ่มสีเขียวคือ ระยะคงที่ไม่มีการลุกลามของโรค 137 (ร้อยละ 54.8) รองลงมาคือกลุ่มสีเหลืองคือ มีการลุกลามของโรคมากขึ้นแต่ไม่รุนแรง 74 (ร้อยละ 29.6)

ตารางที่ 2 แสดง ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย (PPS score) (n=250)

ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย (PPS score)	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสีเขียว	137	54.8
กลุ่มสีเหลือง	74	29.6
กลุ่มสีแดง	39	15.6

3. คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย

คุณภาพชีวิตมิติด้านการทำหน้าที่ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับปานกลาง 115 (ร้อยละ 46.0) รองลงมาคือ ความสามารถในการทำหน้าที่น้อย 69 (ร้อยละ 27.6) และ ความสามารถในการทำหน้าที่ปกติคือ 66 (ร้อยละ 26.4) ตามลำดับ ส่วนมิติด้านอาการและปัญหาจากตัวโรค โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับความผิดปกติจากอาการปานกลาง 140 (ร้อยละ 56.0) อันทับที่สองคือ ความผิดปกติจากอาการน้อย 89 (ร้อยละ 35.6) และลำดับสุดท้ายคือ ความผิดปกติจากอาการมาก 21 (8.4) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มิติด้านสภาวะสุขภาพ หรือ คุณภาพชีวิตโดยรวม โดยส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตไม่ดี 130 (ร้อยละ 52.0 คุณภาพชีวิตปานกลาง 76 (ร้อยละ 30.4) และมีคุณภาพชีวิตดีเพียงแค่ 44 (ร้อยละ 17.6) ดังข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดง คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย (n=250)

คุณภาพชีวิต	จำนวน	ร้อยละ
มิติด้านการทำหน้าที่		
ความสามารถในการทำหน้าที่น้อย	69	27.6
ความสามารถในการทำหน้าที่ปานกลาง	115	46.0
ความสามารถในการทำหน้าที่ปกติ	66	26.4
มิติด้านอาการและปัญหาจากตัวโรค		
ความผิดปกติจากอาการน้อย	89	35.6
ความผิดปกติจากอาการปานกลาง	140	56.0
ความผิดปกติจากอาการมาก	21	8.4
มิติด้านสภาวะสุขภาพ/คุณภาพชีวิตโดยรวม		
คุณภาพชีวิตไม่ดี	130	52.0
คุณภาพชีวิตปานกลาง	76	30.4
คุณภาพชีวิตดี	44	17.6

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะประชากร และความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย กับคุณภาพชีวิตโดยรวม (n=250)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. เพศ	1								
2. อายุ	-.170**	1							
3. สถานภาพสมรส	.135*	.127*	1						
4. ศาสนา	.129*	-.002	.024	1					
5. ระดับการศึกษา	.132*	-.212**	-.160*	-.047	1				
6. อาชีพ	.281**	.078	.261**	-.114	-.081	1			
7. รายได้	-.261**	-.123	-.076	.005	.355**	-.448**	1		
8. PPS score	-.169**	.127*	-.159	-.051	.219**	-.050	.094	1	
9. คุณภาพชีวิตโดยรวม	-.084	.082	-.161*	-.076	.162*	.064	-.054	.334**	1

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะประชากร และความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วย กับคุณภาพชีวิตโดยรวม

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สถานภาพสมรส ($r=.135$, $p < .05$) ระดับการศึกษา ($r=.162$, $p < .05$) และ PPS score ($r=.334$, $p < .01$) ส่วน เพศ อายุ ศาสนา อาชีพ และ รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิต ดังตารางที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุอยู่ในช่วง 60 ปีขึ้นไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นประชากรที่มีสถานะภาพสมรส และไม่มีรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลของงานวิจัยที่ออกมาว่าคนโดยส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ เนื่องมาจากอาการและความรุนแรงของโรค แต่ประชากรกลุ่มตัวอย่างยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วยยังอยู่ในกลุ่มสีเขียวหรือระดับปกติ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วิภาดา พึ่งสุข, (2562) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็ง พบว่าส่วนใหญ่ผู้ป่วยเป็นเพศชายและมีช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป และผลจากการหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต พบว่าสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และ PPS score ซึ่งมีความสอดคล้องกันคือ ด้านสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และระดับค่า PPS Score แต่แตกต่างกันที่ ปัจจัยด้านการรักษา และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ทรงเดช ประเสริฐศรี, (2558) พบว่า ผู้ป่วยคะแนนมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพโดยรวมในระดับสูง ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ กิจกรรมทางกาย โภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผู้ป่วยที่มีค่าความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของผู้ป่วยสูงทำให้มีความสามารถในการดูแลตนเองซึ่งส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พิจิตรา เล็กดำรงกุล, (2555) ที่พบว่า พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคมะเร็ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิต

ของผู้ป่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นสิ่งสามารถยืนยันได้ว่าถ้าหากผู้ป่วยมีความสามารถดูแลตนเองได้สูงจะทำให้สามารถมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้ ดังนั้นหากมีการวางแผนดำเนินงานในการพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองควรให้ความสำคัญในการทำให้ผู้ป่วยสามารถที่จะดูแลตนเองหรือสามารถช่วยเหลือตัวเองในการใช้ชีวิตประจำวันได้ และ จากการศึกษาของ วิภาดา พึ่งสุข, (2563) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็ง ค้นพบว่า การพัฒนาปัจจัยเสริมที่ทำให้ผู้ป่วยโรคมะเร็งให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ควรพัฒนาด้านทักษะของผู้ดูแลให้มากยิ่งขึ้น หากในผู้ป่วยบางรายที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

สรุปได้ว่าการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคองในระยะท้ายควรเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วยทั้งในด้านขอการดูแลตนเองขอผู้ป่วยและ การเพิ่มทักษะของผู้ดูแล ในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถดูแลตนเองได้ ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายอยู่ในระดับดีซึ่งทำให้ผู้ป่วยนั้นมีความผาสุขในชีวิตไปจนถึงวันที่จากไปอย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ข้อเสนอนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้หน่วยงานศูนย์การดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้กับบริบทหรือรูปแบบเพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย และเป็นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. ทรงเดช ประเสริฐศรี. *การศึกษาปัจจัยสนับสนุนความรุนแรงของการเกิดภาวะโซเดียมต่ำ ในผู้ป่วยมะเร็ง*. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ 2558;33(1):108-114.
2. พิจิตรา เล็กดำรงกุล. *ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับพฤติกรรมการดูแลตนเอง และคุณภาพชีวิต ในผู้ป่วยมะเร็งทางโลหิตวิทยาที่ได้รับยาเคมีบำบัด*. วารสารพยาบาลศาสตร์ 2012; 30(3):64-73.
3. สุปรีดา มั่งคง. บทบาทของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง: การศึกษาเบื้องต้นเชิงคุณภาพ. วารสารสภาการพยาบาล 2560;31(4):104-121.
4. สุรชัย มณีเนตร, ชนกพร จิตปัญญา. *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยมะเร็งตับแลท่อน้ำดี: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ*. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ 2014;6(2).
5. วิภาดา พึ่งสุข, พิษณุรักษ์ กันทวี, & ภัทรพล มากมี. (2019). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายจังหวัดเชียงราย. Nursing Journal of The Ministry of Public Health, 29(2), 116-128.
6. วิภาดา พึ่งสุข, พิษณุรักษ์ กันทวี, & ภัทรพล มากมี. (2020). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้าย จังหวัดเชียงราย. Thai Journal of Health Education, 43(1), 143-154.

7. Department of Medical Services Ministry of Public Health Thailand, *Palliative Guideline 2014*, Bangkok: Ministry of Public Health Thailand 2014
8. Kitjabucha P. *Health Promoting Behaviors of Persons with HIV/AIDS*. Thesis of Master of Nursing Science in Nursing Management. Graduate School of Rangsit University; 2009.
9. Padilla GV, Grant MM. Quality of life as a cancer nursing outcome variable. Advances in Nursing Science. 1985.
10. World Health Organization. *Global Health Observatory: the data repository* [internet]. 2016 [10 Jan 2021].

การพัฒนาหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่

The Development of Smoking Harmfulness Model

ผู้วิจัย ภัทรนัย ไชยพรม
สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น
สุกัลยา แซ่โซ้ง
ชลณิษา เปาป่า
นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น
วิชชากร อุตเถิน
นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น
สุชานาถ ภคนันท์ธาดา
ณัฐพงศ์ ประพฤติ
นิสิตหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น

บทคัดย่อ

การพัฒนาหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 80 คน ดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ระยะได้แก่ ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์ความต้องการหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ 2) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) สร้างหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ 4) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 5) ปรับปรุงและพัฒนาตามข้อเสนอแนะ และระยะที่ 2 การใช้หุ่นจำลองและประเมินความพึงพอใจ ดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563 โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. การสร้างและพัฒนาหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่เป็นเพศชาย ขนาดเท่าคนจริง มีลักษณะโครงสร้างของหุ่นที่แข็งแรง บริเวณช่องท้องเป็นช่องกลวงบรรจุอวัยวะภายใน เปิดให้มองเห็นอวัยวะที่ได้รับผลกระทบจากการสูบบุหรี่อย่างชัดเจน เช่น หัวใจ ปอด ตับ กระเพาะอาหาร ลำไส้เล็ก ลำไส้ใหญ่ มีการติดตั้งไฟแสดงสถานะ และเครื่องบันทึกเสียงที่สามารถเปิดรับฟังข้อมูลการบรรยายของแต่ละอวัยวะได้

2. ความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ ตามความคิดเห็นของนิสิต พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.91, S.D=0.18)

คำสำคัญ : โมเดลหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่, การสูบบุหรี่, นวัตกรรม

Abstract

This development of Smoking Harmfulness Model (SHM) aimed to 1) create a model of smoking harm and 2) satisfaction toward smoking harmfulness model. The sample consisted of 80 public health students. The study was divided into two phases. The first phase was the process of creation and development the model including 5 steps; 1) need assessment of SHM 2) literature review 3) the model creation 4) the model inspection by experts and 5) improve and develop according to suggestions. The study was conducted during 1st May-31st August 2020 and analyzed by using mean and standard deviation.

The result of this study revealed that;

1. Creation and development of a male smoking model life size had strong structure shapes The abdomen was a hollow cavity containing the internal organs. It was open to clearly see the organs affected by smoking, such as the heart, lungs, liver, stomach, small intestine, large intestine. Indicator lights were installed. And a voice recorder that could listen to the information of each affected organ.

2. Overall mean scores of satisfaction toward SHM was highest level ($\bar{x}$=4.91, S.D=0.18)

Key Words : Smoking Harmfulness Model, Smoking, Innovation

บทนำ

ปัจจุบันการสูบบุหรี่ยังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญซึ่งส่งผลทำให้เกิดผลกระทบต่างๆต่อร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมมากมาย จากข้อมูลสถิติขององค์กรอนามัยโลกระบุว่า ทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคที่มีสาเหตุจากการสูบบุหรี่ปีละประมาณ 5 ล้านคน และมีแนวโน้มสูงขึ้นในอีก 10-20 ปี (WHO, 2009) จากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ในปี 2560 พบว่า ประชากรไทยเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 18 – 19 ปี สำหรับกลุ่มเยาวชน มีอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่คือ 16 ปี (ศิริวรรณ พิทยรังสฤษภ์ และปวีณา ปั้นกระจ่าย, 2561) ปัจจัยที่ส่งเสริมทำให้กลุ่มเยาวชนสูบบุหรี่มากขึ้นมีหลายปัจจัย เช่น เพื่อนสนิทสูบบุหรี่ บุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ได้ง่าย การไม่เคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมายห้ามขายบุหรี่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี (นัยนา หนูนิล และคณะ, 2556) ซึ่งการที่เยาวชนเริ่มสูบอายุยังน้อยจะเพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร มีผลทำให้สูบบุหรี่ติดเป็นนิสัย ซึ่งมีแนวโน้มเป็นผู้สูบบุหรี่จัดในอนาคตทำให้ต่อการเลิกสูบและมีโอกาสเจ็บป่วยมากกว่าคนที่สูบในวัยผู้ใหญ่ ดังนั้น การป้องกันไม่ให้วัยรุ่นสูบบุหรี่ตั้งแต่อยู่ในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในการลดภาระปัญหาอื่นๆ ที่อาจตามมาจากการสูบบุหรี่

คณะสาธารณสุขศาสตร์ ได้ดำเนินการเปิดสอนหลักสูตรทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบกับดำเนินงานควบคุม ป้องกันการสูบบุหรี่ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการให้ความรู้เรื่องโทษพิษภัยบุหรี่ผ่านสื่อนวัตกรรมจะเป็นวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยป้องกันไม่ให้นิสิตหรือเยาวชนสูบบุหรี่ได้ในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงส่งเสริมให้นิสิตในกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพได้สร้างนวัตกรรมสื่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุสามมิติมีประโยชน์มากสำหรับการให้ความรู้ โดยเฉพาะแสดงให้เห็นถึงโทษพิษภัยของบุหรี่ได้อย่างเป็นรูปธรรม นิสิตเกิดความเข้าใจเนื้อหาและเห็นภาพกลไกการทำงานของสิ่งต่างๆได้ดี มีความสนใจ และเกิดความตระหนักเรื่องของโทษพิษภัยบุหรี่มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนานาหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ และระยะที่ 2 การใช้หุ่นจำลองและประเมินความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตสาธารณสุขสาสตร์ ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 80 คน ซึ่งการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาหุ่นโมเดลจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ ประกอบด้วย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และศึกษาความต้องการหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่

ผู้วิจัยได้สอบถามความต้องการของอาจารย์และนิสิต โดยการสนทนากลุ่มย่อยในทีม พบว่าร้อยละ 85.00 ต้องการหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและออกพื้นที่ให้บริการวิชาการ และร้อยละ 40 ต้องการให้หุ่นมีตัวติดตั้งเครื่องบันทึกเสียงบริเวณตำแหน่งอวัยวะดังกล่าวเพื่อสามารถฟังได้

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ประชุมทีมเพื่อสร้างหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ โดยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาคลินิกเลิกบุหรี่จากโรงพยาบาล อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้เรื่องบุหรี่ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์กำหนดคุณสมบัติของหุ่นจำลองลอง คือ ให้มีโครงสร้างเสมือนจริง วัสดุหาได้ง่าย ราคาถูก และสามารถประยุกต์เป็นสื่อที่ให้ความรู้เรื่องบุหรี่ได้จริง (ภาพที่ 1)

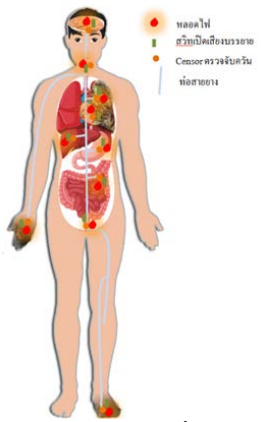

ภาพที่ 1 โครงร่างหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ ตามคุณสมบัติที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 สร้างหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่

หลังจากออกแบบโครงร่างหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ ตามคุณสมบัติที่กำหนดแล้วในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินงานการสร้างหุ่นและอวัยวะต่างๆ รวมทั้งวางระบบไฟฟ้า ตัวเซ็นเซอร์ตรวจควันบุหรี่ และเครื่องบันทึกเสียง (ภาพที่ 2)

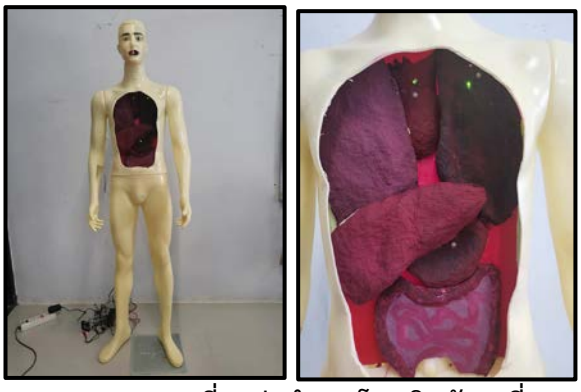

ภาพที่ 2 หุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยจัดวิพากษ์หุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำปรึกษาคลินิกเลิกบุหรี่ อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเกี่ยวกับโครงสร้างและการใช้งานของหุ่นจำลอง และได้รับข้อเสนอให้ปรับสีของหลอดไฟหากเป็นสีเขียวคือสถานะปกติ แต่ถ้าเซ็นเซอร์สัมผัสกับควันบุหรี่ให้หลอดไฟเปลี่ยนเป็นสีแดง ปรับให้หุ่นจำลองมีความแข็งแรง

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงหุ่นจำลองตามข้อเสนอแนะ

ภายหลังการการตรวจสอบผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้ได้ปรับปรุงหุ่นจำลองตามข้อเสนอแนะแล้วจึงนำไปปรับปรุงทั้งลักษณะภายนอกภายใน และความคงทน เพื่อความสวยงามและรูปลักษณ์ภายนอกที่น่าใช้มากขึ้น (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 หุ่นจำลองที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 2 การใช้หุ่นจำลองและประเมินความพึงพอใจ

นำหุ่นจำลองไปทดลองใช้และประเมินความพึงพอใจในกลุ่มนิสิตสาธารณสุขศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และ 4 เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมผู้วิจัยได้ให้นิสิตประเมินความพึงพอใจความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ที่สร้างขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่

2. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ เป็นแบบสอบถามชนิด 5 ตัวเลือก คำตอบที่ได้ประเมินเป็นมาตรส่วน 5 ระดับ ดังนี้ 1 (พอใจน้อย) 2 (พึงพอใจพอใช้) 3 (พึงพอใจปานกลาง) 4 (พึงพอใจมาก) และ 5 (พึงพอใจมากที่สุด) โดยมีเกณฑ์การแปลผลระดับความพึงพอใจ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.49	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประสานงานผ่านคณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนิสิตชั้นปีที่ 3 และ4
3. ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและวิเคราะห์ผล

จริยธรรมการวิจัย

ผู้ศึกษาเคารพสิทธิของผู้เข้าร่วมศึกษา โดยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจตอบคำถามในการศึกษาครั้งนี้ มีการอธิบายวัตถุประสงค์ก่อนการสัมภาษณ์จนเป็นที่เข้าใจ ข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล และกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 การสร้างและพัฒนาหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ ได้กำหนดเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) การวิเคราะห์และศึกษาความต้องการหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่
2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3) สร้างหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่
4) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ
5) ปรับปรุงและพัฒนาตามข้อปรับปรุงของผู้เชี่ยวชาญและปัญหาจากการทดลองใช้

ภาพที่ 4 หุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ที่ได้พัฒนาสร้างขึ้น

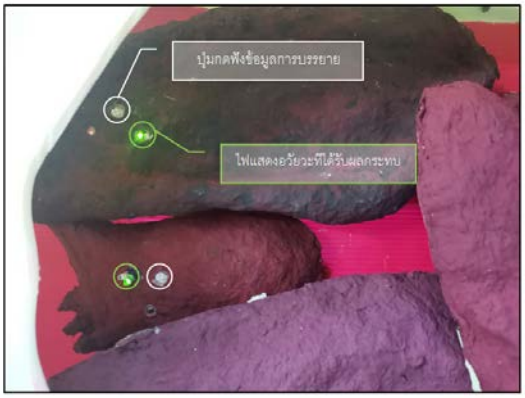

ภาพที่ 5 แสดงไฟสถานะพร้อมใช้งาน และปุ่มกดฟังข้อมูลการบรรยาย

ลักษณะภายในและภายนอกหุ่นจำลอง

1) โครงสร้างหุ่นแข็งแรง จำลองเป็นเพศชายทั้งตัวขนาดเท่าของจริง ประกอบด้วยส่วนหัว ลำตัว แขน และขา มีอวัยวะภายในบรรจุอยู่ในตัวหุ่น

2) บริเวณช่องท้องเป็นช่องกลวง บรรจุอวัยวะภายใน สามารถมองเห็นหัวใจ ปอด ตับ กระเพาะอาหาร ลำไส้เล็ก ลำไส้ใหญ่ ทั้งหมดติดตั้งบนฐานรอง

3) บริเวณอวัยวะที่ได้รับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ถูกติดตั้งหลอดไฟและเครื่องบันทึกเสียงสามารถฟังข้อมูลบรรยายของแต่ละอวัยวะได้

กระบวนการทำงานของหุ่นจำลอง

1) หุ่นจำลองได้ติดตั้งพัดลมดูดอากาศและตัวเซ็นเซอร์ตรวจจับควันบุหรี่ไว้บริเวณกลางลำตัวของหุ่นจำลอง

2) เมื่อใช้งานวงจรไฟฟ้าจะเริ่มทำงานโดยแสดงไฟดวงเขียว

3) เมื่อจุดบุหรี่หรือควันธูปแล้วนำไปใกล้บริเวณส่วนปากของหุ่น พัดลมดูดอากาศจะดูดควันบุหรี่หรือควันธูปผ่านท่อสายวางที่วางในตัวหุ่น

4) เมื่อควันบุหรี่หรือควันธูปสัมผัสกับตัวเซ็นเซอร์ จะส่งสัญญาณให้ดวงไฟเปลี่ยนสถานะเป็นสีแดง แสดงถึงอวัยวะในร่างกายที่ได้รับผลกระทบจากควันบุหรี่

5) หากต้องการฟังข้อมูลบรรยายของอวัยวะที่ได้รับผลกระทบสามารถกดปุ่มบริเวณอวัยวะนั้น เพื่อรับฟังข้อมูลการบรรยายถึงโทษบุหรี่ใช้เวลาประมาณ 1 นาที พร้อมไฟกระพริบสลับสี

2. ความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ที่สร้างขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงความพึงพอใจโดยรวมต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ที่สร้างขึ้น

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ความพร้อมของหุ่นจำลอง	4.86	0.26	มากที่สุด
2. คุณภาพการใช้งาน	4.91	0.20	มากที่สุด
3. ประโยชน์และการประยุกต์ใช้หุ่นจำลอง	4.97	0.09	มากที่สุด
รวม	**4.91**	**0.18**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่าเมื่อวิเคราะห์ความพึงต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ที่สร้างขึ้นตามความคิดเห็นของนิสิตโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.91, S.D=0.18) เมื่อจำแนกรายได้พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงใจมากที่สุด ได้แก่ ประโยชน์และการใช้หุ่นจำลอง ($\bar{X}$=4.97, S.D=0.09) รองลงมาได้แก่ คุณภาพการใช้งาน ($\bar{X}$=4.91, S.D=0.20) และความพร้อมของหุ่น ($\bar{X}$=4.86, S.D=0.26) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ที่สร้างขึ้นจำแนกรายด้าน

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ความพร้อมของหุ่นจำลอง			
1.1 ขนาดของหุ่น	4.85	0.35	มากที่สุด
1.2 ความคงทน	4.93	0.24	มากที่สุด
1.3 พร้อมใช้งาน	5.00	0.00	มากที่สุด
1.4 เคลื่อนย้ายสะดวก	4.66	0.47	มากที่สุด
2. คุณภาพการใช้งานหุ่นจำลอง			
2.1 ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	4.95	0.21	มากที่สุด
2.2 ใช้งานได้จริง	4.96	0.19	มากที่สุด
2.3 ลักษณะของหุ่นเหมือนจริง	4.97	0.15	มากที่สุด
2.4 อวัยวะของหุ่นคล้ายของจริง	4.70	0.48	มากที่สุด
2.5 อวัยวะที่ได้รับผลกระทบสอดคล้องตามทฤษฎี	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ประโยชน์และการประยุกต์ใช้หุ่นจำลอง			
3.1 สร้างความเข้าใจเห็นภาพชัดเจนของโทษบุหรี่	4.97	0.15	มากที่สุด
3.2 กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โทษของบุหรี่	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3 มีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้	4.90	0.30	มากที่สุด
3.4 หุ่นจำลองสามารถนำไปใช้เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องโทษบุหรี่ได้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5 สามารถใช้เป็นสื่อการสอนได้ทุกกลุ่มวัย	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	**4.91**	**0.18**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่าความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ที่สร้างขึ้นจำแนกตามรายด้านตามความคิดเห็นของนิสิตพบว่า

ด้านความพร้อมของหุ่นจำลอง มีค่าเฉลี่ยความพึงใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความพร้อมการใช้งาน ($\bar{X}$=5.00, S.D=0.00) รองลงมาได้แก่ ความคงทน ($\bar{X}$=4.93, S.D=0.24) และขนาดของหุ่น ($\bar{X}$=4.85, S.D=0.35)

ด้านคุณภาพการใช้งานหุ่นจำลอง มีค่าเฉลี่ยความพึงใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อวัยวะที่ได้รับผลกระทบสอดคล้องตามทฤษฎี ($\bar{X}$=5.00, S.D=0.00) รองลงมาได้แก่ ลักษณะของหุ่นเหมือนจริง ($\bar{X}$=4.97, S.D=0.15) และใช้งานได้จริง ($\bar{X}$=4.96, S.D=0.19) ตามลำดับ

ด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้หุ่นจำลอง ค่าเฉลี่ยความพึงใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โทษของบุหรี่ หุ่นจำลองสามารถนำไปใช้เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องโทษบุหรี่ได้ และสามารถใช้เป็นสื่อการสอนได้ทุกกลุ่มวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}$=5.00, S.D=0.00) รองลงมาได้แก่ สร้างความเข้าใจเห็นภาพชัดเจนของโทษบุหรี่ ($\bar{X}$=4.97, S.D=0.15) และมีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X}$=4.90, S.D=0.30) ตามลำดับ

อภิปรายผล

หุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ เป็นสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการสอนเรื่องโทษบุหรี่ ซึ่งช่วยให้นิสิตมีความเข้าใจและได้เห็นภาพสามมิติมากขึ้น โดยในตัวหุ่นจำลองมีลักษณะโครงสร้างที่แข็งแรง ขนาดเท่าคนจริง สะดวกในการใช้งาน เคลื่อนย้ายได้ง่าย มีราคาไม่แพง และมีอวัยวะภายในบรรจุอยู่ในตัวหุ่น บริเวณช่องท้องสามารถมองเห็นอวัยวะข้างในได้ชัดเจน นอกจากนั้นฟังค์ชั่นการทำงานของหุ่นจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใจ โดยในระบบได้มีเซ็นเซอร์ตรวจจับควันบุหรี่ เมื่อควันบุหรี่สัมผัสกับเซ็นเซอร์จะส่งสัญญาณให้วงจรไฟเปลี่ยนเป็นสีแดงในบริเวณที่อวัยวะในร่างกายได้รับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ นอกจากนั้นหากต้องการรับฟังข้อมูลการบรรยายถึงโทษบุหรี่สามารถกดปุ่มบริเวณอวัยวะนั้นเพื่อรับฟังโดยความยาวของการบรรยายจะใช้เวลาประมาณ 1 นาที พร้อมไฟกระพริบสลับสี ซึ่งหุ่นจำลองทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นสื่อสามมิติประเภทหนึ่งซึ่งนิยมใช้ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เข้าใจ ผู้สอนสามารถนำมาใช้ประกอบในกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ หุ่นจำลองสามารถใช้แทนของจริงซึ่งจัดว่าเป็นอันดับสองรองจากการเรียนรู้ของจริง อีกทั้งยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายและมีความสะดวกในการนำมาใช้ (สุสัณหา ยิ้มแย้ม, 2559)

ความพึงพอใจต่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทั้งด้านความพร้อมของหุ่นจำลอง คุณภาพการใช้งาน และประโยชน์การประยุกต์ใช้หุ่นจำลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องลักษณะการสอนเรื่องโทษบุหรี่ที่ผ่านมาส่วนใหญ่ใช้สื่อจากวีดีโอร่วมกับการบรรยายให้แก่นิสิตจึงทำให้นิสิตไม่เข้าใจและเห็นภาพไม่ชัดเจน ดังนั้นการใช้หุ่นจำลองทำให้นิสิตเกิดการเรียนเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปฐมามาศ และคณะ (2556) ได้ศึกษานวัตกรรมชุดหุ่นฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาล พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดหุ่นฝึกทักษะการพยาบาลในภาพรวมแต่ละหุ่นฝึกโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านมีความพึงพอใจมากที่สุดคือการนำไปใช้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเก็บรักษาและการเคลื่อนย้าย เหมาะแก่เรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานี้ได้สื่อหุ่นจำลองโทษพิษภัยบุหรี่ ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเรื่องโทษของบุหรี่ ซึ่งคณะสามารถนำไปใช้เป็นสื่อในการสอนให้นิสิตเข้าใจถึงโทษของบุหรี่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้บริการวิชาการแก่ชุมชนได้

เอกสารอ้างอิง

นัยนา หนูนิล, สายฝน เอกวรางกูร, และเรวดี เพชรศิราสัณห์. (2556). **การนำมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ การควบคุม ยาสูบสู่การปฏิบัติในจังหวัดภาคใต้ตอนบน: กรณีศึกษาจังหวัดตรัง และชุมพร**.นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ปฐมามาศ โชติบัณ กิตติพร เนาว์สุวรรณ ธารินี นนทพุทธ และจรูญ รอดเนียม. (2556). นวัตกรรมชุดหุ่นฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาล. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**, 5(3), 1-12.

ศิริวรรณ พิทยรังสกฤฎ์ และปวีณา ปั้นกระจ่าย. (2561). **รายงานสถิติการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ.2561**. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

สุสัณหา ยิ้มแย้ม. (2559). การพัฒนาหุ่นจำลองเพื่อฝึกทักษะทางคลินิกของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. **พยาบาลสาร**, 43(2), 142-151.

Aggarwal,I. (2014). **Albert Ellis' Therapy of Personality and Its Influence on Youth smoking : A Critical Review**. Canadian Young Scientist journal, (1), 43-50

WHO. (2009). **WHO report on the global tobacco epidemic 2009 : implementing smoke-free environments**. Geneva: WHO Press

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารสูงในเขตกรุงเทพมหานคร

PROBLEMS OF ENFORCEMENT OF HIGH-RISE BUILDING CONTROL LAWS IN BANGKOK

ผู้วิจัย ธนะพัฒน์ วิริต

บทคัดย่อ

การศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารสูงในเขตกรุงเทพมหานคร จากพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 นั้นเป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์และความปลอดภัยของประชาชนโดยส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเน้นไปที่ความมั่นคงแข็งแรงความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัยการสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของอาคารเป็นหลักซึ่งหากไม่มีการควบคุมดูแลอย่างเหมาะสมแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมได้แต่เนื่องจากปัจจุบันมีอาคารสูงเกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก พระราชบัญญัติควบคุมอาคารพ.ศ. 2522 ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอกระทรวงมหาดไทยจึงได้มีการประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 33 พ.ศ. 2535 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้กับการบริหารจัดการอาคารสูงโดยเฉพาะรวมทั้งภายหลังได้มีประกาศกฎกระทรวงฉบับอื่น ๆ มารองรับกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 เพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชุมชนในประเทศไทยในปัจจุบัน แต่มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวยังขาดความชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอาคารสูงจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติหรือกฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการควบคุมตามลำดับ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาคารสูงเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงเสนอแนะให้นำมาตรการในการเข้าตรวจสอบอาคารของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่มีการแต่งตั้งเอกชนร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลในการร่วมกันเข้าตรวจสอบอาคารและมาตรการของเขตปกครองพิเศษฮ่องกงในเรื่องการขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานท้องถิ่นในส่วนของวัสดุอุปกรณ์และผู้รับเหมามาใช้กับปัญหาด้านอัคคีภัยในอาคารสูงเพิ่มหลักเกณฑ์ในกฎกระทรวงฉบับที่ 47 (พ.ศ.2540) ว่าการออกคำสั่งแก่ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารสูงตามมาตรา 46 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ควรกำหนดบุคคลซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความชำ นาญเฉพาะด้านในการตรวจสอบสภาพอาคารสูงเพื่อทำรายงานรวบรวมความเห็นเสนอเจ้าพนักงานท้องถิ่นมาใช้กับอาคารที่ได้รับยกเว้นตามกฎกระทรวงนำมาตรการตรวจสอบอาคารที่ก่อสร้างเพื่อรองรับ แผ่นดินไหวของประเทศญี่ปุ่นมาบังคับใช้โดยการออกใบรับรองว่าอาคารดังกล่าวได้ก่อสร้างตามกฎหมายอาคารสูงมาเพื่อนำมาใช้กับปัญหาการก่อสร้างอาคารสูงที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งเอกชนร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลในการร่วมกันเข้าตรวจสอบต่อไป

คำสำคัญ : ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย, กฎหมายควบคุมอาคารสูง.

Abstract

The study problems of enforcement of high-rise building control laws in Bangkok from the Building Control Act, B.E. 2522 was established to protect the interests and safety of the public as a whole by focusing on stability, safety, fire prevention, public health, and environmental quality of the building, inevitably, it would have an effect or could cause damage to the public without proper supervision. Currently, there are many high-rise buildings in Thailand, the Building Control Act, B.E. 2522 is not yet comprehensive. Ministry of Interior has announced the Ministerial Regulation No. 33, B.E. 2535 issued under the Building Control Act, B.E. 2522, which is a law that has been enforced specifically for the management of high-rise buildings. Moreover, the latter has announced the Ministerial Regulation No. 33 with other more suitable for the growth of the community in Thailand. However, such legal measures are lacking in clarity, so in order to effectively manage high-rise buildings, it is necessary to amend the provisions or ministerial regulations on controls, respectively.

Laws relating to the regulation of high-rise buildings are more effective. The author therefore recommends that the measure to inspect the buildings of the Republic of Singapore that are appointed privately with government agencies to jointly inspect the buildings and measures of the Hong Kong Special Administrative Region on the registration with local authorities in terms of materials, equipment and contractors to apply to fire problems in high-rise buildings. Rules on the Ministerial Regulation No. 47 (B.E.2540) to order the owner or occupier of the building under Section 46. In the Building Control Act, B.E. 2522 should be determined individuals who have knowledge and expertise in building inspection reports to gather comments on local authorities to use the buildings that have been excluded by the regulations. Taking measures to check the building construction to support earthquake of Japan enforced by issuing a certificate that such buildings constructed by the building to be used with the construction of high-rise buildings on the appointment of a private partnership with governments to jointly investigate further.

Keywords : problems of enforcement laws, high-rise building control laws.

บทนำ

กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ที่มีอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่พักอาศัยต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นอาคารสูง อาคารขนาดใหญ่ และอาคารสาธารณะ ซึ่งอาคารต่างๆ เหล่านี้ มีผู้คนหมุนเวียนเข้าไปใช้ประโยชน์จำนวนมาก ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในฐานะเป็น “เจ้าพนักงานท้องถิ่น” ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (มนตรี บัวมาก, 2557) มีอำนาจและหน้าที่ในการควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย หากเจ้าของอาคาร ผู้ประกอบการ และประชาชนมีการเตรียมรับมือ โดยให้ความสำคัญกับการตรวจสอบ ดูแล ปรับปรุงอาคาร (ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร, 2560) การปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมอาคารเป็นประจำ นอกจากช่วยยืดอายุการใช้งานอาคารได้ยาวนานยิ่งขึ้นแล้ว ยังช่วยให้เกิดความปลอดภัยและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้อาคารและผู้อยู่อาศัยอีกด้วย เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารอยู่อาศัยของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ในเรื่องต่าง ๆ เช่น (กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย, 2560).

1. การกำหนดมาตรการและดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดกับเจ้าของอาคารที่เพิกเฉยไม่ยื่นรายงานตรวจสอบสภาพอาคาร เพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือใช้บริการ และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2. การสำรวจอาคารที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ และตรวจสอบการยื่นรายงานตรวจสอบสภาพอาคาร หากพบการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายให้ดำเนินการตามมาตรการที่กำหนด

3. การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารงานบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการวางแผน การตรวจสอบ และการติดตามผล

4. การควบคุมกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้มีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารอย่างเคร่งครัด (ทิพวรรณ บุณย์เพิ่ม, 2554).

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 32 ทวิ กฎกระทรวงกำหนดประเภทอาคารที่ต้องจัดให้มีผู้ตรวจสอบ พ.ศ. 2548 และกฎกระทรวงกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของผู้ตรวจสอบอาคาร หลักเกณฑ์การขอขึ้นทะเบียน และการเพิกถอนการขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบ และหลักเกณฑ์การตรวจสอบอาคาร พ.ศ. 2548 ได้กำหนดประเภทอาคารที่เจ้าของอาคารต้องจัดให้มีผู้ตรวจสอบไว้ 9 ประเภท ได้แก่ 1) อาคารสูง 2) อาคารขนาดใหญ่พิเศษ 3) อาคารชุมนุมคน 4) โรงมหรสพ 5) โรงแรมที่มีจำนวนห้องพัก ตั้งแต่ 80 ห้องขึ้นไป 6) สถานบริการที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 200 ตารางเมตรขึ้นไป 7) อาคารชุดหรืออาคารอยู่อาศัยรวมที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 2,000 ตารางเมตรขึ้นไป 8) โรงงานที่มีความสูงมากกว่า 1 ชั้น และมีพื้นที่ตั้งแต่ 5,000 ตารางเมตรขึ้นไป 9) ป้ายหรือสิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายที่สูงจากพื้นดินตั้งแต่ 15 เมตรขึ้นไป หรือมีพื้นที่ตั้งแต่ 50 ตารางเมตรขึ้นไปหรือป้ายที่ติดหรือตั้งบนหลังคาหรือดาดฟ้าของอาคาร หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 25 ตารางเมตรขึ้นไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2522, หน้า 10 - 11) ทั้งนี้เจ้าของอาคารดังกล่าวต้องจัดให้มีผู้ตรวจสอบด้านวิศวกรรมหรือด้านสถาปัตยกรรม ที่ขึ้นทะเบียนกับคณะกรรมการควบคุมอาคารเพื่อดำเนินการตรวจสอบสภาพอาคาร โครงสร้างของตัวอาคาร อุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ เกี่ยวกับระบบไฟฟ้าและการจัดแสงสว่าง ระบบการเตือนภัย การป้องกันและการระงับอัคคีภัย การป้องกันอันตรายเมื่อมีเหตุชุลมุนวุ่นวาย ระบบระบายอากาศ ระบบระบายน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบเครื่องกล หรือระบบอื่น ๆ ของอาคารที่จำเป็นต่อการป้องกันภยันตรายต่าง ๆ ที่มีผลต่อสุขภาพ ชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สิน แล้วจัดทำรายงานตรวจสอบสภาพอาคารทุกปี ยกเว้นป้ายทุกสามปี เสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อพิจารณาออกใบรับรองการตรวจสอบอาคาร (แบบ ร.1) หรือสั่งให้แก้ไขตามมาตรา 46 ทวิ แล้วแต่กรณี โดยเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีหน้าที่ควบคุมดูแลให้เจ้าของอาคารดำเนินการตามกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2522)

จากการตรวจสอบอาคารที่เข้าข่ายต้องยื่นรายงานตรวจสอบสภาพอาคารของกรุงเทพมหานคร พบว่าอาคารส่วนใหญ่ไม่ยื่นรายงานตรวจสอบสภาพอาคารตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ ในช่วงที่ผ่านมากรุงเทพมหานครไม่มีมาตรการควบคุมดูแลให้เจ้าของอาคารที่เข้าข่ายต้องดำเนินการจัดให้มีผู้ตรวจสอบอาคารและยื่นรายงานตรวจสอบตามกฎหมาย แต่จากกรณีการเกิดเพลิงไหม้อาคาร 7 ชั้น บริเวณซอยนราธิวาสราชนครินทร์ 18 กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 และกรณีเพลิงไหม้ที่พักนักเรียนหญิงโรงเรียนพิทักษ์เกียรติวิทยา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2559 กระทรวงมหาดไทย จึงได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ มท 0804.5/09291 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2559 เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกรุงเทพมหานครโดยกองควบคุมอาคาร สำนักการโยธา จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการตรวจสอบอาคาร 9 ประเภท โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักผังเมือง ในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2551-2554 และได้มีผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2559 สรุปว่า มีอาคารที่เข้าข่ายต้องยื่นรายงานตรวจสอบสภาพอาคาร จำนวน

3,372 แห่ง จากอาคารทั้งหมด จำนวน 7,683 แห่ง โดยมีอาคารที่ไม่ยื่นรายงานตรวจสอบ จำนวน 2,765 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 82.00 ของอาคารที่เข้าข่าย ซึ่งสำนักการโยธาได้มีหนังสือแจ้งเตือนเจ้าของอาคารดังกล่าวให้ดำเนินการจัดส่งรายงานตรวจสอบสภาพอาคารภายใน 60 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้งเตือน (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2560, หน้า ก) จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 32 ทวิ กฎกระทรวงกำหนดประเภทอาคารที่ต้องจัดให้มีผู้ตรวจสอบ พ.ศ. 2548 และกฎกระทรวงกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของผู้ตรวจสอบอาคาร หลักเกณฑ์การขอขึ้นทะเบียน และการเพิกถอนการขึ้นทะเบียนผู้ตรวจสอบและหลักเกณฑ์การตรวจสอบอาคาร พ.ศ. 2548 ได้กำหนดประเภทอาคารที่เจ้าของอาคารต้องจัดให้มีผู้ตรวจสอบไว้ 9 ประเภท ได้แก่ 1) อาคารสูง 2) อาคารขนาดใหญ่พิเศษ 3) อาคารชุมนุมคน 4) โรงมหรสพ 5) โรงแรมที่มีจำนวนห้องพัก ตั้งแต่ 80 ห้องขึ้นไป 6) สถานบริการที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 200 ตารางเมตรขึ้นไป 7) อาคารชุดหรืออาคารอยู่อาศัยรวมที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 2,000 ตารางเมตรขึ้นไป 8) โรงงานที่มีความสูงมากกว่า 1 ชั้น และมีพื้นที่ตั้งแต่ 5,000 ตารางเมตรขึ้นไป 9) ป้ายหรือสิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายที่สูงจากพื้นดินตั้งแต่ 15 เมตรขึ้นไป หรือมีพื้นที่ตั้งแต่ 50 ตารางเมตรขึ้นไปหรือป้ายที่ติดหรือตั้งบนหลังคาหรือดาดฟ้าของอาคาร หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 25 ตารางเมตรขึ้นไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2522, หน้า 10 - 11) พร้อมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการ รูปแบบการบังคับใช้ ของกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 รวมทั้งกฎกระทรวงฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องและออกตามความพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ที่ออกมาบังคับใช้หรือมีความเกี่ยวข้องกับอาคารสูงโดยเฉพาะเพื่อนำมาวิเคราะห์และ เสนอแนะมาตรการในการบังคับใช้ของกฎหมายควบคุมอาคารที่มีผลต่อการบริหารจัดการ อาคารสูงให้มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนผู้ใช้สอยในอาคารดังกล่าวต่อไป

เนื้อเรื่อง

การศึกษาประสิทธิผลการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารสูงในกรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์และความปลอดภัยของประชาชนโดยส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเน้นไปที่ความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของอาคารเป็นหลักซึ่งหากไม่มีการควบคุมดูแลอย่างเหมาะสมแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบ หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมได้แต่เนื่องจากปัจจุบันมีอาคารสูงเกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก พระราชบัญญัติควบคุมอาคารพ.ศ. 2522 ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอกระทรวงมหาดไทยจึงได้มีการประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 33 พ.ศ. 2535 ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้กับการบริหารจัดการ อาคารสูงโดยเฉพาะรวมทั้งภายหลังได้มีประกาศกฎกระทรวงฉบับอื่น ๆ มารองรับกฎกระทรวง ฉบับที่ 33 เพิ่มเติม เพื่อให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของชุมชนในประเทศไทยในปัจจุบัน แต่มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวยังขาดความชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอาคารสูงจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติหรือกฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการควบคุมตามลำดับดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมอาคารสูงที่เกี่ยวข้องกับแผ่นดินไหว อาคารสูงที่ก่อสร้างในประเทศไทยนั้นหลายจังหวัดไม่ได้มีการออกแบบและคำนวณ โครงสร้างเพื่อรองรับในกรณีการเกิดแผ่นดินไหวจนกระทั่งปี 2540 ได้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อ บังคับให้อาคารที่ก่อสร้างที่มีความสูงตั้งแต่ 15 ชั้นจะต้องมีการคำนวณโครงสร้างอาคารรองรับการ เกิดแผ่นดินไหวโดยออกเป็นกฎกระทรวงฉบับที่ 49 ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยมีจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน และจังหวัดกาญจนบุรีแต่ด้วย มีการเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในต่างประเทศที่อยู่ไม่ห่างจากประเทศไทยรวมทั้งการเกิด แผ่นดินไหวภายในประเทศหลายครั้งซึ่งสามารถรู้สึกได้ในปี 2550 ประเทศไทยได้ออกกฎกระทรวงชื่อกฎกระทรวงกำหนดการรับน้ำหนัก ความต้านทาน ความคงทนของอาคาร และพื้นดินที่รองรับอาคารในการต้านทานแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหวโดยทำการยกเลิก กฎกระทรวงฉบับที่ 49 (พ.ศ. 2540) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยมีการกำหนดจังหวัดเพิ่มเติมโดยแยกออกเป็นสามส่วนด้วยกันประกอบด้วย (1) บริเวณเฝ้าระวัง เป็นพื้นที่หรือบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวตาม แนวรอยเลื่อนระนองและคลองมะรุ่ยในภาคใต้ได้แก่จังหวัดกระบี่จังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง จังหวัดสงขลาและจังหวัดสุราษฎร์ธานีรวม 7 จังหวัด (2) บริเวณที่ 1 เป็นพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นดินอ่อนมาก และได้รับผลกระทบจาก แผ่นดินไหวระยะไกล ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรีจังหวัดปทุมธานีจังหวัด สมุทรปราการและจังหวัดสมุทรสาคร รวม 5 จังหวัด (3) บริเวณที่ 2 เป็นพื้นที่หรือบริเวณที่อยู่ใกล้รอยเลื่อนในภาคเหนือและด้านตะวันตก ได้แก่จังหวัดเชียงรายจังหวัดเชียงใหม่จังหวัดตากจังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่จังหวัด แม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน และจังหวัดกาญจนบุรี รวม 10 จังหวัด โดยมาตรการทางกฎหมายในกฎกระทรวงฉบับใหม่นี้จะมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์การรับน้ำหนัก ความต้านทาน ความคงทนของอาคาร และพื้นดินที่รองรับ อาคารในการต้านทานแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหวเสียใหม่ แต่การยื่นขออนุญาตก่อสร้าง อาคารหากการก่อสร้างอาคารนั้นอยู่ในพื้นที่บังคับที่ต้องใช้กฎกระทรวงแผ่นดินไหวก็ทำการยื่น รายการคำนวณที่ถูกต้องตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดแต่ในการก่อสร้างจริงอาจไม่ได้ทำการก่อสร้างตามมาตรฐานของกฎหมายก็ได้ซึ่งเป็นเหตุทำให้ผู้อยู่อาศัยในอาคารนั้นไม่ได้รับความ ปลอดภัยหากเกิดแผ่นดินไหวขึ้นจริง

2. ปัญหาด้านความปลอดภัยด้านอัคคีภัยในอาคารสูง ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมอาคารสูงโดยเฉพาะนั่นก็คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ของกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัย ในด้านอัคคีภัยในอาคารสูงโดยมีการกำหนดถึงมาตรฐานของการก่อสร้างอาคารสูงในอาคารสูง มาตรฐานด้านวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างอาคารสูง มาตรฐานด้านวัสดุอุปกรณ์ในการติดตั้งในอาคารสูงเพื่อป้องกันเพลิงไหม้เหล่านี้เป็นต้น โดยกฎกระทรวงจะมีการออกข้อบังคับว่าอาคาร สูงต้องมีการดำเนินการเช่นไรจึงจะเป็นไปตามมาตรฐานตามที่กฎหมายของกฎกระทรวงกำหนด แต่เราไม่สามารถทราบได้เลยว่าหากเกิดอัคคีภัยในอาคารสูงนั้นขึ้นมาตรการความปลอดภัยดังกล่าว ในอาคารสูงจะสามารถดำเนินการได้ตามที่กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) กำหนดหรือไม่

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการบังคับอาคารสูงที่ได้รับยกเว้นตามกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ในปัจจุบันมีอาคารสูงที่มีขนาดความสูงตั้งแต่ 23 เมตรขึ้นไปซึ่งได้รับอนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายโดยได้รับอนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุม อาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นอาคารสูงก่อนกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ประกาศใช้บังคับอยู่ เป็นจำนวนมากทั่วประเทศไทยแต่อาคารดังกล่าวมีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมจนอาจเป็นอันตรายต่อ สุขภาพ ชีวิต ร่างกายของผู้ที่อยู่อาศัย หรืออาจมีผลกระทบและก่อความเดือดร้อนรำคาญต่ออาคาร ข้างเคียงได้เนื่องจากไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับที่ 33 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมอาคารสูง โดยเฉพาะโดยประเทศไทยได้มีการกำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นในพื้นที่ที่อาคารดังกล่าว อยู่ในการควบคุมดูแลสามารถพิจารณาให้ทำการแก้ไขรื้อถอน หรือดำเนินการตามที่เจ้าพนักงาน ท้องถิ่นนั้นเห็นสมควรตามที่กฎหมายควบคุมอาคารกำหนดไว้ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการบังคับ ทางปกครองมาตรการหนึ่งที่ให้อำนาจเจ้าพนักงาน ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นการกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ประกอบการหรือผู้ครอบครองอาคารซึ่งการให้อำนาจเจ้าพนักงานแต่ผู้เดียวในการ ใช้ดุลพินิจเพื่อสั่งให้ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองนั้นย่อมจะไม่เป็นธรรมต่อ ผู้ประกอบการหรือผู้ครอบครองอาคารดังกล่าวเพราะมูลค่าของอาคารที่บังคับนั้นย่อมมีมูลค่าที่สูง ดังนั้นเราควรมีมาตรการเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายซึ่งเกี่ยวข้อง

4. ปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารไม่ตรงตามแบบที่ขออนุญาต เนื่องจากในปัจจุบันปัญหาการก่อสร้างอาคารไม่ตรงตามแบบที่ยื่นขออนุญาตก่อสร้างกับเจ้าพนักงานท้องถิ่นทั้งที่ตัวอาคารแท้จริงแล้วเป็นอาคารสูงตามคำนิยามของกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีจำนวนเป็นจำนวนมากโดยที่ประชาชนทั่วไปไม่สามารถตรวจสอบแบบกับทางเจ้าของอาคารได้เนื่องจากเจ้าของโครงการหรือเจ้าของอาคารมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงเงื่อนไขหรือข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับอาคารสูงมาบังคับใช้เนื่องจากไม่ต้องการเสียเวลาในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างไม่ต้องการเพิ่มต้นทุนในการก่อสร้าง หรือสถานที่ก่อสร้างนั้น ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาคารสูงได้กำหนดไว้ เนื่องจากมีระยะร่นรอบอาคารไม่เพียงพอตามที่กฎหมายควบคุมอาคารได้กำหนดไว้ซึ่งการอนุญาต ให้ทำการก่อสร้างอาคารนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นผู้มีอำนาจจะทำการออกใบอนุญาตให้กับผู้ขออนุญาตเสมอหากผู้ขออนุญาตนั้นได้ยื่น แบบก่อสร้าง รายการคำนวณ เอกสารสิทธิในการก่อสร้างรวมทั้งเอกสารอื่นตามที่กฎหมายควบคุมอาคารได้กำหนดไว้หากครบถ้วนก็จะทำการ อนุญาตให้ก่อสร้างทุกรายไป

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารสูงในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสามารถสรุปประเด็นปัญได้ว่า การที่พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และ กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายหลักเกี่ยวกับการควบคุมอาคารสูงที่เน้นมุ่งคุ้มครองสวัดิภาพของประชาชนโดย ส่วนรวมที่อาศัยหรือใช้ประโยชน์ในอาคารสูง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการควบคุมอาคารที่เกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรงความปลอดภัยการป้องกันอัคคีภัยการสาธารณะสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่ การจราจร เพื่อบังคับใช้กับอาคารสูงที่ก่อสร้างในประเทศไทยในสภาวะที่ในปัจจุบันมีอาคารสูง หรือเข้าข่ายเป็นอาคารสูงเกิดขึ้นมากมาย ดังนั้นกฎหมายจึงได้บัญญัติวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครอง ประโยชน์และความปลอดภัยเป็นสำคัญเมื่อทำการศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาคารสูงตามกฎหมายควบคุมอาคารแล้วสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านความปลอดภัยด้านอัคคีภัยในอาคารสูงปัจจุบันอาคารสูงอยู่ภายใต้บังคับ ของกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535)ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นกฎกระทรวงเพื่อบังคับใช้กับอาคารสูงโดยเฉพาะ มีการให้บทนิยามของอาคารสูงว่า อาคารสูง คืออาคารที่บุคคลอาจเข้าอยู่หรือเข้าใช้สอยได้โดยมีความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตรขึ้นไป โดย กฎกระทรวงดังกล่าวรวมทั้งกฎกระทรวงฉบับอื่นที่ออกภายหลังเพื่อเพิ่มเติมกฎกระทรวงฉบับที่33 จะเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับกับอาคารสูงโดยเน้นในด้านการรักษาความปลอดภัยใน ด้านอัคคีภัยในอาคารสูง โดยก าหนดมาตรการทางกฎหมายในเรื่องมาตรฐานของวัสดุอุปกรณ์ใน การติดตั้งเพื่อทาการดับเพลิงในอาคารหากเกิดเพลิงไหม้รวมทั้งมาตรฐานของโครงสร้างอาคารใน การทนไฟขณะเกิดเพลิงไหม้รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนใน การอพยพออกจากอาคารกรณีเกิดเพลิงไหม

2. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการบังคับอาคารสูงที่ได้รับยกเว้นตามกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ปัญหาดังกล่าวจะเกิดกับอาคารที่ก่อสร้างในประเทศไทยก่อนปีพ.ศ. 2535 ไม่ว่าอาคาร นั้นจะมีความสูงเท่าไรจะอยู่ภายใต้ข้อบังคับของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 จนกระทั่งในปี 2535 ประเทศไทยได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) เพื่อบังคับใช้กับ อาคารสูงที่มีความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตรและประชาชนอาจเข้าใช้สอยได้โดยกาหนดข้อยกเว้นให้ อาคารที่ก่อสร้างหรือได้รับใบอนุญาตก่อนกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ประกาศใช้บังคับไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรการทางกฎหมายของกฎกระทรวงดังกล่าว แต่ด้วยอาคารดังกล่าวมีการ ก่อสร้างมานานย่อมมีความชำรุดทรุดโทรมจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัยโดยมาตรา 46 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการสั่งแก้ไขสภาพอาคารหรือให้รื้อถอนอาคารได้แม้ว่าอาคารนั้นจะได้ก่อสร้างดัดแปลงอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม โดยจะต้องเป็นอาคารที่ก่อสร้างดัดแปลงที่มีลักษณะหรือสภาพของตัวอาคารสูงนั้นไม่มั่นคงแข็งแรงไม่ปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและชุมชนแต่เนื่องจากการออกคำสั่งของพนักงานท้องถิ่นตามตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารให้มีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตาม คำสั่งแม้กฎกระทรวงฉบับที่ 47 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 จะกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการรวมทั้งลักษณะที่ต้องมีการแก้ไขหรือต้องรื้อถอนของอาคารสูงที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ก็เป็นแต่เพียงการให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาในการออกคำสั่งตามมาตรการทางปกครองที่ ให้ประชาชนปฏิบัติตามโดยมิได้กล่าวถึงขั้นตอนแห่งการพิจารณาก่อนออกคำสั่งทางปกครองว่าการพิจารณาควรประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถใดเพื่อเข้าร่วมพิจารณาเพื่อให้การออกคำสั่งทางปกครองของเจ้าพนักงานท้องถิ่นแต่เพียงผู้เดียวนั้นกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพ และทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ครองครองอาคารสูงนั้นให้น้อยที่สุด

3. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมอาคารสูงที่เกี่ยวข้องกับแผ่นดินไหวอาคารสูงที่ก่อสร้างในประเทศไทยนอกจากความปลอดภัยในด้านอัคคีภัยแล้วยังมีความปลอดภัยในด้านโครงสร้างของตัวอาคารเพื่อไม่ให้เกิดพังทลายรวดเร็วในขณะเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวเพื่อให้มีเวลาในการอพยพผู้อยู่อาศัยออกจากอาคารสูงโดยปัจจุบันประเทศไทยได้ออกกฎกระทรวงฉบับล่าสุดที่เกี่ยวข้องกับแผ่นดินไหวเรียกว่ากฎกระทรวงกำหนดการรับน้ำหนัก และความต้านทานความคงทนของอาคารและพื้นดินที่รองรับอาคารในการต้านทานแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว โดยมีการก าหนดขอบเขตพื้นที่ของจังหวัดที่ต้องทำการคำนวณโครงสร้างอาคารเพื่อรองรับรับ ในการเกิดแผ่นดินไหว

เพิ่มจากเดิมที่มีเพียง 10 จังหวัด โดยปัจจุบันกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดพื้นที่บังคับตามกฎกระทรวงเพิ่มเป็น 3 พื้นที่คือบริเวณเฝ้าระวัง หมายความว่าพื้นที่หรือบริเวณที่อาจได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวได้แก่ จังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง จังหวัดสงขลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี บริเวณที่ 1 หมายความว่าพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นดินอ่อนมากที่อาจได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวระยะไกล ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัด นนทบุรีจังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร และพื้นที่บริเวณที่ 2 หมายความว่า พื้นที่หรือบริเวณที่อยู่ใกล้รอยเลื่อนที่อาจได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหว ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน ด้วยการเพิ่มจังหวัดที่ต้องทำการก่อสร้างอาคารโดยต้องคำนวณโครงสร้างเพื่อรองรับในขณะเกิดแผ่นดินไหวด้วยนั้นเป็นการเพิ่มต้นทุนใน การก่อสร้างของผู้ประกอบการเป็นอันมาก ซึ่งการขออนุญาตก่อสร้างอาคารสูงนั้นหากผู้ประกอบการทำรายการคำนวณและเตรียมเอกสารตามเงื่อนไขของกฎหมายในการออกใบอนุญาตครบถ้วนเจ้าพนักงานท้องถิ่นก็จะออกใบอนุญาตให้ตามคำขอโดยมิได้มีการตรวจสอบในขณะทำการก่อสร้างว่าได้ทำการก่อสร้างตามที่ได้ขออนุญาตหรือไม่

4. ปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างไม่ตรงตามแบบที่ยื่นขออนุญาต การขออนุญาตก่อสร้างอาคารในประเทศไทยนั้นเจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้มีอ านาจในการออกใบอนุญาตก่อสร้างการก่อสร้างอาคารสูงมีกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมากซึ่งอาจท าให้ผู้ประกอบการ ต้องมีต้นทุนในการก่อสร้างที่สูงหากต้องปฏิบัติตามมาตราการของกฎหมายควบคุมอาคารสูงและอาจใช้ระยะเวลานานกว่าจะขออนุญาตก่อสร้างได้เนื่องจากต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ก่อนดังนั้นมีผู้ประกอบการที่เอาเปรียบผู้บริโภคหลายโครงการที่ทำการก่อสร้างโดยเอาเปรียบผู้บริโภคโดยทำการก่อสร้างไม่ตรงตามแบบที่ยื่นขออนุญาตก่อสร้างกล่าวคืออาคารสูงต้องเป็นอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 23.00 เมตรขึ้นไป และต้องปฏิบัติตามมาตรการในกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 รวมทั้งต้องจัดทำรายงาน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนจึงจะขออนุญาตได้ ผู้ประกอบการที่เอาเปรียบผู้บริโภคได้ทำการเยื่อนขออนุญาตได้ยื่นแบบก่อสร้างและรายการคำนวณสำหรับอาคารที่มีขนาดความสูงไม่เกิน 23.00 เมตร และปฏิบัติตามโดยยื่นเอกสารให้ครบถ้วนในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างตามที่พระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กำหนดไว้แต่ในการก่อสร้างจริงท าการก่อสร้างอาคารที่มีความสูงเกิน 23.00 เมตร ขึ้นมาโดยไม่เพิ่มมากจนเป็นที่สังเกตุเนื่องจากการการตรวจสอบอาคารหลังการ ก่อสร้างแล้วเสร็จนั้นในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะทำการวัดความสูงได้ยากว่าเกินหรือไม่หากมีความคลาดเคลื่อนเพียงไม่มากจากแบบก่อสร้างซึ่งนั่นเป็นการท าให้ผู้อยู่อาศัยหรือผู้ใช้ประโยชน์ไม่ได้รับความปลอดภัยจากมาตรการทางกฎหมายที่คุ้มครองสำหรับอาคารสูงทั้งที่อาคาร ดังกล่าวต้องได้ตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดโดยสรุปได้ดังนี้

ปัญหาข้อเท็จจริง การบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารอยู่อาศัยของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ในเรื่องต่าง ๆ เช่น

1) การกำหนดมาตรการและดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดกับเจ้าของอาคารที่เพิกเฉยไม่ยื่นรายงานตรวจสอบสภาพอาคาร เพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือใช้บริการ และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2) การสำรวจอาคารที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ และตรวจสอบการยื่นรายงานตรวจสอบสภาพอาคาร หากพบการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายให้ดำเนินการตามมาตรการที่กำหนด

3) การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารงานบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการวางแผน การตรวจสอบ และการติดตามผล

4) การควบคุมกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้มีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารอย่างเคร่งครัด (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2560, หน้า ค)

ปัญหาข้อกฎหมาย เนื่องจากกฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุม อาคาร พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมอาคารสูงโดยเฉพาะซึ่งแต่เดิมอาคารในประเทศไทยนั้นยังไม่มีการให้คำจำกัดความว่าอาคารที่มีความสูงเท่าใดจึงจะเป็นอาคารสูงทำให้อาคารที่ก่อสร้างก่อนกฎกระทรวงฉบับที่ 33 บังคับใช้ไม่ว่าจะมีความสูงเท่าใดก็จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวแม้เป็นกฎหมายที่ดีฉบับ หนึ่งแต่ด้วยปัจจุบันประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นอันมากทำให้มีการ ก่อสร้างอาคารที่มีความสูงหลายสิบเมตรเป็นจำนวนมากจนกระทั่งปี 2535 ประเทศไทยจึงได้มีการออกกฎกระทรวงสำหรับควบคุมอาคารสูงโดยเฉพาะซึ่งนั่นก็คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งกฎกระทรวงฉบับ ดังกล่าวรวมทั้งกฎกระทรวงอื่นหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมอาคารอาคารสูงตาม ความหมายในปัจจุบันเมื่อมีการประกาศใช้บังคับแล้วปรากฏว่ากฎหมายที่ประกาศออกมาใช้บังคับ นั้นยังมีปัญหาหลายกรณี ดังพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ส่วนสรุป

การศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารสูงในเขตกรุงเทพมหานครนั้น มีกฎกระทรวงเพื่อใช้บังคับกับอาคารสูงโดยเฉพาะโดยเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2535 และภายหลัง ประเทศไทยมีกฎกระทรวงออกมาหลายฉบับเพื่อรองรับกับการพัฒนาด้านอสังหาริมทรัพย์ในด้านอาคารสูงในประเทศไทย จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาคารสูงตามกฎหมายควบคุมอาคารรวมทั้งการศึกษามาตรการเกี่ยวกับการควบคุมอาคารของต่างประเทศที่มีอาคารสูง เป็นจำนวนมากนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายควบคุมอาคารสูงของประเทศไทยมีปัญหาหลาย ประการที่ทำให้ไม่สามารถควบคุมการก่อสร้างอาคารสูงให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดได้ จึงเห็นควรให้มีการนำมาตรการต่างๆ ที่เคยใช้บังคับในและประสบผลสำเร็จในต่างประเทศ นำมาพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาคารสูงตามกฎหมายควบคุมอาคารเพื่อให้ทันกับความเจริญเติบโตด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบันดังนี้

1. ปัญหากฎหมายควบคุมอาคารในกรุงเทพมหานครของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวงฉบับอื่นๆ ที่เกี่ยวกับอาคารสูง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติผังเมือง รวม พ.ศ. 2518 แนวคำพิพากษาคำสั่งศาลปกครอง ข้อหารือของกรมโยธาธิการและผังเมืองกฎหมายผังเมือง พร้อมทั้งทำการศึกษาถึงระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดทำประมวลข้อบังคับอาคารของไทยตลอดถึงบทความของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของอาคารอยู่อาศัยประเภทอาคารสูงในกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1. ปัญหาด้านความปลอดภัยด้านอัคคีภัยในอาคารสูง ปัญหาด้านความปลอดภัยด้านอัคคีภัยในอาคารสูงด้วยอาคารสูงเมื่อทำการก่อสร้างอาคารเสร็จแล้วจะต้องขออนุญาตเปิดใช้อาคาร ซึ่งพนักงานท้องถิ่นจะเป็นผู้เข้ามาตรวจสอบว่า มีการติดตั้งอุปกรณ์ด้านอัคคีภัย รวมทั้งระยะร่น หรือมาตรการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่เข้ามาตรวจสอบอาจตรวจสอบไม่ละเอียดรวมทั้งในการตรวจสอบจะตรวจ เพียงว่ามีการปฏิบัติตามมาตรการของกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ แต่ไม่สามารถทราบได้ว่าหากเกิดเพลิงไหม้ขึ้นอาคารสูงของผู้ประกอบการนั้นจะสามารถทนไฟหรือมีการป้องกันอัคคีภัยได้ตาม มาตรการของกฎหมายหรือเปล่าในขณะเกิดหตุการณ์จริง ผู้เขียนเสนอแนะว่าควรนำมาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในเรื่องการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจตราการก่อสร้างร่วมกันระหว่าง ภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจในการตรวจสอบการเปิดใช้อาคารของอาคารสูงพร้อมกับกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ตรวจสอบอาคารในกรณีปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง ละเลย หรือประมาทใน การใช้ความรู้ความสามารถก่อให้เกิดความเสียหายโดยมีการกำหนดโทษทั้งจำคุกและปรับ ส่วนในด้านอุปกรณ์ที่นำมาติดตั้งในอาคารสูงเพื่อป้องกันขณะเกิดเพลิงไหม้รวมทั้งผู้รับเหมานั้นควรมีการขึ้นทะเบียนไว้กับหน่วยงานท้องถิ่นเหมือนเขตปกครองพิเศษฮ่องกงเพื่อที่จะได้เป็นการเพิ่มมาตรการในการให้การดำเนินการติดตั้งหรือวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับอัคคีภัยได้รับการรับรองอีกขั้นหนึ่งควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ในเรื่องการตรวจสอบการเปิดใช้อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษให้ทำการแต่งตั้งบริษัทเอกชน ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเข้าเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจร่วมการเปิดใช้อาคารพร้อม ทั้งกำหนดบทลงโทษในกรณีบกพร่องต่อหน้าที่รวมทั้งเพิ่มเติมข้อบังคับในพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ วัสดุอุปกรณ์และผู้รับเหมาในการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยในอาคารสูงให้เป็นผู้รับเหมาที่ขึ้นทะเบียนไว้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคการไฟฟ้านครหลวง รวมทั้งให้ขึ้นทะเบียนไว้กับหน่วย ราชการส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตเปิดใช้อาคาร

3. อาคารสูงในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมากมาตรการของกฎหมายควบคุมอาคารสูงที่เกี่ยวข้องกับแผ่นดินไหวที่บังคับใช้ในประเทศไทยถือว่าเป็นมาตรการที่ดีมาตรการหนึ่งแต่ยังมี ข้อบกพร่องที่ทำให้ผู้ประกอบการใช้ช่องโหว่ของกฎหมายในการดำเนินการเพื่อให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกใบอนุญาตให้ตามกฎหมายแต่ในการดาเนินการก่อสร้างกลับไม่ปฏิบัติตาม ผู้เขียนเสนอแนะว่าควรนำมาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบอาคารของประเทศญี่ปุ่นในเรื่องการออกใบรับรองว่าอาคารสูงนั้นได้ดำเนินการก่อสร้างตามมาตรฐานของกฎหมายที่ออกมาเพื่อรองรับการเกิดแผ่นดินไหวเพื่อเป็นการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งหลังจากมีการการก่อสร้างอาคารเสร็จเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งในการออกใบอนุญาตหากเป็นอาคารสูงควรเพิ่มเติมให้กำหนดให้วิศวกรระดับวุฒิวิศวกรซึ่งเป็นวิศวกรลำดับสูงในประเทศไทยเป็นผู้ลงลายมือชื่อรับรองอาคารสูง ว่าได้ดำเนินการตามมาตรฐานของกฎหมายที่เกี่ยวกับแผ่นดินไหวแล้วเหมือนกับประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดไว้เนื่องจากจะทำให้ผู้ประกอบการรวมทั้งวิศวกรจำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรการของกฎหมายโดยเฉพาะวิศวกรระดับวุฒิวิศวกรจะทำการตรวจสอบและบังคับให้ผู้ประกอบการนั้นต้องทำการก่อสร้างตามรายการคำนวณเนื่องจากหากไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานของกฎหมายหากตรวจสอบพบอาจถูกถอนใบอนุญาตได้ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้อาคารที่เป็นอาคารสูงคืออาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 23 เมตรขึ้นไปหน่วยราชการท้องถิ่นต้องออก ใบรับรองว่าได้ก่อสร้างอาคารตามมาตรฐานของกฎหมายในเรื่องการรองรับในขณะเกิดแผ่นดินไหวแล้ว และกำหนดให้อาคารสูงวิศวกรที่เซ็นต์ควบคุมงานจะต้องเป็นระดับวุฒิวิศวกรเท่านั้น

4. ปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างไม่ตรงตามแบบที่ขออนุญาต ปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างไม่ตรงตามแบบที่ขออนุญาตนั้นเป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ในการก่อสร้างอาคารสูงของประเทศไทยเนื่องจากในความเป็นจริงแล้วเราไม่สามารถตรวจสอบอาคารนั้นได้ว่าเจ้าของอาคารหรือผู้ประกอบการนั้นดำเนินการก่อสร้างอาคารตามแบบที่ขออนุญาต หรือไม่และการให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นแต่เพียงผู้เดียวในการพิจารณานั้นย่อมทำให้เกิดช่องโหว่ในการพิจารณาเนื่องจากการพิจารณาอนุญาตของเจ้าพนักงานท้องถิ่นแต่ผู้เดียวย่อมเกิดข้อผิดพลาดในการตรวจสอบอาคารว่าได้ดำเนินการก่อสร้างตามใบอนุญาตหรือไม่ ผู้เขียนเสนอแนะว่าควรนำมาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในเรื่องการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจตราการก่อสร้างร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจในการตรวจสอบการเปิดใช้อาคารของอาคารสูงเมื่อทำการก่อสร้างเสร็จแล้วว่าดำเนินการก่อสร้างตรงตาม แบบที่ขออนุญาตหรือไม่พร้อมกับกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ตรวจสอบอาคารในกรณีปฏิบัติหน้าที่บกพร่องละเลย หรือประมาทในการใช้ความรู้ความสามารถก่อให้เกิดความเสียหายโดยมีการกำหนดโทษทั้งจำคุกและปรับ ผู้เขียนจึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ในเรื่องการตรวจสอบการเปิดใช้อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษให้ทำการแต่งตั้งบริษัทเอกชนซึ่งขึ้น ทะเบียนไว้กับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเข้าเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจร่วมการเปิดใช้อาคารพร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษในกรณีบกพร่องต่อหน้าที่ตามลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522.

กฎกระทรวงฉบับที่ 47 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522.

กฎกระทรวงฉบับที่ 48 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522.

กฎกระทรวงฉบับที่ 49 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522.

กฎกระทรวงฉบับที่ 50 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522.

พระราชกำหนดสุขาภิบาล กรุงเทพมหานคร รัตนโกสินทร์ ศก 116.

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518.

พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างในเขตเพลิงไหม้ที่ตำบลสี่แยกมหานาค จังหวัดพระนคร พ.ศ. 2475.

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522.

พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.

พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543.

มนตรี บัวมาก. (2557). ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาคารสูงตามกฎหมายควบคุมอาคาร.วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรกิจบัณฑิตย์.

ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายภาษีอากรของผู้ประกอบการไทยที่เกี่ยวกับการเลี่ยงภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศ

EFFICIENCY OF TAXATION LAWS ENFORCEMENT OF THAI ENTREPRENEURS REGARDING TAX EVASION FROM FOREIGN INVESTMENT

ผู้วิจัย ศิราณี เมฆลอย

บทคัดย่อ

การศึกษาประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายภาษีอากรของผู้ประกอบการไทยที่เกี่ยวกับการเลี่ยงภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศ มีผลมาจากปัจจุบันการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศของประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างชัดเจน ซึ่งปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของภาครัฐ อีกทั้งการเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเป็นการจัดความซ้ำซ้อนการจดัเก็บภาษีของกระทรวงการคลัง และการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยปรับเพิ่มวงเงินให้บริษัทแม่ในประเทศไทยสามารถลงทุน โดยตรงในต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นในรูปแบบไร้พรมแดนนี้ผู้ประกอบการอาจลงทุนในรูปแบบบริษัทข้ามชาติ เช่น ตั้งเป็นนิติบุคคลใหม่ บริษัทลูก สำนักงานสาขา เป็นต้น ดังนั้นผู้ประกอบจึงใช้ช่องว่างทางกฎหมายโดยใช้รูปแบบและการจัดโครงสร้างการถือหุ้นเพื่อลดต้นทุนในทางภาษี และเลือกลงทุนในประเทศที่มีอัตราภาษีอากรต่ำและให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีที่สูง พร้อมทั้งมีแนวโน้มที่จะเคลื่อนย้ายผลกำไรในลักษณะการเลี่ยงภาษีมากยิ่งขึ้นเพื่อลดภาระภาษีให้ต่ำที่สุด เช่น การตั้งราคาโอน การเลือกอนุสัญญาภาษีซ้อนโดยบุคคลที่สาม (Treaty Shopping) หรือการโอนผลกำไรเข้าในดินแดนปลอดภาษี เป็นต้น

ข้อค้นพบจากการศึกษาโดยอ้างจากการศึกษาพบว่า 1)เมื่อพิจารณากฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยตามความในประมวลรัษฎากรซึ่งในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมการเลี่ยงภาษีในบางกรณี เช่น การป้องกันการโอนผลกำไรเข้าไปในดินแดนปลอดภาษี พร้อมทั้งขาดบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดการป้องกนัการตั้งราคาโอน แม้ว่ากฎหมายไทยมีบทบัญญัติเกี่ยวกบมาตรการป้องกนัการตั้งราคาโอนระหว่างบริษัทในเครือเดียวกันแต่มิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน 2)เรื่องอนุสัญญาภาษีซ้อน แม้จะมีข้อสัญญาเพื่อป้องกันการกำหนดราคาโอนระหว่างวิสาหกิจในเครือเดียวกัน แต่เมื่อกฎหมายภายในไม่มีกฎหรือระเบียบในการป้องกันการกำหนดราคาโอนมาตรการป้องกัน การกำหนดราคาโอนในอนุสัญญาภาษีซ้อนจึงไม่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีได้ และ3)การเปรียบเทียบกับกรณีมาตรการป้องกันการกำหนดราคาโอนแล้วในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีมาตรการป้องกันการเลือกอนุสัญญาภาษีซ้อนโดยบุคคลที่สามหรือโอนผลกำไรเข้าในดินแดนปลอดภาษีแต่อย่างใด ดังนั้นผู้ประกอบการจึงอาศัยช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าวสร้างหน่วยลงทุนต่างประเทศเพื่อเลี่ยงภาระภาษีที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการเลี่ยงภาษีประเทศไทยมีความจำเป็นในการยกร่างกฎหมายที่มีบทบัญญัติเฉพาะเพื่อป้องกันการเลี่ยงภาษีในการดำเนินธุรกรรมระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนในปัจจุบันโดยต้องปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเพื่อป้องกันการเลี่ยงภาษีให้ครอบคลุมทุกกรณี นอกจากนี้ควรปรับปรุงสถานะของคำสั่งของกรมสรรพากรเพื่อให้มีสภาพบังคับมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการพัฒนาระบบข้อมูลผู้เสียภาษีเพื่อให้กรมสรรพากรสามารถตรวจสอบความถูกต้อง และการกำหนดโทษที่รุนแรงเพียงพอที่จะทำให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้และศึกษาแนวทางของกฎหมายภาษีของประเทศอื่น ๆ ที่ เช่น สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นสำหรับการป้องกันการเลี่ยงภาษีสำหรับประเทศไทยจำเป็นต้องศึกษามาตรการใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมให้การบังคับใช้ กฎหมายที่มีอยู่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายภาษีอากร, ผู้ประกอบการไทย, การเลี่ยงภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศ.

Abstract

The study of the efficiency of taxation laws enforcement of Thai entrepreneurs regarding tax evasion from foreign investment has resulted from the current international trade and investment of Thailand is likely to expand significantly. Part of the key factor is the result of government policies as well as the liberalization of the Asean Economic Community (AEC) in order to manage the redundancy of the Ministry of Finance's tax collection and the Bank of Thailand has raised the credit limit for the parent company in Thailand to be able to invest more foreign direct in a borderless style. Entrepreneurs may invest in a multinational corporation, for example, establish a new juristic person, subsidiary, branch office, etc. Consequently, entrepreneurs are leveraging the legal gap by using equity schemes and structuring to reduce tax costs and to invest in countries with low tax rates and high tax incentives along with the tendency to move profits in a more tax evasion manner to minimize the tax burden, such as setting transfer prices, choosing a third-party double tax convention (Treaty Shopping) or transfer of profits into the tax-free territory, etc.

The findings found that: 1) considering the taxation laws of Thailand under the Revenue Code, which currently does not cover tax evasion in some cases such as preventing the transfer of profits into the tax-free territory with the lack of penalties for the offender to prevent transfer pricing, although Thai law has provisions on measures to prevent the setting of transfer prices between the same affiliates, it is not explicitly prescribed: 2) regarding double taxation agreement, although there is a contractual clause to prevent transfer pricing between affiliated enterprises, when internal laws do not have rules or regulations to prevent transfer pricing protection measures, the transfer price setting in the double tax convention cannot be applied to the case: and 3) in comparison with the transfer price protection measure, at present, Thailand does not have any measures to prevent the selection of double tax agreement by third parties or transfer profits into the tax-free territory at all. Therefore, entrepreneurs rely on such legal gaps to create foreign investment units to avoid the tax burden that would arise in Thailand.

Recommendations for solving Tax Evasion in Thailand should outline laws that contain specific provisions to prevent complicated international transactions, it is necessary to revise and develop laws to prevent comprehensive tax evasion. In addition, the status of the order of the Revenue Department should be updated to make it more compulsory along with developing a taxpayer information system so that the Revenue Department can verify the accuracy and impose severe penalties to comply with the specified laws and study the guidelines of tax laws of other countries such as the United States, China, Japan to improve and develop relevant laws. Therefore, for the prevention of tax evasion for Thailand, it is necessary to study new measures to promote more effective enforcement of existing laws.

Keywords : efficiency of taxation laws enforcement, Thai entrepreneurs, tax evasion from foreign investment.

บทนำ

ในปัจจุบันการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศของประเทศไทยมีแนวโนม้ที่จะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการขยายการลงทุนในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทยนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของภาครัฐ เช่น ข้อตกลงอนุสัญญาภาษีซ้อนของกระทรวงการคลังเพื่อขจัดภาระภาษีซ้อนของเงินได้ในต่างประเทศ การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยทำการปรับเพิ่มวงเงินให้บริษัทแม่ในประเทศไทยสามารถลงทุนโดยตรงในต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น (จากเดิม 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อบริษัทต่อปี นอกจากนี้การเปิดเสรีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community- AEC) ในปี 2558 ย่อมส่งผลโดยตรงต่อการขยายการลงทุนในรูปแบบไร้พรมแดน (Cross Border Investment) อันเป็นการเคลื่อนย้ายเงินทุนและปัจจัยการผลิตของผู้ประกอบการไทยไปยังประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาคเพิ่มขึ้นในอนาคตการลงทุนในรูปแบบไร้พรมแดนนี้ผู้ประกอบการมักลงทุนในลักษณะบริษัทข้ามชาติ (Multi Corporations) กล่าวคือ ผู้ประกอบการในไทยมักแตกหน่วยธุรกิจเป็นนิติบุคคลย่อยไม่ว่าจะในรูปแบบการก่อตั้งเป็นนิติบุคคลใหม่ (New Corporation) บริษัทลูก (Subsidiaries) สำนักงานสาขา (Branches) สำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค (Regional Operation Headquarters-ROH) และกลุ่มธุรกิจ (Holding Company) อย่างไรก็ดีในบางกรณีผู้ประกอบการอาจมิได้แตกหน่วยนิติบุคคลย่อย แต่ได้ลงทุนในต่างประเทศในรูปแบบการควบรวมกิจการ (Mergers and Acquisitions) กิจการร่วมค้า (Joint Venture) หรือกิจการค้าร่วม (Consortium) โดยการจัดตั้งองค์กรธุรกิจในรูปแบบข้างต้นนั้นผู้ประกอบการมักเลือกรูปแบบและการจัดโครงสร้างการถือหุ้นเพื่อลดต้นทุนในทางภาษีให้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะภาษีอากรถือเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ การเลือกลงทุนในประเทศที่มีอัตราภาษีอากรต่ำและให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีที่สูงจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จูงใจต่อนักลงทุนนอกเหนือจากการแสวงหาทรัพยากรที่ใช้เป็นปัจจัยการผลิตหรือการแสวงหาใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อลดภาระต้นทุน

จากเหตุผลการตัดสินใจที่จะลงทุนในประเทศที่มีต้นทุนต่ำในทางภาษีนี้ได้ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะเคลื่อนย้ายผลกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี (Profit Shifting) มากยิ่งขึ้นในการนี้ผู้ประกอบการ มักวางแผนภาษี (Tax Planning) เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) หรือเพื่อลดภาระภาษีให้ต่ำที่สุด ดังนั้นในทางปฏิบัติการวางแผนเพื่อเลี่ยงภาษีอาจอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การตั้งราคาโอน (Transfer Pricing) การทำลีสซิ่งระหว่างประเทศ (Cross-Border Leasing) การเลือกอนุสัญญาหรือการแสวงหาประโยชน์จากภาษีซ้อนโดยคนชาติที่สาม (Treaty Shopping) และการลงทุนผ่านหน่วยนิติบุคคลในต่างประเทศ (Controlled Foreign Company) เป็นต้น อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณากฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยตามความในประมวลรัษฎากร พบว่า ยังมีความบกพร่องในทางเนื้อหาที่ไม่ครอบคลุมและขาดบทกำหนดโทษในการหลีกเลี่ยงภาษีในลักษณะที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยในปัจจุบันกฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยยังไม่มีการกำหนดการหลีกเลี่ยงภาษีในบางประเภทอันเป็นผลมาจากการลงทุนในต่างประเทศของผปู้ระกอบการไทย เช่น การตั้งทุนต่ำ และการลงทุนผ่านหน่วยนิติบุคคลในต่างประเทศ แม้ว่ากฎหมายไทยได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการตั้งราคาโอนระหว่างบริษัทในเครือเดียวกันไว้บ้างแล้ว แต่กฎหมายในเรื่องดังกล่าวก็ยังมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนและขาดความทันสมัย ในเรื่องรูปแบบของกิจการในเครือเดียวกัน อีกทั้งปัญหาการตีความว่าเป็นกิจการในเครือเดียวกันหรือไม่ เช่น กรณีการเข้าร่วมทุนประเภทกิจการร่วมค้าหรือกิจการค้าร่วมในธุรกรรมระหว่างประเทศของกลุ่มนิติบุคคล ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าวิธีการหลีกเลี่ยงภาษีในนิติกรรมระหว่างประเทศ ได้มีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่องและยากต่อการตรวจสอบโดยภาครัฐมากขึ้น โดยผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงวิธีการหลกีเลี่ยงภาษีเขา้กบัรูปแบบการจัดตั้งขององค์กรนิติบุคคลเพิ่มขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา

ดังนั้นจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นทำให้ทราบว่าปัจจุบันประเทศไทยยังขาดกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ ในการป้องการหลีกเลี่ยงภาษีซึ่งส่งผลให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการประเมินภาษีขาดหลักการที่ถูกต้องในการพิจารณาภาระภาษีและความผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการหลีกเลี่ยงภาษีในเงินได้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ ทั้งนี้หากพิจารณาในมุมมองของภาครัฐแล้วกรณีดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อการขาดรายได้เพิ่มขึ้นและการไหลออกของเงินทุนไปยังประเทศที่มีอัตราภาษีที่ต่ำกว่าหรือมีสิทธิประโยชน์ในทางภาษีที่ดีกว่า ซึ่งส่งผลเป็นการแบ่งสรรรายได้ที่เกิดจากธุรกรรมระหว่างประเทศอันมีจุดเกาะเกี่ยวระหว่างรัฐแหล่งเงินได้ (Source Country) และรัฐถิ่นที่อยู่ (Residence Country) ที่ไม่เป็นธรรมโดยจะเป็นการศึกษาในประเด็นรูปแบบและโครงสร้างขององค์กรธุรกิจที่ผู้ประกอบการไทยจัดตั้งเพื่อลงทุนในต่างประเทศ เช่น การลงทุนในรูปแบบบริษัทลูกสำนักงานสาขา และกิจการร่วมค้า เป็นต้น พร้อมทั้งความแตกต่างของภาระภาษีที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งองค์กรธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ นั้น จะส่งผลต่อรูปแบบการหลีกเลี่ยงภาษีที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดตั้งองค์กรธุรกิจในแต่ละประเภทตลอดจนการเข้าใจถึงการวางแผนภาษีที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างธุรกิจเพื่อการลงทุนในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย ในประเด็นเรื่องกฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการหลีกเลี่ยง ภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย โดยศึกษาวิธีการและรูปแบบการหลีกเลี่ยงภาษีระหว่างประเทศในมุมมองขององค์การระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญในเรื่องการหลีกเลี่ยงภาษีระหว่างประเทศ เช่น องค์การเพื่อความร่วมมือและ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ตลอดจน ศึกษามุมมองในเชิงนโยบายและบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหลีกเลี่ยงภาษีของทั้งกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาต่อไป

เนื้อเรื่อง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนสามารถได้ศึกษารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ และเอกสารเผยแพร่ที่เกี่ยวข้องนำมาบูรณาการสังเคราะห์และประยุกต์ใช้ในการวิจัยเพื่อค้นหาสาระสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการวิจัยครั้งนี้ โดยในความเป็นจริงประเทศแต่ละประเทศไม่สามารถผลิตสินค้าได้ทุกชนิดตามที่ประชากรในประเทศ ของตนต้องการ และในกระบวนการผลิตสินค้าของแต่ละประเทศก็มีต้นทุนการผลิตที่แตกต่างกันออกไปด้วยข้อจำกัดเรื่องเงินทุนทรัพยากรและความชำนาญในการผลิตสินค้าแต่ละอย่าง จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและเกิดการค้าระหว่างประเทศขึ้น อย่างไรก็ดีในบางประเทศที่มีเงินทุน แต่ไม่มีทรัพยากรหรือความชำนาญในการผลิตสินค้า หรือบางประเทศมีความชำนาญในการผลิตแต่ไม่มีเงินทุน หรือทรัพยากรไม่เพียงพอจึงเกิดการพึ่งพากันก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตทั้งเงินทุน แรงงาน รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ จึงเกิดการลงทุนระหว่างประเทศซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมากขึ้น

1. รูปแบบของการลงทุนระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ หมายถึง เงินทุนที่ผู้มีถิ่นฐานในประเทศหนึ่งจัดหาให้แก่ผู้มีถิ่นฐานของต่างประเทศ ซึ่งเป็นการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายเงินตราระหว่างประเทศเข้าหรือออกนอกประเทศเพื่อการชำระเงินโดยการลงทุนระหว่างประเทศเป็นการลงทุนที่เกิดขึ้นโดยอิสระในสภาพปกติ อันเป็นผลของการค้าระหว่างประเทศและการจัดการเงินทุนระหว่างประเทศ (เวทางค์ พ่วงทรัพย์ และคณะ, 2556). การลงทุนระหว่างประเทศเริ่มขึ้นตั้งแต่ก่อนสมยัสงครามโลกครั้งที่หนึ่งแต่เป็นการลงทุนในหลักทรัพย์ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งการลงทุนในหลักทรัพย์มีปริมาณที่น้อยลงจนกระทั่ง ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองการลงทุนจึงเริ่มขยายตัวมีการเปิดตลาดใหม่ๆ ในต่างประเทศและมีการดำเนินธุรกิจทั้งในรูปของการร่วมลงทุนและการผลิตสินค้า เมื่อพิจารณารูปแบบของการลงทุนระหว่าง ประเทศจะเห็นได้ว่าการลงทุนระหว่างประเทศสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ การลงทุนทางตรง ระหว่างประเทศ และการลงทุนทางอ้อมระหว่างประเทศ (พนิต ธีรภาพวงศ์. (2550) <u>1)การลงทุนทางตรง</u> คือเคลื่อนย้ายเงินทุนจากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่งโดยผู้ลงทุน ต้องการเข้าควบคุมสินทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ ควบคุมกิจการหรือองค์กรธุรกิจในประเทศอื่นซึ่งส่วนใหญ่ ผู้ลงทุนจะเป็นบรรษัทข้ามชาติที่มีขนาดใหญ่ มีบริษัทแม่ในประเทศเจ้าของทุนและมีบริษัทสาขาในประเทศต่าง ๆ ที่ไปลงทุนวิธีการที่ผู้ลงทุนมักจะดำเนินการคือการเข้าไปควบคุมการบริหารจัดการหรือสินทรัพย์ขององค์กรธุรกิจในอีกประเทศหนึ่งซึ่งสามารถทำได้หลายทาง เช่น การซื้อกิจการเดิมที่มีอยู่แล้วในประเทศที่ต้องการไปลงทุนนั้น การเข้าไปตั้งกิจการสาขาของกิจการแม่ในต่างประเทศการเข้าไปตั้งองค์กรธุรกิจขึ้นใหม่ในประเทศที่ต้องการจะไปลงทุนซึ่งอาจเป็นการเข้าร่วมลงทุนกับคนท้องถิ่นหรือเป็น การลงทุนเองทั้งหมดก็ได้ <u>และ 2) การลงทุนทางอ้อม</u> คือ การเคลื่อนย้ายเงินทุนข้ามประเทศโดยผู้ลงทุนมีความเป็นเจ้าของกิจการ แต่ไม่มีอำนาจในการบริหารหรือควบคุมกิจการ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินโดยสินทรัพย์ทางการเงิน ได้แก่ หุ้นสามัญหันบุริมสิทธิ์ หุ้นกู้และพันธบัตร เป็นต้น การลงทุนทางอ้อมระหว่างประเทศเป็นการลงทุนที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหวังผลตอบแทนทางการเงินโดยต้องการได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าในประเทศของตน นอกจากนี้ยังเป็นการกระจายความเสี่ยงในการลงทุนด้วย สำหรับการลงทุนซื้อหุ้นสามัญและ

หุ้นบุริมสิทธิ์ผู้ลงทุนจะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผลและกำไรที่เกิดจากส่วนต่างของราคาซื้อและราคาขายหากผู้ลงทุนซื้อหุ้นกู้หรือพนธบัตรก็จะได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย

2. การจัดรูปแบบองค์กรเพื่อการลงทุน ในการดำเนินธุรกิจสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คือการเลือกรูปแบบธุรกิจที่เหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งในแต่ละรูปแบบธุรกิจก็มีการดำเนินการข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งและการดำเนินกิจการรวมทั้งสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ รูปแบบองค์รธุรกิจอาจแบ่งตามการจดทะเบียนได้เป็นธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล รูปแบบองค์กรที่เป็นนิติบุคคลที่ต้องจดทะเบียนจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายคือ ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด และองค์การที่ธุรกิจจัดตั้งหรือจดทะเบียนภายใต้กฎหมายเฉพาะส่วนองค์การที่ไม่เป็นนิติบุคคลไม่ต้องจดทะเบียนจัดตั้งตามกฎหมายแต่อาจต้องจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ คือ กิจการร้านค้าเจ้าของรายเดียวและห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายมีการดำเนินธุรกิจจนเกิดเงินได้โดยการจดัรูปแบบธุรกิจอาจขึ้นกับ วัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจ การประกอบธุรกิจดำเนินการได้หลายรูปแบบโดยบุคคลคนเดียวเป็น เจ้าของกิจการโดยลำพัง หรือดำเนินการร่วมกับบุคคลอื่นเป็นกลุ่มคณะการตัดสินใจเลือกต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น ลักษณะของกิจการเงินทุน เป็นต้น องค์กรธุรกิจสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทดังนี้ (ธนภณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสถิตย์, 2546). <u>1) กิจการเจ้าของคนเดียว</u> เป็นรูปแบบธุรกิจที่สามารถจัดตั้งได้ง่ายอำนาจการตดัสินใจอยู่ที่เจ้าของคนเดียวสามารถกำหนดนโยบายและดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว การเสียภาษีจะทำในนามของผู้ประกอบการแต่องค์กรธุรกิจรูปแบบนี้ก็มีข้อจำกัดในการขยายกิจการหรือเพิ่มทุนความรับผิดชอบหนี้สินไม่จำกัดจำนวน <u>2) ห้างหุ้นส่วน</u> เป็นธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำสัญญาร่วมกนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือจะลงทุนและกระทำกิจการเพื่อวัตถุประสงค์ของการแบ่งปันผลกำไรที่พึงได้จากการทำกิจการร่วมกัน ซึ่งประเภทของห้างหุ้นส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ <u>ห้างหุ้นส่วนสามัญ และห้างหุ้นส่วนจำกัด</u> และ <u>3) บริษัทจำกัด</u> เป็นธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนออกเป็นหุ้นโดยแต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับทั้งธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ และมีความน่าเชื่อถือในการติดต่อเจรจาธุรกิจแต่การประกอบกิจการในลักษณะบริษัทจะมีขั้นตอนการจัดตั้งที่ยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการจัดตั้งธุรกิจแบบอื่นมีกฎหมายและขอ้บังคับกำกับจำนวนมาก รวมถึงโครงสร้างการเสียภาษีค่อนข้างเสี่ยงต่อการตรวจสอบกรณีที่มีการปกปิดรายได้บางส่วนหรือการยื่นภาษีที่ไม่ครบถ้วน

3. มาตรการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของภาครัฐ <u>1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ</u> โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมประกอบกับเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำและขีดความสามารถในการแข่งขันลดลงทำให้บทบาทของการลงทุนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลง <u>2) กระทรวงการคลัง</u> ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการออกไปลงทุนต่างประเทศของบริษัทไทย หากเป็นการลงทุนในบริษัทโฮลดิ้งในสิงคโปร์ฮ่องกงหรือในดินแดนปลอดภาษี (Tax Haven) ปกติเงินได้หรือกำไรที่ได้จากการประกอบธุรกิจในต่างประเทศจะถือเป็นเงินได้จากต่างประเทศมักจะไม่ต้องเสียภาษีแต่เมื่อบริษัท ดังกล่าวจ่ายเงินปันผลคืนมาให้บริษัทไทย และบริษัทไทยนำเงินปันผลกลับเข้าประเทศจะต้องเสียภาษีตามอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล คือ ร้อยละ 30 ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่นักลงทุน

ไทยได้เรียกร้องต่อภาครัฐ ในการออกมาตราการเพื่อประโยชน์ต่อการสนับสนุนให้ธุรกิจคนไทยออกไปลงทุนต่างประเทศตามนโยบาย ของรัฐบาล ต่อมากระทรวงการคลังจึงมีการตราพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 442 ว่าด้วยการยกเว้นภาษีให้กับบริษัทไทยที่ออกไปลงทุนในต่างประเทศ

***สาระสำคญัของพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้คือโดยที่มาตรา 5 อัฏฐารสแห่งพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2500 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 396) พ.ศ. 2545 ได้ยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบกิจการธุรกิจเงินร่วมลงทุน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลดังกล่าวต้องถือหุ้นในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าเจ็ดปีในรอบบัญชีติดต่อกันหรือไม่น้อยกว่าห้าปี ต่อเนื่องกันในกรณีที่วิสาหกิจดงักล่าวได้เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย <u>3) ธนาคารแห่งประเทศไทย</u> ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนแม่บทเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการและผู้ประกอบการทางอ้อมในประเทศสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำธุรกิจและกระจายความเสี่ยงในการลงทุนได้มากขึ้น รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดความสมดุลของเงินทุนเคลื่อนย้ายและกระตุ้นการพัฒนาตลาดเงินเพื่อรองรับกระแสการรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค และรวมถึงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน <u>และ4)สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน</u> เป็นหน่วยราชการในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมมีภารกิจเพื่อช่วยในการส่งเสริมการลงทุนโดยให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากร เช่น การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลการยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักร และวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นและสิทธิประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร เช่น การบริการอำนวยความสะดวกในการนำช่างฝีมือและผู้ชำนาญการชาวต่างชาติเข้ามาทำงานในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมรวมทั้งการให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินแก่นักลงทุนในการดำเนินการตามโครงการ

4. หลักการจัดเก็บภาษีอากรระหว่างประเทศ ภาษีและอำนาจในการจัดเก็บภาษีของรัฐนั้นมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันเพราะหากพิจารณาจากนิยามของคำว่า **"ภาษี"** ในทางนิติศาสตร์แล้ว **"ภาษี"** คือ ภาระที่เป็นตัวเงินอันเป็นหน้าที่ของปัจเจกชนเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้ประกอบกิจการในการชำระเพื่อสนับสนุนพันธกิจของรัฐบาลโดยการจัดเก็บภาษี เป็นการจัดเก็บที่มีลักษณะบังคับตามกฎหมาย (Compulsory Levy) (Norr, M.,1962) ซึ่งเป็น **"อำนาจของรัฐ"** ในการดำเนินการ จัดเก็บจากประชาชนผู้มีรายได้หรือธุรกรรมใด ๆ อันก่อให้เกิดรายได้ซึ่งผู้เสียภาษีจะต้องชำระภาษีให้แก่รัฐโดยไม่ได้รับการตอบแทนจากเงินดังกล่าวโดยตรง แต่จะเป็นการได้รับสิทธิประโยชน์ในรูปแบบบริการสาธารณะต่าง ๆ อันเป็นสิทธิร่วมกันกับประชาชนในสังคม (James, S. and Nobes, C.,1992) โดยหากพิจารณาควบคู่กับหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่าอำนาจในการจัดเก็บภาษีเป็นอำนาจที่เกิดขึ้นตามอำนาจอธิปไตย (State Sovereignty) ซึ่งปกติการจัดเก็บดังกล่าวจะอ้างอิงการจัดเก็บภาษีเฉพาะที่เกิดขึ้นในอาณาเขตของรัฐตนอันเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างผู้เสียภาษีที่ใช้ทรัพยากรของประเทศนั้นกับประเทศเจ้าของทรัพยากรย่อมมีอำนาจเรียกเก็บภาษีจากเงินได้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวต่าง ๆ นำมาพิจารณาอ้างอิงในการเรียกเก็บภาษีเงินได้ระหว่างประเทศ ได้แก่ หลักการอ้างอิงจากแหล่งเงินได้หลักถิ่นที่อยู่และสัญชาติของผู้เสียภาษีโดยแต่ละหลักการนั้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

4.1) หลักแหล่งเงินได้ (Source Rule) คือ หลักในการจัดเก็บภาษีที่อ้างอิงจากแหล่งกำเนิดของเงินได้กล่าวคือ ผู้มีเงินได้จากแหล่งเงินในประเทศใดย่อมมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่ประเทศนั้นโดยไม่คำนึงว่าผู้มีเงินได้จะมีสัญชาติใดและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้นหรือไม่ซึ่งประเทศที่จัดเก็บภาษีโดยอ้างอิงหลักแหล่งเงินได้มักพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับแหล่งเงินได้ เช่น พิจารณาจากการจ้างงานหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเงินได้ในประเทศนั้นหรือในบางกรณีอาจพิจารณาจากการจ่ายเงินที่ได้ถูกจ่ายออกจากรัฐแหล่งเงินได้ เป็นต้น

4.2) หลักถิ่นที่อยู่ (Residence Rule) คือ หลักในการจดัเก็บภาษีที่อ้างอิงจากถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาของผู้เสียภาษี โดยหลักการดังกล่าวได้พิจารณาความสัมพันธ์ทางกายภาพของผู้เสียภาษีกับการอาศัยอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งไม่ว่าจะอยู่อย่างถาวรหรือชั่วคราว ซึ่งผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้นๆ ย่อมมีหน้าที่เสียภาษีให้แก่ประเทศนั้น เพราะถือว่าได้ใช้ทรัพยากรและได้รับบริการสาธารณะจากประเทศดังกล่าวโดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นบุคคลสัญชาติใด

4.3) หลักสัญชาติ คือ หลักในการจัดเก็บภาษีที่อ้างอิงตามสัญชาติของผู้มีหน้าที่เสียภาษีกล่าวคือผู้ถือสัญชาติของประเทศใดย่อมมีหน้าที่เสียภาษีให้กับประเทศนั้นไม่ว่าผู้นั้นจะมีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้น หรือไม่ก็ตามโดยหลักการในเรื่องสัญชาตินั้นมักมีเหตุผลทางการเมืองสนับสนุนอยู่ด้วยซึ่งรัฐที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีโดยอ้างอิงสัญชาตินั้นมีแนวคิดที่ว่ารัฐย่อมมีหน้าที่คุม้ครองดูแลตลอดจนให้สวัสดิการและสิทธิบางประการแก่คนชาติตนเท่านั้น เช่น สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น (สุเมธ ศิริคุณโชติ, 2550)

5. การวางแผนภาษีและการหลีกเลี่ยงภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย <u>1)ลักษณะของการวางแผนภาษีและการเลี่ยงภาษี</u> การกำหนดวิธีปฏิบัติไว้ล่วงหน้าหรือการเตรียมการเพื่อเสียภาษีให้ถูกต้องครบถ้วน และประหยัดนอกจากนี้การทำให้ไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีน้อยที่สุดโดยใช้วิธีการไม่ผิดกฎหมายก็ถือเป็นการวางแผนภาษี <u>2)ความแตกต่างของการวางแผนภาษี และการหลีกเลี่ยงภาษี</u> การวางแผนภาษีอากรและการหลีกเลี่ยงภาษีอากรต่างก็มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน คือ การลด ภาระภาษีอากรของผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรและเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไรก็ตามการวางแผนภาษีและการหลีกเลี่ยงภาษีมีความแตกต่างกันกล่าวคือการวางแผนภาษีอากร (สมคิด บางโม, 2556)

6. การป้องกันการเลี่ยงภาษีของการลงทุนในต่างประเทศ OECD ได้วางหลักเกณฑ์ปัจจัยที่เป็นการบ่งชี้การเป็นดินแดนปลอดภาษีไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) ไม่มีการเก็บภาษีเงินได้หรือเก็บภาษีเงินได้ในระดับต่ำ 2) ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ขาดความโปร่งใส 4) ขาดการดำเนินการจากภาครัฐอย่างจริงจัง ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นรัฐที่ถือว่าเป็นดินแดนปลอดภาษีรัฐจะต้องทำพันธกรณีในการใช้หลักความโปร่งใสและการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษี (Principles of Transparency and Exchange of Information)

***<u>1) ในกรณีของประเทศจีนโดย</u> The State Administration of Taxation (SAT) ได้ประกาศ แนวทางใหม่ในการขอข้อมูลเกี่ยวกับรายได้รวมถึงโครงสร้างผู้ถือหุ้นของบริษัทสัญชาติจีนที่ได้ลงทุนใน ต่างประเทศและมีเงินได้เกิดขึ้นจากกิจการเช่นว่านั้นซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้เป็นการแก้ไขกฎหมายภาษี ภายในของจีนเองโดยมิใช่การทำความตกลงระหว่างประเทศในรูปแบบ FATCA เพื่อขอให้สถาบันการเงินในต่างประเทศเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจีนมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กฎหมายนี้เป็นเครื่องมือทางการคลังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจดัเก็บภาษีผ่านแนวทางการ

ตรวจสอบแหล่งรายได้และผลกำไรที่แท้จริงของบริษัทสัญชาติจีนที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ***2 ในกรณีของประเทศญี่ปุ่นได้มีการออกกฎหมาย Tax reform Bill 2012 ซึ่งกำหนดให้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศญี่ปุ่นรวมถึงชาวต่างชาติที่อยู่อาศัยในประเทศญี่ปุ่น นับรวมจำนวนวันได้ไม่น้อยกว่า 1,825วัน (5ปี) ในช่วงเวลา 10 ปี ที่ผ่านมาและมีสินทรัพย์นอกประเทศรวมกันไม่น้อยกว่า 50 ล้านเยน ต้องรายงานข้อมูลทรัพย์สินดังกล่าว

ส่วนสรุป

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายภาษีอากรของผู้ประกอบการไทยที่เกี่ยวกับการเลี่ยงภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศ พบว่า ประมวลรัษฎากรและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น คำสั่งกรมสรรพากร และอนุสัญญาภาษีซ้อน ไม่สามารถตอบโต้การกระทำอันเป็นการเลี่ยงภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกฎหมายไทยยังไม่ได้มีการบัญญัติถึงเรื่องดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ และอาจก่อให้เกิดความสับสนในการตีความและการนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. กฎหมายไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการเลี่ยงภาษีจากการลงทุนในต่างประเทศ เป็นการเฉพาะ ปัจจุบันประมวลรัษฎากรไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานประเมินภาษีของ กรมสรรพากรสามารถนำมาปรับใช้ในกรณีการตรวจพบหรือในการป้องกันเพื่อดำเนินการกับผู้ประกอบการที่เลี่ยงภาษีในธุรกรรมระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในเรื่องกำหนดราคาโอนที่ไม่เป็นไปตามราคาตลาด (Transfer Pricing) หรือการเลือกหรือการแสวงหาผลประโยชน์จากอนุสัญญาภาษีซ้อนโดยคนชาติที่สาม ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา 65 ทวิ มาตรา 65 ตรี และมาตรา 70 ตรี แห่งประมวลรัษฎากรนั้นยังไม่ครอบคลุมในทุกกรณีของการป้องกันการกำหนดราคาโอนต่อมากรมสรรพากรได้มีการออกคำสั่งกรมสรรพากรที่ป. 113/2545 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินราคาตลาดเพื่อป้องกันการกำหนดราคาโอนของผู้ประกอบการทำให้เจ้าพนักงานประเมินมีแนวทางในการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้การปรับใช้บทบัญญัติในมาตราต่าง ๆ เกี่ยวกับกรณีพิพาทต้องใช้หลายมาตราประกอบกัน กล่าวคือ มาตรา 65 ตรี(13) และมาตรา 65 ตรี (14) กำหนดห้ามผู้ประกอบการนำรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายเพื่อหากำไรหรือเพื่อกิจการในประเทศไทยเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิแต่การทำธุรกรรมระหว่างประเทศในบางรายการอาจมิใช่การตั้งรายจ่ายในกรณีปกติโดยอาจเป็นการตั้งราคาโอนที่แฝงอยู่ในรูปแบบของการซื้อขายทรัพย์สินหรือผ่านช่องทางการกู้ยืมเงินระหว่างบริษัทแม่และบริษัทลูก ดังนั้นบทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่อาจตีความไปถึงการดำเนินการในรูปแบบการกำหนดราคาโอนให้แตกต่างไปจากราคาตลาดได้ และแม้ว่าการป้องกันการกำหนดราคาโอนระหว่างบริษัทแม่และบริษัทลกูหรือบริษัทในเครือเดียวกันนั้นจะถูกจำกัดให้ไม่สามารถทำได้ในทุกกรณีตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 113/2545 ที่กำหนดว่าการเฉลี่ยค่าใช้จ่ายของสำนักงานใหญ่แก่สาขาซึ่งหากมิใช่ค่าใช้จ่ายในส่วนเฉพาะสำหรับสาขาในประเทศไทยแล้วก็จะต้องห้ามมิให้นำมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเช่นกัน แต่คำว่า “ค่าใช้จ่าย” ตามคำสั่งฉบับนี้ยังคงต้องอิงกับประมวลรัษฎากรซึ่งไม่อาจตีความไปถึงการกำหนดราคาโอนในทุกรูปแบบได้

2. มาตรา 65 ทวิ (4) ไม่ได้บัญญัตินิยามคำว่า “ราคาตลาด” แต่คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.113/2545 ได้กำหนดนิยามของคำว่า “ราคาตลาด” หมายความถึง “ราคาของค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือ ดอกเบี้ย ซึ่งคู่สัญญาซึ่งเป็นอิสระต่อกันพึ่งกำหนดโดยสุจริตในทางการค้ากรณีโอนทรัพย์สินให้บริการ หรือให้กู้ยืมเงินที่มีลักษณะประเภทหรือชนิดเดียวกัน ณ วันที่โอนทรัพย์สินให้บริการหรือให้กู้ยืมเงินที่มีลักษณะประเภทหรือชนิดเดียวกัน ณ วันที่โอนทรัพย์สินให้บริการหรือให้กู้ยืมเงิน” แต่คำว่าคู่สัญญาที่เป็น อิสระต่อกันไม่ได้มีการกำหนดจำนวนหรือสัดส่วนของการถือหุ้นไว้อย่างชัดเจนว่าอย่างไรจึงถือเป็นคู่สัญญาที่มีความสัมพันธ์กันนอกจากนี้คำพิพากษาฎีกาที่ 1403/2509 ได้วินิจฉัยความหมายของราคาตลาดสำหรับสินค้าโภคภัณฑ์ว่าไม่อาจมีราคาตายตัวหรือมีราคาเดียวได้การจำหน่ายสินค้าโภคภัณฑ์ในราคาสูงหรือต่ำกว่าราคาปานกลางก็ไม่ได้หมายความว่าเป็นการกำหนดราคาขายที่ไม่ใช่ราคาตลาดและราคาตลาดไม่ได้หมายถึงราคาปานกลางของการจำหน่ายสินค้าขนิดนั้น ดังนั้นหากพิจารณาตามแนวทางในคำพิพากษาจึงอาจสรุปได้ว่าการขายสินค้าโภคภัณฑ์ในราคาเท่าทุนก็มิใช่ราคาตลาดและต่อมาคำพิพากษาฎีกาที่ 812/2519 ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าราคาตลาดของสินค้าชนิดใดยอ่ มเป็นไปตามมาตรา 77 แห่งประมวลรัษฎากรโดยได้บัญญัติกำหนดเกี่ยวกับราคาของรถยนต์โดยให้พิจารณราคาตามชนิดขนาด สภาพและคุณภาพที่เหมือนกับที่ซื้อขายเป็นปกติในท้องตลาดทั่วไป

3. กฎหมายและแนวปฏิบัติในปัจจุบันยังไม่สามารถป้องกนัการเลี่ยงภาษี เมื่อเปรียบเทียบกับ หลักการพื้นฐานในการตอบโต้การหลีกเลี่ยงภาษีของ OECD แล้วพบว่า OECD ได้วางแนวทางพื้นฐานในการคำนวณหาราคาตลาดไว้อย่างชัดเจนตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยสหรัฐฯ เป็นประเทศสมาชิกหลักที่ได้ผลักดันให้มีการสร้างมาตรฐานเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปัญหาในการตั้งราคาโอนซึ่งหากพิจารณาจากกฎหมายภายในของสหรัฐฯ แล้วพบว่าสหรัฐฯ ได้สร้างมาตรการป้องกันการตั้งราคาโอนไว้ทั้งในประมวลรัษฎากร (Internal Revenue Code: IRC) ดังที่ปรากฏในมาตรา 482 และในอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ได้ตกลงกับประเทศต่าง ๆ ดังที่ปรากฏในมาตรา 9 (Associated Enterprises) ของแบบอนุสัญญาภาษีซ้อน มาตรฐานโดยหลักการในกฎหมายของสหรัฐฯ ก็มีแนวทางในการคำนวณหาราคาตลาดตามวิธีการของ OECD ซึ่งหากพิจารณาในเนื้อหาของสหรัฐฯ แล้วพบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการตั้งราคาโอนได้มีการประกาศออกมาในรูปแบบ Treasury Regulation จำนวนหลายฉบับ เพื่อความสะดวกในการปรับใช้กับธุรกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ในธุรกรรมการซื้อขายทรัพย์สินประเภทที่ไม่มีรูปร่าง (Intangible Property) และในธุรกรรมการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์เป็นต้น

***เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลของประเทศไทยและต่างประเทศและแนวทางขององค์การระหว่างประเทศจึงมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากฎหมายไทยดังนี้

1) การปรับปรุงกฎหมายปัจจุบันเพื่อป้องกันการเลี่ยงภาษีโดยกำหนดเป็นหมวดเฉพาะเกี่ยวกับ มาตรการป้องกันการเลี่ยงภาษี และกำหนดมาตราย่อยเป็นกรณีต่าง ๆ เช่น ในกรณีการกำหนดราคาโอนให้เป็นไปตามราคาตลาดของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และวิสาหกิจในเครือเดียวกันและอาจกำหนดให้อำนาจออกกฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดมาตรการเพิ่มเติมในการพิจารณาธุรกรรมที่เข้าข่ายการเลี่ยงภาษีหรืออาจกำหนดเป็นรายประเภทของธุรกรรมเพิ่มเติมต่อไป

2) เพิ่มเติมหลักการในประมวลรัษฎากรเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อมูลรายได้หรือทรัพย์สินของผู้เสียภาษี โดยกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการขอข้อมูลทรัพย์สินหรือรายได้ในประมวลรัษฎากรเพื่อให้ครอบคลุมถึงกรณีการขอข้อมูลทรัพย์สินหรือรายได้อื่นใดอันอาจเกี่ยวข้องกับธุรกรรมระหว่างประเทศ

3) การปรับปรุงฐานข้อมูลการจัดเก็บภาษีและการสร้างโครงข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศทั้งเรื่องการปรับปรุงกฎหมายภายในให้มีหลักการป้องกันการเลี่ยงภาษีและการสร้างโครงข่ายระหว่างประเทศในระดับการทำสัญญาสองฝ่าย (Bilateral Agreement) หรือในระดับภูมิภาคเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนข้อมูลให้มีมากยิ่งขึ้นและปิดช่องว่างของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน

4) กำหนดบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดในหมวดเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการ เลี่ยงภาษีและการรายงานข้อมูลเพื่อให้เกิดสภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ธนภณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสถิตย์. (2546). คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน. พิมพค์รั้งที่2. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.

พนิต ธีรภาพวงศ์. (2550). ภาษีบริษัทข้ามชาติ. พิมพค์รั้งที่2. กรุงเทพมมหานคร : วิญญูชน.

เวทางค์ พ่วงทรัพย์ และคณะ. (2556). โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากองทุนเพื่อการลงทุนระหว่างประเทศของรัฐ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

สุเมธ ศิริคุณโชติ. (2554). กฎหมายภาษีอากรระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมคิด บางโม. (2556). ภาษีอากรธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.

James, S. and Nobes, C., (1992). The economics of Taxation (Prentice Hall International Ltd.,

Norr, M., (1962). Jurisdiction to tax and International Income, 17 Tax law review.

การส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

THE IMPORT PROMOTION OF FROZEN-FRUIT PRODUCTS

ผู้วิจัย ดร.ภูวกฤษ รุ่งทิวากรกิจ

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาถึงสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง (2) เพื่อศึกษาถึงการส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง เนื่องจากในปัจจุบันความต้องการในสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งมีเพิ่มขึ้น ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะอนุญาตให้กลุ่มผู้ประกอบการสามารถนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งได้ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ายังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง ส่งผลให้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว และไม่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง และเป็นการส่งเสริมผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว ตลอดจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคให้สามารถเลือกซื้อสินค้าและเปรียบเทียบสินค้าที่มีคุณภาพและตอบโจทก์ความต้องการของผู้บริโภค จึงเห็นควรมีการปรับปรุงแนวปฏิบัติและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

คำสำคัญ : การส่งเสริม สินค้าเกษตร ประเภทผลไม้แช่แข็ง

ABSTRACT

This article aims to studies (1) Frozen-fruit products. (2) The import promotion of frozen-fruit products. At present, the demand for frozen-fruit products has been increasing which leads entrepreneurs to import frozen-fruit products to satisfy consumers' needs. Although Thailand has allowed the entrepreneurs to import frozen-fruit products, in practice there are some restrictions on legal guidelines and measures related to frozen-fruit product importation. These cause problems and obstacles to this kind of importation and do not correspond to the governmental policies to support and promote frozen-fruit product importation. Therefore, the legal guidelines and measures related to frozen-fruit product importation should be amended to promote the frozen-fruit product importation and the entrepreneurs importing this kind of products, to benefit the consumers in choosing the products and comparing the quality products as well as to satisfy consumers' needs.

Keywords : Promotion, agricultural products, frozen fruit

บทนำ

ผลไม้ถือเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ร่างกายมนุษย์มีความต้องการและจำเป็นต้องได้สารอาหารจากผลไม้ในหลาย ๆ กลุ่ม เพราะถือว่าเป็นแหล่งรวมของวิตามิน แร่ธาตุ ใยอาหาร ยกตัวอย่างเช่น สตรอเบอร์รี่ แครอท ถือเป็นแหล่งรวมสารอาหารต้านอนุมูลอิสระและมีประโยชน์ต่อร่างกาย หรือแก้วมังกร เป็นผลไม้ที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ประกอบด้วยวิตามินและแร่ธาตุหลายชนิด ได้แก่ วิตามินซี ฟอสฟอรัส แคลเซียม มีกาใยสูง และแคลอรี่ต่ำ มีสารประกอบแป้งเชิงซ้อนที่คุณสมบัติช่วยดูดซึมไขมันประเภทไตรกลีเซอร์ไรด์ (สำนักเทคโนโลยีชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ, 2553 : 5)

ผลไม้แช่แข็ง เป็นการแปรรูปผลไม้อย่างหนึ่งและเป็นทางเลือกของผู้ประกอบการในการเพิ่มมูลค่า ทั้งเพิ่มช่องทางและโอกาสจำหน่าย (อาภัสสร ศิริจริยวัตร วรัญญา ภากุล และอนุสรา อาสานอก, 2558 : 847) นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างตลาดในการซื้อขายผลไม้ ในส่วนของผู้บริโภคเอง ก็สามารถเลือกซื้อผลไม้ได้หลากหลายขึ้น แต่สามารถเลือกผลไม้ที่นำเข้าจากต่างประเทศ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องการเน่าเสีย หรือไม่ได้คุณค่าทางโภชนาการ ส่วนผู้ประกอบการก็สามารถนำผลไม้ที่มีนอกเหนือฤดูกาลมาจำหน่าย อันเป็นการสร้างมูลค่าและเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายอีกด้วย

ในปัจจุบันการนำเข้าผลไม้แช่แข็งในประเทศไทยนั้น พบว่ามีผู้ประกอบการที่ประกอบกิจการในรูปแบบดังกล่าวเพิ่มขึ้นในทุกปี ส่วนภาครัฐก็ให้การส่งเสริมในเรื่องการนำเข้าผลไม้แช่แข็ง โดยจะเห็นได้จากการมีกฎหมายที่ควบคุมและส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งหลายฉบับ ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติ การส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การขออนุญาตส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า

ในกรณีที่เป็นประเด็นปัญหาและนำมาสู่การเขียนบทความในครั้งนี้คือ เนื่องด้วยปัจจุบันการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งมีการเพิ่มปริมาณขึ้น เพราะความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งในประเด็นนี้แม้ว่าภาครัฐจะให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องของนโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติพบว่ายังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง ส่งผลให้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว และไม่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งได้

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว ตลอดจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคให้สามารถเลือกซื้อสินค้าและเปรียบเทียบสินค้าที่มีคุณภาพและตอบโจทก์ความต้องการของผู้บริโภค จึงเห็นควรมีการเป็นการส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง โดยมีการปรับปรุงแนวปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง
2. เพื่อศึกษาถึงการส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

สินค้าเกษตรประเภทผลไม้ถือเป็นสินค้าหลักอย่างหนึ่งที่ผู้บริโภคภายในประเทศมีความต้องการเพิ่มขึ้นในทุกปี ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในประเทศอันดับต้น ๆ ที่มีการส่งออกสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ออกสู่ตลาดต่างประเทศ (ศุภรา เสกาจารย์, 2553 : 1) อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของการบริโภคสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ จะเห็นได้ว่า ผู้บริโภคไม่ได้มีการบริโภคสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ภายในประเทศเท่านั้น หากแต่ผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญในการบริโภคผลไม้นำเข้าจากประเทศเพิ่มขึ้น เช่น สตรอว์เบอร์รี บลูเบอร์รี่ ราสป์เบอร์รี่ เป็นต้น ซึ่งมีการนำเข้ามาจากหลากหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น

การแช่แข็งนั้น เป็นกรรมวิธีการแปรรูปอาหารเพื่อถนอมอาหารด้วยการลดอุณหภูมิของอาหาร ให้ต่ำกว่า - 18°C น้ำในอาหารจะเปลี่ยนสถานะเป็นน้ำแข็ง เป็นกรรมวิธีการถนอมอาหารที่คงความสดและรักษาคุณภาพอาหารได้ดีกว่าการถนอมอาหารด้วยวิธีอื่น และใช้ได้ดีกับอาหารแทบทุกชนิด ผลิตภัณฑ์อาหารแช่เยือกแข็งมีหลากหลายรูปแบบ เช่น ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ หรืออาหารที่ผ่านการปรุงสุก ซึ่งในปัจจุบันนี้การแช่เยือกแข็งผักและผลไม้ได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาที่จะซื้อผักและผลไม้สดแล้วมาปรุงเป็นอาหาร เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการทำงานและการเดินทาง อาหารแช่เยือกแข็งจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมากขึ้น นอกจากจะเพิ่มความสะดวกแล้ว ยังสามารถเก็บรักษาได้ยาวนาน (อาภัสสร ศิริจริยวัตร วรัญญา ภากุล และอนุสรา อาสานอก, 2558 : 847)

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

1. พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยปัจจุบันการขนส่งสินค้าผ่านแดนและการถ่ายลำในราชอาณาจักรเพื่อส่งต่อไปยังประเทศอื่นมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สมควรกำหนดมาตรการในการกำกับดูแลสินค้าที่นำผ่านให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันการใช้วิธีการนำผ่านเป็นช่องทางในการลักลอบส่งออกหรือนำเข้าสินค้า และเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในกลไกการจัดระเบียบการนำผ่านสินค้าเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของรัฐ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2. ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การขออนุญาตส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า เนื่องด้วยพระราชบัญญัติส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 มาตรา 5(2) ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมติของคณะรัฐมนตรี ออกประกาศในราชกิจจานุเบกษาในการกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตส่งออกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร และมาตรา 7 ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดส่งออกสินค้าหรือนำเข้าสินค้าดังกล่าว เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หรือผู้ซึ่งว่าการกระทรวงพาณิชย์มอบหมาย โดยที่การขออนุญาตและการอนุญาตต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นไปตามความในกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตให้ส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2555 ดังนั้น ให้ผู้ที่ประสงค์จะส่งออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า

ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ประกาศกำหนดติดต่อเพื่อขอรับใบอนุญาตส่งออกหรือใบอนุญาตนำเข้าได้ที่กรมการค้าต่างประเทศหรือหน่วยงานอื่นที่ได้รับมอบหมายก่อนนำสินค้าออกไปนอกหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร

3. กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตให้ส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2555 เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต และการอนุญาตให้ส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าตามมาตรา 5(2) ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม จึงสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในเรื่องดังกล่าวเสียใหม่ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการขออนุญาตและการอนุญาตได้อย่างเหมาะสม และรองรับการยื่นคำร้องขอรับใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

หน่วยงานที่ส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

1. กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

กรมการค้าภายใน มีหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการของกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2556 กำหนดให้กรมการค้าภายในมีภารกิจเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการค้าภายในประเทศ โดยกำกับดูแล ส่งเสริม และพัฒนาการค้าภายในประเทศให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในระบบการค้าเสรี และผู้บริโภคได้รับการพิทักษ์ประโยชน์ (กรมการค้าภายใน, 2564 : ออนไลน์)

2. กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

กรมการค้าต่างประเทศ กองมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออก ทำหน้าที่ใน (1) การศึกษา วิเคราะห์สินค้าและมาตรฐานสินค้า รวมทั้งมาตรฐานสินค้าขององค์การระหว่างประเทศ ประเทศคู่ค้า คู่แข่งขัน ตลอดจนมาตรฐานระบบเพื่อประกอบการ พิจารณาใช้มาตรการด้านมาตรฐานสินค้าในการสนับสนุนการค้า ระหว่างประเทศ (2) ประสานการจัดทำแผน ส่งเสริมการพัฒนา และรักษาผลประโยชน์ รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านมาตรฐานสินค้าส่งออกและนำเข้า (3) กำหนด เปลี่ยนแปลง และยกเลิกสินค้ามาตรฐาน มาตรฐานสินค้า หลักเกณฑ์และวิธีการจัดให้มีการตรวจสอบและการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า รวมทั้งตรวจสอบ กำกับดูแลคุณภาพสินค้า และการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า (4) ดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนและการอนุญาตให้เป็นผู้ทำการค้าซึ่งสินค้ามาตรฐานผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้า และผู้ตรวจสอบมาตรฐานสินค้า การออกใบรับรองมาตรฐานสินค้า รวมทั้งทดสอบและฝึกอบรมด้านมาตรฐานสินค้า (5) ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม และวินิจฉัยปัญหา ข้อโต้แย้ง และข้อพิพาทเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าและดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย (6) เป็นศูนย์บริการข้อมูลด้านมาตรฐานและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านมาตรฐานสินค้า (7) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้า (8) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย (กรมการค้าต่างประเทศ, 2564 : ออนไลน์)

ส่วนสรุป

1. ปัญหาการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

การนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งเข้ามาในประเทศไทยนั้น จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันมีการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งจากหลายประเทศ และโดยเฉพาะจากสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าผู้ประกอบการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งมีการนำเข้าหลายชนิด เช่น สตรอว์เบอร์รี แรสเบอร์รี เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคในประเทศได้มีความต้องการในการบริโภคสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยมีรูปแบบการบริโภคหลากหลาย เช่น นำมาปั่นผสมผสาน เพื่อให้วิตามินหลายชนิด การนำมาต้มดื่ม เพื่อให้ได้รสชาติของผลไม้ หรือการนำมาผสมอาหาร เป็นต้น

จากการศึกษาถึงปัญหาการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้พบว่า แม้ว่าในปัจจุบันความต้องการของผู้บริโภคจะมีเพิ่มมากขึ้นและมีความต้องการในผลไม้แช่แข็ง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ก็เหมือนกับสัตว์โลกโดยทั่วไป ที่มีความหิว และความต้องการแต่มนุษย์จะระงับความหิวและความต้องการนั้นด้วยการอุปโภคและบริโภคสินค้าและบริการที่มนุษย์นั้นเองเป็นผู้ผลิตขึ้น ดังนั้น เมื่อพฤติกรรมของผู้บริโภคเองที่มีความต้องการในการบริโภคสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการจึงได้มีการนำเข้าสินค้ากลุ่มดังกล่าวเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้พบว่า แม้ว่าภาครัฐจะให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องของนโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง แต่ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง ส่งผลให้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากกรณีนำสินค้าเข้ามาในประเทศ ซึ่งมีกฎหมายรองรอบหลายฉบับ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดเงื่อนไขให้นำสินค้าเกษตรประเภทผลไม้เข้ามาในประเทศได้ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า กระบวนการในการนำสินค้าเข้ามาภายในประเทศนั้น จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบหลายขั้นตอน ทำให้การนำสินค้าเข้ามาในประเทศได้ต้องใช้ระยะเวลานาน และกว่าจะถึงมือผู้บริโภค ทำให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับเรื่องค่าใช้จ่าย เพราะในช่วงระหว่างรอขั้นตอนการดำเนินการนั้น ไม่สามารถกระจายสินค้าได้

นอกจากนั้น ในเรื่องปัญหาของการนำเข้ายังพบว่า กระบวนการและมาตรฐานในการตรวจสอบสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งนั้น จะมีความล่าช้ากว่ากระบวนการตรวจสอบสินค้าเกษตรประเภทผลไม้สด เพราะทางภาครับเล็งเห็นว่า ผลไม้แช่แข็งขาดความเป็นธรรมชาติและสดใหม่ ที่สำคัญยังพบว่าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งที่มีการนำเข้ามานั้น หากเป็นสินค้าที่มีแหล่งผลิตอย่างแพร่หลายในประเทศไทย สินค้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งที่มีการนำเข้ามาจะต้องชี้แจงรายละเอียดอย่างละเอียดและชัดแจ้ง หรือในบางกรณีพบว่าไม่สามารถนำเข้ามาได้ เพราะภาครัฐไม่อนุญาต ด้วยเล็งเห็นว่าหากมีการนำเข้ามาจะทำให้เป็นการแข่งขันกับสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ภายในประเทศไทย จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดความล่าช้าในการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง หรือบางกรณีไม่สามารถนำเข้าสินค้ามาได้ ซึ่งเป็นการทำให้ผู้บริโภคขาดการเลือกสินค้าที่หลากหลายและไม่สามารถบริโภคสินค้าที่แตกต่างจากสินค้าไทย

ดังนั้น ในประเด็นนี้ จึงเห็นว่า การลดกระบวนการตรวจสอบหรือการสร้างมาตรการเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบให้มีความรวดเร็วขึ้นจะทำให้ผู้ประกอบการเองลดค่าใช้จ่าย และทำให้กระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคได้รวดเร็วขึ้น โดยไม่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในช่วงระหว่างการดำเนินการ อันถือว่าเป็นปัญหาสำคัญของผู้ประกอบการรายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มผู้ประกอบกรที่ภาครัฐให้การสนับสนุน จึงเห็นควรมีนโยบายในเรื่องดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการดังกล่าว

2. ปัญหาการส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง เช่น พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ประกาศกรมการค้าต่างประเทศ เรื่อง การขออนุญาตส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตให้ส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2555 เป็นต้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งเข้ามาในประเทศไทย นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานควบคุมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง เช่น กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ทำให้การนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบหลายขั้นตอน เพื่อให้การนำเข้ามานั้นปลอดภัยและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง

แม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายในการสนับสนุนและส่งการผู้ประกอบการรายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและส่งเสริมเรื่องการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ประกอบการพัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นในเรื่องการบริหารหรือการจัดการภายในองค์กร โดยมีหลักว่าการดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ ซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้น ๆ รวมถึงกระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

นอกจากนั้น ในส่วนของนโยบายของภาครัฐเองที่เน้นในการการลดภาษี นโยบายส่งเสริมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นการจูงใจของบุคคลให้กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการหรือความสำเร็จ ซึ่งความต้องการหรือความสำเร็จนี้หากกล่าวถึงในแง่ของการทำงาน ย่อมหมายถึงความต้องการที่จะทำงานให้ดีที่สุดและทำให้สำเร็จผลตามที่ตั้งใจไว้ เมื่อตนทำอะไรสำเร็จได้ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้ทำงานอื่นสำเร็จต่อไป หากองค์การใดที่มีพนักงานที่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำนวนมากก็จะเจริญรุ่งเรืองและเติบโตเร็ว

อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาคือ มาตรการทางกฎหมายและนโยบายของภาครัฐยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง ส่งผลให้ผู้ประกอบการลดการนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว ทำให้สินค้าขาดตลาด และต้องบริโภคสินค้าภายในประเทศ นอกจากนั้นเมื่อผู้บริโภคมีความต้องการในสินค้ามาก แต่สินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงทำให้สินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งมีราคาสูงขึ้นและไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

ดังนั้น ภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ส่งเสริมและควบคุมเกี่ยวกับมาตรการการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจสอบและสร้างกลไกในเรื่องการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งให้มีความรวดเร็ว ลดขั้นตอนการตรวจสอบที่เป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ประกอบการ และที่สำคัญควรให้การสนับสนุนและมีนโยบายส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตร

ข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งมีการเพิ่มปริมาณขึ้น เพราะความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศ แม้ว่าภาครัฐจะให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องของนโยบายและกฎหมายที่ส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง แต่ในทางปฏิบัติพบว่ายังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว และไม่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งได้ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว ตลอดจนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคให้สามารถเลือกซื้อสินค้าและเปรียบเทียบสินค้าที่มีคุณภาพและตอบโจทก์ความต้องการของผู้บริโภค จึงเห็นควรมีการปรับปรุงแก้ไขแนวปฏิบัติและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง ดังนี้

(1) เสนอให้เร่งผลักดันเกี่ยวกับการลดกระบวนการตรวจสอบและสร้างมาตรการเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบให้มีความรวดเร็วขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการในการนำเข้าสินค้าและเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการนำเข้าสินค้า ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วขึ้น

(2) เสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็งให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวควรมีหน้าที่ในการสนับสนุนและส่งเสริมการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้แช่แข็ง การให้ความช่วยเหลือและแนะนำทั้งในเรื่องการนำเข้า การวางแผนขนส่ง การกระจายสินค้า หรืออื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ ให้แก่ผู้ประกอบการ เกษตรกร ผู้บริโภค ตลอดจนบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการเรื่องนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากบริษัท เดอะบิ๊กพีเทรดดิ้ง จำกัด ด้วยดีตลอดมา จึงขอขอบคุณบริษัท เดอะบิ๊กพีเทรดดิ้ง จำกัด ที่ได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีในทุกๆ ด้าน จนบทความวิชาการนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้อย่างรวดเร็ว ปราศจากอุปสรรคใด ๆ

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

กรมการค้าต่างประเทศ. (2564). ***กองมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออก***. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก https://www.dft.go.th/ th-th/dft-about-mission [วันที่ 5 มีนาคม 2564]

กรมการค้าภายใน. (2564). ***ภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบ***. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก https://www.dit.go.th/Content.aspx?m=86 [วันที่ 5 มีนาคม 2564]

อาภัสสร ศิริจริยวัตร วรัญญา ภากุล และอนุสรา อาสานอก. (2558). ***ผลของการแช่เยือกแข็งต่อคุณภาพของเนื้อมะม่วงสุก***. แก่นเกษตร 43 ฉบับพิเศษ 1.

สำนักเทคโนโลยีชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ. (2553). ***ผลงานวิจัยของ วศ. : เทคโนโลยีอาหาร เพื่อการผลิตในอุตสาหกรรม ชุมชน และ SMEs***. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การค้าของ สกสค.

ศุภรา เสกาจารย์. (2553). ***โอกาสการขยายตลาดส่งออกผลไม้ไทย***. ศูนย์ส่งเสริมการส่งออกในภูมิภาค จังหวัดเชียงใหม่ กรมการส่งเสริมการส่งออก จังหวัดเชียงใหม่.

Stephen P Osborne, Zoe Radnor and Greta Nasi. (2011). ***A New Theory for Public Service Management? Toward a (Public) Service-Dominant Approach***. American Review of Public Administration 43(2).

ประวัติผู้เขียน

ดร.ภูวกฤษ รุ่งทิวากรกิจ

ตำแหน่ง Managing Director (MD) ของ บริษัท เดอะบิ๊กพีเทรดดิ้ง จำกัด (The Big P Trading Co., Ltd)

เลขที่ 95 หมู่1 ต.หนองนกไข่ อ.กระทุ่มแบน สมุทรสาคร 74110

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่าย เกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี

Factors Influencing the Business Success of Manufacturers and Distributors of Organic Agriculture in Prachinburi Province

ผู้วิจัย วัชรินทร์ อุ่นใจ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็น ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ดับความคิดความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.20) โดยด้านการยอมรับความเสี่ยง ($\overline{X}$ = 4.56) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านความคิดเชิงนวัตกรรม ($\overline{X}$ = 4.26) ด้านความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ ($\overline{X}$ = 4.24) ด้านการบริหารจัดการ ($\overline{X}$ = 4.21) ด้านความต้องการความสำเร็จ ($\overline{X}$ = 4.03) และด้านความมั่นใจในตนเอง ($\overline{X}$ = 4.01) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (β = 0.174) รองลงมาด้านความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ (β = 0.164) ด้านการบริหารจัดการ (β = 0.146) ด้านความต้องการความสำเร็จ (β = 0.141) ด้านการยอมรับความเสี่ยง (β = 0.129) และด้านความมั่นใจในตนเอง (β = 0.125) ตามลำดับ สมการมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 68.00 และสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Z= 0.174X_1^{**}+0.164X_2^{**}+0.146X_3^{**}+0.141X_4^{**}+0.129X_5^{**}+0.125X_6^{**}$$

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินธุรกิจ โดยผู้ประกอบการธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษควรจะมีความมั่นใจในตนเอง เปิดรับนวัตกรรมใหม่ๆ และนำนวัตกรรมเข้ามาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจ อาทิเช่น 1) ด้านศักยภาพการแข่งขัน 2)ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม 3)ด้านความสามารถในการจัดการนวัตกรรม 4)ด้านผลิตภัณฑ์ 5) ด้านกระบวนการ 6) ด้านการตลาด และ7) ด้านการบริการ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาดในการดำเนินธุรกิจ นำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจต่อไป

คำสำคัญ : ความสำเร็จการดำเนินธุรกิจ, ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษ.

Abstract

The objectives were: 1) to survey the business success of manufacturers and distributors of organic agriculture in Prachinburi province: 2) to study factors influencing the business success of manufacturer and distributor of organic agriculture in Prachinburi province: and 3) to suggest the business operation of manufacturer and distributor of organic agriculture in Prachinburi province. The sample consisted of 400 manufacturers and distributors of organic agriculture in Prachinburi province by probability sampling.The questionnaire was used as a tool for data collection. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis to test the hypothesis. **The results indicated as follow:**

1. The level of opinion of the business success of manufacturers and distributors of organic agriculture in Prachinburi province was overall at a high level ($\overline{X}$=4.20): acceptance of risk (= 4.56) had the highest ($\overline{X}$ = 4.56); followed by innovative thinking ($\overline{X}$ = 4.26); knowledge, ability, curiosity ($\overline{X}$ = 4.24); management ($\overline{X}$ = 4.21); the need for success ($\overline{X}$ = 4.03); and self-confidence ($\overline{X}$ = 4.01); respectively.

2. Factors influencing the business success of manufacturers and distributors of organic agriculture in Prachinburi province included innovative thinking (β = 0.174); followed by knowledge, ability, curiosity (β = 0.164); management (β = 0.146); the need for success (β = 0.141); acceptance of risk (β = 0.129); and self-confidence (β = 0.125); respectively. The equation had a predictive power of 68.00 percent and can be written as the following.

$Z= 0.174X_1{**}+0.164X_2{**}+0.146X_3{**}+0.141X_4{**}+0.129X_5{**}+0.125X_6{**}$

3. Suggestions: entrepreneurs who manufacture and distribute organic agriculture should have confidence in themselves, be open to new innovations and adopt innovations to benefit their business operations. For example: 1) competitiveness, 2) value-added creation, 3) innovation management ability, 4) product, 5) process, 6) marketing, and 7) service; in order to meet the market demand in the business operation leading to the competitive advantage of the business further.

Keywords : the business success, manufacturers and distributors of organic agriculture.

บทนำ

สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการขยายตัว จึงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยทั้งภาครัฐบาลและเอกชน จึงทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับโครงสร้างใหม่เพื่อความอยู่รอดและการบริหารงานภายใต้การแข่งขันจัดการ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของแต่ละองค์กรเพื่อให้ก่อประโยชน์มากที่สุด (ธนพล ก่อฐานะ, 2561)

จังหวัดปราจีนบุรีมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 217,106 ล้านบาท จัดอยู่ในลำดับที่ 6 ของประเทศ รองจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 1.7 ของ GDP และคิดเป็น ร้อยละ 17.3 ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง โดยในปี พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2557 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.7 เป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของสาขาการผลิตนอกภาคการเกษตร (อุตสาหกรรม โรงแรม และภัตตาคาร การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม และบริการด้านอสังหาริมทรัพย์) เป็นหลักโดยโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดปราจีนบุรี มีลักษณะผสมผสานระหว่างภาคเกษตร - อุตสาหกรรม และการค้าปลีกค้าส่ง โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรมซึ่งมีสัดส่วนเฉลี่ย 5 ปี สูงถึง ร้อยละ 75.53 การค้าฯมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 10.15 ภาคเกษตรมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 3.58 และอื่นๆ เฉลี่ยร้อยละ 10.74 (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด, 2561) ดังนั้นบทบาท

สำคัญมากขึ้นในระดับธุรกิจภาคประชาชนที่นำไปสู่การกระจายรายได้ที่ดีขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจและสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างยังยืนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 12 ปี พ.ศ. 2560-2564 ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อยางยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560). จังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ทำการเกษตร 1,124,836 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.79 ของพื้นที่ทั้งหมดโดยมีผลิตผลทางการเกษตรของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของปราจีนบุรี ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ไผ่ตง อ้อยโรงงาน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สำหรับผลไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ทุเรียน เงาะ และกระท้อน จากกระบวนการผลิตของภาคเกษตรกรรมส่งผลต่อสถานการณ์ปัญหาด้านการจัดการธุรกิจทางการเกษตรดังนี้ (ภัทราภรณ์ ภัทรรังสฤษฏิ์, 2562) 1) ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศทำให้คนมีรายได้มากขึ้น ผู้บริโภคจึงต้องการบริโภคสินค้าเกษตรที่ปลอดสารพิษที่มีคุณภาพดีมีคุณค่าทางโภชนาการต่อร่างกายเพิ่มขึ้น 2) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีตลอดจนสภาพภูมิศาสตรและสภาพภูมิอากาศทำให้เกษตรกรมีความเชี่ยวชาญในการปลูกผักสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ลดต้นทุนการผลิตและเร่งผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีปริมาณมากไปพร้อมกับการสร้างผลกำไรสูงสุดจึงมีการละเลยคุณภาพและคุณค่าของผักโดยหันมาผลิตผักที่ใชสารเคมีใช้ฮอรโมนเร่งการผลิตทดแทน 3) การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว จึงมีจุดมุ่งหมายประการสำคัญ คือการเร่งเพิ่มผลผลิตอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภค 4) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นมลภาวะส่งผลกระทบเกิดโรคภัยไข้เจ็บและโรคระบาดต่างๆ คนไทยจึงรู้จักรักษาชีวิตและเปลี่ยนวิถีการบริโภคมาบริโภคอาหารไร้สารพิษหรือปลอดสารพิษมากขึ้น และ 5) การส่งเสริมและการโฆษณาประชาสัมพันธ์และรณรงค์ส่งเสริมโครงการกิจกรรมต่างๆ (จารุพร ขันธนันท์ และวสุธิดา นุริตมนต์, 2562)

ความท้าทายความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรีจึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องมีวิธีการปรับตัวด้านการบริหาร การจัดการ การตลาด เพื่อรักษากิจการให้อยู่รอดของผู้ประกอบการที่ดีที่ประสบความสำเร็จประกอบด้วย 7 ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ 1) ความต้องการความสำเร็จ 2) การยอมรับความเสี่ยง 3) ความมั่นใจในตนเอง 4) ความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ 5) ความอดทน 6) เงินลงทุน และ 7) ความคิดเชิงนวัตกรรม (Amran Awang, Abdul Rashid Said Asghar, & Khairul Anwar Subari, 2010)

ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี” โดยจะเป็นแนวทางอย่างไรจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจพร้อมทั้งความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษที่จำเป็นต้องปรับตัวปรับปรุง และพัฒนากรอบแนวคิดวิสัยทัศน์พันธกิจ ค่านิยม ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและสร้างความมั่นคงทางธุรกิจอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. สำรวจความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี
2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาเป็นไปได้ภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ การสร้างกรอบการจึงเลือกเฉพาะปัจจัยสำคัญ (Critical Success Factors) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถเขียนเป็นระบบได้ดังต่อไปนี้

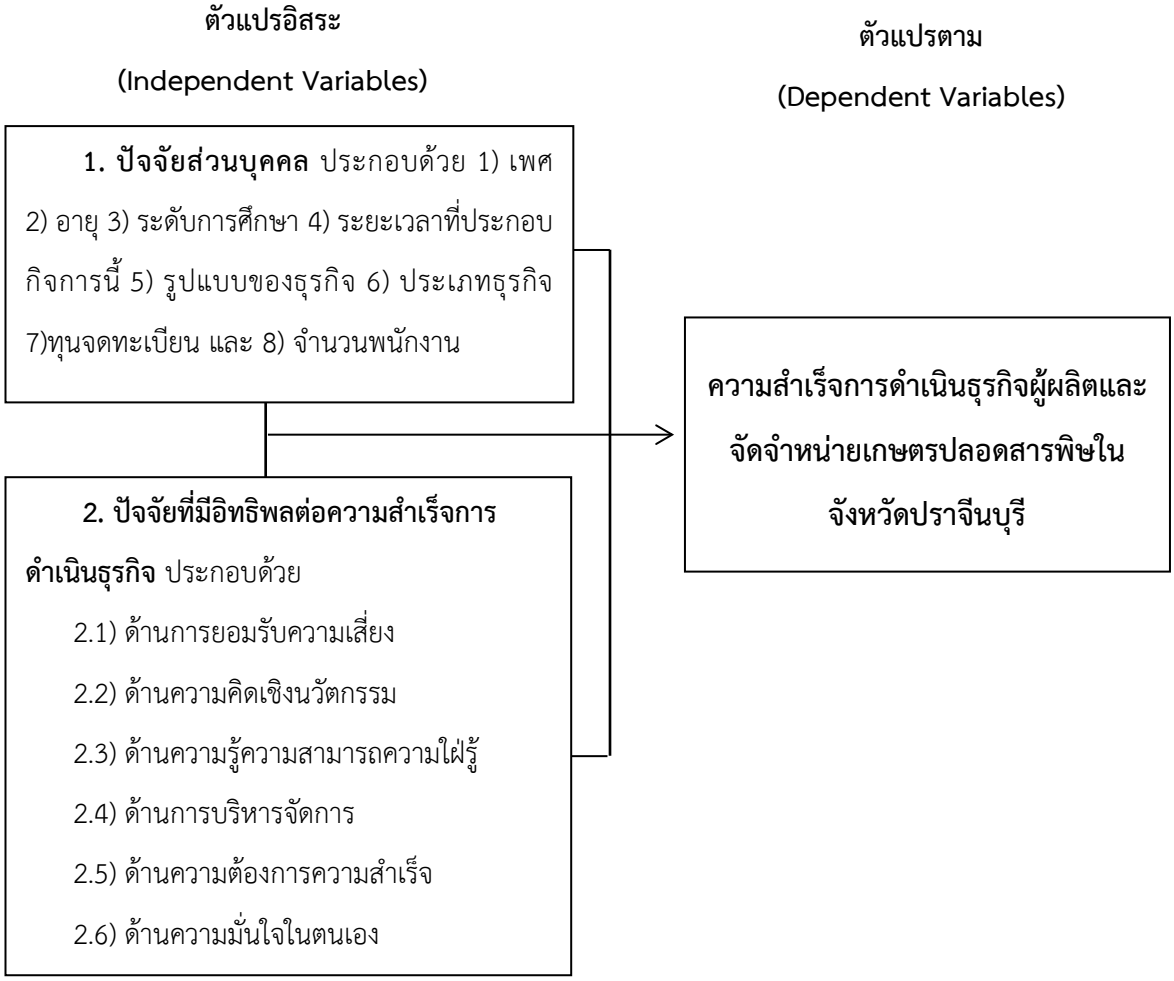

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วย ด้านการยอมรับความเสี่ยง ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม ด้านความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านความต้องการความสำเร็จ และด้านความมั่นใจในตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี

วิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของ (Krejcie and Morgan, 1970) ยอมรับความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 7 ตอนโดยส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ส่วนที่ 2-4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับตัวแปรแฝงต่างๆ เป็นมาตรวัดแบบประมาณค่าตามแนวทางของลิเคิร์ท (Likert Scale) 5 ระดับซึ่งเป็นการวัดระดับความคิดเห็นโดยมีข้อดีกว่าวิธีการอื่นๆ เนื่องจากมีความง่ายในการใช้ นิยมใช้อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะพิจารณาจากด้านผู้วิจัยหรือผู้ตอบก็ตามโดยหากต้องการแบบวัดเจตคติที่มีค่าความน่าเชื่อถือ สอดคล้องภายในตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปและมีค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดต่ำสุด ควรใช้แบบวัดของลิเคิร์ทที่มี 5 มาตรา (มณฐิณี ประเสริฐลาภ, 2558) สำหรับผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญในด้านที่ เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้จำนวน 5 ท่าน พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีตั้งแต่ 60% ขึ้นไป หรือมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งตามเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าที่คำนวณได้จะต้องมากกว่า 0.50 (IOC>0.50) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545) แล้วนำมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ โดยผู้วิจัยทำการวัดความเชื่อมั่นด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยคัดเลือกข้อคาถามที่มีค่า α ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่นสูง (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชานิประศาสน์, 2545)

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจถึงวัตถุประสงค์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวน 400 ฉบับแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สมมติฐานเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรในปัจจัยต่างๆ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่กำหนดไว้ตามลำดับ

ผล/สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 400 คนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 30- 40 ปี จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่ประกอบกิจการนี้ 5 - 10 ปี จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 ส่วนใหญ่มีรูปแบบของเจ้าของคนเดียวจำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ

63.00 ส่วนใหญ่มีประเภทธุรกิจขนาดกลาง 184 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่มีเงินทุนในการประกอบธุรกิจน้อยกว่า 5,000,000 บาท จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 และส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงาน ไม่เกิน 20 คน จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 ตามลำดับ

2. ผลการสำรวจความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี โดยสรุปว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการยอมรับความเสี่ยง ($\overline{X}$ = 4.56) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาด้านความคิดเชิงนวัตกรรม ($\overline{X}$ = 4.26) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ ($\overline{X}$ = 4.24) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการบริหารจัดการ ($\overline{X}$ = 4.21) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านความต้องการความสำเร็จ ($\overline{X}$ = 4.03) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และน้อยที่สุดคือด้านความมั่นใจในตนเอง ($\overline{X}$ = 4.01) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคุณปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี โดยนำเสนอได้ตามตารางที่ 1. ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคุณ

ตัวแปรพยากรณ์	ความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี						
	B	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (constant)	0.698	0.327	-	2.136	0.034	-	-
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจ							
ความต้องการความสำเร็จ	0.076	0.033	0.141	2.273	0.024*	0.661	1.505
การยอมรับความเสี่ยง	0.089	0.042	0.129	2.095	0.238	0.552	1.826
ความมั่นใจในตนเอง	0.078	0.039	0.125	2.022	0.145	0.923	1.264
ความรู้ความสามารถความใฝ่รู้	0.133	0.061	0.164	2.163	0.132	0.615	1.628
การบริหารจัดการ	0.104	0.052	0.146	2.018	0.017*	0.725	1.586
ความคิดเชิงนวัตกรรม	0.399	0.070	0.174	4.889	0.000*	0.691	1.632
R = 0.81, R^2=0.68 $R^2_{Adjusted}$=0.73, Sr^2=0.35, F=43.49, p<0.001							

** P<0.01, *P<0.05

จากตารางที่ 1. ผลการการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคุณปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความต้องการความสำเร็จ (Sig = .024) ด้านการยอมรับความเสี่ยง (Sig = .238) ด้านความมั่นใจในตนเอง (Sig = .145) ด้านความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ (Sig = .132) ด้านการบริหารจัดการ (Sig = .017) และด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (Sig = .000) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาน้ำหนักของผลกระทบของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ด้านความคิดเชิงนวัตกรรม (β = 0.174) ส่งผลต่อความความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาด้านความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ (β = 0.164) ด้านการบริหารจัดการ (β = 0.146) ด้านความต้องการความสำเร็จ (β = 0.141) ด้านการยอมรับความเสี่ยง (β = 0.129) ด้านความมั่นใจในตนเอง (β = 0.125)

นอกจากนี้พบว่าค่า Multiple R=0.81 สัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2 = 0.810) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ด้านความต้องการความสำเร็จ ด้านการยอมรับความเสี่ยง ด้านความมั่นใจในตนเอง ด้านความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านความคิดเชิงนวัตกรรม คิดเป็นร้อยละ 68.00 ที่เหลืออีกร้อยละ 32.00 เป็นผลเนื่องมาจากตัวแปรอื่น

จากการตรวจสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งค่า VIF ที่มีค่าเกิน 5.0 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระมีค่าตั้งแต่ 1.264 – 3.46 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 5.0 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ (Zikmund, Babin, Carr, & Griffin, 2013 : 590)

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี โดยสรุปผลจาการทดสอบค่าสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความต้องการความสำเร็จ ด้านการยอมรับความเสี่ยง ด้านความมั่นใจในตนเอง ด้านความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านความคิดเชิงนวัตกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพมุ่งเน้นการปรับปรุงหรือดัดแปลงกระบวนการทำงานให้มีความทันสมัยและง่ายต่อการปฏิบัติรวมถึงยังให้ความสำคัญกับการแสวงหาแนวทางใหม่ๆ มาเพิ่มมูลค่าของสินค้าและยังสามารถใช้นวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้ในการเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Ogawa (1994) ที่กล่าวว่า การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะช่วยให้คุณเป็นองค์กรที่มีความโดดเด่น และมีความแตกต่างอัน เป็นเอกลักษณ์ของคุณ Frese at al. (2000); ฝนทิพย์ ฆารไสว; ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ (2555); Krauss et al. (2005); วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558) ที่ทำการวิจัยแล้วพบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความคิดเชิงนวัตกรรมมีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามลำดับ

ความสำเร็จของธุรกิจจากศักยภาพการแข่งขันมีความสำคัญและมีผลต่อความสามารถจัดการ คือการดำเนินการในองค์การทุกกระบวนการเพื่อมุ่งให้ได้มาซึ่งผลกำไรมากที่สุด โดยสามารถผลิตสินค้าหรือบริการที่มุ่งสนองต่อ ความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด ซึ่งผู้ที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี

เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ เนื่องด้วยผู้ประกอบการมีเป้า หมายในการทำงานอย่างชัดเจน และผู้ประกอบการดูแลรายรับ-รายจ่ายในธุรกิจอยู่สม่ำเสมอ โดยผู้ประกอบการมี การอัพเดทข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจของของตนอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการติดต่อสื่อสารและดูแลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนในการทำงานก่อนอยู่สม่ำเสมอซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Zimmerer & Scarborough (1996); Frese at al. (2000) ได้กล่าวว่า ลักษณะของผู้ประกอบ การที่ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะ ความต้องการความสำเร็จ พยายามค้นหาหนทางที่นำไปสู่ความสำเร็จซึ่งต้องเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจที่จะทำงานนั้นๆ ให้ดีกว่าเดิมเพื่อให้ประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Santos & Brito (2012) และ Huang, (2012) ที่ว่าผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสามารถวัดผลได้อย่างองค์รวมทั้ง 2 ด้าน ได้แก่การ วัดผลทางด้าน เศรษฐกิจที่มีตัววัดเช่น อัตราส่วนทางการเงิน ความสามารถในการสร้างกำไร การเติบโตของส่วนแบ่งทางการตลาด และการวัดผลทางด้านการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร ได้แก่ ความพึงพอใจของลูกค้า ความพึงพอใจของพนักงาน ผลประกอบการด้านสังคม และผลประกอบการด้านสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีรัตน์ ชดช้อย (2560) ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า เมื่อผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น และความไว้วางใจในการซื้อสินค้าทางเว็บไซต์ก็จะส่งผลต่อความพึงพอใจ ของผู้บริโภคจนเกิดพฤติกรรมการตั้งใจซื้อสินค้าทางเว็บไซต์ พร้อมทั้ง การศึกษาของ Chiara Verbano, Karen Venturini. (2013). พบว่า การดูแลลูกค้าเป็นคุณค่าการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า ที่มีความ พึงพอใจมีแนวโน้มที่จะรับรู้คุณค่าโดยการซื้อซ้ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จ การบริหารจัดการ และการสร้างนวัตกรรม ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในจังหวัดปราจีนบุรี ควรจะมีความมั่นใจในตนเอง เปิดรับนวัตกรรมใหม่ๆ และนำนวัตกรรม เข้ามาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจ พร้อมทั้งผู้ประกอบการจะต้องมีแหล่งเงินทุน มีเป้าหมายในการทำธุรกิจที่ชัดเจน อีกทั้งผู้ประกอบการจะต้องดำเนินธุรกิจด้วยการสร้างนวัตกรรมใหม่ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาดเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันอย่างรวดเร็ว

1.2) จากผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จการดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษ โดยจะต้องมีการสร้างกลยุทธ์ของผู้ประกอบการ ได้แก่ กลยุทธ์สร้างความแตกต่าง กลยุทธ์ต้นทุนต่ำ และกลยุทธ์สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ ดังนั้นสามารถนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางให้เกิดความรู้และความเข้าใจไปใช้แก้ไขปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในธุรกิจได้ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินธุรกิจให้เป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งนี้ก็เพื่อลดปัญหาการเลิกกิจการลงได้

1.3) จากผลการวิจัยโดยมุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการมีความรู้ความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้ประสบการณ์ข้อมูลต่างๆ ทางธุรกิจ และความรู้มาประมวลผลในการตัดสินใจของผู้ประกอบการ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ พร้อมทั้งต้องให้ความสำคัญต่อทิศทางการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น ผู้ประกอบการสามารถวางแผนที่จะขยายธุรกิจให้มีสินค้าและบริการที่ครอบคลุมครบวงจร และ สามารถวางแผนระยะยาวในการ

ดำเนินธุรกิจเพื่อทำให้ธุรกิจเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในอนาคต รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนโดยสามารถทำแผนขึ้นมาใหม่ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อหาข้อเปรียบเทียบผลการศึกษาในอนาคตของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีประสิทธิภาพในการทำนายประสิทธิผลองค์การ เพื่อที่จะได้กำหนดตัวแปรใหม่ ๆ มาใช้ในการทำวิจัยอยู่เสมอเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์การต่อไป

2.2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อยอดในงานวิจัยครั้งนี้ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ดำเนินธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ หรือภูมิภาคเพื่อให้ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำเอาไปใช้อ้างอิงได้ครอบคลุมทั่วประเทศ

2.3) งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้พื้นที่การศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรีเท่านั้น ดังนั้นในงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความสำเร็จของธุรกิจกว้างขึ้น โดยไม่ใช่แค่ธุรกิจผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรปลอดสารพิษ ซึ่งต้องมีการกระจายออกไปยังจังหวัดอื่นและภูมิภาคอื่นๆ หรือใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่สูงขึ้น พร้อมทั้งควรเพิ่มเติมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่นอกจากปัจจัยที่งานวิจัยฉบับนี้ได้แสดงไว้เพื่อให้เกิดการนำไป และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จารุพร ขันธนันท์ และวสุธิดา นุริตมนต์.(2562). คุณลักษณะของผู้ประกอบการและกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: กรณีศึกษาลูกค้าของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์,* 33(108), 132-144.

ธนพล ก่อฐานะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยงกับผลการดำเนินงานแบบสมดุลของวิสาหกจิขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม*, 14(3), 106-115.

ภัทราภรณ์ ภัทรรังสฤษฎิ์. (2562). ผลกระทบของ DIGITAL DISRUPTION ต่อการเกษตรของประเทศไทย. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*,18(2), 1-5.

ฝนทิพย์ ฆารไสว และณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ. (2555). รายงานวิจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของไทย. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

มณฐิณี ประเสริฐลาภ. (2558). การเปรียบเทียบความน่าเชื่อถือของผลการวัดแบบวัดเจตคติของลิเคอร์ท. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, 7(2), 249-258.

ศิริ ชัย กาณจนวาสี. (2550). ทฤษฎีการประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). ทฤษฎีการประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพงศ์ พฤทธิพันธุ์. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ฮาซันพริ้นติ้ง.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชานิประศาสน์. (2545). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ:พิมพ์ดีการพิมพ์.

สุรีรัตน์ ชดช้อย. (2560). อิทธิพลการกำกับของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีต่อความภักดีของลูกค้า อย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ. (ปริญญาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด. (2561). การเชื่อมโยงและบูรณาการยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่. กรุงเทพฯ; สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564). สืบค้น 8 สิงหาคม 2563, จาก http://www.nesdb.go.th

Amran Awang, Abdul Rashid Said Asghar, & Khairul Anwar Subari. (2010). Study of Distinctive Capabilities and Entrepreneurial Orientation on Return on Sales among Small and Medium Agro-Based Enterprises (SMAEs) in Malaysia. International Business Research. 2:34-48.

Chiara Verbano, Karen Venturini. (2013). "Managing Risks in SMEs: A Literature Review and Research Agenda." J. Technol.

Frese, M., Stefanie I Krauss., Christian Friedrich., & Jens M Unger. (2000). "Entrepreneurial orientation: A psychological model of success among southern African small business owners", *European journal of work and organizational psychology*. 14(3): 315-344; March.

Huang, Par Alin. (2012). The effect of human resource practices on firm performance in Chinese Smes : an empirical study in service sector. (Degree of Philosophy, UNIVERSITE DU QUEBEC).

Krauss, Stefanie I., Frese, Michael., Friedrich, Christian & Unger, Jens M. (2005). "Entrepreneurial orientation : A psychological model of success among southern African small business owners", *in European journal of work and organizational psychology*, 14(3), 315-344.

Kasai, Praweena. (2018). Factors Leading to Work Passion for Innovative Work Behavior: Case Study of Small Hotel Business in Thailand Praweena Kasai and Wasita Boonsathorn. *Dusit Thani College Journal.* 12(1), 655-667.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

Owens, R.G. (1995). Organizational Behavior in Education. (5 th ed). Boston : Allyn and Bacon.

Santos, J. B., & Brito, L. A. L. (2012). Toward a subjective measurement model for firm performance. Brazilian Administration Review, 9(6), 95-117.

Zimmerer & Scarborough. (1996). Entrepreneurship and New Venture Formation Thomas W. Zimmerer, East Tennessee State University Norman M. Scarborough, Presbyterian College.

การออกแบบตราสินค้าของกลุ่มผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

Brand Design of Elderly Group, Thung Kwao Subdistrict Administrative Organization Mueang Pan district, Lampang Province.

ผู้วิจัย วีระพันธ์ แก้วรัตน์
อาภาพร ยกโต
เถลิงศักดิ์ สุทธิเขต
คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุและพัฒนาการ การออกแบบตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดทำเวทีชุมชน การสัมภาษณ์ประกอบด้วย ประธานและสมาชิกกลุ่ม การสนทนากลุ่มย่อย ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 14 ราย เพื่อรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่ม ประเด็นความต้องการการสร้างตราสินค้า ข้อมูลผลิตภัณฑ์ และสังเคราะห์เพื่อการออกแบบตราสินค้า การออกแบบสื่ออัตลักษณ์ ตราสินค้าที่ได้ถูกทดลองใช้งานเพื่อตรวจสอบคุณภาพ มีการปรับปรุงพัฒนาและการจัดสนทนากลุ่ม โดยผลการออกแบบตราสินค้าผลิตภัณฑ์มีการพัฒนาข้อมูลการออกแบบขึ้นจากเอกลักษณ์หรือจุดแข็งของผลิตภัณฑ์ คือตราสินค้าได้แนวคิดมาจากทุ่งนาตามชื่อแรกของชุมชนที่มีโครงสร้างเป็นลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมซ้อนกันเป็นชั้นๆ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในภาคเหนือเป็นภูเขาที่มีความลาดชันชุมชนจึงนิยมปลูกข้าวเป็นนาขั้นบันไดซึ่ง “นาขั้นบันได” เป็นภูมิปัญญาของการทำนาบนภูเขาเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูก และยังเป็นการรักษาหน้าดินไม่ให้ถูกกัดเซาะหรือชะล้างไป จึงได้นำเอาลักษณะที่เป็นจุดเด่นนี้มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างตราสินค้าภายใต้แบรนด์ SIN (ซิ่น) ใช้รูปแบบตัวอักษร(Font)ที่มีชื่อว่า Leelawadee UI ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปแบบอักษรเน้นบุคลิกเรียบง่ายแบบฉบับพื้นบ้านเพื่อสร้างชุดความหมายให้ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ รูปแบบของตราสินค้าโดยรวมได้มีการคำนึงถึงกระบวนการผลิตสื่อแบบง่ายๆ โดยทำต้นแบบแม่พิมพ์ตรายาง ผู้ผลิตสินค้านำไปใช้งานได้ด้วยตนเอง พิมพ์ซ้ำในปริมาณที่จำกัดแบบไม่ต้องพึ่งการพิมพ์ระบบอุสาหกรรม รวมถึงตราสินค้าสามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์ ทั้งพิมพ์บนกระดาษ ปักบนผ้า หรือพิมพ์บนผ้า สีที่กำหนดให้เป็นสีของตราสินค้าได้แก่ สีเขียวเข้ม ได้มาจากสัญลักษณ์ของป่าเขา และสีอัตลักษณ์ขั้นที่สอง คือ สีเขียวอ่อนมาจากนาข้าวในทุ่งนา ที่สะท้อนสภาพกายภาพของชุมชน เป็นต้น

หลังจากกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าวได้นำตราสินค้าที่ออกแบบไปใช้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอแล้ว ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์มีเอกลักษณ์เฉพาะมีความน่าจดจำ สร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาด มีโอกาสทางการขายและการจัดแสดงผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในงานสำคัญๆ มากขึ้น อีกทั้งกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าวยังมีการขยายขอบเขตการใช้งานตราสินค้า ไปยังผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของกลุ่มอีกด้วย

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ , ตราสินค้า, การออกแบบอัตลักษณ์, ทัศนศิลป์อัตลักษณ์

Abstract

The purpose of this research is to study product information of the elderly group and develop brand design for products of Elderly Group, Thung Kwao Subdistrict Administrative Organization Mueang Pan district, Lampang Province. The results of qualitative research using tools for collecting data by creating community. The interview consisted of chairman and group member, subgroup discussion, observing , interviewees were 14 group members to collect data requirements for branding issues product information and synthetic for brand design Identity media design Trialed brands to verify quality. There is an improvement and organizing group discussion. As a result of product brand designs, the design information is developed based on the identity or strength of the product.The concept of the brand was derived from the rice fields as the first name of the community with a rectangular structure overlapping layers. Because in most areas of the northern region are hills with slopes, the community is popular to grow rice as a rice field. "Rice terraces" It is the wisdom of rice fields on the mountains to increase the area for cultivation. And also to keep the topsoil from being eroded or washed away. Therefore, this distinctive feature has been taken as inspiration for branding under the SIN brand. Use the font style named Leelawadee UI , which is characterized as a font style, emphasizing the simple personality of the folklore To create a meaning sets of product images are easily accessible, uncomplicated. In addition, the overall brand model incorporates a simple media production process. by making a prototype of a rubber stamp mold the product manufacturer can use it by themselves. reprinted in limited quantities without industrial printing. Including brands that can be used for a variety of purposes. Either printed on paper, embroidered on cloth or printed on fabric. The color designated as the brand color is dark green, derived from the symbol of the forest and second stage identity color is the light green from rice fields in the fields that reflect the physical condition of the community etc.

After Ban Thungkwao Weaving Group had applied the brand designed to the woven products. Creating a desirable image that is unique and memorable added value to the market, more opportunities for group sales and product showcase at important events. In addition, Ban Thungkwao Weaving Group has also expanded the scope of the brand usage to other products of the group as well

Key Words : Textile products, Branding, Identity design , Visual arts

บทนำ

ตราสินค้าสามารถยกระดับผลิตภัณฑ์ธรรมดาของชุมชนให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ ช่วยยกมาตรฐานด้านภาพลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือด้านคุณภาพในสายตาของผู้บริโภค และยังทำให้ผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นมีโอกาสทางการตลาดมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตและท้องถิ่นมากขึ้น ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทำให้เกิดการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการส่งเสริมเงินทุน การจัดการองค์ความรู้ ช่องทางการขายหรือการตลาด แต่มีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวนมากยังขาดการพัฒนาด้านอัตลักษณ์ของสินค้า กล่าวคือขาดการออกแบบตราสินค้าและรูปลักษณ์ภายนอกที่ดีเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อผู้บริโภค เพราะรูปลักษณ์ภายนอกผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น จดจำได้ง่าย สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือว่าเป็นการยกระดับการออกแบบตราสิค้าและบรรจุภัณฑ์ของประจำท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค นำมาซึ่งรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการพัฒนาชนบทในระดับรากหญ้าอย่างยั่งยืนต่อไป

ด้วยปัญหาข้างต้น การออกแบบรูปลักษณ์ภายนอกหรือกระบวนออกแบบอัตลักษณ์ (identity design) มักจะเป็นแนวทางที่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ใช้เป็นวิธีการสำคัญในการพาสินค้าของตนเข้าสู่ตลาด ซึ่งการตลาดยุคใหม่เชื่อว่าความสำเร็จของสินค้าไม่สามารถพึ่งพาคุณภาพของสินค้าหรือกลไกราคาเพียงอย่างเดียว (ชัยรัตน์ อัศวางกูร. 2548: 9) การสร้างตราสินค้าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชื่อและภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ (unique) สำหรับผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการออกแบบให้ทุกรูปแบบการสื่อสารมีความสอดคล้องกัน (consistent theme) การสร้างแบรนด์มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความหมายและความแตกต่างในตลาดที่สามารถดึงดูดการรับรู้และรักษาลูกค้าให้มีความภักดีต่อสินค้านั้นๆ (branding. 2015: Online) ซึ่งองค์ประกอบที่ทำให้เกิดอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ตราสินค้า (logo) สี (color) ภาพ (imagery) ตัวอักษร (typography) และการสื่อสารเรื่องราวผลิตภัณฑ์ (brand story) (Budelmann, K., Kim, Y., & Wozniak, C. 2013) องค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวต้องได้รับการวางกลยุทธ์ออกแบบและสื่อสารอย่างมีศิลปะ จากหลักการเชิงนิยามดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ให้ประสบผลสำเร็จต้องใช้องค์ความรู้ เงินทุนและทรัพยากรบุคคลในวิชาชีพด้านการออกแบบ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาการสร้างตราสินค้าแต่ผู้ผลิตก็มักจะมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ และเพื่อแก้ปัญหานี้ รูปแบบของการสร้างตราสินค้าควรเป็นการออกแบบที่คำนึงถึงความสำคัญต่อเรื่องการใช้งบประมาณที่ไม่สูงมากนัก แต่ให้ผลลัพธ์ของภาพลักษณ์ที่ดีมีการแบ่งขั้นตอนในกระบวนการสร้างตราสินค้านั้นให้เจ้าของผลิตภัณฑ์สามารถมีส่วนร่วมในการสื่อสารอัตลักษณ์สินค้าได้ด้วยตนเอง

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตกันมายาวนานโดยมีชิ้นงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนให้คงสืบต่อไป โดยผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยมือทั้งหมด ใช้วัตถุดิบและแรงงานในชุมชน คุณลักษณะพิเศษของผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นงานฝีมือประณีตนำเสนอเรื่องราวของแต่ละชิ้นงานอิงตามวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ของคนในชุมชน ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและแรงงานชุมชน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้แก่ ประเภทเครื่องจักสาน ผ้าทอ ยางยืดออกกำลังกาย อาหารแปรรูป เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวพบปัญหาด้านการออกแบบ อัตลักษณ์หรือตราของสินค้าและรูปลักษณ์ภายนอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ เช่น องค์ประกอบของภาพลักษณ์ : ตราสัญลักษณ์ (logo) มูลฐานการออกแบบต่างๆ (visual elements) ดังนั้น ด้วยปัจจัยพื้นฐานทางการตลาดที่ผลิตภัณฑ์ต้องได้รับการออกแบบอัตลักษณ์ บทความนี้จึงเป็นการนำเสนอการบริหารส่วนกระบวนการและผลงานการออกแบบอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ โดยผลการออกแบบและพัฒนาจากกลุ่มผู้สูงอายุองค์การตำบลทุ่งกว๋าวทำให้ได้ชุดความรู้เรื่องรูปแบบการออกแบบอัตลักษณ์สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นอื่นๆ ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุและพัฒนาการออกแบบตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

รูปแบบการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

การออกแบบตราสินค้าและพัฒนาการออกแบบตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เป็นการหารูปแบบการสร้างตราสินค้าโดยไม่ต้องอาศัยอุตสาหกรรมผลิตสื่อ เช่น โรงพิมพ์ หรือเครื่องพิมพ์อุตสาหกรรมซึ่งมีเงื่อนไขผลิตคราวละมาก ๆ และต้องใช้ต้นทุนจำนวนมาก การวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ การใช้ความรู้การออกแบบอัตลักษณ์ ขั้นตอนการวิเคราะห์จุดเด่นของผลิตภัณฑ์จากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันสำหรับการออกแบบอัตลักษณ์เพื่อให้ได้ต้นฉบับองค์ประกอบของภาพลักษณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอื่น ๆ ได้

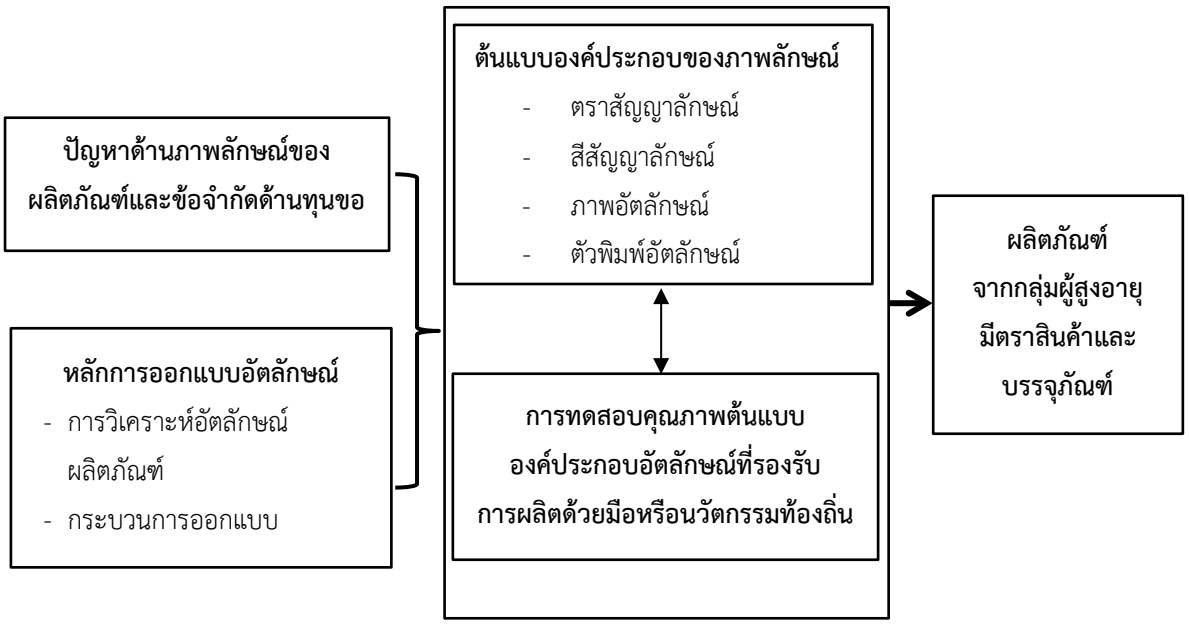

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาการออกแบบตราสินค้าและพัฒนาการออกแบบตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุและพัฒนาการออกแบบตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ผู้วิจัยเข้าไปในชุมชนครั้งแรกในฐานะวิทยากรบรรยายให้ความรู้กับโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว สร้างความรักความเป็นกันเองและความสัมพันธ์อันดี อีกทั้งยังมีโอกาสเข้าไปทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องกับชุมชนและมีบทบาทในการทำกิจกรรมเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และชาวบ้านยังให้ความเอาใจใส่เหมือนเป็นลูกหลานของคนในชุมชน ผู้วิจัยเลือกพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive selection) ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว คือกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว หมู่ 14 อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง โดยชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทอผ้ามาเป็นระยะเวลายาวนานได้รับรางวัลเป็นสินค้า OTOP ระดับ 4 ดาว ในปี พ.ศ. 2546 แต่ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าเกิดปัญหาในการดำเนินงานในกลุ่มโดยเฉพาะปัญหาด้านการบริหารการตลาด

การศึกษาการออกแบบตราสินค้าและพัฒนาการออกแบบตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปางในครั้งนี้ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบทางการออกแบบตราสินค้าที่จะนำไปสู่การตราสินค้าของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว การปฏิบัติการและการดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูล: ใช้การสัมภาษณ์จากสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว เพื่อรับรู้ความต้องการของกลุ่มทอผ้าและเป็นการทำความเข้าใจต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในมิติสภาพปัญหาด้านภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ กระบวนการดังกล่าวได้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ข้อมูลที่ได้จากภาคสนามนำมาสู่กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา จุดเด่นผลิตภัณฑ์ สำหรับนำไปสู่การออกแบบอัตลักษณ์ของสินค้าในระยะต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลและออกแบบตราสินค้า: ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อการออกแบบตราสินค้า โดยผู้วิจัยได้บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ตราสินค้าและการสื่อสารตราสินค้า BUSI 452 และ MKTG 434 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยให้นิสิตในรายวิชาช่วยกันออกแบบตราสินค้าประกอบด้วย ตราสัญลักษณ์ การกำหนดสีอัตลักษณ์ การออกแบบมูลฐานอัตลักษณ์ การออกแบบสื่ออัตลักษณ์ มีการทดสอบการใช้งานของสื่อ และนำเสนอกับทางกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบข้อมูล: ผู้วิจัยนำผลการออกแบบตราสินค้าไปสนทนากลุ่มกับสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว เพื่อระดมความเห็นและให้การเสนอแนะ จากนั้นมีการปรับปรุงผลงานการออกแบบตราสินค้าตามความเห็นจากการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอผลการออกแบบตราสินค้า: เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผล รูปแบบการสร้างตราสินค้าที่ทำด้วยมือสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ซึ่งแบ่งประเด็นการนำเสนอผลงานการออกแบบโดยสังเขปดังนี้ (1) รูปแบบตราสินค้า (2) รูปแบบของทัศนศิลป์อัตลักษณ์ (3) ตัวพิมพ์หรือรูปแบบอักษรอัตลักษณ์ (4) รูปแบบการออกแบบสื่ออัตลักษณ์ รวมถึงการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากปัญหาการขาดภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่พึงประสงค์ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว ซึ่งผลการออกแบบเริ่มจากการกำหนดชื่อผลิตภัณฑ์ โดยใช้ชื่อแบรนด์ “SIN” อ่านว่า “ซิ่น” หมายถึงผ้านุ่งอย่างหนึ่งของผู้หญิง ถ้ายังไม่ได้เย็บเป็นถุงใช้ลักษณะนามว่า ผืน ถ้าเย็บแล้วใช้ว่า ถุงหรือตัว ซึ่ง S มาจาก SOCIAL แปลว่า วิถีชีวิตชุมชน I มาจากคำว่า IDYLLIC แปลว่า ความสงบ N มาจากคำว่า NATURAL แปลว่าธรรมชาติ จากองค์ประกอบทางการออกแบบสำคัญ 4 องค์ประกอบคือ (1) ตราสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายการค้า ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะยี่ห้อผลิตภัณฑ์ในประเภทเดียวกันได้ง่าย จากชื่อ รูปลักษณ์และความงาม (2) ทัศนศิลป์อัตลักษณ์ องค์ประกอบที่สามารถระบุความเป็นตัวตนที่แตกต่าง ชักจูงความรู้สึกนึกคิดผู้รับสารไปยังความหมายที่เจ้าของผลิตภัณฑ์ต้องการสื่อสารได้อย่างตรงประเด็น (3) ตัวพิมพ์หรือรูปแบบของอักษร (type style) ที่มีการใช้อย่างต่อเนื่องในผลิตภัณฑ์หนึ่งๆ นั้น เป็นเครื่องช่วยในการจดจำความเป็นผลิตภัณฑ์นั้นๆ ทั้งนี้ในกระบวนการสื่อสารภาพลักษณ์ที่มองเห็นต่างๆ จะต้องมีการใช้ตัวอักษรนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการจดจา

ให้แก่ผู้บริโภค (4) สื่ออัตลักษณ์ หมายถึงกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ต่างๆ จากองค์ประกอบทั้ง 4 นั้นได้นำไปสู่การออกแบบอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. ตราสัญลักษณ์ (logo)

ตราสัญลักษณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดอัตลักษณ์ไม่เพียงเป็นส่วนที่ทำให้คนจดจำชื่อผลิตภัณฑ์ได้เพียงเท่านั้น แต่ตราสัญลักษณ์ยังเป็นเครื่องมือทางการค้าที่สามารถจดทะเบียนพาณิชย์ได้อีกด้วย ซึ่งการบริหารการสื่อสารตราสัญลักษณ์ที่ดีจะก่อให้เกิดมูลค่าทางธุรกิจได้ ด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์สำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของกลุงทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าวนั้น ได้มีการออกแบบและพัฒนาขึ้นร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มทอผ้าเจ้าของผลิตภัณฑ์ โดยได้ร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ เพื่อแสวงหาจุดเด่น สร้างความแตกต่าง โดยผลการออกแบบตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์มีการพัฒนาข้อมูลการออกแบบขึ้นจากเอกลักษณ์หรือจุดแข็งของผลิตภัณฑ์ คือ ตราสินค้าได้แนวคิดมาจากทุ่งนาตามชื่อแรกของชุมชนที่มีโครงสร้างเป็นลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมซ้อนกันเป็นชั้นๆ เพราะในภาคเหนือพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีความลาดชันชุมชนจึงนิยมปลูกข้าวเป็นนาขั้นบันไดซึ่ง “นาขั้นบันได” เป็นภูมิปัญญาในการทำนาบริเวณภูเขาเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูก และยังเป็นการรักษาหน้าดินไม่ให้ถูกกัดเซาะหรือชะล้างไป จึงได้นำเอาลักษณะที่เป็นจุดเด่นนี้มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างตราสินค้าภายใต้แบรนด์ SIN (ซิ่น)

ภาพที่ 2 แสดงตราสินค้าของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว
ที่มา วีระพันธ์ แก้วรัตน์

ใช้รูปแบบตัวอักษร(Font)ที่มีชื่อว่า Leelawadee UI ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปแบบอักษรเน้นบุคลิกเรียบง่ายแบบฉบับพื้นบ้านเพื่อสร้างชุดความหมายให้ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ รูปแบบของตราสัญลักษณ์โดยรวมได้มีการคำนึงถึงกระบวนการผลิตสื่อแบบง่ายๆ โดยทำต้นแบบแม่พิมพ์ตรายาง ผู้ผลิตสินค้านำไปใช้งานได้ด้วยตนเอง พิมพ์ซ้ำในปริมาณที่จำกัดแบบไม่ต้องพึ่งการพิมพ์ระบบอุสาหกรรม รวมถึงตราสัญลักษณ์สามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์ ทั้งพิมพ์บนกระดาษ ปักบนผ้า หรือพิมพ์บนผ้า เป็นต้น

2. ทัศนศิลป์อัตลักษณ์ (visual identity)

ทัศนศิลป์อัตลักษณ์ในที่นี้ประกอบด้วย สีและภาพ ซึ่งกำหนดและออกแบบขึ้นโดยคำนึงถึงเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ สีของตราสินค้าคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ ส่วนภาพที่ใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์ โดยพิจารณาจากพื้นที่ชุมชนที่เป็นลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมซ้อนกันเป็นชั้นๆ เพราะในภาคเหนือพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีความลาดชันชุมชนจึงนิยมปลูกข้าวเป็นนาขั้นบันได

2.1 สีอัตลักษณ์ สีเป็นองค์ประกอบซึ่งสามารถระบุความแตกต่างความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ได้ง่าย เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สามารถรับรู้และระลึกถึงได้โดยไม่มีความซับซ้อน สีที่กำหนดให้เป็นสีของตราสินค้าผ้าทอ ได้แก่ สีอัตลักษณ์หลัก คือ สีเขียวเข้ม ได้มาจากสัญลักษณ์ของป่าเขา กลุ่มสีอัตลักษณ์ขั้นที่สอง คือ สีเขียวอ่อนมา จากทุ่งข้าวในนา ที่สะท้อนสภาพกายภาพของชุมชน อีกทั้งเป็นสีในมุมมองคู่สีไล่ระดับกับสีอัตลักษณ์หลัก ที่จะช่วย ให้การออกแบบสื่อต่างๆ มีความสวยงามมากขึ้น

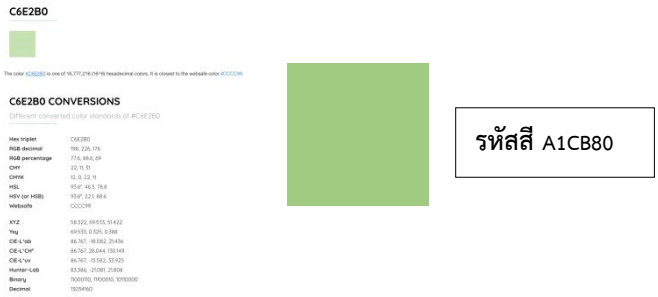

ภาพที่ 3 แสดงสีอัตลักษณ์ของตราสินค้าของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว
ที่มา วีระพันธ์ แก้วรัตน์

2.2 ภาพ ภาพอัตลักษณ์จะช่วยให้เกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่มีความชัดเจนมากขึ้น ภาพอัตลักษณ์ได้แนวคิดมาจากทุ่งนาตามชื่อแรกของชุมชนที่มีโครงสร้างเป็นลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมซ้อนกัน เป็นชั้นๆ เพราะในภาคเหนือพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีความลาดชันชุมชนจึงนิยมปลูกข้าวเป็นนาขั้นบันไดซึ่ง “นาขั้นบันได” เป็นภูมิปัญญาในการทำนาบริเวณภูเขาเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูก และยังเป็นการรักษาหน้าดิน ไม่ให้ถูกกัดเซาะหรือชะล้างไป จึงได้นำเอาลักษณะที่เป็นจุดเด่นนี้มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างตราสินค้าภายใต้ แบรนด์ SIN (ซิ่น)

ภาพที่ 4 ภาพอัตลักษณ์ตราสินค้าของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว
ที่มา วีระพันธ์ แก้วรัตน์

2.3 รูปแบบอักษร รูปแบบตัวอักษร (Font) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้สื่อสารอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ เพราะตัวพิมพ์ปรากฏอยู่ในสื่อต่างๆ เมื่อผลิตภัณฑ์ถูกนำเสนอต่อผู้บริโภค ใช้รูปแบบตัวอักษร (Font) ที่มีชื่อว่า Leelawadee UI ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปแบบอักษรเน้นบุคลิกเรียบง่ายแบบฉบับพื้นบ้านเพื่อสร้างชุดความหมายให้ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน สื่อสารถึงบุคลิกที่เป็นกันเองของผลิตภัณฑ์และชุมชนผู้ผลิตที่มีบุคลิกซื่อๆ แบบชาวบ้าน หรือให้ดูแบบท้องถิ่น ดังตัวอย่าง

SIN

ภาพที่ 5 รูปแบบตัวอักษร (Font) ตราสินค้าของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว
ที่มา วีระพันธ์ แก้วรัตน์

3. สื่ออัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว

ผลการออกแบบสื่ออัตลักษณ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว ประกอบด้วย

3.1 ฉลากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว ใช้ติดบนกล่องกระดาษสำเร็จรูป

ภาพที่ 6 แสดงภาพฉลากสินค้าของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว
ที่มา วีระพันธ์ แก้วรัตน์

3.2 ผลการใช้งานสื่ออัตลักษณ์

ภาพที่ 7 แสดงภาพการนำผลงานไปใช้บนบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว
ที่มา วีระพันธ์ แก้วรัตน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการเข้าไปศึกษาการออกแบบตราสินค้าของกลุ่มผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว มีความเคยชินกับกิจกรรมการทอผ้าและการตลาดแบบเดิม ๆ เมื่อทอผ้าเสร็จก็จะรอขายให้ผู้ที่สนใจในชุมชนหรือตามสถานที่จัดจำหน่ายต่าง ๆ ไม่เป็นหลักแหล่ง แล้วแต่โอกาสที่ทางหน่วยงานภาครัฐจัดให้ กลุ่มไม่ได้คิดทำการตลาดอย่างจริงจัง ทำให้เกิดปัญหาขายสินค้าไม่ได้ สินค้าราคาถูก และการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และเป็นการจำหน่ายแบบไม่มีชื่อหรือตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ เป็นเพียงการบรรจุถุงสำเร็จรูป ซึ่งทำให้ไม่บ่งบอกเอกลักษณ์หรือคุณสมบัติ พิเศษของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในตัว อีกทั้งไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดได้ ภายหลังการที่ผู้วิจัยได้ เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ โดยวางกลยุทธ์ไว้ที่การลงทุนสร้างภาพลักษณ์ คิดค้นหารูปแบบผลงานและวิธีการผลิตสื่อที่กลุ่มทอผ้าสามารถดำเนินการผลิตได้ด้วยตนเอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์และการออกแบบทำให้ได้ภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟิลิปส์คอตเลอร์ (Kotler, F. 2000: 553) ที่กล่าวว่า ตราสินค้าหนึ่งๆ จะมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันตามผลของการวิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ โดยจะนำเสนออภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ผลการออกแบบอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว ได้ข้อสรุปเชิงวิชาการดังนี้คือ อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ สามารถกำหนดขึ้นจากองค์ประกอบที่ทำให้เกิดอัตลักษณ์ดังนี้คือ (1) ตราสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นส่วนที่จะทำให้ผู้บริโภคสามารถเรียกหรือจดจำชื่อผลิตภัณฑ์นั้นๆ ได้ อีกทั้งยังใช้เป็นเครื่องหมายจดทะเบียนเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ (2) ทัศนศิลป์อัตลักษณ์ ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนให้มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่าง จดจำได้ง่าย โดยองค์ประกอบที่อยู่ในทัศนศิลป์ อัตลักษณ์ได้แก่ สีและภาพ (3) ตัวอักษรที่มีรูปแบบเฉพาะและสื่อสารบุคลิกผลิตภัณฑ์และ (4) สื่ออัตลักษณ์ซึ่งถือเป็นสิ่งที่นำองค์ประกอบอัตลักษณ์ไปสื่อสารกับผู้รับสาร เช่น บรรจุภัณฑ์ ฉลาก และสื่อให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ด้วยองค์ประกอบของการสร้างตราสินค้าทั้ง 4 องค์ประกอบที่กล่าวมา เมื่อนำมาใช้ในเชิงกลยุทธ์การออกแบบ การสื่อสาร ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าวมีเอกลักษณ์ โดยมีชื่อผลิตภัณฑ์ภายใต้แบรนด์ SIN “ซิ่น” มีตราสินค้าที่เหมาะสม สอดคล้องกับบุคลิกของผลิตภัณฑ์ ซึ่งตราสัญลักษณ์ภาพและตัวพิมพ์บนบรรจุภัณฑ์สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีภาพลักษณ์อันพึงประสงค์ดังที่ สุมิตรา ศรีวิบูลย์ (2547) ได้เสนอไว้โดยสรุปดังนี้คือ ชื่อผลิตภัณฑ์ เครื่องหมาย ตัวอักษร สีอัตลักษณ์และข้อความประกอบ ที่ทำให้เกิดเรื่องราวของผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับ เอียน โรวเดน (Ian Rowden) กล่าวว่า “The best brands are built on great stories.” (Estellesoulier.2016: Online) ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ดี น่าเชื่อถือ เกิดความเชื่อมั่นสำหรับผู้บริโภค มีโอกาสสร้างรายได้ให้ผู้ประกอบการและชุมชน ผู้บริโภคมีการใช้สินค้านั้นซ้ำๆจนเกิดวงจรการผลิตที่ต่อเนื่อง แม้การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์โดยผู้บริโภคนั้นเกิดจากหลายปัจจัย แต่ส่วนหนึ่งที่เป็นข้อพิสูจน์ทางการตลาดนั้นก็คือ เกิดจากคุณภาพสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการ ราคาที่สามารถจ่ายได้มีความคุ้มค่า นอกจากนี้ผู้บริโภคสามารถจดจำแยกความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ในประเภทเดียวกันจากแต่ละยี่ห้อได้ ซึ่งการสื่อสารภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์จะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถจดจำผลิตภัณฑ์นั้นๆ ได้ สอดคล้องกับ งานวิจัย เรื่อง "Understanding brand identity confusion” โดย Srivastava (2011) ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของ การพัฒนาภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ Srivastava ศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากผู้บริโภคเกี่ยวกับสบู่ยี่ห้อ “Cinthol” ในประเทศอินเดีย จำนวนผู้ใช้สบู่ 90% เลือกซื้อเพราะคุณภาพและลักษณะรูปลักษณ์ของสบู่ สำหรับเงื่อนด้านการลดราคาไม่ทำให้กลุ่มนี้เลิกซื้อสบู่ ดังนั้นเอกลักษณ์ของตราสินค้าสามารถส่งเสริมความจงรักภักดี (loyalty) ของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้านั้นๆ ได้ งานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการสร้างตราสินค้ามีบทบาทต่อการรับรู้ การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับผลงานการออกแบบสร้างสรรค์การสร้างตราสินค้าที่ทำด้วยการทำมือ ของ Yoann Pépin. (2013: online) ซึ่งได้ออกแบบสร้างตราสินค้า La CONTREBANDE เป็นบริษัทผลิตเบียร์ทำด้วยมือ ผู้ออกแบบได้รับแรงบันดาลใจจากรูปแบบและเทคโนโลยีการพิมพ์พื้นฐานที่ทุกขั้นตอนทำด้วยมือ อีกทั้งใช้ทรัพยากรพื้นฐานสีและผลิตภัณฑ์แบบธรรมชาติ ที่พบได้ง่าย เช่น ผ้าฝ้าย หนังสือพิมพ์ กระดาษคราฟท์ เชือกปอ ไม้เชือกประทับขี้ผึ้งและหมึกสีดำ ด้วยรูปแบบที่ง่ายและยืดหยุ่น รองรับการเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนให้เข้ากับผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ความสำเร็จของสินค้าแต่ละชิ้น จึงไม่สามารถพึ่งพาคุณภาพของสินค้าหรือกลไกราคาเพียงอย่างเดียว แต่กลับพึ่งพารูปแบบการสื่อสารตราสินค้าเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว ยังคงมีความเคยชินรวมถึงทัศนคติเดิมที่ฝังแน่นเกี่ยวกับการขายสินค้าแบบเดิม กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับตัวผลิตผลิตภัณฑ์เพียงด้านเดียวโดยขาดการเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาภาพลักษณ์ของสินค้า ทำให้กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าวขาดความใส่ใจอย่างจริงจังที่จะบริหารการสื่อสารตราสินค้าของตนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีความประณีตบรรจงในการผลิตฉลากสินค้า ทำให้รูปพรรณของฉลากและบรรจุภัณฑ์ที่ใช้จริงนั้นขาดละเอียดสวยงาม ซึ่งปัญหาดังกล่าวกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าวจำเป็นต้องกลับมาพิจารณาและ ศึกษาความสำคัญของการสร้างแบรนด์ การกำหนดกลยุทธ์การขายในตลาดอย่างจริงจัง เพื่อที่จะก่อให้เกิดผลดีในเชิงการค้า และการขยายตลาดของสินค้าที่ตนผลิตต่อไปในอนาคต อาจทำให้กลุ่มเกิดความยั่งยืน มีความเจริญเติบโตของกลุ่ม มีความสามารถในการจัดจำหน่ายมากยิ่งขึ้น และทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันลดน้อยลงหรืออาจหมดไปในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว ควรวางแผนในการจัดหา และจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริมการตลาดด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารตราสินค้า

1.2 กลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งกว๋าว ควรส่งสมาชิกเข้ารับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยี เพื่อสามารถจัดทำสื่อโซเชียลในการสื่อสารตราสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยรูปแบบที่ผสมผสานมีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมสำหรับการออกแบบเพื่อให้เจ้าของผลิตภัณฑ์มีโอกาสเรียนรู้องค์ความรู้ด้านการสื่อสารการตลาด ควบคู่ไปพร้อม กับการฝึกฝนกระบวนการผลิตสื่อด้วยตนเองในระดับที่มีความชำนาญการ

2.2 ควรทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มทอผ้าต้องการและการส่งเสริมการตลาดอย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

กัณฐชา ไกรสวัสดิ์. (2551). **การเปรียบเทียบภาพลักษณ์ตราสินค้าของเครื่องสำอาง เกาหลีกับเครื่องสำอางไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพ.

ชลธิศา เที่ยวประดิษฐ์. (2550). **การออกแบบเอกลักษณ์องค์กรสำหรับโครงสร้างโฮมสเตย์มาตรฐานไทย.**วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพ.

วิรัช ลภิรัตนกุล. (2540). **การประชาสัมพันธ์ ฉบับสมบูรณ์.** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพ.

ทินวงษ์ รักอิสสระกุล, และธัญญธร อินทร์ท่าฉาง. (2554). **การศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นประจำภาคเหนือตอนล่างเพื่อการออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึก.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ธรรมธร ศรีสุรีย์ไพศาล. (2555). **การออกแบบเลขศิลป์ที่แสดงอัตลักษณ์จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพ.

ชัยรัตน์ อัศวางกูร. (2548). **การออกแบบให้โดนใจ.** กรุงเทพ: Within Book.

สมัย ณ หนองคาย. (มปป.) เอกสารถ่ายสำเนา. หนองคาย : ไม่ปรากฏ.

สุมิตรา ศรีวิบูลย์. (2547). **การออกแบบอัตลักษณ์.** กรุงเทพมหานคร: คอร์ ฟังค์ชั่น.

Budelmann, K., Kim, Y., & Wozniak, C. (2013). **Essential Elements for Brand Identity**. Massachusett : Rockport Publishers.

Businessdictionary. (2015) Branding. Retrieved December 12, 2016. Form http//www.businessdictionary.com/definition/branding.html#ixzz3tu4tN5hN)

Brand Story. (2016). **Chief Marketing Officer, Virgin Group**. Retrieved Febuary 5, 2016. http//www.thestoryoftelling.com/brand-story-services/

Kotler, P. (2000). **Marketing Management**. (10th ed.) New Jersey : Prentice-Hall Inc.,.

Kuwayame, Yasaburo. (1998). **Trademark & Symbols**. Tokyo: Kashiwa Shobo.

R.K. Srivastava, (2011). "Understanding brand identity confusion". **Marketing Intelligence & Planning,** Vol. 29;pp 340-352

Yoann Pepin. (2013). **La CONTREBANDE**. Retrieved February 5, 2016. Form http://www.behance.net/gallery/10552833/La-CONTREBANDE.

ปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี

Factors Predicting the Use of Information Technology Acceptance in Small and Medium Enterprises (SMEs) Business of Agricultural Sector in Prachinburi Province

ผู้วิจัย ศรัณย์กร พงษ์รัตน์ภัชกุล

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ และปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งานที่มีต่อการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรกรรม และ(2) อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยการทำนายที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 61,970 (สำนักงานสถิติจังหวัดปราจีนบุรี, 2559) โดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกนในการคำนวณจำนวนตัวอย่างได้ 400 คนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของภาคเกษตรกรรมในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.687) ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.695) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.678) ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.686) และปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.696) ตามลำดับ

2. ปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย ทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี (β = 0.062)** อิทธิพลทางสังคม (β = 0.012)** สภาพแวดล้อมที่สนับสนุน (β = 0.097)** ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (β = 0.037) ตามลำดับ โดยสมการมีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 84 และสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ $Z= 0.062X_1^{**}+0.012X_2^{**}+0.097X_3^{**}+0.037X_4^{**}$ ยกเว้นความคาดหวังในการใช้งานไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับกลุ่มตัวแปรอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ, ธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี.

Abstract

The research aimed: (1) to study the factors of attitudes related to the use of technology, social influence, support environment, performance expectations and usage expectations towards information technology acceptance in SMEs business of agricultural sector: and (2) to predict power of factors predicting influencing the use of information technology acceptance in SMEs business of agricultural sector. This research collected data by using questionnaires from 61,970 farmers in Prachinburi province (Prachinburi Provincial Statistical Office, 2016) using the formula of Krejcie Morgan. The sample was 400 people. The statistics were percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The results revealed that:

1. Factors acceptance the use of information technology of agricultural sector in SMEs found that all of factors at high level: including factors of attitudes related to the use of technology ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.687), factors of social influence ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.695), factors of support environment ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.678), factors of performance expectations ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.686), and factors of usage expectations ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.696), respectively.

2. Factors predicting the use of information technology acceptance included attitudes related to the use of technology ($\beta = 0.062$)**, social influence ($\beta = 0.012$)**, support environment ($\beta = 0.097$)**, performance expectations ($\beta = 0.037$), respectively. The equation has a predictive power of 84 percent and can be written as follows : $Z= 0.062X_1$**$+0.012X_2$**$+0.097X_3$**$+0.037X_4$** Except for usage expectation, there was no statistically significant linear relationship with the independent variable group at the 0.05 level, respectively.

Keywords : the use of information technology, Small and Medium Enterprises (SMEs) business, agricultural sector in Prachinburi province

บทนำ

จากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนไปและส่งผลกระทบให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพสังคมเกษตรเริ่มถูกผลกระทบด้วยคลื่นของเทคโนโลยี ผนวกกับความเคลื่อนไหวของเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็วเหมือนดังคำกล่าวที่ว่า "เทคโนโลยีของวันนี้อาจไม่ใช่เทคโนโลยีของวันพรุ่งนี้" โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นมีการขับเคลื่อนและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับเทคโนโลยีด้านอื่นๆ ทำให้สภาพสังคมก้าวไปสู่การเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งทำให้เห็นภาพของการแข่งขันที่เอาชนะกันด้วยข้อมูล ใครมีข้อมูลมากกว่าทันสมัยกว่าย่อมเป็นผู้ได้เปรียบ ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกระจายวงกว้างออกไปอย่างต่อเนื่องจากภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การบริการ การบริหารจัดการของภาครัฐมีความต่อเนื่องไปเรื่อยๆและไม่เว้นแม้แต่ภาคเกษตรกรรมจนถึงตัวเกษตรกรทั้งด้านปัจจัยการผลิตระบบสนับสนุน ระบบการตลาด ระบบการส่งเสริมการเกษตร ล้วนแต่มี เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เข้ามาเกี่ยวข้อง (ลัดดา แพรภัทรพิศุทธิ์ และวิทยา ประพิณ, 2557)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium sized Enterprises (SMEs)) ของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรีปัจจุบันจะได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์อย่างมากในช่วงที่เศรษฐกิจซบเซาธุรกิจขนาดกลางและย่อมกลายเป็นความหวังใหม่ในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, (2558). ปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรกับเทคโนโลยี

สารสนเทศ ในยุคที่ไอทีมีผลกระทบกับทุกสิ่งทุกอย่างภายใต้นโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลในปัจจุบันปัญหาหนึ่งของผู้ประกอบการขนาดกลางและย่อมของภาคเกษตรรวมทั้งการไม่ยอมรับและไม่ใช้เทคโนโลยีช่วยในการดำเนินการสิ่งเหล่านี้ทำให้ธุรกิจขนาดกลางและย่อมในอดีตมีความเสียเปรียบในการแข่งขันมากแต่สำหรับผู้ประกอบการ (SMEs) ของภาคเกษตรที่มีต้นทุนการดำเนินการที่จำกัด รูปแบบของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและย่อมของภาคเกษตร สามารถนำไปใช้ได้มีอยู่หลายรูปแบบตามแต่มุมมองและแนวคิดของผู้บริหาร อาจใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางหนึ่งในการดำเนินธุรกิจการตลาด การให้บริการลูกค้า การจัดการองค์กรและอื่นๆ ก็ตามแต่กลยุทธ์ของแต่ละองค์กรเห็นสมควร ประเทศไทยมีการรณรงค์ มีการส่งเสริมการสร้างรายได้เสริมในลักษณะของกลุ่มต่างๆ (นันทพร ชเลจร, 2562) โดยความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของเรายังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับเพื่อนบ้านหลายๆประเทศในภูมิภาคเอเชียการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในหน่วยงานต่างๆทั้งของภาครัฐและเอกชน รวมไปจนถึงในด้านการส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก็มีการดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง แต่นั่นก็เป็นเพียงภาพในแง่มุมหนึ่งของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ปรากฏและเป็นที่รับรู้ของสาธารณะส่วนใหญ่เท่านั้น ในอีกแง่มุมหนึ่งที่คนส่วนใหญ่อาจมองไม่เห็น ไม่เคยได้สัมผัสหรือนึกไม่ถึงและมองข้ามไปว่า ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นเรี่ยวแรงสำคัญของประเทศคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งรับรู้ว่ามีภาระหน้าที่จะต้องสร้างผลิตผลเพื่อนำไปใช้เป็นอาหารให้กับคนในประเทศ โดยมีการสืบทอดภาระหน้าที่กันมาจนแทบจะเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเกษตรที่สืบต่อกันมาจากคนรุ่นปู่ย่าไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน ซึ่งเป็นภาพของการเกษตรไทยที่เราพบเห็นกันเป็นอย่างดี (พิชัย ทองดีเลิศ, 2558)

การสร้างการยอมรับนั้นไม่ใช่ว่าจะต้องประสบกับความสำเร็จในกลุ่มคนรุ่นแรก ในบางเรื่องอาจจำเป็นต้องใช้เวลานานพอสมควรทั้งตั้งการปลูกฝังสร้างความคุ้นเคยเพื่อนำไปสู่การยอมรับ บางครั้งแค่ได้รู้จักหรือรับรู้ในกลุ่มคนรุ่นแรกสามารถนำไปสู่การยอมรับในกลุ่มคนรุ่นที่สองหรือสามได้ การสร้างให้เกิดการรับรู้ รู้จัก เกิดความคุ้นเคยทางความคิด ทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น มีทัศนคติที่ดี ก็จะนำไปสู่การยอมรับได้ในโอกาสต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี” เพื่อเป็นแนวทางในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยแล้ว ก็ยิ่งต้องใช้เวลาและหายุทธวิธีต่างๆเข้ามาช่วยเพื่อช่วยให้ย่นระยะเวลาในการยอมรับให้ลดลงและทำให้เห็นผลได้เร็วขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ และปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งานที่มีต่อการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรกรรม

2. อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยการทำนายที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรกรรม

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้การศึกษาเป็นไปได้ภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ การสร้างกรอบการจึงเลือกเฉพาะปัจจัยสำคัญ (Critical Success Factors) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถเขียนเป็นระบบได้ดังต่อไปนี้

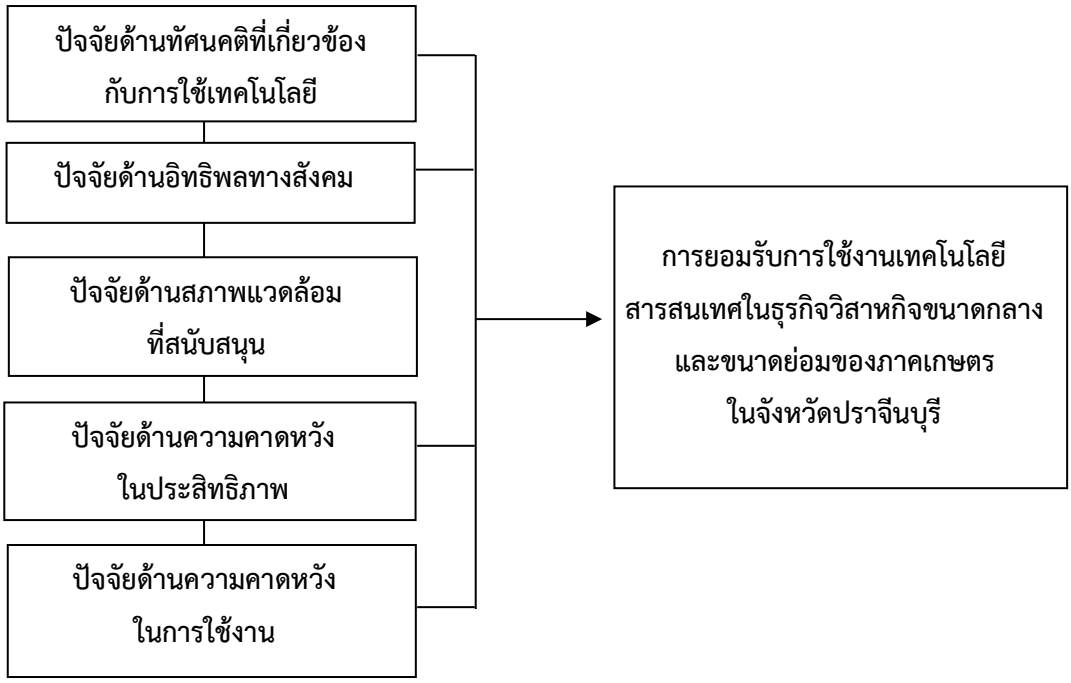

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของภาคเกษตรกรรมในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ และปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งาน มีอิทธิพลทางตรงต่อการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี

วิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของ (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างในพวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543) ยอมรับความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามด้วยวิธีวัดความสอดคล้องภายในของข้อคำถามจากแบบสอบถาม 50 ชุด ได้ค่า α - Coefficient เท่ากับ 0.978

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยจัดหาผู้ช่วยเก็บข้อมูล ชี้แจงแบบสอบถามให้ทราบโดยละเอียด ผู้ช่วยเก็บข้อมูลทุกคน สามารถปฏิบัติได้ตามแนวทางเดียวกัน แจกแบบสอบถาม และอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่เข้าใจโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยติดตามขอรับแบบสอบถามคืนแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน จำนวน 400 ฉบับ ของข้อมูลแล้วนำไปดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สมมติฐานเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรในปัจจัยต่างๆ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่กำหนดไว้ตามลำดับ

ผล/สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี โดยผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยสรุปว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 58.00 โดยรูปแบบของการทำเกษตรของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะทำนา คิดเป็นร้อยละ 36.50 ปลูกไม้ดอก/ไม้ประดับ คิดเป็นร้อยละ 16.75 ปลูกไม้ผล คิดเป็นร้อยละ 10.75 ปลูกพืชผัก คิดเป็นร้อยละ 10.00 อื่นๆ (ปลูกหญ้า/เลี้ยงสัตว์) คิดเป็นร้อยละ 7.75 ปลูกพืชไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.25 ปลูกสมุนไพร/เครื่องเทศ คิดเป็นร้อยละ 6.25 และปลูกไม้ยืนต้น คิดเป็นร้อยละ 4.25 มีการใช้งานคอมพิวเตอร์บ่อยแค่ไหน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามจะไม่ได้ใช้งานเลย คิดเป็นร้อยละ 71.25 ใช้งานเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.75 และใช้งานตลอด คิดเป็นร้อยละ 7.00 การรู้จักระบบอินเทอร์หรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักระบบอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 88.50 และไม่รู้จักระบบอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 11.50 การใช้มือถือของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้มือถือ คิดเป็นร้อยละ 93.00 และไม่ใช้มือถือ คิดเป็นร้อยละ 7.00 และจากการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่ใช้อินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 85.00 และไม่ใช้อินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี โดยสรุปเป็นภาพรวมและรายด้านได้ดังนี้

2.1) ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.687) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ในทุกด้านได้แก่ ด้านความประทับใจครั้งแรก ด้านทัศนคติเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ด้านแรงจูงใจภายใน และด้านความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยตรง มีระดับของทัศนคติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยดังต่อไปนี้ด้านที่ 4 ด้านความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยตรง ($\overline{X}$ = 3.59, SD = 0.680) รองลงมาคือด้านที่ 2 ด้านทัศนคติเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ($\overline{X}$ = 3.59, SD = 0.681) ด้านที่ 1 ด้านความประทับใจครั้งแรก ($\overline{X}$ = 3.59, SD = 0.723) และด้านสุดท้ายคือ ด้านที่ 3 ด้านแรงจูงใจภายในที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 3.56, SD = 0.669)

2.2) ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.695) เมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่าการที่เกษตรกรไม่ทราบมาก่อนเลยว่า จะสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในงานด้านเกษตรได้มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.64, SD = 0.715) รองลงมาได้แก่ ความประทับใจต่อการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในงานด้านการเกษตรจากการดูข่าวสารจากโทรทัศน์อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.752) และลำดับสุดท้ายคือ เทคโนโลยีจะช่วยให้การทำการเษตรของท่านมีความสะดวกสบายมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.45, SD = 0.77)

2.3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.678) เมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่าเกษตรกรไม่รู้ว่าปัจจุบันสามารถค้าขายสินค้าเกษตรผ่านทางมือได้แล้ว มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.62, SD = 0.687) รองลงมาได้แก่ การที่เกษตรยังเชื่อว่า ในปัจจุบันที่ดำรงวิถีชีวิตชาวเกษตรอยู่นั้นเพียงพอแล้วไม่จำเป็นต้องหาสิ่งใหม่มาช่วยทำเกษตร ($\overline{X}$ = 3.61, SD = 0.662) อยู่ในระดับมาก เกษตรกรไม่ได้ใช้เทคโนโลยีบ่อยๆ จึงไม่สนใจต่อประโยชน์ที่จะได้รับ ($\overline{X}$ = 3.57, SD = 0.690) อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้ายคือ เกษตรกรไม่รู้ว่าอินเทอร์คืออะไร มีประโยชน์อย่างไร ($\overline{X}$ = 3.56, SD = 0.684) อยู่ในระดับมาก

2.4) ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.686) โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.56, SD = 0.669) เมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่าเกษตรกรคิดว่าเทคโนโลยีจะสามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้ตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61, SD = 0.700) รองลงมาได้แก่ เกษตรกรคิดว่าเทคโนโลยีจะช่วยลดต้นทุนในเรื่องของการดูแลจัดการการงานด้านการเกษตรได้ ($\overline{X}$ = 3.56, SD = 0.669) อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้ายคือ เกษตรกรคิดว่าเทคโนโลยีจะช่วยให้ประหยัดเวลาการทำงานได้ ($\overline{X}$ = 3.50, SD = 0.633) อยู่ในระดับมาก

2.5) ปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.696) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.687) โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.58, SD = 0.694) เมื่อพิจารณาเป็นข้อพบว่าเทคโนโลยีเป็นเรื่องของคนในเมือง ไม่เหมาะกับความเป็นคนทำไร่ทำนา มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.61, SD = 0.718) อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ เทคโนโลยียังไม่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตชาวนาชาวไร่ ($\overline{X}$ = 3.60, SD = 0.691) อยู่ในระดับมาก สามารถอยู่ได้ ใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งเทคโนโลยี ($\overline{X}$ = 3.59, SD = 0.684) อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้ายคือ เทคโนโลยีเป็นเรื่องที่น่ากลัว กลัวว่าถ้าใช้ไม่ถูกจะโดนคนตำหนิ หรือโดนนินทาได้อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.55, SD = 0.681)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยนำเสนอในตารางที่ 1. ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี

ตัวแปนต้น	B	β	SE.	t	Sig.
การยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตร					
ค่าคงที่					
ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี	0.404	0.462	0.377	0.540	4.332
ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม	2.623	0.193	0.760	0.578	4.154
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน	0.520	0.293	0.771	0.594	4.081
ปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ	0.142	0.057	1.412	0.872	0.378
ปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งาน	0.612	0.213	1.320	0.135	0.412
(R^2= 0.120, $R^2_{Adjusted}$=0.062, Sr^2=3.34, F=12.204, p<0.001)					

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความประทับใจครั้งแรก (X_{21}) และด้านทัศนคติเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม (X_{22}) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 2 ตัวนี้สามารถร่วมกันทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) ได้ร้อยละ 6 (adjusted R^2 = 0.062) จากผลที่ได้จากการวิเคราะห์จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้ $Y_1 = 2.777 + 0.128 X_{21} + 0.100 X_2$

2.2) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ (X_{33}) โดยตัวแปรนี้สามารถทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) ได้ร้อยละ 1 (adjusted R^2 = 0.012) จากผลที่ได้จากการวิเคราะห์จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้ $Y_1 = 3.277 + 0.089 X_{33}$

2.3) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) ได้แก่ ด้านความตระหนักความสามารถการควบคุมพฤติกรรม (X_{41}) และ ด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน (X_{42}) โดยตัวแปรนี้สามารถทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) ได้ร้อยละ 97 (adjusted R^2 = 0.970) จากผลที่ได้จากการวิเคราะห์จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายการรับรู้ความง่ายต่อการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้

$Y_1 = 0.037 + 0.575 X_{41} + 0.416 X_{42}$

2.4) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_2) ได้แก่ ด้านความตระหนักความมีประโยชน์ (X_{51}) โดยตัวแปรนี้สามารถทำนายการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_2) ได้ร้อยละ 4 (adjusted R^2 = 0.037) จากผลที่ได้จากการวิเคราะห์จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายการรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีโดยรวม (y_1) โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้ $Y_2 = 3.115 + 0.127\ X_{51}$

2.5) ผลการวิเคราะห์พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีโดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับกลุ่มตัวแปรอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_3) ได้แก่ ด้านการเข้ากับความต้องการ (P_{717}) ด้านประยุกต์ใช้กับงานดั้งเดิมได้ (P_{713}) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (P_{711}) และด้านเข้ากับวิถีชีวิต (P_{718}) โดยตัวแปรนี้สามารถทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_3) ได้ร้อยละ 7 (adjusted R^2 = 0.074) จากผลที่ได้จากการวิเคราะห์จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_3) โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้ $Y_3 = 2.629 + 0.062\ P_{717} + 0.067\ P_{713} + 0.073\ P_{711} + 0.064\ P_{718}$

2.6) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_3) ได้แก่ ด้านการช่วยงานให้ทันเวลา (P_{817}) ด้านการรับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว (P_{813}) และด้านการช่วยพัฒนาความรู้ (P_{811}) โดยตัวแปรนี้สามารถทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_3) ได้ร้อยละ 11 (adjusted R^2 = 0.113) จากผลที่ได้จากการวิเคราะห์จึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการทำนายการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวม (y_3) โดยใช้คะแนนดิบ ดังนี้ $Y_3 = 2.596 + 0.151\ P_{817} + 0.072\ P_{813} + 0.053\ P_{811}$

โดยสรุป. ปัจจัยการทำนายการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี (R^2= 0.120, $R^2_{Adjusted}$=0.062, Sr^2=3.34, F=12.204, p<0.001)

อภิปรายผล

ประเด็นที่ 1. การศึกษาการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี โดยสรุปว่า จากรูปแบบการทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่นั้นยังทำนาอยู่ และเกษตรกรไม่ได้ใช้งานคอมพิวเตอร์ ถึงแม้จะมีการใช้มือถือในการดำเนินชีวิต และรู้จักอินเทอร์เน็ต แต่ก็ยังมีเกษตรกรส่วนมากที่ยังไม่ใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เป็นเพราะความมั่นไม่มั่นใจในเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะเข้ามาช่วยให้การทำเกษตรมีความสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่งจากสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับเกษตรกรในพื้นที่ได้ โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของAngela V. Hausman Eid, Mustafa I, (2011). ที่ได้ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการการจัดการความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่อความจำเป็นในคุณค่ากลยุทธ์ทางธุรกิจ นอกจากนี้องค์กรที่มีขนาดใหญ่จะเป็นเรื่องยากสำหรับสมาชิกในการสื่อสารและแชร์ข้อมูลโดยไม่ใช้โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตามที่ Henriksen, P. and Uhlenfeldt, T. (2006). ศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถเปิดใช้งานการค้นหา การเข้าถึงและเรียกค้นข้อมูล และสนับสนุนการสื่อสารในองค์กรซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา และอิงอร ตั้นพันธ์, (2559) พบว่าการบริหารการตลาดออนไลน์ ไม่ว่าการบริการลูกค้า คุณภาพสินค้าตรงความต้องการ การขนส่งสินค้าไปถึงมือลูกค้าอย่างเร็วที่สุดสะดวกที่สุดและประหยัดที่สุดและการจัดการสารสนเทศที่ทันสมัยส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรตามลำดับ

ประเด็นที่ 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี โดยสรุปว่า สุพรรณบุรี ได้แก่ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ที่ส่งผลต่อการรับรู้ต่อความง่ายของการใช้งานเทคโนโลยี และปัจจัยด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านความคาดหวังในการใช้งานที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของและสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Xenomorph, 2007) โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพนั้น โดยเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถส่งผ่านพฤติกรรมผู้บริโภคและการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันที่เข้ามากระทบกับธุรกิจอย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยส่งผ่านพฤติกรรมของผู้บริโภคและความปลอดภัยของข้อมูลเป็นสำคัญ พร้อมทั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ COSO. (June, 2004,). กล่าวคือ ผลของห่วงโซ่จากความเชื่อถือในตราสินค้า และความรู้สึกที่มีต่อตราสินค้าไปยังการดำเนินการของตราสินค้า ในบทบาทของความภักดีต่อตราสินค้า พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kasai, Praweena. (2018) พบว่าการรับรู้คุณภาพของสินค้ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความภักดีต่อตราสินค้าในรูปแบบของการซื้อสินค้าที่ตราสินค้ามีคุณค่านั้นพบว่าการรับรู้คุณภาพ และพฤติกรรมของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความปลอดภัยในข้อมูลตามลำดับ

สรุป. การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของภาคเกษตรในจังหวัดปราจีนบุรี โดยปัจจัยที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จมีหลายปัจจัย เช่น คุณลักษณะของผู้ประกอบการต้องมีความรู้ ความสามารถในการประกอบธุรกิจมีกลยุทธ์ในการจะแย่งส่วนแบ่งตลาดจากคู่แข่งซึ่งผู้บริหารต้องรู้ว่าปัจจุบันธุรกิจของตนเองอยู่ ณ จุดใด และในอนาคตต้องการให้ไปสู่จุดใดจากนั้นจึงหาไปให้ถึงเป้าหมายตามที่วางไว้ ได้แก่ 1) ความต้องการความสำเร็จ 2) การยอมรับความเสี่ยง 3) ความมั่นใจในตนเอง 4) ความรู้ความสามารถความใฝ่รู้ 5) ความอดทน 6) เงินลงทุน และ 7) ความคิดเชิงนวัตกรรม ซึ่งผู้ประกอบการ ถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ เพราะผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ต่างๆ ให้เหมาะสมกับธุรกิจที่ตนดำเนินอยู่เพื่อผลักดันให้ธุรกิจสามารถผลิตสินค้าหรือบริการได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคพร้อมด้วยปัจจัย 4 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านคน ปัจจัยด้านภาระงาน ปัจจัยด้านโครงสร้าง และปัจจัยด้าน เทคโนโลยีและปัจจัยภายนอกองค์การหรือปัจจัยสภาพแวดล้อมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การโดยมีสภาพแวดล้อมภายนอกโดยทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาความความเป็นไปได้ที่จะให้เกษตรกรนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการการเกษตรให้มากขึ้น ควรชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ ความจำเป็น และผลที่จะได้รับตามมาจากเทคโนโลยีที่พัฒนาไป โดยอาจจะทำการจัดการสัมมนา อบรมเชิงปฏิบัติการ ให้กับเกษตรกรเพื่อรับทราบถึงแนวทางในการที่จะนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเกษตรของตนได้

2. ควรศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านราคาและผลผลิตของเกษตรกร เพราะเป็นประโยชน์ของเกษตรกรในการลด หรือ เพิ่มผลิตผลิตทางการเกษตร หรือเปลี่ยนแปลงการปลูกพืชตามความต้องการของตลาด รวมไปถึงแนวทางในการทำการตลาดออนไลน์ในปัจจุบัน ที่อาจจะช่วยลดปัญหาพ่อค้าคนกลางให้กับเกษตรกรได้

3. หากต้องการให้เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีสามารถสนเทศให้มากขึ้น เกษตรกรจึงควรจะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความรู้รวมถึงวิธีการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตร ให้มีการบูรณาการองค์ความรู้และร่วมกัน เข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเกษตร นำไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ลดต้นทุนและนำไปสู่เกษตรอินทรีย์สากลได้จริง เกษตรกรในท้องถิ่นจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ให้เกษตรกรมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงเพื่อประสิทธิภาพสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชิณโสณ์ วิสิฐนิธิกิจา และอิงอร ตั้นพันธ์ (2559). ตัวแบบการสร้างความได้เปรียบเชิงการ แข่งขันในอุตสาหกรรมเครื่องปรับอากาศ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.* ปีที่ 8 ฉบับพิเศษ, หน้า 425-431.

นันทพร ชเลจร. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความภักดีของลูกค้าธุรกิจสตาร์ทอัพประเภทพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 33(107), 193-205.

พิชัย ทองดีเลิศ. (2558).ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่องานส่งเสริมการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563, จาก http://www.ku.ac.th.

ลัดดา แพรภัทรพิศุทธิ์ และวิทยา ประพิณ. (2557). ความต้องการสารสนเทศ และบริการสารสนเทศการเกษตรในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 20(2), 157-182.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). “นวัตกรรม” นำ“รวย*”. SMEs Today*, 12(102), (กรกฎาคม-กันยายน), 86-96.

Angela V. Hausman Eid, Mustafa I, (2011). “DETERMINANTS OF E-COMMERCE CUSTOMER SATISFACTION, TRUST, AND LOYALTY IN SAUDI ARABIA.” Journal of Electronic Commerce Research; Long Beach 12.1 : 78-93.

COSO. (June, 2004,). Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, Enterprise Risk Management-Integrated Framework,Vol. 2,18. (Online). Available URL : http://www.coso.org/erm-integratedframework.htm.

Foxall, G. R., and Sigurdsson, V. (2013). CONSUMER BEHAVIOR ANALYSIS: BEHAVIORAL ECONOMICS MEETS THE MARKETPLACE. Psychological Record.

Gahin F.S. (1967). A Theory of Pure Risk Management in the Business Firm. The Journal of Risk and Insurance, 34(1) : 121-129.

Garatwa W. ; Bollin, C. (2002, June, 18). Disaster Risk Management: Working Concept. Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ), Eschborn. (Online). Available URL : http://www2.gtz.de/dokumente/bib/02-5001.pdf.

Henriksen, P. and Uhlenfeldt, T. (2006), Contemporary Enterprise-Wide Risk Management Frameworks: A Comparative Analysis in a Strategic Perspective, Andersen T.J. (ed.), Perspectives on Strategic Risk Management: 107-130. Denmark: Copenhagen Business School Press.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

Kasai, Praweena. (2018). Factors Leading to Work Passion for Innovative Work Behavior: Case Study of Small Hotel Business in Thailand Praweena Kasai and Wasita Boonsathorn. Dusit Thani College Journal. Vol.12 No.1 (January-April 2018).

Purchase Intentions. International Journal of Business, Marketing, & Decision Science, 8(1), 43-59

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงินและพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

The Relationship among Financial Knowledge, Financial Experience, and Financial Discipline Behaviour of Business School Students at Bangkok University

ผู้วิจัย ศิริวรรณ ว่องวีรวุฒิ
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ณัฐชา วัฒนวิไล
คณะบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มารยาท โยทองยศ
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทคัดย่อ

ปัญหาทางเงินเกิดขึ้นจากการขาดความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินและมีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินที่ไม่เหมาะสมและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับคนอายุยังน้อย ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและประสบการณ์ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์กับนักศึกษาจำนวน 477 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพส่วนใหญ่ มีความรู้ทางการเงินและประสบการณ์ทางการเงินอยู่ระดับปานกลาง ส่วนพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินอยู่ในระดับสูง และความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และประสบการณ์ทางการเงินจะทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินที่เหมาะสมด้วย

คำสำคัญ : พฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน, ความรู้ทางการเงิน, ประสบการณ์ทางการเงิน, นักศึกษาปริญญาตรี

Abstract

Financial problems have been arisen from a lack of knowledge about financial planning and improper financial discipline behavior and are more likely to occur with young people. Therefore, this research aims to study the level of financial knowledge, financial experience, and financial discipline behavior. This study also investigates the relationship between financial knowledge, financial experience, and financial discipline behavior of students of the Faculty of Business Administration, Bangkok University.

The data were collected by an online questionnaire with 477 students. Average, standard deviation and Spearman's rank correlation are analyzed. The results showed that most of the students in Faculty of Business Administration students Bangkok universities have moderate financial knowledge and experience. The financial discipline behavior was at a high level. Financial knowledge and financial experience were positively correlated with students' financial discipline behavior at the statistical significance level of 0.05.

This shows that encouraging students to have financial knowledge and experience will also provide students with appropriate financial behaviors.

Key Words : Financial Discipline Behaviour, Financial Knowledge, Financial Experience, Undergraduate Students

บทนำ

ช่วงหลายปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนไทยมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น มีอำนาจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของครัวเรือนสูงขึ้นด้วย ตลอดจนอัตราดอกเบี้ยที่มีอยู่ในระดับต่ำเป็นเวลานานทำให้การก่อหนี้ใหม่เพิ่มขึ้น ผลิตภัณฑ์การเงินมีความหลากหลาย และแผนการตลาดที่กระตุ้นให้เกิดการอุปโภคบริโภคจนเกินความจำเป็นหรือการใช้จ่ายเกินตัว นอกจากนี้ภาครัฐยังมีนโยบายการเปิดการค้าเสรี การกระตุ้นเศรษฐกิจ การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อได้มากขึ้น แต่สิ่งเหล่านี้กลับส่งผลให้หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยที่เพิ่มสูงขึ้นและสูงกว่ารายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน จากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (มปป.) ในปี พ.ศ. 2543 พบว่ามีปริมาณหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 68,405 บาทต่อครัวเรือน และเพิ่มเป็น 134,900 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2554 เพิ่มขึ้นร้อยละ 97.21 หนี้ครัวเรือนยังเป็นปัญหาต่อเนื่องยาวนาน และในปี พ.ศ. 2563 ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) รายงานว่าคนไทยมีหนี้ครัวเรือนอยู่ในระดับสูงขึ้นจากร้อยละ 79.8 ในปี พ.ศ. 2562 เพิ่มเป็นร้อยละ 89.3 ในปี พ.ศ. 2563 และพบว่าคนไทยหนึ่งในสามมีภาระหนี้สูงและเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ รวมทั้งเป็นหนี้ตั้งแต่เรียน เริ่มทำงาน จนหลังเกษียณอายุ โดยร้อยละ 84 เป็นหนี้สถาบันการเงินกึ่งในระบบและนอกระบบ

ภาระหนี้สินภาคครัวเรือนที่สูงทำให้ประชากรขาดภูมิคุ้มกันทางการเงินโดยเฉพาะเงินออมที่ทำให้ความสามารถในการรับมือกับความผันผวนทางเศรษฐกิจได้อย่างจำกัด เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้รายได้ของประชาชนลดลง อาจทำให้ครัวเรือนจำนวนมากไม่สามารถชำระหนี้ได้และถือเป็นตัวเร่งให้เกิดหนี้เสียเร็วขึ้นได้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563)

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาหนี้สิ้นครัวเรือนเพิ่มขึ้น คือ การขาดความรู้ทางการเงิน และขาดวินัยที่ดีทางการเงิน ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย (2559) พบว่าคนไทยพฤติกรรมทางการเงินร้อยละ 62.2 และมีความรู้ทางการเงินต่ำร้อยละ 48.6 โดยเฉพาะเยาวชน (อายุ 10-19 ปี) ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการการเงินขั้นพื้นฐาน ขาดประสบการณ์ในการใช้บริการทางการเงิน อีกทั้งมีพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่เหมาะสม เช่น การไม่เปรียบเทียบข้อมูลก่อนซื้อ ไม่สามารถเลือกวิธีการออมที่เหมาะสมได้ เช่นเดียวกับผลสำรวจขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development:OECD) (2020) ที่พบว่าคนไทยมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีกว่า OECD ค่อนข้างมากในขณะที่มีความรู้ทางการเงินต่ำกว่า

OECD ค่อนข้างสูง และกลุ่มคนวัยรุ่นหรือ GEN Y ที่เกิดปี พ.ศ. 2523-2538 อายุประมาณ 22-35 ปี เริ่มเป็นหนี้ตั้งแต่อายุน้อย มีหนี้จำนวนมาก และต้องใช้เวลาในการผ่อนชำระนาน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัญหาทางการเงินเริ่มเกิดขึ้นกับคนอายุน้อย จึงควรมีการศึกษาระดับความรู้ทางการเงิน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารเงิน สามารถนำความรู้มาใช้ในการตัดสินใจทางการเงินได้ (Lusardi, 2019; ประวัฒน์ เบญญาศรีสวัสดิ์, 2561) และประสบการณ์ทางการเงิน (พิชามญชุ์ ศรีสุวรรณ, พวงเพ็ญ ชุรินทร์ และนิตย์ หทัยวสีวงศ์ สุขศรี, 2558) และพฤติกรรมการวินัยทางการเงินซึ่งพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน คือ พฤติกรรมการจัดการเงิน การวางแผนรับจ่ายเงิน การตัดสินใจทางการเงิน การออม การใช้จ่ายเงิน การกู้ยืมที่เหมาะสม (ณัฐพร แป้นทองคำ และสุภาสิณี นุ่มเนียม, 2559) เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมเยาวชนให้มีความรู้ตระหนักและหันมาให้ความสำคัญกับวินัยทางการเงินมากยิ่งขึ้น โดยการเสริมทักษะทางการออม การใช้จ่าย การลงทุน ตลอดจนการกู้ยืม

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ถือเป็นกลุ่มเยาวชน ที่จะโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นกำลังหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการทราบถึงระดับความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษา จะทำให้มีข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวางแผนและจัดการทางเงินของตนเองได้และมีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและประสบการณ์ทางการเงินกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมกล่าวว่าความรู้ส่งผลต่อทัศนคติอันนำสู่พฤติกรรม ดังแนวคิดอนุกรมวานของบลูม (Bloom’s Taxonomy) ของ Bloom (1956 อ้างใน รัฐพล ประดับเวทย์, 2560) กล่าวว่า เกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมว่า ความรู้เป็นความสามารถในรับรู้จากประสบการณ์ต่างๆ เก็บรักษา และประมวลสิ่งที่ได้รับรู้ไว้และระลึกสิ่งนั้นได้ และบุคคลยอมรับหรือปฏิเสธหรือแสดงพฤติกรรมใดจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น และนำสิ่งที่ตนยอมรับหรือยึดถือมาแสดงพฤติกรรม สอดคล้องกับสุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ที่กล่าวว่า บุคคลมักจะรับรู้ผ่านประสบการณ์และนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมนั้น และผลการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าความรู้ทางเงินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการวินัยทางการเงิน (ศิรินุช อินละคร, 2563) และประสบการณ์ทางการเงินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการวินัยทางการเงินเช่นกัน (พิชามญชุ์ ศรีสุวรรณ และคณะ (2558) งานวิจัยนี้จึงมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังรูปภาพที่ 1

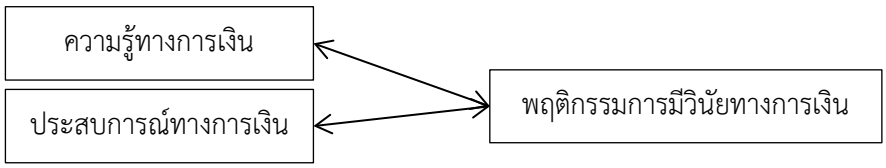

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีประชากร คือ นักศึกษาของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ รายละเอียดของประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยกรุงเทพซึ่งไม่ทราบจำนวนที่ชัดเจน และขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 476 คน ซึ่งได้จากสูตรของ Cohen (1988) สำหรับการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ คำนวณโดยใช้โปรแกรม G*power ของ Erdfelder, Faul, & Buchner (2007) มีเงื่อนไขคือค่าสหสัมพันธ์ก่อนหน้า (Correlation) เท่ากับ 0.15 ระดับนัยสำคัญ 0.05 อำนาจจำแนกเท่ากับ 0.95 ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบเครื่องมือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ เพศ และชั้นปีที่เรียน

ส่วนที่ 2 ความรู้ทางการเงิน นักศึกษาประเมินตนเอง จำนวน 1 ข้อ โดยใช้คำถามว่า “ท่านคิดว่าระดับความรู้ทางการเงินของท่านอยู่ในระดับใด” ให้นักศึกษาประเมินจากคะแนนระดับ 1 ถึง 7 (1 คือ มีความรู้ทางการเงินในระดับน้อยที่สุด ถึง 7 คือ มีความรู้ทางการเงินในระดับมากที่สุด)

ส่วนที่ 3 ประสบการณ์ทางการเงิน มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ โดยใช้คำถามว่า “ท่านเคยมีประสบการณ์ทางด้านการเงินในเรื่องใดบ้างจาก 4 ประสบการณ์ ได้แก่ 1) เคยกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการซื้อสินค้า (เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องสำอาง) 2) มีบัตรเครดิต 3) มีบัญชีออมทรัพย์ 4) เล่นหุ้น” สามารถเลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกตอบว่ามีหรือไม่มีประสบการณ์ (Check list)

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน มีคำถามจำนวน 8 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยมีการให้คะแนนคำตอบ คือ 1 ถึง 5 (1 = ตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษาระดับน้อยที่สุด 2 = ตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษาระดับน้อย 3= ตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษาระดับปานกลาง 4 = ตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษาระดับมาก 5= ตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษาระดับมากที่สุด) ตัวอย่างข้อคำถามมีดังนี้ “ท่านคิดไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้า” “ท่านชำระเงินค่าใช้จ่ายที่ถูกเรียกเก็บ (เช่น ค่าเช่าหอพัก ค่าบริการอินเทอร์เน็ต ฯลฯ) ตรงตามเวลา” และ “ท่านดูแลการเงินของตัวเองอย่างใกล้ชิด”

มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ผลการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 ซึ่งเกินกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Turner & Carlson, 2003) นอกจากนี้ยัง

ได้นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการสื่อสาร และ 2) ความเชื่อมั่นของแบบประเมินพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องด้วยแอฟฟ่าของครอนบาค 0.854 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2563 โดยใช้แบบสอบถามแบบออนไลน์ การตอบแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ 10 -15 นาที เก็บข้อมูลโดยส่งลิงค์แบบสอบถามให้นักศึกษาตอบ มีผู้ตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 477 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. บรรยายลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

2. ระดับความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เกณฑ์การแปลความของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน

1.00-1.80 มีพฤติกรรมระดับต่ำที่สุด

1.81-2.60 มีพฤติกรรมระดับต่ำ

2.61-3.40 มีพฤติกรรมระดับปานกลาง

3.41-4.20 มีพฤติกรรมระดับสูง

4.21-5.00 มีพฤติกรรมระดับสูงที่สุด

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน ด้วยและสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman's rank correlation)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและประสบการณ์ทางการเงินที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะของผู้ตอบแบบถาม

เป็นนักศึกษาชาย จำนวน 195 คน และนักศึกษาหญิง จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 และ 59.1 ตามลำดับ นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมาคือ ชั้นปี 1 จำนวน 152 คน ชั้นปี 2 จำนวน 71 คน และปีที่ 4 จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 14.9 และ 11.7 ตามลำดับ

2. ลักษณะของความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน

2.1 ความรู้ทางการเงิน นักศึกษามีคะแนนความรู้ทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 คะแนน เมื่อพิจารณาแยกเป็นระดับพบว่า นักศึกษามีระดับความรู้อยู่ในปานกลาง มีคะแนน 3-4 คะแนน จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 รองลงมาคือ ระดับสูงมีคะแนนอยู่ระหว่าง 5-7 คะแนน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9 และระดับต่ำมีคะแนน 1-2 คะแนน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามระดับความรู้ทางการเงิน

ระดับความรู้ทางการเงิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
ต่ำ (1-2 คะแนน)	85	18.0			
ปานกลาง (3-4 คะแนน)	293	62.1			
สูง (5-7 คะแนน)	94	19.9			
รวม	**472**	**100.0**	**3.53**	**1.24**	**ปานกลาง**

หมายเหตุ: มีนักศึกษาไม่ระบุระดับความรู้จำนวน 5 คน

2.2 ประสบการณ์ทางการเงิน ในภาพรวมนักศึกษามีประสบการณ์ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.934 กล่าวคือนักศึกษามีประสบการณ์ทางการเงินประมาณ 1 ด้าน จากทั้งหมด 4 ด้าน เมื่อพิจารณาแยกเป็นระดับประสบการณ์ พบว่ามีประสบการณ์ระดับปานกลาง จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 56.4 รองลงมาคือ ระดับต่ำ จำนวน 178 คน และระดับสูง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 และ 6.3 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาจำแนกตามการมีประสบการณ์ทางการเงิน

ประสบการณ์ทางการเงิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
ต่ำ (0 ด้าน)	178	37.3			
ปานกลาง (1-2 ด้าน)	269	56.4			
สูง (3- 4 ด้าน)	30	6.3			
รวม	**477**	**100.0**	**0.97**	**0.934**	**ปานกลาง**
1. เคยกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการซื้อสินค้า (เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องสำอาง)	62	13.00*			
2. มีบัตรเครดิต	79	16.56*			
3. มีบัญชีออมทรัพย์	261	54.72*			
4. เล่นหุ้น	59	12.37*			

*คิดร้อยละจากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด

2.3 พฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน นักศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินในระดับสูง จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 43.6 รองลงมาคือ ระดับมากที่สุด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 ระดับปานกลาง และระดับต่ำ จำนวน 105 คน และ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 และ 3.8 ตามลำดับ และในภาพรวมนักศึกษามีพฤติกรรมทางการเงินในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.79 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.640 คะแนน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษา

ระดับพฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
ต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60)	18	3.8			
ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40)	105	22.0			
สูง (คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20)	208	43.6			
สูงที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00)	146	30.6			
รวม	**477**	**100.0**	**3.79**	**0.640**	**สูง**

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินแยกเป็นรายข้อพบว่านักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มีการปฏิบัติแต่ละเรื่องในระดับปานกลางถึงมากที่สุด คือ 2. ชำระเงินค่าใช้จ่ายที่ถูกเรียกเก็บตรงตามเวลา ค่าเฉลี่ย 4.40 คะแนน 3. ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด และ 7. เปรียบเทียบข้อมูลก่อนตัดสินใจซื้อสินค้า ค่าเฉลี่ย 4.28 และ 4.27 คะแนนตามลำดับ นักศึกษามีการปฏิบัติในระดับมาก เรื่อง 1. คิดไตร่ตรองก่อน การตัดสินใจซื้อสินค้า 4. วางแผนการใช้จ่าย และ พยายามทำตามแผนที่ตั้งไว้ และ 8. มีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 3.92 และ 3.74 คะแนน ตามลำดับ

นักศึกษามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง เรื่อง 6. มีการเก็บออมเงินอย่างสม่ำเสมอ และ เรื่อง 5. จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ค่าเฉลี่ย 3.37 และ 2.60 คะแนน มีการปฏิบัติในระดับน้อย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของ นักศึกษา

พฤติกรรมทางการเงิน	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	ระดับพฤติกรรม		
						ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ (อันดับ)
1. คิดไตร่ตรองก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้า	2 (0.4)	9 (1.9)	102 (21.4)	176 (36.9)	188 (39.4)	4.13	0.840	มาก (4)
2. ชำระเงินค่าใช้จ่ายที่ถูกเรียกเก็บตรงตามเวลา	5 (1.0)	7 1.5)	57 (11.9)	133 (27.9)	275 (57.7)	4.40	0.833	มากที่สุด (1)
3. ดูแลการเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด	1 (0.2)	12 (2.5)	78 (16.4)	151 (31.7)	235 (49.3)	4.27	0.838	มากที่สุด (3)
4. วางแผนการใช้จ่ายและพยายามทำตามแผนที่ตั้งไว้	7 (1.5)	32 (6.7)	120 (25.2)	153 (32.1)	165 (34.6)	3.92	0.996	มาก (5)
5. จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย	120 (25.2)	119 (24.9)	129 (27.0)	52 (10.9)	57 (11.9)	2.60	1.300	น้อย (8)
6. มีการเก็บออมเงินอย่างสม่ำเสมอ	26 (5.5)	74 (15.5)	175 (36.7)	102 (21.4)	100 (21.0)	3.37	1.14	ปานกลาง (7)
7. เปรียบเทียบข้อมูลก่อนตัดสินใจซื้อสินค้า	1 (0.2)	17 (3.6)	70 (14.7)	149 (31.2)	240 (50.3)	4.28	0.857	มากที่สุด (2)
8. มีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย	12 (2.5)	30 (6.3)	155 (32.5)	153 (32.1)	127 (26.6)	3.74	1.00	มาก (6)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงินและพฤติกรรมมีวินัยทางการเงิน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงินและพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman's rho) พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้ทางการเงิน และประสบการณ์ทางการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน ด้วยค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.213 และ 0.102 ตามลำดับ และความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับประสบการณ์ทางการเงิน ด้วยค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.095 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 5 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงินและพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน

ตัวแปรในการวิจัย	พฤติกรรม ทางการเงิน	ความรู้ ทางการเงิน	ประสบการณ์ ทางการเงิน
พฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน	1.000		
ความรู้ทางการเงิน	**0.213** (p<0.001)**	1.000	
ประสบการณ์ทางการเงิน	**0.102* (p =0.026)**	**0.095*(p =0.040)**	1.000

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความรู้ทางการเงิน และมีประสบการณ์ทางการเงินอยู่ระดับปานกลาง และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินอยู่ในระดับสูง และความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนักศึกษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สามารถอภิปรายผลการวิจัยแต่ละประเด็นได้ดังนี้

ความรู้ทางการเงิน นักศึกษามีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากการเรียนในคณะบริหารธุรกิจจะมีรายวิชาเกี่ยวการเงินให้นักศึกษาต้องเรียน ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ทางการเงิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิรินุช อินละคร (2563) ที่กล่าวว่านักศึกษาที่ศึกษาอยู่คณะบริหารธุรกิจมีความรู้ทางการเงินสูงกว่าคณะอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสยานนท์ สหุนันท์ (2561) ที่พบว่านักศึกษามีความเข้าใจแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง

ประสบการณ์ทางการเงิน นักศึกษามีประสบการณ์ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากนักศึกษายังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง รายได้ส่วนใหญ่มาจากผู้ปกครอง ดังนั้นนักศึกษาจึงมีประสบการณ์ทางการเงินไม่มากนัก สอดคล้องกับการวิจัยของพิชามญชุ์ ศรีสุวรรณ, พวงเพ็ญ ชุรินทร์ และนิตย์ หทัยวสีวงศ์ สุขศรี (2558) ที่พบว่าลูกค้าธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีประสบการณ์ทางการเงินระดับปานกลาง

พฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน นักศึกษามีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินอยู่ในระดับสูงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินุช อินละคร (2563) ที่กล่าวว่า มีการไตร่ตรองก่อนซื้อ จ่ายบิลตรงเวลา ดูแลการเงินอย่างใกล้ชิดอยู่ในระดับดี และกลางใจ แสงวิจิตร และคณะ(2562) ที่พบว่านักศึกษามีการคำนวณค่าใช้จ่ายก่อนซื้อสินค้า การรู้จักบริหารรายจ่ายและเงินอม การทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับการศึกษาของธนพร จันทร์สว่าง. (2561) พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยามที่พบว่านักศึกษามีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและประสบการณ์ทางการเงินกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน พบว่าทั้งความรู้ทางการเงินและประสบการณ์ทางการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน อาจเนื่องจากความรู้และประสบการณ์และพฤติกรรมมีความเชื่อมโยงกันบุคคลที่มีประสบการณ์หรือมีความรู้ความเข้าใจเรื่องทางการเงินที่มากกว่ายอมสามารถจัดการเรื่องเกี่ยวกับการเงินของตนเองได้ดีกว่าหรือมีพฤติกรรมทางบวกมากกว่า ผลการวิจัยนี้สอดคล้องการงานวิจัยของ ศิรินุช อินละคร (2563) ที่พบว่า ความรู้ทั่วไปทางการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมทางการเงิน เช่นเดียวกับ ธนพร จันทร์สว่าง (2561) ที่พบว่าความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินของนักศึกษา และประวัฒน์ เบญญาศรีสวัสดิ์ (2561) พบว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับเงินในกลุ่มที่ไม่มีความรู้พื้นฐานด้านการเงินต่ำกว่ากลุ่มที่มีความรู้ทางการเงินสูงกว่า นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับการวิจัยของพิชามญชุ์ ศรีสุวรรณและคณะ (2558) ที่พบว่า ประสบการณ์ทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมากกับพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของลูกค้าธนาคารพาณิชย์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีดังนี้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าความรู้และประสบการณ์ทางการเงินของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับนักศึกษา อาทิ คณะวิชา มหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมความรู้ และประสบการณ์ทางการเงินให้กับนักศึกษาทุกคณะทุกสาขาให้มีความหลากหลาย สม่ำเสมอและต่อเนื่อง อาทิ จัดกิจกรรมการส่งเสริมการออม การเปิดบัญชีธนาคาร การเปิดบัญชีซื้อขายหุ้น การแข่งขันเทรดหุ้นจำลอง เป็นต้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินบางด้านอยู่ในระดับน้อย เช่น จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย จึงควรมีมาตรการในการกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมให้นักศึกษามีพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน โดยเฉพาะเรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเอง เพื่อให้นักศึกษารู้สถานะทางการเงินของตนเองและใช้ในการวางแผนทางการเงินได้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะนำในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเฉพาะนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจโดยไม่ได้ระบุสาขา จึงควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอื่นหรือแยกตามสาขาของคณะบริหารธุรกิจเพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ประสบการณ์ และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินต่อไป

2.2 การศึกษาครั้งนี้มีการศึกษาตัวแปรทางการเงินเพียง 3 ตัว ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน ประสบการณ์ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน ซึ่งควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการวินัยทางการเงิน อาทิ ทักษะทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน ความต่อเนื่องของพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงิน เป็นต้น

2.3 การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสำรวจจึงควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อหากิจกรรมและแนวทางในการส่งเสริมความรู้ทางการเงิน และพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินให้แก่นักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

Cohen, J. (1988). **Statistical power analysis for the behavioral sciences,** (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Erdfelder, E., Faul, F., & Buchner, A. (2007). **G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences.** Behavioral Research Method. 39, 175-191.

อ้างใน โสภิตสุดา มงคลเกษม, 2539

Lusardi, A. (2019). Financial Literacy and the need for financial education: evidence and implications. ***Swiss Journal of Economics and Statistics, 155***(1), pp. 1-8.

OECD (2020). OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2564 จาก www.oecd.org/financial/education/launchoftheoecdinfeglobalfinancialliteracysurveyreport.htm

Turner, R.C., and Carlson, L. 2003. Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing, 3*(2): 163-171.

กลางใจ แสงวิจิตร, ธนาวุธ แสงกาศนีย์, พรทิพย์ จิระธำรง, พเนิน อินทะระ, ศรรสนีย์ สังข์สุวรรณ, และ ภูมิ ชี้เจริญ. (2562). การเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการจัดการการเงินส่วนบุคคลก่อนและหลังเรียน รายวิชาการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ***วารสารหาดใหญ่วิชาการ, 17***(2). หน้า 128-141.

ณัฐพร แป้นทองคำ และสุภาสิณี นุ่มเนียม. (2559). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีวินัยทางการเงินของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. ***Veridian E-Journal Silakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9***(2), หน้า 1890-1900.

ธนพร จันทร์สว่าง. (2561). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยาม.** การค้นคว้าอิสระ : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2461). **รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2561.** สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.1213.or.th/th/aboutfcc/knownfcc/Documents/ 2561_Thai_FLsurvey.pdf

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). **รายงานการประเมินเสถียรภาพระบบการเงินไทย 2563**. กรุงเทพฯ

ประวัฒน์ เบญญาศรีสวัสดิ์. (2561). การจัดการเงิน: กรณีศึกษาในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับเงินทัศนคติเกี่ยวกับเงิน และ ความรู้เกี่ยวกับเงินของพนักงานที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี. ***วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตน์ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 7***(2), หน้า 77-93.

พิชามญชุ์ ศรีสุวรรณ, พวงเพ็ญ ชุรินทร์, และนิตย์ หทัยวสีวงศ์ สุขศรี. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารการเงินกับพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของลูกค้าธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. **รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6 ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** หน้า 341-352.

รัฐพล ประดับเวทย์. (2560) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตามแนวคิดอนุกรรมวิธานขอบลูม. วารสาร Verdian E-Journal. มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2560); 1051 -1065

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิรินุช อินละคร. (2563). การวิเคราะห์ทักษะทางการเงินของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา. ***วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี, 6***(2), หน้า 78-90.

สยานนท์ สหุนันท์. (2561). พฤติกรรมการบริหารจัดการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี พัทยา. ***วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12***(2), หน้า 369-383.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (มปป.). หนี้สินครัวเรือน:ผลกระทบระดับประเทศ. สืบค้นเมื่อ สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2564, จาก http://service.nso.go.th/nso/web/article/article_61.html

ประวัติผู้วิจัย

ผู้ร่วมเขียนคนที่ 1	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ชื่อ-สกุล	ผศ.ศิริวรรณ ว่องวีรวุฒิ
ผลงานทางวิชาการ	ศิริวรรณ ว่องวีรวุฒิ และ ณัฐชา วัฒนวิไล, (2559). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนวิชาการบัญชีบริหารโดยใช้วิดีโอออนไลน์ช่วยสอน : วิจัยเชิงทดลอง 2 ระยะ. ในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายวิจัยวิชาชื่นครั้งที่ 3. (น.203-215). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
การทำงานปัจจุบัน	หัวหน้าภาควิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2	
ชื่อ-สกุล	ผศ.ณัฐชา วัฒนวิไล
ประวัติทางการศึกษา	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผลงานทางวิชาการ	ณัฐชา วัฒนวิไล, และศิริวรรณ ว่องวีรวุฒิ, (2559). การประเมินโครงการสร้างเสริมสภาพแวดล้อมการควบคุมภายใน กรณีศึกษาตัวอย่างบริษัทผลิตพีวีซี จำกัด (นามสมมติ). ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 "สร้างเสริมวิทยารผสมผสานวัฒนธรรมไทย ก้าวอย่างมั่นใจเข้าสู่ AEC" วันที่ 29 กรกฎาคม 2559 มหาวิทยาลัยราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี (2003-2014).
การทำงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำคณะบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ร่วมเขียนคนที่ 3	
ชื่อ-สกุล	ผศ.ดร.มารยาท โยทองยศ
ประวัติทางการศึกษา	ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผลงานทางวิชาการ	1. มารยาท โยทองยศ และศิริวรรณ ว่องวีรวุฒิ. (2559). แบบจำลองความสัมพันธ์เชิง*สาเหตุ*ของการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีกูเกิลแอปส์เพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารปัญญาภิวัฒน์.*, 8(2), 153-167. 2. มารยาท โยทองยศ และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *สุทธิปริทัศน์*, *30*(95), 103-115.
การทำงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

การสำรวจการบริหารจัดการองค์กรสาธารณประโยชน์และองค์กรสวัสดิการชุมชนในจังหวัดลำปาง

To survey the management of the Community welfare organization and the Public benefit organization in Lampang Province

ผู้วิจัย กาญจนา ภาสุรพันธ์
สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

บทคัดย่อ

การสำรวจครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสภาพการบริหารจัดการองค์กรสวัสดิการชุมชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำปาง จำนวน 262 องค์กร เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจได้แก่ แบบประเมิน สภาพการบริหารจัดการองค์กร นำคะแนนประเมินและค่าร้อยละมาจัดระดับคุณภาพขององค์กร

ผลการสำรวจพบว่า องค์กรสวัสดิการชุมชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ จำนวน 206 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 78.63 สามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีคุณภาพ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

ในส่วนการบริหารจัดการให้เป็นองค์กร 4.0 ที่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลมีจำนวน 47 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 17.94 และองค์กรที่ไม่มีความเคลื่อนไหวใด ๆ จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.49

คำสำคัญ : องค์กรคุณภาพ องค์กร 4.0

Abstract

The purpose of survey is to evaluate the management of the Community welfare organization and the Public benefit organization that registered with Social Development and Human Security office, Lampang Provence for 262 organizations. The instrument is evaluating form. The data were analyzed and using percentage for ordering organization.

The evaluating results, There ore 206 (78.63%) quality organizations that have well managing and well system, 47 (17.94%) 4.0 organizations that can use information technology for collecting and communicating data, 17 (6.49%) dead wood organizations that have no activity.

Key word : quality organization 4.0 organization.

บทนำ

จังหวัดลำปางมีองค์กรภาคสังคมที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำปาง รวม 262 องค์กร ประกอบด้วย องค์กรสวัสดิการชุมชน 148 องค์กร องค์กรสาธารณประโยชน์ 114 องค์กร องค์กรเหล่านี้ดำเนินการควบคู่กับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนน โดยมีความเชื่อว่าองค์กรสวัสดิการชุมชนและองค์กรสาธารณประโยชน์เป็นหน่วยสนับสนุนการทำงานของรัฐระดับฐานรากที่ใกล้ชิดกับประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมากกว่ารัฐ การให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงเป็นการช่วยเหลือแบบถูกฝาถูกตัวและตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

การให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนส่วนใหญ่ต้องใช้งบประมาณ ที่มาจาก การบริจาค งบประมาณของตนเอง งบประมาณจากภาครัฐและยังมีสิทธิขอรับเงินงบประมาณจากกองทุนการจัดสวัสดิการสังคม ที่จังหวัดลำปางได้รับมาปีละ 700,000 – 900,000 บาทต่อปี ซึ่งเป็นช่องทางโดยตรงในการสนับสนุน แต่ปรากฏว่าในแต่ละปีองค์กรภาครัฐ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสนอโครงการขอรับเงินสนับสนุนจากกองทุนการจัดสวัสดิการสังคมมากกว่าองค์กรสวัสดิการสังคมและองค์กรสาธารณประโยชน์

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงมีความสนใจที่จะสำรวจสภาพการบริหารจัดการองค์ทั้ง 262 แห่ง เพื่อจัดระดับองค์กรและนำผลการประเมินไปแก้ปัญหาและหาแนวทางในการพัฒนาองค์กร โดยคาดหวังว่าหากพัฒนาองค์กรฐานรากให้มีความเข้มแข็ง มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ประชาชนในชุมชนนั้นจะมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการชุมชนตนเองได้เป็นอย่างดี และทุกคนในชุมชนนั้นจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินสภาพการบริหารจัดการองค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรสาธารณประโยชน์

กรอบแนวความคิด

การวิจัยครั้งนี้กำหนดแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพทั่วไปขององค์กร ประกอบด้วย สถานที่ตั้ง ช่องทางการติดต่อสื่อสารคณะทำงาน

2. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการ โดยใช้ทฤษฎีระบบ (Theory System) ประกอบด้วย ปัจจัย (Input) วิธีการ (Process) และการดำเนินงาน (Output) เป็นแนวทางในการสืบค้นความเข้มแข็งและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารจัดการองค์การของไทย (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2554)

1.1 ประเภทขององค์การ องค์การมี 3 ประเภท ได้แก่ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและองค์กรภาคสังคม โดยมีรูปแบบและลักษณะ ดังนี้

1) องค์กรภาครัฐ ได้แก่

(1) ส่วนราชการ จัดการบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนราชการส่วนกลาง ได้แก่ กรม กระทรวง ราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัดและอำเภอ และส่วนราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เป็นการจัดระบบบริหารประเทศตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ลักษณะงานของส่วนราชการเป็นงานสาธารณะพื้นฐาน เป็นความจำเป็นของรัฐในการทำหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และการยุติธรรม ลักษณะการทำงานไม่คล่องตัวและไม่แสวงกำไร

(2) รัฐวิสาหกิจ เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การประปานครหลวง การประปาภูมิภาค ฯลฯ มีภารกิจหน้าที่ทางด้านการค้าและการอุตสาหกรรม มีความคล่องตัวกว่าส่วนราชการ และแสวงหากำไร

(3) องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน คระกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการการเลือกตั้ง องค์การอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ องค์กรดังกล่าว เป็นองค์กรที่รัฐให้ความเป็นอิสระในการบริหารงาน คน และงบประมาณ โดยต้องการความต่อเนื่องในการบริหารจัดการให้ปลอดการแทรกแซงอำนาจจากฝ่ายการเมือง ภารกิจหน้าที่ขององค์กรประเภทนี้ จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศ ลักษณะการทำงานมีความคล่องตัวและไม่แสวงหากำไร

(4) องค์กรมหาชน เป็นองค์กรที่รัฐให้มีอิสระในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุภารกิจเฉพาะสนองตอบความต้องการของประชาชนและการพัฒนาประเทศในด้านการศึกษาวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ต้องการความคล่องตัวในการดำเนินงาน องค์กรประเภทนี้มี 2 ชนิด ได้แก่ องค์กรที่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งตนเอง เช่น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาที่ออกนอกกรอบระเบียบของส่วนราชการ ฯลฯ องค์กรเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ให้บริการสาธารณะและไม่แสวงหากำไร หากแต่เป็นความจำเป็นของรัฐต้องลงทุนในการให้บริการสาธารณะ เพราะไม่สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้แต่ต้องการความคล่องตัวในการบริหารและความรวดเร็วในการให้บริการแก่ประชาชน และองค์กรมหาชนอีกประเภทหนึ่งที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ.2542 โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เช่น สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (ISO) สถาบันยานยนต์ สถาบันไฟฟ้าและอิเลคทรอนิกส์ ฯลฯ องค์กรมหาชนเหล่านี้ รัฐบาลจะลงทุนในระยะเริ่มแรก และให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระยะต่อไป

2) องค์กรภาคเอกชน

องค์กรภาคเอกชนมีวัตถุประสงค์เพื่อกำไรสูงสุด แม้ปัจจุบันจะได้ส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ดูเสมือนมิได้มุ่งแสวงหากำไรแต่อย่างเดียว โดยมีการจัดกิจกรรมและโครงการเพื่อสังคมคืนกำไรสู่สังคม แต่ก็ยังคงหวังผลระยะยาว เนื่องจากองค์กรรู้ดีว่าการจะเก็บเกี่ยวรายได้จากลูกค้าซึ่งเป็นคนในสังคมจะต้องยอมรับองค์กรและผลิตภัณฑ์ขององค์กร

การบริหารจัดการองค์กรภาคเอกชนสามารถนำเอาแนวคิดและหลักการทั่วไปในการบริหารจัดการองค์กรมาประยุกต์ใช้ได้คล่องตัวกว่าองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน มีหลายรูปแบบ ได้แก่ (1) บริษัทมหาชน (2) บริษัทกำจัด (3) ห้างหุ้นส่วนจำกัด (4) ห้างหุ้นส่วนสามัญ (5) กิจการผู้ประกอบการ รายเดียว

องค์กรเอกชนเป็นหน่วยผลิตของประเทศ ในขณะที่องค์กรภาครัฐและสังคมเป็นหน่วยสนับสนุนการผลิต แต่ในการปกครองหรือบริหารราชการแผ่นดิน องค์กรเอกชนเป็นส่วนหนึ่งของประเทศต้องยึดถือกฎและกฎหมายของประเทศ ในขณะเดียวกัน องค์กรภาครัฐต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดจากการกระทำขององค์กรภาครัฐที่มีต่อกิจการของเอกชน เนื่องจากเอกชนเป็นฐานรายได้ของรัฐบาลในรูปของการเก็บภาษี

3) องค์กรภาคสังคม

องค์กรภาคสังคม เป็นโครงสร้างหรือกลไกในการจัดระเบียบสังคม เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้คนในสังคม เป็นการอาสา เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก เพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดการเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ความมั่นคงปลอดภัย หรือการสร้างอำนาจต่อรองกับรัฐบาล และเป็นการร่วมมือร่วมใจกันจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับครอบครัว ศาสนา การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สุขภาพ กฎหมาย ทหาร การสื่อสาร แรงงาน ฯลฯ การรวมตัวกันของสมาชิกองค์กรทางสังคม ถ้าพิจารณาอีกมุมหนึ่งเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของสังคมการเมือง (Social-political phenomenon) เนื่องจากประชาชนเห็นว่าการที่ฝ่ายรัฐเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจเข้มแข็ง อาจเป็นการคุกคามสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชน จึงรวมตัวกันเป็นสถาบันสังคม (institutionalization) เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง คุ้มครองชีวิต และทรัพย์สินของตน องค์กร ภาคสังคม ได้แก่ (1) สมาคม (2) สหพันธ์ (3) มูลนิธิ (4) ครอบครัว (5) สถาบันทางศาสนา

แม้ว่าองค์กรเอกชนและองค์ภาคสังคม จะรวมตัวกันโดยปัจเจกชน แต่กฎหมายของประเทศเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิผลต่อการบริหารจัดการองค์กร ทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนจัดตั้ง จนถึงขั้นตอนเลิกหรือยุติการดำเนินงาน กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่องค์ประกอบและจำนวนของผู้ก่อตั้ง การบริหารการเงิน การบัญชี การยุบเลิกองค์กรภาคสังคม ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

1.2 สภาพการบริหารจัดการองค์การไทยในปัจจุบัน

1) การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐ

องค์กรภาครัฐ มีลักษณะโครงสร้างองค์กรเป็นแบบสูง มีสายการบังคับบัญชายาวหลายชั้น มีวัฒนธรรมการทำงานที่ล่าช้า อืดอาด ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ องค์กรไม่มีความยืดหยุ่น ปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม มีกฎระเบียบควบคุมอย่างละเอียดทุกขั้นตอนการให้บริการ รัฐพยายามแก้ปัญหาโดยผ่อนคลายกฎระเบียบ และปรับปรุงกฎระเบียบให้ทันสมัย แล้วนำแนวคิดวัดผลสำเร็จที่ใช้เกณฑ์ประสิทธิผล และเกณฑ์ประสิทธิภาพในการประเมินผลงาน

2) การบริหารจัดการองค์กรเอกชน

องค์กรเอกชนส่วนใหญ่ ออกแบบโครงสร้างแบบราบ มีความยืดหยุ่นสูง ทำให้องค์กรเหมือนมีชีวิต เพราะต้องการความคล่องตัวในการบริหารงาน ทั้งในเรื่องการสั่งการการอนุญาต การอนุมัติ การวางแผน ปรับแผน และการประสานงาน

ก่อนปี 2540 องค์กรธุรกิจส่วนใหญ่ตกเป็นเบี้ยล่างองค์กรราชการ ซึ่งเป็นการพิจารณาในแง่มุมการปฏิบัติต่อองค์กรธุรกิจการค้าในรูปแบบของกฎและกฎหมาย และขั้นตอนการติดต่อใช้บริการจากหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นระบบสาธารณูปโภค การอนุมัติ การอนุญาต รวมทั้งทัศนคติ บุคคลในราชการที่มีต่อภาคธุรกิจเอกชน จะถูกมองในฐานะต่ำต้อยกว่า ในขณะเดียวกันองค์กรธุรกิจเอกชนมององค์กรราชการในแง่ลบ โดยเฉพาะในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่สุจริต หัวหน้าที่ไม่สมบทบาทของผู้สนับสนุนขององค์กรประเทศไทย การทำหน้าที่ราชการไม่มีคุณภาพ ตามกระแสโลกาภิวัฒน์ไม่ทัน ตรากฎหมายบางฉบับล้ามัย ฝืนหลักธรรมชาติของการปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริงหลากหลายกรณี ปัญหาเหล่านี้บั่นทอนความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

3) การบริหารจัดการองค์กรภาคสังคม

การจัดรูปแบบโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ มาจากความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ จะไม่ใช้อำนาจในเชิงบังคับ แต่มาจากความเห็นร่วมและการมีส่วนร่วมจากสมาชิกด้วยความสมัครใจ บุคลากรที่ทำงานในองค์กรจะเป็นผู้ที่อาสามาทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน แต่มีบางองค์กรอาจมีการจ้างบุคลากรทำหน้าที่เป็นผู้จัดการหรือธุรการ ช่วยในการบันทึก รวบรวมจัดระบบข้อมูลข่าวสารขององค์กร เพื่อการชี้แจงตรวจสอบของสมาชิกและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากองค์กรบางองค์กร ฝ่ายรัฐต้องเข้ามาควบคุมวัตถุประสงค์ขององค์กร มิให้มีผลกระทบต่อความมั่นคงและศีลธรรมอันดีของประชาชน

องค์กรภาคสังคมและภาครัฐ มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน เพื่อส่วนรวมไม่แสวงหากำไร ยกเว้นรัฐวิสาหกิจ ส่วนที่ต่างกันคือ “ที่มาแห่งอำนาจ” ในการบริหารองค์กรภาครัฐผู้ใช้อำนาจต้องมีกฎหรือกฎหมายให้อำนาจไว้ แต่การบริหารองค์กรภาคสังคม อำนาจในการบริหารมาจากเจตนารมณ์ของมวลสมาชิกที่จะมอบหมายให้ดำเนินการได้ในเรื่องใด และมีขอบเขตเพียงใดซึ่งอยู่ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

2. องค์การสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคมเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และการบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

องค์การสวัสดิการสังคม หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรสวัสดิการชุมชน

องค์กรสาธารณประโยชน์ หมายถึง องค์กรภาคเอกชุนที่ได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546

องค์กรสวัสดิการชุมชน หมายถึง องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่าย องค์กรสวัสดิการชุมชน และได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550

กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กองทุนประกอบด้วยเงินทุนประเดิมที่รัฐจัดสรรให้ เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้ เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และเงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมายหรือโดยนิติกรรมอื่น โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติเป็นผู้ดูแล กองทุนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการสังคม และเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนให้พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมบรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ การให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม และเพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมให้เป็นไปอย่างทั่วถึงเหมาะสมและเป็นธรรม

กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ให้การสนับสนุนโครงการ 2 ลักษณะ คือ

1) โครงการด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่มีผลต่อการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาสังคม เป็นโครงการที่มีผลต่อบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งอยู่ในสภาวะยากลำบากหรือจำต้องได้รับการช่วยเหลือ หรือเป็นโครงการด้านการส่งเสริม การพัฒนา การสงเคราะห์ การคุ้มครอง การป้องกัน การแก้ไข และการบำบัดฟื้นฟู หรือเป็นโครงการที่สนับสนุนการพัฒนา หรือการให้บริการเกี่ยวข้องกับสาขาใดสาขาหนึ่ง เช่น การบริการทางสังคม การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การฝึกอาชีพ การประกอบอาชีพ นันทนาการและกระบวนการยุติธรรม

2) โครงการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม เช่น การจัดทำแผน การรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัย การร่วมมือประสานงาน ประชาสัมพันธ์ การติดตามประเมินผล การพัฒนามาตรฐาน และการฝึกอบรม (เพื่อสร้างความเข้มแข็ง)

ผู้มีสิทธิขอรับเงินกองทุน ได้แก่

1) หน่วยงานของรัฐที่ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคม

2) องค์กรสาธารณประโยชน์ ได้แก่ มูลนิธิหรือสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคม หรือองค์กรภาคเอกชนที่มีผลงานเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม และได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

3) องค์การสวัสดิการชุมชน ได้แก่ องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน และได้รับการรับรองให้ดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

3. องค์กรสาธารณประโยชน์และองค์กรสวัสดิการชุมชนในจังหวัดลำปาง

องค์กรภาคสังคมในจังหวัดลำปางมีเป็นจำนวนมาก แต่การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะองค์กรภาคสังคมที่เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรสวัสดิการชุมชน ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง จำนวน 262 องค์กร ที่กระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

อำเภอ	จำนวนองค์กรสาธารณประโยชน์	จำนวนองค์กรสวัสดิการชุมชน
1. เมือง	52	34
2. เมืองปาน	4	16
3. แจ้ห่ม	2	6
4. วังเหนือ	24	13
5. งาว	4	9
6. แม่เมาะ	1	3
7. แม่ทะ	5	12
8. ห้างฉัตร	6	10
9. เกาะคา	10	14
10. เสริมงาม	1	6
11. สบปราบ	3	6

อำเภอ	จำนวนองค์กรสาธารณประโยชน์	จำนวนองค์กรสวัสดิการชุมชน
12. เถิน	2	14
13. แม่พริก	-	5
รวม	**114**	**148**

4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนาของกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล (Key informant) เป็นกลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจะถูกคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง หรือเป็นผู้สามารถให้ข้อมูลที่ต้องการได้ ดังนั้นผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจึงจะมีคุณลักษณะหลาย ๆ ประการที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneity) โดยกลุ่มคนเหล่านี้ จะถูกเชิญให้มาร่วมวงสนทนากันอย่างเป็นธรรมชาติในการบรรยายที่เหมาะสม โดยมีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 6-12 คน

องค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1) ประเด็นที่ต้องการสนทนา ซึ่งจะทำให้สามารถรับทราบความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ

2) แนวคำถามจะต้องกำหนดไว้ก่อนล่วงหน้าและจะต้องมีการจัดเป็นหมวดหมู่ และลำดับก่อนหลังเพื่อป้องกันความสับสนในการสนทนา

3) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จะคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และมีภูมิหลังคล้าย ๆ กันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

4) บุคลากรที่จะดำเนินการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย

(1) พิธีกร จะทำหน้าที่ถามคำถาม นำการพูดคุย รวมทั้งควบคุมการสนทนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน

(2) ผู้จดบันทึกการสนทนา ซึ่งจะจุดทั้งคำพูด อากัปกริยาท่าทาง อารมณ์ รวมทั้งการบันทึกผังการนั่งของสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนาด้วย

(3) ผู้ช่วยดำเนินรายการ เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มผู้สนทนานทุกด้านอาทิ การบริการดื่มน้ำ อาหารว่าง รวมทั้งคอยควบคุมไม่ให้กลุ่มผู้สนทนาได้รับการรบกวนจากภายนอก

5) อุปกรณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

(1) เครื่องบันทึกเสียง จะต้องเตรียมการสำรองแบตเตอร์รี่ให้เพียงพอ

(2) สถานที่สำหรับการสนทนา จะต้องเป็นสถานที่ที่สมาชิกรู้จัก มีความสะดวกสบายเงียบสงบ ไม่พลุกพล่าน หรือมีเสียงรบกวน

(3) ของที่ระลึก เพื่อตอบแทนสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสนทนา ซึ่งจะแจกให้หลังเสร็จการสนทนาแล้ว

(4) อาหารว่าง น้ำดื่ม ระหว่างการสนทนา รวมทั้งอุปกรณ์เสริมการพูดคุย อาทิ รูปภาพ เอกสาร หนังสือ ฯลฯ

(5) ระยะเวลาที่เหมาะสม คือ ไม่ควรเกินกว่า 2 ชั่วโมงโดยประมาณ

การดำเนินการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1) เชิญสมาชิกเข้าห้องที่จัดเตรียมไว้ หากเป็นห้องที่ใหญ่และสมาชิกนั่งห่างกัน อาจต้องมีระบบเสียงเข้ามาช่วยให้การสนทนาเป็นไปอย่างราบรื่นชัดเจน

2) ควรมีป้ายชื่อ (อาจเป็นชื่อจริงหรือชื่อสมมุติก็ได้) สำหรับสมาชิกทุกคน โดยวางป้ายชื่อไว้ด้านหน้าเพื่อให้สามารถเรียกชื่อกันได้

3) เริ่มต้นด้วยการแนะนำตนเองและทีมงาน โดยพิธีกรจะชี้แจงวัตถุประสงค์การสนทนาพร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าจะมีการบันทึกเสียงไว้ด้วย

4) สร้างบรรยากาศ สร้างความคุ้นเคย และเริ่มคำถามตามลำดับที่เตรียมไว้

5) เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยพิธีกรต้องคอยกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความเห็นอย่างทั่วถึง รวมทั้งคอยจำกัดเวลาสำหรับสมาชิกบางรายที่ใช้เวลามากเกินไปในการแสดงความคิดเห็นหรือคอยครอบงำความคิดผู้อื่น

6) เมื่อได้พูดคุยจนครบประเด็น และถึงเวลาที่ต้องยุติ (ไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง) พิธีกรกล่าวยุติการสนทนา กล่าวขอบคุณ และแจกของที่ระลึกแก่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

วิธีดำเนินการ

การสำรวจการบริหารจัดการองค์กรสวัสดิการชุมชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ในจังหวัดลำปาง มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

<u>ขั้นที่ 1</u> สร้างแบบสำรวจการดำเนินงานขององค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรสวัสดิการชุมชน โดยศึกษาเอกสารจากพระราชบัญญัติกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 คู่มือปฏิบัติงานกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ประจำปี 2561 และแบบประเมินตนเองขององค์กรตามหลักเกณฑ์คุณภาพเครือข่ายของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และจัดทำเครื่องมือ คือ แบบประเมินการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปขององค์กร ส่วนที่ 2 ข้อประเมินตามหลักเกณฑ์องค์กรคุณภาพ ส่วนที่ 3 ข้อประเมินตามหลักเกณฑ์องค์กรยุค 4.0 ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

เครื่องมือนี้นำไปทดสอบความตรงของเนื้อหา โดยวิธี Focus Group Commission โดยมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย บุคลากรจากกลุ่มนโยบายและการพัฒนาสังคมจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง จำนวน 1 คน คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง ติดตาม และพัฒนาโครงการของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง จำนวน 4 คน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา

เครื่องมือฉบับนี้ เมื่อตรวจสอบเนื้อหาแล้วมีองค์ประกอบ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปขององค์กร ประกอบด้วย ชื่อองค์กร เลขทะเบียนองค์กร ที่ตั้งองค์กร กลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการ ประเภทการจัดสวัสดิการ

ส่วนที่ 2 ข้อประเมินตามหลักเกณฑ์องค์กรคุณภาพ ประกอบด้วย กลไกคณะทำงาน บทบาทหน้าที่การบริหารจัดการองค์กรเกี่ยวกับการจัดทำแผนงาน การดำเนินงาน การจัดงบประมาณ การทำบัญชีรับ-จ่าย กฎ ระเบียบ การติดตามงานและคุณภาพการให้บริการ

ส่วนที่ 3 ข้อประเมินตามหลักเกณฑ์คุณภาพยุค 4.0 ประกอบด้วย ฐานข้อมูล การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ช่องทางการติดต่อสื่อสารภายใน-ภายนอก การเผยแพร่ข้อมูล นวัตกรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

<u>ขั้นที่ 2</u> การสำรวจสภาพการดำเนินงานขององค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรสาธารณประโยชน์

การลงพื้นที่สำรวจข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. องค์กรสาธารณประโยชน์ในเขตอำเภอเมือง ทีมสำรวจลงพื้นที่สำรวจ ณ จุดที่ตั้งขององค์กรทุกแห่ง ดำเนินการสังภาษณ์ และประเมินการบริหารจัดการองค์กรตามแบบประเมินฯ

2. องค์กรสาธารณประโยชน์ในเขตอำเภอเมืองปาน แจ้ห่ม วังเหนือ งาว แม่เมาะ แม่ทะ ห้างฉัตร เกาะคา เสริมงาม สบปราบ และเถิน ทีมสำรวจลงพื้นที่ร่วมกับคณะทำงานเครือข่ายสวัสดิการชุมชน และคณะทำงานกองทุนสวัสดิการสังคมเพื่อประสานคณะกรรมการองค์กร และมอบหมายให้องค์กรประเมินตนเองตามแบบประเมินที่ได้รับ

3. องค์กรสวัสดิการชุมชน ทีมสำรวจลงพื้นที่ร่วมกับคณะกรรมการเครือข่ายสวัสดิการชุมชนที่ได้จัดประชุมคณะกรรมการองค์กรทุกแห่งในแต่ละอำเภอ และมอบหมายให้กรรมการขององค์กรประเมินตนเองตามแบบประเมินที่ได้รับ

<u>ขั้นที่ 3</u> การรวบรวมและประเมินผล

ทีมสำรวจรวบรวมเอกสารแบบประเมินนำมาคัดแยกตามประเภทขององค์กร คือ องค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรสาธารณประโยชน์ และแยกตามอำเภอ รวม 13 อำเภอ แล้วประมวลผลเพื่อจัดระดับองค์กรตามเกณฑ์ดังนี้

1. องค์กรคุณภาพ มี 5 กลุ่ม คือ A B C D F

กลุ่ม A หมายถึง องค์กรมีการดำเนินการที่มีองค์ประกอบครบ 4 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบที่เป็นกลไก การบริหารจัดการ การดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และมีคะแนนการปฏิบัติทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 28 – 35 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 – 100

กลุ่ม B หมายถึง องค์กรมีการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบครบ 4 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบที่มีกลไก การบริหารจัดการ การดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานและมีคะแนนการปฏิบัติรวมทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 20 – 27 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 57 – 79

กลุ่ม C หมายถึง องค์กรมีการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบครบ 4 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบที่เป็นกลไก การบริหารจัดการ การบริหารจัดการ ผลการดำเนินงาน และมีคะแนนการปฏิบัติรวมทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 12 – 19 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 34 – 56

กลุ่ม D หมายถึง องค์กรมีการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบครบหรือไม่ครบ ทั้ง 4 ส่วน และมีคะแนนการปฏิบัติรวมทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่ 1 – 11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ น้อยกว่า 34%

กลุ่ม F หมายถึง องค์กรที่ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้น

2. องค์กรคุณภาพ 4.0 มี 5 กลุ่ม คือ A B C D F

กลุ่ม A หมายถึง องค์กรที่มีดำเนินงานที่มีองค์ประกอบครบ 5 ส่วน ได้แก่ ฐานข้อมูล การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ช่องทางการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร การเผยแพร่ข้อมูลขององค์กร นวัตกรรม มีคะแนนการปฏิบัติงานตั้งแต่ 16 -20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 – 100

กลุ่ม B หมายถึง องค์กร มีการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบครบ 5 ส่วน ได้แก่ฐานข้อมูล การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ช่องทางการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร การเผยแพร่ข้อมูลจากองค์กร นวัตกรรม มีคะแนนการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 11 – 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 55 – 79

กลุ่ม C หมายถึง องค์กรมีการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบครบหรือไม่ครบทั้ง 5 ส่วน มีคะแนนการปฏิบัติตั้งแต่ 6 – 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 17 – 54

กลุ่ม D หมายถึง องค์กรมีการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบครบหรือไม่ครบทั้ง 5 ส่วน มีคะแนนการปฏิบัติ ตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ ต่ำกว่า 17

กลุ่ม F หมายถึง องค์กรที่ไม่มีการดำเนินการใด ๆ

สรุปและอภิปรายผล

ผลสำรวจสภาพการบริหารจัดการองค์กรสวัสดิการชุมชน และองค์กรสาธารณประโยชน์ ปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ผลการประเมินองค์กรคุณภาพ

ประเภทองค์กร	จำนวนรวม	กลุ่มองค์กรคุณภาพ									
		A		B		C		D		F	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สวัสดิการชุมชน	148	122	82.43	2.0	13.51	1	0.68	1	0.68	4	2.70
สาธารณประโยชน์	114	84	73.69	6	5.26	7	6.14	4	3.51	13	11.40
รวม	262	206	78.63	26	9.82	8	3.05	5	1.91	17	6.49

ผลการสำรวจองค์กรสวัสดิการชุมชนตามองค์ประกอบองค์กรคุณภาพ 148 แห่ง มีผลการดำเนินงานตามองค์ประกอบองค์กรคุณภาพ กลุ่ม A 122 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 82.43 กลุ่ม B 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.51 กลุ่ม C 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.68 กลุ่ม D 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.68 กลุ่ม F 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.90

ผลการสำรวจองค์กรสาธารณประโยชน์ตามองค์ประกอบองค์กรคุณภาพ จำนวน 114 แห่ง มีผลการดำเนินงานตามองค์ประกอบองค์กรคุณภาพ กลุ่ม A 84 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 73.69 กลุ่ม B 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.26 กลุ่ม C 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.14 กลุ่ม D 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.51 กลุ่ม F 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.40

ตาราง 2 ผลการประเมินองค์กร 4.0

ประเภทองค์กร	จำนวนรวม	กลุ่มองค์กร 4.0									
		A		B		C		D		F	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สวัสดิการชุมชน	148	31	20.95	92	62.16	19	12.84	2	1.35	4	2.70
สาธารณประโยชน์	114	16	14.04	57	50.00	16	14.04	12	10.52	13	11.40
รวม	262	47	17.84	149	56.87	35	13.36	14	5.34	17	6.49

ผลการสำรวจองค์กรสวัสดิการชุมชนตามองค์ประกอบองค์กร 4.0 จำนวน 148 แห่งมี ผลดำเนินงานตามองค์ประกอบองค์กร 4.0 กลุ่ม A จำนวน 31 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.95 กลุ่ม B 92 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.16 กลุ่ม C 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.84 กลุ่ม D 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.35 กลุ่ม F 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.70

ผลการสำรวจองค์กรสาธารณประโยชน์ตามองค์ประกอบองค์กร 4.0 จำนวน 114 แห่ง มีผลการดำเนินงานตามองค์ประกอบองค์กร 4.0 กลุ่ม A 16 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.04 กลุ่ม B 57 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.00 กลุ่ม C 16 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.04 กลุ่ม D 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.52 กลุ่ม F 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.40

โดยภาพรวมของการประเมินพบว่า องค์กรสวัสดิการชุมชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีคณะทำงานเข้มแข็ง มีกิจกรรม มีการปฏิบัติงาน ประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีจำนวน 206 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 78.63 องค์กรที่ยังคงมีคณะกรรมการแต่กิจกรรมการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง (กลุ่ม B) มีจำนวน 26 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 9.92 ส่วน องค์กรในกลุ่ม C มี 8 แห่งคิดเป็นร้อยละ 3.05 และ กลุ่ม D มี 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.91 สองกลุ่มนี้มีคณะกรรมการคงเหลืออยู่ แต่ทำกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่น ๆ บางองค์กรต้องรอองค์กรภาครัฐมอบหมายให้ปฏิบัติงาน องค์กรประเภทนี้จึงไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน กลุ่มสุดท้ายคือกลุ่ม F จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.49 เป็นกลุ่มที่ไม่มีความเคลื่อนไหวใด ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นกรรมการและกิจกรรม บางองค์กรไม่มีคณะกรรมการคงเหลืออยู่เลย

การประเมินในด้านองค์กร 4.0 โดยภาพรวมพบว่า องค์กรสวัสดิการชุมชนและองค์กรสาธารณประโยชน์ในกลุ่ม A คือ กลุ่มที่กรรมการสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาองค์กร มีจำนวนเพียง 47 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 17.94 กลุ่ม B คือ กลุ่มที่กรรมการมีความต้องการและมีความพยายามที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาองค์กร แต่ยังไม่ได้พัฒนาบุคลากร และไม่มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน กลุ่มนี้มีจำนวนถึง 149 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 56.87 กลุ่ม C จำนวน 35 แห่ง คิดเป็นร้อยละ13.36 และกลุ่ม D 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.34 ทั้งสองกลุ่มใช้เทคโนโลยีน้อยมาก อาจมีฐานข้อมูลอยู่บ้าง แต่นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์น้อย มีการเผยแพร่น้อย ส่วนกลุ่ม F จำนวน 17 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.49 คือ กลุ่มที่ไม่มีกรรมการและกิจกรรม จึงไม่มีความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยี

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนองค์กรคุณภาพในกลุ่ม A พบว่าองค์กรสวัสดิการชุมชนที่มีคุณภาพมีจำนวนสูงกว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ (82.43% และ 73.69%) ส่วนกลุ่ม F องค์กรสวัสดิการชุมชนมีจำนวนน้อยกว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ (2.70% และ11.40%) ในด้านองค์กร 4.0 ก็เช่นเดียวกัน ในกลุ่ม A จำนวนองค์กรสวัสดิการชุมชนมีจำนวนสูงกว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ (20.95% และ 14.04%) กลุ่ม F จำนวนองค์กรสวัสดิการชุมชนมีจำนวนน้อยกว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ก็เช่นเดียวกัน ในกลุ่ม A จำนวนองค์กรสวัสดิการชุมชนมีจำนวนสูงกว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ (2.70% และ11.40) ในกรณีดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่าองค์กรสวัสดิการชุมชนมีองค์กรที่เรียกว่าเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชนเป็นหน่วยที่พัฒนาองค์กรที่เป็นสมาชิกและมีงบประมาณจากองค์กรภาครัฐสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนองค์กรสาธารณประโยชน์แต่ละแห่งมีการดำเนินงานเป็นปัจเจก บางแห่งอาจมีองค์กรภาคสังคมและองค์กรภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณอยู่บ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของกรรมการในการประสานงาน

คณะทำงานที่เป็นทีมสำรวจได้นำข้อมูลด้านสถานที่ตั้งขององค์กร สถานที่ติดต่อ ไปปรับฐานข้อมูลของกองทุนการจัดสวัสดิการสังคม และนำผลการจัดกลุ่มองค์กรคุณภาพและองค์กร 4.0 ไปปรับแนวทางในการประสานงานและการพัฒนาโครงการขององค์กร เพื่อการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการลงพื้นที่ติดตามองค์กรกลุ่ม C และ D เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะคณะกรรมการขององค์กร
2. ควรสนับสนุนงบประมาณ กลุ่ม B C D เพื่อยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงานขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. 2554. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

"พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546" (2546, 1 ตุลาคม), **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 120 ตอนที่ 44 ก. หน้า 6.

"พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2546" (2550, 28 ธันวาคม).**ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 124 ตอนที่ 100 ก. หน้า 12.

วรวุฒิ โรมรัตนพันธ์. (2557). **การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion).** สืบค้น 26 เมษายน 2563, จาก http://ric.nrct.go.th/ewt_d.php?nid=1182

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติและบริหารกองทุน และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมุนษย์. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานกองทุนส่งเสริมการ จัดสวัสดิการสังคม.** กรุงเทพ: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสย์.

ผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้สอนในยุคดิจิทัล

School administrators and the development of teachers in the digital Era

ผู้วิจัย จุรีย์ สร้อยเพชร

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอถึงการบริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้สอนในยุคดิจิทัล เพราะสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศไร้พรมแดนการสื่อสารในโลกดิจิทัล เกิดสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาดไปทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนที่ต้องปรับกระบวนการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์นี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีการบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารเทคโนโลยี การบริหารระบบนิเทศ และพัฒนาครูผู้สอนให้เป็นผู้มีบทบาทและทักษะของครูในยุคดิจิทัล เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนและครู ให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่

คำสำคัญ : 1. ยุคดิจิทัล 2. การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล 3. ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล 4. ครูผู้สอนยุคดิจิทัล

Abstract

This article presents the education administration and the development of teachers in the digital age. Because of the changing situation in the current world, transition to the age of borderless information technology, communication in the digital world, the spread of coronavirus 2019 (COVID-19) affect to the teaching and learning. According to the digital situation, school administrators have to change management, technology management, supervision management, to develop teachers' roles and skills for digital teaching. By the way, the education in digital era, the learners can learn form everywhere, not limited on classroom or teachers, a variety learning sources, life-long learning, keep up with current events an having new learning process.

บทนำ

ปัจจุบันมนุษย์อยู่ในยุคโลกาภิวัฒน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางภูมิศาสตร์ ทางสังคม ทางเทคโนโลยีสารสนเทศไร้พรมแดน การสื่อสารในโลกดิจิทัล อย่างรวดเร็ว สถานการล่าสุด เกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระบาดไปทั่วโลก ทำให้มนุษย์ต้องหาทางปรับตัวให้อยู่ในยุคโลกาภิวัติฒน์ให้ได้ นั่นคือมนุษย์ต้องพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาวิธีคิด แสวงหาแนวทาง วิธีการปรับตัวให้ทันสถานการณ์ โดยมีจุดเริ่มต้นที่สถาบันครอบครัว สถานศึกษา ตลอดจนสังคมรอบตัวและสังคมโลก ล้วนแต่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้ทั้งสิ้น ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้มนุษย์เรียนรู้ที่จะอยู่ในยุคโลกาภิวัติฒน์ได้

การจัดการศึกษาในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศไร้พรมแดนการสื่อสารในโลกดิจิทัล นั้น เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารมีการนำมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถคาดการณ์อนาคตได้มากขึ้น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนและครู การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมจะลดน้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไปเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษา และครู เป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร การจัดการเรียนการสอน ซึ่งในบทความนี้ได้นำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้สอนในโลกดิจิทัล บทบาทของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดน เนื่องจากผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์การครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ครูผู้สอนนับเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้มีความรู้ทักษะในศตวรรษที่21 บทบาทของครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและยุคดิจิทัล สามารถจัดการเรียนการสอนในโลกดิจิตอลให้ผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ผู้เรียนและการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ผู้เรียนในยุคดิจิทัล (digital generation) เป็นกลุ่มคนที่เกิดในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1995 จนถึง ปัจจุบัน เกิด เติบโตและคุ้นเคยกับเทคโนโลยียุคดิจิทัล เรียกว่า ชาวดิจิทัลโดยกำเนิด (digital native) ต่างจากผู้บริหาร สถานศึกษาและครูรวมทั้งพ่อแม่ที่เกิดก่อนยุคดิจิทัล เป็นผู้ที่รับเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ เป็นคนกลุ่มที่อพยพเข้ามาสู่ยุคดิจิทัล (digital immigrant) ที่จะคุ้นเคยกับสื่อและเทคโนโลยียุคดิจิทัลเมื่อสมองพัฒนาเต็มที่แล้ว (Nuanchan Jutapakdeekul, 2015) ผู้เรียนในยุคดิจิทัลมีความจำเกี่ยวกับภาพ (visual memory) และประมวลผลข้อมูลจากภาพได้ดีกว่าข้อความ ตัวหนังสือ ชอบมองภาพที่มีสีสันสดใสมากกว่าสีมืด ๆ ทึม ๆ ชอบการเรียนรู้ผ่านรูปภาพ คลิปวิดีโอที่มีภาพเคลื่อนไหว (visual learner) และรับรู้ความรู้สึกจากการเคลื่อนไหวร่างกาย (kinesthetic learner) มากกว่าเรียนรู้จากการฟังครูสอนหรืออธิบาย (auditory learner) ดังนั้นเด็กเล็กที่ยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่เป็นแต่คุ้นเคยการใช้สื่อดิจิทัล จึงไม่สนใจการ เรียนรู้จากการอ่านหนังสือ (reading learner) เพราะทำยากกว่าการใช้นิ้วเลื่อนบนหน้าจอมอนิเตอร์หรือการดูคลิปวิดีโอ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง จึงควรเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนยุคดิจิทัล โดยพัฒนาให้ผู้เรียนให้มี ปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างก่อนการเริ่มใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีการเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เข้าใจ อารมณ์ตนเองและผู้อื่น เอาใจเขา มาใส่ใจเรา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ได้รับการยอมรับทางสังคม (social recognition) รู้สึกมีความสุข มีคุณค่า นำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนและการทำงานต่อไป (Nuanchan Jutapakdeekul, 2015)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในยุคดิจิทัลต้องตระหนักการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูรวมทั้งผู้ปกครองในยุคดิจิทัล เป็นผู้ที่รับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยุคดิจิทัล มาใช้กับคนกลุ่มที่อพยพเข้ามาสู่ยุคดิจิทัล คุ้นเคยกับสื่อและเทคโนโลยียุคดิจิทัลเมื่อสมองพัฒนาเต็มที่แล้ว โดยที่ผู้บริหาร สถานศึกษามีภารกิจสำคัญในการบริหารงานทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ ตามความคาดหวังของผู้ปกครองและสังคม

เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ ยุคดิจิทัลเป็นยุคที่เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ นาฬิกา เป็นต้น สามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่าง กัน สามารถประมวลผลนำเสนอได้อย่างสะดวกและรวดเร็วเสมือนคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ รวมทั้งการที่คนเกือบทุกคน และทุกวัย ต่างมีเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเหล่านี้ (National Statistical Office, 2018) จึงทำให้โลกยุคดิจิทัลมีลักษณะเป็น โลกที่ไร้พรมแดน

1) โลกที่ไร้พรมแดน หมายถึง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างไม่มีขอบเขต

2) โลกที่แคบลง หมายถึง การ เดินทางติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ

3) โลกที่หมุนเร็วขึ้น หมายถึง วิถีความเป็นอยู่ที่สะดวกและ หลากหลาย สามารถทำกิจกรรมในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ได้มากกว่ายุคที่ผ่านมา (Sukanya Chaemchoy, 2015) ความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา อย่างมากมาย รูปแบบการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปจากการสอนที่เน้นการถ่ายทอดจากครูผู้สอนสู่ผู้เรียน เป็นการจัด การศึกษาแบบการเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ (Partnering) ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช ได้วิเคราะห์แนวทาง การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า 1) เนื้อวิชา (Subject Matter) ยังคงความเข้มข้นไม่เปลี่ยนแปลง ที่แตกต่างคือ วิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และมีผลงานที่ใช้ได้จริง และเป็นประโยชน์ต่อสังคม 2) ทักษะชีวิต (Life and Professional Skill) ที่จำเป็น คือความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration Skill) 3) ทักษะและความรักในการเรียนรู้ ที่จำเป็น คือ ความรักการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการหาความรู้ ทักษะการเชื่อมโยงและต่อยอด ความรู้จากแต่ละสาขาให้เป็นผลงานใหม่ที่มีคุณค่าสูงขึ้น รวมทั้งการระดมสมองจากกลุ่มคนที่หลากหลาย และ 4) ทักษะด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Skill) ผู้เรียนในยุคดิจิทัลควรได้รับการฝึกฝนพัฒนาทักษะนี้ในการศึกษา หาความรู้และใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง (Vicharn Panich, 2013)

หลักการบริหารสถานศึกษา เป้าหมายการบริหาร

หลักการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยมีหลักการสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อ ยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งเสริมให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึง เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้และบริการของสถานศึกษา โดยมี การวางแผนและดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยี ดิจิทัลให้พร้อมไปสู่การดำเนินให้บริการผู้เกี่ยวข้องต่อไป

เป้าหมายการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนัก เห็นความสำคัญ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารในการยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมพัฒนาครู ให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนัก เห็นความสำคัญ และมีทักษะใน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการบริหารจัดการการศึกษาและยกระดับคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการที่ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างโอกาสทางสังคม สร้างความเท่าเทียมกันทางสังคม และสร้างความเชื่อมั่นให้กับ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ยกระดับคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน ในยุคดิจิทัล

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศโดยการมีวิสัยทัศน์ใน การใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการ จัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีและสารสนเทศ ใหม่ ๆ มาสร้างความโดดเด่นที่แตกต่างจากสถานศึกษาอื่น ๆ ให้ ประสบการณ์ที่เหนือความคาดหมายกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันให้ครู และผู้เรียนคิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการและนวัตกรรมการ เรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมี การใช้ประโยชน์จากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และศักยภาพของครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง

ทักษะของครูในยุคดิจิทัล ครูในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ มีความตระหนัก เห็นความสำคัญในการเรียนรู้ มีประเด็นการเรียนรู้มีทักษะการตั้งคำถามในการเรียนรู้ สามารถหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล Social Medias โดย ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนในการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือทางเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อส่งเสริมครูให้ เรียนรู้สิ่งที่อยากรู้ได้ทั่วโลกด้วยตนเอง สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการแปลงข้อมูลเป็นสารสนเทศ นำไปบูรณาการจนเกิดปัญญา ทั้งนี้ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศใน การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่เกิดกับครูสูงอายุ ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปที่ จะปฏิเสธการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศทุกรูปแบบ นอกจากนั้นยังมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการค้นคว้าข้อมูลเทคโนโลยีและ สารสนเทศ ด้านการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ Keyword ในการสืบค้นที่ไม่ครอบคลุม ทำให้ได้ข้อมูลไม่ตรงกับความต้องการหรือไม่ทราบแหล่งสืบค้นที่มากพอ รวมทั้งการไม่ใช้ภาษาอังกฤษในการสืบค้น ทำให้ได้ข้อมูลที่จำกัด มีปัญหาเกี่ยวกับการ ประเมินข้อมูล ได้แก่ ความทันสมัย ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล นอกจากนี้ครูจำนวนมากยังขาดทักษะด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้การรับรู้ข้อมูล หรือมีแหล่งค้นคว้าน้อยกว่าผู้เรียน

ทักษะของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ทักษะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ได้แก่ความตระหนัก ทัศนคติ และ ความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม มีทักษะการสืบค้นจาก อินเทอร์น็ต การเข้าถึงและใช้สารสนเทศบน เว็บไซต์ ความรู้เรื่องภาษาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น และการประเมินเนื้อหาสารสนเทศ (Gilster, 1997 อ้างถึงใน พรชนิตว์ ลีนาราช, 2017, หน้า 79) นอกจากนั้นผู้เรียนควรมีทักษะที่หลากหลาย มีกระบวนการคิดและเทคนิคที่จำเป็นในการค้นหา ทำความ เข้าใจ การประเมิน การสร้างและการสื่อสารสารสนเทศดิจิทัล มีทักษะในการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการ สื่อสารและการทำงาน และมีทักษะการรู้ดิจิทัล และการเข้าร่วมกิจกรรมประชาคม และการเข้าร่วมในชุมชนอย่างรับผิดชอบ (Cordell, 2013)

แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นการดำเนินการต่างๆ ตามภารกิจของสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลทั้งในเรื่องการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ยกระดับคุณภาพ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนที่หลายประการ ประการสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล (Good governance principles in the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2560) ทั้งนี้ต้องเกิดการรับรู้และร่วมมือดำเนินการกระบวนการในการบริหารสถานศึกษา สร้างความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียนผู้ปกครอง และองค์การที่ เกี่ยวข้อง

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี บทบาทของผู้บริหารในศตวรรษที่21 บทบาทของผู้บริหารในยุคไร้พรหมแดน และมีคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลล ในการบริหารยุคดิจิทัล ดังนี้

บทบาทของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษามีหลายบทบาทขึ้นอยู่กับภารกิจและ กิจกรรมการบริหาร ซึ่งการบริหารให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยหลายปัจจัย เข้ามาเกี่ยวข้องการบริหารงานการศึกษา ในยุคปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ ในยุคของเทคโนโลยี ในการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่และใช้กลยุทธ์ และเทคนิคการบริหารระดับสูง จึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ (ศศิรดา แพงไทย. 2559. หน้า7) ผู้บริหารจะมีทักษะผู้บริหารสถานศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็น ตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่ม สร้างสรรค์และนวัตกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ

2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถ ในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติ งานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้าน เทคโนโลยี

3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิต และทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จนักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ความยืดหยุ่นและ การปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบ (Responsibility)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน

ผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคไร้พรมแดน เป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ สามารถสนองตอบต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องทำความรู้จักกับการเปลี่ยนแปลง (Change) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากแข่งขันที่ไร้พรมแดน โลกกำลังอยู่ในยุคของเทคโนโลยีและข่าวสาร ความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนั้นเมื่อผู้บริหารเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงแล้วก็จะสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้ โดยการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและมีผลกระทบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กร

2. ผู้บริหารต้องสร้างการเปลี่ยนแปลง (Change Intervention) หมายถึง แผนปฏิบัติการในการปรับแต่งสิ่งต่าง ๆ ให้แตกต่างจากเดิม โดยอาจจะกระทำอย่างรวดเร็วหรือกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป การบริหารความเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงก่อนแล้วจึงกำหนดเป้าหมายและเลือกวิธีที่จะนำมาใช้ในการจัดการกับ ความเปลี่ยนแปลงซึ่งต้องอาศัยการวางแผนการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์แล้วจึงนำไปปฏิบัติตามแผนที่ต้องอาศัย ความเข้าใจและความร่วมมือจากทุกคนในองค์การ โดยผู้บริหารจะต้องมีการเสริมแรงให้กับความเปลี่ยนแปลงโดยการชี้แจงให้บุคลากรในองค์การทราบถึงความเปลี่ยนแปลงหรือการปรับปรุงที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแสดงความขอบคุณต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีส่วนช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลง แล้วจึงทำการประเมินผลต่อไป

3. ผู้บริหารต้องเป็นตัวแทนความเปลี่ยนแปลง (Change Agent) หมายถึงการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือมีหน้าที่ในการจัดกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรเพื่อพัฒนา เน้นผลการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมมากกว่า การเน้นไปที่ผลงานของแต่ละคนในองค์กร ให้บุคลากรในองค์กรรับรู้ถึงผลการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์และวิกฤตการณ์ต่างๆที่องค์กรเผชิญอยู่ เช่น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค เป็นต้น

4. ปฏิรูป เป็นนักคิด นักพัฒนา ต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่พร้อมรับกับเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดติดต่อสิ่งใด

5. ประชาธิปไตย บริหารงานแบบประชาธิปไตย รับความความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหากับบุคลากรในองค์กร

6. ประสาน เป็นผู้ประสานงานในองค์กรให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและประสานงานนอกองค์กรให้เกิดภาคีเครือข่ายร่วมคิด ร่วมจัดการศึกษา

7. ประนีประนอม พยายามไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความขัดแย้งในองค์กร เป็นผู้ประนีประนอม เมื่อเกิดปัญหา ผ่อนหนักให้เป็นเบา

8. ประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ทุกคนทำรายงานผลการดำเนินงาน และนำรายงานมาประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชนทราบ

9. ประชาสงเคราะห์ ผู้บริหารจะต้องให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานทุกเรื่อง เป็นห่วงเป็นใยตลอดเวลาจะประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงาน การพัฒนาบุคลากรจะพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ทุกคนมีความก้าวหน้าในอาชีพ และครอบครัวอยู่เสมอ มีการให้อภัยเพื่อนร่วมงาน ไม่มีการตักเตือนอย่างรุนแรง ผู้ร่วมงานจะมีความสุขมากในการทำงาน เป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลล

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง ใช้ภาวะผู้นำ ICT (ICT Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะภาวะผู้นำ ICT หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเรียนรู้เข้าใจ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้าน ICT สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่าง เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษาดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจึงควรเป็นดังต่อไปนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง

2. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่างๆของสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ บุคลากรและนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่างๆเพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ

3. การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่างๆ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา

4. การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม

6. ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่างๆที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน

7. จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของสถานศึกษาทั้งครูอาจารย์บุคลากรทุกคนและนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ควรต้องมีการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามสถานการณ์การบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีไปพร้อมกัน มีแนวทางโดยสังเขปดังนี้

1. การบริหารการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ในยุคดิจิทัล โดยบริการให้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ (Situation or Contingency Approach) ทฤษฎีนี้เห็นว่า การบริหารจัดการย่อมขึ้นกับสถานการณ์ เป็นลักษณะทฤษฎีที่ประนีประนอม ระหว่าทฤษฎีระบบเปิดกว้าง และเป็นนามธรรม กับความเชื่อที่ว่า การปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์โดยเฉพาะ และไม่มองกว้างเหมือนทฤษฎีระบบ ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ เป็นวิธีวิเคราะห์ที่กระทำในระดับที่เหมาะสม สามารถพิจารณาปัญหาได้ดี ไม่กว้าง หรือเฉพาะจุดเกินไป มีความสมดุลระหว่างหลาย ๆ ด้าน คือสามารถพิจารณาปัญหาได้กระจ่างและง่าย สามารถใช้หลักวิชาอย่างถูกต้องเหมาะสม และยังสามารถพิจารณาสิ่งที่ยุ่งยาก สับสน ไม่ชัดเจน ไปพร้อมกัน

ทฤษฎีนี้ สามารถรับรู้ปัญหาที่ยุ่งยากสับสน ช่วยในการเชื่อมโยงทฤษฎีการบริหารที่เป็นศาสตร์ วิชาการสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยตรง ช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจว่าจะใช้เทคนิคอะไร อย่างไรบริหาร จึงจะให้องค์การบรรลุผลสำเร็จในยุคดิจิทัล

2. การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับสถานศึกษายุคดิจิทัล เป็นการยอมรับเทคโนโลยีนวัตกรรมและการ เปลี่ยนแปลง รวมทั้ง การเข้าถึงเทคโนโลยี มีประเด็นสำคัญมีดังนี้

2.1 การยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง ภารกิจที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงทั้ง ในระดับบุคคล และระดับองค์กร (Sukanya Chaemchoy, 2015) โดยที่การยอมรับระดับบุคคลนี้มีการยอมรับที่ไม่เท่ากันและมีขั้นตอนของการยอมรับที่ แตกต่างกันด้วย ส่วนการยอมรับในระดับองค์กรนั้น เป็นการนำเทคโนโลยีนวัตกรรม ที่วิเคราะห์แล้วว่าเป็นประโยชน์ มา ทดลองใช้ เพื่อให้เกิดการยอมรับนำไปสู่วัฒนธรรมของสถานศึกษา

2.2 การเข้าถึงเทคโนโลยีการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษายุคดิจิทัลที่สำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมกับใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าพัฒนา ความรู้ของตน รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และ จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งมีแผนการจัดการที่ชัดเจนมีการวางโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องทั้ง สถานที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ และการพัฒนาบุคลากร

2.3 การเสริมสร้างกายอมรับให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารสร้างความเข้าใจสร้างการยอมรับ และจูงใจให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และผู้ปกครองใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและ การพัฒนาผู้เรียน

2.4 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยกันโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองในเรื่องไอซีทีนำไอซีทีมาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการอบรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทของตน

2.5 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดและการเรียนการสอนของครูและการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน ครูมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาค้นคว้า หรือเป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล การติดต่อสื่อสารการสร้างผลงานทางวิชาการ ผู้เรียนมีกิจกรรมโต้ตอบระหว่างระหว่างกัน จัดการโครงงานระหว่างการเรียน มีการสร้างสรรค์งานเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เป็นต้น

3. การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการ ติดตามและประเมินผลการ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมาย มีการยก ย่องเชิดชูเกียรติครูและผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

คุณสมบัติครูไทยยุคดิจิทัล

จากการบริหารจัดการที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาครูผู้สอนของสถานศึกษา ครูจะได้รับการพัฒนาสู่ครูยุคดิจิทัล ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

คุณลักษณะครูไทยในศตวรรษที่ 21

บทบาทของครูใน ศตวรรษที่ 21 นั้น ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (อ้างใน นรวัชต์ ฝันเชียร,2561) ได้ให้มุมมองเกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญ 7 ประการไว้มีดังนี้

1. สร้างและบูรณาการความรู้ได้ ครูจะต้องสามารถบูรณาการความรู้ต่างๆที่มี มาใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ

2. มีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ครูจะต้องสอนให้เด็กมีทักษะกระบวนการคิด โดยสามารถคิดวิเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์

3. มีวิสัยทัศน์และตกผลึกทางความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน ครูจะต้องเป็นคนมีวิสัยทัศน์ เน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กตกผลึกทางความคิดได้ด้วยตัวเอง และมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน

4. ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูจะต้องสามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการศึกษาได้หลากหลาย และสามารถชี้ให้เด็กเห็นถึงข้อดีข้อเสีย และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

5. มีทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพและสร้างผลงานใหม่ ๆ ครูจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กตามวัยและให้เด็กพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของเด็กและเน้นให้เด็กเปลี่ยนจากเป็นผู้รับ กลายเป็นผู้พัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่

6. ต้องเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม และชักชวนให้คนอื่น ๆ ทำเพื่อสังคม ครูจะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ รักษาคุณธรรมจริยธรรมและเป็นบุคคลหนึ่งในสังคมที่ช่วยให้สมาชิกในสังคมนั้น ๆมีแนวทางในการปฏิบัติตนต่อตนเองแปละสังคมที่เหมาะสม

7. มีบทบาทนำด้านการสอนและวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและในวิชาชีพร่วมกับผู้บริหารมากขึ้น ครูจะต้องมีบทบาทต่อการส่งเสริม พัฒนา และประเมินผลการเรียนรู้และวิชาชีพในโรงเรียนร่วมกับบุคลากร ผู้บริหารและชุมชน

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของครูในยุคศตวรรษ 21 นั้น เรื่องของการใช้เทคโนโลยีและการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักคิดและนักพัฒนา ถือเป็นหัวใจหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจะเป็นผู้สอนอย่างเดียวเหมือนเมื่อก่อนไม่ได้ จะต้องให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย โดยที่ครูออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้แนะนำ และอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการสร้างสรรค์ด้วยตัวเองนี้คือแนวทางสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ถึงเวลาแล้วที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับการศึกษาไทย 4.0

บทบาทครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ

บทบาทและหน้าที่ของครูยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ

1. สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนได้เต็มศักยภาพโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วย

2. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นผู้ช่วย คือ ครูต้องฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรัก การเรียนรู้ รักการค้นคว้า และการปรับเปลี่ยนความคิดได้ตามเหตุและผล

3. ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม

4. ครูต้องสร้างให้ผู้เรียนรู้อย่างเท่าทัน กับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

5. ครูต้องสร้างสมรรถนะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน คือ ความสามารถด้านไอทีที่จำเป็นให้มีความรู้ ทักษะ ความคิด การสื่อสาร เพื่อให้เขาสามารถอยู่ได้ในสภาวะการดำรงชีวิตและการทำงาน ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

6. พัฒนาผู้เรียนให้พร้อมที่จะรับบทบาทใหม่ ๆ ในสังคมโลกาภิวัตน์ ให้เตรียมตนเองตลอดเวลา ไม่ใช่ถึงเวลาค่อยมาเตรียมการ

7. พัฒนาให้ผู้เรียนรุ่นใหม่ เน้นสมรรถนะที่หลากหลาย มากกว่ามีความรู้ ให้ปรับแนวคิดการเรียนรู้ใหม่ ไม่ใช่เรียนเพื่อให้จบหลักสูตร ต้องพัฒนาสู่การเรียนเพื่อสะสมความรู้และประสบการณ์

8. พัฒนาผู้เรียน สร้างโอกาสการเรียนรู้ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่มากกว่าภาษาไทย – อังกฤษและให้มีทักษะด้านไอที เพื่อให้เขาสร้างมูลค่าเพิ่มให้ตนเองด้านศักยภาพ

บทบาทในยุคครูดิจิตอล

การเป็นครูในยุตดิจิทัล ซึ่งในยุคดิจิตอล เนื้อหา ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ มีมากล้น และได้รับการแทนด้วยดิจิตอล มีอยู่รอบ ๆ ตัวเป็น Cloud Knowledge ผู้เรียนมีขีดความสามารถเข้าถึงเนื้อหา Accesible ได้ง่ายและเร็ว ทำให้มีขีดความสามารถในการมองเห็นเนื้อหา Visibility ได้ประหนึ่งเสมือนจดจำไว้ในสมองครูยุคดิจิตอลจึงไม่เน้นการสอนตามเนื้อหาในหลักสูตร แต่จะเน้นการนำเนื้อหามาประยุกต์ใช้ หรือต่อยอดทางความคิด และต้องจัดการเรียนรู้ทักษะและความรู้ที่จำเป็นให้นักเรียน ครูยุคดิจิตอล ต้องเน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้ได้เอง ครูจะไม่ใช้วิธี Transfer knowledge แต่จะให้นักเรียน สามารถ Infer Knowledge หรือสังเคราะห์ความรู้ จากข้อมูลข่าวสารที่แสวงหามาได้ ครูยุคดิจิตอลต้องเป็นนักจัดการที่ดี จัดการให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ (Action Learning) และต้องเปลี่ยน การสอบเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนาปรับปรุงครูยุคดิจิตอลต้องมีเทคนิคในการทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างสนุก Gamification in learning รู้วิธีการใช้และประยุกต์เทคโนโลยีอุบัติใหม่ เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขกับการทำกิจกรรม เพื่อการเรียนรู้ มีแรงจูงใจให้คิด สร้างสรรค์ นำเสนอ ความรู้อย่างสนุกสนาน บทบาทของครูในยุคดิจิตอล ตามข้อเสนอของ “วิจารณ์ พานิช” ครูต้องเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ของศิษย์จากเน้นเรียนวิชาเพื่อให้ได้ความรู้ให้เลยไปสู่ การพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในยุคใหม่

การเรียนการสอนในยุคดิจิตอล

ในอดีตการเรียนการสอนจะยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง โดยมีครูเป็นผู้บรรยายเนื้อหาบทเรียน และผู้เรียนมีหน้าที่เรียนรู้ตามที่ครูบอก จะไม่เน้นที่กระบวนการคิดให้เกิดกับผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ไม่เป็น ยุคต่อมาระบบการศึกษาเปลี่ยนไปเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) โดยที่ครูมีบทบาทและนำแนวทางการเรียนในบทเรียน แต่วิธีนี้ยังมีข้อบกพร่องที่ครูผู้สอน มักจะตีความหมายของการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญผิด ๆ โดยให้ผู้เรียนหาวิธีการเรียนเอง ซึ่งผู้เรียนไม่ได้ถูกฝึกมาให้เกิดกระบวนการคิดตั้งแต่แรก ไม่สามารถเรียนรู้โดยวิธีนี้ได้ ดังนั้นถ้าครูไม่เป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน หรือชี้แนะแนวทางเลย ผู้เรียนก็จะไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้ใด ๆ ทั้งสิ้น

ปัจจุบันนี้วงการการศึกษามีจุดมุ่งหมายเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มี และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เทคโนโลยีจึงมีบทบาทที่สำคัญในการตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน หรืออีกนัยหนึ่งคือต้องการให้โรงเรียนทุกโรงจัดการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีมาใช้กับการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ เรียกได้ว่าเป็นการบูรณาการวิชากับสื่อเลยก็ว่าได้ การศึกษาในยุคนี้จึงหนีไม่พ้นกับคำเปรียบที่ว่า “การศึกษายุคดิจิตอล”

นับตั้งแต่มีเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามา ดูเหมือนว่าวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลกจะถูกโยงให้ข้องเกี่ยวกับมันอย่างเลี่ยงไม่ได้ เพราะนอกจากมันจะเป็นศูนย์รวมของข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีขอบเขตจำกัดแล้ว อินเทอร์เน็ตยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนที่มี ประสิทธิภาพไม่น้อย จึงไม่แปลกที่ทุกวันนี้ อินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของเราไปแล้ว

การเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องเรียนที่โรงเรียนเท่านั้น ครูสามารถจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเรียนอยู่ที่บ้านในบางกรณีบางสถานการณ์ได้โดยใช้ระบบออนไลน์ ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

บทสรุป

กล่าวโดยสรุปจากสถานการการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางภูมิศาสตร์ ทางสังคม ทางเทคโนโลยีสารสนเทศไร้พรมแดน การสื่อสารในโลกดิจิทัล อย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถาณการ์ดังกล่าว จึงเสนอบทความ “ ผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาครูผู้สอนในยุคดิจิทัล” เพื่อให้ผู้บริหารยุคดิจิทัลใช้ศักยภาพ ด้านบทบาทของผู้บริหารในศตวรรษที่21 และบทบาทของผู้บริหารในยุคไร้พรหมแดน ในการจัดการศึกษา เกิดแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในการพัฒนาครูให้มีบทบาทครู ในศตวรรษที่ 21 บทบาทครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและยุคดิจิทัล เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนในยุคดิจิตอล ได้เหมาะสมกับสถานการณ์

เอกสารอ้างอิง

ตวงพร รุ่งเรืองศรี. **คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้ บริหารในศตวรรษที่ 21.** วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง มหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (2561).

มารวย ส่งทานินทร์. (2557). **การบริหารในศตวรรษที่ 21.** เข้าถึงได้จาก https://www.gotoknow.org/ posts/579243

วิโรจน์ สารรัตน. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธิ์

นรวัชต์ ฝันเชียร.2561.ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณสมบัติอย่างไร. เข้าถึงได้จาก https://www.trueplookpanya.com/ eduation/content68571

ศศิรดา แพงไทย.2559. **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.** วารสารวิทยาลัยบัญฑิตเอเชีย. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559)

สงบ อินทรมณี. 2562. **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.** วารสารวิชาการวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562)

เอกชัย กี่สุขพันธ์. 2559. **การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Manangement in Digital Era).** เข้าถึงได้จาก https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52232

Cordell, R. (2013). Information literacy and digital literacy: Competing or complementary? Communication in Information literacy, 7(2), 177-183

Gilster, P. (1997). Digital literacy.: In Bhornchanit Leenaraj. (2017). Digital literacy skill for developing learning quality. T.L.A. Bulletin, 61(2), 76-92

Good governance principles in the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2560. Retrieved September 13, 2018, from http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-051.pdf

National Statistical Office, Ministry of Digital Economy and Society, (2018). The 2018 Household Survey on the Use of Information and Communication Technology (Quarter 1) Retrieved Oct. 13, 2018, from http://www.nso.go.th/sites/2014/ DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2561/ict61-CompleteReportQ1.pdf. [in Thai]. Nuanchan Jutapakdeekul, (2015). Digital Generation. Encylopedia of Education, Faculty of Education ;Srinakharinwirot University, Vol 50, page 79-83. Retrieved Dec. 20, 2018, from http://ejournals.swu.ac.th/index.php/ ENEDU/article/view/6704/6315. [in Thai]

Supak Yompook, Viroj Jadesadalug, (2015). The Basic Education School Administration and the Perception of Operational Support Affect to Teaching Effectiveness of Teachers in Secondary School Under the Secondary Education Service Area Office 1 Group 4TH. Veridian E-Journal, Slipakorn University, Vol 8, No 2, p1476-1495. Retrieved September 13, 2018, from https://www.tcithaijo.org/ index.php/ Veridian-Journal/article/view/40325/33274. [in Thai].

Vicharn Panich, (2013).In: The process of education in the 21st century. Retrieved September 13, 2018, from http://arit.mcru.ac.th/km56/admin/download/10KM_1.pdf. [in Thai]

คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามค่านิยมร่วมของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Suan Dusit Spirit Characteristics of bachelor's Degree Students Follow to Shared Values Suan Dusit University

ผู้วิจัย ณปภร เจี้ยวเห้ง
ชลากร อยู่คเชนทร์
ยุธยา อยู่เย็น
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทคัดย่อ

คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต เป็นคุณลักษณะตามค่านิยมร่วมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ตามสังกัดที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,474 คน และผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe')

ผลการวิจัย พบว่า 1) ในภาพรวมคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเสียสละเอื้ออาทร และด้านบุคลิกภาพดี ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตในรายด้านจำแนกตามสังกัด พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสังกัดต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเป็นสวนดุสิต ตามสังกัดเป็นรายคู่ พบว่า คณะพยาบาลศาสตร์กับคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับคณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ โรงเรียนการเรือน โรงเรียนกฎหมายและการเมืองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

คำสำคัญ : ค่านิยมร่วม, นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Abstract

Suan Dusit Spirit Characteristics are characteristics that reflect based on shared values that represent the identity of Suan Dusit University according to university strategic that aims to make quality graduates that full of Suan Dusit Spirit Characteristics to meet the labor market needs. This research is a descriptive research that aims to 1) study Suan Dusit Spirit of undergraduate students of Suan Dusit University 2) compare Suan Dusit Spirit of undergraduate students of Suan Dusit University divided by faculty. The samples 1,474 of undergraduate students of Suan Dusit University that enrolled for academic year 2020. The data were collected by 5 rates questionnaire and analyzed by Basic statistics, One-way ANOVA and comparing in pair Scheffe' Analysis.

The findings are as follow; 1) overall, the Suan Dusit Spirit Characteristics is in high level. When considering each aspect, the results show that the humility aspect is in the highest level followed by generosity and good personality, respectively. 2) the comparison results from each faculty show that students from different faculty have significant different rate of Characteristic at .01 and when comparing the faculty in pair, the results show that Faculty of Nursing and Faculty of Education and Faculty of Science and Technology and Faculty of Management Science and Faculty of Science and Technology and Faculty of Management Science and Faculty of Humanities and Social Sciences and School of Tourism and Hospitality Management and School of Culinary Art and School of Law and Politics have significant different rate of Characteristic at .01

Keywords : Shared Values , Students of Suan Dusit University, Suan Dusit University

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กำหนดมาตรฐานการอุดมศึกษา ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน 5 มาตรฐาน ดังนี้ 1) มาตรฐานผลลัพธ์ผู้เรียน ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ บูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม 2) มาตรฐานด้านการวิจัยและนวัตกรรม ใช้องค์ความรู้ใหม่ สร้างสรรค์นวัตกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญา ตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของสถาบันการศึกษา 3) ด้านการบริการวิชาการ สอดคล้องกับบริบทและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน และสังคม 4) มาตรฐานด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย และ 5) ด้านการบริหารจัดการ มีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ

มหาวิทยาลัยในปัจจุบันจึงได้มีการจัดหลักสูตรให้เรียนหลายศาสตร์หลายแขนงและสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก มุ่งเน้นการมีงานทำโดยอาศัย ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่มีการแข่งขันระดับโลก ต้องอาศัยความตั้งใจในการพัฒนาทักษะด้านชีวิตและอาชีพอย่างเพียงพอ ประกอบด้วย 1) ความยืนหยุ่นและการปรับตัว 2) การริเริ่มและนำพาตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและความต่างในวัฒนธรรม 4) ผลิตผลและความสำนึกรับผิดชอบ 5) มีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ(The Partnership for 21st Century Learning, 2015 อ้างอิงใน รัน ธีรัญญ์, 2562) และอาจต้องคำนึงถึงปัจจัยภายนอกหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านระบบราชการ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม (ประหยัด พิมพา, 2562)

ด้วยสภาวการณ์และบริบททางสังคมที่พลิกผันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ได้ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับชั้น มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในกำกับของรัฐแห่งหนึ่งที่มีความตื่นตัวในการปรับทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต: จิ๋ว แต่ แจ๋ว เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางอันคมชัดในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังที่สอดผสานกับแนวทางชีวิตวิถีใหม่ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563) เพื่อมุ่งพัฒนากระบวนการสร้างและผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในหลายสาขาวิชาและกลุ่มสาขาวิชา รวมทั้งดำเนินการวิจัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559) โดยวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาให้มีความพร้อมเพื่อให้สอดรับกับตลาดแรงงาน โดยทั้งนี้ได้ปลูกฝังและเน้นคุณลักษณะสำคัญ คือ ความเป็นสวนดุสิต มุ่งพัฒนาให้นักศึกษามีภาวะความเป็นผู้นำ ทักษะชีวิตและเสริมสร้างสมรรถนะและเน้นทักษะสากลในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานความเป็นไทย ประกอบกับมุ่งพัฒนานักศึกษาให้มีคุณธรรมนำความรู้ มีบุคลิกภาพดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต มีกระบวนการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตนั้น มุ่งสร้างบัณฑิตให้มีสมรรถนะตามคุณวุฒิวิชาชีพทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เสริมสร้างความมั่นคงของสังคมพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและผู้เรียน และมีความเป็นสวนดุสิต (SDU Spirit)” หรือ “Suan Dusit Skills” (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2562) เป็นคุณลักษณะที่เป็นสมรรถนะหลักสำคัญของนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มหาวิทยาลัยเกิดการขับเคลื่อนไปอย่างมีทิศทาง จึงระบุไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า “การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน” (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559) ซึ่งคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต 9 ประการ ได้แก่ 1) บุคลิกภาพดี คือ มีบุคลิกภาพดี มีความเป็นระเบียบ และประพฤติตนเหมาะสมตามแบบอย่างคนสวนดุสิต 2) อ่อนน้อมถ่อมตน คือ มีสัมมาคารวะ และอ่อนน้อมถ่อมตน 3) ดำรงตนอย่างมีคุณค่า คือ ดำรงตนอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าทั้งต่อสังคมภายในมหาวิทยาลัย และสังคมภายนอก 4) ทำงานด้วยความประณีต คือ ทำงานทุกอย่างด้วยความประณีต มีมาตรฐานและรู้จริงในสิ่งที่ทำ 5) เป็นผู้นำ คือ แสดงความเป็นผู้นำได้ อย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ 6) เสียสละ เอื้ออาทร คือ มีความเสียสละ เอื้ออาทร ใส่ใจ และห่วงใยเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ 7) รักและศรัทธามหาวิทยาลัย คือ มีความรัก ความเข้าใจ เชื่อมั่นและศรัทธาในมหาวิทยาลัย ไม่กระทำการใด ๆ อันนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย 8) มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามภาระหน้าที่แห่งตนเต็มศักยภาพ มุ่งมั่นทุ่มเท และร่วมแรงร่วมใจเป็นหนึ่งเดียว และ 9) แสดงความเป็นสวนดุสิต คือ แสดงความเป็นสวนดุสิตให้ปรากฏต่อสาธารณะทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยจนเป็นที่ประจักษ์ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้ผลิตบัณฑิตในคณะต่าง ๆ ออกสู่ตลาดแรงงานในแต่ละปีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ โดยมุ่งหวังการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษาทั้งจากการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนได้รับการพัฒนาระหว่างการศึกษา ที่สถาบันอุดมศึกษา

จัดให้ทั้งในและนอกหลักสูตร การแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจและความสามารถจากการเรียนรู้เหล่านั้นได้อย่างเป็นที่เชื่อถือเมื่อเรียนจบในรายวิชาหรือหลักสูตรนั้นแล้ว แต่ยังไม่ได้เป็นหลักประกันว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้เป็นที่พึงพอใจ มีทักษะที่ดีและเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ มีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ดี เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่บ่งชี้คุณภาพนักศึกษา และแนวทางการจัดการพัฒนานักศึกษา ดังนั้น มหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงมุ่งศึกษาคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาซึ่งเป็นคุณลักษณะที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยมุ่งศึกษาและเปรียบเทียบระดับคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิตในแต่ละสังกัดว่ามีระดับคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตอยู่ในระดับใด เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปสู่การวางแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในด้านสมรรถนะของนักศึกษาก่อนจะสำเร็จการศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานให้สามารถปฏิบัติงานให้ตรงตามความต้องการขององค์กรและตลาดแรงงานได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสังกัดคณะ

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ผลการวิจัยได้สะท้อนว่านักศึกษาที่มีสังกัดต่างกันมีระดับคุณลักษณะต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน (จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา, 2556) ทั้งนี้คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตมาจากตามค่านิยมร่วมของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยการแบ่งตามสังกัดในโครงสร้างมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ โรงเรียนการเรือน โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ โรงเรียนกฎหมายและการเมือง โดยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตมี 9 ประการ ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพดี 2) ด้านอ่อนน้อมถ่อมตน 3) ด้านการดำรงตนอย่างมีคุณค่า 4) ด้านการทำงานด้วยความ*ประณีต* 5) ด้านความเป็นผู้นำ 6) ด้านความเสียสละเอื้ออาทร 7) ด้านการแสดงความรักและศรัทธามหาวิทยาลัย 8) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย และ 9) ด้านการแสดงความเป็นสวนดุสิต (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559)

สังกัด

1. คณะครุศาสตร์
2. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. คณะวิทยาการจัดการ
4. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
5. คณะพยาบาลศาสตร์
6. โรงเรียนการเรือน
7. โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ
8. โรงเรียนกฎหมายและการเมือง

คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต (SDU SPIRIT)

1. ด้านบุคลิกภาพดี
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน
3. ด้านการดำรงตนอย่างมีคุณค่า
4. ด้านการทำงานด้วยความประณีต
5. ด้านความเป็นผู้นำ
6. ด้านความเสียสละเอื้ออาทร
7. ด้านการแสดงความรักและศรัทธามหาวิทยาลัย
8. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย
9. ด้านการแสดงความเป็นสวนดุสิต

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิตตามค่านิยมร่วมมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบ่งการนำเสนอการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และส่วนที่ 2 เป็นการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสังกัดมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ลงทะเบียนเรียนในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 7,020 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่เรียนรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งสอนโดยอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2563 ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – ปีที่ 4 ใน 7 สังกัด ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ โรงเรียนการเรือน โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ และโรงเรียนกฎหมายและการเมือง จากส่วนกลาง (กรุงเทพฯ) วิทยาเขตสุพรรณบุรี ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยใช้โปรแกรมการคำนวณขนาดตัวอย่างสำเร็จรูป G*Power version 3.1 กำหนดค่าขนาดอิทธิพลที่ระดับปานกลาง 0.25 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ, วัชรีพร สาตร์เพ็ชร์, ญาดา นภาอารักษ์, 2562) ได้ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 360 คน ทั้งนี้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลออนไลน์ มีอัตราการตอบกลับจำนวน 1,474 ฉบับ จึงใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือวิจัย

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต สังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้ 9 ด้าน ได้แก่ 1) บุคลิกภาพดี 2) ความอ่อนน้อมถ่อมตน 3) การดำรงตนอย่างมีคุณค่า 4) การทำงานด้วยความประณีต 5) ความเป็นผู้นำ 6) ความเสียสละเอื้ออาทร 7) การแสดงความรักและศรัทธามหาวิทยาลัย 8) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย และ 9) การแสดงความเป็นสวนดุสิต

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต โดยเครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิธีวิทยาการวิจัย/การวัดประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนานักศึกษา จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (item objective congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่ตัวอย่างวิจัย เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) จำนวน 50 คน พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้เจ้าหน้าที่ในแต่ละคณะ/สังกัดเป็นผู้ดำเนินการเก็บแบบสอบถาม โดยติดต่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา ถึงคณบดีของแต่ละคณะเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยผ่านระบบออนไลน์ หลังจากได้ปิดระบบรับแบบสอบถามกลับคืนมาจึงคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ ทั้งนี้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 1,474 ฉบับ ซึ่งจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในการวิเคราะห์ครั้งนี้แบบสอบถามสามารถใช้ได้ทั้งหมดจำนวน 1,474 ฉบับ

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเพื่ออธิบายลักษณะการแจกแจงของข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างวิจัยโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. การวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ใช้สถิติบรรยายและสรุปผล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe’) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผล/สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จำนวน 1,474 คน ในภาพรวมข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 1,106 คน (ร้อยละ 75.00) เป็นนักศึกษาสังกัดคณะวิทยาการจัดการ มากที่สุด จำนวน 310 คน (ร้อยละ 21.00) นักศึกษามีผลการเรียนเฉลี่ยระหว่าง 3.00 - 3.49 จำนวน 786 คน (ร้อยละ 53.30) และทราบถึงคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต จำนวน 1,313 คน (ร้อยละ 89.10)

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

เมื่อพิจารณาค่าสถิติพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นนักศึกษาที่เรียนรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งสอนโดยอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2563 ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – ปีที่ 4 ในสังกัดคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ โรงเรียนการเรือน โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ และโรงเรียนกฎหมายและการเมืองของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จากส่วนกลาง (กรุงเทพฯ) วิทยาเขตสุพรรณบุรี ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง จำนวน 1,384 คน ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต (M = 4.20, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักศึกษามีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นอันดับแรก (M = 4.41, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ด้านความเสียสละเอื้ออาทร (M = 4.37, S.D. = 0.64) และด้านบุคลิกภาพดี (M = 4.25, S.D. = 0.63) ตามลำดับอันดับสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยน้อยที่สุด (M = 3.98, S.D. = 0.81) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ตัวแปร	*M*	S.D.	แปลผล	ลำดับ
คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต (SDU SPIRIT)	4.20	0.57	**มาก**	
1. ด้านบุคลิกภาพดี	4.25	0.62	มากที่สุด	**3**
2. ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน	4.41	0.61	มากที่สุด	**1**
3. ด้านการดำรงตนอย่างมีคุณค่า	4.11	0.71	มาก	8
4. ด้านการทำงานด้วยความประณีต	4.23	0.65	มากที่สุด	5
5. ด้านความเป็นผู้นำ	4.24	0.62	มากที่สุด	4
6. ด้านความเสียสละเอื้ออาทร	4.37	0.63	มากที่สุด	**2**
7. ด้านการแสดงความรักและศรัทธามหาวิทยาลัย	4.10	0.77	มาก	6
8. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย	3.99	0.80	มาก	9
9. ด้านการแสดงความเป็นสวนดุสิต	4.07	0.79	มาก	7

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การวัดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตจากค่าเฉลี่ย (M) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามสังกัด

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสังกัดคณะ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คณะพยาบาลศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิต (M = 4.57, S.D. = 0.47) รองลงมาคือ คณะครุศาสตร์ (M = 4.37, S.D. = 0.48) คณะวิทยาการจัดการ (M = 4.21, S.D. = 0.55) ตามลำดับ และสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตน้อยที่สุด (M = 3.97, S.D. = 0.58) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานภาพรวมของตัวแปรคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสังกัดคณะ

ตัวแปร	*M*	S.D.	ความหมาย	ลำดับที่
คณะพยาบาลศาสตร์	4.57	0.47	มากที่สุด	1
คณะครุศาสตร์	4.37	0.48	มากที่สุด	2
คณะวิทยาการจัดการ	4.21	0.55	มากที่สุด	3
โรงเรียนการเรือน	4.20	0.55	มาก	4
โรงเรียนกฎหมายและการเมือง	4.19	0.45	มาก	5
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4.13	0.61	มาก	6
โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ	4.13	0.58	มาก	7
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	3.97	0.58	มาก	8

หมายเหตุ กำหนดเกณฑ์การวัดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตจากค่าเฉลี่ย (M) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสังกัด

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสังกัด ด้วยการวิเคราะห์ความแปรแปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า ความแปรแปรวนทางเดียวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักศึกษาที่มีสังกัดต่างกันมีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาจำแนกตามสังกัด

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	*F*	*p*
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	38.852	7	5.550	18.571	.000
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	438.133	1466	.299		
รวม	476.984	1473			

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตด้วยการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe’ จำแนกตามสังกัดคณะ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe’ พบว่า **คณะพยาบาลศาสตร์**กับคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ เป็นคู่ที่แตกต่างกันมากที่สุด โดยรองลงมาคือ **คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**กับคณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ โรงเรียนการเรือน โรงเรียนกฎหมายและการเมืองแตกต่างกัน **คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**กับโรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ โรงเรียนการเรือน โรงเรียนกฎหมายและการเมืองแตกต่างกัน **โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ**กับโรงเรียนการเรือน โรงเรียนกฎหมายและการเมืองแตกต่างกัน **โรงเรียนการเรือน**กับโรงเรียนกฎหมายและการเมือง ซึ่งทุกคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตด้วยการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe' ตามสังกัดคณะ

สังกัด	คณะครุศาสตร์ (*M=4.37*)	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (*M=4.13*)	คณะวิทยาการจัดการ (*M=4.21*)	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (*M=3.97*)	คณะพยาบาลศาสตร์ (*M=4.57*)	โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ (*M=4.13*)	โรงเรียนการเรือน (*M=4.20*)	โรงเรียนกฎหมายและการเมือง (*M=4.19*)
คณะครุศาสตร์ (*M=4.37*)	-	0.24	0.16	0.40	-0.2*	0.24	0.17	0.18
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (*M=4.13*)	-	-	-0.08*	0.16	-0.44*	0.00*	-0.07*	-0.06*
คณะวิทยาการจัดการ (*M=4.21*)	-	-	-	0.24	-0.36*	0.08	0.01	0.02
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (*M=3.97*)	-	-	-	-	-0.6*	-0.16*	-0.23*	-0.22*
คณะพยาบาลศาสตร์ (*M=4.57*)	-	-	-	-	-	0.44	0.37	0.38
โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ (*M=4.13*)	-	-	-	-	-	-	-0.07*	-0.06*
โรงเรียนการเรือน (*M=4.20*)	-	-	-	-	-	-	-	0.01*
โรงเรียนกฎหมายและการเมือง (*M=4.19*)	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: *p < .01

อภิปรายผล

การวิจัยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามค่านิยมร่วมของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีระดับคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก แต่ทั้งนี้คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) ระดับคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตในภาพรวม พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษามีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตด้านความอ่อนน้อมถ่อมตนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเสียสละเอื้ออาทร และด้านบุคลิกภาพดี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีความอ่อนน้อมถ่อมตนแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นอย่างสุภาพ มีสัมมาคาราวะ รู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่แสดงกริยาที่ไม่สุภาพก้าวร้าว สำรวมกายวาจาใจต่อบุคคลอื่น แสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นอย่างสุภาพ ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะที่ดีของคนไทย สอดคล้องกับ สุพิศ รุ่งเรืองศรี และอุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม (2558) ที่ได้ศึกษาความสุภาพ และมารยาทสังคมของนักศึกษานำพาสู่ความสำเร็จในการทำงานที่ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางการสื่อสารมีผลกระทบต่อความสุภาพ และมารยาทสังคมของบุคคลทั่วไป ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกิดจากพฤติกรรมที่สุภาพ และมีมารยาทสังคมที่ดี นักศึกษาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ฝึกฝน และพยายามปรับตัวขณะเรียนในสถาบันการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาแหล่งสุดท้ายที่ผลิตบุคคลออกไปประกอบอาชีพรับใช้สังคม อีกทั้งนักศึกษายังมีความเสียสละเอื้ออาทร ไม่ลังเลที่จะให้ความช่วยเหลือและลงมือช่วยในทันที รวมถึงแสดงความใส่ใจ และห่วงใยเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ เสมอ การเรียนรู้ความสุภาพ และมารยาทสังคมในมหาวิทยาลัย จึงเกิดจากการกำหนดบรรทัดฐานที่ชัดเจนร่วมกับได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากอาจารย์ และการได้มีโอกาสประพฤติปฏิบัติในสิ่งเหล่านี้ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยจึงมีค่ายิ่งในการปลูกฝังความสุภาพ และมารยาทสังคม เพื่อให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นพลเมืองดีรับใช้สังคม ดังนั้นทั้งอาจารย์ และนักศึกษาจึงควรได้เรียนรู้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับความสุภาพ และมารยาทสังคม เพื่อการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของตนเอง

ทั้งนี้ ประเด็นที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านบุคลิกภาพดี คือ การแต่งกายด้วยเครื่องแบบของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตถูกต้องตามกฎระเบียบ ใช้ถ้อยคำสุภาพเหมาะสมกับบุคคลอื่นและกาลเทศะเสมอ สำรวมกิริยาและแสดงบุคลิกภาพที่สง่าผ่าเผยต่อที่สาธารณะ ผ่านการจัดการหลักสูตรในสังกัดต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ได้มีการสอดแทรกคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตไปในหลากหลายวิชาทั้งที่เป็นวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) และวิชาเฉพาะและวิชาชีพต่าง ๆ (สำนักวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559) โดยประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่นักศึกษาได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางและวิธีการที่อาจารย์ได้ปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตให้แก่นักศึกษาผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน อาทิ ในรายวิชาความเป็นสวนดุสิต ได้ปลูกฝังให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย มีความภาคภูมิใจในความเป็นสวนดุสิต โดยเน้นการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่ดีที่นักศึกษาสวนดุสิตควรปฏิบัติ มีจริยธรรมและคุณธรรม ส่งเสริมในเรื่องความเป็นผู้นำ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และปลูกฝังในเรื่องความเป็นไทย และ

ในรายวิชาวิชาเฉพาะหรือวิชาชีพในกลุ่มสาขาที่มุ่งเน้นการดูแลและการให้การบริการ นักศึกษาในกลุ่มสังกัดเหล่านี้สะท้อนว่า สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ซึ่งทำให้นักศึกษาตระหนักและรักมหาวิทยาลัยที่ตนกำลังศึกษามากยิ่งขึ้น สะท้อนถึงคุณภาพของนักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตสอดแทรกอยู่รายวิชา เช่น ด้านบุคลิกภาพดี ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน ด้านการดำรงตนอย่างมีคุณค่า ด้านการทำงานด้วยความประณีต ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความเสียสละเอื้ออาทร เป็นต้น

2) ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสังกัด โดยเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสังกัด พบว่าความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรทั้ง 9 ของนักศึกษาทั้ง 8 สังกัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตทั้ง 9 ด้านสูงกว่านักศึกษาคณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลที่ต้องการ ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ท่าทางน่าศรัทธา แต่งกายสะอาด พูดได้อย่างเหมาะสมถูก กาลเทศะ ซึ่งเป็นบุคลิกภาพของบัณฑิตพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน (วิดาพร ทับทิมศรี, เพ็ญวรรณ เข้มขัน, วราภรณ์ วานิช, ปราโมทย์ ฮึงวัฒนากุล, 2562) ทั้งนี้ด้วยลักษณะของวิชาชีพทำให้พยาบาลเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดีน่าเชื่อถือเป็นตัวอย่างที่ดีด้านสุขภาพ แสดงออกอย่างเหมาะสมกับบุคคลและกาละเทศะ จึงทำให้สมรรถนะที่บัณฑิต ปริญญาตรีแสดงออกนั้นตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต (ศุจิกา ภูมิโคกรักษ์, อัจฉรา สุคนธสรรพ์ , อัญญารัตน์ ว่องวิริยะพันธุ์, ธันยาภรณ์ เหลี่ยวตระกูล, วัชรี นาคะป่า, 2559). ซึ่งพันธกิจที่สะท้อนถึงคุณภาพของนักศึกษาพยาบาลที่ได้กล่าวข้างต้นนั้นมีคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตสอดแทรกอยู่ในพันธกิจเหล่านั้น เช่น ด้านบุคลิกภาพดี ด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน ด้านการดำรงตนอย่างมีคุณค่า ด้านการทำงานด้วยความประณีต ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความเสียสละเอื้ออาทร เป็นต้น (คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2560)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีระดับคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด มีหาวิทยาลัยควรเสริมจุดแข็งคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตด้านความอ่อนน้อมถ่อมตน ด้านความเสียสละเอื้ออาทร และด้านบุคลิกภาพดี โดยการจัดรูปแบบกิจกรรมในการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาขาเพื่อให้ นักศึกษาเป็นที่ยอมรับของในระดับสังกัดและเป็นการสร้างต้นแบบด้านคุณลักษณะที่ดีให้กับสังกัด อื่นๆ แต่ทั้งนี้คุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยอย่างเหมาะสม จัดสถานที่ทำกิจกรรมที่เอื้ออำนวยค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสม และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้มากที่สุดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการจัดตารางกิจกรรมที่ไม่ทับซ้อนกับเวลาเรียนเพื่อลดความเหนื่อยล้าจากการเรียน มหาวิทยาลัยควรออกใบรับรองประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม

โดยจะต้องเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานอันจะส่งเสริมไปยังคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตในด้านอื่น ๆ เพิ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพ เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตที่สะท้อนเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย และมีศักยภาพตรงความต้องการของตลาดแรงงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป ควรมีการศึกษาคุณลักษณะความเป็นสวนดุสิตที่อาจมีความแตกต่างกันในกลุ่มคณะมนุษย์ศาสตร์สังคมศาสตร์ และ กลุ่มวิทยาศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบความต่างของนักศึกษาในแต่ละกลุ่มสาขา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552.

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. (2556). อัตลักษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: การศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างนิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา, 5(10), 1-13.

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2559). *การปรับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต Suan Dusit University Reprofiling*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2559). *คู่มือแนะนำมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2563). *ทิศทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต:จิ๋ว แต่ แจ๋ว*. กรุงเทพฯ: กราฟฟิกไซต์.

สุพิศ รุ่งเรืองศรี และอุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม. (2558). ความสุภาพ และมารยาทสังคมของนักศึกษานำพาสู่ความสำเร็จในการทำงาน. *พยาบาลสาร, 42*(ฉบับพิเศษ ธันวาคม).

สำนักวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2559). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป* ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2559. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ศุจิกา ภูมิโคกรักษ์, อัจฉรา สุคนธสรรพ์, อัญญารัตน์ ว่องวิริยะพันธุ์, ธันยาภรณ์ เหลี่ยวตระกูล, วัชรี นาคะป่า. (2559). คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามมุมมองของผู้ใช้บัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. พยาบาลสาร 43(5). 151-161.

นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ, วัชรีพร สาตร์เพ็ชร์, ญาดา นภาอารักษ์. (2562). การคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*POWER. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 5*(1). 497-507.

รัน ธีรัญญ์. (2562). *ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : LIFE AND CAREER SKILLS*. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.runwisdom.com/2018/05/life-and-career-skills/

วิดาพร ทับทิมศรี, เพ็ญวรรณ เข้มขัน, วราภรณ์ วานิช, ปราโมทย์ ฮึงวัฒนากุล. (2562). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและอัตลักษณ์ของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ. 35*(1). 252-263.

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2562

The Student Satisfaction with Suan Dusit University's Services in Academic Year 2019

ผู้วิจัย ณิชาภัส ตั้งบวรพิมล
กริชาพัสน์ ชื่นแสงจันทร์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต 2) ศึกษาการบริหารจัดการการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหรือปรับปรุงการให้บริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีทุกชั้นปี ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7,089 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นคณะกรรมการบริหาร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน จำนวน 6 คน โดยคณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านระบบออนไลน์เว็บไซต์ http://e-assessment.dusit.ac.th/ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยายและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษามีความพึงพอใจในการให้บริการด้านการบริการสถานที่มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านงานทะเบียน และด้านศูนย์อาหาร ส่วนด้านสุขภาพและการกีฬาต่ำกว่าด้านอื่น ๆ เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ จำแนกตามสังกัด พบว่า นักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ มากที่สุด รองลงมา คือ ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง และวิทยาเขตสุพรรณบุรี ตามลำดับ และศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหินน้อยกว่าสังกัดอื่น ๆ ทั้งนี้ ด้วยนโยบายด้านสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม พัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่สวยงาม สะอาดปลอดภัย 2) การบริหารจัดการการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน พบว่า ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน มีการเปิดพื้นที่และปรับปรุงการให้บริการในด้านต่าง ๆ และเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารและการให้ข้อมูลเพิ่มขึ้น จากผลการวิจัยครั้งนี้ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการให้บริการของมหาวิทยาลัย เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความพึงพอใจของนักศึกษาสูงสุด

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, การให้บริการ, นักศึกษา

Abstract

The Student Satisfaction with Suan Dusit University's Services in Academic Year 2019 aim to study 1) Students' satisfaction toward the services provided by Suan Dusit University 2) The service management of Suan Dusit University, Hua Hin campus to use the research findings to develop or improve the services provided in the university. The populations for quantitative research were the 7,089 undergraduates studying during the 2nd semester of academic year 2019. The populations for the qualitative research were the 6 of the executive committee of Suan Dusit university, Hua Hin campus. The researchers used the questionnaires and interview as the tool for data collection through online website http://e-assessment.dusit.ac.th/. The quantitative data was analyzed by Descriptive Statistic and Content Analysis for qualitative data.

The results found that 1) the students were satisfied with the services provided by Suan Dusit University at the high level. Students were most satisfied by the service of the place, followed by the registration process and the food courts. On the other hand, healthcare services and sports fields are lower than others. When comparing students' satisfaction among campuses, it was found that students from Lampang campus were most satisfied with the service, followed by Trang campus and Suphan Buri campus, respectively. Trang campus and Hua Hin campus are the least satisfied. The university focuses on the management of the quality of the environment and being the beautiful clean and safe university, 2) On the service management of Suan Dusit University, Hua Hin campus, it was found that Hua Hin campus is quite open and there is the improvement on the services. The campus also expanded the communication and information channel. The results of this research can be used to improve the services provided by Suan Dusit University to be able to satisfy the student in the highest level.

Keywords : Satisfaction, Services, Student

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันสถาบันการศึกษาได้ประสบปัญหาจำนวนผู้เข้ารับการศึกษามีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากอัตราการเกิดลดลงประกอบกับเด็กในยุคปัจจุบันไม่เน้นการเรียนในมหาวิทยาลัยแต่เน้นการเรียนคอร์สระยะสั้นเพื่อใช้ในประกอบอาชีพ และมุ่งเน้นความสำเร็จในการประกอบอาชีพเป็นหลัก จึงทำให้สถาบันการศึกษามีการแข่งขันทางการศึกษาค่อนข้างสูง และจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่แพร่ขยายไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 จนกระทั่งปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพจิตของประชาชน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่ต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ หรือกึ่งออนไลน์ โดยให้นักศึกษามาเรียนสลับกับการเรียนออนไลน์ มีผลทำให้การเรียนออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งระบบอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อความรู้กับผู้เรียนได้อย่างสมบูรณ์แบบภายใต้หน้าจอสี่เหลี่ยมเล็กพกพาที่เรียกว่า "สมาร์ตโฟน" ตลอดจนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้ตระหนักและตื่นกลัวกับวิกฤติการขาดแคลนนักศึกษา ในขณะเดียวกัน ในบางสถานการศึกษาหลายสาขาได้ปิดตัวลง (ประชาชาติธุรกิจ, 2562)

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องมีปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อความอยู่รอดในการดำเนินกิจการ ซึ่งองค์ประกอบการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญมี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารการศึกษา 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ 5) ด้านการประเมิน (สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี, 2561)

ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ดีจะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ความสะดวก และพัฒนาการทั้งทางสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายจิตใจ และช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (อรพันธุ์ ประสิทธิรัตน์, 2533) และสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับ ปวช. และระดับปวส. ของวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ ของพัชสุดา กัลป์ยาณวุฒิ (2558) ได้พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา และจากการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้ ของรุจิราพรรณ คงช่วย (2557) ก็ได้พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา เช่นเดียวกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาได้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน (สุวพร ตั้งสมวรพงษ์, 2545) ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการ เช่น มีการตกแต่งอาคารสถานที่และบริเวณโดยรอบให้ดูดี ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดที่ทันสมัยในด้านสื่อต่าง ๆ มีศักยภาพของการให้บริการ มีความพร้อมในการให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปใช้ การสร้างบรรยากาศให้เอื้อและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการหาความรู้เพิ่มเติม สร้างนิสัยรักการอ่านและรักการค้นคว้าจากห้องสมุด นอกจากนี้ ต้องคำนึงถึงการจัดโรงอาหาร หอพัก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้มีส่วนเสริมสร้างความเจริญงอกงาม และเกื้อกูลการเรียนของนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างมาก 2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ (การเรียนการสอน) ได้แก่ การจัดการหลักสูตรการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ รวมทั้งการใช้สื่อต่าง ๆ ในการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ 3) สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร จะส่งผลให้ระบบการบริหารมีประสิทธิภาพเกิดความคล่องตัวในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ และควรมีการสื่อสารให้นิสิตนักศึกษาทั่วไปในสถาบันได้รับทราบ เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับนิสิตนักศึกษามาก และ 4) สภาพแวดล้อมด้านสังคม กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และการพัฒนาการทางสังคม

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่มีผลต่อการเรียนและการดำรงชีวิตของนักศึกษา อย่างเช่น 1) ด้านงานทะเบียน พบว่า ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (ภาณุเดช เพียรความสุข และคณะ, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาในการบริการของงานทะเบียนและวัดผล พบว่า การต้อนรับด้วยอัธยาศัยที่ดี สุภาพ ยิ้มแย้ม แจ่มใส ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (วรรณวิมล จงจรวยสกุล, 2551) ทั้งนี้ นักศึกษารับรู้คุณภาพการให้บริการงานทะเบียนและวัดผล โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (วัลลภ สงวนศักดิ์, 2554) นอกจากนี้ นักศึกษามีความพึงพอใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนใน 3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่แต่งกายสุภาพเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีความรู้ในเรื่องที่ให้บริการเป็นอย่างดี (การศึกษาของกลุ่มงานบริหารสำนักงานผู้อำนวยการ, 2560) 2) ด้านศูนย์อาหาร พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจการใช้บริการโรงอาหารด้านคุณภาพอาหาร ด้านการบริการ และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ (วัชระ อักขระ ภัทรา บูรณเนตร และมนัสชนก วภักดิ์เพชร, 2559) และนักศึกษามีความ

พึงพอใจในการใช้บริการโรงอาหาร ด้านราคามากที่สุด และด้านคุณภาพและการบริการ ด้านพ่อค้าแม่ค้าผู้ให้บริการ ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านการส่งเสริมการตลาด (วันวิสาข์ อยู่เปี่ยม, 2552) 3) แหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้ใช้บริการสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าและวิจัยมีความพึงพอใจด้านผู้ให้บริการ ด้านการบริการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านครุภัณฑ์และอุปกรณ์ ตามลำดับ (วารีรัตน์ จะรา มาลิน เสงี่ยมกุล และอุไร การวิจิตร, 2559) เป็นต้น

ซึ่งมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ก็ได้มีการพัฒนาศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่องโดยมีการปรับกลยุทธ์ในการบริการโครงสร้างพื้นฐาน ดังนี้ 1) ความเสถียรของระบบสนับสนุนการทำงาน 2) พื้นที่สร้างสรรค์การเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) สภาพแวดล้อม 4) ระบบสนับสนุนผู้เรียน เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการให้บริการของมหาวิทยาลัยให้ตอบโจทย์ของนักศึกษาในแต่ละด้านที่ให้บริการ ดังนั้น สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จึงได้มีการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตอย่างต่อเนื่องตลอดทุก ๆ ปีการศึกษา เพื่อตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน

กรอบแนวคิดในการทำการวิจัย

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ พบว่า สภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องสมุด โรงอาหาร หอพัก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (สุวพร ตั้งสมวรพงษ์, 2545) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจการให้บริการของมหาวิทยาลัย พบว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของมหาวิทยาลัย ได้แก่ การให้บริการด้านการบริการสถานที่ ด้านงานทะเบียน ด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษา ด้านศูนย์อาหาร ด้านสุขภาพและการกีฬา และด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการทำการวิจัย ดังนี้

นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต
จำแนกตามสังกัด
1. มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เป็นส่วนกลาง
2. ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. ศูนย์การศึกษา
- วิทยาเขตสุพรรณบุรี
- ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง
- ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก
- ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง
- ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน

→

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการ
ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต 6 ด้าน
1. ด้านการบริการสถานที่
2. ด้านงานทะเบียน
3. ด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษา
4. ด้านศูนย์อาหาร
5. ด้านสุขภาพและการกีฬา
6. ด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1-5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7,089 คน แบ่งเป็น 1) มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เป็นส่วนกลาง จำนวน 4,140 คน 2) ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 1,522 คน และ 3) ศูนย์การศึกษา ได้แก่ วิทยาเขตสุพรรณบุรี จำนวน 282 คน ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง จำนวน 73 คน ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก จำนวน 116 คน ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง จำนวน 187 คน และศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน จำนวน 769 คน (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563)

เนื่องจากภาคเรียนที่ 1 ได้มีการปรับปรุงระบบ e-assessment ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลในภาคการศึกษาที่ 1 ได้บทความวิจัยนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะภาคเรียนที่ 2 และมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5,281 คน คิดเป็นร้อยละ 74.50 และการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ คณะกรรมการบริหาร มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน มีจำนวน 6 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ จากหนังสือ บทความ งานวิจัยต่าง ๆ เพื่อกำหนดตัวแปร ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริการสถานที่ 2) ด้านงานทะเบียน 3) ด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษา 4) ด้านศูนย์อาหาร 5) ด้านสุขภาพและการกีฬา และ 6) ด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือที่ใช้วัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ และแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 12 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิธีวิทยาการวิจัย/การวัดประเมินผล ตรวจสอบประเด็นความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง การใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างวิจัย เพื่อนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ไขแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (item objective congruence: IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรมหาวิทยาลัยที่ไม่ใช่ตัวอย่างวิจัย เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) จำนวน 30 คน พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 – 0.85 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ทำบันทึกข้อความขอเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังคณะ/วิทยาเขต/ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ที่นักศึกษาศึกษาอยู่เพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ http://e-assessment.dusit.ac.th/ ก่อนเข้าดูผลการศึกษาของตนเองในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562

4. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามนี้มีลักษณะมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด 3.51–4.50 มีระดับความพึงพอใจมาก 2.51–3.50 มีระดับความพึงพอใจปานกลาง 1.51–2.50 มีระดับความพึงพอใจน้อย และ 1.00–1.50 มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้มีการแบ่งพื้นที่การจัดการเรียนการสอนออกเป็น 3 ส่วนหลัก คือ

1. มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เป็นส่วนกลาง 2. ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3. ศูนย์การศึกษา ได้แก่ วิทยาเขตสุพรรณบุรี ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง/นครนายก/ลำปาง/หัวหิน ในภาพรวมของนักศึกษาที่มาตอบแบบสอบถามทั้งหมด 5,281 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.29 และศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.20 ซึ่งมีผลการศึกษาอยู่ระหว่าง 3.25 – 3.59 คิดเป็นร้อยละ 31.94 และเป็นนักศึกษาที่สังกัดอยู่ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง โดยนักศึกษาที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มาตอบแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.47 รองลงมา คือ นักศึกษาที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก และศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง คิดเป็นร้อยละ 93.97 และ 91.78 ของนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ที่นั้น ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก (μ = 3.92, σ= 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในการให้บริการด้านการบริการสถานที่มากที่สุด (μ = 4.06, σ = 0.90) รองลงมา คือ การให้บริการด้านงานทะเบียน (μ = 3.97, σ = 0.88) และการให้บริการด้านศูนย์อาหาร (μ = 3.92, σ = 0.92) ตามลำดับ ในขณะที่ การให้บริการด้านสุขภาพและการกีฬามีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำกว่าด้านอื่น ๆ (μ= 3.79, σ = 1.02) ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามรายด้านการให้บริการ

ความพึงพอใจในการให้บริการของมหาวิทยาลัย เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้	ระดับความพึงพอใจ			
	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. การให้บริการด้านการบริการสถานที่	4.06	0.90	มาก	1
2. การให้บริการด้านงานทะเบียน	3.97	0.88	มาก	2
3. การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษา	3.83	0.94	มาก	5
4. การให้บริการด้านศูนย์อาหาร	3.92	0.92	มาก	3
5. การให้บริการด้านสุขภาพและการกีฬา	3.79	1.02	มาก	6
6. การให้บริการด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.91	0.92	มาก	4
ภาพรวม	3.92	0.93	มาก	

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามสังกัด พบว่า นักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ มากที่สุด (μ = 4.33, σ = 1.07) รองลงมา คือ ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง (μ = 4.26, σ = 0.87) และวิทยาเขตสุพรรณบุรี (μ = 3.95, σ = 0.96) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามสังกัด ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยสวนดุสิตส่วนกลาง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก (μ = 3.91, σ = 0.92) โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการบริการสถานที่เป็นอันดับแรก (μ = 4.04, σ = 0.91) รองลงมา คือ การให้บริการด้านงานทะเบียน (μ = 3.93, σ = 0.90) และการให้บริการด้านศูนย์อาหาร (μ= 3.92, σ = 0.92) ตามลำดับ

2. ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก (μ = 3.87, σ = 0.90) โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการบริการสถานที่เป็นอันดับแรก (μ = 4.01, σ = 0.90) รองลงมา คือ การให้บริการด้านงานทะเบียน (μ = 3.96, σ = 0.82) และการให้บริการด้านสุขภาพและการกีฬา (μ = 3.86, σ = 0.90) ตามลำดับ

3. วิทยาเขตสุพรรณบุรี นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก (μ = 3.95, σ = 0.96) โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านงานทะเบียน เป็นอันดับแรก (μ = 4.12, σ = 0.87) รองลงมา คือ การให้บริการด้านการบริการสถานที่ (μ = 4.12, σ = 0.87) และการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษา (μ = 3.98, σ = 0.92) ตามลำดับ

4. ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก (μ = 4.26, σ = 0.87) โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการบริการสถานที่เป็นอันดับแรก (μ = 4.49, σ = 0.64) รองลงมา คือ การให้บริการด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ (μ = 4.38, σ = 0.83) และการให้บริการด้านงานทะเบียน (μ = 4.32, σ = 0.66) ตามลำดับ

5. ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก (μ = 3.86, σ = 0.89) โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านงานทะเบียนเป็นอันดับแรก (μ = 4.18, σ = 0.75) รองลงมา คือ การให้บริการด้านการบริการสถานที่ (μ = 4.11, σ = 0.82) และการให้บริการด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ (μ = 3.90, σ = 0.89) ตามลำดับ

6. ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก (μ = 4.33, σ = 1.07) โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการบริการสถานที่เป็นอันดับแรก (μ = 4.48, σ = 0.89) รองลงมา คือ การให้บริการด้านศูนย์อาหาร (μ = 4.45, σ = 0.84) และการให้บริการด้านงานทะเบียน (μ = 4.44, σ = 0.84) ตามลำดับ

7. ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก (μ = 3.86, σ = 1.01) โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการบริการสถานที่เป็นอันดับแรก (μ = 4.03, σ = 0.89) รองลงมา คือ การให้บริการด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ (μ = 4.00, σ = 0.90) และการให้บริการด้านศูนย์อาหาร (μ = 3.94, σ = 0.88) ตามลำดับ

ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ พิจารณาตามรายด้าน จำแนกตามสังกัด

สังกัด	ความพึงพอใจการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ (μ, σ)							อันดับ
	การบริการสถานที่	งานทะเบียน	ข้อมูลข่าวสารฯ	ศูนย์อาหาร	สุขภาพฯ	แหล่งข้อมูลฯ	ภาพรวม	
มหาวิทยาลัยสวนดุสิตส่วนกลาง	4.04 (0.91)	3.93 (0.90)	3.79 (0.95)	3.92 (0.92)	3.88 (0.91)	3.89 (0.91)	3.91 (0.92)	4
ศูนย์วิทยาศาสตร์ฯ	4.01 (0.90)	3.96 (0.82)	3.79 (0.90)	3.84 (0.90)	3.86 (0.90)	3.80 (0.95)	3.87 (0.90)	5
วิทยาเขตสุพรรณบุรี	4.12 (0.87)	4.12 (0.80)	3.98 (0.92)	3.81 (1.07)	3.83 (1.03)	3.93 (0.96)	3.95 (0.96)	3
ศูนย์ฯ ตรัง	4.49 (0.64)	4.32 (0.66)	4.15 (0.77)	4.32 (0.67)	3.79 (1.06)	4.38 (0.83)	4.26 (0.87)	2
ศูนย์ฯ นครนายก	4.11 (0.82)	4.18 (0.75)	3.90 (0.89)	3.75 (0.99)	3.51 (1.00)	3.81 (0.80)	3.86 (0.89)	6
ศูนย์ฯ ลำปาง	4.48 (0.89)	4.44 (0.84)	4.27 (0.99)	4.45 (0.84)	3.91 (1.40)	4.35 (0.91)	4.33 (1.07)	1
ศูนย์ฯ หัวหิน	4.03 (0.89)	3.91 (0.95)	3.88 (0.95)	3.94 (0.88)	3.36 (1.36)	4.00 (0.90)	3.86 (1.01)	7
ภาพรวมของมหาวิทยาลัย	4.06 (0.90)	3.97 (0.88)	3.83 (0.94)	3.92 (0.92)	3.79 (1.02)	3.91 (0.92)	3.92 (0.93)	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณเรียบร้อยแล้ว พบว่า นักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ น้อยที่สุด ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559-2562 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปีการศึกษา ยกเว้นนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน ที่พบว่า ปีการศึกษา 2559 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ สูงเป็นอันดับ 2 และในปีการศึกษาถัดมา นักศึกษา ได้มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ ลดลง ถึงแม้ว่านักศึกษาจะมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ เพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 เป็นต้นมาก็ตาม ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2559-2562 จำแนกตามสังกัด

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสถานที่ตั้ง	ความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ (μ, σ)			
	ปีการศึกษา 2559	ปีการศึกษา 2560	ปีการศึกษา 2561	ปีการศึกษา 2562
1. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	3.74 (0.95)	3.76 (0.94)	3.92 (0.91)	3.91 (0.92)
2. ศูนย์วิทยาศาสตร์ฯ	3.63 (0.95)	3.84 (0.92)	3.86 (0.92)	3.87 (0.90)
3. วิทยาเขตสุพรรณบุรี	3.62 (1.07)	3.67 (1.03)	3.92 (0.96)	3.95 (0.96)
4. ศูนย์ฯ ตรัง	3.99 (0.96)	3.96 (0.94)	4.11 (0.90)	4.26 (0.87)
5. ศูนย์ฯ นครนายก	3.68 (0.99)	3.76 (1.00)	3.99 (0.92)	3.86 (0.89)
6. ศูนย์ฯ ลำปาง	3.59 (1.03)	3.99 (1.03)	3.99 (1.09)	4.33 (1.07)
7. ศูนย์ฯ หัวหิน	3.84 (0.99)	3.62 (1.11)	3.72 (1.14)	3.86 (1.01)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาถึงกระบวนการในการดำเนินงานและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานการให้บริการใน 6 ด้าน ของศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานและผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามนโยบาย จำนวน 3 คน ได้ผลการศึกษาดังนี้

นักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการบริการสถานที่เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ การให้บริการด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการให้บริการด้านศูนย์อาหารตามลำดับ และมีความพึงพอใจการให้บริการด้านสุขภาพและการกีฬาน้อยที่สุด เมื่อศึกษาถึงกระบวนการในการดำเนินงาน และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานการให้บริการใน 6 ด้านของศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน พบว่า

1. ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน มีกระบวนการในการดำเนินงานเกี่ยวการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ ดังนี้

1.1 การให้บริการด้านการบริการสถานที่ มีการเปิดใช้อาคารอเนกประสงค์ใหม่ให้เป็นพื้นที่ในการรับประทานอาหาร และเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 การให้บริการด้านงานทะเบียน มีการดำเนินการเชิงรุก โดยมีการตั้ง Line กลุ่ม ตามห้องเรียน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารด้านการลงทะเบียน และรับปรึกษาปัญหาด้านการลงทะเบียน

1.3 การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษา มีบริการข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษาผ่านช่องทาง Line กลุ่ม ตามห้องเรียน และมี contact point ที่ชัดเจน

1.4 การให้บริการด้านศูนย์อาหาร มีการเปิดใช้อาคารอเนกประสงค์ใหม่ โดยเป็นพื้นที่ในการรับประทานอาหาร และมีการปรับปรุงเรื่องการจัดพื้นที่ร้านค้า การรักษาความสะอาด

1.5 การให้บริการด้านสุขภาพและการกีฬา จัดกิจกรรมด้านการวิ่งเพื่อสุขภาพแก่นักศึกษา และมีการจัดกิจกรรมเต้นแอโรบิกทุกวัน

1.6 การให้บริการด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการแจ้งข่าวสารข้อมูลแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านช่องทางการสื่อสาร Line กลุ่ม รวมทั้งมีการแนะนำ application เพื่อการเรียน และอบรมการใช้งาน IT

2. ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน มีแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ ดังนี้

2.1 การให้บริการด้านการบริการสถานที่ การเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมให้นักศึกษา รวมทั้งดูแลเรื่องการรักษาความสะอาด พร้อมทั้งตรวจสอบปรับปรุงอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการใช้งาน

2.2 การให้บริการด้านงานทะเบียน การใช้ช่องทาง online ได้แก่ Line กลุ่ม ในการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการลงทะเบียน และรับปรึกษาปัญหาด้านการลงทะเบียน รวมทั้งมีเจ้าหน้างานทะเบียนคอยตรวจสอบการลงทะเบียนของนักศึกษาในกรณีที่พบปัญหาลงทะเบียนไม่ครบจะประสานงานกับนักศึกษาทันที

2.3 การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษา มีการบริการข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษาผ่านช่องทาง Line กลุ่ม ตามห้องเรียน และมี contact point ที่ชัดเจน รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษามีการประชุมแจ้งข่าวสารทุกสัปดาห์

2.4 การให้บริการด้านศูนย์อาหาร การเปิดใช้อาคารอเนกประสงค์ใหม่ โดยเป็นพื้นที่ในการรับประทานอาหาร และมีการปรับปรุงเรื่องการจัดพื้นที่ร้านค้า การรักษาความสะอาด และมีการเปิดใช้งานร้านคาเฟ่ของมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาได้รับประทานอาหาร เครื่องดื่ม และเป็นศูนย์เรียนรู้และทำกิจกรรม

2.5 การให้บริการด้านสุขภาพและการกีฬา การจัดกิจกรรมด้านการวิ่งเพื่อสุขภาพแก่นักศึกษา และมีการจัดกิจกรรมเต้นแอโรบิกทุกวัน โดยให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวที่บ้าน ผ่าน ZOOM application ร่วมกันทั้งศูนย์

2.6 การให้บริการด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ การแจ้งข่าวข้อมูลด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านช่องทางการสื่อสาร Line กลุ่ม รวมทั้งมีการแนะนำ application เพื่อการเรียน และอบรมการใช้งาน IT online

อภิปรายผล

ในภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีความพึงพอใจในการให้บริการด้านการบริการสถานที่มากที่สุดเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีนโยบายด้านสภาพแวดล้อม: Green & Clean University, University Design มุ่งเน้นการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม พัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่สวยงาม สะอาดปลอดภัย ส่งเสริมการลดการใช้ทรัพยากรและพลังงาน มีระบบการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย การลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการออกแบบพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับทุกคนในสังคมให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563) โดยมหาวิทยาลัยได้เน้นสถานที่ที่สวยงามตลอดเวลาเพื่อให้เอื้ออำนวยและเหมาะสมกับทุกช่วงวัย และคุณภาพการให้บริการต่าง ๆ อยู่เสมอ จึงทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วิชิต เทพประสิทธิ์, 2549 อ้างถึงในรุจิราพรรณ คงช่วย, 2557) กล่าวว่า การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน จะเป็นสิ่งที่สนับสนุนทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่อยากเรียนและเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของเทศ แกล้วกสิกรรม (2544) กล่าวว่า ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อาคารสถานที่ที่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนและการจัดสิ่งแวดล้อมภายในสถาบันการศึกษา

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ จำแนกตามสังกัด พบว่า นักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ มากที่สุด โดยนักศึกษามีความพึงพอใจการให้บริการด้านการบริการสถานที่และด้านศูนย์อาหารมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากด้านการบริการสถานที่ของศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มีการพัฒนาที่ดีขึ้นจากเดิม โดยมีอุปกรณ์และสถานที่ครบถ้วน เพียงพอ และใหม่ขึ้น ทำให้เกิดความน่าใช้บริการ เช่น มีห้องเรียนที่เพียงพอ มีการแบ่งสัดส่วนของห้องไว้อย่างชัดเจนและทำปรับปรุงใหม่ ทำให้ห้องเรียนน่าเรียนยิ่งขึ้น ส่วนห้องคอมพิวเตอร์มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย นั่งสบาย กว้าง และสะอาดขึ้น ส่วนด้านศูนย์อาหาร มีโรงอาหารกว้างขวาง ที่นั่งสะอาด อาหารมีความสะอาด หลากหลาย รสชาติอร่อย และราคาเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับเอกรงค์ ปั้นพงษ์ (2559) ที่ศึกษาการศึกษาความพึงพอใจ ทัศนคติ และความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อม ภายในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจทัศนคติและความต้องการต่อการจัดการสภาพแวดล้อมภายในด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่และด้านสุขาภิบาลอนามัยและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ และจากการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการบริการโรงอาหาร มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง ของวรางคณา เรียนสุทธิ์ และลลนา อิลพัฒน์ (2561) พบว่า สาเหตุที่นิสิตไม่เข้าใช้บริการโรงอาหาร คือ ไม่มีความหลากหลายของอาหาร เครื่องดื่ม ไม่พึงพอใจในรสชาติของอาหาร เครื่องดื่ม ไม่พึงพอใจใน

ความสะอาดของอาหาร เครื่องดื่ม และเห็นว่าจำนวนโต๊ะ เก้าอี้ไม่เพียงพอ ซึ่งจะเห็นว่าการให้บริการด้านศูนย์อาหารที่ดีของศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง ทำให้มีนักศึกษามาใช้บริการมากขึ้น

นักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ น้อยที่สุด โดยเรียงลำดับความพึงพอใจต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ 3 อันดับ ที่น้อยที่สุด ดังนี้ การให้บริการด้านสุขภาพและการกีฬา การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษา และการให้บริการด้านงานทะเบียน ทั้งนี้ เนื่องจากศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน ยังไม่มีศูนย์บริการฟิตเนสให้บริการ ดังนั้นทางศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน จึงจัดกิจกรรมด้านการวิ่งเพื่อสุขภาพ และกิจกรรมเต้นแอโรบิกทุกวันแก่นักศึกษา และมีแนวทางในการพัฒนาโดยให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวที่บ้าน ผ่าน ZOOM application ร่วมกันทั้งศูนย์การศึกษา ซึ่งการมีกิจกรรมทางกายเป็นประจำอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอจะมีผลต่อสุขภาวะ สามารถลดอุบัติการณ์ของการเจ็บป่วยโรค ไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น ลดอุบัติการณ์การเกิดโรคระบบหัวใจและหลอดเลือด เบาหวาน ภาวะน้ำหนักเกิน/อ้วน และมะเร็ง ในทางกลับกันมีข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกว่า การไม่มีกิจกรรมทางกายเพียงพอเป็นสาเหตุของโรคหัวใจขาดเลือด ร้อยละ 22-23 โรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ ร้อยละ 16-17 เบาหวาน ร้อยละ 15 หลอดเลือดสมอง ร้อยละ 12-13 (ธัญลักษณ์ หงษ์โต และยุวดี วงค์ใหญ่, 2559: 10) ซึ่งจะเห็นว่า การออกกำลังสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง ระบบเผาผลาญพลังงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อร่างกายมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น การเจ็บป่วยก็สามารถลดลงได้มากขึ้นเท่านั้น (พาดาโซ่พัส, 2563) ถึงแม้ว่า ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน จะไม่มีการให้บริการฟิตเนส แต่ทางศูนย์ฯ ก็ยังสามารถหากิจกรรมให้นักศึกษาได้ออกกำลังกาย ถึงแม้ว่า อาจไม่สามารถให้ความพึงพอใจได้เท่ากับการมีศูนย์บริการฟิตเนสก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2562 ได้นำเสนอข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการให้บริการของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1.1 ผลการประเมินความพึงพอใจในการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษาในภาพรวมน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เป็นอับดับ 1 ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรมีส่งเสริมช่องทางการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสารและทุนการศึกษาให้หลากหลายและมากยิ่งขึ้น และครอบคลุมในทุกหลักสูตร รวมทั้งรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

1.2 ผลการประเมินความพึงพอใจการให้บริการด้านสุขภาพและการกีฬาในภาพรวม น้อยกว่าด้านอื่นๆ เป็นอับดับ 2 ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรมีการสนับสนุนศูนย์บริการฟิตเนสในทุกพื้นที่ที่มีการจัดการศึกษาให้นักศึกษาได้มีสถานที่ออกกำลังกายหรือจัดกิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักศึกษาได้ไปออกกำลังกายในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

1.3 ผลการประเมินความพึงพอใจการให้บริการด้านแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศในภาพรวมน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เป็นอับดับ 3 ประกอบกับการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มากขึ้น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์จึงมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ไอทีที่ทันสมัยและมีสมรรถนะสูงเพื่อให้นักศึกษาสามารถยืมไปใช้เรียนที่บ้านได้ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการประเมินความพึงพอใจในการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ ของนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในการให้บริการของมหาวิทยาลัยฯ เป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรมีการศึกษาเชิงลึกนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการให้บริการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานบริหารสำนักงานผู้อำนวยการ. (2560). *รายงานความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน*. นครสวรรค์: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

เทศ แกล้วกสิกรรม. (2544). *หลักการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธัญลักษณ์ หงษ์โต และยุวดี วงค์ใหญ่. (2559). ความพึงพอใจและความสาคัญในการใช้บริการสนามกีฬามหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย*, *3*, 9-16.

ประชาชาติธุระกิจ. (2562). *วิกฤต “ราชภัฏ” นศ.ลดฮวบบีบควบรวม.* สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2562, จาก https://www.prachachat.net/education/news-361674

พาดาโซ่พัส. (2563). *10 ประโยชน์ดี ๆ ของการออกกำลังกาย*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.padasopus.com/

พัชสุดา กัลป์ยาณวุฒิ. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับ ปวช.และระดับ ปวส. ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560, จาก http://www.payaptechno.ac.th/app/images/payap/research/research1/st005.pdf

ภาณุเดช เพียรความสุข และคณะ. (2558). *ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.* สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2560, จาก http://www.apr.ubru.ac.th/images/stories/documents/publication/005/2558.pdf

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2563). *SDU Directions: SMALL but SMART*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคไซท์.

รุจิราพรรณ คงช่วย. (2557). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้*. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

วรรณวิมล จงจรวยสกุล. (2551). *ความพึงพอใจในการบริการของทะเบียนและวัดผล.* สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2560, จาก http://www.rpu.ac.th/ebook/54/54-5.pdf

วรางคณา เรียนสุทธิ์ และลลนา อิลพัฒน์. (2561). ความพึงพอใจของนิสิตต่อการบริการโรงอาหาร มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 13(2), 263-274.

วัชระ อักขระ ภัทรา บูรณเนตร และมนัสชนก วภักดิ์เพชร. (2559). *การเปรียบเทียบความพึงพอใจการใช้บริการโรงอาหารแคนทีนกับโรงอาหารทานตะวันมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.* การประชุมวิชาการวิจัยระดับชาติสำหรับบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 8 วันที่ 30-31 มีนาคม-1 เมษายน 2559 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 832-849.

วันวิสาข์ อยู่เปี่ยม. (2552). *ความพึงพอใจในการใช้บริการโรงอาหารภายในมหาวิทยาลัยของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี.* สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560, จาก http://www.lib.buu.ac.th/st/ Math&Stat/2552/ Wanwisa.pdf

วัลลภ สงวนศักดิ์. (2554). *คุณภาพการให้บริการงานทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชตามการรับรู้ของนักศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย.

วารีรัตน์ จะรา มาลิน เสงี่ยมกุล และอุไร การวิจิตร. (2558). ความพึงพอใช้และความต้องการใช้บริการสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าและวิจัยหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. *PULINET Journal*, 2, 22-29.

สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2561). *การจัดการห้องเรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2563). *ระบบการประเมินเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต.* สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562, จาก http://e-assessment.dusit.ac.th/ module/report/

สุวพร ตั้งสมวรพงษ์. (2545). *การพัฒนาบัณฑิตในศตวรรษที่ 21*. ในเอกสารการสัมมนาชุดที่ 1 กระบวนทัศน์และกลยุทธ์ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาบนเส้นทางปฏิรูปการเรียนรู้. ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรพันธุ์ ประสิทธิรัตน์. (2533). *การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.

เอกรงค์ ปั้นพงษ์. (2559). การศึกษาความพึงพอใจ ทัศนคติ และความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมภายในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.*วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 12(6).

การจัดการศึกษากับเศรษฐกิจและสังคมไทย

Educational management and Economy and Thai society

ผู้วิจัย ดร.พิสิษฐ์ ยอดวันดี

บทคัดย่อ

กระทรวงศึกษาธิการและผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ต้องยอมรับว่าการพัฒนามนุษย์เป็นทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับสถานการณ์ของสังคมโลกในปัจจุบันนี้มีความผันผวนในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ความผันผวนนี้เกิดขึ้นย่อมส่งผลทั้งต่อการพัฒนาและความถดถอยให้กับสังคมได้ การศึกษาของชาติจึงจำเป็นจะต้องตระหนักถึงการสร้างกลไกทางการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับความผันผวนที่เกิดขึ้นยืนอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดความเจริญงอกงาม และการปฏิรูปการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม จึงต้องคิดแบบเชื่อมโยงจากส่วนย่อยไปหาองค์รวมใหญ่และเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างของอำนาจการจัดการศึกษา ถึงแม้ว่าการศึกษาไทยจะมีพัฒนาการที่ยาวนานในการสร้างองค์ความรู้ที่นำมาพัฒนาชาติก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของคน ต้องมุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักประยุกต์องค์ความรู้ใช้ได้อย่างเหมาะสม ปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันหรืออนาคต รัฐต้องปรับระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค และเป็นธรรม

คำสำคัญ : การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม

Abstract

The Ministry of Education and authorities relating educational management must recognize that human development is social capital which is the most important factors in the economic and social development process. In addition, the situation of today's world society is fluctuating in all aspects, including economic, social, political and cultural aspects. This fluctuation affects both the development and the regression of the society. National education, therefore, needs to be aware of the construction of a clear educational mechanism and corresponds to the fluctuation steadily, prosperity and educational, economic and social reforms. Therefore, thinking in a way that is connected from a subsection to a large holistic and change the structural system of educational administration power. Although, Thai education has had a long development in the creation of knowledge to develop the nation, the changing of economy and the way of life of the people must aim for learners to apply knowledge appropriately and also adapted in accordance with daily life or the future. The state must adjust the economy and a democratic society for people to have the right and liberty, equality and fairness.

Keywords : Education, Economy, Society

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีความมุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพขับเคลื่อนทุกแผนย่อยในประเด็น 12 การพัฒนาการเรียนรู้ และแผนย่อยที่ 3 ในประเด็น 11 ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วน เรื่องการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นอื่น ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561 – 2564) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 – 2565) รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคาดหวังว่าผู้เรียนทุกช่วงวัยจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ดังนั้น ในการเร่งรัดการทำงานภาพรวมกระทรวงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม และผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ดังนี้

ปรับรื้อและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ โดยมุ่งปฏิรูปองค์การเพื่อหลอมรวมภารกิจและบุคลากร เช่น ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการต่างประเทศ ด้านเทคโนโลยี ด้านกฎหมาย ฯลฯ ที่สามารถลดการใช้ทรัพยากรทับซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นเอกภาพ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยทั้งการบริหารงานและการจัดการศึกษารองรับความเป็นรัฐบาลดิจิทัล

ปรับรื้อและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารทรัพยากร โดยมุ่งปฏิรูปกระบวนการวางแผนงาน/โครงการแบบร่วมมือและบูรณาการ ที่สามารถตอบโจทย์ของสังคมและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งกระบวนการจัดทำงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ส่งผลให้ภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และนานาชาติเชื่อมั่นและร่วมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น

ปรับรื้อและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการและพัฒนากำลังคนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมุ่งบริหารจัดการอัตรากำลังให้สอดคล้องกับการปฏิรูปองค์การ รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะและความรู้ความสามารถของบุคลากรภาครัฐ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานรองรับความเป็นรัฐบาลดิจิทัล

ปรับรื้อและเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ครอบคลุมถึงการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

การขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นสู่การปฏิบัติ

ให้ส่วนราชการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นำนโยบายและจุดเน้น เป็นกรอบแนวทางมาใช้ในการวางแผนและจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยคำนึงถึงมาตรการ 4 ข้อ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แนวทางในการบริหารงบประมาณไว้ ดังนี้ (1) งดดูงานต่างประเทศ 1 ปี ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อกระทรวงศึกษาธิการ (2) ลดการจัดอบรมสัมมนาที่มีขนาดใหญ่และใช้งบประมาณมาก (3) ยกเลิกการจัดงาน Event และ (4) ทบทวนงบประมาณที่มีความซ้ำซ้อน ให้มี

คณะกรรมการติดตาม ประเมินผล และรายงานการขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นสู่การปฏิบัติระดับพื้นที่ โดยให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน สำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล สป. เป็นฝ่ายเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการตามลำดับ โดยมีบทบาทภารกิจในการตรวจราชการ ติดตาม ประเมินผลในระดับนโยบาย และจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทราบตามลำดับ กรณีมีปัญหาในเชิงพื้นที่หรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ให้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ก่อน โดยใช้ภาคีเครือข่ายในการแก้ไขข้อขัดข้อง พร้อมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการติดตามฯ ข้างต้น ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการตามลำดับ

อนึ่ง สำหรับภารกิจของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่ปฏิบัติในลักษณะงานในเชิงหน้าที่ (Function) งานในเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda) และงานในเชิงพื้นที่ (Area) ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ก่อนเมื่อรัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายสำคัญเพิ่มเติมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 นอกเหนือจากที่กำหนด หากมีความสอดคล้องกับหลักการนโยบายและจุดเน้นข้างต้น ให้ถือเป็นหน้าที่ของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมด้วยเช่นกัน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาไทยได้มีการพัฒนาหลายด้านและเป็นศักยภาพด้านการศึกษาของไทยในหลายด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาในเรื่องการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกพื้นที่ มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง มีสถานศึกษาในสังกัดทุกระดับ ทุกประเภท อย่างทั่วถึงกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ มีหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกระทรวงเป็นการเฉพาะ มีหน่วยงานการศึกษาระดับภูมิภาคและระดับจังหวัดในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษา และมีบุคลากรด้านการวิจัยของสถาบันการศึกษา มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เข้าร่วมกับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมในการผลิตนวัตกรรมที่เพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการการศึกษาไทยจึงมีโอกาสใหม่ๆ ดังปรากฏในนโยบายต่าง ๆ อาทิ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดให้มีหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนเสริมสร้างความมั่นคงสถาบันหลักของชาติ สร้างจิตสำนึกของคนในชาติ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงนโยบาย Thailand 4.0 ที่เน้นการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ ได้แก่ เศรษฐกิจไทยมีขนาดใหญ่ขึ้น มีฐานการผลิตและบริการที่มีความเข้มแข็งและโดดเด่นในหลายสาขา และความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงความร่วมมือกับประเทศในอนุภูมิภาคและอาเซียนมีความเข้มข้นและชัดเจนขึ้น ขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของไทยเพิ่มขึ้น ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนาครอบคลุมมากขึ้น และการบริการทางสังคมทุกด้านที่มีความครอบคลุมทั่วถึง ทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้นปัญหาความยากจนลดลง และคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมโลกมากขึ้น จึงทำให้มีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอก ในขณะที่ความสามารถในการแข่งขันปรับตัวช้า เนื่องจากการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการสู่การใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมยังดำเนินการได้น้อย ทำให้ฐานการผลิตเกษตร อุตสาหกรรม และบริการมีผลิตภาพการผลิตต่ำประกอบกับประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้าน ที่สำคัญได้แก่ คุณภาพคน คุณภาพการศึกษา คุณภาพบริการสาธารณะและบริการสาธารณสุข สังคมไทยยังมีความเหลื่อมล้ำสูง ก่อให้เกิดความแตกแยก นอกจากนี้ทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว มีภาวะขยะล้นเมืองและการบริหารจัดการน้ำยังไม่เป็นระบบโครงข่ายที่สมบูรณ์ ในขณะที่ความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศผันผวนมีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้กฎเกณฑ์และกฎระเบียบของสังคมที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเข้มงวดมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนถึงปัญหาการจัดการภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพเพราะการบริหารจัดการยังขาดเอกภาพ และการปฏิรูปกฎหมายเพื่อพัฒนาประเทศยังล่าช้า

การพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม ประเทศต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึง อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ ทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถทักษะและเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ประสบความสำเร็จได้

ดังนั้น การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อวางรากฐานของประเทศในระยะยาวให้มุ่งต่อยอดผลสัมฤทธิ์ของแผนที่สอดคล้องเชื่อมโยงและรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกัน ไปตลอด 20 ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2560-2579)

สภาพการจัดการศึกษาไทย

การศึกษาไทยในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาตามบริบทของการจัดการศึกษาอันเป็นไปตามแผนการศึกษาของชาติคือ พัฒนาคน พัฒนาครูอาจารย์ พัฒนาสังคม ในหลากหลายรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นด้านอาชีวศึกษามากขึ้น การมุ่งเน้นให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับปริญญาตรีเพื่อเน้นการมีงานทำโดนอาศัยปัจจัยหลักในองค์กรหลักจากภายนอกหลายปัจจัยเช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยีด้านเศรษฐกิจด้านระบบราชการด้านการเมืองการปกครองด้านคุณธรรมจริยธรรมซึ่งส่งผลให้จัดระบบบริหารจัดการกระทรวงศึกษาธิการรูปแบบใหม่ โดยบูรณาการองค์กรหลักของกระทรวงทั้ง 5 องค์กรหลัก โดยให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด กระจายอำนาจไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยแต่ละภาคจะประกอบไปด้วยกลุ่มจังหวัด ในแต่ละจังหวัดมีศึกษาธิการจังหวัดเป็นฝ่ายกำกับดูแลหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัด เขตพื้นที่และสถานศึกษาซึ่งเป็นการกระจายอำนาจโดยให้มีการกำกับควบคุมดูแลกันอย่างเป็นระบบมากขึ้น

การศึกษาไทยได้มีการพัฒนาหลายด้านและเป็นศักยภาพด้านการศึกษาของไทยในหลายด้านประกอบด้วย การพัฒนาในเรื่องการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในทุกพื้นที่ มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง มีสถานศึกษาในสังกัดทุกระดับ ทุกประเภท อย่างทั่วถึงกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ มีหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการด้าน

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกระทรวงเป็นการเฉพาะ มีหน่วยงานการศึกษาระดับภูมิภาคและระดับจังหวัดในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษา และมีบุคลากรด้านการวิจัยของสถาบันการศึกษา มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เข้าร่วมกับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมในการผลิตนวัตกรรมที่เพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการการศึกษาไทยจึงมีโอกาสใหม่ ๆ ดังปรากฏในนโยบายต่าง ๆ อาทิ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดให้มีหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนเสริมสร้างความมั่นคงสถาบันหลักของชาติ สร้างจิตสำนึกของคนในชาติ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงนโยบาย Thailand 4.0 ที่เน้นการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้มีความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ส่งผลให้ภาคการศึกษาต้องเร่งผลิตบุคลากรในด้านนี้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ นโยบายการขับเคลื่อน10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย นโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และนโยบายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งจะเป็นกลไกใหม่ในขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลต่อสถาบันการศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาการเรียนการสอน การผลิตงานวิจัยและนวัตกรรมทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการฝึกประสบการณ์และการประกอบอาชีพ และนโยบายการค้าเสรีในเวทีต่าง ๆ เช่น ประชาคมอาเซียน องค์การการค้าโลก เปิดโอกาสให้ภาคการศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งโอกาสในการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา (Education Hub) ของภูมิภาค ที่เป็นโอกาสในการพัฒนาการศึกษาไทยนอกจากนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มช่องทางการให้บริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต นโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล(Digital Economy) ของประเทศ เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา การบริหารจัดการภาครัฐเปิดโอกาสให้ภาคส่วนสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยใช้กลไกประชารัฐ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) ผู้สูงอายุจำนวนที่มีศักยภาพ มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับภูมิภาคได้อย่างไรก็ตาม การศึกษาไทยยังคงมีจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนาในหลายด้านเช่น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-Net) ในเกือบทุกวิชา โดยเฉพาะในวิชาหลัก คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กต่ำกว่าเกณฑ์วิธีการวัดและประเมินผลทั้งหลักสูตร และผู้เรียน ยังไม่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างเป็นรูปธรรม ผลงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญ แต่ส่วนใหญ่จะยังมุ่งศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ขาดแคลนกำลังแรงงานระดับฝีมือ/กึ่งฝีมือ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบางสาขามีทักษะการทำงาน ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานการบรรจุครูสอนไม่ตรงวุฒิ ครูไม่ครบชั้น และขาดครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลนโดยเฉพาะ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและประชากรกับผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

การที่รัฐบาลไทยเลือกดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมที่เน้นการส่งออก ส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติและทุนขนาดใหญ่ เน้นการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มากกว่าการกระจายการพัฒนาอย่างสมดุลและเป็นธรรม ทำให้เศรษฐกิจภาคบริการและอุตสาหกรรมในเมืองเติบโตและมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าเศรษฐกิจภาคเกษตรและชนบท และทำให้การกระจายทรัพย์สินและรายได้ระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆมีความเหลื่อมล้ำ ต่ำ สูงมากขึ้น

ประชากรจากภาคเกษตรโดยเฉพาะภาคอีสานที่มีประชากรมากที่สุดและยากจนที่สุด อพยพไปทำงานในเขตปริมณฑล ภาคตะวันออก และจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในภาคใต้และภาคอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ประชากรเมืองทั่วทั้งประเทศมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ชนบทเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตจากเกษตรผสมผสานแบบพึ่งตนเองได้ไปเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อขายเพิ่มขึ้นมาก รวมทั้งเกษตรกรต้องหารายได้นอกภาคเกษตรมาซื้อสิ่งของต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ครอบครัวขยายที่มีคน 3 รุ่นอยู่ร่วมกันเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวที่แยกกันอยู่มากขึ้น เช่นพ่อแม่ไปทำงานในเมืองส่งลูกไปให้ปู่ย่าตายายในชนบทเลี้ยง พ่อแม่หย่าร้างแยกกันอยู่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวิถีชีวิตของคนจำนวนมากที่ต้องโยกย้ายไปหางานในภาคบริการและอุตสาหกรรมในเมืองเพิ่มขึ้นมีผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน รวมทั้งคนวัยทำงาน หลายประการ

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมต่อเด็กเยาวชนและแรงงาน

1. ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ของประชากร การที่อัตราการเกิดหรือการเพิ่มประชากรในหมู่คนจนยังคงมีเกณฑ์สูงกว่ากลุ่มคนชั้นกลางที่มีการศึกษา ทำให้สภาวะการดูแลสุขภาพของแม่ขณะตั้งครรภ์ยังไม่ดีพอ น้ำหนักแรกเกิดของเด็กที่ต่ำกว่า 2,500 กรัม (ที่ถือว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐาน) ยังมีถึง 11% ของเด็กแรกเกิดทั้งหมด การเลี้ยงลูกยังไม่มีคุณภาพ เพราะพ่อแม่ที่มีรายได้น้อยต้องทำงานมาก ความรู้ความเอาใจใส่ในการดูแลลูกน้อย เด็กไทยยังขาดสารอาหารวิตามินและเกลือแร่ที่สำคัญ

2. การจัดการศึกษายังมีปัญหาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

1) การศึกษาปฐมวัย (0-5 ปี) ยังไม่สามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่จะจัดให้เด็กในวัยเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เด็กอายุ 3-5 ปีที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษามีราว 1 ใน 6 ของจำนวนเด็กกว่า 9 แสนคน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและสถานบริการรับเลี้ยงเด็กมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข แต่อัตราส่วนของผู้ดูแลเด็กเฉลี่ยเท่ากับ 1:20 ส่วนใหญ่เป็นไปตามเกณฑ์ แต่ยังไม่มีคุณภาพ เพราะผู้ดูแลเด็กนอกจากจะไม่มีความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็กทั้งร่างกาย สังคม จิตใจและสติปัญญาแล้ว ยังมีภาระอย่างอื่นด้วย เช่นเป็นแม่ครัว ทำความสะอาด หรือทำหน้าที่ธุรการอีกด้วย นอกจากนั้นอุปกรณ์เครื่องเล่นมีไม่เพียงพอและไม่ปลอดภัย อาหารที่นำมาขายหน้าศูนย์เด็กเล็กไม่มีคุณภาพถูกต้องตามหลักโภชนาการ เป็นต้น

2) การศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กไทยยังไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

3) การอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ยังไม่สามารถผลิตกำลังคนระดับกลาง-สูง เพื่อรองรับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาประเทศ การสร้างนวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนายังมีน้อย

วัยรุ่นและเยาวชน นอกจากจะได้รับการศึกษาไม่ทั่วถึงและมีคุณภาพแตกต่างกันมากแล้ว ยังมีปัญหาเพิ่มขึ้น เนื่องจากสถาบันครอบครัวและชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางต่างคนต่างมุ่งหาเงินและการบริโภคสูงสุดเพิ่มขึ้น ทำให้วัยรุ่นและเยาวชนขาดความอบอุ่นและการดูแลกล่อมเกลาทางสังคมที่ดี ๆ ธุรกิจเอกชนแสวงหากำไรจากวัยรุ่นและเยาวชนซึ่งกำลังนิยมการบริโภคมากขึ้น ขณะที่ทั้งโรงเรียนและพ่อแม่ไม่ได้ช่วยให้วัยรุ่นและเยาวชนได้เรียนรู้จักและพัฒนาตัวเองเท่าที่ควร ทำให้พวกเขามีปัญหาหลายด้าน เช่นสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เสพยาเสพติดเพิ่มขึ้น ก่อความรุนแรงและอาชญากรรมเพิ่มขึ้น มีปัญหาเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ตั้งครรภ์และทำแท้งเพิ่มขึ้น มีบุตรแต่อายุยังน้อยและพ่อแม่ขาดทั้งความรู้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

3. การมีงานทำและผลิตภาพของแรงงาน

การว่างงานของผู้มีการศึกษาระดับวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีสัดส่วนต่อผู้ว่างงานทั้งหมดสูงขึ้น ซึ่งบ่งชี้ว่า การจัดการศึกษายังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากระบบการศึกษาไม่สามารถผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้จริงตรงตามความต้องการของภาคการผลิต ขาดความเชื่อมโยงในการวางแผนการพัฒนาประเทศกับการวางแผนผลิตกำลังคน สถานประกอบการไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของแรงงานเท่าที่ควร ในขณะเดียวกัน ทัศนคติของแรงงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นอยู่ไม่สร้างแรงจูงใจที่จะทำให้แรงงานมุ่งมั่นที่จะยกระดับการพัฒนาทักษะฝีมือของตัวเองด้วย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและผลกระทบทางสังคม

ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรไทยโดยรวมลดลง ขนาดของครอบครัวเล็กลง และมีผลต่อโครงสร้างประชากรที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กในอนาคตมีแนวโน้มลดลง สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานในระยะไม่ไกลจะใกล้เคียงเดิมและต่อไปจะค่อย ๆ ลดลง ขณะที่วัยผู้สูงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น วัยแรงงานจะต้องรับภาระในการดูแลประชากรวัยเด็กและผู้สูงอายุ ที่เรียกว่าอัตราการพึ่งพิง (Dependency Ratio) เพิ่มขึ้น ประชากรรวมของประเทศจะเริ่มลดลง

1) ประชากรวัยเด็ก กลุ่มอายุ 0-14 ปี : มีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนลดลง การที่ประชากรวัยเด็กลดลง น่าจะช่วยรัฐบาลให้ใช้จ่ายงบประมาณดูแลเด็กให้ดีขึ้นได้ แต่บางครั้งก็มีปัญหา เช่นการที่ประชาชนตั้งถิ่นฐานอยู่กระจัดกระจายตามหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ห่างไกลทำให้โรงเรียนในชนบทเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนลดลง ต้นทุนจัดการสูงขึ้น หรือมีคุณภาพต่ำกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ทั้งการที่คนมีรายได้น้อยมีลูกมากกว่าคนรายได้สูงและการศึกษาสูง อาจทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองดูแลลูกได้ไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากรัฐบาลจะตระหนักถึงปัญหานี้และหาทางช่วยเหลืออย่างจริงจัง

2) ประชากรวัยแรงงาน กลุ่มอายุ 15-59 ปี มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย ประชากรในวัยทำงานได้รับการศึกษาแตกต่างกัน เพราะการจัดการศึกษาแบบแพ้คัดออกและสภาพการต่อสู้เพื่อเอาตัวเองรอดและแก่งแย่งแข่งขันในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมผูกขาด ทำให้ผู้เรียนต้องออกกลางคันคือเรียนไม่จบมัธยมปลายและอาชีวศึกษาเป็นสัดส่วนสูงและไม่ได้เรียนรู้ที่จะเป็นแรงงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้มากนัก แม้คนที่ได้เรียนจบมัธยมปลาย/อาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยจำนวนหนึ่งก็มีปัญหาด้านผลิตภาพของแรงงานค่อนข้างต่ำ

3) ประชากรวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป คนสูงอายุที่การศึกษาต่ำ ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม และไม่มีลูกหลานดูแล จะอยู่ในฐานะยากลำบาก รัฐบาลควรจะต้องเตรียมมาตรการต่าง ๆ รองรับ เช่นการให้การศึกษาผู้สูงอายุเพื่อช่วยให้พวกเขาปรับตัวได้ดีขึ้น การสร้างหลักประกันทางสังคม สวัสดิการสังคม การจัดบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับโครงสร้างของประชากรที่เปลี่ยนไป

ปัญหาที่รัฐบาลควรตระหนัก คือคนจนที่มีการศึกษาต่ำมีแนวโน้มที่จะแต่งงานและมีบุตรมากกว่าคนรวยคนชั้นกลางที่มีการศึกษาสูง ทั้ง ๆ ที่โดยเปรียบเทียบแล้วคนกลุ่มหลังน่าจะอยู่ในสถานะที่จะเลี้ยงดูลูกได้อย่างมีคุณภาพดีกว่า บางประเทศถึงกับมีนโยบายส่งเสริมให้คนมีการศึกษาสูงแต่งงานและมีบุตรเพิ่มขึ้น ซึ่งรัฐบาลไทยก็น่าทำด้วยเหมือนกัน นอกจากนี้รัฐบาลควรช่วยเหลือพ่อแม่ที่มีรายได้ต่ำให้มีทุนทรัพย์และความรู้ความเอาใจใส่ที่จะดูแลพัฒนาลูกให้เด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์จนถึงช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นโอกาสทองในชีวิตที่สมองเด็กเล็กจะพัฒนาได้เร็วที่สุดและมากที่สุด

ปัญหาความยากจนกับโอกาสในการได้รับการศึกษา

ประสบการณ์ในหลายประเทศ สะท้อน การลงทุนพัฒนาการศึกษาของรัฐถ้าทำได้ทั่วถึงและมีคุณภาพเมื่อทำไปได้ระยะหนึ่งจะช่วยแก้ปัญหาคนจนและลดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงได้ในระดับหนึ่ง แต่การบริหารจัดการศึกษาในประเทศไทยไม่ได้ให้บริการคนจนได้อย่างเสมอภาค คือถึงคนยากจนส่วนหนึ่งได้เรียนชั้นประถมหรือมัธยมต้นบ้าง ก็มักจะได้เรียนในสถานศึกษาในชนบทหรือชุมชนแออัดที่มีคุณภาพต่ำกว่าสถานศึกษาสำหรับคนรวยคนชั้นกลาง การบริหารจัดการศึกษาไทยจึงไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ให้เป็นธรรมขึ้น

งานวิจัยหลายชิ้นยืนยันไปในทางเดียวกันว่า ประเทศที่จัดการศึกษาอย่างทั่วถึงเสมอภาคและดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจสังคมที่มุ่งกระจายรายได้ให้เป็นธรรม สามารถพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้ประสบความสำเร็จมากกว่าประเทศที่ไม่ได้ทำสิ่งเหล่านี้

รายงานสภาวะความยากจนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แม้จะเน้นเรื่องเศรษฐกิจและให้คำนิยาม “คนจน” ตามแนวทางของธนาคารโลกว่า หมายถึงคนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนหรือต้นทุน/ค่าใช้จ่ายปัจเจกบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าบริการพื้นฐานจำเป็นในการดำรงชีวิต คนจนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้น้อยกว่าคนที่ไม่จน และการที่ประเทศไทยมีนักเรียนออกกลางคัน/เรียนไม่จบชั้นมัธยมปลายเป็นสัดส่วนสูงนั้นเป็นเพราะรัฐบาลไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาเพื่อช่วยคนจนเป็นการเฉพาะ แต่ใช้วิธีลงทุนจัดการศึกษาแบบให้บริการคนทั้งประเทศเหมือน ๆ กัน เช่นโรงเรียนของภาครัฐไม่เก็บค่าเล่าเรียนหรือเก็บต่ำในระดับประถม มัธยม/อาชีวศึกษา นโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มมาจากค่าเล่าเรียนอีก 4 รายการ (เช่นเสื้อผ้า หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน การสนับสนุนการสอนของโรงเรียน)

ค่าใช้จ่ายด้านการเดินทาง กินอยู่ของนักเรียนที่ไปโรงเรียนที่อยู่เมืองใหญ่หรือตัวอำเภอนั้น เป็นภาระหนักมากสำหรับคนจน คนจนจึงมักส่งลูกได้เรียนแค่ชั้นประถมในโรงเรียนในเขตคนจน ซึ่งมีคุณภาพต่ำกว่าโรงเรียนสำหรับคนไม่จน และลูกคนจนมักจะออกกลางคันไม่ได้เรียนถึงชั้นมัธยมหรือเรียนไม่จบชั้นมัธยมปลาย ด้วยเหตุผลหลายประการ ทั้งความยากจน สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยในการที่จะเรียนให้ได้ดีพอจะแข่งขันไปเรียนชั้นสูงได้และค่าเสียโอกาสในการที่จะออกไปทำงานหารายได้เลี้ยงตัวเองหรือจุนเจือครอบครัวได้

การศึกษาและการพัฒนาคุณภาพแรงงานเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด จนในหลายประเทศจะบริหารจัดการโดยกระทรวงเดียว คือกระทรวงศึกษาและพัฒนาการทรัพยากรมนุษย์หรือชื่อคล้าย ๆ กันทำนองนี้ ในประเทศไทยนอกจากจะแยกเป็น 2 กระทรวงแล้วยังต่างคนต่างคนต่างทำงานแบบแยกส่วนกัน โดยต่างฝ่ายมีความเข้าใจเรื่องของของอีกฝ่ายหนึ่งน้อย และมีการประสานงานกันน้อย

คำอธิบายสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาคุณภาพแรงงานต่ำของบทความที่ยกมา มักใช้วิธีการมองเฉพาะปรากฏการณ์แบบแยกส่วนว่าอะไรทำให้เกิดอะไร และควรจะแก้ไขปัญหาทีละส่วนอย่างไร โดยเป็นการเน้นการแก้ไขทางเทคนิค เช่นฝึกอบรมให้แรงงานมีความรู้ทักษะด้านภาษาอังกฤษและ IT มากขึ้น ใช้เครื่องจักร เทคโนโลยีมาช่วยมากขึ้น ซึ่งอาจจะแก้ไขปัญหาได้บางระดับ แต่ถ้าจะแก้ไขปัญหาแรงงานคุณภาพต่ำให้ได้ผลจริง ๆ ทั้งระบบต้องรู้จักวิธีวิเคราะห์ว่าปัญหาเหล่านี้มาจากระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองสังคมวัฒนธรรมอย่างเชื่อมโยงเป็นระบบองค์รวม เช่นการที่แรงงานไทยมีคุณภาพโดยเฉลี่ยต่ำนั้น เพราะคนส่วนใหญ่เป็นคนที่ถูกระบบเศรษฐกิจการเมืองทำให้จนลง ได้รับการศึกษาน้อยและหรือเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำ และที่เป็นเช่นนี้ เพราะโครงสร้างเศรษฐกิจแบบทุนนิยมผูกขาดทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงคนมีอำนาจ/ความมั่งคั่งมาก เอาเปรียบคนไร้อำนาจ/คนจนในทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่องโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพทัดเทียมกัน

คำกล่าวที่ว่า “การที่เรายังขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพในระดับต่าง ๆ เพราะรัฐบาลไม่ได้วางแผนการลงทุนเรื่องการศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป และเพราะการบริหารจัดการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพไม่มีคุณภาพเพียงพอ” เป็นคำอธิบายในเชิงเปรียบเทียบการลงทุนเรื่องการศึกษากับการลงทุนเรื่องอื่น ๆ และเปรียบเทียบการบริหารจัดการการศึกษาของประเทศไทยกับประเทศอื่น ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง แต่สภาพปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เป็นปัญหาด้านการลงทุนและเทคนิคการจัดการเท่านั้น สิ่งที่ซ่อนอยู่ลึกกว่านั้นคือ ปัญหาจากตัวระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบผูกขาดอำนาจโดยคนกลุ่มน้อยที่มีอิทธิพลเป็นตัวกำหนด/ตอกย้ำให้การจัดการศึกษาของไทยเป็นไปในแนวจารีตนิยม สอนให้ท่องจำ สอนให้เคารพยำเกรงอำนาจ ประเพณี ระบบอาวุโส ระบบอุปถัมภ์ และการถ่ายทอดความรู้ทางเทคนิคเท่าที่จำเป็นที่พอจะคัดเลือกคนส่วนน้อยไปเรียนทักษะระดับกลางและระดับสูงพอที่จะทำงานรับใช้ระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบทุนนิยมผูกขาดที่เป็นบริวารได้

การจัดการศึกษาในประเทศไทยไม่ได้สนใจที่จะจัดการการสอนการเรียนให้คนไทยคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์เป็น อย่างเป็นตัวของตัวเอง ไม่ได้สอนเรื่องสิทธิพลเมืองและแนวคิดแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยที่สนับสนุนให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและตระหนักในเรื่องสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพ จะเห็นได้ว่าทั้งครูอาจารย์ ปัญญาชน คนที่เรียนจบอุดมศึกษาที่ทำงานในระบบราชการและธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่ถูกปลูกฝังแนวคิดจารีตนิยมและเสรีนิยมแบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา พวกเขาถูกกล่อมเกลาให้เป็นคนชั้นกลางที่ต้องการเลียนแบบชนชั้นสูง ผู้คิดอะไรสั้น ๆ เพื่อรักษาฐานะผลประโยชน์ของกลุ่มทางสังคมของตัวเอง มากกว่าจะมีจิตสำนึกคิดการณ์ไกลที่จะปฏิรูปเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองเพื่อประโยชน์คนส่วนใหญ่อย่างเป็นธรรม

ระบบเศรษฐกิจการเมืองและการศึกษาของไทยได้รับการยอมรับจากปัญญาชนผู้มีการศึกษาสมัยใหม่ให้พัฒนาเป็นระบบที่เป็นเสรีนิยมได้ในระดับหนึ่ง คือในระดับที่ชนชั้นสูงและชนชั้นกลางยังคงมีอำนาจและได้ประโยชน์แบบลดหลั่นกันลงมาเป็นชั้น ๆ การที่รัฐบาลไทยลงทุนเรื่องการศึกษามากพอสมควรส่วนหนึ่งเพราะต้องการแรงงานระดับต่าง ๆ มาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอุตสาหกรรม ส่วนหนึ่งก็คือ เพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้กับชนชั้นนำ/รัฐบาลว่าได้จัดการศึกษาให้กับคนทั่วทั้งประเทศเป็นการให้โอกาสประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเป็นประชาธิปไตยแล้ว การที่คนส่วนหนึ่งที่เรียนไม่ได้สูง หรือถึงเรียนได้จนจบมหาวิทยาลัยแต่หางานดี ๆ ทำไม่ได้ ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น เป็นเรื่องความไม่สามารถเฉพาะตัวบุคคล ไม่ใช่ความ

รับผิดชอบของรัฐบาลทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วการจัดการศึกษาและการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเอื้อประโยชน์ให้กับคนรวยคนชั้นกลางแบบนี้ไม่สามารถจะช่วยให้คนจนส่วนใหญ่ให้เลื่อนฐานะทางชนชั้น หรือแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างแท้จริง การวิจัยในประเทศทุนนิยมหลายประเทศยืนยันความจริงข้อนี้ ซึ่งตรงข้ามกับการโฆษณาของชนชั้นนำ/รัฐบาลที่อ้างว่าการศึกษาคือเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน

บทสรุป

สถานการณ์ของสังคมโลกในปัจจุบันมีความอ่อนไหวเป็นอย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม สาเหตุที่สำคัญในขณะนี้คือ การเกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบไม่สามารถติดต่อค้าขายได้อย่างเช่นที่ผ่านมา รายได้จากการท่องเที่ยวก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน รวมทั้งการจัดการศึกษาของไทยที่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ก็ต้องหยุดเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กระทรวงศึกษาธิการก็มีนโยบายให้จัดการเรียนการสอนทางออนไลน์ และผลที่ได้รับคือนักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ทั้งเครื่องมือสื่อสารและความพร้อมของครู อาจารย์ และตัวของผู้เรียนเองไม่สามารถปรับตัวได้ ขาดเทคโนโลยี รัฐเองก็ไม่สามารถอุดหนุนงบประมาณได้อย่างเต็มที่ ซ้ำยังต้องกู้เงินมาเยียวยาสังคมผู้ที่ได้รับผลกระทบ รายได้ของครัวเรือนก็ลดลง ประชาชนต้องออกจากงานเนื่องจากโรงงาน ร้านค้า ผู้ประกอบกิจการปิดกิจการ และการจ้างงานภาคเกษตรกรรมก็ลดลง

ดังนั้น รัฐต้องเฝ้าระวังและมีมาตรการที่ชัดเจนในการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้อยู่ในวงจำกัด เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่นในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย ทุกภาคส่วนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความความคิดเห็น รับฟังนำความเห็นไปวิเคราะห์และปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม สนับสนุนงบประมาณการเรียนการสอนทางออนไลน์ให้เพียงพอและมีคุณภาพ ลดและป้องกันผู้เรียนออกกลางคัน อุดหนุนภาคครัวเรือน ภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นรากฐานของประเทศ รัฐต้องตระหนักในเรื่องการดูแลสุขภาพและมีหลักประกันรายได้ยามวิกฤตของประชาชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธ. (2551). ทุนมนุษย์กับผลตอบแทนทางการศึกษา การสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2551 ของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.

ดารุณี บุญครอง. (2561). วิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาไทยกับการขับเคลื่อนการศึกษา สู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. สืบค้น 15 มีนาคม 2564 จาก https://so06.tci.thaijo.org

ประหยัด พิมพา. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน สำนักงานศึกษาธิการภาค 10 อุดรธานี สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาการ กระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้น 15 มีนาคม 2564 จาก https://so01.tci.thaijo.org

มติชนออนไลน์. (2563). หัวหรือก้อย : การศึกษาไทยกับสถานการณ์ของสังคมโลก. สืบค้น 1 เมษายน 2564 จาก https://www.matichon.co.th

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2549). แผนพัฒนากำลังคนของประเทศไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

วิทยากร เชียงกูล.(2552) รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2551/2552 บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.

สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์.(2551). คุณภาพแรงงานไทย การสัมมนาวิทยาการประจำปี 2551 มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ .(2552) สภาวะการศึกษาไทย ปี 2551/2552 บทบาทการศึกษากับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม. (2551) รายงานวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการพัฒนาประเทศแห่งชาติ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564). จัดพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ www.bps.sueksa.go.th

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสองพ.ศ. 2560 – 2564. สืบค้น 1 เมษายน 2564 จาก https://www.nesdc.go.th

Eric Hanushek. (2005) “WHY QUALITY MATTERS IN EDUCATION” Financial and development. สืบค้น 1 เมษายน 2564 จาก https://journals.sagepub.com/

Roger Dale. (2008) “EDUCATING” Being sociological. สืบค้น 1 เมษายน 2564 จาก https://scholar.google.co.th/

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล ดร.พิสิษฐ์ ยอดวันดี

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น
หมายเลขโทรศัพท์ 054-265170-6 ต่อ 161 E-Mail : pisity5@hotmail.com

ประวัติการศึกษา การศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเอกการประถมศึกษา วิชาโทการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2524
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2539
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2553

ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Employment Status of Graduates of the Faculty of Education Suan Dusit University

ผู้วิจัย ธนาภา งิ้วทอง
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และ 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะการมีงานทำของบัณฑิตในระบบออนไลน์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์ Log-linear model ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีงานทำแล้วจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 55.36 โดยสาขาวิชาที่บัณฑิตมีงานทำมากที่สุด ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง คิดเป็นร้อยละ 72.00 ต่ำที่สุดคือ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาเขตสุพรรณบุรี คิดเป็นร้อยละ 49.09 บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานในกลุ่มอาชีพข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.13 และบัณฑิตส่วนใหญ่ได้งานที่ตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา คุณลักษณะสำคัญที่ส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิต ได้แก่ การเป็นบัณฑิตในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง การมีทักษะด้านภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้บัณฑิตมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรเพิ่มเติมรายวิชาภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ และการฝึกปฏิบัติงานจริง เนื่องจากความรู้เหล่านี้จะเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของบัณฑิตมากยิ่งขึ้น ผลของการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพต่อไป

คำสำคัญ : ภาวะการมีงานทำ, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Abstract

This research aims to 1) Study the employment status of Faculty of Education, Suan Dusit University's Graduates. 2) Study the factors that affect the employment rate of graduates. The population for the study are 296 Bachelor's degree graduates of academic year 2019 from Faculty of Education, Suan Dusit University. The research tools are online questionnaire. The data analysis was done by descriptive statistics including Frequency, percentage, Log-linear model and qualitative data analysis.

The results show that there are 160 employed graduates or 55.36 in percentage. Early childhood education in Lampang Center has the most employed graduates (72.00%) and the lowest is Early childhood education in Suphanburi Campus (49.09%). Most of the graduates are working as employees in civil servants/officials in government agencies (93.13%). And most of them have the job that relate to their field. The factors that help graduates got hired are studying in Early childhood education in Lampang Center, English and computer skills. Graduates comment that the university need to add more English subject, Computer subject and profession training because it would help graduates in working life. The results of the study will lead to the development of the curriculum. teaching management as well as activities to develop graduates to be of higher quality.

Keywords : Employment status, Faculty of Education, Suan Dusit University

บทนำ

การผลิตบัณฑิตเป็นภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพตามศาสตร์และสาขาวิชา รวมทั้งพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ซึ่งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งได้พยายามพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสาขาวิชาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อให้บัณฑิตของตนเองมีงานทำและแก้ปัญหาการตกงานของบัณฑิต นอกจากนี้ ร้อยละของบัณฑิตปริญญาตรีที่ได้งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี ยังเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่แสดงถึงคุณภาพของบัณฑิตในการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาด้วย

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้พัฒนากระบวนการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะบัณฑิตในสาขาอัตลักษณ์ที่มหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญ ซึ่งคณะครุศาสตร์เองถือเป็น 1 ในอัตลักษณ์สำคัญของมหาวิทยาลัยที่เน้นการพัฒนาทางด้านการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาแบบพหุวิทยาการ ตามแนวคิด SDU Direction SMALL but SMART (มหาวิทยาลันสวนดุสิต, 2563) ดังนั้น คณะครุศาสตร์และมหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงเน้นกระบวนการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตคณะครุศาสตร์ให้มีความสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการและการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยมีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเพิ่มอัตราการได้งานทำของบัณฑิต

อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในเดือนมกราคม – มีนาคม 2564 ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน มีจำนวน 38.75 ล้านคน ประกอบด้วย ผู้มีงานทำ 37.58 ล้านคน และผู้ว่างงาน 7.59 แสนคน ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ภาวะการทำงานของประชาชนช่วงเวลาเดียวกันในปี 2563 โดยในปีที่ผ่านมา มีผู้ว่างงานเพียง 3.95 แสนคน จากผู้อยู่ในกำลังแรงงานรวม 38.19 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) จากข้อมูลสถิติการว่างงานที่เพิ่มขึ้นนี้ ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของกรมจัดหางาน กระทรวงแรงงานที่ได้ประเมินผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่อาจส่งผลกระทบต่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาว่า ในช่วงปี 2563 – 2564 สถานการณ์โควิด-19 ทำให้หลาย

ภาคส่วนกังวลกับสถานการณ์ว่างงานในประเทศไทย โดยเฉพาะการว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ปี 2564 ประมาณ 5 แสนคน เนื่องจากอัตราการจ้างงานในประเทศน้อยลง จำนวนนายจ้างก็มีปริมาณลดลง มีการลดขนาดองค์กร สถานประกอบการหลายแห่งก็เปลี่ยนการจ้างงานแบบเต็มเวลาเป็นพาร์ตไทม์ (part-time) ถือว่าเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทำให้ตลาดแรงงานไม่พอกับจำนวนแรงงานใหม่ที่จะเข้ามา จึงอาจทำให้บัณฑิตที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานตกอยู่ในภาวะการว่างงานถาวร (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และคุณลักษณะที่ส่งผลให้บัณฑิตของคณะครุศาสตร์มีอัตราการมีงานทำของบัณฑิต เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยมีอัตราการมีงานทำเพิ่มสูงขึ้น และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

กรอบแนวความคิดในการทำการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะการมีงานทำของบัณฑิตได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ประเภททุนวิจัยประจำสถาบันของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2562 เนื่องจากตามข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเรื่องการเก็บข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตไว้ว่า “จะต้องเป็นบัณฑิตที่จบการศึกษา และได้งานทำภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี” จากข้อจำกัดด้านช่วงเวลาดังกล่าว จึงทำให้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2562

การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในคณะครุศาสตร์เท่านั้น เนื่องจากคณะครุศาสตร์เป็นหนึ่งในสาขาอัตลักษณ์ทั้ง 4 ด้านที่มหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการนำข้อมูล ความรู้ หรือกระบวนการที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาและปรับใช้กับสาขาอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยเปิดทำการสอนต่อไป

การศึกษาคุณลักษณะที่อาจส่งผลต่อภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์จะดำเนินการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สาขาวิชา สังกัด/ศูนย์การศึกษา และทักษะที่จำเป็นในการทำงานของบัณฑิต โดยมีกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

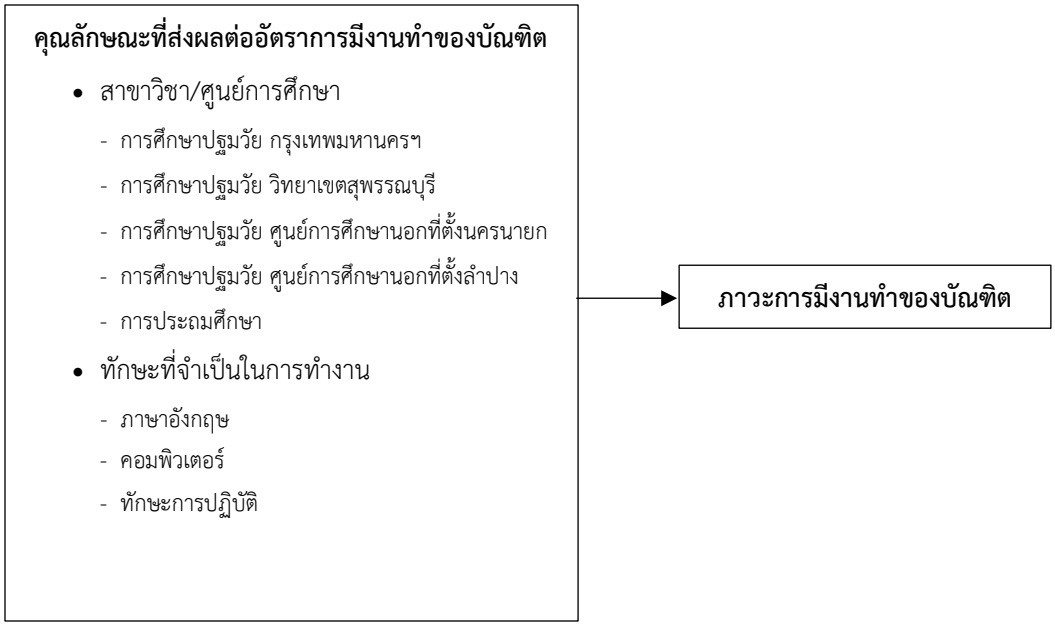

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการทำวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต แบ่งการนำเสนอการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิต และส่วนที่ 2 การศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยมีรายละเอียดวิธีการวิจัยดังนี้

การรายงานผลข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาสถานะและข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิต คุณลักษณะที่ส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิต และศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตที่มีต่อภาพรวมการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยให้ตรงกับความต้องการของบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิตต่อไป มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

ประชากร

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 296 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามภาวะการมีงานทำของบัณฑิต (ฉบับมาตรฐาน) ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) โดยจัดทำให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนหลัก ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิต ซึ่งแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะของการเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว และเป็นข้อคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามภาวะการมีงานทำของบัณฑิตที่พัฒนาขึ้นผ่านช่องทางออนไลน์ (เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประสานขอความร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร และประธานหลักสูตรในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามตรวจสอบสถานะการกรอกข้อมูลของบัณฑิตในหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบผ่านระบบติดตามข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตที่พัฒนาขึ้น (ระบบ Suan Dusit Back Office) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 1 มีนาคม – 24 พฤษภาคม 2564 ได้รับการตอบกลับมาทั้งสิ้นจำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 94.64

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ร่วมกับการวิเคราะห์เพื่อรายงานข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ในภาพรวม การวิเคราะห์ Log-linear model เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อรายงานความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อระบบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย

ผล/สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ทำให้ทราบข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิต คุณลักษณะที่ส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิต คณะครุศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยมีอัตราการมีงานทำเพิ่มสูงขึ้น โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ด้านภาวะการมีงานทำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า บัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 97.64 เมื่อพิจารณาข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิต พบว่า บัณฑิตคณะครุศาสตร์มีงานทำ จำนวน 160 คิดเป็น ร้อยละ 55.36 สำหรับสาขาวิชาที่ได้งานทำสูงที่สุดไปน้อยสุด คือ สาขาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง ร้อยละ 72.00 รองลงมาคือ สาขาการศึกษาปฐมวัย วิทยาเขตสุพรรณบุรี ร้อยละ 67.86 สาขาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานครฯ ร้อยละ 51.47 สาขาการประถมศึกษา 49.41 และสาขาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก ร้อยละ 49.09 ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์

สาขาวิชา	สถานภาพการทำงาน				รวม
	ทำงานแล้ว		ยังไม่ได้ทำงาน		
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
การศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานครฯ	35	51.47	33	48.53	68
การศึกษาปฐมวัย วิทยาเขตสุพรรณบุรี	38	67.86	18	32.14	56
การศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก	27	49.09	28	50.91	55
การศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง	18	72.00	7	28.00	25
การประถมศึกษา	42	49.41	43	50.89	85
รวม	**160**	**55.36**	**129**	**44.64**	**289**

ด้านประเภทของงานที่ทำ

ด้านประเภทของงานที่ทำ พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานเป็นข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 93.13 รองลงมาคือ พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน ร้อยละ 5.00 ดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ ร้อยละ 1.25 และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 0.62 เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาของบัณฑิต พบว่า บัณฑิตในทุกสาขาวิชาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ โดยส่วนใหญ่ประกอบบอาชีพครูในสถานศึกษา หรือเกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษา ซึ่งตรงกับคณะและสาขาที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลประเภทของงานที่บัณฑิตทำ จำแนกตามสาขาวิชา/ศูนย์การศึกษา

สาขาวิชา	ประเภทของงาน								รวม
	ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ		พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน		รัฐวิสาหกิจ		ดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ		
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
การศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร	33	94.28	1	2.86	-	-	1	2.86	35
การศึกษาปฐมวัย สุพรรณบุรี	35	92.11	1	2.63	1	2.63	1	2.63	38
การศึกษาปฐมวัย นครนายก	24	88.89	3	11.11	-	-	-	-	27
การศึกษาปฐมวัย ลำปาง	17	94.44	1	5.56	-	-	-	-	18
การประถมศึกษา	40	95.24	2	4.76	-	-	-	-	42
รวม	**149**	**93.13**	**8**	**5.00**	**1**	**0.62**	**2**	**1.25**	**160**

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบัณฑิต พบว่า บัณฑิตคณะครุศาสตร์มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 12,885.90 บาท

เมื่อพิจารณาแยกตามสาขาวิชา/ศูนย์การศึกษา พบว่า บัณฑิตสาขาวิชาที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุด คือ บัณฑิตในสาขาวิชาการประถมศึกษา โดยมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยเท่ากับ 15,275.50 บาท รองลงมาคือ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 14,887.88 บาท สาขาวิชาการปฐมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 12,380.77 บาท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 11,722.17 บาท และสาขาวิชาที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุด คือ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาเขตสุพรรณบุรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 10,163.18 บาท ตามลำดับ

ด้านระยะเวลาในการได้งานทำ

ในด้านระยะเวลาในการได้งานทำ พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ได้งานทำทันทีหลังสำเร็จการศึกษา ร้อยละ 43.38 รองลงมาคือ ได้งานทำทันที่ภายหลังระยะเวลา 1 – 2 เดือน หลังสำเร็จการศึกษา ร้อยละ 28.75 และ ได้งานทำภายในระยะเวลา 3 – 6 เดือน ร้อยละ 25.00 และได้งานทำหลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้วมากกว่า 6 เดือน 8.12 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามสาขาวิชา/ศูนย์การศึกษา พบว่า บัณฑิตได้งานทำทันทีหลังสำเร็จการศึกษามากที่สุด คือ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง ร้อยละ 61.11 รองลงมาคือ สาขาวิชาการประถมศึกษา ร้อยละ 42.86 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานครฯ ร้อยละ 40.00 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก ร้อยละ 37.04 และการศึกษาปฐมวัย วิทยาเขตสุพรรณบุรี ร้อยละ 21.05 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลระยะเวลาในการได้งานทำของบัณฑิต จำแนกตามสาขาวิชาและศูนย์การศึกษา

สาขาวิชา	**ระยะเวลาในการได้งานทำ**								**รวม**
	ได้งานทำทันที		1 - 2 เดือน		3 – 6 เดือน		มากกว่า 6 เดือนขึ้นไป		
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
การศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร	14	40.00	10	28.58	9	25.71	2	5.71	**35**
การศึกษาปฐมวัย สุพรรณบุรี	8	21.05	13	34.21	10	26.32	7	18.42	**38**
การศึกษาปฐมวัย นครนายก	10	37.04	11	40.74	4	14.81	2	7.41	**27**
การศึกษาปฐมวัย ลำปาง	11	61.11	2	11.11	5	27.78	-	-	**18**
การ ประถมศึกษา	18	42.86	10	23.81	12	28.57	2	4.76	**42**
รวม	**71**	**44.38**	**46**	**28.75**	**40**	**25.00**	**13**	**8.12**	**160**

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอัตราการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย สวนดุสิตพบว่า มีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอัตราการมีงานทำของบัณฑิต ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสาขาวิชา/ศูนย์การศึกษา และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงาน เนื่องจากคุณลักษณะทั้งสองประการเป็นคุณลักษณะที่สามารถจัดกระทำ พัฒนา และส่งเสริมให้มีความพร้อมและเหมาะสมมากขึ้นได้เพื่อเพิ่มอัตราการมีงานทำของบัณฑิต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สาขาวิชา/ศูนย์การศึกษาของคณะครุศาสตร์ แบ่งออกได้เป็น 5 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) สาขาการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร 2) การศึกษาปฐมวัย วิทยาเขตสุพรรณบุรี 3) การศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก 4) การศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานกที่ตั้งลำปาง และ 5) การประถมศึกษา

ทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ทักษะสำคัญหลัก ได้แก่ ทักษะด้านภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ และทักษะการปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลจำนวนบัณฑิตคณะครุศาสตร์ จำแนกตามสถานภาพการทำงานของบัณฑิต สาขาวิชา/ศูนย์การศึกษาและทักษะที่จำเป็นในการทำงาน (คน)

สาขาวิชา/ศูนย์การศึกษา	ทักษะ	สถานภาพการทำงาน		รวม
		ทำงานแล้ว	ยังไม่ได้ทำงาน	
การศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานครฯ	ภาษาอังกฤษ	15	10	25
	คอมพิวเตอร์	12	17	27
	ทักษะการปฏิบัติ	8	6	14
การศึกษาปฐมวัย สุพรรณบุรี	ภาษาอังกฤษ	14	9	23
	คอมพิวเตอร์	15	12	27
	ทักษะการปฏิบัติ	9	7	16
การศึกษาปฐมวัย นครนายก	ภาษาอังกฤษ	13	6	19
	คอมพิวเตอร์	5	8	13
	ทักษะการปฏิบัติ	9	4	13
การศึกษาปฐมวัย ลำปาง	ภาษาอังกฤษ	9	3	12
	คอมพิวเตอร์	3	3	6
	ทักษะการปฏิบัติ	6	1	7
การประถมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	25	15	40
	คอมพิวเตอร์	11	13	24
	ทักษะการปฏิบัติ	6	5	11
รวม		**160**	**129**	**289**

ผู้วิจัยต้องการศึกษาคุณลักษณะที่ส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิต โดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 ตัว โดยใช้ข้อมูลจากตารางที่ 4 (contingency table) ของสถานภาพการทำงานของบัณฑิตจำแนกตามสาขาวิชา/ศูนย์การศึกษา และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบ Log-linear model ของตัวแปรทั้ง 3 ตัว พบว่า โมเดลที่เหมาะสมในการศึกษาความสัมพันธ์และมีความสอดคล้องกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ โมเดลที่ใช้ค่าอิทธิพลหลัก (main effect) ของตัวแปรสถานภาพการทำงาน สาขาวิชา/ศูนย์การศึกษา และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันอธิบาย โดยพิจารณาจากค่าสถิติ *p*-value เท่ากับ .194 ซึ่งยอมรับตามสมมติฐานการวิจัยที่ตรวจสอบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาจากค่า *p*-value ที่ได้จากการทดสอบ Z ซึ่งเป็นการทดสอบว่า ตัวแปรแต่ละตัวมีอิทธิพลต่อการทำนายผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ซึ่งพบว่า คุณลักษณะสำคัญที่มีอิทธิพลในการทำนายหรือส่งผลต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ การที่บัณฑิตเรียนในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง (p = .000) และบัณฑิตที่มีทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ (p = .000) และคอมพิวเตอร์ (p = .003) สูงจะมีโอกาสได้งานทำสูงกว่าบัณฑิตที่มีคุณลักษณะอื่น ๆ รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องด้วยการวิเคราะห์ Log-linear model

Parameter	Estimate	*Z*	*p*-value
Constant	1.945	11.054	.000
การศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานครฯ	-.098	-.585	.558
การศึกษาปฐมวัย สุพรรณบุรี	.-292	-1.654	.098
การศึกษาปฐมวัย นครนายก	-.310	-1.747	.081
การศึกษาปฐมวัย ลำปาง	-1.099	-4.759	.000
การประถมศึกษา (reference)	0^a		
ภาษาอังกฤษ	.668	4.244	.000
คอมพิวเตอร์	.484	2.975	.003
ทักษะการปฏิบัติ (reference)	0^a		

*p<.05

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย

ผลการศึกษาภาวะการมีงานทำของบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ในด้านการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย พบว่า บัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรมีการเพิ่มเติมรายวิชา หรือแนวทางการเพิ่มเติมความรู้ ความสามารถให้แก่บัณฑิตในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ ควรมีการเพิ่มเติมความรู้และความสามารถในด้านภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ และเปิดโอกาสให้บัณฑิตได้ลองฝึกปฏิบัติงานจริงในขณะเรียน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บัณฑิต เนื่องจากทักษะ ความรู้ ความสามารถเหล่านี้จะเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของบัณฑิตมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะการมีงานทำของบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า บัณฑิตระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีงานทำแล้ว คิดเป็นร้อยละ 55.36 ซึ่งถือว่ามีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนบัณฑิตคณะครุศาสตร์ที่มีงานทำแล้วในปีที่ผ่านมา (ร้อยละ 85.44) แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับภาวะการมีงานทำของบัณฑิตใหม่ทั่วประเทศในปี 2564 ที่พบว่า มีบัณฑิตที่ได้งานทำแล้วเพียงร้อยละ 66.70 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2564) ในกรณีนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันสถานการณ์ตำแหน่งงานว่างของครูไม่ได้กลายเป็นสาขาที่ขาดแคลนอีกต่อไปแล้ว จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี 2551-2557 สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เปิดรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นจำนวนมาก โดยเมื่อเกิดปัญหาครูล้นตลาด มหาวิทยาลัยบางส่วนจึงได้มีการปรับลดจำนวนการรับนักศึกษาแรกเข้าในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ลงเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการครูในปัจจุบัน ลดภาวะบัณฑิตครูล้นตลาด (ไทยรัฐ, 2562) นอกจากนี้ ยังพบว่า ในช่วงปีที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการประกาศชะลอการดำเนินการสรรหาบุคลากรทางด้านการศึกษาออกไป เนื่องจากภาวะวิกฤตโรคโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดสอบเพื่อคัดเลือกและบรรจุครูผู้ช่วยได้ในช่วงที่ผ่านมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ซึ่งเหตุผลนี้น่าจะส่งผลโดยตรงต่ออัตราการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์

เมื่อพิจารณาถึงสาขาวิชาที่บัณฑิตมีการทำงานมากที่สุด ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะในพื้นที่ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งลำปาง อาจเนื่องมาจากสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในสาขาดังกล่าวค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสาขาอื่น ๆ ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ (Google Apps for Education, 2564) จึงอาจจะทำบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสาขาการศึกษาปฐมวัยมีโอกาสสูงกว่าสาขาอื่น ๆ ในการได้รับเลือกเข้าทำงาน

เมื่อพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ หรือทักษะที่ส่งผลให้บัณฑิตมีงานทำ พบว่า ความรู้ความสามารถที่ทำให้บัณฑิตได้งานทำมากที่สุด ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ เพราะภาษาอังกฤษจำเป็นต่อการทำงานในปัจจุบัน เนื่องจาก 1) เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เพราะภาษาอังกฤษถือว่าเป็นภาษาที่เป็นสื่อกลางสำหรับทุกภูมิภาคในโลก จึงจำเป็นที่ควรสื่อสารภาษาอังกฤษให้ได้ 2) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้คนทำงาน ภาษาอังกฤษจึงช่วยเสริมภาพลักษณ์ที่ดีในการทำงาน ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกับคนได้หลากชาติหลายภาษา และการทำงานก็จะสะดวกมากขึ้น และ 3) เพิ่มโอกาสงานด้วยทักษะภาษาอังกฤษ ในปัจจุบันนี้หลายบริษัทให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน ภาษาอังกฤษเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งที่คนทำงานต้องมี (AdmissionPremium, 2561) และความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ก็จะช่วยให้บัณฑิตได้งานทำเช่นกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของผกากรอง เทพรักษ์ (2557) ที่กล่าวไว้ว่า นอกจากบัณฑิตควรจะมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาชีพของตนเองแล้วนั้น บัณฑิตควรจะมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ในระดับที่ใช้งานได้มากกว่า 1 โปรแกรม รวมทั้งควรใส่ใจรายละเอียดด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การแต่งกาย บุคลิกภาพ การพูด และควรมีความสามารถพิเศษด้านอื่นนอกเหนือไปจากคุณวุฒิที่เรียนจบเพื่อเพิ่มโอกาสในการได้งานทำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ทำให้เห็นว่าทักษะด้านภาษาอังกฤษ และการใช้คอมพิวเตอร์เป็นทักษะสำคัญที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตมีอัตราการมีงานทำสูงขึ้น ดังนั้นมหาวิทยาลัย อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนานักศึกษาควรเร่งปลูกฝังและพัฒนาทักษะเหล่านี้เพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานให้แก่นักศึกษา ซึ่งอาจช่วยทำให้มีอัตราการได้งานทำเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรในการวิจัยเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปี 2562 เพียงปีเดียว ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้นจึงควรทำการศึกษาเปรียบเทียบภาวะการทำงานของบัณฑิต คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยย้อนหลัง 5 ปี เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมภาวะการมีงานทำของบัณฑิตของคณะต่อไป รวมทั้งอาจทำการศึกษาเพิ่มเติมในคณะ/สาขาอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยเปิดทำการสอน

เอกสารอ้างอิง

AdmissionPremium. (2561). *ทำไมภาษาอังกฤษจึงสำคัญสำหรับคนทำงาน?*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.admissionpremium.com/libra/news/3570

Google Apps for Education. (2564). *กลุ่มครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย.* สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก https://sites.google.com/site/sakhaeleawicha/kar-suksa-ni-radab-xudmsuksa/klum-khrusastr-suksa-sastr-phlsuksa-laea-phla-suksa/kar-suksa-pthmway

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *เตือนบัณฑิตจบใหม่ในปี 2564 เกือบ 500,000 คน เสี่ยงตกงานถาวรจากโควิด-19*. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/893381

ไทยรัฐ. (2562). *ถึงยุคต้องง้อครู!! อาชีพยอดฮิตเด็กรุ่นใหม่ อนาคตไกล ชีวิตมั่นคง ไม่ตกงานชัวร์.* สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.thairath.co.th/news/local/1575523

ผกากรอง เทพรักษ์. (2557). พฤติกรรมการหางานทำที่ส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มศว*, *8*(2), 154-160.

มหาวิทยาลันสวนดุสิต. (2563). *SDU Direction SMALL but SMART*. กรุงเทพฯ: สวนดุสิตกราฟฟิคไซท์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *ชะลอการดำเนินการสรรหาบุคลากร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2564*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.kruupdate.com/38727/

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2564). *ข้อมูลร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาจำแนกตามสถาภาพการทำงาน ปีการศึกษา 2563 ภาพรวมทั้งประเทศ.* สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.employ.mua.go.th/

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2564.* สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร/2564/labourforce_Q1_64.pdf

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2562

Suan Dusit University Students' Satisfaction with Teacher's Learning Management in Academic Year 2019

ผู้วิจัย นงนุช อุตคุด
วิชญา ติยะพงษ์ประพันธ์
ณัฐณิชา มีงาม
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
จักรพันธ์ คำแก้ว
ดวงกมล ขำแสง
สำนักงานมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2562 โดยส่งแบบสอบถามแบบออนไลน์กับนักศึกษาทั้งหมด จำนวน 7,089 คน และมีนักศึกษาตอบกลับมาทั้งสิ้นจำนวน 5,282 คน คิดเป็นร้อยละ 74.51 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยครั้งนี้ศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการสอน และด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (μ = 4.32, σ = 0.81) พิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนมีความพึงพอใจสูงสุด (μ = 4.37, σ= 0.80) รองลงมาคือ ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน (μ = 4.33, σ = 0.81) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอน (μ = 4.30, σ= 0.82) ตามลำดับ โดยนักศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มีความพึงพอใจมากที่สุด (μ = 4.55, σ = 0.74) รองลงมาคือ นักศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง (μ = 4.53, σ = 0.67) และนักศึกษาสังกัดวิทยาเขตสุพรรณบุรี (μ = 4.49, σ = 0.71) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ กระบวนการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2562

Abstract

This research aims to study the student's satisfaction with the learning management of Suan Dusit University of academic year 2019. The data was collected by sending online questionnaires to 7,089 students and the amount of result returned was 5,282 (74.51). The research tool was a questionnaire with a 5-level scale. The statistics used in data was Descriptive Statistics including percentage, Average and Standard Deviation. This research focuses on 4 aspects. There are the objective of learning, learning activities, teaching evaluation and teacher's characteristic. The result of the student's satisfaction with the learning management in 4 aspects found that the overall student's satisfaction was at high level (μ = 4.32, σ = 0.81). The analysis from each aspect showed that teacher's trait was the highest (μ = 4.37, σ= 0.80) followed by objective of learning (μ = 4.33, σ = 0.81), learning activity and teaching evaluation (μ = 4.30, σ= 0.82), respectively. Students from in Lampang campus have the highest satisfaction rate (μ = 4.55, σ = 0.74) followed by Trang campus (μ = 4.53, σ = 0.67) and Suphan Buri campus (μ = 4.49, σ = 0.71), respectively.

Keywords : Satisfaction, Learning Management, Suan Dusit University, Academic Year 2019

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี รวมไปถึงทางด้านการศึกษา เช่นปัญหาเรื่องของจำนวนเด็กที่เกิดน้อย ส่งผลให้จำนวนนักศึกษาที่สมัครเข้าเรียนลดลง หลักสูตรของมหาวิทยาลัยไม่ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง การสร้างเอกลักษณ์หรือจุดเด่นในมหาวิทยาลัย สร้างนวัตกรรมใหม่ นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความโดดเด่น และสามารถอยู่รอดได้ภายใต้สถานการณ์ของการแข่งขันและสิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการปรับกระบวนการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของตลาดแรงงาน ถือเป็นส่วนที่สำคัญหนึ่งในการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดในยุคของการแข่งขันสูงและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

กระบวนการการจัดการเรียนรู้ถือเป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้ไปจนถึงการประเมินผล (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, 2542) โดยยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) ผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น สติปัญญา ความถนัด ความสนใจ อารมณ์ บุคลิกภาพ ความสมบูรณ์ของร่างกาย เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึง 2) บรรยากาศเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีวิธีการที่จะจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และควรจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีอากาศถ่ายเท และ 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ผู้สอนและผู้เรียนควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2557) การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ถือเป็นเครื่องมือในการติดตามและตรวจสอบกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ผู้สอน และยังเป็นตัวช่วยให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้และความต้องการของนักศึกษา

และข้อมูลเหล่านี้ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการเรียนด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของนักศึกษา (จารุวรรณ เทวกุล, 2554)

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการพัฒนาความเข้มแข็งของมหาวิทยาลัยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของความสามารถทางวิชาการที่มีมาอยู่เดิม และปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ตลอดจนการบริหารการจัดการที่เป็นรูปแบบของสวนดุสิตจากภาวะผู้นำขององค์กร ได้หล่อหลอมและสร้างเป็นวัฒนธรรมของสวนดุสิต ที่มีความโดดเด่น และสามารถอยู่รอดได้ภายใต้สถานการณ์ของการแข่งขันและสิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นมหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนการสอน จึงได้สำรวจและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนของมหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2562 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนและเพื่อให้สอคคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

กรอบแนวความคิดในการทำการวิจัย

นักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสถานที่ตั้งต่าง ๆ รายละเอียด ดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เป็นส่วนกลาง จำนวน 4,140 คน 2) ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 1,522 คน และ 3) ศูนย์การศึกษา ได้แก่ วิทยาเขตสุพรรณบุรี จำนวน 282 คน ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง จำนวน 73 คน ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง นครนายก จำนวน 116 คน ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง จำนวน 187 คน และศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง หัวหิน จำนวน 769 คน (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563)

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการหลักสูตร (Curriculum) การจัดการเรียนการสอน (Instruction) การวัดผล (Measuring) และการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation) หลังการเรียนการสอน (Hough & Duncan, 1970) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน พบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การวัดประเมินผลการเรียนการสอน และ 4) คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน รายละเอียดดังนี้

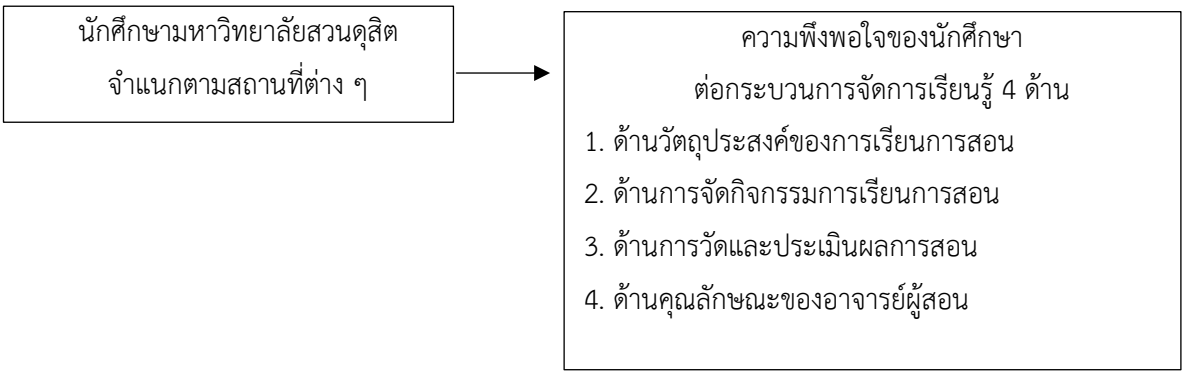

วิธีการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่เรียนรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งสอนโดยอาจารย์ผู้สอนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7,089 คน ทั้งนี้เนื่องจากภาคเรียนที่ 1 ได้มีการปรับปรุงระบบ e-assessment ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ได้บทความวิจัยนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะภาคเรียนที่ 2 ดำเนินการการเก็บรวมข้อมูลในระหว่างเดือนธันวาคม 2561 – เดือนมีนาคม 2562 โดยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ http://e-assessment.dusit.ac.th/

2. เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป มี 3 ข้อ และตอนที่ 2 การสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผลการเรียนการสอน และคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน มี 24 ข้อ เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายโดยคะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด 3.51–4.50 ระดับความพึงพอใจมาก 2.51–3.50 ระดับความพึงพอใจปานกลาง 1.51–2.50 ระดับความพึงพอใจน้อย และ 1.00 –1.50 ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิธีวิทยาการวิจัย/การวัดประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเด็นความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง และการใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา

ในภาพรวมมีนักศึกษาตอบแบบสอบถามทั้งหมด 5,282 คน คิดเป็นร้อยละ 74.51 ของผู้มีสิทธิตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.10 และศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.22 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูล พื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (คน)	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนผู้มีสิทธิตอบแบบสอบถาม (คน)
เพศ			
ชาย	1,305	18.41	1877
หญิง	3,977	56.10	5212
ชั้นปีที่ศึกษา			
ชั้นปีที่ 1	31	0.44	63
ชั้นปีที่ 2	1526	21.53	1,731
ชั้นปีที่ 3	1,859	26.22	2,317
ชั้นปีที่ 4	1,438	20.28	2,437
ชั้นปีที่ 5 [1]	428	6.04	541
รวม	**5,282**	**74.51**	**7,089**

หมายเหตุ: 1. นักศึกษาชั้นปีที่ 5 (เฉพาะนักศึกษาคณะครุศาสตร์)

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผลการเรียนการสอน และคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.32, σ = 0.81) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม

กระบวนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม	ปีการศึกษา 2562		
	μ	σ	อันดับ
1. วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน	4.33	0.81	2
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.30	0.82	3
3. การวัดประเมินผลการเรียนการสอน	4.30	0.82	3
4. คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน	4.37	0.80	1
ภาพรวม	**4.32**	**0.81**	

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผลการเรียนการสอน และคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

นักศึกษามีความพึงพอใจต่อวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก (μ = 4.33, σ = 0.81) พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจที่ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของการสอนได้อย่างชัดเจนในระดับมาก (μ = 4.38, σ = 0.78) รองลงมา คือ ผู้สอนเตรียมเนื้อหาที่สอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในระดับมาก (μ = 4.34, σ = 0.80) และผู้สอนมีการเตรียมการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละวัตถุประสงค์ในระดับมาก (μ = 4.32, σ = 0.82) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ ผู้สอนได้จัดสรรเวลาในแต่ละเนื้อหาได้อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.28, σ = 0.85) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน	ปีการศึกษา 2562		
	μ	σ	อันดับ
1. ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของการสอนได้อย่างชัดเจน	4.38	0.78	1
2. ผู้สอนเตรียมเนื้อหาที่สอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	4.34	0.80	2
3. ผู้สอนมีการเตรียมการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละวัตถุประสงค์	4.32	0.81	3
4. ผู้สอนได้จัดสรรเวลาในแต่ละเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม	4.28	0.85	4
ภาพรวม	4.33	0.81	

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก (μ = 4.30, σ = 0.82) พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในที่ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนในระดับมาก (μ = 4.40, σ = 0.78) รองลงมาคือ ผู้สอนจัดกิจกรรมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมาก (μ = 4.34, σ = 0.79) และผู้สอนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานเป็นทีมมาก (μ = 4.33, σ = 0.82) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำที่สุด คือ นักศึกษาเข้าใจสื่อและเอกสารประกอบการเรียนการสอนของผู้สอน และผู้สอนสามารถแนะนำให้นักศึกษาใช้เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม (เช่น การค้นคว้าหาข้อมูลผ่านการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น ERIC, ProQuest) (μ = 4.24, σ = 0.85) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ปีการศึกษา 2562		
	μ	**σ**	อันดับ
1. ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน	4.40	0.78	1
2. ผู้สอนได้เพิ่มเติมเนื้อหาที่ทันสมัย	4.31	0.81	4
3. ผู้สอนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน	4.32	0.81	3
4. ผู้สอนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานเป็นทีม	4.31	0.85	5
5. ผู้สอนจัดกิจกรรมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.34	0.79	2
6. ผู้สอนปลูกฝังความมีระเบียบและประณีตในการทำงาน	4.29	0.81	6
7. ผู้สอนมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน	4.28	0.85	8
8. ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการสอน	4.29	0.82	7
9. นักศึกษาเข้าใจสื่อและเอกสารประกอบการเรียนการสอนของผู้สอน	4.24	0.86	9
10. ผู้สอนสามารถแนะนำให้นักศึกษาใช้เทคโนโลยีและแหล่ง เรียนรู้อื่นเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม (เช่น การค้นคว้าหาข้อมูลผ่านการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น ERIC, ProQuest)	4.23	0.85	10
ภาพรวม	**4.30**	**0.82**	

2.3 การวัดประเมินผลการเรียนการสอน

นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการวัดประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก (μ = 4.30, **σ** = 0.82) พิจารณาเป็นรายข้อในภาพรวม พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในด้านผู้สอนกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจนและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.33, **σ** = 0.80) รองลงมา คือ ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายอยู่ในระดับมาก (μ = 4.29, **σ** = 0.81) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ ผู้สอนให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองกับนักศึกษาเป็นระยะ ๆ อยู่ในระดับมาก (μ = 4.28, **σ** = 0.84) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการวัดประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดประเมินผลการเรียนการสอน	ปีการศึกษา 2562		
	μ	**σ**	**อันดับ**
1. ผู้สอนกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.33	0.80	1
2. ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.29	0.81	2
3. ผู้สอนให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองกับนักศึกษาเป็นระยะ ๆ	4.28	0.84	3
ภาพรวม	4.30	0.82	

2.4 คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน

ภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับมาก (μ = 4.37, **σ** = 0.80) พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจที่ผู้สอนมีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.49, **σ** = 0.72) รองลงมา คือ ด้านผู้สอนใช้กริยาวาจาที่สุภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีอยู่ในระดับมาก (μ = 4.45, **σ** = 0.77) และผู้สอนมีความรับผิดชอบในการสอน (เข้าสอนตรงเวลาและสม่ำเสมอ) อยู่ในระดับมาก (μ = 4.44, **σ** = 0.79) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำที่สุด คือ ผู้สอนจัดเวลาให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อปรึกษานอกชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก (μ = 4.25, **σ** = 0.86) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน

ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน	ปีการศึกษา 2562		
	μ	**σ**	อันดับ
1. ผู้สอนมีความสามารถในการอธิบายและถ่ายทอดความรู้	4.35	0.82	5
2. ผู้สอนมีความรับผิดชอบในการสอน (เข้าสอนตรงเวลาและสม่ำเสมอ)	4.44	0.79	3
3. ผู้สอนมีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม	4.49	0.72	1
4. ผู้สอนใช้กริยาวาจาที่สุภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี	4.45	0.77	2
5. ผู้สอนจัดเวลาให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อปรึกษานอกชั้นเรียน	4.25	0.86	7
6. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน	4.36	0.80	4
7. ผู้สอนให้คำแนะนำและดูแลเอาใจใส่นักศึกษาอย่างทั่วถึง	4.32	0.84	6
ภาพรวม	4.37	0.80	

2.5 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามสถานที่ตั้ง

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนในทั้ง 4 ด้าน พบว่าในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกด้าน (μ = 4.32, **σ**= 0.81) โดยด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนมีความพึงพอใจสูงสุด (μ = 4.37, **σ** = 0.80) รองลงมา คือ ด้านวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน (μ = 4.33, **σ** = 0.81) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอน (μ = 4.30, **σ** = 0.82) ตามลำดับ โดยนักศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มีความพึงพอใจมากที่สุด (μ = 4.55, **σ** = 0.74) รองลงมาคือนักศึกษา นักศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง (μ = 4.53, **σ** = 0.67) และนักศึกษาสังกัดวิทยาเขตสุพรรณบุรี(μ = 4.49, **σ** = 0.71) ตามลำดับ ขณะที่นักศึกษาที่ตั้งอยู่ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความพึงพอใจอยู่อันดับสุดท้าย (μ = 4.29, **σ** = 0.80) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามสถานที่ตั้ง

สังกัด	ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้									
	วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน		การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน		การวัดประเมินผลการเรียนการสอน		คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน		ภาพรวม	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (ส่วนกลาง กทม.)	4.30	0.84	4.28	0.85	4.27	0.85	4.36	0.83	4.33	0.85
ศูนย์วิทยาศาสตร์ฯ	4.30	0.80	4.26	0.80	4.26	0.80	4.34	0.79	4.29	0.80
วิทยาเขตสุพรรณบุรี	4.49	0.68	4.47	0.70	4.48	0.69	4.51	0.69	4.49	0.71
ศูนย์ฯ นครนายก	4.34	0.75	4.32	0.76	4.33	0.75	4.35	0.77	4.33	0.76
ศูนย์ฯ ลำปาง	4.56	0.70	4.52	0.72	4.55	0.7	4.58	0.69	4.55	0.74
ศูนย์ฯ หัวหิน	4.35	0.79	4.34	0.79	4.32	0.78	4.38	0.77	4.35	0.78
ศูนย์ฯ ตรัง	4.55	0.63	4.51	0.64	4.52	0.62	4.56	0.63	4.53	0.67
ภาพรวมทั้งมหาวิทยาลัย	**4.33**	**0.81**	**4.30**	**0.82**	**4.30**	**0.82**	**4.37**	**0.80**	**4.32**	**0.81**

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในปีการศึกษา 2562 มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในระดับมากในทุกด้าน และด้านที่มีความพึงพอใจสูงกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งนักศึกษามีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก คือ ผู้สอนมีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม ผู้สอนใช้กริยาวาจาที่สุภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี และผู้สอนมีความรับผิดชอบในการสอน (เข้าสอนตรงเวลาและสม่ำเสมอ) ทั้งนี้เนื่องมาจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตให้ความสำคัญในเรื่องของบุคลิกภาพ มีการจัดอบรมหลักสูตรพัฒนาบุคลิกภาพอยู่เสมอ ๆ ในทุกปี ไม่เพียงแต่จัดอบรมให้กับอาจารย์ผู้สอนเท่านั้น แต่ยังอบรมให้กับบุคลากรในทุกสายงาน อีกทั้งอาจารย์ของมหาวิทยาลัยยังมีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ใช้กริยาวาจาที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา และบุคลากรอื่น ๆ มหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งในวัฒนธรรมของสวนดุสิต และมีแผนกลยุทธ์ที่เป็นค่านิยมร่วมของบุคลากรในมหาวิทยาลัย โดยเน้นความเป็นสวนดุสิต (SDU Spirit) เช่น การมีบุคลิกภาพดี มีความเป็นระเบียบ และประพฤติตนเหมาะสมตามแบบอย่างคนสวนดุสิต มีสัมมาคารวะและนอบน้อมถ่อมตน เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2561) อีกทั้งมหาวิทยาลัยมีนโยบายให้อาจารย์มุ่งมั่นและทุ่มเทในการสอน มีความรับผิดชอบ เข้าสอนทุกครั้ง ตรงเวลา

และรับผิดชอบต่อชั่วโมงสอนของตน และหากมีความจำเป็นไม่สามารถเข้าสอนได้ ต้องมีการบริหารจัดการชั่วโมงสอนนั้นได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการศึกษาระดับความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทุกด้านที่ศึกษามีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านประเมินผลการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิต และด้านหลักสูตรเนื้อหารายวิชา (อรวรรณ ธนูศร, 2561) เช่นเดียวกับการศึกษาของอาจารีย์ ประจวบเหมาะ และคณะ (2554) ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดระบบการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า นักศึกษาพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร ในส่วนของผู้สอนมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับความเป็นอาจารย์และผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและน่าเชื่อถืออยู่ในระดับมาก และเป็นลำดับแรกของด้านอื่น ๆ ที่ศึกษา ในขณะที่นักศึกษามีความพึงพอใจในเรื่องการจัดเวลาให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อปรึกษานอกชั้นเรียนต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายหรือสนับสนุนให้อาจารย์จัดหรือกำหนดเวลาให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ เพราะอาจารย์ที่ปรึกษามีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนานักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถให้คำแนะนำ ดูแลกับนักศึกษาหลายด้าน เช่น ด้านวิชาการ ด้านสังคม ด้านอารมณ์ (สามารถ อัยกร, 2559)

นักศึกษามีความพึงพอใจในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอนต่ำกว่าด้านอื่น ๆ โดยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในประเด็นที่ผู้สอนสามารถแนะนำให้นักศึกษาใช้เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้อื่นเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม (เช่น การค้นคว้าหาข้อมูลผ่านการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น ERIC, ProQuest) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีแหล่งเรียนรู้อื่นที่หลากหลายและนักศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีที่อยู่ใกล้ตัวอย่างเช่น สมาร์ตโฟน เรียนรู้ได้ด้วยตัวเองมากกว่าที่จะให้อาจารย์ผู้สอนแนะนำ และด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอนนั้น โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองกับนักศึกษาเป็นระยะ ๆ นักศึกษามีความพึงพอใจต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้สอนควรทำการวัดผลที่มีการย้อนกลับ (Feed Back) เนื่องจากการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เกิดจากการวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งที่ต้องพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งทราบแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ (ดาวเรือง ลุมทอง, 2553)

2. นักศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือนักศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ตรัง และนักศึกษาสังกัดวิทยาเขตสุพรรณบุรี ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง ลำปาง โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในด้านอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในความเป็นสากล ประยุกต์เข้ากับองค์ความรู้และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น นำความรู้ของท้องถิ่นมาพัฒนาและปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย และการนำความรู้และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยไปช่วยสนับสนุน ปรับปรุง และพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่ศูนย์การศึกษานอกสถานที่ตั้งตั้งอยู่ ร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ ในการดำเนินงานของศูนย์ได้ยึดตามแนวนโยบาย และพันธกิจของมหาวิทยาลัย ทำให้ในการดำเนินงานที่ผ่านมาได้รับความยอมรับทั้งในชุมชนและระดับชาติ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้นำมาสู่ข้อค้นพบสำคัญที่สามารถนำมาเสนอแนะและกำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน ได้ดังนี้

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ทั้ง 4 ด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดประเมินผล การเรียนการสอนต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะในประเด็นที่ผู้สอนสามารถแนะนำให้นักศึกษาใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้อื่นเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติม ดังนั้นอาจารย์ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นอกห้องเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษาผ่านสถานการณ์จริงที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียน และเพื่อให้นักศึกษานำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสังคมต่อไป ในส่วนด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอน โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการให้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองกับนักศึกษาเป็นระยะ ๆ นักศึกษามีความพึงพอใจต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้สอนควรให้ข้อมูลย้อนกลับที่เกิดจากการวัดผลที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินความก้าวหน้าระหว่างเรียน ทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งที่ต้องพัฒนาตนเองในระหว่างเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนเพื่อนำไปพัฒนาอาจารย์ผู้สอนของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคณะหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลที่เฉพาะเจาะจงต่อการนำไปวางแนวทางพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจในระดับที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษามากที่สุดและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ เทวกุล. (2554). *ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาพาณิชยกรรม ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาวิชาธุรกิจศึกษา, กรุงเทพฯ.

ดาวเรือง ลุมทอง. (2553). *ผลของการย้อนกลับที่มีต่อพัฒนาการของผลงานด้านทัศนศิลป์: การประยุกต์ใช้ข้อมูลย้อนกลับทั่วไปและข้อมูลชี้แนะเพื่อการปรับปรุง* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา, กรุงเทพฯ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2557). *คู่มือการจัดระบบการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564 จาก http://acad.vru.ac.th/pdf-handbook/Hand_Teacher_57.pdf

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2561). *แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต 2561-2564 (ฉบับย่อ).* สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564 จาhttp://www.planning.dusit.ac.th/download/sdustrategyplan2561.pdf

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิพ เพรส

สามารถ อัยกร. (2559). บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันอดุมศึกษา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์),10* (2),423 – 434.

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2563). *ระบบการประเมินเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.*สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562,จาก http://e-assessment.dusit.ac.th/ module/report/

อรวรรณ ธนูศร. (2561). *ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ* (รายงานผลการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อาจารีย์ ประจวบเหมาะ, ศรินทร์ ขันติวัฒนะกุล, นภัสสร ตื่มสูงเนิน และฉัตรมงคล จันทราทิพย์. (2554). การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดระบบการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. *จันทรเกษมสาร,17* (33), 77 – 86.

Hough, J.B., & Duncan, K. (1970). *Teaching description and analysis*. Addison-Westlu. n.p.

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Development of Research Potential Evaluation Criteria to Expertise of Suan Dusit University

ผู้วิจัย พีรดา พงษ์ทอง
ยุธยา อยู่เย็น
จิราพร รอดพ่วง
สรานันต์ สงวนสัตย์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อคัดเลือกตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และ (2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยใช้ข้อมูลงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนปีการศึกษา 2563 จำนวน 307 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 5 คน ในการคัดเลือกตัวชี้วัดที่ใช้การประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย จัดทำตารางแบบตรวจสอบรายการเพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานที่นิยมนำมาใช้ในการประเมินศักยภาพงานวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิ และองค์กรที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัย พบว่า จากแบบตรวจสอบรายการที่ทำการสำรวจข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย ประกอบกับตรวจเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของหน่วยงานที่มีมาตรฐานระดับชาติ เพื่อทำการคัดเลือกตัวชี้วัดตรงกันอย่างน้อย 2 ตัวชี้วัดขึ้น ได้จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ ศักยภาพนักวิจัย จำนวนโครงการวิจัย งบประมาณวิจัย การตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย โครงสร้างพื้นฐาน และผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง จากนั้นนำตัวชี้วัดดังกล่าวมาวิเคราะห์สาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญ พบว่า เมื่อพิจารณาจากจำนวนข้อเสนอโครงการ งบประมาณที่ได้รับ และผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นหลัก สาขาอุตสาหกรรมบริการมีความเข้มแข็งมากที่สุด โดยสามารถผลิตข้อเสนอโครงการวิจัยได้ร้อยละ 54.4 ได้รับงบประมาณ ร้อยละ 35.67 และมีผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ ร้อยละ 42.61 รองลงมาคือ สาขาการศึกษาปฐมวัย ซึ่งมีข้อเสนอโครงการ ร้อยละ 24.40 และได้รับงบประมาณ ร้อยละ 21.62 แต่พบผลงานตีพิมพ์ค่อนข้างต่ำกว่าอยู่ที่ร้อยละ 9.57 ลำดับที่ 3 เป็นสาขาการจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอโครงการวิจัย ร้อยละ 7.49 ได้รับงบประมาณ ร้อยละ 12.56 และมีผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ ร้อยละ 14.78 โดยแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ควรส่งเสริมในตัวชี้วัดตามสาขาอัตลักษณ์ที่มีอัตราส่วนต่ำ และควรผลักดันโครงการ เพื่อสนับสนุนให้มีการอ้างอิงผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : เกณฑ์การประเมิน, ศักยภาพด้านการวิจัย, ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

Abstract

This research aims to (1) select indicators to assess the research potential of Suan Dusit University's field of expertiseand and (2) analyze the strength of research on the identity and expertise fields of Suan Dusit University. Data were used for research funded for the academic year 2020, 307 topics. The research instrument were check list and interview form with 5 executives to select the indicators used to assess the university's research potential. Prepare a checklist table to compare popular benchmarks used to assess the research potential of experts. and nationally recognized organizations. The statistics used in data analysis were frequency, percentage and content analysis. From the checklist surveying primary and secondary data on the research potential of the university, as well as reviewed documents on the preparation of criteria for assessing research potential of agencies with national standards In order to select at least 2 indicators that match up to 6 indicators, namely researchers' potential, number of research projects, research budget, publication of research infrastructure and referenced research results. Then remember the indicators to analyze the field of identity and expertise found that when considering the number of project proposals. Budget received and works that have been published mainly. The Hospitality Management sector was the strongest. 54.4 percent of research proposals were produced, 35.67 percent were budgeted, and 42.61 percent were published, followed by Early Childhood and Primary Education. which had project proposals 24.40 percent and received a budget of 21.62 percent, but the results of publications were relatively lower. at 9.57 percent, The thrid is the Community and Environmental Management. There were research proposal proposals, 7.49 percent received the budget, 12.56 percent, and 14.78 percent published results by the guidelines for promoting research according to the field of identity and expertise of Suan Dusit University. should be promoted in indicators based on the branch of identity with a low ratio and should push the project to encourage concrete references to the research results of the university.

Keywords : Evaluation Criteria, Research Potential, Expertise

บทนำ

การประเมินคุณภาพผลงานวิจัยของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยนั้นดำเนินการโดยหลายหน่วยงาน ซึ่งเกณฑ์การประเมินของแต่ละหน่วยงานนั้นก็แตกต่างกันไป ทั้งนี้ กิตติชัย วัฒนานิกร (2556) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินคุณภาพงานวิจัยที่ดีต้องสามารถต้องประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินต้องมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการประเมิน 2) การได้มาซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินมีความน่าเชื่อถือและการประเมินต้องไม่สร้างภาระแก่ผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินเกินความจำเป็น 3) ผลการประเมินมีประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญในการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนา และ 4) หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินไม่ส่งเสริมให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่ไม่พึงประสงค์ และ/หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานวิจัย

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นสถาบันการศึกษาที่ขับเคลื่อนงานวิจัยโดยการต่อยอดองค์ความรู้จากความเชี่ยวชาญที่โดดเด่นตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ได้แก่ อาหาร การศึกษาปฐมวัย อุตสาหกรรมบริการ และการพยาบาลและสุขภาวะ นอกจากนี้ จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยในเบื้องต้น พบว่า นอกจากความเชี่ยวชาญตามอัตลักษณ์ 4 ด้านแล้ว มหาวิทยาลัยสวนดุสิตยังมีความเข้มแข็งและเชี่ยวชาญที่สามารถพัฒนาให้เป็นอัตลักษ์ใหม่ของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 3 อัตลักษณ์ ได้แก่ การจัดการการเกษตร การ

จัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม และนวัตกรรมการดูแลสุขภาพและการชะลอวัย ทั้งนี้ การขับเคลื่อนงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ 3 ข้อ คือ 1) พัฒนาระบบบริหารงานวิจัยบนพื้นฐานอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่มหาวิทยาลัยเฉพาะทาง 2) ผลิตและเผยแพร่องค์ความรู้จากงานวิจัยและนวัตกรรมสู่สาธารณะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ และ 3) ส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมจากงานวิจัย นำไปใช้ขยายผลเชิงพาณิชย์ แก้ปัญหา/ พัฒนามหาวิทยาลัย ชุมชน และสังคม

ดังนั้น การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ทั้งนี้ ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลที่แสดงถึงขีดความสามารถและความพร้อมด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยทั้ง 7 สาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อพัฒนาสู่การเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตให้มีความเข้มแข็งต่อไปในอนาคต และสนับสนุนปรัชญาด้านการวิจัยในการเป็นมหาวิทยาลัยที่สามารถสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมบนความเชี่ยวชาญเฉพาะเพื่อช่วยพัฒนามหาวิทยาลัย เศรษฐกิจ ชุมชน สังคม และประเทศให้เข้มแข็งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อคัดเลือกตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการวิจัยตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 คัดเลือกตัวชี้วัดที่เหมาะสมในนำมาใช้ในการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 5 ท่าน และการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ด้วยการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและรวมบรวมเอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) ศักยภาพด้านบุคลากรของมหาวิทยาลัย 2) ศักยภาพด้านการวิจัยจำแนกตามอัตลักษณ์ เช่น งบประมาณด้านการวิจัย ผลการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ 3) ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน (Facility Structure) และ 4) ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และตัวบ่งชี้ของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (SDU QA) ของแต่ละสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง 7 สาขา รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดประกอบการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2. ศึกษาข้อมูลจากการตรวจเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำเกณฑ์ในการประเมินของหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำเกณฑ์ประเมินที่ได้รับการยอมรับในวงกว้าง เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดที่รวบรวมได้จากข้อที่ 1 เพื่อนำมาวิเคราะห์หาตัวชี้วัดที่เหมาะสม และนำไปใช้ในการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหาร โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพบุคลากรของมหาวิทยาลัย สาขาอัตลักษณ์ที่มีศักยภาพในการสนับสนุน การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Facility Structure) ของมหาวิทยาลัย และการเตรียมความพร้อมของตัวบ่งชี้ของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (SDU QA) ของแต่ละสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง 7 สาขา

2. แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ใช้เป็นเป็นมาตรในการประเมินคุณภาพ ระดับหรือ ความถี่ของตัวชี้วัด โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการตรวจเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำเกณฑ์ในการประเมินของหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำเกณฑ์ประเมินที่ได้รับการยอมรับในวงกว้าง และมีตัวชี้วัดตรงกันอย่างน้อย 2 ตัวชี้วัดขึ้นไป

ระยะที่ 2 วิเคราะห์และเปรียบเทียบศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

1. นำตัวชี้วัดที่ได้จากการแบบตรวจสอบรายการในระยะที่ 1 มาใช้วิเคราะห์ศักยภาพด้านการวิจัยตามสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง 7 สาขาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยพิจารณาจากข้อมูลงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2563

2. นำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำแนกตามสาขาความเชี่ยวชาญ เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่แสดงถึงขีดความสามารถและความพร้อมด้านการวิจัยของ 7 สาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และพัฒนาสู่การเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตต่อไป

3. การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าสถิติพื้นฐาน คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อจัดทำเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านการวิจัย และประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต สามารถสรุปผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คัดเลือกตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 5 คน ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อจัดทำเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย พบว่า ตัวชี้วัดที่ควรนำมาใช้ในการการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ศักยภาพด้านบุคลากรของมหาวิทยาลัย 2) ศักยภาพด้านการวิจัยจำแนกตามอัตลักษณ์ เช่น จำนวนผลงานวิจัย งบประมาณด้านการวิจัย ผลการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ 3) ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน (Facility Structure) และ 4) ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และตัวบ่งชี้ของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (SDU QA)

จึงได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์นี้มาเปรียบเทียบตัวชี้วัดที่ใช้ในการจัดทำเกณฑ์ในการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน และได้รับการยอมรับในวงกว้าง พบความสอดคล้องในตัวชี้วัดที่นำมาใช้ประเมิน ดังนี้

วัชรพงษ์ วัฒนกูล (2556) อ้างถึงใน กิตติชัย วัฒนานิกร (2552: 18) เมื่อศึกษาตัวชี้วัดของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่ามีตัวชี้วัด 3 ตัวที่ตรงกันระหว่าง สกอ. สมศ. และ กพร. ซึ่งทั้ง 3 ตัวนี้เป็นตัวชี้วัดที่เทียบเคียงได้กับเกณฑ์ของต่างประเทศ (RAE, 2008)

	RAE	สกอ.	สมศ.	กพร.
1. ร้อยละของงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่หรือได้รับการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาหรืออนุสิทธิบัตร หรือนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติต่ออาจารย์ประจำ	Out put (Publication paper)	4.4	2.1, 2.7	4.2.1, 4.2.5
2. เงินสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์จากภายในและภายนอกต่อจำนวนอาจารย์ประจำ	Environment (Research income)	4.3	2.2 , 2.3	4.2.2
3. ร้อยละของบทความวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงในวารสารหรือในฐานข้อมูลระดับชาติหรือนานาชาติต่ออาจารย์ประจำ	REF (ใหม่) Citation index	4.5	2.6	4.2.4

กิตติชัย วัฒนานิกร (2552) กล่าวถึงการประเมินคุณภาพของกิจกรรมการวิจัยของสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยจาก 3 องค์ประกอบ คือ

1) ผลงานวิจัยของคณาจารย์ที่เป็น Research Active Staff โดยให้ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 70

2) สภาพแวดล้อมของการวิจัยในสาขาวิชานั้น ทั้งที่วัดในเชิงปริมาณ เช่น จำนวนนักศึกษาบัณฑิตศึกษาที่เน้นวิจัย เงินทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก และทั้งที่วัดในเชิงคุณภาพเช่น โครงสร้างพื้นฐานที่จะสนับสนุนงานวิจัยของสาขาวิชา สภาพแวดล้อม กลยุทธ์ด้านการวิจัย โดยให้ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 20

3) ความมีชื่อเสียงของคณาจารย์ โดยให้ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 10

สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล (2560) ศึกษาแนวทางการประเมินศักยภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัยไทยด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ พบตัวบ่งชี้ที่สมควรนำมาใช้ในสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย จำนวนโครงการวิจัย ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ จำนวนการอ้างอิงของผลงานวิจัยทั้งหมด ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย (2560) ศึกษาแนวทางการประเมินผลงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่เน้นภารกิจด้านการวิจัยหรือเน้นภารกิจการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือที่เรียกว่า “มหาวิทยาลัยวิจัย” และ “มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” มีการกำหนดตัวชี้วัด (KPIs) ที่ใช้ประกอบการประเมินผลงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย จำนวนโครงการวิจัย จำนวนงบประมาณวิจัยที่ได้การสนับสนุนจากภายในและภายนอกสถาบัน จำนวนนักวิจัยที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก จำนวนผลงานที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย ได้แก่ จำนวนบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ จำนวนครั้งของบทความได้รับการอ้างอิง ผลงานที่ได้รับการจดสิทธิบัตรอนุสิทธิบัตร และลิขสิทธิ์

โครงการประเมินคุณภาพผลงานวิจัยเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย พ.ศ.2560 (สกว.) (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560) ตัวชี้วัดตัวที่ 1 แสดงถึง ความสามารถของอาจารย์ในการผลิตผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ ค่าถ่วงน้ำหนัก ร้อยละ 30 ตัวชี้วัดตัวที่ 2 แสดงถึง ความสามารถของอาจารย์ในการผลิตผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง ค่าถ่วงน้ำหนัก ร้อยละ 35 ตัวชี้วัดตัวที่ 3 แสดงถึง คุณค่าของผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ที่มีคุณภาพในด้านการได้รับการอ้างอิงของบทความ ค่าถ่วงน้ำหนัก ร้อยละ 35

เมื่อศึกษาข้อมูลจากการตรวจเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำเกณฑ์ในการประเมินจากแหล่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนำมาจัดทำแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ที่มีตัวชี้วัดร่วมกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบตัวชี้วัดของเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านงานวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน

ตัวชี้วัด / ผู้เชี่ยวชาญ	ศักยภาพนักวิจัย	จำนวนโครงการวิจัย	งบประมาณวิจัย	ตีพิมพ์หรือการจดแจ้ง	ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง	โครงสร้างพื้นฐาน	สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการวิจัย
รศ.ดร.วัชรพงษ์ วัฒนกูล	-	-	✓	✓	✓		-
ศ.ดร.กิตติชัย วัฒนานิกร	✓	✓	-	-	-	✓	-
ศ.นพ.สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล	-	✓	-	✓	✓	-	-
รศ.ดร.กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	✓	✓	✓	✓	-	-	-
สกว.	-	-	-	✓	✓	-	-
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓

จากแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มหาวิทยาลัยจึงคัดเลือกตัวชี้วัดที่ตรงกันอย่างน้อย 2 ตัวชี้วัดขึ้นไป ได้จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ การตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย จำนวนโครงการวิจัย ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง งบประมาณวิจัย ศักยภาพนักวิจัย และโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อทำการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยตามตัวชี้วัดต่อไป

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากข้อมูลผลงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากแหล่งทุนภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2563 สามารถวิเคราะห์ศักยภาพด้านการวิจัยแยกตามตัวชี้วัดที่คัดเลือกมาใช้เป็นเกณฑ์ประเมินได้ดังนี้

1. ศักยภาพนักวิจัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บุคลากรของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่ทำงานวิจัย จำนวน 150 คน แบ่งเป็น ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 56.67 เมื่อพิจารณาตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า สาขาที่มีสัดส่วนของบุคลากรสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกมากที่สุด คือ สาขาการจัดการการเกษตร เท่ากับสาขานวัตกรรมการดูแลสุขภาพและการชะลอวัย คิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมา คือ สาขาการจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 72.73 บุคลากรของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีตำแหน่งทางวิชาการ ร้อยละ 50.67 ซึ่งมากกว่าบุคลากรที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ และมีศาสตราจารย์เพียง 1 คน อยู่ในสาขาการศึกษาปฐมวัย เมื่อเปรียบเทียบในสาขาของตนเอง พบว่า สาขาอุตสาหกรรมบริการมีตำแหน่งรองศาสตราจารย์มากที่สุด รองลงมา คือ การศึกษาปฐมวัย สาขาการจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม และการจัดการเกษตร ตามลำดับ โดยสัดส่วนของสาขาการจัดการชุมชนการพยาบาลและสุขภาวะมีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์มากที่สุด รองลงมา คือ สาขาการจัดการการเกษตร เท่ากับสาขานวัตกรรมการดูแลสุขภาพและการชะลอวัย และอุตสาหกรรมบริการ ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของศักยภาพนักวิจัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

อัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญ	จำนวน (คน)	ระดับการศึกษา		ตำแหน่งทางวิชาการ				
		ป.โท	ป.เอก	ไม่มี	มี			
					ผศ.	รศ.	ศ.	รวม
1. อาหาร	17	11 (64.70)	6 (35.30)	12 (70.59)	5 (29.41)	0	0	5 (29.41)
2. การศึกษาปฐมวัย	58	30 (51.72)	28 (48.28)	34 (58.62)	20 (34.48)	3 (5.17)	1 (1.73)	24 (41.38)
3. อุตสาหกรรมบริการ	45	17 (37.78)	28 (62.22)	18 (40.00)	22 (48.89)	5 (11.11)	0	27 (60.00)
4. การพยาบาลและสุขภาวะ	7	2 (28.57)	5 (71.43)	2 (28.57)	5 (71.43)	0	0	5 (71.43)
5. การจัดการการเกษตร	6	1 (16.67)	5 (83.33)	1 (16.67)	4 (66.66)	1 (16.67)	0	5 (83.33)
6. การจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม	11	3 (27.27)	8 (72.73)	5 (45.45)	5 (45.45)	1 (9.10)	0	6 (54.55)
7. นวัตกรรมการดูแลสุขภาพและการชะลอวัย	6	1 (16.67)	5 (83.33)	2 (33.34)	4 (66.66)	0	0	4 (66.66)
รวม	**150**	**65 (43.38)**	**85 (56.67)**	**74 (49.33)**	**65**	**10**	**1**	**76 (50.67)**

2. ข้อเสนอโครงการวิจัยจำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ปีการศึกษา 2563 มีงานวิจัยทั้งหมด จำนวน 307 เรื่อง เมื่อนำมาจำแนกตามอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยใน 7 กลุ่มสาขา พบว่า มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีข้อเสนอโครงการวิจัยสาขาอุตสาหกรรมบริการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.40 ของข้อเสนอโครงการวิจัยทั้งหมด รองลงมา คือ สาขาการการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 24.43 นอกจากนั้นจะมีสัดส่วนใกล้เคียงลดหลั่นกันเพียงเล็กน้อย ได้แก่ สาขาการจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม สาขาอาหาร และการจัดการการเกษตร คือ ร้อยละ 7.49 5.54 และ 3.58 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของข้อเสนอโครงการวิจัยจำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย

อัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญ	ภาพรวม	
	จำนวนข้อเสนอโครงการวิจัย	ร้อยละ
1. อาหาร	17	5.54
2. การศึกษาปฐมวัย	75	24.43
3. อุตสาหกรรมบริการ	167	54.40
4. การพยาบาลและสุขภาวะ	8	2.61
5. การจัดการการเกษตร	11	3.58
6. การจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม	23	7.49
7. นวัตกรรมการดูแลสุขภาพและการชะลอวัย	6	1.95
รวม	**307**	**100**

3. งบประมาณการวิจัยจำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ปีการศึกษา 2563 มหาวิทยาลัยได้รับงบประมาณด้านการวิจัยจากแหล่งทุนทั้งภายในและภายนอกรวมทั้งสิ้น 97,734,030 บาท เมื่อนำมาจำแนกตามอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยใน 7 กลุ่มสาขา พบว่า สาขาอุตสาหกรรมบริการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.67 ของงบประมาณที่ได้รับทั้งหมด รองลงมา คือ สาขาการการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 21.62 และพบว่าสาขาการจัดการการเกษตร และการจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อมมีงบประมาณใกล้เคียงกันที่ ร้อยละ 16.97 และ 12.56 ตามลำดับ ซึ่งจำนวนงบประมาณนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนข้อเสนอโครงการวิจัยที่ได้รับทุน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของเงินงบประมาณโครงการวิจัยจำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย

อัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญ	ภาพรวม	
	จำนวนเงินงบประมาณ	ร้อยละ
1. อาหาร	5,991,300	6.13
2. การศึกษาปฐมวัย	21,132,300	21.62
3. อุตสาหกรรมบริการ	34,865,270	35.67
4. การพยาบาลและสุขภาวะ	3,889,000	3.98
5. การจัดการการเกษตร	16,586,000	16.97
6. การจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม	12,270,760	12.56
7. นวัตกรรมการดูแลสุขภาพและการชะลอวัย	2,999,400	3.07
รวม	97,734,030	**100**

4. การตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการจำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ปีการศึกษา 2563 มีผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว จำนวน 115 บทความ เมื่อนำมาจำแนกตามอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยใน 7 กลุ่มสาขา พบว่า มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีบทความวิจัยในสาขาอุตสาหกรรมบริการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.61 ของผลงานตีพิมพ์ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนโครงการวิจัยและงบประมาณที่ได้รับทุนอุดหนุน รองลงมา คือ การจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 18.26 ส่วนสาขาอาหาร และการจัดการการเกษตร มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 14.78 และ 13.91 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่จำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย

อัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญ	ภาพรวม	
	จำนวนการตีพิมพ์เผยแพร่	ร้อยละ
1. อาหาร	17	14.78
2. การศึกษาปฐมวัย	11	9.57
3. อุตสาหกรรมบริการ	49	42.61
4. การพยาบาลและสุขภาวะ	16	13.91
5. การจัดการการเกษตร	1	0.87
6. การจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม	21	18.26
7. นวัตกรรมการดูแลสุขภาพและการชะลอวัย	-	-
รวม	**115**	**100**

5. โครงสร้างพื้นฐานและความพร้อมของห้องปฏิบัติการจำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมีโครงสร้างพื้นฐานและความพร้อมของห้องปฏิบัติการจำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยครบถ้วนทุกสาขาอัตลักษณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาอัตลักษณ์ 4 อัตลักษณ์หลักของมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญมาเป็นระยะเวลานาน ได้แก่ สาขาอาหาร การศึกษาปฐมวัย สาขาอุตสาหกรรมบริการ และสาขาการพยาบาลและสุขภาวะ ทั้งนี้ สาขาที่พัฒนาความเชี่ยวชาญเพิ่มเติมมาในภายหลังอีก 3 อัตลักษณ์ ก็มีการสร้างความเข้มแข็งทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความพร้อมในการพัฒนาต่อยอดของมหาวิทยาลัย ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและความพร้อมของห้องปฏิบัติการจำแนกตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย

อัตลักษณ์	Excellent Unit
1. อาหาร	1. ศูนย์ฝึกปฏิบัติการอาหารนานาชาติ 2. สวนดุสิตโฮมเบเกอรี่ 3. โครงการสวนดุสิตโฮมเบเกอรี่ (ศูนย์นครนายก) 4. โครงการโรงเนย 5. ครัวสวนดุสิต 6. ห้องปฏิบัติการอาหาร (GMP)
2. การศึกษาปฐมวัย	1. โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ 2. โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ วิทยาเขตสุพรรณบุรี 3. โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ (ศูนย์ลำปาง) 4. โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ (ศูนย์นครนายก) 5. ศูนย์การศึกษาพิเศษ 6. หลักสูตร ป.โท-ป.เอก เกี่ยวกับการศึกษา
3. อุตสาหกรรมบริการ	1. โรงแรมสวนดุสิต เพลส 2. ศูนย์ฝึกธุรกิจการบิน
4. การพยาบาลและสุขภาวะ	1. ห้องปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 2. ห้องปฏิบัติการพยาบาลชุมชน 3. ห้องปฏิบัติการพยาบาล 4. ห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ และสรีรวิทยา 5. ห้องปฏิบัติการเสมือนจริง สำหรับการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์

อัตลักษณ์	Excellent Unit
	6. ห้องปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช 7. ห้องสถานการณ์จำลอง
5. การจัดการการเกษตร	1. โครงการแปลงสาธิตเกษตรปลอดภัยอัจฉริยะมหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี 2. ห้องปฏิบัติการชีววิทยา และจุลชีววิทยา
6. การจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม	1. ห้องปฏิบัติการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย 2. ห้องปฏิบัติการศูนย์สิ่งแวดล้อม 3. ห้องปฏิบัติการศูนย์เครื่องมือ
7. นวัตกรรมการดูแลสุขภาพและการชะลอวัย	1. ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์เครื่องสำอาง 2. ห้องปฏิบัติการกลาง 3. ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีเคมี 1 4. ห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีเคมี 2 5. เครื่องสำอาง Dusita 6. ผลิตภัณฑ์ UNI 7. ผลิตภัณฑ์หอมขจร

6. ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง

ในส่วนของผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงมหาวิทยาลัยอยู่ระหว่างการผลักดันโดยจัดทำโครงการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อสนับสนุนให้มีการอ้างอิงผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การคัดเลือกตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากแบบตรวจสอบรายการที่ทำการสำรวจข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประกอบกับตรวจเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำเกณฑ์การประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของหน่วยงานที่มีมาตรฐานระดับชาติ เพื่อทำการคัดเลือกตัวชี้วัดตรงกันอย่างน้อย 2 ตัวชี้วัดขึ้นไป ได้จำนวน 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ การตีพิมพ์เผยแพร่งานวิจัย จำนวนโครงการวิจัย ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง งบประมาณวิจัย ศักยภาพนักวิจัย และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าตัวชี้วัดที่หน่วยงานมาตรฐานส่วนใหญ่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินมากที่สุด คือ การตีพิมพ์เผยแพร่และการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือการจดแจ้งทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวัชรพงษ์ วัฒนกูล, 2556 สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล 2560 กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย 2560

และเกณฑ์การประเมินโครงการของสกว., 2560 ทั้งนี้เนื่องมากจากตัวชี้วัดนี้แสดงให้เห็นว่างานวิจัยที่ดำเนินการแล้วเสร็จ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม รองลงมาคือจำนวนงานวิจัยที่ได้รับทุนและผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง ทั้ง 2 ตัวชี้วัดนี้แสดงถึงศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง โดยเกณฑ์จำนวนงานวิจัยที่ได้รับทุนนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติชัย วัฒนานิกร, 2552 สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล 2560 และกิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย 2560 ส่วนเกณฑ์ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง สอดคล้องกับการศึกษาของ วัชรพงษ์ วัฒนกูล, 2556 สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล 2560 และเกณฑ์การประเมินโครงการของ สกว., 2560 นอกจากนี้เกณฑ์ด้านศักยภาพนักวิจัย งบประมาณวิจัย และโครงสร้างพื้นฐานยังถือเป็นเกณฑ์ที่หน่วยงานมาตรฐานยังให้ความสำคัญในลำดับถัดมาอีกด้วย

2. ศักยภาพด้านการวิจัยด้านการวิจัยสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากการรวบรวมข้อเสนอโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ปีการศึกษา 2563 ที่ได้รับงบประมาณด้านการวิจัยจากแหล่งทุนทั้งภายในและภายนอก พบว่า เมื่อพิจารณาจากจำนวนข้อเสนอโครงการ งบประมาณที่ได้รับ และผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นหลัก 3 อันดับแรก สาขาที่มีศักยภาพมากที่สุดคือ สาขาอุตสาหกรรมบริการ รองลงมาคือ สาขาการศึกษาปฐมวัย และลำดับที่ 3 เป็นสาขาการจัดการชุมชนและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าใน 3 อันดับแรกดังกล่าวนั้น ส่วนใหญ่เป็นสาขาอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย แสดงให้เห็นว่านอกจากจะมีความเข้มแข็งในด้านการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนแล้ว สาขาอัตลักษณ์ดังกล่าวยังมีความเข้มแข็งด้านการวิจัยอีกด้วย สอดคล้องตามแนวทางการจัดการคุณภาพด้านหลักสูตรของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่มุ่งเน้นให้หลักสูตรที่เป็นอัตลักษณ์ หมายถึง หลักสูตรที่มีความเชี่ยวชาญ ได้รับการยอมรับ มีผู้สมัครเข้าเรียนจำนวนมาก และมีร้อยละของการมีงานทำสูง จะต้องพัฒนาให้มีความเป็นเลิศ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559)

ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมงานวิจัยตามสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ควรส่งเสริมในตัวชี้วัดตามสาขาอัตลักษณ์ที่มีอัตราส่วนต่ำ และควรผลักดันโครงการ เพื่อสนับสนุนให้มีการอ้างอิงผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้นักวิจัยผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติได้จริง ตลอดจนนักวิจัยสามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรที่ตนเองสังกัดในกลุ่มสาขาดังกล่าวได้ด้วย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. เนื่องจากตัวชี้วัดด้านผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานที่สากลให้การยอมรับ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนและการผลักดันโดยจัดทำโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้มีการอ้างอิงผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สถาบันวิจัยและพัฒนาควรนำข้อมูลจากงานวิจัยดังกล่าวนี้ ไปใช้เพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมงานวิจัยสาขาอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตในแผนกลยุทธ์ด้านการวิจัยและนวัตกรรมมหาวิทยาลัยสวนดุสิตฉบับต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานของ “คณะอนุกรรมการเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน SDU Research Club” ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานวิจัยแก่

สมาชิกเครือข่ายการวิจัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตลอดจนเป็นแนวทางในการทำวิจัยของอาจารย์และนักวิจัย และเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมการวิจัยของคณะ วิทยาเขต และศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะภาพรวม ทำการคัดเลือกตัวชี้วัด วิเคราะห์ และประเมินศักยภาพด้านการวิจัยของสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List) อย่างง่าย ดังนั้น การดำเนินการวิจัยในครั้งต่อไปควรเพิ่มข้อกำหนดให้ครบถ้วนทุกมิติ เพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยที่ครบถ้วนครอบคลุมรอบด้าน ตลอดจนการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินศักยภาพด้านการวิจัยที่มีการจัดลำดับความสำคัญ (rating) และมีการถ่วงนำหนักตัวชี้วัด (weight) ที่ชัดเจนเพื่อนำมาจำแนกระดับตามอันตรภาคชั้นอย่างเหมาะสม และถูกต้องตามหลักการทางสถิติการวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย. 2560. *แนวทางการประเมินผลงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา.* สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564 ,จาก http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:o14ctsqOx6wJ:www.mua.go.th/prweb/pr_web/data_pr/prasit/data_1.doc+&cd=1&hl=th&ct=clnk&gl=th

กิตติชัย วัฒนานิกร. 2556. *การประเมิน สภาสถาบันอุดมศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564 ,จาก www.council.mju. ac.th/goverment/20111119104835

กิตติชัย วัฒนานิกร. 2552. *การประเมินคุณภาพกิจกรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยในสหราชอาณาจักร : อดีต ปัจจุบัน อนาคต*. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2564 ,จาก http://www.mua.go.th/prweb/prasit_2009.html

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2559). *การปรับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กราฟฟิกไซต์.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). 2560. *โครงการประเมินคุณภาพผลงานวิจัยเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย พ.ศ.2560*. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564 ,จาก http://evaluation.trf.or.th/

สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล. 2560. *แนวทางการประเมินศักยภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัยไทยด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564 ,จาก http://webcache.googleusercontent.com/search?q= cache : o14ctsqOx6wJ: www. mua. go. th/ prweb/ pr_web/ data_pr/ prasit/ data_1.doc+&cd=1&hl=th&ct=clnk&gl=th

Ed H., Davina M. and Raegan H. 2006. Panel criteria and working methods. *RAE2008*. January 2006 Ref RAE 01/2006 (D)

ความพึงพอใจนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Employers'Satisfactions towards Graduates from Early Childhood Education Suan Dusit University

ผู้วิจัย วิชญา ติยะพงษ์ประพันธ์
นงนุช อุตคุด
ณัฐณิชา มีงาม
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประชากร คือ นายจ้าง/ผู้ประกอบการในสถานประกอบการที่รับบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเข้าทำงาน จำนวน 61 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและมาตรประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นายจ้าง/ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.67, σ = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรก นายจ้าง/ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะบัณฑิต ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (μ = 4.77, σ = 0.43) รองลงมา คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม (μ = 4.74, σ = 0.41) และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ (μ = 4.65, σ = 0.54) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ด้านความรู้ (μ = 4.58, σ = 0.51)

คำสำคัญ : ความพึงพอใจบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Abstract

This research aims to study the employers' satisfactions towards graduates from Faculty of Childhood Education, Suan Dusit University. The samples are employers that employed 61 Graduates from Faculty of Childhood Education, Suan Dusit University. The researchers used choices questionnaire with rating scale. Statistic used to analyze the data were Average and Standard Deviation. The results show that overall, the satisfaction level is at high level (μ = 4.67, σ = 0.43). When consider in each aspect, the satisfaction toward interpersonal relationship and Responsibility is the number one followed by ethical characteristic (μ = 4.74, σ = 0.41), and professional skills. The last aspect is knowledge (μ = 4.58, σ = 0.51).

Keywords : Employers' Satisfactions, Early Childhood Education, Suandusit University

บทนำ

"ครู" เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคมไทย อันมีผลกระทบมาจากการพัฒนาในยุคสังคมโลกาภิวัฒน์ที่ทำให้ขอบข่ายของการสืบเสาะ ค้นคว้า แสวงหา และการถ่ายทอดความรู้ การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขว้าง รวมดเร็ว พร้อมกับการขยายอย่างกว้างขว้างของความรู้แห่งศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู พบว่า ส่วนใหญ่ยังคงเป็นปัญหาเดิมที่สะสมมา และยังไม่ได้รับการแก้ไขในการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ 1) คนดี คนเก่งในปัจจุบันไม่เลือกเรียน และไม่ประกอบวิชาชีพครู วิชาชีพครูจึงอ่อนแอ และได้รับการยอมรับจากสังคมลดลง 2) กระบวนการผลิตครูและพัฒนาครู ยังขาดการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องและจริงจังทางด้านคุณค่า คุณธรรมและจิตวิญญาณความเป็นครู ไม่ทันสมัย ทำให้ผลผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษายังมีคุณภาพในระดับที่ไม่น่าพอใจ และ 3) คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นเพียงคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่ไม่ได้รับความสนใจมากนักส่งผลให้ขาดความพร้อมและความเข้มแข็งที่จะทำหน้าที่ผลิตครูได้ตามคุณภาพและมาตรฐานที่พึงประสงค์ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาและฟื้นฟูให้สถาบันผลิตครูมีศักยภาพในการผลิตครูที่เข้มข้นมากขึ้น เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาที่เข้ามาเรียนครูทุกคนมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความตระหนักในวิชาชีพ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ (ชนะศึก นิชานนท์, อารมณ์ อุตภาพ, พรรัก อินทามระ, จิราพร รอดพ่วง และประภาวรรณ สมุทรเผ่าจินดา, 2556)

สถาบันอุดมศึกษามีพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตหรือการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ในด้านวิชาการ วิชาชีพ และคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด และเมื่อจบการศึกษาจากหลักสูตรเป็นที่เรียบร้อยแล้วนายจ้าง/ผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิตในระดับอุดมศึกษาดังกล่าว จึงมีความความคาดหวังต่อคุณลักษณะของบัณฑิตเหล่านั้นในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การเป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้มีการกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF) ขึ้นเพื่อกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา โดยจะต้องครอบคลุมผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการประเมินตัวบ่งชี้ดังกล่าวจะเป็นการประเมินคุณภาพบัณฑิตในมุมมองของนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ใช้บัณฑิต (สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา, 2557)

ทั้งนี้ รายละเอียดของมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดเอาไว้ในแต่ละด้านมีดังนี้ (1) ด้านความรู้ความสามารถ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิดและการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎีตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ หมายรวมถึงความรู้ในวิทยาการสมัยใหม่และความรู้จากภูมิปัญญาไทย (2) ด้านทักษะทางปัญญา ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการต่าง

ๆ มาใช้ในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน (3) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ได้แก่ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม มีภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง (4) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การมีอิสระในการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถด้านภาษา การสื่อสารทั้งการพูด การเขียนและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ (5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม (กองแผนงานมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2553)

มหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นพัฒนาบัณฑิตตามอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นเฉพาะทาง มีปรัชญาในการดำเนินงาน คือ มหาวิทยาลัยที่สามารถสร้างความเข้มแข็งในการอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของการจัดการคุณภาพ (Sustainable Survivability Based on Quality Management) และมีวิสัยทัศน์ ความว่า “มหาวิทยาลัยเฉพาะทางที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นด้านอาหาร การศึกษาปฐมวัย อุตสาหกรรมบริการ การพยาบาลและสุขภาวะ ภายใต้กระบวนการพัฒนาเพื่อความเป็นเลิศบนพื้นฐานของการจัดการคุณภาพ โดยมีพันธกิจ 4 ประการหลัก ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การพัฒนานวัตกรรมและงานวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริการวิชาการ โดยหลักสูตรที่จัดอยู่ในอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยดังกล่าว จะต้องเป็นหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญ ได้รับการยอมรับ และมีผู้สมัครเข้าเรียนจำนวนมาก รวมทั้งร้อยละของการมีงานทำสูง ดังนั้น หลักสูตรกลุ่มนี้จะต้องมีการพัฒนาให้มีความเป็นเลิศ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ โดยหลักสูตรที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ประกอบไปด้วย อัตลักษณ์ด้านอาหาร ได้แก่ หลักสูตรเทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ หลักสูตรเทคโนโลยีการแปรรูปอาหาร หลักสูตรโภชนาการและการประกอบอาหาร และหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ อัตลักษณ์ด้านการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย อัตลักษณ์ด้านอุตสาหกรรมการบริการ ได้แก่ หลักสูตรการจัดการงานบริการ (หลักสูตรนานาชาติ) หลักสูตรการท่องเที่ยว หลักสูตรธุรกิจการบิน หลักสูตรธุรกิจการโรงแรม หลักสูตรออกแบบนิทรรศการและการจัดแสดง อัตลักษณ์ด้านการพยาบาลและสุขภาวะ ได้แก่ หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559)

จากอัตลักษณ์ทั้ง 4 สาขา ที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิตมุ่งเน้นดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นหนึ่งในสาขาอัตลักษณ์ที่ถูกกำหนดให้เป็นสาขาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะของมหาวิทยาลัย ซึ่งมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การผลิตครู การเตรียมครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยการให้การศึกษาอบรมเลี้ยงดู ทั้งในรูปแบบของการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่ประกอบด้วยวิชาชีพครูและวิชาเอกที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการเชื่องโยงและบูรณาการด้านมนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ทั้งนี้ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยสวนดุสิตผลิตบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยออกสู่ตลาดแรงงานในแต่ละปีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ยังไม่ได้เป็นหลักประกันว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาจะสามารถปฏิบัติงานได้เป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการ ซึ่งอาจเกิดจากเหตุผลหลายประการ เช่น ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ทักษะการทำงาน การประยุกต์ความรู้มาใช้ในการทำงาน และมนุษย์สัมพันธ์ รวมทั้งคุณสมบัติของบัณฑิตไม่ตรงตามความต้องการของหน่วยงาน/สถานประกอบการ เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าว สถาบันวิจัยและพัฒนาในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดำเนินงานด้านการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยสวนดุสิต จึงได้ดำเนินการวิจัยความพึงพอใจนายจ้าง/ผู้ประกอบการต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อประเมินคุณภาพบัณฑิตในมุมมองของนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ใช้บัณฑิต สำหรับการสะท้อนข้อมูลในการใช้เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรและคุณภาพบัณฑิต ให้มีความสอดคล้องต่อความต้องการของนายจ้าง/ผู้ประกอบการไปยังหลักสูตร ผู้บริหาร ตลอดจนมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

กรอบแนวความคิดในการทำการวิจัย

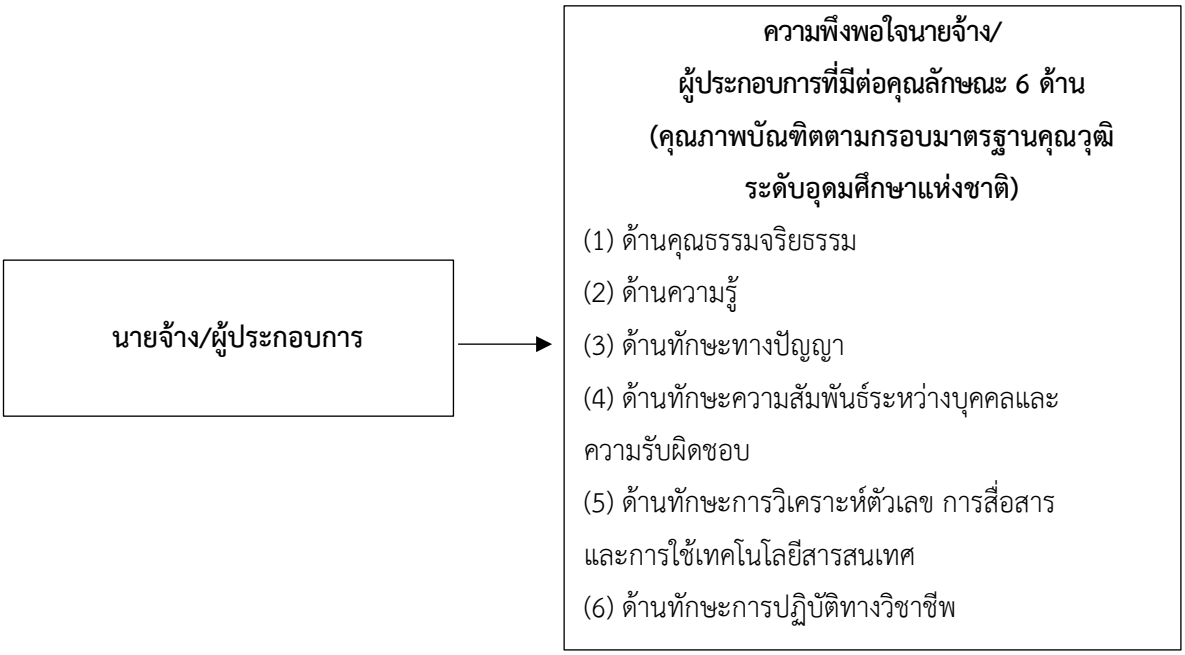

วิธีการวิจัย

ประชากร คือ นายจ้าง/ผู้ประกอบการในสถานประกอบการภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาครัฐวิสาหกิจที่รับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2562 เข้าทำงานตั้งแต่ 6 เดือน – 1 ปีขึ้นไป จำนวน 209 คน ทั้งนี้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพบว่า นายจ้าง/ผู้ประกอบการที่เป็นตัวอย่างวิจัยทั้งหมด จำนวน 61 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 47 คน (ร้อยละ 77.04) อยู่ระหว่างอายุ 41-50 ปี จำนวน 21 คน (ร้อยละ 34.42) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	14	22.96
หญิง	47	77.04
รวม	**61**	**100.00**
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	18	29.50
31-40 ปี	10	16.39
41-50 ปี	21	34.42
51-59 ปี	10	16.39
60 ปีขึ้นไป	2	3.30
รวม	**61**	**100.00**

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นลักษณะแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ (6) ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยใช้ดัชนี IOC (Index of Item-Objective Congruence) เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำ ไปใช้จริง โดยค่า IOC ที่ได้จากการตรวจสอบมีค่าเกิน 0.5 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วจึงนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดลองเก็บข้อมูลก่อนนำ ไปใช้จริง (Try Out) จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) 0.98 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทั้งหมด โดยต้องมีค่ามากกว่า 0.70 จึงถือว่าผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิต 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ พบว่า ในภาพรวม ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.67, σ = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับแรก มีความพึงพอใจในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

(μ = 4.77, **σ** = 0.43) รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม (μ = 4.74, **σ** = 0.41) และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ (μ = 4.65, **σ** = 0.54) ส่วนอันดับสุดท้าย พบว่า นายจ้าง/ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในด้านความรู้ (μ = 4.58, **σ** = 0.51) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิต 6 ด้าน ในภาพรวมและรายด้าน

คุณลักษณะของบัณฑิต	μ	σ	อันดับ
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.74	0.41	2
ด้านความรู้	4.58	0.51	6
ด้านทักษะทางปัญญา	4.63	0.45	5
ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.77	0.43	1
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.64	0.48	4
ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	4.65	0.54	3
รวม	**4.67**	**0.43**	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการด้านคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.74, **σ** = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (μ = 4.84, **σ** = 0.42) รองลงมา คือ การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและข้อตกลงของหน่วยงานอยู่ในระดับเท่ากัน (μ = 4.77, **σ** = 0.46) และการเป็นผู้นำและ/ หรือผู้ตามที่ดี มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ (μ = 4.67, **σ** = 0.54) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีความตรงต่อเวลา รับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (μ = 4.66, **σ** = 0.54) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการในด้านคุณธรรมจริยธรรม

ด้านคุณธรรมจริยธรรม	μ	σ	อันดับ
1.1 การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.77	0.46	2
1.2 การเป็นผู้นำและ/ หรือผู้ตามที่ดี มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ	4.67	0.54	4
1.3 มีความตรงต่อเวลา รับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.66	0.54	5
1.4 ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและข้อตกลงของหน่วยงาน	4.77	0.46	3
1.5 การปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.84	0.42	1
รวม	**4.74**	**0.41**	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการด้านความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.58, **σ** = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ มีความพึงพอใจในความรู้ในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (μ = 4.67, **σ** = 0.57) รองลงมา คือ มีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานและอินเทอร์เน็ตเพื่อการปฏิบัติงานได้ (μ = 4.61, **σ** = 0.59) และมีความชำนาญเกี่ยวกับวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน (μ = 4.57, **σ** = 0.62) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ สามารถสรุปความและจับใจความได้ (μ = 4.48, **σ** = 0.59) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการในด้านความรู้

ด้านความรู้	μ	σ	อันดับ
2.1 สามารถสรุปความและจับใจความได้	4.48	0.59	5
2.2 มีความเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย	4.57	0.59	4
2.3 มีความชำนาญเกี่ยวกับวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน	4.57	0.62	3
2.4 มีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐานและอินเทอร์เน็ตเพื่อการปฏิบัติงานได้	4.61	0.59	2
2.5 มีความรู้ในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.67	0.57	1
รวม	**4.58**	**0.51**	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการด้านทักษะทางปัญญา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.63, **σ** = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ มีความพึงพอใจในกระบวนการคิดเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ สามารถเสนอแนะ และให้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจได้ (μ = 4.67, **σ** = 0.54) รองลงมา คือ แสวงหาความรู้และสามารถสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ และการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับเท่ากัน (μ = 4.66, **σ** = 0.51) และมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (μ = 4.61, **σ** = 0.53) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีความสามารถในการวางแผนจัดระบบงานและควบคุมงานได้ (μ = 4.56, **σ** = 0.56) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการในด้านทักษะทางปัญญา

ด้านทักษะทางปัญญา	μ	σ	อันดับ
3.1 มีความสามารถในการวางแผนจัดระบบงานและควบคุมงานได้	4.56	0.56	5
3.2 แสวงหาความรู้และสามารถสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ	4.66	0.51	2
3.3 มีกระบวนการคิดเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ สามารถเสนอแนะและให้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจได้	4.67	0.54	1
3.4 มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	4.61	0.53	4
3.5 การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม	4.66	0.54	3
รวม	**4.63**	**0.45**	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.77, **σ** = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ มีความพึงพอใจในการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยสมัครใจ และการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้อย่างดีอยู่ในระดับเท่ากัน (μ = 4.79, **σ** = 0.45) รองลงมา คือ มีบุคลิกภาพและการวางตัวอย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (μ = 4.77, **σ** = 0.50) และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสามารถทำงานเป็นทีมได้ และมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมขององค์กรหรือหน่วยงานสม่ำเสมออยู่ในระดับเท่ากัน (μ = 4.77, **σ** = 0.45) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีความรับผิดชอบ เสียสละ อดกลั้น และมีระเบียบวินัยในการทำงาน (μ = 4.69, **σ** = 0.53) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	μ	σ	อันดับ
4.1 มีบุคลิกภาพและการวางตัวอย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.77	0.50	3
4.2 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยสมัครใจ	4.79	0.45	1
4.3 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน	4.77	0.46	4
4.4 มีความรับผิดชอบ เสียสละ อดกลั้น และมีระเบียบวินัยในการทำงาน	4.69	0.53	6
4.5 มีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมขององค์กรหรือหน่วยงานสม่ำเสมอ	4.77	0.46	5
4.6 การปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้อย่างดี	4.79	0.45	2
รวม	**4.77**	**0.43**	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.64, **σ** = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ มีความพึงพอใจในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนรูปแบบการนำเสนอสารสนเทศในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ และมีวิธีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในรูปแบบภาษาไทยให้แก่ผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ และมีประสิทธิภาพ (μ = 4.70, **σ** = 0.49) รองลงมา คือ มีการประยุกต์ใช้ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และความรู้เชิงสถิติเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน (μ = 4.69, **σ** = 0.50) และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์งาน (μ = 4.66, **σ** = 0.47) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีวิธีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในรูปแบบภาษาอังกฤษให้แก่ผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ และมีประสิทธิภาพ (μ = 4.46, **σ** = 0.77) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการในด้านทักษะการวิเคราะห์ เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	μ	σ	อันดับ
5.1 การเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนรูปแบบการนำเสนอสารสนเทศในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์	4.70	0.49	1
5.2 การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์งาน	4.66	0.57	4
5.3 ประยุกต์ใช้ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และความรู้เชิงสถิติเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน	4.69	0.50	3
5.4 มีการนำเสนอและการสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ	4.61	0.56	6
5.5 มีวิธีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในรูปแบบภาษาไทยให้แก่ผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ และมีประสิทธิภาพ	4.70	0.49	2
5.6 มีวิธีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในรูปแบบภาษาอังกฤษให้แก่ผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ และมีประสิทธิภาพ	4.46	0.77	7
5.7 ความสามารถในการสื่อสาร (พูด อ่าน ฟัง เขียน)	4.64	0.52	5
รวม	**4.64**	**0.48**	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพในภาพรว อยู่ในระดับมากที่สุด (μ = 4.65, **σ** = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ มีความพึงพอใจในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสามารถทำงานเป็นทีมได้ (μ = 4.72, **σ** = 0.49) รองลงมา คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยสมัครใจ (μ = 4.62, **σ** = 0.61) ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีบุคลิกภาพและการวางตัวอย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (μ = 4.61, **σ** = 0.64) ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการในด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ

ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	μ	σ	อันดับ
6.1 มีบุคลิกภาพและการวางตัวอย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	4.61	0.64	3
6.2 มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยสมัครใจ	4.62	0.61	2
6.3 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสามารถทำงานเป็นทีมได้	4.72	0.49	1
รวม	**4.65**	**0.54**	

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนายจ้างหรือผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความพึงพอใจของนายจ้างหรือผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ โดยรายข้อที่มีอันดับสูงสุด คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยสมัครใจ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรได้จัดกิจกรรมสอดแทรกความเป็นครูให้กับนักศึกษา โดยให้นักศึกษามีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตา ขยัน อดทน มีความซื่อสัตย์ และมีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของนงลักษณ์ เขียนงาม และสมพร เมธีวัฒนากุล (2553) ที่กล่าวว่า การที่นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมหรือได้กระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมจะเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้รู้จักตนเองมากขึ้น รู้จักความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาการเรียน วิชาการ สังคม ร่างกาย จิตใจ บุคลิกภาพ และวุฒิภาวะ สู่ความเป็นผู้ใหญ่จึงเป็นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์

2. ความพึงพอใจของนายจ้างหรือผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรายข้อที่มีอันดับสูงสุด คือ การปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมา คือ การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติตนตามกฎระเบียบและข้อตกลงของหน่วยงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่มุ่งส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างให้บัณฑิตมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพจากการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏสวนดุสิตที่พบว่า คุณลักษณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาคิดว่าตนมีมากที่สุด คือ มีความซื่อสัตย์ เพราะเป็นสิ่งสำคัญในทำงานอันดับแรก คนที่มีความซื่อสัตย์จะทำให้องค์กรอยู่รอดและสามารถพัฒนาไปได้ อีกทั้งมหาวิทยาลัยได้เน้นการอบรมและฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดประสบการณ์จริง พร้อมที่จะออกสู่ตลาดแรงงานด้วยความมุ่งมั่น ซื่อสัตย์สุจริต และมีการปลูกฝังให้รักองค์กร (สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2547) ทั้งยังสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยของ สุภาวดี ล้อมหามงคล (2545) ที่กล่าวว่าความซื่อสัตย์ และไว้วางใจนั้นเป็นคุณสมบัติด้านลักษณะนิสัยที่ธุรกิจหรือผู้ประกอบการให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ความซื่อสัตย์เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการรับคนเข้าทำงาน

3. ความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ โดยรายข้อที่มีอันดับสูงสุด คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสามารถทำงานเป็นทีมได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้พัฒนาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยให้มี “SDU SPIRIT” คือ มีบุคลิกภาพดี อ่อนน้อมถ่อมตน ดำรงตนอย่างมีคุณค่า ทำงานด้วยความประณีต เป็นผู้นำ เสียสละเอื้ออาทร ใส่ใจและห่วงใยเพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น ๆ รักและศรัทธามหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและแสดงความเป็นสวนดุสิตให้ปรากฏต่อสาธารณะทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จึงทำให้บัณฑิต

ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้ที่ได้รู้จักหรือพบเห็น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา (2557) ที่กล่าวถึง บัณฑิตที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้มีศีลสมบูรณ์ จะมีพฤติกรรมทางกายและวาจาที่เหมาะสม สามารถดำรงตน และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ วงศ์หาญ (2557) ที่ได้กล่าวว่า การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจและทำให้การปฏิบัติงานดำเนินไปสู่ความสำเร็จ นำไปสู่การสร้างบรรยากาศของการทำงานที่ดี เข้าใจซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของโกศล วัชโลทน (2542) ที่กล่าวว่า ความสุภาพและความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นปัจจัยด้านการบริการที่มีความสำคัญอันดับหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคส่วนใหญ่ สถานประกอบการนั้นต้องการพนักงานที่มีความสุภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. นำข้อมูลไปใช้ในการรวางแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยในด้านการผลิตบัณฑิต ให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและตลาดแรงงาน

2. นำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาในแต่ละด้านให้เพิ่มมากขึ้น โดยผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาจึงควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางปัญญา โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาความรู้และสามารถสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ หรือจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บัณฑิตมีวิธีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในรูปแบบภาษาอังกฤษให้แก่ผู้อื่นได้อย่างเข้าใจและมีประสิทธิภาพ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์งาน และมีการนำเสนอและการสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กองแผนงานมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2553). *รายงานความพึงพอใจของนายจ้าง/ผู้ใช้บัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รุ่นปีการศึกษา 2553*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โกศล วัชโลทน. (2542). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในการเลือกใช้บริการที่พักแรมประเภทเกสท์เฮาส์ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชนะศึก นิชานนท์, อารมณ์ อุตภาพ, พรรัก อินทามระ, จิราพร รอดพ่วง และประภาวรรณ สมุทรเผ่าจินดา. (2556). *รูปแบบกลุ่มเครือข่ายคุรุศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2559). *การปรับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กราฟฟิกไซต์

วราภรณ์ วงศ์หาญ. (2557). *การศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนร่วมของนักศึกษาชั้น ปวส.2 และสถานประกอบการที่มีสมรรถนะของนักศึกษาสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นงลักษณ์ เขียนงาม และสมพร เมธีวัฒนากุล. (2553). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 5(1), 101-108

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2547). *การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2544-2545*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์

สุภาวดี ล้อมหามงคล. (2545). *คุณลักษณะนักศึกษาฝึกงานที่พึงประสงค์ของธุรกิจนำเที่ยว* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยมและพระพุทธศาสนา

Human Resource Development of Humanism and Buddhism

ผู้วิจัย พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น

บทคัดย่อ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางของพระพุทธศาสนามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดทฤษฎีมนุษยนิยม 2. เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา 3. เพื่อศึกษาความสอดคล้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม และพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยม พบว่า การพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยมนี้จะเน้นในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในรูปแบบของการบริหารงานบุคคลเนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการในการทำงาน จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชีวิตมนุษย์ที่สำคัญ คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพของ บุคคล กลุ่ม และองค์การ การพัฒนาชีวิตมนุษย์จะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับเรื่องของการปฏิบัติงานว่า ควรจะทำงานอะไรให้บรรลุผล และมีกระบวนการทำงานให้บรรลุผลได้อย่างไร คุณลักษณะของบุคคลที่จะเป็นทรัพยากรที่ดีและมีค่าขององค์การนั้น ควรจะมีความรู้ ความสามารถ ในวิชาชีพที่ตนรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์และมองกว้างไกล สามารถปรับตัวเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสังคมสิ่งแวดล้อม และ เทคโนโลยี

จากการศึกษาการพัฒนาชีวิตมนุษย์ในพระพุทธศาสนา พบว่า การพัฒนามนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาตนให้เป็นคนดีก่อนและสังคมถึงจะดีตามไปด้วย จึงถือว่าพุทธศาสนาเป็นหลักแห่งความประพฤติเป็นแนวทางของการปฏิบัติชอบในการดำเนินชีวิตมนุษย์ การประพฤติตนให้เป็นคนดีของสังคมมีหลักพื้นฐานที่เหมือนกัน คือ ทุกชีวิตต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปลอดภัย อยู่ในสังคมอย่างปกติสุขในการดำเนินชีวิตที่ดีของมนุษย์ที่ดีเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมพัฒนาขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต ให้มีความเป็นอยู่อย่างมีความสุขและมีความสมหวัง มีความรักและมีความปรารถนาดีต่อกัน

จากการศึกษาความสอดคล้องและความแตกต่างการพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยม และพระพุทธศาสนา พบว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาคนตามหลักทฤษฎีของกลุ่มมนุษยนิยมนั้นเพียงเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิตในการประสบความสำเร็จในงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพทำงานขององค์กร มุ่งความสำเร็จในการทำงานและแข่งขันในด้านธุรกิจ ส่วนการพัฒนาทางพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต คน ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติซึ่งจะทำให้โลกเกิดความสงบร่มเย็น นั่นก็คือ การพัฒนาคนเป็นมนุษย์ให้มีจิตใจที่สูงขึ้นและหวังผลการพัฒนาถึงชาติต่อๆไปจนกว่า สิ้นสุดดับสูญ ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เข้าสู่สภาวะแห่งความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พระนิพพาน”สำหรับการพัฒนามนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยม จะพัฒนาในสิ่งที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เช่น การรับรู้ด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย แต่ไม่คำนึงถึงจิตใจแต่จะเน้นพัฒนาด้านวัตถุ ส่วนด้านพระพุทธศาสนาจะเน้นด้านจิตใจหรือจิตวิญญาณแล้วจึงพัฒนาตนออกสู่ภายนอก

คำสำคัญ : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มนุษยนิยม พระพุทธศาสนา

Abstract

Human resource development in accordance with the Buddhist guidelines aims: 1. To study human resource development according to the concept of humanistic theory 2. To study human resource development in Buddhism 3. To study the consistency of human resource development according to the concept Humanist theory And Buddhism

Human life development, based on Humanism, emphasizes on human resource management or personnel management, because Human resource is an important element of work efficacy. The important target of human life development is to improve the efficacy of person, group and organization. Human life development is concerned on work performance that what to do, and how to do, to reach the work accomplishment. The characteristics of good human resource that is worth for the organization are as follows: the person should have the knowledge and capacity in their own profession; the person should have a good attitude, creative thinking, look far and wide, and should be able adapt oneself in the change of society, environment and technology.

Human life development, based on Buddhism, puts the emphasis firstly on development of oneself to be a good person, and then the society will be good later. Buddhism is the principle of action and the guideline for good action in daily life. The basic principles of good people are as follows: Everyone needs safety and happy life in society. The good living of good people is leading to the development of society, both in the present and future, so that the people live happily and hopefully with love and kindness to one another.

The accordance and difference between Humanism and Buddhism on Human life development are as follows: Humanism's ultimate aim of human development is only responding to the life's basic need of success at work, in order to develop the organization performance for success in business competition. While Buddhism aims at the life quality development of people, family, community, society and country in order to make a peaceful world. Buddhism emphasizes on developing human being to be "a higher mind being" and to attain Enlightenment or Nibbana. Human development based on Humanism focuses on physical objects development which can be contacted by eye, ear, nose, tongue and body, more than mental development. Buddhism itself focuses on mental and spiritual development before the development of external things.

Key Words : Human resource development, Humanism, Buddhism

บทนำ

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องการความเจริญก้าวหน้า ต้องการชื่อเสียง เกียรติยศ เงินทอง และการยอมรับทางสังคมและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งไม่มีใครที่จะปฏิเสธได้เลยว่าในแต่ละวันนั้นมนุษย์ต้องดิ้นรนขวนขวายไขว่คว้าหาสิ่งที่ตนพึงปรารถนาเพื่อให้ได้มาในสิ่งนั้น ดังนั้น การพัฒนาชีวิตจึงเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ปัญหาที่สำคัญมีอยู่ว่า แล้วเราจะสามารถพัฒนาชีวิตสู่ความสำเร็จนั้นได้อย่างไร คำตอบที่ดีที่สุด คงหนีไม่พ้นในความคิดที่ว่า เราต้องรู้จักตัวเราเองก่อน เพราะตัวเราเท่านั้นที่จะสามารถสร้างความสำเร็จให้กับตัวเองได้ ไม่มีใครสามารถทำแทนเราได้ ดังเช่น คำกล่าวที่ว่า"อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ" ซึ่งหมายถึง ตนเองเท่านั้นที่จะสามารถทำกุศลแล้วเข้าถึงสวรรค์หรือบรรลุมรรคผลได้ ที่พึ่งที่พึ่งได้ยากคือ อรหัตตผล ไม่มีใครอื่นจะทำให้ได้เพราะบุคคลที่ฝึกตนดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งอันได้โดยยาก อีกนัยหนึ่งมีพุทธพจน์ว่า "ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงมีตนเป็นเกาะ มีตน

เป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง จงมีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็น ที่พึ่งไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่เถิด” (พระมหาบุญเลิศ ธมฺมทสฺสี,2551) จากพุทธพจน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การมีตนเป็นที่พึ่งก็คือ อัตตสิกขา ซึ่งเป็นศาสตร์แห่งการรู้จักตัวเองที่มนุษย์เราทุกคนจะสามารถอ่านตนออก บอกตนได้ ใช้ตนเป็นและเห็นตนเองตามความเป็นจริง

นอกจากนี้ ปรัชญาพื้นฐานและกรอบแนวคิดตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 ได้มุ่งพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและมีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555-2559) แนวคิดนี้นับว่าเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่สำคัญเพราะทั่วโลกจะถือว่า“ประเทศที่มีอัตราการศึกษาของประชากรภายในประเทศอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูง ย่อมถือว่าประชากรในประเทศนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย (นโยบายรัฐบาลข้อที่ 4, 2554) และปัจจุบันการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตมีหลากหลายรูปแบบซึ่งการพัฒนาต้องอยู่ในการพิจารณาของตนเอง ดังนี้

1) การพัฒนาชีวิตด้านร่างกาย

2) การพัฒนาชีวิตด้านอารมณ์

3) การพัฒนาชีวิตด้านสังคม

4) การพัฒนาชีวิตด้านสติปัญญา

จากแนวคิดและทฤษฎีสำคัญที่นักวิชาการต่างๆ และนักจิตวิทยาชาวตะวันตกได้กล่าวถึง ความเป็นมนุษย์ว่า “มนุษย์มีความสามารถจะพัฒนาคุณภาพของตนเองได้ มนุษย์มีจิตใจ ต้องการความรักความอบอุ่น ความเข้าใจ ทั้งยังมีขีดความสามารถเฉพาะตัว ไม่ใช่จะกำหนดให้เป็นอะไรก็ได้ตามใจชอบของคนอื่น มนุษย์สามารถกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยกันได้ รู้จักและเข้าใจตนเอง และนำจุดดีมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาเอง สำหรับข้อบังคับและระเบียบวินัยไม่สู้จำเป็นนัก มนุษย์ทุกคนต่างมุ่งสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้แก่ตน”(เกรียงศักดิ์ เจริญวงค์ศักดิ์, 2548)

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเป็นแนวคิดทฤษฎีของกลุ่มนักจิตวิทยามนุษย์นิยมหลายท่าน คือ คาร์ล โรเจอร์ (Calr R. Rogers, 1902-1987) มาสโลว์ (Abraham H. Maslow, 1908-1970) โคมส์ (Combs) โนลส์ (Knowles) เปาโล แฟร์ (Faire) อิวาน อิลลิช (Ivan Illich) และ นีล (Neil) กลุ่มนี้มีแนวคิดว่า มนุษย์เป็นผู้ที่รู้จักค้นพบ ความรู้ความสามารถของตนเอง แนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยมกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มทันสมัยเป็น“กลุ่มคลื่นลูกที่สาม”โดยพวกเขาได้แบ่งแนวคิดของมนุษย์ออกเป็น 4 กลุ่ม (H.I.Kaplan,“B.J.Sadock and J.A.Grebb ,1944) ดังนี้

1) มนุษย์ทุกนามนั้นมีจิตใจ

2) มนุษย์ต้องการความรัก

3) มนุษย์ต้องการความอบอุ่น

4) มนุษย์มีความเข้าใจในตนเอง

จากแนวคิดนี้จึงกล่าวได้ว่า มนุษย์แต่ละคนทุกชาติทุกภาษาล้วนมีความต้องการที่คล้ายกันคือ มนุษย์รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง มีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพสูงสุดของตน (self actualizations) มนุษย์ทุกคนต่างมุ่งสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้แก่ตน มนุษย์กำหนดความต้องการและตัดสินใจเรื่องราวต่างๆด้วยตนเอง (self mastery) และแสวงหาความรู้หรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง

ผู้วิจัยมีความสนใจในแนวคิดทฤษฎีของกลุ่มมนุษย์นิยม คือ คาร์ล โรเจอร์ (Calr R. Rogers) แมสโลว์ (Abraham H. Maslow) โคมส์ (Combs) โนลส์ (Knowles) เปาโล แฟร์(Faire) อิวาน อิลลิช (Ivan Illich) และ นีล (Neil) ซึ่งกลุ่มนี้เขาได้กล่าวถึง ความเป็นมนุษย์ว่า มนุษย์สร้างความเป็นมนุษย์แก่ตน มนุษย์มีจิตใจต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ พยายามที่จะเข้าใจตนเองที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเลือกการพัฒนาตนตามเสรีภาพของตนเอง) (เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์, 2536)

ในพระพุทธศาสนาถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์พิเศษ คือ เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ เป็นสัตว์ที่พัฒนาได้ หรือเป็นสัตว์ที่เรียนรู้ได้ มนุษย์เมื่อเรียนรู้แล้วย่อมมีปัญญาเพิ่มขึ้นมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะประดิษฐ์สิ่งต่างๆได้มีความเจริญทั้งในทางนามธรรมและวัตถุธรรม เมื่อฝึกฝนพัฒนาตนแล้วจึงทำให้มนุษย์กลายเป็นสัตว์ที่ประเสริฐเลิศสูงสุดที่สัตว์อื่นไม่มีและมีศักยภาพสูงฝึกฝนตนได้จนถึงขึ้นเป็นพุทธะ (พระมหาสมปอง จนฺทวํโส (ยุงรัมภ์), 2548)

ต่อมาพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ซึ่งท่านเป็นพระนักวิชาการ นักคิด นักเขียนและมีผลงานทางพระพุทธศาสนารุ่นใหม่ออกมาสู่สายตาของสังคมไทยและต่างประเทศอย่างมากมายท่านได้นำเอาประเด็นนี้มากล่าวถึงในงานเขียนและงานบรรยายธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ว่า มนุษย์มีธรรมชาติพิเศษ คือเป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึก การที่มนุษย์สามารถฝึกได้และต้องฝึกนั้นท่านให้มองจากผลสัมฤทธิ์แห่งการพัฒนาตนเองของเจ้าชายสิทธัตถะเป็นตัวอย่าง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2544)

ในพระไตรปิฎกมีหลักฐานหลายแห่งที่เน้นในเรื่อง หลักในการฝึกฝนพัฒนาตนของมนุษย์และ กระตุ้นเตือนส่งเสริม ให้กำลังใจแก่มนุษย์เพื่อให้มนุษย์ได้การพัฒนาตนมากที่สุด โดยให้มนุษย์เป็น “ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชา (ความรู้) และจรณะ (ความประพฤติ) เป็นผู้ประเสริฐสุดทั้งในหมู่มนุษย์ และมวลเทวา (วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โสเสฏฺโฐเทวมานุเส) ตลอดจน อัสดร สินธพ อาชาไนย กุญชร และช้างหลวง ฝึกแล้วล้วนดีเลิศแต่มนุษย์ที่ฝึกตนแล้วประเสริฐกว่านั้น (วรมสฺสตรา ทนฺตาอาชานียา จ สินฺธวา กุญฺชรา จ มหานาค อตฺตทนฺโต ตโตวรํ) (ขุ.ธ. (ไทย) 25/35/22-36)

ถึงแม้ว่าพระพุทธศาสนาและแนวคิดทฤษฎีของนักมนุษยนิยม ได้กล่าวถึงความเป็นมนุษย์ในลักษณะที่แตกต่างกันแต่ในความแตกต่างกันก็มีแนวทางที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของการพัฒนาชีวิตมนุษย์ทั้งสิ้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิดการพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยมและพระพุทธศาสนาว่า มีแนวคิด หลักการการพัฒนาชีวิตมนุษย์อย่างไร และมีปัจจัย กระบวนการใด ที่ทำให้มนุษย์พัฒนาชีวิตของตนเองให้มีความสุข และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมต่างๆได้ และการพัฒนาชีวิตของกลุ่มมนุษยนิยมและพระพุทธศาสนา มีลักษณะที่สอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยม
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาชีวิตมนุษย์ในพระพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาความสอดคล้องและความแตกต่าง การพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยมและพระพุทธศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research) อาศัยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารเป็นหลักอย่างมีขั้นตอน ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยม และพระพุทธศาสนา ความสอดคล้อง ความแตกต่างของการพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษย์นิยมและ พระพุทธศาสนา

ขอบเขตด้านเอกสาร

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย พุทธศักราช 2539 อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเศษ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆจากห้องสมุด จากศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์จังหวัดลำปาง มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดลำปาง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

ผล/สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยม

การพัฒนาชีวิตมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีวิวัฒนาการมาจากการบริหารงานบุคคล เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบหรือเป็นตัวแปรที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตหรือประสิทธิภาพในการทำงาน จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชีวิตมนุษย์ที่สำคัญ คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพของบุคคล กลุ่ม และองค์การ การพัฒนาชีวิตมนุษย์จะมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการปฏิบัติงานว่าควรจะทำงานอะไรให้บรรลุผล และเรื่องกระบวนการทำงาน ว่าควรทำงานให้บรรลุผลได้อย่างไร ทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์การ คุณลักษณะของบุคคลที่จะเป็นทรัพยากรที่ดีและมีค่าขององค์การนั้นควรจะมี ความรู้ความสามารถในวิชาชีพที่ตนรับผิดชอบอยู่ มีทัศนคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์และมองกว้างไกล สามารถปรับตัวเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้สามารถสร้างให้มีในตัวของทรัพยากรบุคคลได้ ดังนั้นการพัฒนาบุคคลในองค์การจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จและบรรลุสู่เป้าหมายได้เช่นกัน

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม สามารถกล่าวได้ว่า กรอบแนวคิดหลักโดยรวมของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยมนั้น เกิดขึ้นจากการผสมผสานแนวคิดหลักทั้งสามด้าน ได้แก่ 1. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ (Economic Theory) 2.ทฤษฎีระบบ (System Theory) และ 3. ทฤษฎีจิตวิทยา (Psychological Theory) ซึ่งกรอบทฤษฎีทั้ง 3 ดังกล่าว สามารถกล่าวได้โดยสรุป ดังนี้

1. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ (Economic Theory)

ทฤษฎีนี้ได้มุ่งเน้นถึงความเข้าใจในหลักการและแนวทางการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร รวมถึงทฤษฎีระบบ โดยมองถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการต่างๆ คือ ความพยายามวัดผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน เป็นเหตุให้นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎีทางด้านเศรษฐศาสตร์ให้มากขึ้น รวมศึกษาถึงต้นทุนที่ได้ลงทุนไปแล้วสำหรับตัวบุคคลกับผลตอบแทนที่รับว่าคุ้มค่าหรือไม่ ต้องรู้และเข้าใจความต้องการขององค์กร นั่นคือ กำไร รายได้ และค่าตอบแทนที่ได้รับ ขณะเดียวกันต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับตัวบุคคลย่อมต้องลดน้อยลงเช่นกัน ซึ่งทฤษฎีทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้ จะต้องประกอบด้วย

- Scarce Resource Theory : ทฤษฎีการใช้ทรัพยากรที่จำกัด
- Substainable Resource Theory : ทฤษฎีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน
- Human Capital Theory : ทฤษฎีมองมนุษย์ให้เป็นทุน หรือทุนมนุษย์

ดังนั้น การจะเข้าถึงแก่นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าใจหลักปรัชญาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่สามารถอธิบายได้มากกว่าหนึ่งทฤษฎี โดยทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เป็นหนึ่งในทฤษฎีที่คนทำงานฝ่ายทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องศึกษาและนำมาบูรณาการให้เข้ากับทฤษฎีอื่น ๆ

2. ทฤษฎีระบบ (System Theory)

ทฤษฎีระบบถือได้ว่าเป็นองค์ความรู้ย่อยส่วนหนึ่ง (A small body of knowledge) ที่กล่าวถึงหลักการทั่วไป แนวคิด เครื่องมือ และวิธีการที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงต่อไปยังระบบงานอื่น ๆ ซึ่งพบว่าทฤษฎีระบบได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและยังต่อเนื่องไปสู่อนาคตอีกด้วย โดยมุ่งเน้นไปที่กระบวนการและวิธีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ซึ่งทฤษฎีระบบนั้นจะต้องประกอบไปด้วยทฤษฎีย่อยอื่น ๆ อีก แต่เพื่อให้เห็นภาพรวมของแนวทฤษฎีนี้อย่างชัดเจน จึงสามารถกล่าวได้โดยสรุปว่า การบริหารงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะประสบความสำเร็จได้นั้นนักพัฒนาบุคลากรจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของระบบทั้ง 2 คือ

2.1) ระบบปิด เป็นระบบที่ไม่สนใจหรือใส่ใจต่อสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ไม่รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมถึงไม่ตระหนักถึงความต้องการของลูกค้าต่อสินค้าหรือการบริการที่มีอยู่ เป็นเหตุให้องค์การดำเนินงานด้วยแนวคิด หลักการ วิธีการ และเครื่องมือแบบเดิม ๆ โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและตอบสนองต่อความต้องการของกระแสโลก

2.2) ระบบเปิด เป็นระบบที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อสร้างการแข่งขันและความได้เปรียบทางธุรกิจกับคู่แข่งภายนอก ระบบงานมีการปรับเปลี่ยน และการทำงานมีการยืดหยุ่นอยู่ตลอดเวลา และคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ภายนอก อันจะนำไปสู่การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงวิธีการหรือระบบงานย่อย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่รวมอยู่ในระบบเปิด

สรุปได้ว่า ตามหลักปรัชญาแนวคิดในการพัฒนาชีวิตมนุษย์ของทฤษฎีมนุษยนิยมมีเป้าหมายในการพัฒนาปรับปรุง การพัฒนาทรัพยากรตามหลักทฤษฎีมนุษยนิยม จะพัฒนามนุษย์เพื่อสนองตอบตอบความต้องการขององค์การในด้านการเพิ่มผลผลิตตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์ หรือเศรษฐศาสตร์ทุนมนุษย์ หรือเพื่อการเรียนรู้สนองความต้องการของมนุษย์เอง ตามแนวคิดของทฤษฎีของกลุ่มมนุษย์นิยม

การพัฒนาชีวิตมนุษย์ในพระพุทธศาสนา

การพัฒนามนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ต้องพัฒนาตนให้เป็นคนดีก่อนสังคมถึงจะดีตามไปด้วย ซึ่งเป็นหลักแห่งความประพฤติ เป็นแนวทางของการปฏิบัติชอบในการดำเนินชีวิตมนุษย์ในสังคม การประพฤติตนให้เป็นคนดีของสังคมมีหลักพื้นฐานที่เหมือนกันคือ ทุกชีวิตต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปลอดภัย อยู่ในสังคมอย่างปกติสุข ด้วยการดำเนินชีวิตที่ดี สิ่งที่จะช่วยสังคมในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต ให้อยู่อย่างมีความสุขและความหวัง คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องที่ใครๆ ปรารถนา สามารถสัมผัสได้ในชีวิต

ปัจจุบันนี้ เป็นความรักความปรารถนาดีต่อกัน เพราะเมื่อมีความปรารถนาดีต่อกัน ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ก็อยู่ร่วมกันอย่างไม่หวาดระแวง เมื่อมีเมตตาเกิดขึ้นในใจได้ ย่อมชื่อว่าได้สร้างความรักความปรารถนาดีขึ้นในใจ และพร้อมที่จะมอบความสุข ความกรุณาต่อเพื่อนร่วมโลก ทำให้รู้สึกดีว่าชีวิตที่อยู่สังคมนี้มีค่าด้วยการเจรจาดี ให้รู้จักระวังในคำพูดที่สื่อสารต่อกันให้พูดด้วยถ้อยคำที่เอื้ออาทรต่อกัน หลักของการพูดดี แม้ว่าสิ่งใดเป็นความจริงแต่ไม่มีประโยชน์ ก็ไม่ควรพูด ถึงแม้ว่าสิ่งที่พูดมันเป็นความจริงและมีประโยชน์มาก

แต่หากไม่ใช่กาลเวลาที่จะพูดก็ไม่ควรพูด ควรพิจารณาถึงกาลเวลาที่จะพูดเพื่อให้เกิดประโยชน์ของการพูดอย่างสูงสุด ด้วยการคิดที่ถูกต้อง เป็นการคิดไปในทางที่ดีที่ถูกต้อง ให้มีความคิดที่ดี ปรารถนาดีต่อตัวเอง ไม่ให้มีความเห็นแก่ตัวมาก ให้มีความเสียสละเอื้อเฟื้อ ไม่คิดปองร้ายใคร หรือจองเวรกับใคร แต่พยายามกาจัดหรือบรรเทาความโกรธ ความอิจฉาตาร้อนอยู่เสมอ ให้มีเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ใช้สติเป็นคู่มือนำทาง จะทำให้รู้จักจัดระเบียบชีวิต รู้คุณค่าของเวลาที่ได้ชีวิตมา ด้วยการมีความเห็นถูกต้อง มีการใช้ความคิดถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบคิดหาเหตุผลสืบค้นถึงต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสายแยกแยะสิ่งทั้งหลายให้เห็นความจริงตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยโดยไม่เอาความรู้สึกด้วยความชอบความชังของตัวเองเข้ามาจับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามพุทธวิธี รวมทั้งรูปแบบและกระบวนการ ต่าง ๆ ข้างต้นทำให้ทราบว่าพระพุทธองค์ทรงยึดหลักไตรสิกขาเป็นหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (พุทธบริษัท 4) อันได้แก่

1. อธิศีลสิกขา หลักการฝึกความประพฤติสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ (หมายรวมเอาองค์มรรค คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ) เป็นเรื่องของการฝึกฝนในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เคยชินศีลเป็นเครื่องมือที่ใช้ หรือในทางสังคมทั่วไปเรียกว่าวินัย เป็นจุดเริ่มต้นในขบวนการแห่งการศึกษา และการพัฒนามนุษย์

2. อธิจิตตสิกขา หลักการฝึกปรือในด้านคุณภาพ และสมรรถภาพของจิต (หมายรวมเอาองค์ คือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ) สมาธิ เป็นส่วนของการฝึกฝนในด้านจิตใจ หรือ ระดับจิตใจให้เกิดการพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ คือ ในด้าน คุณธรรม เช่น ความมีเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้มแข็งอดทนตลอดทั้งความเพียรพยาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง มีสติ สมาธิ

3. อธิปัญญาสิกขา หลักการฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงขั้นหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ (หมายรวมเอา สัมมาทิฏฐิและสัมมาสังกัปปะ) ปัญญาเป็นเรื่องของการฝึก หรือพัฒนาในด้านความรู้ ความจริง โดยเริ่มตั้งแต่ ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้ในเหตุผล การรู้จักวินิจฉัยไตร่ตรอง ด้วยความแยบยลให้เห็นตามความเป็นจริง หมายความว่า รู้เท่าทันความเป็นไปของโลก และชีวิต จนทำให้จิตใจเป็นอิสระ ข้ามพ้นความทุกข์ ปราศจากปัญหาถึงความเป็นอิสรภาพโดยสมบูรณ์

หลักการทั้ง 3 ประการดังกล่าวนี้ สามารถกล่าวได้ว่าพระพุทธองค์ทรงวางไว้เพื่อเป็นรูปแบบในการพัฒนาศักยภาพของพุทธบริษัท 4 และนอกจากนี้ ยังได้ทรงบัญญัติสิกขาบทขึ้นมาเพื่อควบคุมกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวว่าเป็นเครื่องควบคุมก็ด้วยเหตุว่าเป็นเครื่องรักษา และทรงไว้ซึ่งบุคคลผู้ที่สามารถฝึกฝนตนเองได้ตามขั้นตอนต่าง ๆที่พุทธองค์ได้ทรงวางไว้ให้เป็นผู้มี ศีล สมาธิ และปัญญาที่เพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือไม่ให้ตกไปในอกุศลทั้งหลาย ดังนั้น เมื่อพุทธบริษัทสามารถฝึกฝนอบรมตนเองได้ตามรูปแบบตามที่พระพุทธองค์ได้กำหนดไว้ก็ย่อมชื่อว่าเป็นผู้มีร่างกายและจิตใจ รวมทั้งปัญญา อันพัฒนาแล้ว ทั้งนี้การวัดผลแห่งการฝึกฝน (ปฏิบัติ) ตนเองว่ามนุษย์มีคุณสมบัติครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่อย่างไร โดยใช้หลักภาวนา 4 ซึ่งผู้ที่สามารถพัฒนาครบทั้ง 4 ด้านโดยสมบูรณ์ ก็คือคุณสมบัติของพระอรหันต์ ผู้หลุดพ้นนั่นเอง

สรุปได้ว่า การพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา มีหลักการว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐที่พัฒนาให้ดีขึ้นได้ สามารถที่จะเรียนรู้จนมีปัญญาเข้าถึงสัจธรรมได้ การพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมวิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนโดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา (ไตรสิกขา) มาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุกๆด้านในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรม

ความสอดคล้องและความแตกต่าง การพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยมและพระพุทธศาสนา

จากการศึกษา พบว่า

1. จุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนาคนตามหลักทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยมนั้น เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิตในการประสบความสำเร็จในงานหรือเพื่อพัฒนาศักยภาพทำงานให้องค์กรประสบความสำเร็จสามารถแข่งขันธุรกิจได้เท่านั้น

2. การพัฒนาแนวมนุษยนิยม จะพัฒนาในสิ่งที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เช่น การรับรู้ด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย แต่ไม่คำนึงถึงใจมากนัก เน้นพัฒนาด้านวัตถุ ส่วนด้านพระพุทธศาสนาจะเน้นด้านจิตใจหรือจิตวิญญาณ แล้วจึงพัฒนาออกสู่ภายนอก

3. จากแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาคนของมนุษยนิยม มีกระบวนการพัฒนาที่เน้นการนำนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนามนุษย์ แต่กระบวนการพัฒนาการตามแนวพระพุทธศาสนาเน้นเอาหลักธรรมะประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของมนุษย์ โดยคำนึงถึงจิตวิทยาของมนุษย์มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

4. การพัฒนาทางพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้คน ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกเกิดความสงบร่มเย็น นั่นคือการพัฒนาคนเป็นมนุษย์ คือ ให้มีจิตใจที่สูงขึ้นและหวังผลการพัฒนาถึงชาติต่อๆไปจนกว่า สิ้นสุดดับสูญ ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เข้าสู่สภาวะแห่งความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พระนิพพาน”

สรุปได้ว่า การพัฒนามนุษย์ด้วยทฤษฎีมนุษยนิยม และหลักพระพุทธศาสนานั้น มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายในการพัฒนาในระดับโลกิยะที่เหมือนกัน คือ กลุ่มมนุษยนิยมมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาให้คนมีศักยภาพในการทำงาน มีความรู้ มีความเข้าใจในเรื่องต่างๆหรือเรื่องงานที่ตนกำลังปฏิบัติหรือรับผิดชอบอยู่ แต่ในระดับโลกุตตระนั้นจะมีการพัฒนาจะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามเหตุผลดังกล่าว คือการพัฒนากาย ศีล จิตใจ และปัญญา เพื่อให้ประสบความเจริญก้าวหน้าในชีวิต มีสภาพชีวิตที่เป็นคุณปราศจากโทษ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การนำหลักไตรสิกขา 4 มาใช้พัฒนาชีวิต จึงเป็นหลักที่สร้างคุณประโยชน์ในทุกๆด้าน ทำให้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีคุณภาพสูงขึ้น มีความสุข มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ด้านสังคมสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ คือ มีรายได้สามารถ เลี้ยงตนเอง และครอบครัว เป็นต้น รวมทั้งมีความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตและที่มีส่วนสำคัญมากที่สุด คือบุคคลสามารถดำรงตนเองให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคม รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและไม่ทำตนให้เป็นภาระที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่องแนวคิดเรื่องการพัฒนาชีวิตมนุษย์ของกลุ่มมนุษยนิยมและพระพุทธศาสนาได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งมีข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. นักวิชาการและวิทยากร ควรทำหน้าที่ในการสอนหรือฝึกอบรมให้แก่มนุษย์ด้วยหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นนักวิชาการ วิทยากรขององค์การ นักวิชาการและวิทยากร

2. ผู้บริหารทุกระดับชั้นในองค์การควรมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การ ทำหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดแผนดำเนินการ ดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักธรรมให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับองค์การ

3. การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการพัฒนาชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันควรศึกษา วิธีการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว และสามารถนาไปประยุกต์ใช้เพื่อนาไปพัฒนาชีวิตของมนุษย์ในสังคมได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาชีวิตมนุษย์ตามหลักของโอวาทปาฏิโมกข์ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา โดยสามารถนำหลักโอวาทปาฏิโมกข์มาพัฒนาชีวิตมนุษย์ในสังคมปัจจุบันให้มีความเจริญพร้อมความสุขได้อย่างไร

2. ผู้ศึกษาควร ศึกษาเรื่องการพัฒนาชีวิตมนุษย์ตามหลักของทิศ 6 ซึ่งเป็นหลักของการพัฒนามนุษย์ตามหน้าที่ของมนุษย์ที่มีอยู่ในสังคมว่า จะสามารถนามาพัฒนาชีวิตมนุษย์ในสังคมปัจจุบันให้มีความเจริญพร้อมความสุขได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงค์ศักดิ์. (2548). **คลื่นลูกที่ 5**. กรุงเทพมหานคร : ซัคเซสมีเดีย จำกัด.

นโยบายรัฐบาล ข้อที่ 4. (2554). **นโยบายการพัฒนาสุขภาพประชาชน**, (23 สิงหาคม – 31 ธันวาคม 2554.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2544). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร : พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

พระมหาบุญเลิศ ธมฺมทสฺสี. (2551). **อัตตสิกขา : หลักการพัฒนาชีวิตสู่ความเป็นจริง**. กรุงเทพมหานคร : วารสารบัณฑิตศึกษา.

เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์. (2536). **จิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ๊นติ้ง เฮาส์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **อรรถกถาภาษาไทย.ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ฉบับปรับปรุง.** กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

A.H. Maslow. (1993). **A Theory of Human Motivation**. Psychological Review 50. London : Blackie Academic & Professional.

Carl Rogers.(1993). **Humanism**. Psychological. London: Blackie Academic & Professional.

H. I. Kaplan.(1994) **“B.J. Sadock and J. A.Grebb : Synopsis of Psychiatry”.** 7th Edition. Baltimore. William and Wilkin.

การใช้ภาษาไทยในการเรียนของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์พนิดา สินสุวรรณ
ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น.
ศรีสกุล ชัยเวียง
ผู้ประสานงานหลัก

บทคัดย่อ

ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบันทำให้การเปลี่ยนแปลงในหลายด้านของสังคมไทย รวมทั้งด้านการศึกษาซึ่งการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในการพัฒนาการเรียนรู้แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสถานศึกษาที่เปิดรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ ซึ่งมีพื้นถิ่นมาจากหลายชาติพันธุ์และใช้ภาษาถิ่นเป็นหลักในการดำเนินชีวิตมากกว่าการใช้ภาษาไทย จึงส่งผลให้เกิดปัญหาของความต่างระหว่างภาษาที่ใช้ในการสอนเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เข้าใจในการเรียนการสอนของครูอย่างถ่องแท้ เชื่อมโยงไปถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดในแต่ละหลักสูตร ด้วยปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับแนวทางการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับบริบทแต่ละสถานศึกษานั้นๆ และเกิดผลอย่างยั่งยืนในระยะยาว เพื่อทำให้การจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และผลการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษาผ่านเกณฑ์ตามนโยบายส่วนกลางไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญในการวางแนวทางในการบริหารจัดการแก้ปัญหาดังกล่าว

คำสำคัญ : นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ , ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The linguistic and cultural diversity in today's society has brought changes in many areas of Thai society. Including education in which the management of teaching and learning in educational institutions must take into account ethnic diversity in the development of learning for learners even more. Especially, educational institutions that accept ethnic students have the opportunity to attend public schools. Which is native to many ethnicities and uses the local dialect as the main one in their life As a result, the problem of discrepancies between the languages used in teaching is one of the obstacles that prevent students from ethnic groups fully understanding the teaching and learning of teachers. The landing of academic achievement does not meet the metrics for each course. As a result of this problem, the school administrators need to adjust the solution to suit the context of each educational institution. And produce sustainable results in the long run To make the teaching and learning management of ethnic students to have better academic achievement. And the educational quality assurance results of educational institutions meet the criteria according to the central policy at the same time, the school administrators are therefore important persons in planning the management guidelines for solving such problems.

Keywords : Ethnic student , School Administrator

บทนำ

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับพื้นฐานมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นรากฐานให้คนในสังคมได้มีองค์ความรู้และนำไปพัฒนาตนเองและสังคมในอนาคต ซึ่งสังคมในอนาคตนั้นนับวันยิ่งเกิดขึ้นในลักษณะสังคมแบบพหุวัฒนธรรม (multiculturalism) นั่นคือ สังคมที่มีกลุ่มคนมาจากหลากหลานเชื้อชาติอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาในแบบสังคมพหุวัฒนธรรมย่อมเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญด้านหนึ่งที่รัฐต้องจัดการให้เข้าถึงสิทธิทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ดังเช่น ในระดับนานาชาตินั้น องค์กรสหประชาชาติได้ก่อพันธกรณีให้ประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านการจัดการศึกษา ซึ่งไทยได้เข้าร่วมด้วย โดยมีความตกลงในสิทธิทางการศึกษาไว้ในข้อ 26 (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2557) ระบุว่า 1) ทุกคนมีสิทธิในการศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับประถมศึกษาจะต้องเป็นภาคบังคับ การศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพจะต้องเปิดเป็นการทั่วไป และการศึกษาระดับสูงขึ้นไปจะต้องเข้าถึงได้อย่างเสมอภาคสำหรับทุกคน 2) การศึกษาจะต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพของความเคารพและอิสรภาพขั้นพื้นฐาน การศึกษาจะต้องส่งเสริมความเข้าใจ ขันติธรรม และมิตรภาพระหว่างประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติและการศาสนาทั้งมวล และจะต้องส่งเสริมกิจกรรมของสหประชาชาติเพื่อการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ 3) ผู้ปกครองมีสิทธิ์เบื้องแรกที่จะเลือกประเภทการศึกษาให้แก่บุตรของตน อีกทั้งยังมีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางการศึกษา (CADE) ที่กล่าวถึงความเสมอภาคเข้าถึงการศึกษาระดับประถมแบบให้เปล่าและสิทธิของชนกลุ่มน้อย โดยรัฐมีหน้าที่ 1) การจัดการศึกษาในระดับประถมเป็นการศึกษาภาคบังคับแบบให้เปล่า 2) จัดการศึกษาระดับมัธยมในรูปแบบหลากหลายเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสเลือกและเข้าถึง 3) จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้บุคคลทุกระดับความสามารถมีโอกาสเข้าถึง 4) ดูแลให้ทุกคนได้เข้าเรียนในโรงเรียนตามที่กฎหมายกำหนด 5) กำกับดูแลให้สถาบันการศึกษาในระดับเดียวกันจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานและได้รับปัจจัยที่เอื้อต่อคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกัน 6) ให้การสนับสนุนการศึกษาของบุคคลที่ไม่ได้รับหรือไม่สำเร็จการศึกษาระดับประถมโดยวิธีการที่เหมาะสมและให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสต่อในระดับตามความสามารถ 7) จัดการฝึกหัดครูสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพโดยไม่เลือกปฏิบัติ สำหรับสังคมพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยนั้น ทางศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) จึงได้จัดทำฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 พบกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสิ้น 36 กลุ่ม โดยมีการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ตามตระกูลภาษา 5 ตระกูล คือ กลุ่มตระกูลภาษาไท-กะได กลุ่มตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก กลุ่มตระกูลภาษาจีน-ทิเบต กลุ่มตระกูลภาษาออสโตรเนเชี่ยน กลุ่มตระกูลภาษาม้ง-เมี่ยน และในปี พ.ศ.2552 ทางคณะทำงานฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร องค์กรมหาชน, 2549) โดย ผศ.ดร.ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ เป็นหัวหน้าโครงการ ได้เสนอให้ทำการปรับชื่อเรียกเป็น “ชาติพันธุ์” (Ethnonym) ตามที่คนในใช้เรียกตนเอง (Endonym หรือ Autonym) เพราะชื่อที่คนอื่นเรียก (exonym) มักจะมีนัยความหมายไปในทางเหยียดหยามและมีอคติ ทำให้กลุ่มที่ถูกเรียกด้วยชื่อเหล่านั้นไม่พึงพอใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้คำว่า ชาติพันธุ์ในการเขียนงานศึกษาฉบับนี้

จากความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย ทำให้ทางภาครัฐได้วางนโยบายทางการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสแก่กลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์ให้ได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาของรัฐมาเป็นระยะ ดังเช่น ในปี พ.ศ. 2548 ภาครัฐมีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยให้สามารถเข้าเรียนได้ ไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา ต่อมา พ.ศ. 2552 วางนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ เป็นนโยบายที่จ่ายสวัสดิการด้านการศึกษาที่รัฐบาลจัดให้ เพื่อสร้างความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษาในการพัฒนาเยาวชน เป็นต้น รวมถึงการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ไม่มีทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทย รวมถึงบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน 2) รูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน และ 3) ศูนย์การเรียน แต่ด้วยจำนวนการตั้งรกรากของกลุ่มคนชาติพันธุ์ในแต่ละจังหวัดขยายกว้างมากขึ้น ทำให้สังคมเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาและการเปิดโอกาสให้ลูกหลานของกลุ่มชาติพันธุ์ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนของรัฐมากขึ้น ส่งผลให้สถานศึกษาในลักษณะดังกล่าวยิ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันทำให้พบประเด็นที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ตามมาด้วย อาทิเช่น การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาลักษณะนี้ และการใช้ภาษาในการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น จึงต้องปรับพัฒนาบริหารการจัดการศึกษาอยู่เสมอ

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงที่ได้ส่งลูกหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนรัฐของไทย และกำลังเผชิญปัญหาทางการสื่อสารภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาหลักในการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องหาแนวทางการแก้ไขในประเด็นดังกล่าว เพื่อให้นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้เข้าถึงเนื้อหาสาระวิชาที่จัดสอนได้อย่างเต็มที่

ภาษาไทย : อุปสรรคทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

แม้ว่าการเปิดโอกาสทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังคมไทยขยายครอบคลุมขึ้นเรื่อย ๆ แต่ท่ามกลางความหลากหลายทางชาติพันธุ์ทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการศึกษาที่ส่งผลให้สถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้เนื้อหาวิชาได้ตรงตามตัวชี้วัดที่กำหนดโดยนโยบายทางการศึกษาส่วนกลาง ประเด็นดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับทักษะการใช้ภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำลังเป็นอุปสรรคในการเรียนระหว่างครูและนักเรียนในห้องเรียน ซึ่งจากการลงศึกษาพื้นที่โรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา และมัยธยมศึกษาตอนต้นในตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีจำนวน 41 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5 จำนวน 38 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 จำนวน 2 โรงเรียน และสังกัดเทศบาลตำบลอมก๋อย 1 โรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง หรือ ปกาเกอะญอ ประกอบด้วยกะเหรี่ยงหลากหลายกลุ่ม เช่น ปกาเกอะญอ (สกอว์) โพล่ง (โปว์) ตองสู้ (ปะโอ) และบะแก (บะเว) นอกเหนือจากการปรับตัวของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต้องปรับในหลาย ๆ ด้านให้สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาที่มีวัฒนธรรมที่ต่างจากพื้นเพเดิมแล้ว ยังพบปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการเรียนของนักเรียนกลุ่มนี้ คือ ทักษะทางการใช้

ภาษาไทย ทำให้เป็นอุปสรรคของสถานศึกษาที่จะส่งเสริมในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละรายวิชา ทำให้ขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบระหว่างภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นกับภาษาและวัฒนธรรมของสถานศึกษา อีกทั้งทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไทยไว้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ สมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้สามารถประกอบกิจธุระนางงามและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข แต่ด้วยนักเรียนชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีภาษาประจำกลุ่มซึ่งภาษากะเหรี่ยงจัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ธิเบต และนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทางภาษาไทยที่มากน้อยต่างกันไป แต่ในขณะเดียวกันแม้จะมีครูที่เป็นชาติพันธุ์เข้ามาสอนแล้ว แต่จำนวนบุคลากรยังไม่ทั่วถึงในทุกรายวิชา ทำให้ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ของเนื้อหาวิชาที่สอนในแต่ละวิชาระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับที่ไม่ผ่านตามเกณฑ์ของส่วนกลางที่กำหนดไว้

จากปัญหาดังกล่าวไม่เพียงเป็นปัญหาในท้องถิ่นแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาของรัฐทั่วประเทศที่เปิดรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2556 สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเสนอนวัตกรรมทวิภาษา (สำนักข่าวอิศรา, 2556) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ถูกคิดค้นเพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ในกลุ่มเด็กไทยชาติพันธุ์ โดยมีกรณีศึกษาจากโรงเรียนบ้านพุย ต.บ่อหลวง อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ ที่เด็กทั้งโรงเรียนเป็นกะเหรี่ยง และโรงเรียนวัดวังก์วิเววังการาม อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนมอญ และใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวัน นวัตกรรมทวิภาษามีหลักการคือ ต้องการรักษาภาษาที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มคนชาติพันธุ์ให้คงอยู่และเพิ่มมูลค่าด้วยการสอนภาษาไทยเพิ่มเติม โดยใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยการจัดการเรียนการสอนของครูที่ต้องพัฒนาเรียนรู้ด้วยตนเอง และจำเป็นต้องมีครูพื้นถิ่นเป็นครูพี่เลี้ยง พร้อมทั้งค้นหาวิธีการให้ครูชนเผ่าที่เรียนในระดับสูงแล้วกลับมาสอนในท้องถิ่น ผ่านการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารช่วยเหลือในเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษา โดยอาศัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น ๆ เป็นฝ่ายช่วยประสานส่งต่อและต้องหาแหล่งทุนสนับสนุนในพื้นที่ อีกทั้งในส่วนกลางต้องสามารถแก้ปัญหาการโยกย้ายครูทุก 2 ปี ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่อง ซึ่งผลที่ได้จากนวัตกรรมทวิภาษา พบว่า จากที่นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ กลัวการมาโรงเรียน เพราะสื่อสารกับครูไม่รู้เรื่อง ส่วนครูเกิดความท้อแท้ในการสอนเพราะสอนอย่างไรนักเรียนไม่ได้เกิดความเข้าใจเท่าที่สอนไป พอถึงระยะเวลาการย้ายโอน 2 ปี จึงทำเรื่องขอย้ายโอน แต่พอได้นำนวัตกรรมทวิภาษามาใช้ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์อ่านหนังสือได้ทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่น กล้าแสดงออกมากขึ้น รู้จักการเรียนรู้วัฒนธรรมของเพื่อนในชาติพันธุ์อื่นๆ โดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ทำให้ครูมีความสุขมากขึ้นเพราะสอนเด็กเข้าใจ ส่งผลให้ชุมชนเห็นประโยชน์ที่ลูกหลานได้รับว่าจะทำให้ไม่ทิ้งอัตลักษณ์ถิ่น เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่เขารู้จากประสบการณ์เดิมเพื่อก้าวไปสู่การพบกับประสบการณ์ใหม่ เมื่อเขาไปอยู่ในชุมชนใหม่เขาจะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตรอบตัวได้ โดยมีครูถิ่นเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การเข้าใจภาษาไทยที่เข้มแข็งมากขึ้นตั้งแต่ระดับอนุบาล

การแก้ปัญหาในระยะยาวของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาพรวมการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา และยังคงมีหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบเชื่อมโยงกันในทุกด้านในการบริหารสถานศึกษา เมื่อเกิดเป็นปัญหาด้านใดด้านหนึ่งย่อมส่งผลต่อเนื่องไปยังด้านอื่น ๆ ดังการวิจัยของ มานิตย์ แก้วกันธะ และคณะ (2558) เรื่องการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายชนเผ่าเรียนรวมกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า 1) ด้านการบริหารงานทั่วไป ปัญหาด้านบริหารงานวิชาการ งบประมาณน้อย และขาดแคลนบุคลากรครู ครอบคลุมทุกฝ่ายงาน 2) ด้านการบริหารงานวิชาการ เกิดปัญหาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาการอ่านออกเขียนได้ การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์และการคิดคำนวณ ขาดแคลนเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารงานงบประมาณปัญหา การจัดสรรงบประมาณน้อยไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการบริหารงานงบประมาณ 4) ด้านการบริหารงานบุคคล เกิดปัญหาขาดแคลนบุคลากรครู ครูย้ายบ่อย ครูไม่ครบตามสาระ ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ภาระงานของครูมาก ขาดขวัญและกำลังใจ ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนการจัดการเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้วางแนวทางแก้ไข นอกจากปัญหาที่กล่าวมาแล้วนั้น อุปสรรคปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นผลจากการขาดทักษะการใช้ภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งหากขาดการแก้ปัญหาที่จริงจังแล้วย่อมส่งผลเสียในระยะยาวในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักเกณฑ์ของส่วนกลาง เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาหลักและเป็นภาษาราชการที่ใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นการแก้ปัญหาจำเป็นต้องเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถประยุกต์แนวทางในการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ ได้มากน้อยเพียงใดที่จะเป็นแนวทางการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน และเอื้อต่อการจัดการสอนของครูผู้สอนโดยไม่เป็นการเพิ่มภาระงานแก่ครูผู้สอนมากเกินไป ซึ่งนอกเหนือจากแนวทางการแก้ปัญหาจากการรับนโยบายจากส่วนกลางแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแนวทางการแก้ปัญหาที่มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในสถานศึกษาของตนเอง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นแนวทางที่ใช้ปฏิบัติได้จริงเหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น

สำหรับการลงพื้นที่ศึกษาในโรงเรียนของอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาสามารถสรุปแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้ดังนี้

1. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

เนื่องจากผลจากการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสะท้อนผลการจัดการบริหารงานของแต่ละสถานศึกษาที่เป็นตัวประเมินในการบริหารจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารและบุคลากรที่ประจำในสถานศึกษานั้น ๆ ผู้บริหารจึงได้นำประโยชน์จากการประกันคุณภาพมาแทรกในแนวทางการแก้ปัญหาการใช้ภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยกระบวนการนั้นทางสถานศึกษาได้แต่งตั้งครูวิชาการแต่ละระดับช่วงชั้นละ 1 คน และหัวหน้างานวิชาการ 1 คน เพื่อทำหน้าที่รวบรวมผลจากการประเมินการเรียนการเรียนของนักเรียนจาก 2 ช่องทาง คือ 1) ประเมินจากเอกสาร ได้แก่ สื่อการเรียน แบบเรียน และแผนการสอน 2) ประเมินจากตัวนักเรียน ได้แก่ ผลงานของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะวิเคราะห์ผลที่ได้รับจากการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นถึงข้อมูลด้านต่าง ๆ ข้อบกพร่องที่ควรพัฒนาแก่นักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การจัดโครงการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยแก่นักเรียน

โดยทั่วไปการพัฒนานักเรียนในทักษะการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนได้จัดอย่างสม่ำเสมอตามนโยบายของส่วนกลาง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเน้นโครงการในการพัฒนาทักษะภาษาไทยแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์เสริมเข้าไปในแต่ละปีการศึกษา โดยนำประโยชน์จากเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยเสริมให้แต่ละโครงการเข้ากับยุคดิจิทัล อาทิ เช่น การสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองส่งเสริมคุณภาพการเรียนของนักเรียนในรูปแบบลักษณะโปรแกรมช่วยสอน Multi Point เพื่อพัฒนาภาษาไทยแก่นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเริ่มดำเนินการโดยครูเป็นผู้คิดค้นสร้างนวัตกรรมต่างๆ ในรูปแบบสื่อการสอน โดยเริ่มนำร่องจากวิชาภาษาไทยเป็นหลัก ผลที่ได้คือ วิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เมื่อนักเรียนเข้าใจในวิชาภาษาไทยมากขึ้นจึงส่งผลให้ทักษะความเข้าใจภาษาไทยในรายวิชาต่าง ๆ พัฒนาขึ้นด้วย นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความหมายของภาษาในแต่ละรายวิชา เข้าใจในคำสั่งได้มากขึ้น เช่น วิชาคณิตศาสตร์จากที่นักเรียนไม่สามารถทำการแก้โจทย์เลขได้เพราะอ่านคำสั่งที่เป็นภาษาไทยไม่เข้าใจ เมื่อนำนวัตกรรมดังกล่าวเข้าไปช่วยสอนทำให้นักเรียนแก้โจทย์เลขได้เข้าใจมากขึ้น เป็นต้น

3. การบูรณาการของครูที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์

ภายในโรงเรียนต่าง ๆ จะพบครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์แต่กำเนิดได้เรียนจนจบปริญญาและกลับมาทำงานเป็นบุคลากรในโรงเรียน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงได้ขอความร่วมมือให้ครูที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์ได้เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการเลือกครูไทย 1 คน ครูชาติพันธุ์ 1 คน เข้ามาร่วมช่วยกันสอนในแต่ละระดับชั้นเพื่อลดปัญหาการสื่อสารภาษาไทยระหว่างครูและนักเรียน อีกทั้งเป็นการปรับพื้นฐานภาษาไทยให้กับนักเรียนตั้งแต่ในระดับอนุบาลและประถมศึกษา และผลที่ได้รับคือนักเรียนเกิดความเข้าใจกับบทเรียนในรายวิชาได้ง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพในการเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนวัตกรรมทวิภาษาที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้นำร่องไว้เมื่อปี พ.ศ.2556 อีกทั้งทำให้นักเรียนมีความอุ่นใจเมื่อมีครูสอนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เช่นเดียวกับตนเอง นักเรียนสามารถกล้าถามกล้าแสดงออกมากขึ้นเมื่อไม่เข้าใจในการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นการบูรณาการพัฒนาส่งเสริมการสอนภาษาไทยโดยไม่ได้ทอดทิ้งภาษาแม่ของนักเรียนไป

4. การขอความร่วมมือกับครอบครัวนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

เนื่องจากปัญหาที่พบในบางครอบครัวของนักเรียนนั้น ผู้ปกครองไม่สามารถพูดไทยได้คล่องจึงประสงค์ส่งลูกหลานมาเรียนในโรงเรียนเพื่อให้ได้ภาษาไทยคล่องมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในระยะยาวที่จะสามารถสื่อสารหรือทำการค้าขายในสังคมได้มากขึ้น หรือเพื่อการได้มาซึ่งสัญชาติไทยอย่างถูกต้อง ดังนั้น การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการให้ความร่วมมือจากชุมชนครอบครัวของนักเรียน เมื่อผู้ปกครองเห็นด้วยและร่วมใจในการแก้ปัญหาจะทำให้การแก้ปัญหาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างลุล่วงมากขึ้น ซึ่งปกติทางสถานศึกษามีระบบการเยี่ยมบ้านของครูผู้สอนที่จะไปพูดคุยกับครอบครัวถึงการเรียน ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละคน เป็นส่วนหนึ่งในการติดตามผลการเรียนการสอนแต่ละปีการศึกษาอยู่แล้ว จึงได้สอดแทรกการขอความร่วมมือการใช้ภาษาไทยในการพูดคุยระหว่างการใช้ชีวิตประจำวันระหว่างผู้ปกครองและนักเรียน นอกเหนือจากการใช้ภาษาถิ่นของตัวเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยในภาษาไทยและไม่ลืมในช่วงเวลาปิดเทอม

จากแนวทางการแก้ปัญหาที่สรุปได้นั้น ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น แม้จะไม่ได้ประสบผลสำเร็จอย่างที่สุด แต่เป็นการบรรเทาปัญหาทักษะการใช้ภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ได้เบาบางลงได้ และสามารถปรับพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาในขั้นต่อไปได้

บทสรุป

แม้ว่าการใช้ภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์จะยังคงเป็นปัญหาที่พบในสถานศึกษาที่เปิดกว้างแบบหลากหลายวัฒนธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจนบุคลากรครูได้พยายามหาแนวทางการแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง แต่เท่าที่ได้รวบรวมศึกษาข้อมูลในการลงพื้นที่โรงเรียนเขตอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ยังพบว่าแผนงานที่วางไว้เพื่อการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ถึงจะได้ผลการแก้ไขที่ดีขึ้น แต่ยังคงต้องพัฒนาแนวทางไปสู่นวัตกรรมที่ปรับให้ทันสมัยและให้เข้ากับสภาพของนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา เนื่องจากแต่ละปีการศึกษามีจำนวนนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีพื้นฐานการใช้ภาษาไทยต่างกัน รวมถึงจำนวนบุคลากรครูที่ต้องแนวทางและนวัตกรรมไปใช้จริงมีจำนวนต่างกันในแต่ละรายวิชา ทักษะการถ่ายทอดของครูแต่ละคนมากน้อยต่างกัน จำนวนการย้ายโอนของครูบ่อยครั้ง และการขาดงบประมาณที่นำมาพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนในการแก้ไขปัญหา ปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาล้วนมีผลถึงความต่อเนื่องในการดำเนินตามแนวทางการพัฒนาแก้ไข

เมื่อปัญหาดังกล่าวยังต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หน่วยงานด้านการศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฯลฯ จึงร่วมมือกันในการนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สองภาษาหรือหลายภาษาควบคู่กัน หรือที่เรียกว่า ทวิ/พหุภาษา (โดยใช้ภาษแม่เป็นฐาน) ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในปีการศึกษา 2562 มีโรงเรียนนำร่องจำนวน 16 โรงเรียน และจากการดำเนินงานพบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ผลเป็นอย่างดี นักเรียนมีความกล้าในการสื่อสารกับครู มีความกล้าแสดงออก ไม่ขาดเรียน สามารถอ่านออกเขียนได้ทั้งภาษาไทยและภาษากลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง มีทักษะการคิดที่สูงขึ้น รักการอ่าน และนักเรียนให้ความร่วมมือในการเรียน ทำให้สถานศึกษาที่นำแนวทางนี้ไปรับใช้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนให้สูงขึ้นกว่าที่ผ่านมา หรือยกระดับผลการประเมินการอ่าน (RT) จากระดับต่ำมากขึ้นไปอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของระดับประเทศได้ และต่อมาในปีการศึกษา 2563 จึงได้นำแนวทางนี้ขยายไปยังสถานศึกษาเพิ่มขึ้น รวมเป็น 27 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนทวิ/พหุภาษาเต็มรูปแบบ 15 โรงเรียน โรงเรียนที่สอนภาษไทยสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ 5 โรงเรียน โรงเรียนทวิ/พหุภาษากึ่งรูป (ไม่มีตัวเขียน) 3 โรงเรียน และโรงเรียนทวิ/พหุภาษากึ่งรูป (มีตัวเขียน) 1 โรงเรียน โดยมีการการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้หลากหลาย มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่สถานศึกษา (คมชัดลึก, 2564)

สำหรับการจัดการกับปัญหาทักษะการใช้ภาษาไทยของกลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์จำเป็นต้องอาศัยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องการระบบการศึกษาในสังคมไทย ทั้งภาครัฐ บุคลากรในสถานบันการศึกษา ครอบครัวกลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์ ร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริงในแต่ละท้องถิ่น จะสามารถทำให้เป็นการแก้ไขอย่างต่อเนื่องส่งผลประโยชน์แก่นักเรียนสูงสุดนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2557). **สิทธิและเสรีภาพทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

มานิตย์ แก้วกันธะ และคณะ. (2558). **เรื่องการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายชนเผ่าเรียนรวมกันสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย.** วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9(2), 106.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร องค์กรมหาชน. (2549). **กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย.** สืบค้น 30 มีนาคม 2564, จาก https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/

สราวุธ แสนวิชา. (2564, 27 มีนาคม). **เชียงใหม่ เร่งปลดล็อก ให้นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ เรียนรู้นวัตรกรรม ทวิ พหุภาษา อ่านออกภาษาแม่และท้องถิ่นได้.** คมชัดลึก. https://www.komchadluek.net/news/local/462223

สำนักข่าวอิศรา. (2556, 9 สิงหาคม). **พบเด็กชาติพันธุ์ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ กลัวการมาร.ร. ต้นเหตุสื่อสารกับครูไม่รู้เรื่อง.** สืบค้น จาก https://www.isranews.org/isranews.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.